

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

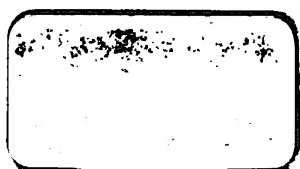
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Chas. E. Smith.

5112

Arch. 13.

2

~~B.S. 800~~
~~E 21A~~

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

ΕΚ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΝ ΟΞΟΝΙΑ,

Εται αψκζ'.

Prostant apud viduam *Jonæ Bowyer*, ad insigne Rosæ in vico vulgo
dicto *Pater-Noster-Row*, LONDINI.

Clar. Press

Digitized by Google

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'.

ΕΝΝΟΙΑ ποῦ' ἡμῶν ἐγγράτο, ὅσαι δημοκρατίαι
κατελύθησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοῶν πῶς βελομενικῶς
πολιτεύεσθαι μάλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ· ὅσαι τ'
αὖ μισαρχίαι, ὅσαι τε δολιχαρχίαι αἰνεσθῆναι ἢ
ὑπὸ δῆμων· καὶ ὅσαι τυραννεῖν ὀφείλεται, οἱ μὲν αὐτοὶ καὶ
ταῦν πέμψαν κατελύθησαν, οἱ δὲ, καὶ ὅποσοντι χρεόνον ἀε-
χοντες ἀφ' ἑαυτῶνται, φασματόζονται ὡς σοφοί τε ἔτι εὐτυχέως ἀν-
θρώποι γεγεννημένοι. Πολλοὶ δ' ἐδοκίμασαν καταμεμεμασμένους, καὶ
ἐν ἰσίοις οἴκοις τὰς μὲν, ἔχοντας καὶ πλείους οἰκέτας, τὰς δ', καὶ
πάνυ δολιχοί, καὶ ὁμοῦς ἔδδ' τοῖς δολιχοῖς τέτοις πάντῃ διαμένειν
χρησάμεναι πεσομένους τὰς δευτέρας. Ἐπὶ δ' ἡρὸς τέτοις ἐπαινε-
μεν, ὅτι ἀεχοντες μὲν εἰσι καὶ οἱ βελόλοι τ' βοῶν, καὶ οἱ ἡπύ-
φοδοὶ τ' ἡπύποι, καὶ πάντες δ' οἱ καλὲς νομοί, ὧν ἂν ὅτι
σαπῶσι ζῶντες, εὐώπως ἂν ἀεχοντες τέτων νομίζοντο· πάντες
τοίνυν αὐτὰς τὰς ἀγέλας ἐδοκίμασαν ὅσον μάλλον ἐφελόουσιν
περὶ τὰς νομοεὺς, ἢ τὰς ἀνθρώπων τοῖς ἀρχούσι. Προφύ-
ται τε γὰρ αἱ ἀγέλαι οἱ ἂν αὐτὰς εὐδένωνται οἱ νομοί, νέμει-
ται τε χορεύει ἀφ' ὁποῦ αὐτὰς αὐτὰς ἐφίπουν, ἀπέχονται τε ὧν
αὐτὰς ἀπ' ἀρχῆς καὶ τοῖς χρεστοῖς πότῃ, τοῖς γιγνομένοις
ἐξ αὐτῶν εἰσὶν τὰς νομίας χρηστὰς ἔχουσιν, ὅπως ἂν αὐτοὶ βέλων-
ται. Ἐπὶ αὖτον ὁδοῦ αὐτῶν πάντες ἀγέλας περὶ αὐτὰς οὐκ

ἐπὶ τὰς νομέας, ἔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, ἔτε ὡς μὴ ὀπιτέπειν τῷ
 καρπῷ χρῆσθαι· ἀλλὰ καὶ χαλεπώτερά ἐσιν αἱ ἀγέλαι πα-
 σι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἀρχοῦσι τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμύοις
 ὑπὸ αὐτῶν· ἄνθρωποι δ' ἐπ' ἐθένας μᾶλλον σωίζανται ἢ ἐπὶ
 τέττις, ἃς ἀν' αἰσθάνονται ἀρχειν αὐτῶν ὀπιχειρόντας. Οὔτε μὲν
 δὴ ταῦτα ἐνεθυμύμβια, ἔτιος ἐγνωσκόμεν πρὸς αὐτῶν, ὡς ἀν-
 θρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζώων εἴη ῥᾶον ἢ ἀνθρώπων
 ἀρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κύρος ἐγχετο Πέρσης, ὃς
 παμπόλλας μὲ ἀνθρώπους ἐκτίσας τοὺς πεδομύους αὐτοῦ, παμ-
 πόλλας δ' πόλεις, παμπόλλα δ' ἔθνη, ἐκ τέττις δὴ ἠναγκα-
 ζόμεθα μετανοεῖν, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων, οὔτε τῶν χαλεπῶν
 ἐργῶν ἢ τὸ ἀνθρώπων ἀρχειν, ἢν τις ὀπισταμύως τέτο πωρότην.
 Κύρῳ γὰρ ἴσμεν ἐτελήσανταί τι πείθεσθαι, τὰς μὲν, ἀπέχοντας
 παμπόλλων ἡμερῶν ὁδὸν, τὰς δ', καὶ μηνῶν, τὰς δ', ἐσθ' ἐωρα-
 κότας πώποτε αὐτὸν, τὰς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἀν' ἰδοίεν
 καὶ ὁμῶς ἦγελον αὐτοῦ ὑπακίβειν. Καὶ γάρ τοι τοσέτον διήνεγκε τῷ
 ἄλλων βασιλείων, καὶ τῷ πατρίοις δόξαις πῦρ λιηφότων, καὶ τῷ δι'
 ἑαυτῶν κτισαμύων, ὥστε ὁ μὲν Σκύθης, καί περ παμπόλλων ὄν-
 των Σκυθῶν, ἄλλος μὲν ἐθενὸς δύναμι' ἀν' ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπῶν
 δ' ἀν', εἰ δ' ἑαυτῷ ἔθνους ἀρχὴν διαγένοιτο· καὶ ὁ Θραξὶς Θρακῶν,
 καὶ ὁ Ἰλνυεὶς Ἰλνυεῶν· καὶ τὰλλα δ' ὡσαύτως ἔθνη ἀκόμεν
 τὰ γὰρ ὅτι ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐπὶ καὶ νῦν αὐτόνομα (ἢ) λέγε', καὶ λε-
 λυῖας ἀπ' ἀλλήλων. Κύρος δ' ὡς θαλασσίων ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὀρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατῷ,
 ἐκόντων μὲν ἠγάσαςτο Μήδων, ἐκόντων δὲ Υψηλίων· κατεσρέ-
 ψατο δ' Σύρος, Ασυρείους, Αργείας, Καππαδόκας, Φρύγας

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'. 3

ἄμφοτέροις, Λυδῶν, Κᾶρας, Φοίνικας, Βαβυλωνίους ἤρξε
 δὲ καὶ Βακτριῶν καὶ Ἰνδῶν ἔκ Κιλικίων· ὡσαύτως ἢ Σακῶν καὶ
 Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ ἄλλων δὲ πολλῶν
 ἐθνῶν, ὧν ἐστὶ ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξε δὲ καὶ
 Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβάς δὲ ἐπὶ γαλαπῆν, ἔκ Κυ-
 πρίων καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοῖνυν τέττοι τ' ἐθνῶν ἤρξεν ἑᾶν ἑαυτῶν
 ὁμογλώτῃσι ὄντων, ἔτε ἀλλήλοισ· καὶ ὁμοῦς ἠδυνήθη ἐφικέας
 μὲν ἑπὶ ποσαύτῃ γλῶττῃ αἰφ' ἑαυτῶν φόβῳ, ὥς καταπληῆσαι
 πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχερεῖν αὐτῶν· ἐδυνήθη δὲ ἐπιδυμίαν
 ἐμβαλεῖν ποσαύτῃ τῷ πάντας αὐτῶν χερίζεσθαι, ὥς αἰεὶ
 τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀξιουμὴ κυβερεῖσθαι. Ἀνηγάσας δὲ ποσαῦτα
 φῦλα, ὅσα καὶ διεσφῆν ἔργον ὄσιν, ὅποι αὖν ἀρξήται τις πε-
 ρεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἦν τε πρὸς ἑῷ, ἦν τε πρὸς ἐσπέ-
 ραν, ἦν τε πρὸς ἀρκτον, ἦν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν
 οὖν, ὡς ἀξιον ὄντα θαυμάζουσ τῆτον τὸν ἄνδρα, ἐσπεψάμε-
 θα τίς ποτε ὦν γενεάν, καὶ ποῖαν πινὰ φύσιν ἔχων, καὶ ποῖα πνὶ
 παιδείᾳ παρδιδεῖς, τοσούτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἀρχεῖν ἀνθρώπων.
 Οσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ ἠδῆαδ' δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦ-
 τα παρεσόμεθα διηγήσασθαι.

Πατρὸς μὲν δὴ λέγεται ὁ Κύρος γενέας Καμβύσε, Περσῶν
 βασιλέως· (ὁ δὲ Καμβύσης ἕτος ἔ' Περσέϊδων γενεᾶς ἦν·
 οἱ δὲ Περσέϊδαι ἀπὸ Περσέως κληῖζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται
 Μαυδαίνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μαυδαίνη αὕτη Ἀσυάγοις ἦν θυγά-
 τηρ, ἔ' Μήδων γεγορμένῃ βασιλέως. Φύσιν δὲ ὁ Κύρος λέγεται
 καὶ ἀδεσθαι ἐπὶ καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν καλ-

λιστε, ψυχὴν δὲ φιλονεικίῃσι καὶ φιλομαχίῃσι, ἢ φιλο-
 τιμίῃσι, ὥστ' ἀπὸ τοῦ ἥ πόνον ἀνατλήσας, πάλιν δὲ κινδυνεύει
 ὑπαρῆναι σὺ ἐπαρκεῖσθαι ἑνέκα. Φύσει μὲν δὴ τὸ ψυχῆς καὶ τῆς
 μορφῆς τριπλήτην ἔχον ἀφ' ἑμνημονεύεται· ἐπαρκεῖσθαι γὰρ μὲν
 ἐν Περσικῇ νόμας. Οὗτοι δὲ ἀσκήσαν οἱ νόμοι ἀρχεῖσθαι τῇ κοινῇ
 ἀγορᾷ ἐπαρκεῖσθαι· ἔχ' ὁμοίως γὰρ τοῖς πολέταις πόλεσιν
 ἀρχεῖσθαι. Αἱ μὲν γὰρ πόλεις πόλεις ἀφείσθαι ποιμέναν ὅπως
 τῆς ἰδέας τῆς ἐσωτὲς πόλεως καὶ αὐτὴς τῆς πρεσβυτέρης ὅπως
 ἰδέσθαι ἀφ' ἑμνημονεύεται ἀπὸ τοῦ μὴ κλέπειν, μὴ ἀρπα-
 ζεῖν, μὴ βίαις εἰς ὁμοίαν παρεῖναι, μὴ πόμην οὐ μὴ δίκαιον, μὴ
 μακράν, μὴ ἀπειρὴν ἀρχεῖσθαι καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύ-
 τως· ἢ δ' ἂν τῆς τέτων τὸ παρερθεῖν. Ζημίαις αὐτοῖς ἐπέ-
 σαι. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι ἀρχεῖσθαι, ἐπαρκεῖσθαι ὅπως
 τῇ ἀρχῇ μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστ' ἀπορροῦ πο-
 νεῖ ἔργον ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι. Ἐπαρκεῖσθαι δ' ἂν ὧδε· Ἐπὶ
 αὐτοῖς ἐλαδέραι ἀγοραὶ καλεῖσθαι ἐνταῦθα τὰ τε βασιλείαι καὶ
 τὰ ἄλλα δόχῃα πεποιή. Ἐπαρκεῖσθαι τὰ ἥ ὁμοίως καὶ οἱ ἀγοραῖαι
 ἢ αὐτῶν φωνῇ ἢ ἀπερροκαλίαν ἀπελῆλασθαι εἰς ἄλλαν τό-
 πον ὡς μὴ μεγύνη ἢ τέτων τύρην τῇ τ' ἀπερροκαλίαν εἰσπα-
 μία. Διήρη δὲ αὐτὴ ἢ ἀγορῇ, ἢ περὶ τὰ δόχῃα, εἰς τέταρα
 μέγα· τέτων δ' ἔστι δὲ μὴ πομπὴ ἐν δὲ ἐφίεσθαι· ἄλλα τὰς
 ἀπορροκαλίαν, ἄλλα τοῖς ὑπὲρ τὰς ἀπορροκαλίαν ἐπὶ γενοῖσθαι. Νόμῳ
 δὲ εἰς τοῖς ἐσωτὲς χώροις ἐκαστὸς τέτων πύρην· οἱ ἥ πύρην
 αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέτων ἀνδρες· οἱ δὲ γενοῖσθαι, ἢ ἐν
 σὺ ἀπορροκαλί, πλὴν ἐν τοῖς ἀπορροκαλίαις ἡμέραις, ἢ ἐν
 τῇ ἀπορροκαλί. Οἱ δὲ ἐφίεσθαι καὶ ποιμέναν περὶ τὰ δόχῃα ποι-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α.

9

τοῖς χειρικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῷ χειρικοῦ. ὅτι ὅτε ἐπιζη-
τῶν, ἢ μὴ παρὸν ἢ ἀφῆκον· ὅτε πολλάκις ἀπῆκον καλόν.
Ἀρχόντες δὲ ἐφ' ἐκείνῃ τῶν τῶν τῶν μέρων εἰσι δώδεκα· (δώδεκα
καὶ Περσῶν φυλῶν διήκονται) καὶ ὅτι μὲν τοῖς πῦσι ὅτι τῷ
χειρικοῦ ἡμεῖς εἰσιν, οἱ αὖ δοκῶσι τὸς πῦσι βελτίους
αὖ δὲ δεικνύμεν· ὅτι ὅτι τοῖς ἐφῆκον, ἐκ τῷ τελείῳ ἀνθρώπῳ, οἱ
αὖ αὐτὰς τὸς ἐφῆκον βελτίους δοκῶσι ἀφῆκον· ὅτι δὲ τοῖς
τελείῳ ἀνθρώπῳ, οἱ αὖ δοκῶσι ἀφῆκον αὐτὸς μάλιστα τὸ τε-
τεγμένον πῦσι, καὶ τὸ πῦσι γὰρ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τῷ μεγίστῳ ἀφ-
χῶν· εἰς ὅτι καὶ τῷ χειρικοῦ παρὸν ἡμεῖς, οἱ παρὸν
τεύμεν, ὅπως καὶ αὐτὸς τὸ καλόν τε ἀποτελῶν. Αὐτὸς ἐκείνῃ
καλὸς παρὸν πῦσι, διηκνύμεν, ἐκ μάλιστα δὲ καλὸν γέ-
νην· ἢ ἐκείνῳ αὐτὸς αὖ βελτίους εἶναι οἱ παρὸν.

Οἱ μὲν δὲ πῦσι εἰς τὰ διδασκαλίας φοιτῶντες, ἀφῆκον
μαθησκόντες διδασκαλίας· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐκ τῶν ἐκείνῳ
ὡς παρὸν ἡμεῖς οἱ τῶν χειρικοῦ μαθησκόντες. Οἱ δὲ ἀφῆκον
αὐτὸν ἀφῆκον τὸ πῦσι μέρῳ τῷ ἡμέτερο ἀφῆκον αὐ-
τοῖς. Γίνε· ὅτι ὅτι πῦσι πῦσι ἀλλήλους, ὡς παρὸν ἀφῆκον,
ἐκείνῳ καὶ καλόν, καὶ ἀφῆκον καὶ βίαις, καὶ ἀφῆκον, καὶ κα-
καλόν, καὶ ἀφῆκον αὐτὸς εἰς. Οἱ δὲ αὖ γὰρ τῶν τῶν ἀφῆ-
κόντων, πῦσι καὶ. Καλὸς καὶ ὅτι ὅτι αὐτὸς ἀφῆκον ἐκείνῳ
αὐτὸς ἀφῆκον. Καλὸς καὶ ὅτι καὶ ἐκείνῳ αὐτὸς ἀφῆκον
μαθησκόντες ἀφῆκον μάλιστα, ἀφῆκον αὐτὸς ἀφῆκον
αὐτὸς καὶ οἱ αὖ γὰρ ἀφῆκον μὲν γὰρ ἀφῆκον, καὶ ἀφῆ-
κόντων δὲ, καλὸς καὶ αὐτὸς ἀφῆκον. Οἱ αὖ γὰρ τῶν
ἀφῆκον αὐτὸς ἀφῆκον ἀφῆκον ἀφῆκον καὶ ἀφῆκον γὰρ

νέας, καὶ πατρῖδα, καὶ φίλους. Ἐπειδὴ δὲ δοκῶ μάλιστα τῇ ἀχα-
 ριστίᾳ ἢ ἀναισχυρίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη μέγιστη δοκῶ ^{τῇ} ὅτι πάντα τὰ
 αἰχρὰ ἡγεμῶν. Διδάσκουσι δὲ τὰς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα
 δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μαθητάνειν σωφρογνῶν αὐτὰς, ὅτι καὶ τοὺς
 πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως ἀλάγνουσαι.
 Διδάσκουσι δὲ αὐτὰς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἀρχαῖς· μέγα δὲ καὶ εἰς
 τὸ συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τὰς πρεσβυτέρους καὶ παιδομαρτύρους
 τοῖς ἀρχαῖς ἰσχυρῶς. Διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς ^{τῇ} ἑαυτὰς καὶ
 ποτὲ· μέγα δὲ καὶ εἰς τὸ συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς
 πρεσβυτέρους ἐκτρέφειν ἀπίοντας γαστρὸς ἐνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶ-
 σιν οἱ ἀρχοντες· καὶ ὅτι ἐκ τῶν μνηστῶν σιτῶνται οἱ παῖδες, ἀλ-
 λά τῶν διδασκάλων, ὅταν οἱ ἀρχοντες σιμῶσι. Φέρον-
 ται δὲ οἴκοθεν σίτον μὲν, ἄρτον, ὅψον δὲ, χάρδαμον· πρὶν
 δὲ, ἢν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς δὲ τὰ ποταμῶν δρῦσθαι.
 Πρὸς δὲ τέτοις μαθητάνουσι τοξόειον καὶ αἰκονίζεον. Μέχρι μὲν δὲ
 ἐξ ἧς ἐπὶ ἀκαίδεκα ἐτῶν δὲ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα ἀσκήσουσι·
 ἐκ τῆς δὲ εἰς τὰς ἐφῆβους ἄρξονται. Οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἐφη-
 βοὶ ἀλάγνουσιν ὥδε·

Δέχα ἔτι, ἀφ' ἧς ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κομιῶν ^{τῇ} πρὶ τὰ
 ἀρχεῖα, ὡς περ πρὸς αἰρήν, καὶ φυλακῆς ἐνεκα τὴν πόλεως καὶ σωφρο-
 σύνης· (δοκῶ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) πρ-
 ἔχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτὰς μάλιστα τοῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἢν
 τι δέωνται ὑπὲρ ἑαυτῶν· καὶ ὅταν μὲν δέη, πάντες μένουσι πρὶ τὰ
 ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξῇ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἄρξονται τὴν ἡμέραν τὴν
 φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τὸ πολλάκις ἑαυτὸς μνησθῆναι. ἔχει δὲ καὶ τὰς ἐξίον-
 τας τοῖς ἀρχαῖς τὴν φάρετραν, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν· ἐπὶ

δὲ ἔς γέρρον, καὶ παλταὶ δύο, ὥς τὸ μὲν ἀφίεναι, πρὶ δὲ, ἀνὴρ δὲν,
 ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. Διὰ τὸτο ὃ δημοσία ἔσθ' ἀνδρῶν ἐπιμελόν-
 ται, καὶ βασιλεὺς, ὡς περ ἔν ἐν πολέμῳ, ἡγεμῶν αὐτοῖς ἐστὶ, ἔς αὐ-
 τὸς τε θηρᾶ, καὶ τ' ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἀνὴρ θηρῶν, ὅτι ἀλη-
 θευαίτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῆς πρὸς τὸν πόλεμον (ἢ). Καὶ γὰρ
 πρὸς ἀνίστασθαι ἐδίξεν, ἔς ψυχήν καὶ γάλην ἀνέχεσθαι γυμνάξεν
 ὃ καὶ ὁδοπορίας καὶ δρόμους ἀνάγκη ὃ καὶ τοξότου θηρίον, καὶ ἀ-
 κοντίου ὅπως ἀνὴρ ὡς ἀπὸ πίπῃ. Καὶ τ' ψυχὴν ὃ πολλάκις ἀνάγκη
 θῆναι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῆς ἀλκίμων θηρίων ἀνδισθῇται·
 πάειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γυγνόμενον, φυλάττειν καὶ τὸ ἐπιφε-
 ρόμενον· ὥς ἐξ ῥαδίον εὐρεῖν τι ἐν τῇ θήρᾳ ἀπὸ τ' ἐν πολέμῳ
 πρὸντων. Εξέρχοντο ὃ ἐπὶ τ' θήρᾳ, ἀριστὸν ἔχοντες πλείον μὲν, ὡς
 τὸ εὖρος, τῆς πύδων, τὰλλα ὃ ὅμοιον. Καὶ θηρῶντες μὲν, ἐκ ἀν-
 ἀριστήσασιν· ἢν δὲ τι δὲν θηρίων ἐνεκα ἐπὶ κηταμεῖναι, ἢ ἄλλως
 βεληθῶσι ἀφελείψαι πρὶ τ' θήρᾳ, τὸ ἀριστὸν τῶτο δευπνήσαι-
 τες, τ' ὑπεραίαν αὐτὸ θηρῶσι μέχει δειπνῶν· καὶ μίαν ἀμφω ταύ-
 τας πᾶς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σίτον διαπανθῶσι.
 Τὸτο ὃ ποιῶσι ἔς ἐδίξεναι ἐνεκα, ἵνα ἔς ἐάν τι ἐν πολέμῳ δε-
 ῆσῃ, δύναντο τὸτο ποιῶν. Καὶ ὅσον ὃ τὸτο ἔχουσιν οἱ τηλικῶτος
 ὅ, τι ἀνὴρ θηρῶσιν· εἰ ὃ μὴ, τὸ χάρις αὐτοῖς. Εἰ δὲ τις αὐτὸς οἶε
 ἢ ἐδίξεν ἀνδρῶν, ὅταν χάρις αὐτοῖς μόνον ἔχουσιν ὅτι πρὸ σίτου, ἢ πί-
 νειν ἀνδρῶν, ὅταν ὕδωρ πίνωσι, ἀναμνησθῇ, πῶς μὲν ἡδὺ μάλισ-
 τῶς ἔς ἀρετὸς πενήτων φαγεῖν, πῶς ὃ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πίνειν. Αἱ δ'
 αὐτὸ μένους φυλαὶ διατρέψου μελετῶσαι τὰ τε ἄλλα, ἀπὸ πᾶ-
 ρες ὄντες ἑμαυτοῖς, καὶ τοξότου καὶ ἀκοντίου· καὶ ἀφελόμενοι
 ταῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀφελόμενοι. Εἰσὶ δὲ καὶ δημοσίοι τῶτων

ἀγῶνις, ἔπειτα παύσῃ· ἐν ᾗ δ' αὖ τῶν φυλάκων πλείους ὥς τι
 διακηρύσσονται καὶ ἀνδριμάται καὶ εὐπρόκτατοι, ἐπαμύμονες οἱ πο-
 λιταὶ καὶ πρῶτον ἢ μόνον τ' αὖ ἀρχαῖς αὐτῶν, δύνανται καὶ ὅστις
 αὐτοὺς παύσαι ὄντας ἐπαμύμονες. Χρῶνται ὅ τοις μέγεσι τ' ἐφί-
 λων αἱ δέχαι, ἢ τι ἢ φρουρήσασθαι δέσπον, ἢ κακίεργον ἐβδολήσασθαι,
 ἢ ληΐαις ἐποδράμεσθαι, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅσοι ἰσχύουσι τὰ χεῖρας ἐξῆρα
 εἶναι. Ταῦτα μὲν δὲ οἱ ἐφίλοι παρέχουσιν. Ἐπειδὴν ὅ τ' αὖ δέχαι
 εἴη ἀφελέσασθαι, ἐξέρχονται αἱ τὰς τελείους ἀνδρίας.

Ἀφ' ὧν αὖ αὖ ἐξελεῖται χρόνος ἐκ τῶν ἐφίλων, οὗτοι αὖ
 πάντες ἔειπον εἴη ἀφελέσασθαι. Πρῶτον μὲν, ὡς αὖ οἱ ἐφί-
 λων, παρέχουσιν ἑαυτοὺς τὰς δέχαις χεῖρας, ἢ τι δὲ τι καὶ
 τὰ κακοῖς, ὅσοι φρονεῖσιν περὶ τὴν ἐξῆρα ὅτι καὶ ἐπὶ δυνά-
 μειον. Ἡ δὲ πρὸς δέσπον στρατεύονται, τόξα μὲν οἱ οὗτοι πε-
 παρθευμένοι εὐκλείην ἔχοντες εὐδὲ παλιν, στρατεύονται τὰ
 αὖ ἀγχιέσασθαι ὅπλα καλὸν μέγα, γέροντά τε περὶ τοῖς ἐξ-
 ῶν, ἔπειτα ἐν τῇ ἀεσσεῖ, οὗτοι περὶ γέροντες οἱ Πέρσας
 ἔχοντες ἐν δὲ τῇ δέξαι, καὶ χεῖρας ἢ κακοῖς. Καὶ αἱ δέ-
 χαι δὲ πᾶσαι ἐπὶ τῶν καλῶν εἰσάγονται, πάλιν οἱ τῶν παύσαν δι-
 δασκαλοῖ. Ἐπειδὴν ὅ τ' αὖ πάντες καὶ εἰσῶν εἴη ἀφελέσασ-
 θαι, ἄριστον μὲν αὖ οὗτοι πλείον τι ἢ πάντων εἴη τὴν γενομένης
 διὰ γενεᾶς. Ἐξέρχονται δὲ παύσαν αἱ τὰς γενομένης ὄν-
 τας τε καὶ καλῶν. Οἱ αὖ γενομένης εἴη στρατεύονται
 μὲν οὐκ ἐπὶ ἔξω πρὸς ἑαυτοὺς, οἵκοι δὲ μένοντες διὰ τὸ εἶναι τὰ
 κοινὰ πάντων καὶ τὰ ἴδια. Καὶ γενεαὶ δὲ εἴη καλῶν καὶ
 τὰς δέχαις εἴη καλῶν αἰετῶν καὶ ἢ τι, ἢ ἐν ἐφίλοις, ἢ
 ἐν πλείοις ἀνδράσιν, ἐλλείπει τι τῶν ἰσχυρίων, φαίνεται μὲν οἱ

φύλαρχοι ἔχουσιν, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλευόμενος. Οἱ δὲ γε-
ραῖτεροι ἀκέουσιντες, ἐκκρέουσιν· ὁ δὲ ἐκκρεθείς, ἀπμθ. τὸν
λοιπὸν βίον ἀφίσταται.

Ἰνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μι-
κρὸν ἐπᾶναιμι· νυνὶ γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθῇ, ἀφ.
τὰ περιελημμένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδε-
κα μυριάδας (ἑξ.) τέτων δὲ (ὁδοὶς ἀπελήλα) νόμῳ τιμῶν καὶ
ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξῃσι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τὰς ἑαυτῶν παῖδας
εἰς τὰ κοινὰ τῆς δημοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνα-
μοὶ τρέφειν τὰς παῖδας ἀργῶντας, πέμπουσιν· οἱ ὃ μὴ δυνα-
μενοί, ἐπέμπουσιν. Οἱ δ' ἂν παροδυσθῶσι καὶ τοῖς δημοσίοις
διδασκάλοις, ἔξῃσι αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκόμεσθαι· τοῖς ὃ
μὴ ἀπαποδυσθῆσιν ἔτις ἐκ ἔξῃσι. Οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις
διατελέσωσι τὰ νόμῳ ποιῶντες, ἔξῃσι τέτοις εἰς τὰς τελείας ἀν-
δρας συναυλίζεσθαι, ἐν ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχουσιν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν
τοῖς παισὶ μὴ ἀφαιλέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, ἐκ εἰσέρχονται εἰς
τὰς τελείας· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγρῶν) ἀνεπίληπτοι,
ἔτοι τῇ γερατέρων γίνον). Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραῖτεροι ἀφ. πάντων
τῶν καλῶν ἐληλυθότες καὶ δίδασκονται· ἐν ἡ πολιτεία αὕτη, ἢ οἶον-
ται χρώμενοι βέλῃσι ἂν (ἑξ.). Καὶ νυνὶ δὲ ἐπὶ ἐμμένει μαρ-
τυρία καὶ τῇ μετρίᾳ διαίτης αὐτῶν, καὶ ἔκ ἐκπονεῖσθαι τῇ διαίτῃ.
Αἰσθὼν μὲν γὰρ ἐπὶ καὶ νῦν ἐστὶ Πέρσαις ἐν τῷ ἀποπλήσει, καὶ τῷ ἀπο-
μύσει, καὶ τῷ φύσει μετὰ φαίνεσθαι· αἰσθὼν δὲ ἐπὶ καὶ τὸ
ἰόντα περὶ φανερὸν γενέσθαι ἢ ἔξῃσι ἐνεχεῖν, ἢ καὶ ἄλλῃ πρὸς
τοιαῦτα. Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδιδάσκοντο ποιεῖν, εἰ μὴ ἐν διαίτῃ με-
τρία ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονεῖντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλη

ποι ὑποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· ἔῃ ἔνεχα ὁ λόγος ὠρμήθη, νυνὶ λέξομεν τὰς Κύρου περὶ αἵεις, δρεξάμενοι δὲ τὸ παῖδος.

Κύρου μὲν γὰρ μέλει δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγω πλείον, ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντῃ τῇ ἡλικίᾳ ἀγαθέων ἐφαίνετο· ἔς εἰς τὸ ταχὺ μαινεῖν αἱ δέοι, ἔς εἰς τὸ χαλῶς καὶ ἀνδρείως ἔχασα ποιεῖν. Ἐκ δὲ τέττα ἔχοντα μελεπέμεψαλο Ἀσυσάγης τῇ ἐαυτοῦ θυγατέρᾳ, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμη, ὅτι ἦκε χαλὸν κάγαδον αὐτὸν (ἔῃ). Ἐρχεῖ δ' αὐτὴ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὴν πατέρα, καὶ τὴν Κύρου τὸν ὕον ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κύρου τὴν Ἀσυσάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς, οἷα δὴ πάντες φιλόσοργοι ὧν φύσει, ἡσπάζετο τε αὐτὸν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι σωτηραμμένον καὶ πάλαι φίλων ἀπαύζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματι ἐντείψῃ, καὶ κόμῃσι περὶ τοῖς, αἱ δὲ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικὰ ὄντι, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες, καὶ οἱ κἀνδρες, καὶ οἱ σρεπτοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ τῶν χειρῶν· ἐν Πέρσῃσι δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ νῦν ἐπὶ πολὺ ἔδωκται φαυλότεραι, ἔς δὲ αὐτὴν εὐτελέστεραι) ὁρῶν δὲ τὸν κόσμον ἔκ πάπῳ, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγεν, ὦ μήτερ, ὡς χαλός μοι ὁ πάπῳς. Ερωτώσης δὲ τὴν μητέρα αὐτὸν, πότερος δοκεῖ χαλγίων αὐτῷ (ἔῃ), ὁ πατήρ ἢ ἕτος· ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κύρου, ὦ μήτερ, Περσῶν ἤ πολλὸν χαλγίος ὁ ἐμὸς πατήρ, Μήδων μὲντοι, ὅσων ἑώρακα· ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔς τε Πύρραις, πολὺ ἔτῳ ὁ ἐμὸς πάπῳς χαλγίος. Ἀνταπαύζομενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυσάγης, καὶ σολὴν καλὴν ἐνέδυσσε, καὶ σρεπτοῖς

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'. 11

καὶ ψελλίοις ἐπίμα καὶ ἐκόσμη· καὶ εἰ περ ἐξελαύνουσι, ἐφ' ἵππου χερ-
 σοχαλίνε περιήγεν, ὥσπερ ἔα αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ο ἦ Κῦρος,
 ἄτε παῖς ὢν ἔα φιλόκαλος ἔα φιλότιμος ἠδέλο τῇ σολῇ· ἔα ἱπ-
 πεύειν μαυγαίνων, ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γάρ, διὰ τὸ χαλεπὸν ^{τῆ}
 καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππιδεύειν, ἐν ὁρεσὶ ἔσθ' τῇ χώρᾳ, καὶ
 ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. Δειπνῶν ἦ ὁ Ασυάγης σὺν τῇ θυ-
 γατρὶ καὶ τῷ Κῦρῳ, βαλόμενοι τὴν παῖδα ὡς ἠδιστα δειπνεῖν,
 ἵνα ἦσαν τὰ οἴκαδε ποδοῖη, περσέσθαι αὐτὰ καὶ παρρησί-
 δας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάσματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦ-
 ρον ἔφασαν λέγειν, Ω πάππε, ὅσα περὶ γυμνάσια ἔχεις ἐν τῷ
 δεῖπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι εἴη πάντα τὰ λεκάνια ταῦτα ἀφα-
 τίνειν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογυῖσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν
 βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸ Ασυάγην, Οὐ γὰρ πολὺ σοι δοκεῖ
 κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τῷ ἐν Πέρσαις; Τὸν δὲ Κῦρον
 πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε· ἀλλὰ
 πολλὸ ἀπλυστέρα καὶ εὐδυτέρα σὺ ἡμῖν ἢ ὁδὸς ὅσῃ ὅπῃ τὸ
 ἐμπλησθῆναι, ἢ σὺ ὑμῖν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρεσθαι καὶ κρέας
 εἰς τῆτο ἀγῆ· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν ἀπευδέτε, πολλὰς
 δὲ πᾶς ἐλιγμὰς ἀνὰ καὶ κατὰ πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε
 ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἦκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸ Ασυάγιον,
 ἐκ ἀχθόμενοι ταῦτα ἀειπλωσώμεθα· γυρόμενος δ', ἔφη, καὶ
 σὺ γνώσῃ ὅπῃ ἠδέα ταῦτά ἐστιν. Ἀλλὰ καὶ σε, φάναι τὸ Κῦρον,
 ὦ πάππε, μυσατήρομενοι ταῦτα τὰ βρώματα ἄρῳ. Καὶ τὸν
 Ασυάγιον ἐπερέσθαι· Καὶ πῃ δὴ σὺ τεκμαίρεταις, ὦ παῖ, ταῦ-
 τα λέγεις; Οἷ σέ, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν εἴ ἄρτι ἄψῃ, εἰς ἰδέειν
 τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν ἦ τῶν τινὰς δίτης, εὐθὺς ἀπο-

χαθαίρεις ἢ χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι
 χαλαπλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγγύετο. Πρὸς ταῦτα δὴ ἔ' Αἰσάγην
 εἰπεῖν· εἰ ποῖνυ ἔτω γιγνώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχεῖ,
 ἵνα νεθυῖας οἴκαδε ἀπέλθης. Ἀμα ὅ ταῦτα λέγοντα πολλὰ
 αὐτῷ παρὰφέρειν, καὶ θήρεα καὶ τῆς ἡμέρας. Καὶ τὸν Κῦρον,
 ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἡ δὲ δίδως, φάναι, μοι, ὦ
 πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ, τι ἂν βάλωμαι αὐτοῖς χρεῖ-
 σθαι; Νῆ Δία, φάναι, ἐγὼ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ ἔ' Κῦρον
 λαβόντα τῆς κρεῶν, ἀφαιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θερρα-
 πευταῖς ὑπλέγοντα ἐχάστω· Σοὶ μὲν τῆτο, ὅτι παρὰθύμως με
 ἰπωδύειν διδάσκεις· Σοὶ δὲ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· (τῆτο γὰρ
 νῦν ἔχω) Σοὶ δὲ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θερραπύεις· Σοὶ ὅ, ὅτι
 με ἢ μύτερα τιμᾶς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διέδιδου πάντα ἃ
 ἔλαβε κρέα. Σάκῃ ὅ, φάναι τὸν Αἰσάγην, πᾶς οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ
 μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; Οὐδὲ Σάκας ἄρα καλὸς τε ὢν
 ἐπύγχανε, καὶ τιμὴν ἔχων παρὰσάγειν τὰς δεομένης Αἰσάγας,
 ἢ ἀποκωλύειν ἕς μὴ κρηρὸς αὐτῷ δοκοίη ἔτι) παρὰσάγειν. Καὶ
 τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι παρὰπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑπο-
 πηόσων, Διὰ τί, ὦ πάππε, τοῦτον ἔτω τιμᾶς; Καὶ τὸν Αἰ-
 σάγην σκῶψαντα εἰπεῖν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἰ-
 νοχρὸς ἢ εὐχημόνων; Οἱ δὲ τῆς βασιλείων τέτων οἰνοχόοι κομ-
 ψῶς τε οἰνοχόῃσι, καὶ καθαλείως ἐγγχεύουσιν, καὶ διδῶσι τοῖς
 τεισὶ δακτύλοις ὀχυαῖτες πλὴν φιάλλῃ, καὶ παρὰσφύρου-
 σιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπομα εὐληπήτοτα πᾶς μέλλοιεν πί-
 νειν. Κέλδυσον δὴ, φάναι, ὦ πάππε, πᾶς Σάκῃ καὶ ἐμοὶ
 δοῦναι τὸ ἔκπομα, ἵνα καὶ γὰρ καλῶς σοι πῖναι ἐγγχείας, ἀνακ-

ἡπόμεινέ σε, ἦν διώωμαι. Καὶ τὸν κελεύσαι δοῦναι. Λαβόν-
 ται δὲ τὸν Κύρου, ἔτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν
 Σάκκον εἴρωσι· οὕτω δὲ σήσαντα τὸ πρῶτον, σπουδαίως
 καὶ εὐχρημόνως πως προσπνεύγειν καὶ ἐνδοῦναι πλὴν φιάλῃ τῇ
 πάντῃ, ὥς τε τῇ μητρὶ καὶ τῇ Ασυάγῃ πολλὴν γέλῳια παρὰ
 Καὶ αὐτὸν ὃ τὸ Κύρου ἐκγελάσαντα ἀναπνεύσαι πρὸς τὸ πάν-
 τος, ὅς φιλῶντα ἅμα εἰπὼν, ὦ Σάκκ, ἀπόλωλός· ἐκβαλὼς τε τὸ
 τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναί, σὲ χάλλιον οἶνοχόσω, ὅς ἐκ ἐκ-
 πίωμα αὐτὸς τὸ οἶνον. Οἱ γὰρ τὸ βασιλέων οἶνοχοοί, ἐπειδὴ ἐνδο-
 δῶσι τὴν φιάλην, δρῦσαντες ἀπ' αὐτῆς τῇ κυάθῃ, εἰς τὴν δρῖσε-
 ραὴν χεῖρα ἐγχεάμενοι χαλαρρόφθοι· τῆ δὲ, εἰ φάρμακα ἐγ-
 χέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Ἐκ τῆς δὴ ὁ Ασυάγης ἐπισκώπιον
 ἔφη, Καὶ τί δὴ, ὦ Κύρε, τὰ ἄλλα μεμνέμενος τὸ Σάκκον, οὐκ
 ἀπερρόφθους τὸ οἶνον; Ὅτι νῆ Δί, ἔφη, ἐδεδοίκεν μὴ ἐν τῇ κρατῇ
 φάρμακα μεμυγμένα εἶναι. Καὶ γὰρ ὅτε εἰσίας σὺ τὴν φίλῃς ἐν
 τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγ-
 χέαντα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ, ὦ παῖ, τῆτο κατέγνως; Ὅτι νῆ
 Δί, ἔφη, ὑμῶς εἴρων καὶ τὰς γνώμας ὅς τοῖς σώμασι σφαλλο-
 μένης. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἀ ἐκ ἑαυτῶν ἡμῶς τὴν παῖδας ποιεῖν, ταῦ-
 τα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγετε, ἐμνησά-
 γετε ὃ ἐδὲ ἐν ἀλλήλων· ἦδετε δὲ καὶ μάλα γελοιῶς· ἐκ ἀνθρώ-
 μων ὃ τὸ ἄδοντες, ὠμνύετε ἄδειν ἄριστα. Λέγων ὃ ἕκαστος ὑμῶν
 τὸ ἑαυτῶν ῥάμην, ἐπεὶ ἀνασταίνετε ὀρεχισόμενοι, μὴ ὅπως ὀρεχίδω
 ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' ἐδ' ὀρεχίδωται, ἐδύναδε. Ἐπiléληδε ὃ παντά-
 πασι, σὺ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἱ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἄρχων. Τότε
 γὰρ δὴ ἐγώ γε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τῆς ἄρεας ἦν ἡ ἰσχυ-

εἰα, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· ἐδέπολε γὰρ ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Αἰσάγης εἶπεν, Οὐδὲ σὺς πατήρ, ὦ παῖ, πίνω καὶ μεθύσεται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποῖς; Διψῶν παύεται· ἄλλο δὲ κακὸν ἐδὲν πάχρ' ἐ γῶ, οἶμα, ὦ πάππε, Σάκας αὐτὰ οἰνοχρῶ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τὰ Σάκα πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κύρῳ εἰπεῖν, Οἶ, ἢ Δία, φάναι, μισῶ αὐτὸν· πολλάκις γὰρ με, πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν, οὗτ' ὅ μ' ἐμαρῶτατος ἀποκωλύει. Ἀλλὰ ἱκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτῶ. Καὶ τὸν Αἰσάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; Καὶ τὸν Κύρῳ φάναι, Σταῖς ἂν, ὥσπερ οὗτ' ὅ, ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βούλοιο εἰπέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι οὐπω δυνατὸν τὰ δόξω ἐντυχεῖν· ἀποδίδει γὰρ πρὸς πινας. Εἴθ' ὁπότεν ἤκη ἔτι τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν, ὅτι λούται. Εἰ δὲ πάνυ ἀποδίδει φαγέειν, εἴποιμ' ἂν, ὅτι πρὸς ταῖς γυναῖξιν ἐστὶν· ἕως πρὸς λείναιμι τέτον, ὥσπερ ἔτος ἐμὲ πρὸς λείναι, ἀπὸ σὲ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς ἐνθυμίας πρὸς τὸν πατέρα τὰς δὲ ἡμέρας, εἰ πινῶ ἀδοιοῦν δέομαι ἢ τὸν πάππον, ἢ τὴν μητέρα ἀδελφόν, χαλεπὸν ἢν ἄλλον φθάσαι τέτο ποιήσαντα· ὅ, τι γῶ δύναται ὁ Κύρῳ, ὑποτάσσεται αὐτοῖς χαλεπότερον.

Ἐπειδὴ ὅτι ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα ἔτι ὡς ἀπὸ πατρὸς πάλιν πρὸς τὸν πατέρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Αἰσάγης χαλεπότερον τὸν Κύρον. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βέλτερον ἢ ἂν ἅπαντα τὰ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μὲντοι τὸν πατέρα χαλεπὸν νομίζειν ἔτι χαλεπότερον. Ἐνθα δὴ ὁ Αἰσάγης λέγει πρὸς τὸν Κύρον, ὦ παῖ, ἢν μὲντοι πρὸς ἐμὰ

πρῶτον μὲν τὸ πρῶτον ἐμὲ εἰσόδου σοὶ ἐξ Ἀχαιῶν ἀρξά, ἀλλ' ὅπου
 βέλη εἰσέναι ὡς ἐμὲ, ὅπῃ σοὶ ἔσαι· καὶ χάριν σοὶ, ἔφη, μάλλον
 εἰσομαι, ὅσω ἂν πλεονάκεις εἰσὶν ὡς ἐμέ. Ἐπεὶ δὲ ἵπποις τοῖς
 ἐμοῖς χεῖρη, καὶ ἄλλοις ὅποιοις ἂν βέλη· καὶ ὅταν ἀπίης, ἔχων
 ἄπ' ἐς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃ. Ἐπειτα δὲ, ἐν τῷ δείπνῳ, ὅπῃ τὸ με-
 τείως σοὶ δοκῇ ἔχειν, ὅποιαν βούλῃ ὁδὸν πορεύσῃ. Ἐπειτα,
 τά τε νῦν ἐν τῷ πρῶτῳ θύρῳ δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα παν-
 τοδαπὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὰν τάχιστα ἵππεύῃς μάθῃς, διώξῃ,
 καὶ τοξόων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄν-
 δρες. Καὶ παῖδας δὲ σοὶ ἐγὼ συμπαίκτορας παρέξω· καὶ ἄλ-
 λα ὅσα ἂν βέλη, λέγων πρὸς ἐμὲ, ὅσα ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ δὲ
 ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὴν Κύρην, πότρερα
 βούλοιο μένειν, ἢ ἀπείναι. Ὁ δὲ ὅκ' ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ
 εἶπεν, ὅτι μένειν βούλοιο. Ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς,
 τίς τίς ἐπεὶν λέγεται, ὅτι οἴκοι μὲν τῆς ἡλικίᾳ καὶ ἐμὲ καὶ
 δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μήτερ, ὅτι τοξόων καὶ ἀκοντίζων ἐν ταῦ-
 τα ἵππῳ οἶδα ὅτι ἵππεύων ἡπίων ἐμὲ τῆς ἡλικίᾳ καὶ τῆτο, εὖ ἴδαι,
 ἔφη, ὦ μήτερ, ὅτι ἐμὲ πάντῃ ἀνιῶ. Ἦν δὲ με καταλίπῃς ἐν-
 θάδε, καὶ μάθω ἵππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσῃς ὦ, οἷμά σοι
 ἐκείνοις τῆς ἀγαθούς τὰ περὶ ῥαδίως νικήσεν· ὅταν δὲ εἰς
 Μήδους ἔλθω ἐνθάδε, πειράσομαι τῷ πάππῳ, ἀγαθῶν ἵπ-
 πῶν κράτιστος ὢν ἵππεύς, συμμαχεῖν αὐτῷ. Τὴν δὲ μητέρα
 ἐπεὶν, Τὴν δὲ διηροσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκεῖ
 ὄντων σοὶ τῆς διδασκαλῶν; Καὶ τὸν Κύρην φάναι, Ἀλλ', ὦ
 μήτερ, ἀκρίβως ταῦτί μιν γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶδα, εἶπεν τὴν
 Μανδάνην; Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με, ὡς ἤδη ἀκρί-

δοῦντα πλὴν δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις καθίστη διχάζειν. Καί
 τῶν μὲν, φάσαι, ὅτι μὲν ποτὲ δίκη πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐ
 ὀρθῶς διχάζουσι. Ἦν ὃ ἡ δίκη τοιαύτη Παιὶς μέγας μικρὸν ἔχων
 χιτῶνα, ἕτερον πᾶντα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσαι
 αὐτὸν, ἃ μὲν ἑαυτῷ ἐκείνῳ ἠμφίεσε, ἃ δὲ ἐκέλευε αὐτὸς ἐνέδναι.
 Ἐγὼ γὰρ τότε διχάζων, ἔγνω βέλπον ^{τῷ} εἶ) ἀμφοτέρους τοὺς
 αἰεμόζοντα ἐκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ τούτῳ με ἐπαρσεν
 ὁ διδάσκαλός, λέγων ὅτι ὅποτε μὲν κατασταθείη τοῦ αἰ-
 μοήοντος κριτῆς, ἔτω δέοι ποιεῖν· ὅποτε δὲ κριναι δέοι ὅπο-
 τερου ὁ χιτῶν εἴη, τότε ἔφη σκεπτόμενος ^{τῷ} εἶ), τίς κτῆσις δίκαια ἐστὶ
 πότερα ἢ βία ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ ἢ ποιησάμενον, ἢ πρῶ-
 τῶν κεκτῆσθαι. Ἐπειτα δὲ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον ^{τῷ} εἶ)
 τὸ δὲ ἄνομον, βίαιον. Σιωπῶν δὲ νόμῳ οὗ ἐκέλευε δεῖν τὸν δι-
 καστὴν πλὴν ψῆφον τίθεσθαι. Οὕτως ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ μῆτερ,
 τά γε δίκαια παντάπασι οἶδα ἀκριβῶς· ἢ δὲ τι ἄρα πρὸς
 δέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, ἔτ' ἐπιδιδάξῃ. Ἀλλ' ἐταυ-
 τὰ, ἔφη, ὦ παῖ, ὥσθ' ἂν τὸ πάππος δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις
 ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲ γὰρ ἢ ἐν Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυ-
 τὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται.
 Καὶ ὁ σὸς πατὴρ τέταρτον μὲ ποιῇ, ἀ ποιῇ τῇ πόλει
 τέταρτον δὲ λαμβάνει· μέτρον δὲ αὐτῷ ἔχῃ ἡ ψυχή, ἀλλ' ὁ νό-
 μος ἐστίν. Ὅπως ἐν μὴ ἀπολῇ μασιγόμενος, ἐπειδὴ οἴκοι εἴη,
 αὐτὸς ὥσθ' ἂν τέταρτον μαθὼν ἡκίς ἀντὶ τῷ βασιλικῷ τὸ τυραννικόν,
 ἐν ᾧ ὅστις τὸ πλέον οἶσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχει. Ἀλλ' ὅτι
 σὸς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κύρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκει
 μείον ἢ πλεόν ἔχει. Ἡ δὲ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι ἐν Μήδοις ἀπαντᾷ

δεδίδαχεν ἑαυτῷ μεῖον ἔχειν; Ὡς γάρ, ὡς ὁ σὸς γε πατήρ
ἔτε ἄλλον ἐδύνατο, ἔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψῃ).

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλη ὁ Κύρος· τέλος δ', ἡ μὲν μή-
τηρ ἀπῆλθε, Κύρος δ' κατέμεινε, καὶ αὐτὸς ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ
μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέραιον, ὥς οἰκείως διακείσθαι· ταχὺ δ'
τῆς πατέρας αὐτῷ ἀνέστηλον παρθένων, καὶ ἐνδηλὸς ὦν ὅτι ἡσπά-
ζετο αὐτῷ τὰς ἡμέρας ὥς καὶ εἰ τι βρασιλέως δέοιτο, τὰς παῖ-
δας ἐκέλευον Κύρος δεῖσθαι διαπράττειν σφίσιν. Ὁ δ' Κύ-
ρος, ὁ, τι δέοιτο αὐτὸς οἱ παῖδες, ἀλλὰ τὸ φιλελευσθῆναι καὶ φι-
λοτιμίαν, τοῦ παντός ἐποιεῖτο ἀπαρτίζεσθαι. Καὶ ὁ Αἰσχύ-
νης δ', ὁ, τι δέοιτο αὐτὸς ὁ Κύρος, ἐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ
ἐχρεῖσθαι. Καὶ γὰρ ἀδελφότητος αὐτὸς, ὅθεν ποτε ἀπέλειπε
τὸ πάππον, οὐδὲ κλαίον ποτὲ ἐπαυέτο· δηλὸς τε ἦν πᾶσιν ὅτι
ὑπερφροεῖτο, μὴ οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς ἐπ-
ινοσ δέοιτο Αἰσχύνης, πρῶτος ἠδαιετο Κύρος, ὅτι πάντων ἀοκ-
νότατα ἀνεπίδα ὑπηρετήσων ὁ, τι οἶοιτο χρεῖσθαι ὥς παν-
τάπασι ἀνεκτίσασθαι τὸ Αἰσχύνην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κύρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν ἀλλὰ
πλεονεκτεῖν, ὅτι ἡσπάζετο ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ καὶ διδόν-
ται λόγον ὡς ἐποίησεν, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, ὅποτε διχά-
ζοι· ἐπὶ δὲ καὶ ἀλλὰ τὸ φιλομαθῆς (ἔτι), πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰε-
τῆς παρθένους ἀνέστηλον, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς
ὑπὸ ἄλλων ἐρωτῶτο, ἀλλὰ τὸ ἀγχινοῦς (ἔτι), ταχὺ ἀπεκρίνετο
ὥς ἐκ πάντων τῶν ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ'
ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὁμῶς ἐμ-
φαίνεται πᾶσι αὐτοῖς νεανίαν, ὁ κατηγορεῖ τὸ ὀλιγοστίαν· ἔτι καὶ

Κύρου ἔκ τῆς πολυλογίας ἔθραστος διεφάνετο, ἀλλ' ἀπλότης καὶ φιλοσοφία· ὥς τε Ὀπιδιμίαν τις εἶχεν ἐπὶ πλείω αἰκλούειν αὐτῷ, ἢ σιωπῶντι πρῶτα. Ὡς δ' ὁ παρθένος ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν ἔπαρόσθιον γενέσθαι, ἐν τῷ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρήτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχατέρα· αἰδοῦς δ' ἐνεπὶ μπλάλο, ὥς τε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὅποτε στυγχεῖνοι τοῖς παροξυνότεροις καὶ τὸ σκυλακῶδες, τὸ πᾶσιν ὁμοίως παροξύνειν, οὐκ ἔτι ὁμοίως παροξυνῶς εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχατέρευμεν ἦν, ἐν δὲ ταῖς σιωπαῖς πάνπαν ὀπίσθαι. Καὶ γὰρ ὅσα ἀφελονίζονται πολλάκις ἡλικίαι πρὸς ἀλλήλους, ἔχοντες ἅ κρείστων ἡδὲ ὧν, ταῦτα παρὰ καλεῖτο σὺν σιωπῇ, ἀλλ' ἅπας εὖ ἡδὲ ἑαυτὸν ἡπιοῦσα ὄντα, ταῦτα ἐξήγεχε, φάσκων χάλλιον αὐτῶν ποιήσας. Καὶ κατέχευεν ἡδὴ ἀναπηδῶν ἐπὶ σὺν ἵππων καὶ διακονικῶν, καὶ ἀφελονισμῶν ἀπὸ τῶν ἵππων, ἔπειτα πάντῃ ἐποχῶν ὧν ἡπιοῦσθαι δὲ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ μάλα ἐγέλα. Ὡς δὲ ὅτε ἀπεδίδρασκεν, ἔκ τε ἡπιοῦσθαι, εἰς τὸ μὲν ποιεῖν αὐτὸ ἡπιοῦτο, ἀλλ' ἐκαλινθεῖτο ἐν τῷ παροξύνεσθαι αὐτὸς βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἵππων τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρήει, ἀφ' ὅτε τὸ ἐραῖν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παροξύνεσθαι θηρία ἀνηλώκει, δάκνουν καὶ βάλλων καὶ χαλακαίνων· ὥς τε ὁ Ἀστυάγης ὅτε εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κύρῳ ἀφελονισμῶν ὅτι βελονισμῶν αὐτῷ διωκτικὸ οἱ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτὸν, Ὡς πάποτε, τί σε δεῖ θηρία ζητῶντα παροξυνάσθαι ἔχειν; Ἀλλ' ἦν ἐμὲ ἐκπέμπης ἐπὶ θήραν σὺν τῷ γείῳ, νομῶν, ὅσα αὖ ἴδω θηρία, σέ μοι ταῦτα τρέφειν. Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξέ-

ναὶ ὅτι πλὴν θνητῶν, ὅτι ἐστ' ὁμοίως λιπαρῶν ἐδυώτο, ὥστε
 παῖς ὢν, ἀλλ' ὀκνηρότερον παροήει. Καὶ ἂν πρόσθεν τῷ Σάκῃ
 ἐμέμφετο, ὅτι ἔπεισεν αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἤδη
 Σάκας ἐαυτῷ ἐγένετο· ἔτι δὲ παροήει, εἰ μὴ παροήδοι, εἰ καί
 ρθός ἐστι καὶ τῷ Σάκῃ ἐδεῖτο πάντως σημαίνει αὐτῷ, ὅποτε ἐν
 καὶρῷ εἴη εἰσέναι, καὶ ὅποτε ὅτι ἐν καὶρῷ ὥστε ὁ Σάκας ἤδη
 ὑποφίλῃ αὐτὸν, ὥστε καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Επεὶ δ' ἔν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμῶντα τὸ
ἔξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ, καὶ φύλακας συμπέμπει
ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως διὰ τῶν θυγατρῶν φυλάττειν αὐ-
τὸν, καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τι φανείη θηρίων. Ὁ ἔν Κῦρος τῶν ἐπομυῶν
προθύμως ἐπυθάνετο, ὁποίοις καὶ χρηθὲν θηρίοις πελάζειν, καὶ ὅποια
χρηθὲν γαῖρροιῦτα δάσκων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς
ἤδη πλησιάζουσιν, δίσφθιραν, καὶ λέοντες καὶ κῆπροι καὶ πρῶδαις·
αἱ δὲ ἔλαφοι, καὶ δορυχαῖδες, καὶ ἀγριοὶ οἶες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἀγριοί,
αἰσινεῖς εἰσιν. Ἐλεγον γὰρ καὶ τῷτο, τὰς θυγατέρας ὅτι δεοὶ φυλάττειν
σοῦδ' ἢ τῶν ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπ-
ποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κῦρος ταῦτα πάντα ἐμάνθανε
προθύμως· ὡς γὰρ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσας, πάντων ὀπισθεύ-
ον ἦκουεν, ἐδίωκεν, σοῦδ' ἄλλο ὀρεῶν, ἢ ὅποι ἐφύγε.
Καὶ πως ἀκρημνὸν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ με-
κροῦ κακῶς ὀξετραχίλισεν· καὶ μὲν δὲν ἐπέμεινεν ὁ Κῦ-
ρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ὀξύνεσθαι. Ως δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλ-
θεν, ἀκοντίσας χαλαβάλλει τὴν ἔλαφον, καλὸν τι χεῖμα καὶ
μέγα. Ὁ μὲν δὲ ὑπερέχευεν· οἱ δὲ φύλακες παρεστέλλαν-
τες, ἐλοιδόρουν αὐτὸν, καὶ ἔλεγον εἰς οἶον κύνειον ἔλθαι· καὶ

ἔφασαν κατερεῖν αὐτὸν τῷ πάπῳ. Ο ἔν Κῦρος εἰσήκε, χαλα-
 βερηνῶς, καὶ ἀκύνει ταῦτα ἡπιάτο. Ως δ' ἤδετο κραυγῆς, ἀνε-
 πηδήσεν ἐπὶ τ' ἵππων, ὥσπερ ἐνθεσιῶν· καὶ ὡς εἶδεν ἐκ ὧ ἐνθυτίε χά-
 προι προσφερόμενοι, ἀντίος ἐλαύνει· καὶ διαλευνόμενος εὐτόχως,
 βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέχευε τὸ χάρπον. Ἐκθαῖται μὲν τοι ἦδη
 καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλαιοδροεῖτο, τὸ θρασυτήα ὀρώων. Ο δ', αὐτῷ λοι-
 δορρυμένῃ, ὁμῶς ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα εἶσαι αὐτὸν
 δῖονα εἰσκομίσαντα τῷ πάπῳ. Τὸν ὃ θεῖον εἶπεν φασίν, Ἀλλ'
 ἦν αἰώπηται ὅλι ἐδίωκες, ἐ σὺ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται,
 ὅλι σε εἶων. Καὶν βέλη), φάναι αὐτὸν, μαστιγασάτω, ἐπειδάν γε
 ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σύ γε εἰ βέλεις, ἔφη, ὦ θεῖε, πμωρησάμενος
 ὅ, τι βέλεις, τῷτο ὁμῶς χάριστά μοι. Καὶ ὁ Κυαξάκης μέντοι τε-
 λωπῶν ἔπε, Ποῖός ὅπως βέλεις· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῖν ἔοικας βα-
 σιλῶς (εἶ). Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε
 τῷ πάπῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. Καὶ
 τὰ ἀκόντια ἐδείκνυε μὲν ἐ, κατέθηκε ὃ ἡματωμένα, ὅπως ὤρετο
 τὸν πάπῳ ὀψαδῷ. Ο δὲ Ασυάγης ἄρα εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ,
 δέχομαι μὲν ἐγὼ γε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· ἐ μέντοι δέομαι γε
 τέτων ὀφειδῶν, ὥστε σὲ κωδιδύειν. Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη, Εἰ τοί-
 νυν μὴ σὺ δέη, ἰκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ
 ἀφαιρῶ ταῖς ὑλικιώταις. Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ασυάγης, ἐ ταῦ-
 τα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βέλεις, καὶ τ' ἄλλων ὅποσα ἐθέλεις.
 Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἄρα τοῖς πασι, καὶ ἅμα ἔλεγει·

Ὡ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ πῶδῳ
 θηρία ἐθροῦμεν ὁμοῖον γὰρ ἐμοὶ γε δοκῇ (εἶ), οἷοντις εἰ τις δεδε-
 μένα ζῶα θηρία. Πεῖπον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἐπειτα

κὲ μικρὰ κὲ ψωραλέα· ἔ τὸ μὲν αὐτῶν, χολὸν ἦν· τὸ δ', κο-
 λορόν. Τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι κὲ λειμῶσι θηρία, ὡς μὲ καρὰ, ὡς δὲ
 μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. Καὶ αἱ μὲ ἑλαιοφοί, ὡς περ πηναί,
 ἤλλουτο πρὸς τὸ ἔρανον· οἱ δὲ χαίπροι, ὡς περ τὲς ἀνδρας φασὶ τὲς
 ἀνδρείες, ὁμοσε ἐφέροντο ὑπὸ δὲ τῇ πλατύτητι· ἐδὲ ἀμαρτεῖν οἶον-
 τε ἦν αὐτῶν· χαλλίω δ', ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ ἔ τεθνηκότα ταῦτα
 εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκείνα τὰ περικκοδομημένα. Ἀλλὰ ἄρα ἀν, ἔφη,
 ἀφείεν κὲ ὑμᾶς οἱ πατέρες ὅτι τιμὴ θήρα; Καὶ ῥαδίως γ' ἀν,
 ἔφαθ', εἰ Ἀσυσάγης κελεύοι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Τίς ἀν ἐν ὑμῶν
 πρὸς Ἀσυσάγην μνησθεῖν; Τίς γδ' ἀν, ἔφαθ', σὲ γε ἰκανώτερος
 πεῖσαι; Ἀλλὰ μὰ τὴν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲ ἐκ οἶδ' ὅστις ἀνθρώπος
 γεγύρημαι· ἐδὲ γδ' λέγειν οἷός τ' εἰμὶ, ἐδὲ ἀναβλέπειν πρὸς
 τὸν πάππον ἐκ τῆ ἴσος ἐπὶ δυνάμα. Ἡν δὲ τοσούτον ἐπιθι-
 δῶ, δέδωκα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάβῃ τις κὲ ἡλίθιου γένω-
 μαι. Παιδάριον δ' ὦν, δεινότατον λαλῆν ἐδόκειν εἶναι. Καὶ οἱ
 παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡ-
 μῶν, ἀν πὶ δέη, δυνήσῃ πρᾶττειν, ἀλλ' ἄλλου πινὸς ἡμᾶς τὰ
 ὅτι σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κύρος, ἐδήχ-
 θη καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ τολμᾶν,
 εἰσῆλθεν, ἐπὶ βουλῆσας ὅπως ἀν ἀλυπότατα ἐποι πρὸς τὸν
 πάππον, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ αὐτῷ τε καὶ τοῖς πασι ὦν ἐδέοντο.
 Ἡρξάτο οὖν ὡδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδράση τῆς οἰκετῶν κὲ
 λάβης αὐτόν, τί αὐτῷ χεῖρη; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη, ἢ δῆσας ἐρ-
 γάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἡν δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς
 ποιήσεις; Τί δ', ἔφη, ἢ μασηγῶσας αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὖτις

τὸ ποιεῖν, ἐπειὰ ἐξαρχῆς πάλιν αὐτῷ χεῖρομαι; Ωρα ἔν, ἔφη ὁ Κύρος, πῶς οὐκ ἀξιοῦμαι σοὶ εἶναι ὅτῳ μασιγῶσαι με, ὡς βασιλεύοντι γε ὅπως δόσσω, λαβὼν τὰς ἐμοὺς ἡλικιώδας ὅτι θήρα. Καὶ ὁ Αἰσάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας παρειπῶν ἐνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοὶ μὴ κινεῖσθαι. Χαίρειν γάρ, ἔφη, εἰ ἐνεχα κρεαδῶν τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα δόσσεσθαι. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος, ἐπείθετο μὲν καὶ ἔμμενεν· ἀνταρὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς ὢν, σιωπῇ διῆγεν. Οἱ μὲντοι Αἰσάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χεῖρσιν, ἐξαρχὰ ὅτι θήρα· καὶ περὶ πολλοὺς καὶ ἰππώεας σωμαλίστας, καὶ τὰς παῖδας, καὶ σωμαλίστας εἰς τὰ ἰππασίμα χεῖρα τὰ θηρία, ἐποίησε μέγαλιν θήρα. Καὶ βασιλικῶς δὲ αὐτὸς παρῶν, ἀπηγόρευε μηδὲνα βάλλειν, πρὶν Κύρος ἐμπληθεῖν βάλλον. Οὗ δὲ Κύρος οὐκ εἶα κωλύειν. Ἀλλ' εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάτερ, ἰδέω με θηρᾶν, ἄφες πάντας οὖν κατ' ἐμὲ διώκειν καὶ ἀφ' ἡγεμονίης, ὅπως ἔχαστος τὰ κράτιστα δύναται. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Αἰσάγης ἀφίησι· καὶ πᾶς ἐθεῖτο οὖν ἀμιλλόμενοις ὅτι τὰ θηρία, καὶ φιλονεικούντας, καὶ διώκοντας, καὶ ἀκοντίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἦδετο, ὅτι δυναμὶν σιγᾶν ὑπὸ τῷ ἡδονῇ, ἀλλ', ὥσπερ σκύλακι γυναικί, ἀνακλάζοντι, ὅποτε πλησιάζοι θηρία, καὶ πῶς οὐκ ἀντιπρὸς ὀνομασίᾳ ἔχασον. Καὶ τὴν μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὁρῶν εὐφραίνεται, τὸν δὲ πῖνα καὶ ἐπαρῶντα αὐτὸν ἡδάνετο· ὅτι ὅπως οὐκ ἐφθονεῖται. Τέλος δ' οὖν, πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Αἰσάγης ἀπῆλθε. Καὶ τοιοῦτον ἔπος ἦδεν τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε αἰεὶ, ὅποτε οἶόν τε εἶναι, σωμαλίζει τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλας τε πολλοὺς πρὸς ἐλάμβανε, καὶ τὰς παῖδας, Κύρος ἐνεχε. Τὸν

μὲν δὲ πλείους χρόνον ἔτῳ διήγεν ὁ Κύρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ πινος σωματίος ὦν, κακῶ δὲ οὐδενί.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκαίδεκα ἔτη αὐτῷ γενομένῃς, ὁ υἱὸς τῷ Ἰσχυρίῳ βασιλέως, γαμῖν μέλλων, ἐπεθύμησεν αὐτὸς θηράσαι εἰς τῆτον τὸν χρόνον. Ἀκίων ἔν ἐν τοῖς μισορίοις τοῖς τε αὐτῶν ἑ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία ἔει), ἅτε ἀθήρευτα ὄντα λαβὼν τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἔξελθῆν. Ὅπως οὖν ἀσφαλῶς θηρώη, ἰππέας τε προσέλαβε πολλὰς ἑ παλτασὰς, οἵτινες ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῷ λασίῳ τὰ θηρία ἔξελαῖν εἰς τὰ ἐργασίμα τε καὶ εὐήλατα. Ἀφικόμενος δὲ ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φέρεα ἑ ἡ φυλακῇ, ἐνταῦθα ἐδειπνοποιεῖτο, ὡς περὶ τῇ ὑπεραίᾳ θηράσῃ. Ἦδη δὲ ἑσπέρης γηραμένης, ἡ λαβδόχῃ τῇ περὶ αὐτὴν φυλακῇ ἐρχεται ἐκ πόλεως, ἑ πεζοὶ καὶ ἰππεῖς. Ἐδοξεν οὖν αὐτῷ πολλὰ στρατὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ ἔσθαι, πολλοὶ δὲ, ὡς αὐτὸς ἔχων ἦκεν ἰππέας ἑ πεζοὺς. Ἐβελδύσατο ἑν κράτιστον τῶν λαβδόχων ἐκ τῶν Μηδικῶν καὶ λαμπρότερον τε αὐτῷ φανῶναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, καὶ ἱερείων πολλῶν ἀφθονίαν ἐνόμμιζε γηρύσασθαι. Οὕτω δὲ περὶ ἀναστάς, ἦγε τὸν στρατὸν καὶ τὰς μὲν πεζοὺς καταλείπει ἀδρόεις ἐν τοῖς μισορίοις, αὐτὸς δὲ τοῖς ἰπποῖς προσελάσας πρὸς τὰ τῶν Μήδων φέρεα, τὰς μὲν βελτίους καὶ πλείους ἔχων μὴ ἑαυτῷ, ἐνταῦθα κατέμεινεν, ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φεγυροὶ τῶν Μήδων ἐπὶ τὰς καταθέσεις· τὰς δὲ ὑποπιδείους ἀφῆκε καὶ φυλακὰς ἄλλας ἄλλοσε καταθεῖν καὶ ἐκέλευε περὶ αὐτοὺς ὅτις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν πρὸς ἑαυτὸν. Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἔθεραθον.

Σημαινόντων δὲ τῷ Ἀστυάρχῃ, ὅτι πολέμοι εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ,

ἐκβοηθεῖ ἔς αὐτὸς πρὸς τὰ ὄρια σὺν τοῖς παρὲν αὐτόν· ἔς ὃ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως σὺν τοῖς παρὰ τευχῆσιν ἰπποτάταις· καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμεαι πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον πολλοὺς ἀνδράποικς τῇ Ἀσυρίᾳ συνεταγμένοις, καὶ οὗτοι ἰππέας ἡνυχῶν ἄγοντας, ἔστησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κύρου ὁρῶν ἐκβοηθούντας καὶ οὗτοι ἄλλας πασυνδεῖ, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, παρῶν τότε ὅπλα ἐνδύς, οὐποτε οἰόμενον οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα χαλὰ ἦν, καὶ εὖ ἀρμόζοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πάππος παρὲν τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὲ ἐξοπλίσαντο, παρῶν τῷ ἵππῳ. Καὶ ὁ Ασυάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν τίς κελύσθης ἦκοι ὅμως εἰ εἶπεν αὐτῷ μένειν παρὲν αὐτῷ. Ὁ δὲ Κύρος, ὡς εἶδε πολλὰς ἰππέας ἀντίοις, ἤρετο, Ἡ ἔτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμοι εἰσιν, οἱ ἐφεσκήκει τοῖς ἵπποις ἡρέμα; Πολέμοι μὲν τοι, ἔφη. Ἡ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκεῖνοι μέντοι. Νῆ τὸν Δί, ἔφη, ὦ πάππε, ἄλλ' αὖτις πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χεῖματα· σκόκου χεὶρ ἐλαύνειν πᾶσι ἡμῶν ἐπ' αὐτὰς. Ἀλλ' ἔχ' ὁρᾶς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ εἶφθαι τῇ ἰππείᾳ ἐστικε συνεταγμένον; οἱ, ἦν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμνόμεθα πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖνοι· ἡμεῖς δὲ οὐπω ἰσχύς πάρεστιν. Ἀλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἀναλαμβάνης τὰς προσβοηθούσας, φοβήσονται ἔτοι, καὶ ἐκρήσονται· οἱ δὲ ἄγοντες ἀφήσουσιν εὐθὺς τὴν λείαν, ἐπειδὴν ἴδωσι πᾶσι ἐπ' αὐτὰς ἐλαύνοντας.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξε τι λέγειν τῷ Ασυάγῃ. Καὶ ἅμα θαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐρηγόρει, κελύει τὸν υἱὸν λαβόντα

τάξιν ἰππέων ἐλάσαι ὑπὲρ τὰς ἀγῶνας τὴν λείδην. Ἐγὼ δ' ἔφη,
ὅτι τὰς δὲ πῶν ὑπὲρ σὲ κινῶν, ἐλῶ ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῶν
παρασχεῖν τὸν νομῶν. Οὕτω δὲ ὁ Κυαξάρης, λαβὼν τῷ ἑρ-
ρωμύων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, παρασελαύνει. Καὶ ὁ Κῦρος,
ὡς εἶδεν ὁρμημύοις, συνεξορμα εὐθύς καὶ αὐτὸς παρ-
τῷ ἡγήτο παχέως, καὶ ὁ Κυαξάρης μύτοι ἐφείπετο, καὶ
οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ως δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζον-
τας οἱ λεηλατῶντες, εὐθύς ἀφέντες τὰ χεῖματα ἔφυγον. Οἱ
δ' ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπεστέμνοντο, καὶ οὓς μὲν καταλάμ-
βανον εὐθύς ἔπαυον, παρτῷ δὲ ὁ Κῦρος ἔσοι δὲ πῶν λα-
λάξαι αὐτῷ ἔφθασαν, κατόπιν τέρας ἐδίδωκεν, ὅτι ἀνίε-
σαν, ἀλλ' ἡρῶν πᾶσι αὐτῶν. Ωσπερ δ' κύνων γενναῖον, ἀπει-
ρος, ἀπρονόητος φέρεται πρὸς χάπριν, ἔπειτα ὁ Κῦρος ἐφένετο,
μόνον ὁρῶν τὸ πῶν τὴν ἀλίσκομενον, ἄλλο δ' ἔδεν προνοῶν. Οἱ
δ' πολέμοι, ὡς ἐώρην πονέντας τὰς σφετέρους, προύκνην τὸ σί-
φος, ὡς παυστομύς τὴν διωγμῶν, ἐπεὶ σφᾶς ἴδωκεν παρσορμή-
σαντας. Οἱ δ' Κῦρος ἔδεν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῷ χερμονῆς
ἀναγκάων τὸν γέρον, ἐδίδωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολε-
μίοις ἐποίει, κατέχων. Καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἵσως
μὲν ὅτι ἀρχιμύοις τὴν πατέρα καὶ οἱ ἄλλοι δ' εἶποντο, παρσο-
μότης ὄντας, ἐν τῷ τοῖστω, εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς
τὰς ἐσθυίας ἀλκιμοὶ ὄντες. Οἱ δ' Ἀσυσῆς, ὡς ἐώρην τὰς μὲν
ἀπρονόητος διώκοντας, τὰς δ' πολέμους ἀδρόους τε καὶ τεταγμέ-
νης ἀπαντῶντας, δέσας πρὸς τὴν ἡμῶν καὶ τῷ Κῦρος, μὴ εἰς ἡρε-
σιδιασμένους ἀτάκτους ἐμπεσόντας παύσειν, ἡγήτο εὐθύς πρὸς
τὰς πολέμους. Οἱ δ' αὖ πολέμοι, ὡς εἶδον τὰς Μήδους παρ-

κνηθέντας, διαλεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτά, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἕστη, ὥς ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξουμά γε ἀφίκοντο σπορμήρες, ὥσπερ τὰ πλείστα εἰώθασι ποιεῖν. Μέχρι γὰρ ποσέτη, ὅποτε ἐγγύτατα γίγνοιτο, προσήλανον ἀλλήλοις, καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέλεις ἐσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἑώρων τὰς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτὰς φερσμήρες, τὰς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμοῦ ἐπ' αὐτὰς ἐπορμήρες, τὸν δὲ Ἀσυσάλῳ σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξόμαχος, ἐκκλίνουσι ἑὸ φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ἔβην πολλὰς ἀνακράτους· καὶ τὰς μὲν ἀλικορμήρες ἔπαμον, καὶ ἵππους καὶ ἀνδρας, τὰς δὲ πίπτοντας κατέκαμον· καὶ ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μὲν τοὶ δέσσαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέχον. Ἐκ τούτου δὴ ἀνίσταται ὁ Ἀσυσάλῳ, μάλα χύρων τῇ ἵπποκρατία· καὶ τὸν Κῦρον οὐκ ἔχων ὁ, τι χρὴ λέγειν· αἶψον μὲν εἰδὼς ἔντα δ' ἔργου, μαρμόμενον δὲ γινώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπύοντων οἵκαδ' ἃ ἄλλων, μόνος ἐκείνος ἔδεν ἄλλο ἢ τὰς πεπληκότας παλαιάνων ἔχεατο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύνοντες οἱ ὅτι τούτο ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Ἀσυσάλῳ, μάλα ὀπίπρην ποιέμενον τὰς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον δ' αἰπὸν καὶ ἠγριωμένον ὅτι τῇ γὰρ τῇ αὐτῇ. Ἐν μὲν δὲ Μήδοις ταῦτα ἐβόητο· καὶ οἱ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον ἀπὸ σώματος ἔχον καὶ ἐν λόγῳ, ἑὸν ὑδάϊς· ὁ τε Ἀσυσάλῳ, καὶ πρὸς αὐτὸν, τότε ὑπερεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ δὲ Κῦρος πατήρ, ἤδετο μὲν πυνθανόμενοι ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ἀνθρώπος ἤδη ἔσθαι ἀπὸ κρατήσεως τὸν Κῦρον, ἀπεκράλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσῃς ὀππώρεια διπο-

τελῆν. Καὶ τὸν Κύρῳ δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἶπεν, ὅτι ἀπεί-
 ναι βούλοιτο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιτο, καὶ ἡ πόλις μέμφοι-
 το. Τῷ οὖν Ασυάγῃ ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶναι) λυποέμπεσεν αὐτόν.
 Εἶσα δὴ ἵπποις τε αὐτῷ δοῦς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν,
 καὶ ἄλλα συσκαδύσας πωλυτοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ λαβὲν τὸ
 φιλεῖν αὐτόν, καὶ ἅμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἄν-
 δρα ἔσεσθαι ἰσχυρὸν καὶ φίλοις ὠφελεῖν, καὶ ἐχθροῦς ἀνιᾶν.
 Απώντα δὲ τὸν Κύρῳ πρῶτον πεμπόν ἅπαντες, καὶ παῖδες, καὶ
 ἥλικες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ασυάγῃς
 αὐτός· καὶ ὁδὸν ἐφασαν ὄντιν' οὐ δακρύοντ' ὀλοπρέφε-
 σθαι. Καὶ Κύρῳ δὲ αὐτόν σὺ πολλοῖς δακρύοις λέγεται
 ὀλοχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα λαβδουῶν αὐτόν φασι τοῖς
 ἡλικιώταις, ὧν Ασυάγῃς αὐτῷ ἐδεδώκει· τέλει δ' ἔτι, καὶ ἦν εἶ-
 χε σολιῶ τὴν Μηδικῶν ἐκδιώτα δουῶναι τι, δηλῶν ὅτι τοῦ-
 τον μάλιστα ἠπαύζετο. Τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξάμε-
 νοις τὰ δῶρα λέγει) Ασυάγῃ ἀπενεγκεῖν· Ασυάγῃ δὲ δεξάμενον
 Κύρῳ ὀλοπέμψαι· τὸν δὲ πάλιν τε ὀλοπέμψαι εἰς Μήδης ἔ-
 ἵπτεν, Ὡς πάππε, εἰ βέλῃ με ἔτι πάλιν ἵεναι ὡς σὲ μὴ αἰχυνό-
 μενον, ἔα ἔχειν εἴ τω πὲρ ἐγὼ δέδωχα· Ασυάγῃ δὲ ταῦτα ἀκί-
 σαντα ποιῆσαι, ὥσπερ ὁ Κύρῳ ἐπέσειλεν.

Εἰ δὲ καὶ παιδικῶς λόγῳ μνησθῆναι, λέγει, ὅτε Κύρῳ
 ἀπῆι, καὶ ἀπηνάατοντο ἀπ' ἀλλήλων, τὲς συγγλῆεις φιλεῖν-
 τας τὸν Κύρῳ τῷ σώματι, ὀλοπέμπεσθαι αὐτόν, νόμῳ Περσικῷ· (καὶ
 γὰρ νῦν ἔτι τῷ ποιῆσι Πέρσαι) ἄνδρα δὴ τινα τῶν Μήδων, μά-
 λα χαλὸν καὶ γαστὸν ὄντα, ἐκπεπληγχα πολὺν δὴ χεῖρον ὅτι
 τῷ χαλῷ τῷ Κύρῳ· ἠνίκα δὲ ἔωρα τὲς συγγλῆεις φιλοῦντας

αὐτὸν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελ-
θεῖν τῷ Κύρῳ, καὶ εἰπεῖν, Εὐμεῖ μόνον ἐγνώσκεις, ὦ Κύρε, τὴν
συγχρῶν; Τί δέ, εἰπεῖν τὸν Κύρῳ; Ἡ καὶ σὺ συγχρῆς εἶ;
Μάλιστα, φάναι. Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τῷ Κύρῳ, καὶ ἐνεώρας
μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γινώσκειν ταῦτο ποῦντα. Προσελ-
θεῖν γὰρ σοι αἰεὶ βουλόμην, ἔφη, νῆ τὰς θεάς, ἡχομύμην.
Ἀλλ' οὐκ ἔδει, φάναι τὸν Κύρῳ, συγχρῆ γέ ὄντα· ἅμα δὲ
προσελθόντα φιλήσαι αὐτὸν. Καὶ τὸ Μῆδον φιληθέντα, ἐξέ-
αθ, Ἡ ἔν Πέρσῃς νόμος ὅστις ἔσθ' συγχρεῖς φιλεῖν; Μά-
λιστα, φάναι, ὅταν γε ἰδῶσιν ἀλλήλους ἀλλ' ἑσέου, ἢ ἀπώσιν
ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ὡρα ἂν εἴη σοι ἔφη ὁ Μῆδ, πάλιν φι-
λεῖν ἐμέ· ἀπέχεμαι γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ἤδη. Οὕτω ἔν τὸν Κύρῳ
πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, καὶ ἀπέναι. Καὶ ὁδὸν τε οὐ-
πω πολλῶν διεληλύθασι αὐτοῖς, καὶ τὸν Μῆδον ἦκεν πάλιν
ἰδρῶντι τῷ ἰπῶϊ. Καὶ τὸν Κύρῳ ἰδόντα, Ἀλλ' ἢ φάναι, ἐπε-
λάδου τί ὦν ἐβούλου εἰπεῖν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἦκα
ἀλλ' ἑσέου. Καὶ τὸν Κύρῳ εἰπεῖν, Νῆ Δί', ὦ σύγχρε, δι' ὀλί-
γα γε. Ποῖα ὀλίγα, εἰπεῖν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶδα, φάναι, ὦ
Κύρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύτῳ ἑσέον, πάνυ πολὺς μοι δο-
κᾷ (ἦ), ὅτι ἐχ' ὁρᾷ σε τότε τριῖτον ὄντα; Ἐνθαῦτα δὴ τὸν Κύ-
ρῳ γελάσαι τε ἐκ τῆς παλαιᾶς δακρύων, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ ἀπὸ
ταυρῶν, ὅτι παρῆσαι αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου· ὥστε ὁρᾷν σοι
ἐξέσαι, καὶ βούλη, ἀσκαρδαμυκτεῖ.

Ο μὲν δὴ Κύρῳ ἔτις ἀπελθὼν εἰς Πέρσας, ἐν αὐτῷ μὲν
λέγεται ἐπὶ ἐν τοῖς παρὶς χρόνῳ. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον αἱ παῖδες
ἔσκαπτον αὐτὸν, ὡς ἡδυναιθεῖν μεμαθηκὸς ἐν Μῆδοις ἦναι. Ἐπὶ

ὃ δ' ἐδόντα αὐτὸν ἑώραν, ὡς περ αὐτοὶ, ἠδέας, καὶ πίνοντα, καὶ εἰ ποτ' ἐν ἑορτῇ εὐαγρία παροργίζοιτο, ὅππιδόν τε μᾶλλον αὐτὸν εἰ ἑαυτὸ μέρες ἠδαιόοντο, ἢ προσδέομενον· ἔτι πρὸς τέτοις δ', καὶ τῶν λα κρατυσίοντα αὐτὸν ἑώραν παρὰ ἅπαντα ἑαυτῷ· ἐνθαῦτα δὲ πάλιν ὑπέστησαν οἱ ἥλικες αὐτοῖ. Ἐπεὶ δὲ, διελθὼν τ' παιδείαν ὡμίλει, ἤδη εἰσῆλθεν εἰς τὰς ἐφίπδας, ἐν τέτοις αὖ ἐδόκη κρατυσέειν, καὶ μελετῶν αἰσχρὰ, ἔτι καρτερῶν αἰσχρὰ, καὶ αἰδοῦμος τὰς προσευνέτας, καὶ παιδόμενος τοῖς ἀρχουσι.

Προϊόντος δὲ τῶν χρόνων, ὁ μὲν Ασυάγης ἐν τοῖς Μήδοις ἀποθνήσκει· ὁ δὲ Κυαξάσης ὁ τῶν Ασυάγων παῖς, τ' ὁ Κύρος μητρὸς ἀδελφός, τ' ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Ὁ δὲ τῶν Ασυριῶν βασιλεύς, καταστρεψάμενος μὲν πάντας Σύρις, φυλὴν δὲ μεκρὸν, ὑπέλασον δὲ πεποιημένον τὸν Αραβίων βασιλέα, ὑπεηκούσας δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ὑρακίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους, ἐνόμizεν, εἰ τὰς Μήδοις ἀδενεῖς ποιήσεται, πάντων γε ἂν τ' περὶ εὐραδίας ἀρξέται· ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐγγύς φύλων τῆτο ἐδόκη (εἶ). Οὕτω δὲ ἀπαπέμπεται πρὸς τε τὰς ὑπὸ ἑαυτὸν πάντας, ἔτι πρὸς Κροῖσον τὴν Λυδῶν βασιλέα, ἔτι πρὸς τὸν Καππαδοκῶν, καὶ πρὸς Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ Παφλαγόνιας, καὶ Ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ ἀλλοίων πρὸς αὐτὰς Μήδας καὶ Πέρσας, λέγων ὡς μέγιστα τῶν ἔθνη ἔθνη ἔθνη ἔθνη ἔθνη, ἔτι σιμωσσηκότα εἰς τὸ αὐτό, ἔτι ὅππιδας ἀλλήλους πεποιημένοι εἶεν, καὶ σιμωσσηκοῖεν εἰς ἓν, καὶ κινδυνώκοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς φθάσας ἀδενεώσῃ, ὅππιδας ἐκαστον τῶν ἐθνῶν ἰόντες καταστρεψάσθαι. Οἱ μὲν δὲ καὶ τοῖς λόγοις τέτοις παιδόμενοι, σιμωσσηκόων αὐτοῖς ποιοῦνται· αἱ δὲ, καὶ

δωροῖς καὶ χρημασιν ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ τῶντα ἦν αὐτῶν. Κυαξάρης δὲ ὁ τῷ Ασυάγῃ παῖς, ἐπεὶ ἠδυνάετο πλεῖν τὴν ὀπίσθου καὶ πλεῖν τοῖς ἀσπασιν αὐτῶν στυγισμῶν ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτὸς τε εὐθὺς ὅσα ἐδυνάετο παρεσκευάζετο, καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἐπεμπε πρὸς τε τὸ κοινόν, καὶ πρὸς Καμβύσῳ τὸν πλεῖν ἀδελφὸν ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρσῃς. Επεμπε δὲ καὶ πρὸς Κύρῳ, δεόμενον αὐτὸν πειράσθαι ἄρχοντα ἐλθεῖν τῷ ἀνδρῶν, εἰ τις πέμποι στρατιᾶς τὸ Περσῶν κοινόν. Ἡδὲ γὰρ ὁ Κύρῳ, ἀγατετελεκὸς τὰ ἐν τοῖς ἐφύμοις δέχα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσιν ἦν. Οὕτω δὲ δεξαμένης τῷ Κύρῳ, οἱ βαλδύοντες γεραίτεροι αἰρουῦνται αὐτὸν ἄρχοντα τῆς εἰς Μήδας στρατείας. Ἐδοσαν δὲ αὐτῶν ἀγαθοῖς τῷ ὁμοτίμῳ προσελέσθαι· τῷ δ' αὖ ἀγαθοῖς ἐχάσῃ, τέσσαρας ἀνδρας ἐκ τῷ ὁμοτίμῳ ἔδωκαν προσελέσθαι· γίνονται μὲν δὲ οὗτοι χίλιοι· τῷ δ' αὖ χιλίων τέττων ἔδωκαν προσελέσθαι ἐχάσῃ ἐκ τῷ δήμῳ τῷ Περσῶν δέχα μὲν πελτασῆς, δέχα δὲ σφενδονήτας, δέχα δὲ τοξότας. Καὶ οὕτως ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασῆς, μύριοι δὲ σφενδονῆται· χωρὶς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπῆρχον. Τσαυτῇ μὲν δὲ στρατῷ τῷ Κύρῳ ἔδοθη. Ἐπειδὴ δὲ ἤρεθον ταῖς χερσὶν, ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῷ γένει καλλιερησάμενος ὃ, τότε προσήετο οὗτοι ἀγαθοῖς. Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ οὗτοι δὲ τὰς τέσσαρας ἐχάσῃ, συνέλεξεν αὐτὰς, ὅς ἐλεξεν ὁ Κύρῳ ἐν αὐτοῖς τότε πρῶτον πάντες.

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, ἐκ νῦν πρῶτον “δοκιμάσας, ἀλλ’ ἐκ πάντων ὁρῶν ὑμᾶς, ἃ ἔμελλον ἡ πόλις νο-

"μῖζει, προθύμως αὐτὰ ἐκπονεῖντας· ἀ ᾗ αἰσχρὰ ἡγήται^{τῆ});
 "παιτελῶς τῶν ἀπεχομένων. Ὡν δ' ἔνεχα αὐτὸς τε ἐκ ἄκων
 "εἰς τὸδε τὸ τέλος κατέστη, καὶ ὑμᾶς πρὸς χάλεσα; δηλώσω ὑμῖν
 "βέλομαι. Εγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι ἐδὲν χεῖρας ἡμῶν
 "ἐγένοντο· ἀσκήντες γὰρ ἀκῆνοι διετέλεθ', ἀπὲς ἔργα ἀρετῆς
 "νομίζε^ν). Ο, τι μέντοι προσεκήσαντο τοῖσιν ὄντες ἡ δ' ἡ Περ-
 "σῶν κοινῶ ἀγαθόν, ἡ αὐτοῖς, τῆτο ἐκέπθι δύναμαι χαλιδεῖν. Καί-
 "τοι ἔγωγε οἶμαι ἐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκέω^ς ὑπ' ἀνθρώπων, ὡς μη-
 "δὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τ' ποιηρῶν· ἀλλ' οἱ τε τῶν
 "παραυτίκα ἡδυνῶν ἀπεχόμενοι, ἐχ, ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι,
 "τῆτο παρὰ τῆσιν, ἀλλ' ὅπως διὰ τῶν τ' ἐγκράτειαν πολλα-
 "πλάσια εἰς τ' ἔπειτα χρόνοι εὐφραίνωνται, ἔγω παρὰ τῶν ἀσκη-
 "ζονται· οἱ τε λέγειν παρὰ τῶν ἐμῶν δεινοὶ γενέσθαι, ἐχ, ἵνα εὖ
 "λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπί-
 "ζοντες τῶν λέγειν εὖ πείθοντες πολλὰς ἀνθρώποις, πολλὰ καὶ
 "μεγάλαι ἀγαθὰ παρὰ τῶν ἐμῶν· οἱ τε αὖ τὰ πολεμικὰ ἀ-
 "σκήντες, ἐχ, ὡς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τῆτ' ἐκ-
 "πονεῖσιν, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι οἱ, τὰ πολεμικὰ ἀγαθὰ γε-
 "νόμενοι, πολὺν μὲν ὄλβον, πολλὴν δ' εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ
 "τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει παρὰ τῶν. Εἰ δὲ πινες τῶν
 "ἐκπονήσαντες, πρὶν τινα κατὰ τὸν αὐτῶν κομισάσθαι, πε-
 "ρὶ αὐτοὺς γῆρας ἀδυμνάτας γενόμενους, ὅμοιον ἔμοιγε δο-
 "κᾶσι πεπονθέναι, οἷον εἰ τις γεωργὸς ἀγαθὸς παρὰ τῶν
 "γενέσθαι καὶ εὖ ἀπείρω, ὅτε εὖ φυτεύων, ὅποτε αὐτὸν κατὰ τῶν
 "ταῦτα δέοι, ἐπὶ τ' κατὰ τὸν ἀσυχρόμενον εἰς τ' γῆν πάλιν κα-
 "τὰ τῶν. Καὶ εἰ τις ἀθλητὴς πολλὰ πονήσας, ὅτε ἀξιότιμος γῆ-

“μενος, ἀναγνώστως διαίλεσεν, ἐπὶ ἃν ἕτος ἔμοιγε δοκῇ δι-
 “καίως ἀνταίλιος εἶναι ἀφροσύνης. Ἀλλ’ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πά-
 “θωμεν ταῦτα· ἀλλ’ ἐπειγὺς συνίσταμεν ἡμῖν αὐτοῖς διὰ τοῦ παιδῶν
 “ἀεζάμενοι ἀσκήσασθαι ὄντες τῷ χαλῶν καὶ χαρῶν ἔρχων, ἴωμεν ἐπὶ
 “τὰς παλαιάς, ἕς ἐγὼ σιφῶς θάλασσαν, αὐτὰς ἰδῶν, ἰδιώτας
 “ὄντας ὡς πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ ποτε ἔτοι ἰχθυοὶ εἰσιν
 “ἀγωνισταί, οἱ ἂν τοξόωσιν, ἢ ἀκοντίζουσιν, ἢ ἰπποδύωσιν ἐπιση-
 “μόνως, ἢ δὲ περὶ παιῆσιν δέη, τέττα λείπειν. ἀλλ’ ἔτοι ἰδιώται
 “εἰσι καὶ τὰς πόνας· οὐδὲ γε οἴπνες, ἀγρυπνήσασθαι δεόν, ἢ τῶν
 “τέττα· ἀλλὰ καὶ ἔτοι ἰδιώται εἰσι κατὰ τὸ ὕπνον· οὐδὲ γε οἱ
 “θῶτα μὲν ἰχθυοὶ, ἀπαίδδυται δὲ ὡς χεὶρ καὶ συμμαχῶς καὶ
 “πολεμῶς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ ἔτοι δῆλον ὅτι τῷ μεγίστῳ παρδύ-
 “ματων ἀπείρως ἔχουσιν. Ὑμεῖς ὅμως νυκτὶ μὲν δήπου, ὅσαπρὸς οἱ
 “ἄλλοι ἡμέρας, διώσατε χεῖρας· πόνας ὅμως τῷ ζῆν ἡδέως ἡγεμό-
 “νας νομίζετε· λιμῶν ὅμως ὅσαπρὸς ὄψω διαχεῖσθε· ὑδροποσία ὅ-
 “μως ῥᾶν τῷ λεόντων φέρετε· χαλῶν ὅμως πάντων καὶ πολεμικῶτάσιν
 “κτῆμα· εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμεσθε· ἐπορθέμενοι γὰρ μάλλον
 “ἢ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν χαίρετε. Τὰς δ’ ἐπαῖτας ἐραστὰς ἀνάγκη
 “ὅτι τέττα πάντα μὲν πόνοι, πάντα δὲ κίνδυνον ἡδέως ὑποδύ-
 “σθαι. Εἰ ὅμως ταῦτα ἐγὼ λέγω περὶ ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων,
 “ἑμαυτὸν ἐξαπατῶ· ὅ, τι γὰρ μὴ τοῖστον δυνάσθεσθαι παρ’
 “ὑμῶν, εἰς ἐμέ τὸ ἐλλείπειν ἤξει. Ἀλλὰ πιστῶ τοι τῇ πεύρα, καὶ
 “τῇ ὑμῶν εἰς ἐμέ εὐνοίᾳ, καὶ τῇ τῷ πολεμῶν ἀνοίᾳ, μὴ ψεύ-
 “σων με θύμιας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. Ἀλλὰ χαρρουμεῖς
 “ὀρεώμεθα, ἐπειδὴ ἔς ἐκπεδῶν ἡμῖν γέγονεν τὸ δοῦναι τῷ ἀλλο-
 “τρίῳ ἀδίκως ἐφίεσθαι. Νεῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμιοι, ἀε-

“χόντες ἀδίκων χειρῶν καλῆσι ἢ ἡμᾶς οἱ φίλοι ὀπκέρεις. Τί
 “οὖν ὅστις ἢ τῷ ἀλέξασθαι δικαιοτέρων, ἢ τῷ τοῖς φίλοις δαΐμον
 “χάλλισον; Ἀλλὰ μὲν ἀφ' αὐτοῦ ὑμᾶς ἔχ' ἡκιστα οἶμαι θάρ-
 “ρεῖν, τὸ μὴ πρὸς μελλήκοτα με τῆς θεῶν τιμῇ ἐξοδὸν ποιέεσθαι.
 “Πολλὰ γάρ μοι συνόντες, ἐπίσταδε ὃ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ
 “ἔτι καὶ μακρὰ πειρώμενοι, διὰ θεῶν ὁρμαῖας αἰεῖ. Τέλος, ἔφη,
 “τί δέῃ λέγειν ἔτι; Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τὴν ἀνδρείαν ἐλόμβροι καὶ
 “ἀναλαβόντες, ἔτι καὶ πρὸς ἀσπιδασάμβροι, ἴτε εἰς Μήδους
 “ἐγὼ δ' ἐπανελθὼν παρὰ τὸν πατέρα, πρῶτον δὲ, ὅπως τὰ τῶν
 “πολεμίων ὡς τάχιστα μάθῃν οἶά ὅστις, πρὸς ἀσπιδάσω ὑμῶν δ,
 “πᾶν διώωμαι, ὅπως ὡς χάλλιστα, σὺν θεῷ, ἀγωνίζωμαι.”
 Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπαρτήθησαν.

Κῦρος ὁ ἐλθὼν οἴχαδε, καὶ προσευξάμενος Ἐσία πατρώα, ἔτι
 Διὶ πατρί, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὡρμαῖο ὅτι τὴν στρατείαν
 συμπροϋπέμπε ἢ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἐξῶ τῆς οἰκίας
 ἐχρόντο, λέγονται ἀσραπαὶ καὶ βρογταὶ αὐτῶν αἰσίοι γινώσκειν.
 Τύπων ἢ φανέντων, ἐδὲν ἔτι ἄλλο οἰωνίζομβροι ἐπορεύοντο, ὡς
 εὐδέναι αὐτὸν λήσαντα τὰ ἔτι μεγάλα θεῶν σημεῖα.

Προϊόντι ἢ τῷ Κύρῳ ὁ πατήρ ἤρχετο λόγῳ τοιούτῳ. Οἱ μὲν, ὦ
 παῖ, θεοὶ ἱλαῶ τε καὶ εὐμενέες πέμπεσθαι σε, καὶ ἐν ἱερῶν δῆλον καὶ ἐν
 ἐρατοῖς σημεῖοις γινώσκεις ἢ καὶ αὐτός. Ἐγὼ γάρ σε ταῦτα
 ὁππότες ἐδίδαξαίμην, ὅπως μὴ δὲ ἄλλων ἐρμηνείων τὰς τῶν θεῶν
 συμβεβλῆσται σκέψης, ἀλλὰ αὐτός, καὶ ὁρῶν τὰ ὀρεγία, ἔτι ἀκύνει τὰ
 ἀκύνει, γινώσκεις, καὶ μὴ ὅτι μάντεσιν εἰς, οἱ, εἰ βέλονται, σε
 ἐξαπατῶν, ἕτεροι λέγοντες ἢ τὰ πρὸς τῆς θεῶν σημαίνοντα
 καὶ αὐτὸν, εἰ ποτε ἄρα αἰεὶ μάντεας γένοιτο, διὰ τοῦτο θεοῖς ση-

μένεις ὅ, τι χεῖρόν· ἀλλὰ λήξῃ τῇ μαντικῇς γιγνώσκων τὰ πῶτά τῃ
 θεῶν συμβεβηκότα, τέτοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ
 Κῦρος, ὅπως γ' ἂν ἴλεω οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβεβῆεν ἐξε-
 λωσιν, ὅσον δυνάμαι καὶ τὸν σὸν λόγον λήξαι ἐσσω Ὀππιδέ-
 μως. Μέννημαί γ' ἀκέσας ποτέ σε, ὅπ' εἰκότως ἂν καὶ πῶτά
 τῇ θεῶν περικλυτότερος εἴη, ὥσπερ καὶ πῶτά ἀνθρώπων, ὅς τις
 μὴ, ὅποτε ἐν λυπίοις εἴη, τότε κολακάοι, ἀλλ' ὅτε ἀρίστα πράτ-
 τοι, τότε μάλιστα τῇ θεῶν μεμνῶτο· καὶ τῇ φίλων δὲ ἔφη-
 σαι χεῖναι ὡσαύτως Ὀππιδέμω. Οὐκ ἔτι νῦν, ἔφη, ὦ παῖ,
 λήξῃ γε ἐκείνας τὰς Ὀππιδεΐας ἥδιον μὲν ἔρχη πρὸς τὰς θεὰς
 δεησόμενός· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὣν ἂν δέῃ, ὅπ'
 στωιδέναι σαυτῷ δοκέῃς ἐκ πώποτ' ἀμελήσας αὐτῶν. Πάνυ
 μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλοις μοι τὰς θεὰς ὄντας
 ἔγω λήξαι. Τί γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκείνας,
 ἃ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὡς, ἅπτε δειδύχασι οἱ θεοὶ, μαθόντας
 ἀνθρώπους βέλλιον πράξεν, ἢ ἀνεπισήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργα-
 ζομένους μᾶλλον ἀνύπειν, ἢ ἀργύντας, καὶ ἐπιμελεσμένους ἀσφαλέ-
 σερον ἂν διάγειν, ἢ ἀφυλακτέντας τέτων· πρὶν ἔχοντας ἐν ἑαυτοῖς
 οἷος δὲ, ἔτις ἡμῖν ἐδόκει δεῖν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ πῶτά τῃ θεῶν.
 Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαί μὲν τοι ταῦτα ἀκέ-
 σας σε· ἔτι γ' ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι τῷ λόγῳ τέτῳ. Καὶ γ' οἶδά
 σε λέγοντα αἰεὶ, ὡς οὐδὲ γέμεις αἰτεῖσθαι πῶτά τῃ θεῶν ἔτι,
 ἱπποδύειν μὴ μαθόντας, ἱππομαχέοντας νικᾶν· ἔτι, μὴ Ὀππι-
 δέμους τοξόειν, τοξόοντας κρατεῖν τῇ ἐπισταμνύων τοξόειν· ἔτι,
 μὴ Ὀππιδέμοις κυβερνᾶν, σώζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· ἔτι,
 μὴ ἀπείροντάς γε οἶτον, εὐχεσθαι κραλὸν αὐτοῖς οἶτον φύεσθαι· ἔτι,

μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· ὥρᾳ γὰρ
 τὰς τῶν θεῶν θεσμὸς πάντα τὰ τοιαῦτα εἶναι· τὰς δὲ ἀθέμιστα εὐ-
 χόμενος ὁμοίως εἰπεῖν εἰς τὸν θεὸν αὐτοῦ· ὥρᾳ θεῶν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ
 ἡρὰ ἀνθρώπων ἀπορρακτεῖν τὰς ἡράνομα θεομένους. Εκείνων δὲ,
 εἶπεν, ὦ παῖ, ἐπελάθῃς, ἃ ποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογίζομθα; ὡς ἱκανὸν
 εἶναι καὶ χαλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο ἐπιμεληθῆναι ὅπως αὐ-
 τὸς τε χαλὸς καὶ γὰρ δὸς δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιπείδεια ὅπως αὐ-
 τὸς τε (ὡς οἱ οἰκεῖ) ἱκανῶς ἔχοιεν. Τὸ δὲ, τέττε μεγάλα ἔργα ἔτως
 ὄντω, ἐπίστασθαι ἀνθρώπων ἄλλων περὶ αὐτῶν, ὅπως ἔξωσιν
 ἅπαντα τὰ ἐπιπείδεια ἐκπλεῖν, καὶ ὅπως ἔσονται πάντες οἷος δεῖ,
 τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο ἡμῖν εἶναι. Ναὶ μὰ Δί, εἶπεν,
 ὦ πάτερ, μέμνημαι ὡς τέττο σε λέγοντος· συνεδόκη ἐν καὶ ἐμοί,
 ὑπερμέγεθες εἶναι ἔργον, τὸ χαλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γὰρ εἶπεν, ταῦτά
 μοι δοκῇ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι.
 Ὅταν μέντοι γε πρὸς ἄλλας ἀνθρώπους ἰδὼν χαλιανοῦσθω, οἷοί τε
 ὄντες διαλέγονται ἄρχοντες, καὶ οἷοι ὄντες ἀνταγωνιστὰς ἡμῶν ἔσονται,
 πάντο μοι δοκῇ αἰσχρὸν εἶναι, τὸ τοιούτους αὐτὰς ὄντας ὑποπλήξωμαι,
 ὡς μὴ ἐθέλῃν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνισμένους· ἔς, εἶπεν, ἐγὼ αἰδοῦ-
 νομαι, ἀρξάμενος δὲ τῶν ἡμετέρων φίλων τέττων, ἡγεμένους,
 δεῖν τὸ ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῶν καὶ πολυτελέστερον
 δεῖναι, ὡς πλέον ἐνδον ἔχειν χευσίον, ὡς πλείονα χεῖρον καθύ-
 δειν, καὶ πάντοι δὲ πονώτερον τῶν ἀρχομένων διάσθαι. Εγὼ δὲ οἶμαι,
 εἶπεν, τὸ ἄρχοντα καὶ τῶν βασιλευμένων διαφέρειν τῶν ἀρχομένων,
 ἀλλὰ τῶν περὶ αὐτοῦ τε ὡς φιλοπονέειν περὶ αὐτοῦ μέμνηται. Ἀλλὰ τοι
 εἶπεν, ὦ παῖ, ἐνὶ ἑστῇ, ἃ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνισέων, ἀλλὰ περὶ
 αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν καὶ βασιλεῖς εὐπόρως περὶ αὐτοῦ. Αὐτίκα

θήπε οἶδα, ἔφη, ὅπ' εἰ μὴ ἔξει ἡ στρατιὰ τὰ θηπιόδια, κα-
 ταλύσεται· σε εὐθύς ἡ ἀρχή. Οὐκ ἔνι ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ πά-
 τερ, Κυαξάρης φησὶ παρῆξεν τοῖς ἐντευθεῖν πᾶσι ἰῶσιν, ὅπο-
 σοι ἂν ᾖσι. Τί τοις δέ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πιδύων ἔρχῃ τοῖς πα-
 ρὰ Κυαξάρη χρήμασιν; Εἰσάγε, ἔφη ὁ Κύρῳ. Τί δέ; ἔφη,
 οἶδα ὅποσιν αὐτῷ ὅστι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κύρῳ, ἐ μὲν δὴ.
 Ομοῖς δὲ τούτοις, ἔφη, πιδύεις τοῖς ἀδελφοῖς; Οἱ δὲ πολ-
 λῶν μὲν σοι δέσποτ', πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καὶ ἀνάγκη διαπα-
 νῶν, ἐκείνο οὐ γινώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κύρῳ. Εἰάν σ' αὖ,
 ἔφη, Ὀπλίπῃ αὐτὸν ἡ διαπάνη, ἢ καὶ ἐκὼν ψεύσεται, πῶς σὺ
 ἔξει τὰ τῆς στρατίας; Δῆλον ὅπ' ἐ καλῶς. Αἰαῖ, ὦ πάτερ, ἔφη,
 σὺ εἰ ἐπορεῖς τινα πόρον καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν παροσχηρόμενοι, ἕως
 ἔπ' ἐν φιλίᾳ ἔομεν, λέγε. Εξωτᾶς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἰ τις
 ἂν ἀπὸ σοῦ πόρῳ παροσχηροίτο; Ἀπὸ τίπῳ δὲ μᾶλλον ἐί-
 κός ὅστι πόρον παροσχηρόει, ἢ ἀπὸ τοῦ θυῶα μιν ἔχοντι;
 Σὺ δὲ πεζυῶ μὲν θυῶα μιν ἔχων ἐνθενδε ἔρχῃ, ἀνθ' ἧς, εὖ
 οἶδ', ὅπ', πολλαπλασίαν ἄλλῃσιν οὐκ ἂν δέξαιο· ἰππικὸν δὲ
 σοι, ὅπ' ἐ κράτιστα, τὸ Μήδων σύμμαχον ἔσαι. Ποῖον αὖ ἐθ-
 νῶ ἐθ' πέριξ ἐ δοκῇ σοι καὶ χαίρειναι βουλόμενον ὑμῖν
 ὑποπρεπεῖσιν, καὶ φοβούμενον μὴ τι πάσῃ; Ἀ χρὴ σε κοι-
 νῇ σ' αὖ Κυαξάρῃ σκοπεῖναι, μήποτε Ὀπλίπῃ τι ὑμῖν ὦν δὲ
 ὑπάρχειν· καὶ ἔθας δὲ ἐνεκα μηχανᾶσθαι παροσόδου πόρον.
 Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησέ μοι, μηδέποτε ἀναμνήσειν
 τὸ πορίζεσθαι τὰ θηπιόδια, ἔς τ' ἂν ἡ χρεία σε ἀναγκάσῃ·
 ἀλλ' ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορεῖς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μάλ-
 λον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τούτῃ μᾶλλον ἢ ὅτ' αὖ ἐν δέῃ, καὶ ἀπὸ

ῥῆν δοκῶν, καὶ ἐπὶ ἀναίτιον ἔση παρὰ τοῖς σαυτοῦ στρατιώ-
 ταις· ἐκ τούτου δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τούτῃ
 καὶ ἦν πινυς βέβηκε τῇ διωκίμῃ εὖ ποιῆσαι ἢ χαλεκῶς, μᾶλλον, ἕως
 αὖ ἔχουσι τὰ δέοντα οἱ στρατιῶται, ὑπερηρέτησόν σοι· καὶ πει-
 σικώτερος, σάφ' ἴδι, λόγους διωκίση τότε λέγων, ὅταν πρὸς καὶ
 ἐνδεκνυοῦται μάλιστα διωκῇ καὶ εὖ ποιῇ ἱκανὸς ὢν καὶ χαλεκῶς.
 Ἀλλ', ἔφη, ὦ πατήρ, ἄλλως τέ μοι χαλεκῶς δοκεῖ ταῦτα λέ-
 γειν πάντα, καὶ ὅτι αὖ μὲν αὖτις λήφονται οἱ στρατιῶται, οὐ-
 δὲ αὐτῶν ἐμοὶ τέτων χάριν ἔσται· (ἴσασιν γὰρ ἐφ' οἷς αὐ-
 τοὺς Κυαξάρης ἀγεται συμμαχίας) ὅ, τι δ' αὖ πρὸς τοῖς εἰ-
 ρηφόροις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομοῦσι, καὶ χάριν
 τούτων πλείω εὐκὸς εἰδέναι πρὸς διδόντι. Τὸ δ' ἔχοντα δύ-
 ναμιν, ἢ ἔστι μὲν φίλους εὖ ποιοῦντα ἀντιφελείσθαι, ἔστι δὲ
 ἐχθρὸς ἔχοντα περιεῖδαι τι κατὰ δαίμονα ἀπ' αὐτῶν, ἔπειτα ἀμελεῖν
 ὃ ποιεῖεν, οἷός τι, ἔφη, ἥσυχον τέτο ἵνα αἰσχρὸν, ἢ εἰ τις ἔχῃν μὲν
 ἀγρὸς, ἔχων δ' ἐργάζεσθαι οἷς αὖ ἐργάζοιτο, ἔπειτα εἴη τ' ἄνθρωπος
 ἀγρὸς ἀναφύλλῃσι ἵνα; Ὡς ἔν ἐμῷ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσῃς
 ὃ τὰ ἐπιτηδεύειν τοῖς στρατιώταις συμμαχεύειν, μήτ' ἐν φι-
 λία, μήτ' ἐν πολεμείᾳ, ὅπως ἔχει τ' ἡγεμονία.

Τί γ' ἔφη, τ' ἄλλων, ὦ πατήρ, ὡς ἐδόκει ποιεῖν ἡμῖν ἀνεγ-
 καῖον εἶναι μὴ ὡς ἀμελεῖν, μέμνησαι; Οὐ γ' ἔφη, μέμνη-
 μαί; ὅτε ἐγὼ μὲν πρὸς σε ἦλθον ἐπ' ἀεγύρειον, ὅπως ἀποδιδῶν
 τὸ φάσκειντί με στρατηγῶν πεποιθὺς εἶναι· σὺ δὲ ἅμα διδοῦς
 μοι, ἐπιστάτης ὡδὲ πινυς, Ἀργί γε, ἔπες, ὦ πατήρ, ἐν τοῖς στρα-
 τηκόσι, ἐργασίας καὶ οἰκονομίας τί σοι ἐπεμνήσθην ὁ ἀνὴρ, ὦ τὸν
 πατὴρ φράσεις; ὡδὲ μὲντοι οἱ στρατιῶται ἦγον τῶν ἐπιτηδεύων

δέου), ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰκέ). Ἐπεὶ δ' ἐγὼ σοι, λέγων ταῦτα, εἶπον ὅτι ἐδ' ὅπῃν περὶ τῆς ἐπεμνήσθῃ, ἐπήρξαι με πάλιν, εἴ τι ὑγίαιας μοι πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης· ὡς δέῃσι καὶ τέτῳ, ὥσπερ ἔπερ ὑπὲρ τῆς στρατηγίας, τῇ στρατηγὸν ἴσχυμελεῖσθαι. Ὡς ὅ καὶ ταῦτα ἀπέφθισα, ἐπήρξαι με αὖ πάλιν, εἴ τινα ἴσχυμελειαν ἐδίδαξέ με, ὡς ἂν ἔχαστα τῇ πολυεργῶν ἔργων κρείττοις ἂν σύμμαχοι γένοιτο. Ἀποφύσαντες δέ μου καὶ τῆτο, ἀνέρινας αὖ σὺ καὶ τὸδε, εἴ τι μ' ἐπαίδουσι ὡς ἂν δυναίμην στρατῷ περὶ θυμῶν ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν ἀγαθὸν ἐν παντὶ ἔργῳ περὶ θυμῶν ἀδυναμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆτο ἀνένδον, ἤλεγχε αὖ σὺ, εἴ τινα λόγῳ ποιήσασθαι διδάσκων περὶ τῆς πείθεσθαι τῷ στρατῷ, ὡς ἂν τις μάλιστα μηχανώτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο παντάπασι ἀρήρητον ἐφαίνετο, τέλος δὴ με ἐπήρξαι, ὅ, τι ποτε διδάσκων, στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Καὶ γὰρ δὴ ἐνταῦθα ἀπεκρίναμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διηλγέσθαι μοι, περὶ τῶν ἔχαστων, ὅτι ἐδὲν ὄφελος εἴη στρατῷ τακτικῶν, ἂνδ' ὧν ἐπιτηδεύων. Τί δ' ἂνδ' ὅ ὑγαίνειν; Τί δ' ἂνδ' ὅ ὁπίστας τὰς εὐσημένους εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἂνδ' ὅ πείθεσθαι; Ὡς δέ μοι χαλῖα φανὲς ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ τακτικά, ἐπερμένους με, εἴ τι τέτῳ σὺ με διδάξαι ἱκανὸς εἴης, ἀπὸντα με ἐκείλδους τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις (εἴ) διαλέγεσθαι, ἔπερ πυνθάνεσθαι πῇ ἔχαστα τέτῳ γίγνη). Ἐκ τῆς δὴ σωλῶ τέτοις ἐγὼ, ὅς μάλιστα φρονίμους περὶ τέτῳ ἤκαον (εἴ). Καὶ περὶ μὲν τρυφῆς, ἐπέδωκα ἱκανὸν (εἴ) ὑπαίχεσθαι, ὅ, τι Κυαζάκης ἔμελλε πρῆξαι ἡμῶν· περὶ δὲ ὑγίαιας, αἰκούων τε καὶ ὁρῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χερίζουσαι ὑγαίνουσιν ἰατροὺς αἰ-

ρηῶνται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς στρατιᾶς ἕνεκεν ἰατροὺς ἐξά-
 γουσιν, ἔγω καὶ ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν τῷ τέλει τῆς ἐγνομίας, εὐθὺς
 τέτοιον ἐπεμελήθη. καὶ οἶμα, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανοὺς
 τῷ ἰατρικῷ τέχνῳ ἔχεν ἄνδρας μετ' ἐμαυτῆ. Πρὸς τῷ-
 το δὲ ὁ πατὴρ εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη, ἔτι μὲν, ἔς λέ-
 γεις, ὥσπερ ἱματίων ραγέντων εἰσὶ πινες ἀκεσάι, ἔγω καὶ ἰα-
 τροί, ὅταν πινὲς νοσήσωσι, τότε ἰῶνται τέτοις σοὶ δὲ τούτου
 μεγαλοπρεπέστερα ἔσαι ἢ τῆς ὑγείας ἐπιμέλεια. Ἐ γὰρ
 τῷ ἀρχῇ μὴ χάμνειν τὸ στρατόμαχον, τούτῳ σοὶ δεῖ μέ-
 λειν. Καὶ τίνα δὲ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰῶν, τῆτο περὶ πᾶν
 ἱκανὸς ἔσομαι; Ἀν μὲν δήπου χερόν τινα μέλλης ἐν τῷ αὐ-
 τῷ μένειν, ὑγινοῦ δὲ περὶ στρατοπέδῳ μὴ ἀμελήσαι. Τί-
 τε δὲ οὐκ ἂν αἰμώτοις, εἴαν πρὸς μέλη σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες
 οὐδὲν παύοντα οἱ ἄνθρωποι περὶ τῆς νοσηρῶν χειρῶν καὶ
 τῆς ὑγινοῦ· μάστιγες δὲ σαφεῖς ἐχάτερῳ αὐτῶν παρίστανται
 τὰ τε σώματα καὶ τὰ χεῖρά. Ἐπειτα δὲ, ἐπὶ τὰ χεῖρά μόν-
 ον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθαι πῶς περὶ σὺ ἐπιμελεῖ-
 σαι σεαυτοῦ, ὅπως ὑγιαίνης. Καὶ Κύριος εἶπε, Πρῶτον μὲν περ-
 ρώμα, ἢ Δία, μηδέποτε ὑπερμπλάσασθαι· δύσφορον γὰρ
 ἔπειτα δὲ ἐκπονώ² τὰ εἰσόντα· ἔγω γὰρ μοι δοκῶ ἢ τε ὑ-
 γία μᾶλλον περὶ ἀμύβειν, καὶ ἰσχύς περὶ γίνεσθαι. Οὕτω τοί-
 νυν δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῆς ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἡ καὶ ρο-
 λή, ἔφη, ἔσαι, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ
 Δί, ἔφη ὁ πατὴρ, ἐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γὰρ δή-
 που στρατιάν, εἰ μέλλῃ περὶ τὰ δέοντα, μηδέποτε παύ-
 εσθαι ἢ τοῖς πολεμίοις καταπορτυῶν καὶ κακῶν, ἢ ἑαυτῇ ἀγα-

γά. Ως χαλεπὸν μὲν καὶ ἓνα ἄνθρωπον ἀργὸν τρέφεσθαι, πολὺ δ' ἔτι, ὥ παῦ, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον· πάντων ἧ χαλεπώτατον σφαίραν ἀργὸν τρέφειν. Πλείστα γὰρ τὰ ἐδόντα ἐν σφαίρᾳ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὀρμώμεθα, καὶ οἷς ἂν λάβῃ διαψιλέσθαι χρώμεθα· ὥστε ὁδὲ ποτε προσήκει σφραγίσαν ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ παῖτες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ ἐδὲ γεωργὸς ἀργὸς ἐδὲν ὄφελος, ἔτις ἐδὲ σφαίρηγ' ἀργὸς ἐδὲν ὄφελος (εἰ). Τὸν δὲ γε ἐργάτην σφαίρηγ' ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἢ μὴ ἴς θεὸς βλάπτῃ) ἅμα ἔ τὰ ἐπιτήδεια μάλιστα ἔχοντα, τὰ σφαίρωις ἀποδείξω, καὶ τὰ σώματα ἀργεῖα ἔχοντα πρᾶσι διασώσω. Ἀλλὰ μέντοι τό γε μελετᾶσαι, ἔφη, ἔχοντα τ' πολεμικῶν ἔργων, ἀγωνίας ἂν τιμᾷς μοι δοκεῖ, ὦ παῖτες, προσειπὼν εἰς τοῖς, καὶ ἄλλα προσεῖπες, μάλιστα ἂν ποιῶν εὖ ἀσχεῖσαι ἔχοντα, ὥστε, ὅποτε δέοιτο, ἔχειν ἂν πρᾶσι διασπομένους χρῆσθαι. Καί μιν λέγεις, ἔφη, ὦ παῦ, τί το γ' οὐκ οἶδας, σάφ' ἴδαι, ὥσπερ χορὸς, τὰς τάξεις ἀπὸ τὰ προσήκοντα μελετήσας θεῖσιν. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Κύρος, αἷς τε τὸ προσθύμιον ἐμβαλεῖν σφαίρωις ἐδὲν μοι δοκεῖ ἰσχυρώτερον (εἰ), ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώποις. Ἀλλ', ἔφη, ὦ παῦ, τί το γε τοῦτόν ἐστι, οἷόν τις εἰ τις κύναις ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο ἀπὸ τῇ κλήσῃ, αἰατὸς ὅταν τὸ θηρίον ὀρᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον προσθύμιος, εὖ οἶδ' ὅτι, ἔχει ὑπακύνους ἢ ἧ πολλὰκις ψεύδῃ) αὐτὰς, τελευτῶσαι, ἐδ' ὁπόταν ἀληθὺς ὁρῶν χαλῇ, πείθονται αὐταί. Οὕτω ἔ πρὶ τ' ἐλπίδων ἔχει ἢ πολλὰκις προσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδῃται καὶ περ λυτῇ, ἐδ' ὁπόταν ἀληθεῖς ἐλπίδας λέγῃ ὁ τοῦτο, πείθεται δύνασθαι. Ἀλλὰ ὅ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἀ μὴ σαφῶς εἰδὲν, φά-

δεῖται δὲ, ὡ παῖ, ἄλλοι δ' ἐνίστη λήγοντες ταυτὸ ἀφαιρού-
 σαι αὖ· τίς ἢ αὐτὸ παρέρμησιν εἰς τῆς μεγίστης κινδύνους δει-
 νῆς μάλιστα ἐν πίσει ἀφαιρώζην. Ἀλλὰ, καὶ μὰ τὴ Δία, ἔφω
 ὁ Κύρῳ, ὡ πάτερ, καὶ καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν, ὅς ἐμοὶ ἔτις
 κίνδυνος. Τοῦ γὰρ μὲν περὶ δόμοις παρέχεσθαι τῆς σωτηρίας
 οὐκ ἀπέχεσθαι μοι δοκῶ ἔχειν, ὡ πάτερ. Σὺ τε γὰρ με εὐθύς
 τῆτο ἐκ πατρὶς ἐπαίδου, σαυτὰ πείθεσθαι ἀναγκάζων ἔπει-
 τα τοῖς διδασκάλους παρέδωκας, καὶ ἐαῖναι αὐτὰ ταυτὸ τῆ-
 το ἔφραστον. Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἐφύκτοις ἡμεῖς, ὁ ἀρ-
 χὸν ἡμεῖς αὐτὸς τότε ἰσχυρῶς ἐπεμελεῖτο· καὶ οἱ νόμοι δ' ἐοί-
 κη πολλοὶ δοκοῦσι μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδασκῆναι, ἄρχην τε
 καὶ ἀρχεσθαι. Καὶ τοίνυν κατὰ τοὺς νόμους τῆτος, ἐν ἀπασι
 ὁρᾶν μοι δοκῶ τὸ πρῶτον πείθεσθαι μάλιστα ὅν, τὸ τὸν μὲν
 περὶ δόμον ἐπαρεῖν τε καὶ πρᾶν, τὸν ἢ ἀπειθῆντα αἰνεί-
 ζειν τε καὶ κολάζειν. Καὶ ὅτι μὲν γὰρ τὸ ἀνάγκη πείθεσθαι,
 ἔφη, αὐτῇ, ὡ παῖ, ἡ οὐδὲς ὅσον· ὅτι ἢ τὸ πολλὸν κρείττω τού-
 τε, τὸ ἐκόντας πείθεσθαι, ἄλλῃ συντομιοντέρῃ οὐδὲς ὅσον. Οἱ
 γὰρ αὖ ἡγήσονται περὶ τῆ συμφέροντος ἑαυτοῖς φρονιμώτε-
 ρον ἑαυτῶν εἶναι, ταύτῃ οἱ ἀνθρώποι ὑποφύκτως πείθονται.
 Γνώσκει δ' ὅτι αὖ τῆς αὐτῆς ἔχει, ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ
 οὐ καὶ ἐν τοῖς κρήμινος, ὡς πρῶτον τῆς ὁρατῆς οὐδὲς ὅσον, ἢ
 γὰρ πᾶσι καλῶς καὶ ἐν γαλέτῃ δὲ, ὡς πρῶτον τοῖς κη-
 ρύκταις οἱ συμπλέοντες κίνδυνος καὶ ἔς γ' αὖ νομίζωσι τινες
 βαλὼν ἑαυτῶν οὐδὲς εἶδεναι, ὡς ἰσχυρῶς τῆτος αὐτῶν ἀπολεί-
 πεισθαι θέλουν· ὅποτε ἢ αὐτῶν περὶ δόμον κακὸν ἢ λυφάσαι,
 αὐτῶν ζῆλῳ πᾶσι τι θέλουν αἰετῶν, αὐτῶν οὐδὲς ἐπαίεσθαι.

Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ὑπὲρ τῆς ἐαυτοῦ κακῆς ἐκὼν δοδεῖς λαμβάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰς τὸ πειθομένους ἔχειν ἔδεν ^{τῆς} εἰ) ἀνυσιμώτερον τῶ φρονημώτερον δοκεῖν ^{τῆς} εἰ) τῆς δέχουμένων. Λέγω γὰρ οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δὴ τις, ὦ πάτερ, τοιαύτῳ δόξαν πρὸς αὐτῷ τάχιστα πείθεσθαι ἀνδύεται; Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὦ παῖ, σωφρονωτέρα ὁδὸς τοῦ ὧν ἀν βούλη δοκεῖν φρονημώ ^{τῆς} εἰ), ἢ τὸ γινέσθαι περὶ τέτων φρονημον. Καθ' ἐν ᾧ ἔχασον πρὸς τέτων σκοπῶν, γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἦν γὰρ βούλη, μὴ ὧν ἀγαθὸς γεωργός, δοκεῖν ^{τῆς} εἰ) ἀγαθός, ἢ ἱπποδύς, ἢ ἱατρὸς, ἢ αὐλητής, ἢ ἄλλ' ὁμοίῳ, ἐννόμῳ, πόσα γε ἀν δέοι σε μηχανᾶσθαι, τῶ δοκεῖν ἔνεχα. Καὶ εἰ δὴ πείσας ἐπομνῆν τέ σε πολλὰς, ὅπως δόξαν λάβης, καὶ χαλίσκους καλὰς ἐφ' ἐχράσῃ αὐτῆς κτήσατο, ἄρτι τε ὀξυπατεκῶς εἴης ἀν, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον, ὅπου ἀν πείραξαι δοίης, ὀξυπατεκῶς τ' ἀν εἴης, καὶ πρὸς αὐτῶν φαίνοιο. Φρονημώ δὲ πρὸς τῶ σωφροσύνη μέλλοντῶ πῶς ἀν τις τῶ ὄντι γήοιτο; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν ἔστι μαθόντα εἰδέναι, μαθὼν ἀν, ὥσπερ τὰ τακτικὰ ἔμαθες ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ, οὔτε παροργατὰ ἀνθρωπίνῃ παροργίᾳ, ἀλλὰ μανικῆς ἀν παρὰ θεῶν πιπυθανόμεντῶ, φρονημώτερον ἄλλων ἀν εἴης· ὅ, τι ᾧ γνώης βέλτιον ὢν παρὰ θεῶν, ὀξυπατεκῶς ἀν τέτε ὡς ἀν παρὰ θεῶν. Καὶ γὰρ τὸ ὀξυπατεκῶς τέτε, ὅ ἀν δέη, φρονημώτερον ἀνδρός, ἢ τὸ ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ὑπὲρ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῆς δέχουμένων (ὅπως ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκῇ εἶναι) δηλονότι ἢ αὐτῇ ὁδῷ, ἢ πρὸς εἰς τις ὑπὸ τῆς φίλων σέρεσθαι ἐπιθυμοίῃ. Εὖ γὰρ οἶμαι δεῖν ποιῆντα φανερὸν ^{τῆς} εἰ). Ἀλλὰ τέτο μὲν, ἔφη, ὦ παῖ,

χαλεπὸν, τὸ αἰεὶ διώμας εὖ ποιεῖν, ἔς ἂν ἡς ἐθέλη· τὸ δὲ συνη-
δόμενοι τε φαίνεσθαι, ἢν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνει, καὶ συνα-
χθόμενον, ἢν ἡ κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυμούμενον ταῖς
ἀπορίαις αὐτῶν, ἥ προφοβούμενον μὴ ἡ σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν
πειρώμενον ὡς μὴ σφάλλων), ἐπὶ ταῦτά πως; δὲ μᾶλλον συμ-
πτομαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῷ περὶ τῶν ἡμεῶν ὥσπερ, τὸ ἀε-
χοντα δεῖ εἶ ἡλίκαις πλεονεκτεῖντα φθονεῖν (εἶ). ἢν δὲ ἐν χειμῶνι,
εἶ ψυχῆς ἢν δὲ δὴ μοχθεῖν, τὸ πόνων πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ
φιλεῖσθαι ὑπὸ τῷ δαχμονίῳ συλλαμβανέσθαι. Λέγεις σὺ, ἔφη,
ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτερον δεῖ περὶ πάντα τὸ ἀεχοντα τῷ
δαχμονίῳ (εἶ). Λέγω γὰρ σὺν, ἔφη. Θαύρει μέντοι, ἔφη, ὦ
παῖ· εὖ γὰρ ἴσθι τῆτο, ὅτι τῷ ὁμοίων σωματίων οἱ αὐτοὶ πόνοι ἐχ-
ομῶς ἀπιοῦται, ἀρχοντός τε ἀνδρός ἥ ιδιώτη· ἀλλ' ἐπικεφίλει
πὴ ἡ πηλὴ τὰς πόνας τὰ ἀεχοντι, καὶ τὸ αὐτὸν εἰδέναι, ὅτι ἐλθ-
όντι, ὅ, πὴ ἂν ποιοίη. Οὕτως δὲ, ὦ πάτερ, ἥδη ἔχοιεν ἡμὲν τὰ ἐπιτή-
δεα οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνουσιν τε, ποιεῖν δὲ δύναιντο, τὰς δὲ πολε-
μικὰς τέχνας ἡσυχώτερες εἶεν, φιλοτίμως δὲ ἔχοιεν περὶ τὸ
ἀγαθὸν φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τῷ ἀπει-
θεῖν, ὅσα ἂν ἥδη τινικαῦτα σωφρονεῖν ἂν τις σοὶ δοκοῖη ἀφαι-
νέσθαι βουλόμενος περὶ τὰς πολέμους ὡς τάχιστα; Ναὶ
μαὲ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἔξεν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' ἂν ὅσῳ
οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τοὺς ἐπομῆρους βελτίους
ἔχειν, τόσῳ δὲ ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην· ὥσπερ καὶ τὰ ἄλ-
λα, ἃ ἂν οἰώμην πλείους ἡμῖν ἀξία (εἶ), ταῦτα πειρώμην ὡς
ἐν ἐχρηστώτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δὲ ἔχειν, ὦ πάτερ, πολέμων
πῶς ἂν τις δύναμις μάλιστα; Οὐ μαὲ Δί', ἔφη, ἐκέπαι τῆτο φαῦ-

λοι, ὃ παῖ, ἐσὶ ἀπλὴν ἔργον ἑρωτάς· ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι θεῖ τὸν μέλλοντα τῷτο ποιήσειν, καὶ ὁπίσθιον εἶναι, ἢ κρυψέμεν, καὶ δουλεύειν, καὶ ἀπατεῶσθαι, καὶ κλέπειν, καὶ ἀεπάγειν, καὶ ἐν πατρί πλεονέκῃ τ' πολέμῳ. Καὶ ὁ Κύριος ὁ Πηλεϊάδας εἶπεν, ὦ Ηράκλεις, οἷσι σὺ λέγεις, ὃ πάτερ, δεῖν αἰσθῆναι με γηναῖς. Οἷος αἶν, ἔφη, ὃ παῖ, διχαμότατός τε καὶ νομιμώτατος ἀνὴρ εἶμι. Πῶς μὲν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμῶς καὶ ἐφύκεις ταῖσιν ἡμῶν ἐδιδάσκετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἢ νῦν γε, πρὸς τὰς φίλους τε καὶ πρὸς τὰς πολίτας· ὅπως δὲ γε τὰς πολέμους δύνασθε καλῶς ποιεῖν, ἐκ οἷδα μαυροῦντας ὑμῶς πολλὰς χακουργίας; Οὐ φη' ἔγωγ', ἔφη, ὃ πάτερ. Τίνος μὲν, ἔφη, ἐνεκα ἐμαυροῦντες τοξάμεν; Τίνος δ' ἐνεκα, αἰκονίζεσθαι; Τίνος δ' ἐνεκα, δαλῆν ἢ ἀγρίως πλέγμεσθαι καὶ δεύμεσθαι; Τί δὲ, ἐλάφους ποδάγρας καὶ ἀεπεδόνους; Τί δὲ λέγουσιν καὶ ἀρκτοὺς καὶ παρθαλεσσὶν ὅτι ἐκ τὸ ἴσον καθιστάμενοι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας πρὸς αἰεὶ ἐπαυροῦσθε ἀγωνίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἡ οὐ γινώσκεις ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινές, καὶ αἰπάται, καὶ δουλώσεις, καὶ πλεονεξία; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κύριος, θείων γε ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαίμι βούλεσθαι ὁξυπατεῖσθαι τι καὶ, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνειν. Οὐδὲ γὰρ τοξάμεν, οἷμα, ἔφη, ὅσοι αἰκονίζεσθαι ἀνθρώπων ἐπετρέπομεν ὑμῖν, ἀλλ' ὅτι σκοπὸν βάλλειν ἐδιδάσκομεν· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ χακουργήσιν τοὺς φίλους, εἰ δὲ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύνασθε καὶ ἀνθρώπων τοχάζεσθαι. Καὶ ὁξυπατεῖν δὲ καὶ πλεονεκτῆν ὅτι ἐν ἀνθρώποις ἐπαυρούμεν ὑμῶς, ἀλλ' ἐν θείῳ, ἵνα μὴ ὅτι τούτοις τοὺς φίλους βλάβησιν· εἰ δὲ ποτε πόλε-

μος γάρ τοι, μηδὲ τέτοιον αἰγόμενασι εἶητε. Οὐκ ἔστι, ἔφη, ὃ πύ-
 πρ, ἢ πρὸς χρῆσιν αἰμφοτέρῃ ἰππιαδῇ, εὖ τε ποιῶν καὶ χαλεπὸς
 ἀνθρώποις, καὶ διδάσκειν αἰμφοτέρω ταῦτα ἐδὲ ἐν ἀνθρώποις.
 Ἀλλὰ λέγε, ἔφη, ὃ πύπρ, ἐπὶ τῇ μετέωρῃ αἰσχρονομίᾳ πότε
 αὐτὸς διδάσκαλος τῷ πύπρῳ, ὃς ἐδίδασκεν αἶσα τὰς πύπρας πᾶσι
 τε δημοσίῳ, ὥσπερ καὶ σὺ κελεύεις, καὶ αἰδοῖμαι· μὴ ψεύδεσθαι,
 ἢ ψεύδεσθαι· ἢ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ἐξαπατᾶν καὶ μὴ διαβάλλειν,
 καὶ διαβάλλειν καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διόριζε ὅτι
 πᾶσι ἂν τε πρὸς τὰς φίλους ποιητέον ἦν, καὶ ἂν πρὸς τὰς ἐχθρὰς· καὶ ἔτι
 ὅτι πρὸς αἰσχρονομίᾳ ἐδίδασκεν, ὡς τὰς φίλους δημοσίῳ εἰν ἐξαπατᾶν,
 ἐπὶ γε αἰσχρονομίᾳ ἢ κλέπειν τὰ τῷ φίλῳ, ἐπὶ γε αἰσχρονομίᾳ. Καὶ τοῦτοι
 διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἢ πρὸς ἀλλήλους τὰς πύπρας
 ταῦτα ποιῶν ὥσπερ καὶ ἐν πάλλῃ φασὶ τὸς Ἑλλήνας διδάσκειν
 ἐξαπατᾶν, καὶ γυμνάζειν ὅτι τὰς πύπρας πρὸς ἀλλήλους τῶτο
 δυνάμει ποιῶν. Γενόμενοι οὖν τῶν οὕτως εὐφυῆς καὶ πρὸς
 τὸ εὖ ἐξαπατᾶν, ἢ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ
 φιλοκερδεῖν ὅσα ἀφυῆς ὄντες, ὅσα ἀπείχοντο ὅσῃ δὲ τῷ φί-
 λῳ, τὸ μὴ ἐπὶ πλεονεκτεῖν αὐτῶν περιεσθαι. Εγένετο οὖν ἐκ
 τῆς ῥήσεως, ἢ καὶ οὖν χρῆσθαι ἐπὶ, ἀπλῶς διδάσκειν τὰς παι-
 δας, ὥσπερ τὰς οἰκέτας πρὸς ἑαυτὰς αὐτὰς διδάσκομεν ἀλη-
 θεῖν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, μηδὲ κλέπειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν· εἰ
 δὲ πρὸς ταῦτα ποιῶν, κολάζειν ὅπως σὺ τούτῳ ἐδὲ ἐδι-
 δέπης, πρῶτοντι πολῖται γενέσθω. Ἐπεὶ ὅτι ἔχειν πᾶσι ἡλικίαν,
 ἢ πρὸς τὸν ναῦ ἔχεις ἦδη, καὶ πρὸς τὰς πολέμους νόμους ἐδὲ
 καὶ ἀσφαλὲς εἶναι διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ εἰ ἐπὶ ἐξαπατᾶν
 ἀκούετε πρὸς τὸ ἀγροὶ πολῖται γινώσκειν, ὡς πρὸς αἰσχρονομίᾳ ἀλλήλους

σιωπεῖσθαι μένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων ἐ διαλεγόμεθα
 πρὸς τὰς ἄγαν νέας, ἵνα μὴ πρὸς τῇ ἰχυρεῇ ὀπιθυμίᾳ αὐτοῖς
 ῥαδιεργίας ποροσχηομένης, ἀμέτρως αὐτῇ χερῶντο οἱ νέοι. Νῦν
 Δί, ἔφη· ὥς τοίνυν ὁψιμαθῇ με ὄντα τέτων τῷ πλεονεξίῳ, ὃ
 πάτερ, μὴ φείδῃς, εἰ τι ἔχεις, διδάσκειν ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τῷ
 πολεμίῳ. Μηχανῶ τοίνυν, ἔφη, ὅποση ἐστὶ δύναμις, τεταγμένους
 τοῖς σαυτοῦ ἀτάκτους λαμβάνειν τὰς πολεμίας· καὶ ὀπλισμένους,
 ἀόπλους· καὶ ἐρηγοροῦσι, κητεύδοντάς· καὶ φανερούς σοι ὄντας, ἀφανής
 ὢν αὐτὸς ἐκείνους· ὥς ἐν θυχωρίαις αὐτὰς γιγνομένης, ἐν ἐρυμ-
 νῷ αὐτὸς ὢν, ὑποδέξῃ. Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, τίς τοιαῦτα, ὃ πάτερ,
 αἰμαρτάνουσαι δύναίτο ἂν τὰς πολεμίας λαμβάνειν; Οὔ, ἔφη,
 ὃ παῖ, πολλὰ μὲν τέτων ἀνάγκη βεῖν ὥς ὑμᾶς καὶ τὰς πολεμίας
 πάχειν. Σίλοποιεῖσθαι τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους, κοιμᾶσθαι τε
 ἀμφοτέρους, καὶ ἔσθην ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν ἅμα πάντας διπο-
 χωρεῖν δεῖσθαι· ὥς ταῖς ὁδοῖς, ὅπῃσιν ἂν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκη
 χρῆσθαι· ἃ χρῆ σε πάντα καλαιοῦντα, ἐν ᾧ μὲν ἂν ὑμᾶς γνώσκῃς
 ἀδυνεστάτους γιγνομένους, ἐν τέτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δὲ
 ἂν τὰς πολεμίας αἰδάνῃ εὐχειρωτοτάτους γιγνομένους, ἐν τέ-
 τῳ μάλιστα ἐπιτίθεσθαι. Πότερυν δὲ, ἔφη ὁ Κῦρεθ, ἐν τού-
 τοις μόνον βεῖν πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις πᾶσι; Καὶ πολὺ γε
 μᾶλλον, ἔφη, ὃ παῖ· ἐν τέτοις μὲν γὰρ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ πάν-
 τες ἰχυρεῖς φυλαχαὶς ποιοῦνται, εὐδότες ὅτι δέονται. Οἱ δὲ
 ὄξυπατῶντες τὰς πολεμίας διώδονται, καὶ θαρσύνονται ποιήσαι-
 τες, ἀφυλάκτους λαμβάνειν· καὶ διώξαι παραδόντες ἑαυτὰς,
 ἀτάκτους ποιῆσαι· καὶ ἐς θυχωρίαν φυγῇ ὑπαγαγόντες, ἐν-
 ταῦθα ἐπιτίθεσθαι. Δεῖ γὰρ, ἔφη, ὃ παῖ, φιλομαθῇ σε τέτων

πάντων ὄντα, ἔχ, οἷς ἂν μάθοις, τέτοις μόνοις χεῖσθαι, ἀλλὰ
 καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῆς πρὸς τὰς πολεμίας μηχανημάτων
 ὥστε καὶ οἱ μουσικοὶ ἔχ, οἷς ἂν μάθωσι, τέτοις μόνον χεῖσ-
 ται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη πειρῶνται ποιεῖν. Καὶ σφόδρα μὲν
 καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνθρώπων εὐδοκίμῃ, πολὺ δὲ καὶ
 ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ κηρὰ μηχανήματα εὐδοκίμῃ·
 ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἕξασπατᾶν διώκονται τὰς πολεμίας.
 Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μετενέγκοις ἐπ' ἀνθρώ-
 πους, ἢ τὰς μηχανάς, αἷς καὶ πάνυ ὅππῃ τοῖς μικροῖς θηρίοις
 ἐμμελῶς, ὅσῃ οἷε ἂν, ἔφη, πρὸς πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς
 οὐ πολέμοις πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ὅππῃ τὰς ὀρνίθας ἐν
 τῇ ἰχυροτάτῃ χειμῶνι ἀνιστάμεθα, ἐπορεύε νυκτός· καὶ πρὶν
 κηῖσθαι τὰς ὀρνίθας ἐπεποίητό σοι ὅππῃ τούτῳ αἰ πάγῃ αὐ-
 ταῖς, καὶ τὸ κεκαμημένον χωρίον ἕξεσθαι τῷ ἀκαήτῳ ὀρ-
 νίθας δὲ ἐπεπαίδοντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑπορε-
 τῶν, τὰς δὲ ὁμοφύλους ὀρνίθας ἕξασπατᾶν· αὐτὸς δὲ ἐκνήδρυνες,
 ὥστε ὅσῃ μὲν αὐτὰς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπὸ αὐτῆς· εἶχες δὲ ὅππῃ
 μέλαινα τῷ φθάνειν ἔλκων τὰ πετεινὰ πρὸ τῆς φυγῆς. Πρὸς
 δὲ αὐτὸν λαγῶν, ὅππῃ μὲν ἐν σκοτεινῇ νέμεται, πλὴν δὲ ἡμέραν
 ἀποδιδράσκει, κυῖας ἔτρεφες, αἷ τῇ ὁσμῇ αὐτὸν ἀνδύεισκον.
 Οπὶ δὲ ταχὺ ἔφθην, ἐπεὶ εὐρεθείη, ἄλλας κυῖας εἶχες ἐπι-
 πεποδισμένας πρὸς τὸ καταπόδας αἰρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας
 ἀποφύγοιεν, τοὺς πόρους αὐτῆς ἐκμανθάνων, καὶ πρὸς οἷα χω-
 εῖα φύγειν αἰσθάνεται οἱ λαγῶν, ἐν τέτοις τὰ δίκτυα δυσ-
 ὅρατα ἐνεπετάννυσεν, ἵνα ἐν τῇ σφόδρα φύγειν, αὐτὸς ἐαυ-
 τὸν, ἐμπέπῃ, ἐνέδῃ. Τῷ δὲ μηδὲν ἐνθάδην ἀφάφγειν, σκο-

πὺς τῷ γενομένῳ χαλεπῶς, οἱ ἐγγόθεν παρὸ ἑμὲλλον ὀπλησάται· καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὅπασαι κραυγῇ ἐσθλὴν ὑστερίζουσι τῷ λαῷ βροῦν, ὃξέπληθης αὐτῶν, ὥστε ἀφρόνως αἰλίσκεισθαι τὰς ὃ ἐμπαροῦσι σιγαῖν διδάξας ἐπεθροιάσας, λαοθάλασσαν ἐπαίεις. Ὡστερ αὖν παροῦσαι, εἰ ποιαῦται ἐβελήσας καὶ ὅπῃ πύς αἰνθράσκους μηχανάσθαι, οἷα οἷσθ' ἐγώ γε εἰ τινα λήποις αἰντῆρ πολέμῳ. Ἡ δὲ ποτε ἄρα ἀνάγκη γήσται καὶ ἐν τῷ ἰσχυρῶν, καὶ ἐν τῷ ἐμφανῶν, καὶ ἀπλοκλήτους ἀμφοτέρους μάχῃσι σιμαίειν, ἐν τῷ ποιαῦται δὲ, ὃ παῖ, αἱ ἐν πολλοῦ παρσιδιασμέναι πλεονεξίαι μέγα διώδυνται. Ταύτας δὲ ἐγὼ λέγω εἶναι, ὅταν τῆρ στρατηγῶν εὖ μὴ τὰ αἰματὰ ἡσυχράειν, εὖ δὲ αἱ ψυχὰς πεπληγμένα, εὖ δὲ αἱ πολεμικαὶ τέχναι μεμελετημένα ᾖσιν. Εὖ δὲ καὶ τῷτο εἰδέναι, ὅτι ὅπως αἱ ἀξιοῖς σοι κείσθαι, καὶ εἰσέναι πάντες ἀξιώσουσί σε πρὸ ἑαυτῶν βουλεύεσθαι. Μὴδὲ ποτε αὖν ἀφροσύνης ἔχε, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς παροῦσαι τί σοι ποιήσουσι εἰ ἀρχόμενοι, ἐπιδόαν ἡμέρας γήσται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅπως τὰ εἰς κίχθαι χαλάνται ἔξει. Ὅπως δὲ καὶ τὰς αἰσιν εἰς μάχῃσι στρατοῖν, ἢ ὅπως ἄγειν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ σιναῖς ἢ πλεονεξίας ὁδοῖς, ἢ ἀρεταῖς ἢ πεδαιαῖς· ἢ ὅπως στρατοπεδεύεσθαι, ἢ ὅπως φυλακὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερηνὰς χαλεπῶσαι, ἢ ὅπως πρὸς πολέμῳ παροῦσαι, ἢ ἀπάγειν ἀπὸ πολέμῳ, ἢ ὅπως ἀπὸ πόλεως πολέμῳ ἀγειν, ἢ ὅπως πρὸς τῷχθ' ἀγειν ἢ ἀπάγειν, ἢ ὅπως ναῖτας ἢ ποταμούς ἀφελῶσαι, ἢ ὅπως ἰκτακὸν φυλακίσθαι, ἢ ὅπως αἰωνισαῖς ἢ παύσας καὶ εἰ γε δὴ σοι κατὰ κέρας ἄγειν εἰ πολέμῳ ὀπλησέναι,

πῶς χρὴ ἀντιπαρδισάναι· καὶ εἰ σοι εἴη φάλαγγς ἄνοι-
 τι ἄλλοθεν ποθεν οἱ πολέμοι φασκύν, ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅ-
 πως χρὴ ἀντιπάραιγεν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ἀν τις μάλιστα
 ἀμείβεσθαι, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἥκιστα οἱ πολέμοι εἰδέειν· ταῦτα δὲ
 πάντα τί ἀν ἐγὼ λέγοιμὲ σοι; Οὔτε γὰρ ἐγὼ ἤδειν, πολλάκις
 ἀκήκοας· ἄλλως τε εἰ τις ἐδόκει τὴν τέτων ὁπίσταν, ἐδενὸς αὐ-
 τῆς ἡμέλητας, ὅδ' ἀδελφὸς γεγήμεται. Δὲ οὖν πρὸς τὰ συμ-
 βαίνοντα, οἷμα, τέτοις χρῆσθαι, ὁποίοις ἀν σοι αἰεὶ συμφέρειν
 τέτων δοκῇ. Μάθε δέ με, ὦ παῖ, καὶ τὰδε, ἔφη, τὰ μέγιστα·
 ὧς γὰρ ἰερεὺς καὶ οἰωνὸς μήτ' ἐν σαυτῇ μηδέποτε, μηδ' ἐν τῇ
 στρατῷ, κινδυνώσης· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἰετιῶνται
 πρὸς εἰσάγοντες, εἰδότες ὅτι ἐδὲν ἀπὸ ποίας ἔσαι αὐτοῖς τὰ-
 γάδον. Γνοίης δ' ἀν εἴς αὐτῶν τῆς γηνομένην. Πολλοὶ γὰρ
 ἤδη πόλεις ἔπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκῶντες σοφώτατοι (εἰ), πό-
 λεμον ἀρεσθαι πρὸς τέτους, ὑφ' ὧν οἱ παιδέντες ὁπηρεῖσθαι
 ἀπώλουντο. Πολλοὶ δὲ πολλοὺς ἠύξηνται ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ
 πόλεις, ὑφ' ὧν αἰζηθέντων τὰ μέγιστα χάχα ἔπαθον. Πολ-
 λοι δὲ, οἷς εἰς φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιῆν καὶ εὖ πάχειν,
 τέτοις δούλοις μᾶλλον βεληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὑπὸ αὐ-
 τῆς τέτων δίκῃ ἐδοσαν. Πολλοὶ δ' ὅτι ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ
 μέτρον ἔχουσι ζῆν ἡδέως, εἰς θυμίσαντες ὅτι πάντων κύριοι (εἰ),
 ἀλλὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ ὅτι τὸν πολὺδύκετον
 χρυσὸν κτησάμενοι, ἀλλὰ τῶτον ἀπώλουντο. Οὕτως ἢ γε ἀν-
 θρωπίνη σοφία ἐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἀρεστον αἰεῖσθαι, ἢ εἰ κλη-
 ρέμεντο, ὅ, π. λάχει, τῶτό τις πρὸς αἰετῆσι. Θεοὶ δὲ, ὦ παῖ, αἰεὶ

ὄντες πάντα ἴσαι, τὰ γεγνημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὁ, π ὅς
 ἐκείνου αὐτῶν λυπόμεται· καὶ τῇ συμβουλευμένῳ ἀνθρώ-
 πῳ οἷς ἀν ἴλεω ὥσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χεὶρ ποιεῖν, καὶ ἅ
 ἔχρη. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐγγέλονται συμβουλεύειν, ἔσθ' ἔτι θαυ-
 μασιόν· ἔ γάρ ἀνάγκη αὐτοῖς εἶναι, ὥν ἀν μὴ γέλῳσιν, ἐπι-
 μελεῖσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο ἀγασσόμενοι
μέχρι τ' ὁρίων τ' Περσίδος· ἐπεὶ δ' αὐτοῖς ἀε-
τός δέξιός φανείς προσηγεῖτο, προσευξάμενοι
θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γλῶσχα τέχουσιν,
ἴλεως δ' εὐμνυεῖς πέμπειν σφᾶς, ἔτι δὲ δαίνοιν τὰ ὅρα. Επει-
δὴ δ' ἐδέσθη, προσπύχοντο αὐτοῖς θεοῖς, τοῖς Μηδῶν γλῶσχα τέ-
χουσιν, ἴλεως καὶ εὐμνυεῖς δέχεσθαι αὐτὰς. Ταῦτα δὲ ποιήσαν-
τες, ἀπασιάνοι ἀλλήλοις, ὥσπερ εἰκός, ὃ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς
Πέρσας ἀπήλθε, Κύρου δ' εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρεν ἐπορεύετο.
Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο ὁ Κύρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρεν, προσ-
ῶν μὲν, ὥσπερ εἰκός, ἡπασιάντο ἀλλήλοις· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν
Κύρον ὁ Κυαξάρες, πόσον τι ἄγοιτο σθένος. Οὗτος ἔφη,
τρισμυρίας μὲν, οἳ καὶ πρόωθεν ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μαθοφόροι·
ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ὀρθόπλοων ἐξελθόντων προσέχονται τῶν
ὁμοτίμων. Πόσοι τινές; ἔφη ὁ Κυαξάρες. Οὐκ ἂν ὁ δριμύ-
ς, ἔφη ὁ Κύρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκείνο ἐνόη-
σεν, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι χαλκὸν πολλῶν ὄν-
των τῶν ἄλλων Περσῶν ῥαδίως ἄρχουσιν. Ἀταρ, ἔφη, δὲ τι
αὐτῶν; ἢ μάτην ἐφοβήθηκες, οἳ δ' ἐπὶ πολέμοις ὄντες ἔρχονται; Ναὶ
μα δέ, ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Οὐκ, ἔφη,
πολλοὶ ἦγοντες αὐτόθεν, ἀλλὰ ἄλλον τρόπον, πάντες ταυ-

τὰ λέγουσιν. Αγωνισέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ανάγκη γὰρ, ἔφη. Τί αὖν, ἔφη ὁ Κῦρεθ, οὐ καὶ πλεῖ δυνάμει ἐλεξάς μοι, εἰ οἶδας, πόση τις ἢ παροποιῶσα, καὶ πάλιν πλεῖ ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρως, πρὸς ταῦτα βουλώμεθα, ὅπως ἀν' αἰετα ἀγωνιζοίμεθα. Ακουε δέ, ἔφη ὁ Κυαξάρης·

Κρηῖτος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρίας μὲν ἰπώεας, πελτασὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρίας. Ἀρτάμαν δέ, τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἀρχόντα, λέγουσιν ἰπώεας μὲν εἰς ὀκτακισμυρίας ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασάσιν ἔμειους τετρακισμυρίων· Αἰδαῖον ᾧ, τὸν τῆς Καππαδοκίης βασιλέα, ἰπώεας μὲν εἰς ἑξακισμυρίας, τοξότας ᾧ καὶ πελτασὰς οὐ μείους τρισμυρίων· τὸν Αἰαλῖον δὲ Μάραγδον ἰπώεας τε εἰς μυρίας, καὶ ἄρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφενδομητῆρ' ἀμύπολόν τι χεῖμα. Τοὺς μέντοι Ἕλληνας, τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκονούντων, εὐδὲν πω σαφές λέγεται εἰ ἔπονται· εὐδὲ δὲ ὑπὸ Φρυγίας, τῆς παρ' Ἑλλάσποντον, συμβαλεῖν φασὶ Γαβαῖον, ἔχοντα εἰς Καύστρου πεδίον ἑξακισμυρίας μὲν ἰπώεας, πελτασὰς δὲ εἰς μυρίας. Κάρας μέντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγόνας παρὰ κληθέντας οὐ φασὶν ἔπεισθαι. Ὁ δὲ Ασυρεθ, ὁ Βαβυλωνία τε ἔχων καὶ τινὲς ἄλλαι Ασυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἰπώεας μὲν ἄξιον ἔμειον δισμυρίων· ἄρματα δ', εὐ οἶδ', ἔμειον ἑξακισμυρίων· πεζοὺς δέ, οἶμαι, ἀμύπολους εἰσφέρειν, ὅποτε δεῦρ' ἐμβάλλει. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρεθ, πόλεμους λέγεις, ἰπώεας μὲν εἰς ἑξακισμυρίας εἶναι, πελτασὰς ᾧ καὶ τοξότας πλέον ἢ ἑκασι μυριάδας. Ἀγε δὴ, τῆς σῆς

δυνάμεως τί πληθύνει φησὶ εἶναι; Εἰσὼν, ἔφη, Μήδων ἰπῶεις
 μὲν πλείους τῆς μυριάων· πελτασταὶ δὲ καὶ τοξόται γέγοντ' ἂν
 ὡς ὅτι τῆς ἡμετέρας καὶ ἑξακισμύριοι. Αἰρηφίων δ', ἔφη,
 τῶν ὁμῶρων ἡμῶν, πέντε ἰπῶεις ἢ τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δὲ δις-
 μύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κύρος, ἰπῶεας ἢ ἡμῶν ἑῖς μείον ἢ
 τείτον μέρους ὅς τ' ἐπολεμίων ἰπῶικῶν, πεζῶν δὲ σχεδὸν ἀμφὶ τὰς
 ἡμίσεις. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυαξάρης, ὀλίγους νομίζεις Περσῶν
 ἑῖς, ὡς σὺ φησὶ ἄγειν; Ἀλλ' εἰ ἢ ἀνδρῶν παροσθὲς ἡμῶν, ἔφη ὁ
 Κύρος, εἴτε καὶ μὴ, αὐθις βεβηλούμεθα. ἢ δὲ μάχην μοι, ἔφη, λέ-
 ξον ἐκείσων, ἥ τις ἐστὶ. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυαξάρχης, πάντων ἡ αὐτή.
 Τοξοὶ γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισταὶ οἱ τ' ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκ ἔν,
 ἔφη ὁ Κύρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ, τοιούτων γε τῶν ὅπλων
 ὄντων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Κυαξάρχης. Οὐκ ἔν ἐν τούτῳ ἢ,
 ἔφη ὁ Κύρος, τῶν πλείονων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν θάπτηον οἱ ὀλίγοι
 ὑπὸ τῆς πολλῶν πιεσασκόμενοι ἀναλωθέντες, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλίγων
 οἱ πολλοί. Εἰ ἔν ἔτιως ἔχῃ, ἔφη, ὦ Κύρε, τί ἂν ἄλλο τις κρείτ-
 τον εὖροι, ἢ πᾶσι Πέρσαις, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐ-
 τὰς ὅτι εἰ τι πείσονται Μήδῳ, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἦξει, ἅμα
 δὲ αὐτῶν πλεῖον στρατεύματα; Ἀλλὰ τί τοι ἢ, ἔφη ὁ Κύρος, εὖ
 ἴδῃ, ὅτι ἐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαις, πλήθος γε οὐκ ἂν ὑπερ-
 βαλοίμεθα τὰς πολεμίας. Τί μὲν ἄλλο ἐνοεῖς ἀμεινον τέ-
 τε; Εἰ μὲν ἂν, ἔφη ὁ Κύρος, εἰ σὺ εἴλω, ὡς τάχιστα ὅπλα
 ἐπιόμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς παροσθῶσιν, οἳ ἅπας ἔχοντα ἔχοντες
 οἳ πρὸ ἡμῶν, οἳ τῶν ὁμοτίμων χαλεπώτεροι. Ταῦτα δ' ἐστὶ, γάρ εἰς
 μὲν παρὰ τὰ σέρνα, γέρρον δὲ εἰς τὴν δρισεράν, κοπίς δὲ ἡ σάγα-
 ρος εἰς τὴν δεξιάν· καὶ ταῦτα παροσθῶσιν, ἡμῶν ἢ ποιήσεις

τὸ ὁμόσε τοῖς ἐνδυτίοις ἵνα μὴ ἀσφαλέςτατον, τοῖς πολέμοις δὲ τὸ
φύγειν, ἢ τὸ μένειν, αἰρετώτερον. Τάπιομεν δὲ, ἔφη, ἡμῶς
μὲν αὐτὰς ὅπῃ τὰς μένοντάς· οἷγε μὲν τ' ἂν αὐτῶν φύγωσι, τὰ
τὰς ὑμῖν ἢ τοῖς ἰπποῖς νέμομεν, ὥς μὴ χολάζωσι μήτε φύ-
γειν, μήτ' ἀνασρέφεαθ. Κύρῳ μὲν ἔτις ἐλεξε· τῷ δὲ Κν-
αξάρῃ ἐδόξε τε εὖ λέγειν, καὶ τῷ μὲν πλείους μεταπέμπεαθ
ὅσῃ ἐμέμνητο, παρῆσκυαζέτο δὲ ὅπλα τὰ παρειρημμένα.
Καὶ χερδὸν τε ἔτοιμα ἦν, καὶ τῷ Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρήσαν,
ἔχοντες τὸ δὴ Περσῶν στρατόν. Εἴη δὲ εἰπεῖν λέγεσθαι ὁ
Κύρῳ, σπαραγαλὸν αὐτὰς, τὰ δὲ·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτὰς μὲν κατὰ πλοῖμα
“ ἔτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς παρῆσκυασμένους, ὥς εἰς χεῖρας συμ-
“ μίξοντας τοῖς πολέμοις, τὰς δὲ ἐπορμήνας ὑμῖν Πέρσας γ-
“ νόσκων ὅτι ἔτις ὠπλισμένοι εἰσιν, ὥς ὅτι παρῆσκυατάτω ταχέ-
“ τες μάχεσθ, ἔδωκα μὴ, ὀλίγοι πάντες, καὶ ἔρημοι συμμάχῃ
“ συμπίπτοντες πολέμοις· πολλοῖς, πάδοιτέ τι. Νυνὶ οὖν, ἔφη,
“ σώματα μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἡκέει ἔμεμπία· ὅπλα δὲ ἔσαι
“ αὐτοῖς ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γεμυῖν ψυχὰς αὐτῶν
“ θύγειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Αἰχρίως γάρ ἐστιν ὅσα αὐτὸν μό-
“ νον ἀγαθὸν (εἶ), ἀλλὰ καὶ τῷ δὲ χερμῶν ὁπμελείας, ὅπως
“ ὥς βέλτεροι ἔσονται.” Ο μὲν ἔτις εἶπεν· οἱ δὲ ἡπάσαν μὲν
πάντες, νομίζοντες μετὰ πλείονων ἀγωνιεύειν· εἰς δὲ αὐτῷ
καὶ ἐλεξε τοιαύδε·

“ Ἀλλὰ θαυμάσι μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κί-
“ ρω συμβουλεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμ-
“ βάνωσιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. Ἀλλὰ γινώσκω

“ἄρ, ἔφη, ὅτι οἱ τῆς ἰκανωτάτων καὶ εὖ καὶ χαλκῶς ποιῆν λόγοι,
 “ἔτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀκούοντων καὶ
 “δῶρα ἦν διδῶσιν οἱ τοῖστοι, καὶ μείω τυγχάνη ὄντα, ἢ τὰ
 “ᾧ τῶν ὁμοίων, ὅμως μείζοντα αὐτὰ πμῶνται οἱ λαμβά-
 “νοντες. Καὶ νῦν, ἔφη, οἱ Πέρσαι ᾧακληθεῖντες ὑπὸ Κύρου
 “πολὺ μᾶλλον ἡδίστονται, ἢ ὑφ’ ἡμῶν ᾧαχαλούμφοι· εἰς
 “τε τὰς ὁμοτίμοις χαλκισάμφοι, βεβασιωτέρως σφίσιν ἡγήσονται
 “ἔχον τῆτο, ὑπὸ βασιλέως τε παιδὸς καὶ ὑπὸ στρατηγῶ γιγνό-
 “μφοι, ἢ εἰ ὑφ’ ἡμῶν εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἄγοιντο. Απεῖναι
 “μέντοι ᾧδὲ τὰ ἡμέτερα χεῖρ· ἀλλὰ παντὶ τρέπω δὲ τῆς ἀ-
 “δρῶν θῆγειν πάντως τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσαι τῆτο χεῖρ-
 “σιμον, ὅ, τι ἂν ἔτοι βελτίονες γένωνται.” Οὕτω δὲ ὁ Κύρῳ
 χαταθεὶς τὰ ὅπλα εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάντας ᾧδὲ
 Περσῶν στρατιῶτας, ἔλεξε τοιαῦτα·

“Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἔφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν χώρα, καὶ
 “ἐτράφητε· ᾧ τὰ σώματά γε ἡμῶν ἐδὲν χεῖρνα ἔχετε, ψυχὰς
 “τε ἐδὲν χαλκίονας ὑμῖν παροσκήκει ἡμῶν ἔχον. Τοῖστοι δ’ ὄν-
 “τες, ἐν μὲν τῇ πατρίδι ἔμετείχετε τῆς ἴσων ἡμῖν, ἔχ ὑφ’
 “ἡμῶν ἀπελαθέντες, ἀλλ’ ὑπὸ ᾧ τὰ θηπιόδεια ἀνάγκη ὑμῖν
 “ἔσαι πορεύεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἔξετε, ἐμοὶ με-
 “λήσῃ, σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεσι δὲ ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, λαβοῦσιν
 “ὅπλα οἱάπερ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἰ τι χεῖρνες ἡμῶν ἐσὲ, εἰς
 “τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν· καὶ τι ἐκ τῶτων χαλόν
 “καῖραθὸν γίγηται, τῆς ὁμοίων ἡμῖν ἀξιοῦσθαι. Τὸν μὲν
 “ᾧω παρόθεν χρόνον, ὑμεῖς τε ποξόται καὶ ἀκονισαὶ ἦτε, καὶ
 “ἡμεῖς καὶ εἰ τι χεῖρες ἡμῶν ταῦτα ποιῆν ἦτε, ἐδὲν θάυμα-

“σόν· ἔ γάρ ἦν ὑμῖν χολή, ὥσπερ ἡμῖν, τέτων ἐπιμελεῖσθαι.
 “Εν δὲ τῇδε τῇ ὀπλίᾳ, ἔδεν ἡμεῖς ὑμῶν πορεύεσθαι. Θώραξ
 “μὲν γὰρ ποιεῖ τὰ σέρια ἀρμόζων ἐχάστω ἕσται, γέροντος δὲ ἐν τῇ
 “δρισερᾷ, ὃ πάντες εἰσπίπτουσι φορεῖν, μάχηρα δὲ ἢ σάγαρις
 “ἐν τῇ δεξιᾷ, ἣ δὴ παῖναι τὰς ἐναντίας δεξιὰς, ἔδεν φυλακισμένης
 “μὴ τι πάσαντες ἐξαμαρτῶμεν. Τί ἔν ἀν ἐν τέτοις ἕτερος ἐπέ-
 “ρε ἡμῶν διαφέρει, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἦν ἔδεν ὑμῖν προσήκον ἦν-
 “τονα ἡμῶν παρέχεσθαι. Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἢ τὰ χα-
 “λα πάντα καὶ τὰ ἀγαθὰ κτᾶται καὶ σώζει, τί μᾶλλον ἡμῖν
 “ἢ ὑμῖν προσήκον; Κράτης τε, ὃ πάντας τὰ τῷ ἡπτόκων τοῖς κρείτ-
 “τοσι δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμᾶς μᾶλλον ἢ καὶ ὑμᾶς τέτοις δεῖσθαι;
 “Τέλος εἶπεν, Ἀκηκόασι πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα πάντα· ὁ μὲν
 “χρηζών, λαμβανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφείτω πρὸς τὴν πα-
 “ξίαν εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτω δὲ δὲ καὶ ἐν μεσοφύει
 “χώρᾳ εἶ, χαλαρῶν ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς ὅπλοις.” Οἱ μὲν οὖ-
 “τως εἶπεν· Ἀκόντες δὲ οἱ Πέσσαι ἐνόμισαν, εἰ πολεμικῶν
 “ὥς τὰ ὁμοία ποιοῦντες τὴν αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ γελήσκειν ταῦ-
 “τα ποιεῖν, δικαίως ἀνὰ παντὸς ἔσθαι αὐτῶν ἀμνημονεύοντες βιο-
 “τάειν· καὶ ἔτω δὲ ἀπογράφονται πάντες, ἀνελαβόν τε τὰ
 “ὅπλα πάντες.

Εν ᾧ δὲ οἱ πολέμοι ἐλέγοντο μὲν πορεύεσθαι, πρῶτον δὲ ἐδ-
 “πω, ἐν τούτῳ ἐπειρώτο ὁ Κύριος ἀσπεῖν μὲν τὰ σώματα τῷ μὲν
 “ἑαυτῷ πρὸς ἰσχυρὸν, διδάσκειν δὲ τὰ τεχνικά, δῆγειν δὲ τὰς ψυ-
 “χαὶ εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν πρῶτον Κυαξάρ-
 “ει ὑπηρετίας, πορεύεσθαι ἐχάστω τῷ στρατιωτῶν ἰσχυρῶς, ὡς ἐδ-
 “το, πάντα πεποιημένον πορεύεσθαι· τούτο δὲ πολεμικῶς, ἔδεν

αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπη, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκείνο
δοκῶν χαλαρὰ μαθηκέναι, ὅτι ἔτσι καλῶςτο ἔχασα γίγνοι), οἱ
ἀν' ἀφέμιοι τῷ πολλοῖς πρὸς τὸν ἔν, ὅτι ἐν ἔργον πρᾶ-
πωνται. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν πρᾶξεων καὶ τὸ τῶν
μελετᾶν καὶ ἀκοντῶν, χατέλιπε τῷτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σιω-
μαχίρα καὶ γέρρω καὶ θώρακι μάχεσθαι. Ως ἐνδὺς αὐτῶν
παρεσκόασε τὰς γνώμας, ὡς ὁμοσε ἰτέον εἴη τοῖς πολεμίοις,
ἢ ὁμολογητέον μηδενὸς ἀξίως εἶ) συμμάχας· τῷτο δὲ χαλε-
πὸν ὁμολογησάμεναι, οἱ πνευ ἀν' εἰδῶσιν ὅτι ἐδὲ δι' ἐν ἄλλο πρᾶ-
φονται, ἢ ὅπως μάχωνται ὑπὲρ τῶν πρᾶφόντων. Ἐπὶ δὲ πρὸς
τάτοις ἐννοήσας ὅτι πρᾶς ὁπόσων ἀν' γένωνται ἀνθρώποις φιλο-
νεκία, πολὺ μᾶλλον ἐφέλουσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγωνίας τε αὐ-
τοῖς πρᾶς εἶπεν ἀπάντων, ὁπόσα ἐγνώσκουσιν ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν
εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Ἀ δὲ πρᾶς εἶπε, τὰ δὲ ἦν· ἰδιώτη μὲν,
ἑαυτὸν πρᾶς εἶπεν εὐπειθῆ τοῖς ἀρχουσι, καὶ ἐφέλοπονον, καὶ
φιλοκίνδυνον μετ' εὐταξίας, καὶ ἐπισήμονα τῶν στρατιω-
τικῶν, καὶ φιλόχαλον πρᾶς ὅπλα, καὶ φιλόπμον ὅτι πᾶσι τοῖς
ποιοῦτο· πενταδάρχω δ', αὐτὸν ὄντα οἶόν πρᾶς τὸ ἀγαθὸν ἰδιώ-
την, καὶ τὸ πεντάδα, εἰς τὸ δυνατὸν, τοιαύτην παρᾶ εἶπεν δεκα-
δάρχω δ', τὸ δεκάδα· ὡσαύτως τὸ λοχαγῶν, τὸ λόχον· ὡς δ' αὖ-
τως ταξίαρχω· ὡς δ' αὖτως ἔχασω τὸ ἄλλων δρᾶντων, ἀνε-
πικλήον αὐτὸν ὄντα ἐπιμελεῖσθαι ἐ τῶν ὑφ' αὐτῶν δρᾶντων,
ὅπως ἐκείνοι αὖ ὡν ἀν' ἀρχουσι πρᾶς εἶπεν τὰ δέοντα ποιοῦντας.
Ἀθλα δὲ πρᾶς φησε, τοῖς μὲν ταξίαρχαις, οἱ κατὰ τὰς δόξαιεν
τὰς τάξεις πρᾶς εἶπεν, χιλιάρχαις ἔσεσθαι· τῶν δὲ λοχαγῶν,
οἱ κατὰ τὰς δόξαιεν τὰς λόχας ἀποδεικνύοναι, εἰς τὰς τὸ ταξιαρ-

χῶν χώρας ἐπαναβήσεσθαι· τῆς δ' αὖ δεκαδραχῶν τοὺς κρα-
 τίσους, εἰς τὰς τῆς λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι· τῶν δ' αὖ
 πεμπαδαρχῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῆς δεκάρχων· τῆς γεμῶν
 ἰδιωτῶν τὴς κρατισθύνοντας, εἰς τὰς τῆς πεμπαδαρχῶν. Ὑπὲρ
 γε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἀρχουσι, παρῶτον μὲν θεραπεύεσθαι
 ὑπὸ τῆς ἀρχομένης· ἐπειτα δὲ καὶ ἄλλα τιμὰ, αἱ πρέπου-
 σαι ἐκείνοις, συμπαρέποντο. Επανέτενε δὲ καὶ μείζονας ἐλ-
 πίδας τοῖς ἀξίοις ἐπαίνου, εἰ πὶ ἐν ταῖς ἐπιόντι χρόνῳ ἀγαθὸν
 μείζον φαίνοιτο. Περθεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξε-
 σι, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς δεκάσι ὡσαύτως καὶ ταῖς
 πεμπάσι, ἐὰν φαίνωνται εὐπιστότα¹⁾ τοῖς ἀρχεσιν ἔσσαι, καὶ
 παρθυμότατα ἀσκήσαι τὰ παρηρημένα. Ἡν ὅτε ταῖς νι-
 κητήρια, οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπῃ. Ταῦτα μὲν δὴ παρηρησ-
 τε, καὶ ἥσκητο ὑπὸ τῆς στρατῆως. Σκηναὶ δὲ αὐτοῖς κατασκευά-
 σε, πλῆθος μὲν, ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς εἶναι²⁾
 τῇ τάξει ἐκάστη· ἡ δὲ τάξις ἦν ἐκατὸν ἄνδρες. Εσκήνομεν μὲν δὴ
 ἕτω κατὰ τάξεις. Ἐν δὲ ταῖς ὁμοσκηναῖς ἐδόκει μὲν αὐτὰς ὠφελῆσαι
 πρὸς τὸ μέλλοντα ἀγῶνα τῆτο, ὅτι ἐώρων ἀλλήλους ὁμοίως πε-
 φορμένοις· καὶ οὐκ ἐνὶ πρὸφασιν μειονεξίας, ὥστε ὑφίεσθαι
 τε πηλὰ, κακίῳ τε ἑτέρῳ ἑτέρῳ³⁾ πρὸς τὴν πολέμειαν. Ὀφε-
 λῆσαι δὲ ἐδόκει αὐτὰς καὶ πρὸς τὸ γινώσκεισθαι ἀλλήλους
 ὁμοσκηνοῦντας. Ἐν γὰρ ταῖς γινώσκεισθαι, καὶ τὸ ἀγχι-
 σθαι πᾶσιν ἐδόκει μᾶλλον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοήμενοι ῥα-
 διουγενῶς πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκοτεινότητι. Ἐδο-
 κοῦν δὲ αὐτὰς καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκλεβοῦν μέγα ὠφε-
 λῆσαι διὰ τὴν ὁμοσκησίαν. Εἴχοι γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι

ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις κεκοσμημένας, ὥσπερ ὁπότε εἰς ἓνα πορεύοιτο ἡ τάξις· οἱ ᾗ λοχαγοὶ, τὴς λόχους· ὡσαύτως οἱ δευτέρωι, τὰς δευτέρας· ἢ οἱ πεμπάδαρχοι, τὰς πεμπάδας. Τὸ ᾗ ἀκριβεῖν τὰς τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν ^(ἔἰ), ὥς εἰς τὸ μὴ παρῆσθαι, ἢ εἰς τὸ, εἰ παρὰχθεῖν, γὰρ τὸν καταστῆναι ὥσπερ γε ἢ λίθων ἢ ξύλων ἂν ἂν δέη συναρμοσθῆναι, ἔστι, καὶ ὁποσῶν καταβεβλημένα τύχη, συναρμόσσει ταῦτα εὐπετῶς, ἢ ἔχει γνωρίσματα, ὥς εὐδὴλον ^(ἔἰ), εἴς ὁποίας χώρας ἕκαστον αὐτῶν ὅσῃ. Ἐδόκειν ᾗ ὠφελεῖσθαι αὐτῷ ὁμῶς τεσφόρμητοι καὶ πρὸς τὸ ἦπτον ἀλλήλους ἂν ἐθέλαιν ἀπολέπειν· ὅτι ἑώρα καὶ τὰ θηρία, τὰ ὁμῶς τεσφόρμητα, δεινὸν ἔχοντα πόσον, ἦν τις αὐτὰ ἀφασαῖ ἀπ' ἀλλήλων.

Ἐπεμέλετο ᾗ καὶ τὰδε ὁ Κύρος, ὅπως μάλιστα ἀνδρωτοὶ γυμνασμοὶ ὅτι τὸ ἀρεστον καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἡ γὰρ ὅτι θήρασι αὐτὰς ἐξάγων, ἰδρῶτα αὐτοῖς πᾶρῃχεν, ἢ παμδιας τοιαύτας ἐξδύρισκεν, αὐτὰ ἰδρῶτα ἐμελλον πᾶρῃχειν· ἢ καὶ πρᾶξαί εἰ τι θεόμενος τύχοι, ἔτιος εἴσηγετο τῆς περὶ τῆς, ὡς μὴ ἐπανόιοιεν ἀνδρωτί. Τὰτο γὰρ ἠγεῖτο ὥς πρὸς τὸ ἡδέως ἐάσειν ἀγαθὸν ^(ἔἰ), ὥς πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι τι πονεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλοις ᾗ πραότερας ^(ἔἰ) ἀγαθὸν ἠγεῖτο τὴς πόνης ^(ἔἰ), ὅτι καὶ οἱ ἴπποι συμπονῶντες ἀλλήλοις, πραότεροι συνεστήκασιν. Πρὸς γεμῶν τὴς πολεμίοις μεγαλοφρονέστεροι γίνονται, οἱ ἂν ξυνοιδῶσι ἑαυτοῖς εὖ ἡσυχότες.

Κύρῳ δὲ αὐτῷ σκηπὺ μὲν κατεσκηδιάσατο, ὥς ἐκῆλυν ἔχειν οὐς καλοῖν ὅτι τὸ δεῖπνον. Ἐκῆλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν οὐς καλεῖται αὐτῷ δοκοῖν εἶναι· ἔστι δὲ ὅτε

καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δευτέρων πινὰς καὶ τῶν πεμπαδιέων
ἐκάλει· ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δὲ ὅτε ἐπὶ τῶν πεμ-
πάδα ὄλλω, καὶ δευτέρα ὄλλω, ἐπὶ λόχον ὄλλω, καὶ τάξιν ὄλλω.
Ἐκάλετο δὲ καὶ ἐπίμα, ὅτε πινὰς ἴδωι τοιαῦτό τι ποιήσαντας, ὃ πάν-
τας ἐκέλευε ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν πῶς ἀπὸ τῆς αἰῶνις αὐτῶν
τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸ
στράτευμα δὲ ὑποτρέφας ἰσχυροῖς αἰεὶ πάντων ἐποίει· οὐδὲν γὰρ
ἦτον τιμᾶν ἄξιον ἐδόκει αὐτῷ εἶναι τοὺς ἀμφὶ τὰ στρατιω-
τικὰ ὑποτρέφας οὔτε κηρύκων, ἔτε πρέσβων. Καὶ γὰρ πιστὸς
ἦγετο δεῖν (εἶ) τέτοις, καὶ ὑποσκήματα τῶν στρατιωτικῶν, ἐπὶ συνε-
τοῦς, πρὸς τὴν δὲ σφοδρῶς, καὶ ταχεῖς, καὶ ἀόκνοις, καὶ ἀταρά-
χαις. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὅσα οἱ βέλτεροι νομιζόμενοι ἔχου-
σιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κύριος· δεῖν τὰς ὑποτρέφας ἔχειν, καὶ τέτοιο ἀσκεῖν,
ὥς μηδὲν ἀναινοῖντο ἔργον, ἀλλὰ πάντας νομίζοιεν πρέπειν αὐ-
τοῖς περὶ αὐτῶν, ὅσα αὖν ὁ ἄρχων περὶ αὐτῶν.

Αἰεὶ μὲν ἐν ἐπεμέλειᾳ ὁ Κύριος, ὅποτε συσκηνοῖεν, ὅπως εὐχα-
ριστάτοι τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ προεμῶντες εἰς τὰ γὰρ.
Ἀφίκετο δ' ἐν ἐπὶ εἰς τὸνδε πόλε' τὸν λόγον· Ἀρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες,
ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν ἀπὸ τῆς τοῦ φαίνοντος (εἶ) οἱ ἕτεροι, ὅτι ἐπὶ πεπαι-
δύονται τὸ αὐτὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, ἔτε ἐπὶ
ταῖς συνήθαις, ἔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τὰς πολεμίας δέη; Καὶ
ὁ Ὑστάσιος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλ' ὅποιοι μὲν ἴνες ἔσονται εἰς τὰς πο-
λεμίας, ἔγωγε ὁπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ συνήθειᾳ δύσκολον
καὶ μὴ τὰς θεάς, ἐνίοι αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρώτη μὲν γε, ἔφη,
Κυαξάρης ἐπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην ἱερεῖα, καὶ ἐχρύντο ἐκείνη
ἡμῶν τρία κρέα, ἢ καὶ πλείω, τὰ περὶ φερόμενα. Καὶ ἦρξατο μὲν

δὴ ἀπ' ἐμῷ ὁ μάγειρος, ἢ πρῶτον παρίστανει παρὰ τῶν ὅτι ἡ τὸ
 δεύτερον εἰσὶν παρὰ τῶν, ἐκείνου ἐγὼ δὲ τὸ τελευτῶν ἀρ-
 χῶς, ἢ ἀνάπαυσι παρὰ τῶν. Ανακραγὼν ἐν τῇ τῇ μέσῃ τῇ
 κύκλῳ κατακειμένων στρατιωτῶν, Μὰ Δί', ἔφη, τῇ ἡ μὲν ἔδεν
 ἴσιν ὅτι, εἶγε ἀφ' ἡμῶν τῇ ἐν μέσῃ ἔστιν ἔδεν ποτε ἀρξεται.
 Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἡχθέσθαι τε εἰς πρὸς μέσῃ δοκοῖεν ἔχειν, ἢ ἐκ-
 λεσάμενος αὐτὸν παρὰ ἐμὲ. Ο δὲ μάλα τῷ γε εὐτάκτως
 ὑπήκουσεν. Ὡς ἡ τὰ παρὰ τῶν ἡκε παρὰ ἡμῶν, ἄτε, οἶμαι,
 ὑπάρχοντες λαμβάνοντες, τὰ μικρότατα λελημμένα ἦν· ἐνταῦθα
 δὴ ἐκεῖνος πάνυ ἀνίαθεις ὁπλῶς ἐγένετο, ὅς ἔπειτα πρὸς ἐαυτὸν, Τῆς τύ-
 χης, τὸ ἐμὲ νῦν κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἀλ-
 λά μὴ φρόνιζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἀρξεται, ἢ σὺ παρὰ
 τῷ λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν τοσούτῳ παρὰ τῶν τὸ τρίτον,
 ὅς δὴ λοιπὸν ἦν τῆς παρὰ τῶν· καὶ κέν τῳ ἔλαβε μετ' ἐμὲ
 δούτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν μείζον
 ἐαυτοῦ λαβεῖν, καὶ ἀβάλλει ὃ ἔλαβεν, ὥς ἕτερον ληψόμενος.
 Καὶ ὁ μάγειρος οἰόμενος αὐτὸν ὅδ' ἐν πρὸς δεῖσθαι ὅψου, ὥ-
 ρητο παρὰ τῶν πρὸς λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνταῦθα δὲ οὐ-
 τὼ βαρέως ἤνεγκε τὸ πᾶν τῷ, ὥς ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὃ εἰ-
 λήφει ὅψον, ὃ δὲ ἐπὶ αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβάπτεσθαι, τοῦ-
 τό πως, ὑπὸ τοῦ ἐκπεπληχθαι τε καὶ ὀργίζεσθαι τῇ τύ-
 χῃ, δυσφορῶντος ἀνέστρεψεν. Ο μὲν δὴ λοχαγός, ὁ ἐγ-
 γύστα ἡμῶν, ἰδὼν, σιωπῶντος τε τῷ χεῖρι, καὶ τῷ γέλω-
 τι ὑφ' ὧν. Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, παρὰ τῶν μὲν βίησιν
 ὅδ' ἐγὰρ αὐτὸς ἡδυαμῶν κατέχευε τὸν γέλωτα. Τοιοῦτον
 μὲν δὴ σοι, ὦ Κύρε, ἔνα τῇ ἐταίρων ὁπιδεικνύω, ἔφη. Ἐπὶ

μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ εἰκός, ἐγέλαιον. Ἀλλὰ δὲ τις ἐλέξετο
ταξιαρχῶν,

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κύρε, ὡς εἰσικεν, ἔτῳ δυσκόλῳ εἰσ-
τεν. Εγὼ δὲ, ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ
ἐκέλευσας διδάσκειν τὸ εἰμῶν ἔχουσιν τάξιν, ἀπὸ τῶν σὲ ἐμάθομεν,
ἔτῳ δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδίδασκον ἕνα
λόχον. Καὶ σήσας τὸ λοχαγὸν περὶ τὸν, καὶ τάξας δὴτα ἐπὶ αὐτῷ
ἄνδρα νεοῦσαν, καὶ τὰς ἄλλας, ἣ ὅμιλῳ δεῖν, ἔπειτα σὺς ἐκ τῶν
ἐμπεραθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἦνίκα μοι ἐδόκει καμρὸς εἶναι,
περὶ ἐνταῖς ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ νεανίας ἐκεῖνος περὶ τῶν
τῶν λοχαγῶν ἐμπεραθεν, περὶ τῶν ἐπορεύετο. Καὶ γὰρ ἰδὼν εἶπον,
ὦ ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὁς ἔφη, Περέεχμαι, ὥσπερ σὺ κε-
λεύεις. Καὶ γὰρ εἶπον, Ἀλλ' ἐγὼ εἰς σὲ μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάν-
τας, προϊέμαι. Καὶ ὁς ἀκέσας τῆτο, μεταστραφεὶς πρὸς τὰς λο-
χίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκέετ', ἔφη, προσάπτοντο προϊέμαι πάντας;
Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸ λοχαγὸν ἦσαν πρὸς ἐμέ.
Επεὶ δὲ ὁ λοχαγὸς αὐτὰς ἀνεχώρει, ἐδυσφόρεν τε, καὶ ἔλεγει,
Ποτέρῳ χρητέον; νυνὶ γὰρ ὁ μὲν κελύει περὶ ἐνταῖς, ὁ δὲ ἐκ
ἐα. Εγὼ μέντοι ἐνεγκὼν τῶντα πρῶτος, ἔξαρχῆς αὐτῶν χαλαρω-
είσας, εἶπον, μηδέναι τὸ ὅπαιδεν κινεῖσθαι, πρὶν ἂν ὁ πρόδεν ἡγῇ-
ται. ἀλλὰ τῆτο μόνον ὁρᾶν πάντας, τῶν πρόδεν ἔπειτα. Ὡς δ' εἰς
Πέρας τις ἀπὼν ἦλθε πρὸς ἐμέ καὶ ἐκέλευσέ με τὸ ἐπιστολὴν δῆ-
ναι, ἣν ἐγραψα οἱ καθε, καὶ γὰρ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ἦδ' ὅπως ἐκεῖνο ἢ
ἐπιστολὴ) ἐκέλευσα αὐτὸν δρᾶμόντα ἐνεγκεῖν τὸ ἐπιστολὴν. ὁ μὲν
δὴ ἔτρεχεν. ὁ δὲ νεανίας ἐκεῖνος εἶπελο τῶν λοχαγῶν, σὺν αὐτῶν τῶν
θώρακι καὶ τῇ κοπιδί. ὁ δὲ ἄλλος δὲ πᾶς λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέ-

πρεχέ· ὃ ἦκον οἱ ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιστολήν. Οὕτως, ἔφη, ὅγε
 ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖ σοι πάντα τὰ πῶτά σε. Οἱ γὰρ δὴ ἄλλοι, ὡς εἰ-
 κὸς, ἐγγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τ' ἐπιστολῆς. Ο ἦ Κῦρος εἶπεν, Ω
 Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, οἷός ἀρα ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἐταίρους· οἱ γὰρ
 εὐθεράπευτοι γὰρ ἔτις εἰσὶν, ὥς (εἶ) αὐτῶν ὃ μικρῷ ὄψω παμ-
 πόλλας φίλους ἀνακτήσασθαι· πηλαιοὶ δ' ἔτις εἰσὶ τινες, ὥς πρὶν
 εἶδεναι τὸ πωροσπύμενον, πρότερον πείθον). Εγὼ μὲν ἐκ οἶδα
 ποῖός τις πινὰς γὰρ μάλλον εὐξασθαι, ἢ τοῖσδε στρατιώταις ἔχειν. Ο
 μὲν δὴ Κῦρος ἅμα γελῶν, ἔτις ἐπήνεσε τὰς στρατιώτας.

Εἰ ἡ τῇ σκηπῇ ἐτύγχευέ τις ὢν τ' ταξιαρχῶν, Αἰγλαϊτάδας
 ὄνομα· ἀνὴρ, τ' τρέπον, τῷ στυφνότερων ἀνθρώπων· ἔτος ὡδὲ
 πῶς εἶπεν· Η γὰρ οἶδ', ἔφη, ὦ Κῦρε, τέτις ἀληθῆ λέγειν ταῦτα;
 Ἀλλὰ τί μὴν βεβλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδονται; Τί δ' ἄλ-
 λο γὰρ, ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες; ὥς ἔλεγχσίν τε
 ταῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφήμες, ἔφη· μὴ λέγε
 ἀλαζόνος (εἶ) τέτις. Ο γὰρ γὰρ ἀλαζὼν ἐμοίγε δοκεῖ ὄνομα κείως
 ἐπὶ τοῖς προσποικυμένοις καὶ πλεσιωτέροις (εἶ), ἢ εἰσι, καὶ ἀνδρειότε-
 ροις, καὶ ποιήσιν ἂν μὴ ἱκανοὶ εἰσὶν ὑπὲρ γινόμενοις· ὃ ταῦτα, φανε-
 ροῖς γιγνομένων, ὅτι ἔλαβεν τι ἔνεχα καὶ κερδαίνει ποιῶσι. Οἱ
 δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνῆσι, μήτε ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν κέρ-
 δει, μήτ' ὅτι ζημίᾳ τ' ἀκούοντων, μήτε ὅτι βλάβῃ μηδεμιᾷ,
 πῶς ἔχ' οὗτοι ἀσέβιοι ἂν καὶ εὐχάριες δικαιοτέρον ὀνομαζοῖντο
 μάλλον ἢ ἀλαζόνες; Ο μὲν δὴ Κῦρος ἔτις ἀπελογήσατο
 πῶς τῷ τ' γέλωτα πῶς ἀρχάντων. Αὐτοῖς δὲ ὁ λοχαγός, ὁ τ' τῷ
 λόχῳ χειρίαν διηγησάμενος, ἔφη, Η που ἂν, ὦ Αἰγλαϊτάδα,
 ἢ γὰρ κλαίειν ἐπειρώμενά σε ποιεῖν, σφόδρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφε

(ὥσπερ ἔνιοι ἔνι ῥῥαῖς ἢ ἐν λόγοις οἰκτερὰ ἄτῃα λογοποιεῖντες εἰς δάκρυα πειρῶνται ἄγειν) ὁπότε γε νυνὶ καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μὲν ἡ σε βελόμῃα, βλάπτειν δ' ὅδδεν, ὅμως ἔτιος ἐν πολλῇ ἀλγίμῃ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀγλαϊτάδας, ἔδικαίως γε· ἐπεὶ ἔαυτὸς τῷ κλαίειν χαρίζοντο τὰς φίλους, πολλαχῇ ἐμοίγε δοκῇ ἐλάττονος ἀξία λαιώσασθαι ὁ γέλῳτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Εὐρήσεις δὲ καὶ σὺ, ἦν ὁρθῶς λογίζῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. Κλαύμασι μὲν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται, ἔτι δὲ διδάσκαλοι πασιὴν ἀγαθὰ μαθήματα· καὶ νόμοι γε πολῖτας λαιῶντες κλαίοντας χαρίζειν, εἰς δικαιοσύνην ποιεῖν τὰς δὲ γέλῳτα μηχανώμενους ἔχεις ἂν εἰπεῖν ἢ σώματα ὠφελοῦντας, ἢ ψυχὰς οἰκονομητικωτέρας ποιεῖντας ἢ πολίτικωτέρας; Εκ τούτου ὁ Ὑστάσσης ὥδὲ πῶς εἶπε· Σὺ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἦν ἐμοὶ πένη, εἰς μὲν τοὺς πολέμους θάρρῳν δαπανήσεις τούτο τὸ πολλὸν ἀξίον, καὶ κλαίοντας ἐκείνους πειράσῃ χαρίζειν· ἡμῶν δὲ πάντως, ἔφη, καὶ τοῖσδε τοῖς φίλοις τούτοις τῷ ὀλίγῳ ἀξίου γέλῳτο ὁπποδαφιλύση. Καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι πολὺς σοι ὅστις ἀποκείμενον· ἔτε γὰρ αὐτὸς χρώμενον ἀνήλωκας αὐτόν, ὅδδὲ μὲν φίλοις γε, ὅδδὲ ξένοις ἐκὼν (ἦ) γέλῳτα παρέχεις· ὥστε ὅδδε μὲν σοι πρὸς φάσιν ὅστις, ὡς οὐ παρὲκτέον σοι ἡμῶν γέλῳτα. Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδας εἶπε, Καὶ σὺ δὲ αὖ, ὦ Ὑστάσσης, γέλῳτα πειρᾷ ποιεῖν ὅστις ἐμοῦ; Καὶ ὁ λοχαγὸς εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνόητο ἄρα ὅστις ἐπεὶ ἐκ γε σοῦ πῦρ, οἶμα, ῥᾶον ἂν ἡς ἐκτερίψειν, ἢ γέλῳτα ὁξασθῆναι. Εἰς τούτῳ μὲν δὴ οἱ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, τὸ πρῶτον εἰδότες αὐτὸς, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδας ἐπεμειδίασε. Καὶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β'. 65

ὁ Κύρῳ ἰδὼν αὐτὸν φαιδρῶνεντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγε, ὅτι ἄνδρα ἡμῖν τὸν ἀπουδαϊότατον ἀφ' ἑσέρος, γελαῖν ἀναπέφθον, ἔταυτ', ἔφη, ἔτι πολέμου ὄντα τῷ γέλωτι. Ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθα ἔληξεν. Ἐκ δὲ τούτου Χρυσάντας ὡδὲ ἔλεξεν·

Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐπινοῶ ὅτι δεηληλύθαισι μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος ἄξιοι· ἦν δὲ τι γένηται ἀγαθόν, ἀξιόσπου πάντες ἔτοιμοι μοιρεῖν. Καὶ τοι ἔγωγε ὁδὸν ἀνισώτερον νομίζω τῇ ἐν ἀνθρώποις (ἔτι), ἢ τῇ ἴσῳ τὸν τε χαλκὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀξιόσπου. Καὶ ὁ Κύρῳ εἶπε πρὸς ταῦτα, Ἀρ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, κρατῶσιν ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν πρὸς τῷ βελῶν εἰς τὸ σπῆλον, πότρεα δοκῶ, ἦν ἡ ἐκ τῶν πόνων δῶ ὁ θεὸς ἀγαθόν, ἰσομοίρας πάντας ποιεῖν, ἢ σκοπῶντας τὰ ἔργα ἐλάσσει, πρὸς ταῦτα ἔτι τὰς τιμὰς ἐλάσσει πρὸς ἡμεῖς; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ἐμβαλεῖν λόγῳ πρὸς τῷ, ἀλλ' ἔτι πρὸς περὶ ὅτι ἔτι ποιήσεις; Ἡ δὲ σὺ ἔτι τὸς ἀγῶνας, ἔφη, πρὸς ἡμῖν καὶ τὰ ἄλλα; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, ἔχ' ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Ἀ μὲν γὰρ ἀν' ἐλαφροῦ μενοι κτήσων, κοινὰ, οἶμαι, ἑαυτοῖς ἡγήσονται (ἔτι)· καὶ ὁ δὲ λαὸν τὸ σπῆλαιας ἐμὴν ἴσῳς ἐτι οἶκοθεν νομίζουσι εἶναι· ὥστε ἀφ' ἐλάσσει ἡμῖν τὸς ἐπιστάτας ἐδὲν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσι. Ἡ καὶ οἷός, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ψηφίσαται ἀν' τὸ πλῆθος συνελθόν, ὥστε μὴ ἴσῳς ἐλάσσει τυγχάνειν, ἀλλὰ τὸς κρατίστες καὶ τιμωρὸς καὶ δώροισι πλεονεκτεῖν; Ἐγώ, ἔφη ὁ Κύρος, οἶμαι, ἅμια μὲν ὑμῶν συναγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ αἰχρὸν ὃν ἀνιλέγειν, μὴ ἔτι τὸ πλεῖστα ἔτι πονῶντα, καὶ ὡφελῶντα τὸ κοινόν, ταῦτα καὶ

μεγίστων ἀξιώσασαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, ἔ τοῖς χακίοις σύμφορον φανεῖσθαι τὰς ἀγαθὰς πλεονεκτεῖν. Ο ἦ Κῦρος ἐβέλετο καὶ αὐτῶν ἕνεκα τὸ ὁμοτίμων γενέσθαι τὸ τοῦ ψήφισμα. Βελτίους γὰρ ἂν ἔ αὐτὰς ἡγήτο εἶναι, εἰ εἰδεῖεν ὅτι ἐκ τῶ ἔργων ἔ αὐτοὶ κρινόμενοι, τὸ ἀξίων τούτοις. Καί τοι οὗ αὐτὰ ἐδόκει εἶναι νῦν ἐμβαλεῖν παρὶ τούτου ψήφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμόλιμοι ὥκνησαν πρὸς τὸ ὅχλου ἰσομοιρίαν. Οὕτω δὲ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ ἐμβαλέσθαι περὶ τούτου λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἑφαρξ χρηναί, ὅσπασιν ἀνὴρ οἶοιτο εἶναι.

Επιγέλῳσας ὁ τὸ ταξιαρχῶν ἵς εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἀνδρα καὶ εἴ δή με οἶδα ὅς συνερξ, ὥστε μὴ εἰκὴ ἕτως ἰσομοιρίαν εἶ. Ἀλλος δ' ἀντήρετο τούτον, τίνα λέγοι. Ο δ' ἀπεκρίνατο, Ἐστὶ, τὴ Δί, ἀνὴρ σύσκηνος ἐμὸς, ὅς ἐν παντί μασιδὶ πλέον ἔχειν. Ἄλλος δ' αὖ ἐπῆρετο αὐτὸν, Ἡ καὶ τῶν πόνων; Μα Δί, ἔφη, ἐ μὲν δὴ ἄλλα τούτο γε ψευδόμενος ἐάλωκα. Καὶ γὰρ πόνων, καὶ τῶ ἄλλων τῶν τοιούτων, πάντοτε πρῶτος αἰεὶ ἐὰν τὸν βουλόμενον πλέον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ἀνδρες, γινώσκω τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νῦν ὁδε λέγεις, εἴπερ δεῖ ἐνεργὸν καὶ πειθέμενον ἔχειν τὸ στρατόδωμα, ὡς αἰρετέας εἶ) ἐκ τῆς στρατιάς. Δοκὲς γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶ στρατιωτῶν εἶ), οἷον ἑπερξ, ἢ ἂν τις ἡγήται. ἄγειν δ', οἶμαι, ὅππῃ χρῆσθαι, οἱ μὲν καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, ὅππῃ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ, οἱ ὅτι πονηροὶ, ὅππῃ τὰ πονηρά. Καὶ πολλὰς τοῖνυν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φῶλοι, ἢ οἱ ἀποδαῖοι. Ἡ γὰρ πονηρία ἀπὸ τῶν ὡς αὐτίκα ἡδονῶν πορευομένη, ταῦτα ἔχει συμπεπῳστας πολλὰς αὐτῇ ὁμογνωμονεῖν ἢ δὲ δρεπὴ παρὸς ὅς τιον ἀγεσθαι, ἐ πάντοτε δεινὴ ἐστὶ ἐν τῶ ὡς αὐ-

πίχα εἰκῇ συνεπαπαῦσθαι· ἄλλως τε καὶ ἦν ἄλλοι ὦσιν, ὅπῃ τὸ
 παρὰ καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαρῆχαλκοντες. Καὶ τοίνυν ἦν μέν
 πινες βλακεία καὶ δαπάνια μόνον χακοὶ ὦσι, τέτῳ ἐγὼ νομίζω,
 ὥσπερ κηφῆνας, δαπάνη μόνον ζημιῶν τοὺς κοινωνούς· οἱ δ' αὖ
 τῷ μὲν πόνων χακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς ᾧ τὸ πλεονεκτεῖν σφο-
 δροὶ καὶ ἀναίχμητοι, ἔτσι καὶ ἡγεμονικοί εἰσι πρὸς τὰ πονηρά·
 πολλάκις γὰρ διώδονται πλὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀπο-
 δεκνύου· ὥστε παντάπασιν ἑξαίρετέοι οἱ τοῖς τοῖς ἡμῖν εἰσι. Καὶ
 μηδὲ μέντοι σκοπήτε, ὅπως ἐκ τῷ πολιτῷ ἀντιπληρώσετε τὰς
 τάξεις· ἀλλ' ὥσπερ ἵππους, οἱ ἂν ἄριστοι ὦσιν, ἐχ' οἱ ἂν πα-
 τεύονται, τέτῳ ζητεῖτε, ἔτσι καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων, οἱ ἂν
 ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συνιχυρεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν,
 τέτῳ λαμβάνετε. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἀγαθόν·
 ἔτε γὰρ ἄρμα δῆπρ ταχὺ γένοιτ' ἂν, βραδέων ἵππων ἐόντων,
 ἔτε δίκαιον, ἀδίκων συνεζυγμύων· ὅθεν γε οἷκα διώαται
 εὖ οἰκῶσθαι, πονηροῖς οἰκέταις χρώμενος· ἀλλὰ ἐνδεόμενον
 οἰκετῷ, ἡττον σφάλλεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων παρατήμενον. Εὖ
 δὲ ἴσε, ὧ ἀνδρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι ὅθεν τοῦτο μόνον ὠφελή-
 σουσιν οἱ χακοὶ ἀφαιρεθέντες, ὅτι χακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ
 τῷ καταμυρόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμπλυντο ἤδη κακίας, ἀπο-
 καθαρεύονται πάλιν αὐτίκ'· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς ἰδόντες
 ἀπμαδέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς δρετῆς ἀντίζονται. Ο
 μὲν οὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπασι συνέδοξε ταῦτα, καὶ οὕ-
 πως ἐποίουν.

Εκ ᾧ τέτῳ πάλιν αὖ καὶ σκώμματος ἦρχεν ὁ Κύρ· Κατα-
 νόησας γὰρ πᾶσι τ' ἀρχαίων σύνδειπνον ἀγρόμενον, καὶ παλαιότητα

πεπονημένον, ἀνδρὰ ὑφ' ὁρασύν τε καὶ ὑπ' ἐραχρον, ἀνακαλέ-
σαι τ' λοχαγὸν ὀνομασί, εἶπεν ὧδε· Ὁ Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ' ἢ
καὶ σὺ, καὶ τ' Ἑλληνικὸν τρόπον, ὅτι καλὸν ἐστὶ, φεμάγεις τὸτο τὸ
μειράκιον, τὸ παρὰ ξαφιακέμενόν σοι; Νῆ τ' Δί, ἔφη ὁ Σαμ-
βαύλας, ὑδομαί ᾧ συνὼν τέτω, καὶ γεώμενος αὐτάν. Ἀκίσαντες
δὲ ταῦτα οἱ σύσκηνοι, προσέβλεψαν· ὡς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον
τῷ ἀνδρὶ ὑφ' ὁρασύν αἶχαι, ἐχέλασαν πάντες. Καὶ τις ἔ-
πε, Πρὸς τῷ γεῶν, ὦ Σαμβαύλα, ποῖω ποτὲ σε ἐργῷ αἰνῆς
οὗτ' ἀνίστηται; Καὶ ὅς εἶπεν, Εγὼ ὑμῖν, γῆ τὸν Δία, ὦ
ἄνδρες, ἐρῶ. Ὅσοάκις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, ἔτε νυκτὸς, εἴ-
τε ἡμέρας, ἐ πώποτε μοι οὗτ' ἀρχλίαν παρὺφασίσατο, αἴ-
τε βάδην ὑπ' ἤκουσεν, ἀλλ' αἰεὶ τρέχων· ὅσοάκις τε παρὰ ξαί
πὶ αὐτῷ προσέταξα, ὅσδ' ἐν ἀνδρωτὶ πώποτε εἶδον αὐτὸν πα-
οιῦτα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δώδεκα ἅπαντας τοιούτοις, ἐ λό-
γῳ, ἀλλ' ἐργῷ λυποδεικνύς, οἷος δέ ἐναί. Καὶ τις εἶπε, Κα-
πεῖτα τοιῶτον ὄντα ἐ φιλεῖς αὐτὸν, ὥσπερ τὰς συγγχεῖς; Καὶ
ὁ αἰχρὸς ἐκέν' πρὸς τῷτο ἔπε, Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ
φιλόπονος ὅσπ'· ἐπεὶ ἥκει ἀν' αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἐθέλε φιλεῖν,
τοῦτο ἀντὶ πάντων τῷ γυμνασίῳ. Τοιαῦτα μὲν δὴ, καὶ γε-
λοῖα καὶ απουδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐφασκίετο ἐν τῇ σκηνῇ.
Τέλος ὃ, τὰς τρίτας απονδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐχάμενοι ταῖς
θεοῖς τὰ ἀγαθὰ, τ' σκηνὴν εἰς κοίτην δέλυν. Τῇ δ' ὑπεράμει οὐ
Κῦρος σινέλεξε τὰς στρατιώτας πάντας, καὶ ἐλέξε ταῖαδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ αἱ
“ πολέμοι. Τὰ δ' ἄθλα τ' νίκης, ἣν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, δῆλον
“ ὅτι οἱ τε πολέμοι ἀν' ἡμέτεροι, καὶ τ' πολέμοι ἀγαθὰ πάντα

"τα· ἢ ὃ ἡμεῖς αὖ κινώμεθα, (τὸτο γὰρ εἰς καὶ λέγειν καὶ ποιῆν
 "δεῖ) καὶ ἔγωγε καὶ τὸ ἠπλωμένον ἀγασθὰ πάντα τοῖς κινῶσιν αἰεὶ ἀθ-
 "λα πρόκει· Οὕτω δὲ, ἔφη, δεῖ ἡμᾶς γηγάσκειν, ὥς, ὅταν τῷ
 "ἄνθρωποι κοινῶν πολέμου γεόμενοι, ἐν ἐαυτοῖς, ἔχωσιν ἔκαστοι,
 "ὥς, εἰ μὴ αὐτός τις περὶ τιμωρῆται, εὐδὲν ἐσόμενον τῷ
 "δόντων, ταχὺ πολλά τε καὶ καλὰ ἀφαιρούμενται· εὐδὲν
 "γὰρ αὐτοῖς ἀρκεῖται τῷ παρὰ τὴν δόξαν δέσμευμα· ὁπόταν δὲ
 "ἕκαστος ἀφαιρηθῇ, ὥς ἄλλῃ ἔσται ὁ παρὰ τὴν δόξαν καὶ ὁ μακρό-
 "μυθος, καὶ αὐτὸς μαλακίῃται, τοῖς ταῖσιν, ἔφη, εὖ ἴστε,
 "ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἤξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Καὶ ὁ θεὸς
 "ἔγωγε ἐποίησε· τοῖς μὴ γέλων ἐαυτοῖς παρὰ τὴν δόξαν ἐαπο-
 "νῆν πύργους, ἀλλὰ αὐτοῖς ὀπτακτῆρας δίδωσι. Νυνὶ οὖν,
 "ἔφη, λέγεται τις, ἐνθαυτὲ ἀναστὰς, παρὲς αὐτὸς τῆς, ποτέρως
 "αὖ τὴν ἀρετὴν αἵεται ἀσκέσθαι μᾶλλον πρὶν ἡμῖν, εἰ μέλ-
 "λοι ὁ πλεῖστος καὶ παρὲν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείους καὶ
 "πῶς τάξεσθαι, ἢ αὖ εἰδόμεν ὅτι εὐδὲν ἀφαιρέσει κα-
 "κὸν ἔσται· ὁμοίως γὰρ πάντες τῷ ἴσων τρυφόμεθα." Ἐνταῦ-
 "θα δὲ ἀκαστὸς ὁ Χρυσάντιος, ἐκ τῶν ὁμοτήτων, ἀνὴρ οὔτε μέ-
 "γας, οὔτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φρενήσει δὲ ἀφαιρέων, ἔλεξεν ὡδε·
 "Ἀλλ' οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κύριε, εὐδὲ ἀφαιρούμενόν σε ὥς δεῖ
 "ἴσων τὴν κακὰς τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τῆτον τὸν λόγον,
 "ἄλλ' ἀποπειρώμενον εἰ τις ἀρεὰ ἔσται ἀνὴρ, ὅστις ἐθελήσει ὀπ-
 "ταῖσιν αὐτὸν, ὥς ἀφαιρούμεθα, μηδὲν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ποιῶν, ἀ-
 "λλ' ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ καλὰ πράττειν, τῆτον ἰσοποιεῖν. Ἐγὼ δὲ,
 "ἔφη, εἰ μὴ μὲν ἔτε ποσὶ ταχὺς, ἔτε χερσὶν ἰσχυρὸς· γηγάσκειν δὲ
 "ἢ ὅτι ὡς αὖ ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιήσω, ὥς αὖ κινδυνεύω ἔτε

“πρῶτος, ἔτε δεύτερος, οἷομαι ἢ ἐδὲ χιλισὺς, ἴσως ἢ ἐδὲ μυ-
 “ριστός. Ἀλλὰ καὶ ἐκὲνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι εἰ μὲ οἱ δυνατοὶ ἐρ-
 “ρώμένως ἀνπλήθον) τὴν πραγμασίαν, ἀγαθὴ πρὸς μοι μέλειται
 “ποσῆτον μέρος, ὅσον ἂν δίκαιον ἦ· εἰ δ’ οἱ μὲ χρεοὶ μηδὲν ποιήσασιν,
 “οἱ δ’ ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως ἔξωσι, δέδοικα, ἔφη, μὴ ἄλλα
 “πρὸς μάλλον, ἢ ὅτι ἀγαθὸν, μετ’ ἐξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βέλο-
 “μαι.” Χρυσάντας μὲν δὴ ἔτως εἶπεν. Ἀνέστη δ’ ἐπ’ αὐτὰ Φε-
 “ραύλας, Πέρσης, τὴν δημοτὴν, Κύρου πρὸς ἐπὶ οἰκοῦν σιωπῆς ὡς
 “δρῆστος ἀνὴρ, καὶ τὸ σῶμα ἐκ ἀφύης, ὡς δὲ ψυχὴν ἐκ ἀγχιῆς ἀν-
 “δρὶ ἐοικώς, καὶ ἔλεξε τοιαύδε·

“Εγὼ, ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ πάντες οἱ πρῶντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι
 “μὲν ἡμᾶς ἐκ τῶ ἴσου νυνὶ ὁρμαῖσθαι πάντας εἰς τὸ ἀγωνίζεσθαι
 “ὡς δὲ δρῆτης. Οὐδὲ γὰρ ὁμοίᾳ μὲν προφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶ-
 “μα ἀσκοιῶντας, ὁμοίᾳς δὲ σιωπῆσιν πάντας ἀξιωμαίοις, τὰ
 “ἢ αὐτὰ χαλὰ πᾶσιν ἡμῖν πορευόμενα. Τό, τε γὰρ τοῖς ἀε-
 “χασιν πείθεσθαι, ἐν κοινῷ κῆται· καὶ ὅς ἂν φαῖναι τῆτο ἀπρο-
 “φασίστως ποιῶν, τῆτον ὁρῶ ὡς δὲ Κύρε τιμῆς τυγχάνοντα· τί,
 “τ’ αὖ πορὸς τὰς πολεμίας ἀλκμον (εἶ), ἐπὶ μὲν προσήκον,
 “πρὸς δὲ ἔ, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τῆτο πορευόμεν) χάλλισον (εἶ). Νῦν
 “δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνδρῶν
 “πρὸς φύσιν ἐπισταμνύς, ὥσπερ γε καὶ τὰλλα ζῶα θηρίαισι πινὰ
 “μάχῃ ἐκαστα, ἐδὲ πρὸ ἐνὸς ἄλλου μαχόμενα, ἢ ὡς δὲ τὸ φύ-
 “σεως οἶον, ὁ βοῦς, κέρως παίειν· ὁ ἵππος, ὁ πλῆ· ὁ κύων,
 “σύμῃ· ὁ γάργος, ὁ δόντι. Καὶ φυλάττει δὲ, ἔφη, θηρία)
 “ταῦτα πάντα ἀφ’ ὧν μάλιστα δὲ καὶ ταῦτα, οἱ ἐδὲ διδάσ-
 “χάλλει πώποτε φοιτήσαντα. Καὶ ἐγὼ ἐκ παρδὸς εὐδὲς μὲν προ-

“ ἄλλοις ἡπιστάμεν πρὸς τῆς, ὅτῳ ὥμην πληγίσταθ· κὺ εἰ μὴ
 “ ἄλλο μηδὲν ἔχοιμι, τὸ χεῖρε πρὸς ἔχων, ἐνεπόδιζον, ὅ, ἡ ἡδυά-
 “ μιν, τὸ πάροντα· ἔ τῆτο ἐποίησεν ἐ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ’
 “ αὐτῷ τέτῳ παρόμενος, εἰ πρὸς βαλλοίμην. Μάχηραν γεμῖν
 “ εὐθύς παρὶον ὡς ἡεπαζον, ὅπῃ ἴδοιμι, ἐδὲ πρ’ ἐνὸς ἐδὲ τῆτο
 “ μαθῶν, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἀλλὰ, ἡ πρὸς τὸ φύσεως, ὡς ἐγὼ
 “ φημι. Εποίουν γοῦν κὺ τῆτο κωλύομιμος, ἐ διδασκόμενος·
 “ ὥσπερ καὶ ἄλλα ὅσῃν αἰ, εἰργόμενος κὺ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ
 “ μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως, πρὸς ἡεπαζον. Καί, καὶ
 “ μα· Δία, ἐπαρὸν γε τῇ μαχάρεα πᾶν ὅ, πὶ διωσάμεν λου-
 “ θάνειν. Οὐ γὰρ μόνον φύσιν ἦν, ὥσπερ τὸ βαδίζειν κὺ τρέχειν,
 “ ἀλλὰ καὶ ὑδὺ, πρὸς τῷ πεφυκέναι, τῆτο ποιῶν ἐδόκε μοι (εἶ).
 “ Επεὶ οὖν, ἔφη, αὐτὴ ἡ μάχη χαλᾷαλείπει, ἐν ἡ πρὸς θυμίας
 “ μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον ὅσῃ, πῶς ἡμῖν ἐχ ἡδέως πρὸς τέσδε
 “ τῆς ὁμοπίμης ἀγωνισέον; ὅπῃ γε τὰ μὲν αἴθλα τῆς δρετῆς
 “ ἴσα πρὸς κείται, πρὸς βαλλόμενοι ἢ ὅσῃ ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον
 “ ἴσμεν, ἀλλ’ οὗτοι μὲν ἐν ἡμῖν βίον, ὅς βίον ἡδίστος, ὅς μόνος·
 “ ἡμεῖς δὲ ἐπίπονον μὲν, αἴτιμον ἢ, ὅσπερ, οἶμα, χαλεπώτατος.
 “ Μάλιστα ἢ, ὡς ἀνδρες, τῆτο με εὐθύμως εἰς τὸ ἀγῶνα τὸ πρὸς
 “ τέσδε παρορμαῖ, ὅτι Κύρος ἔσαι ὁ κρίνων, ὅς ἐ φθόνῳ κρίνει·
 “ ἀλλὰ σὺ θεῶν ὅρκῳ λέγω, ἡ μὲν ἐμοὶ δοκεῖ Κύρος, ἐς π-
 “ νας αἰν ὅρῳ ἀγαθῆς φιλεῖν ὅσῃν ἡπῶν ἑαυτῷ· τέτοις γοῦν
 “ ὅρῳ αὐτὸν ὅ, πὶ αἰν ἔχει ἡδὺν διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχον-
 “ τα. Καί τοι, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔτοι μέγα φρονοῦσιν ὅτι πεπαί-
 “ δυνται δὲ ἐ πρὸς λιμὸν, ἐ πρὸς δίψας, κὺ πρὸς ῥίγος καρ-
 “ τερεῖν· κακῶς εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείπῳ δι-

“ δασκαλὺς πεπαιδευμένα, ἢ ἔτι. Οὐ γάρ ἐστι διδάσκαλος τὸ
 “ πᾶν ἐδὲς κρείττων ἢ ἀνάγκης, ἢ ἡμᾶς καὶ λίαν ἀκριβοῦς ταῦτα
 “ εἰδέναι. Καὶ ποτεῖν μὲν ἔτι δὴ τὰ ὅπλα φέροντες ἐμελέτων,
 “ ἃ ἐστὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐρημένα, ὡς αὖ εὐφορώτατα εἶπ’ ἡμεῖς
 “ δὲ γε, ἔφη, ὅς μεγάλας φορτίους καὶ βαδίζεν ἔς τρέχειν ἵνα γ-
 “ ραζώσθαι. ὥστε νῦν ἐμοὶ δοκεῖ τὰ τ’ ὀπλων φορήματα πτε-
 “ ροῖς μᾶλλον εὐκέναι ἢ φορτίοις. Ως οὖν ἐμὲ γε καὶ ἀγωνισ-
 “ τὰς, καὶ, ὁποῖός τις αὖν ὦ, καὶ τ’ ἀξίαν πρῶτος ἀξιώσουτος, ἔ-
 “ πως, ἔφη, ὦ Κῦρε, γήγνησε. Καὶ ὑμῖν ὃ, ὦ ἄνδρες δημόται,
 “ παρὰ τῶν ὀρμητῶν εἰς ἔσθλ’ αὐτῆς τῆς μάχης πᾶσι τὰς πεπα-
 “ δδυσμένους τέσσε’ ταῦ γρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημμένοι εἰσὶν ἐν δη-
 “ μοτικῇ ἀγωνίᾳ.” Φεραύλας μὲν δὴ ἔτως εἶπερ ἀνίσταντο ὃ καὶ
 “ ἄλλοι πολλοὶ ἐχθέρους συναγορεύοντες. Ἐδοξε δ’ αὖ καὶ τ’
 “ ἀξίαν ἔχουσαν πρῶτος, Κῦρον ὃ τ’ κρινόντα εἶναι. Ταῦτα μὲν δὴ
 “ ἔπειτα περὶ οὐλοχωρήκεσαν.

Ἐχάλεσε δ’ ἐπὶ δαίπνον ὁ Κῦρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν πᾶσι
 ταξιαρχοῖς, ἰδὼν αὐτὸν τὰς μὲν ἡμέσεις τ’ ἀνδρῶν τ’ τάξεως ἀν-
 πτάξουσα ἐχθέρωθεν εἰς ἐμβολήν, γινώσκας τι δὴ ἀμφοτέρους
 ἔχουσαι ἔς γέρρα ὅς ταῖς δρισεραῖς· εἰς ὃ τὰς δεξιὰς νάεθκας
 παχεῖς τοῖς ἡμίσεσι δῶκε, τοῖς δ’ ἑτέροις ἔπει, ὅτι βάλλειν
 δεήσοι ἀναεσμένους ταῖς βώλοις. Ἐπεὶ ὃ παρεσκευασμένοι ἔτως
 ἔστη, ἐπὶ μακρὸν αὐτοῖς μάχεσθαι. Ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἐβαλλον
 ταῖς βώλοις, καὶ ἔστι οἱ ἐτύγχωνον ἔς θωράκων ἔς γέρρων, οἱ ὃ ἔς
 μηρῶν καὶ κνημίδος. Ἐπεὶ ὃ ὁμῶς ἐχρύντο, οἱ τὰς νάεθκας ἔχα-
 τες ἔπαον τ’ μὲν μηρῶν, τ’ ὃ χεῖρας, τ’ ὃ κνήμας· τῶν δ’ ὃ πᾶσι
 κοπιόντων ἐπὶ βώλους ἔπαον τὰς τραχήλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος

δὲ τρεῖς ἀμφιμοὶ ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι, παίοντες σιῶ πολλῶ
 γέλῳτι καὶ παρῖα. Ἐν μέρει γεμῖν οἱ ἕτεροι πάλιν λαβόντες
 τὰς νάρθηκας, ταυτὰ ἐποίησαν τὰς ταῖς βώλοις βάλλοντάς.
 Ταῦτα δὲ ἀγλαατοὶς ὁ Κύριος, ὃ μὲν ταξίαρχος τὴν ὀπίσθιον, πᾶν
 δὲ τὴν πρῶτον, ὅτι ἅμα μὲν ἐγυμνάζοντο, ἅμα δὲ εὐθυμῶντο, ἅμα
 δὲ οἰκῶν οἱ εἰσβαδόντες τῇ τῇ Περσῶν ὀπλίσι· τέτοις δὲ ἰσχυροῖς
 ἐκάλει τε ὁπλῆς δειπνον αὐτὰς, καὶ ἐν τῇ σκηπῇ ἰδὼν πῶς αὐτῶν
 ὁπλοδεμῶντες, τὸ μὲν τινα ἀντικνήμιον, τὸν δὲ χεῖρα, ἡρώτα τί
 πάσκει. Οἱ δὲ ἔλεγον ὅτι πληγείεν ταῖς βώλοις. Οὗ δὲ πάλιν
 ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμῶς ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρῶτον ἦσαν. Οἱ δὲ
 ἔλεγον, ὅτε πρῶτον ἦσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς ἐγίνοντο, παιδιὰν ἔφαξεν
 καλλίστην οἱ ναρθηκοφόροι· οἱ δὲ αὖ συγκεκομμένοι τοῖς νάρθηξιν
 ἀνέκραγον, ὅτι ἐσφίσι γε δοκίμην παιδιὰν τὴν ὁμόθεν πάμεας·
 ἅμα δὲ ἐπεδείκνυντο τὴν ναρθηκοφόρων τὰς πληγαὶς καὶ ἐν χερσὶ καὶ
 ἐν τραχήλοις, ἔνιοι δὲ καὶ ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν, ὥσπερ εἰκὸς,
 ἐγέλασαν ἐπὶ ἀλλήλοις. Τῇ δὲ ὑπεραία μεσὸν ἦν τὸ πεδίον πᾶν τῇ
 τέττας μεμουμῶν καὶ αἰεὶ, ὅποτε μὴ ἄλλο τι σπουδαϊότερον
 φερόμενον, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλων δὲ πότε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα πῶς τάξιν λατὸν
 τὴν ποταμοῦ ὅπῃ τὸ ἄριστον ἐφ' ἑνὸς, καὶ ὅποτε δοκίμην αὐ-
 τῷ χαμερὸς εἶναι, ὡς ἀγγέλλοντα τὸν ὕστερον λόχον ὡς ἀγείναι,
 καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον· ἐπεὶ δὲ ἐν μέ-
 τῶπι οἱ λοχαγοὶ ἐγίνοντο, πρῆγγυησεν εἰς δύο ἄγειν τὸν λό-
 χον· ὅκ τετε δὴ παρήγον οἱ δευτέρου εἰς μέτωπον· ὅπο-
 τε δὲ αὖ ἐδόκει αὐτῷ χαμερὸς εἶναι, παρήγειλεν εἰς τέταρτον
 ἄγειν τὸν λόχον· ἔτω δὴ οἱ πεμπάδοι αὖ παρήγον, ὡς εἰς

πέσπαρας ἴοι ὁ λόχος· ἐπεὶ δὲ ἦ ἔπι τῇ θύρᾳ τ' σκηπῆς ἐχθρόν τε,
 παρ' αὐγείλας αὖ εἰς ἕνα ἵεναι, ἔτως εἰσῆγε τὸν περὶτον λόχον,
 καὶ τὸν δαύτερον τέτε κατ' ἐρεὴν ἐπεσθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρί-
 τον καὶ τ' τέταρτον ὡσαύτως παρ' αὐγείλας, ἠγέετο εἶσω· οὕτω
 δὲ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ἑπὶ τὸ δεῖπνον, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο
 τοῦτον ὁ Κύρεθ' ἀγαθoὶς τῆς τε παρ' αὐτοῦ, καὶ τῆς διδασκα-
 λίας, καὶ τῆς ἑπιμελείας, ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ ταύτην πρὸ τῆς
 ἑπὶ τὸ δεῖπνον σιτῇ πρὸ ταξίαρχω. Παρὼν δὲ τις ἑπὶ τὸ δεῖπνον
 κεκλημηδύς, ἄλλος ταξίαρχος, Τίω δ' ἐμὲν, ἔφη, ὦ Κύρε,
 τάξιν ἢ χαλεπὴν εἰς τίμω σκηνῇ; καὶ μὲν ὅταν γε παρῇ ἑπὶ τὸ
 δεῖπνον, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλει ἡ σκηνὴ ἔχη, ἔξ-
 ἀγὰ μὲν ὁ οὐραγὸς τοῦ τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὑστάτοις
 ἔχων τὰς περὶ τοὺς εἰς μάχην τεταγμένους· ἔπειτα δὲ ὁ οὐρα-
 γὸς τῶν ἐτέρων λόχων ἑπὶ τέτοις, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος
 ὡσαύτως· ὅπως καὶ ὅταν δὴν ἀπάγειν διὰ πολέμων, ἑπιστά-
 νται ὡς δεῖ ἀπίνειν. Ἐπειδὴν δὲ καταστῶμεν εἰς τὸν δρόμον,
 εἶναι περὶπατοῦμεν, ὅταν μὲν πρὸς ἑὸν ἴωμεν, ἐγὼ ἠγοῦμαι,
 καὶ ὁ περὶ τὸν λόχον, περὶ τὸν, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ
 τρίτος καὶ ὁ τέταρτος; καὶ αἱ τῶν λόχων δεκάδες ἢ πεμπά-
 δες, ἕως ἂν παρ' αὐγείλῃ ἐγὼ· ὅταν δ' ἔφη, πρὸς ἐσπέραν ἴω-
 μεν, ὁ οὐραγὸς τε καὶ οἱ τελευταῖοι περὶ τοὶ ἀφηγῶνται. Ἐμὲν
 μέντοι ὁμοῦς πείθονται ὑπέρω ἰόντι, ἵνα ἐδίζωνται ἢ ἐπεσθῇ, καὶ
 ἀφηγῶνται, ὁμοίως πειθόμενοι. Καὶ ὁ Κύρεθ' ἔφη, Ἡ καὶ αἱ
 τέτοιοι ποιεῖτε; Οποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιήματα, καὶ Δία.
 Καλῶ τάννυν, ἔφη, ὑμᾶς, ἅμα μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ
 περὶσιόντες, ὡς ἀπίνοντες, ἅμα ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἅμα ὅτι

ὅτι τὰ τε σώματα ὠφελοῦντες ἀσκήετε, καὶ τὰς ψυχὰς ὠφελεῖτε διδάσκοντες. Ἐπεὶ ἔν πάντε διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῶ ὑμῖν δῆμον ἔσται εὐωχίαν παρέχειν. Μαὶ Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μή-
τωγε ἐν μαῖ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς ρασέρας ἡμῖν πῦρές. Καὶ τότε μὲν δὴ ἔτω τὸ τέλος τῆ σκηπῆς ἐποίησαντο. Τῇ δ' ὑσε-
ραία ὁ Κύρος ἐκάλεσε ταύτην τὴ τάξιν, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Λιανόμοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι, τολοπὸν πάντες αὐτὸς ἐμμεντο.

Ἐξέτασιν ὅ ποτὲ τῷ Κυρου πάντων ποιημῶν ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σὺντάξιν, ἦλθε ὡς Κουαξάρης ἄγγελος, λέγων ὅτι Ἰνδῶν παρεῖη πρεσβεία· Κελδίς ἔν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, ἔσθλῶν τῶ χαλλίσλῳ ὡς Κουαξάρης· βέλ-
ε) γάρ σε ὡς εὐκοσμήματα καὶ λαμπερότατα προσελθεῖν, ὡς ὀφομῶν τῷ Ἰνδῶν ὅπως αὖν προσήης. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος παρήγγειλε πρὸς πρῶτον τεταγμένῳ ταξίαρχῳ εἰς μέτωπον σῆσαι, ἐφ' ἐνὸς ἄγοντα πλὴν τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν· καὶ πρὸς δευτέρῳ ἐκέλευσε ταυτὰ τῶτον παραγγεῖλαι, καὶ ἄλλῃ πάντων ἔτω ὡς διδόναι ἐκέλευσεν. Οἱ ὅτι παιδόμενοι ταχὺ μέντοι πρὸς ἡγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελλόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλί-
γῳ δὲ χρόνῳ ἐγένετο τὸ μὲν μέτωπον ὑπὲρ ἄλλοιων, (ποσῶ-
τοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθρον ἐφ' ἐκαστόν. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν, ἔπειτα ἐκέλευσεν ὡς αὖν αὐτὸς ἡγήται· καὶ εὐθὺς προχάζων ἡγήετο. Ἐπεὶ δὲ κατενόησε πλὴν ἀγμῶν, πλὴν πρὸς τὸ βασιλεῖον φέρουζ, σενότεραν ἔσται, ἢ ὡς ἐπὶ μετώπῳ πάντας ἵεσαι, ὡς παραγγέλλας πλὴν πρῶτον χλίσιν ἐπειθε κα-
τὰ χώρην, τῇ ὅτι δουτέραν καὶ ἔραν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ δια-

παντὸς ἔτως, αὐτὸς μὲν ἠγείτο ἐκ ἀναπαυόμενος, αἱ ᾗ ἄλλαι
 χιλιούες κατ' ἐρῶν ἐκράθη τοῖς ἑμπεραδεν εἶποντο. Επεμ-
 ψε ᾗ καὶ ὑπηρέτας δύο ἐπὶ σῶμα τ' ἀγυῆς, ὅπως εἴ τις ἀγροοῖη,
 σημαῖνοιεν τὸ δέον ποιῆν. Ως δὲ ἀφίκοντο εἰπὶ τὰς Κυαξά-
 ρας θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ Τωξιάρχῳ καὶ τῇ τάξει εἰς δώ-
 δεκα τάπειν βάθος, τὸς ᾗ δωδεκάρχας ἐν μετώπῳ καθίσταται
 πρὸς τὸ βασίλειον· καὶ τῷ δευτέρῳ Τωξιά ἐκέλευσε πῦρα γείλαι,
 καὶ ἀπαρκῆς ἔστω. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίησαν· ὁ δ' εἰσήλθε πρὸς τὴν
 Κυαξάρα ἐν τῇ Περσικῇ σολῇ ἐδένει ὑβρισμένη. Ἰδὼν δὲ αὐ-
 τὸν ὁ Κυαξάρας, τῷ μὲν τάχιστα ἤαθη, τῇ ᾗ φωνήσας τὴν σολῆν ἠχ-
 θέσθαι, ἔειπε, Τί τῆτο, ὦ Κύρε; οἶον πεποίηκας, ἔτω φανεῖς τοῖς
 Ἰνδοῖς; Εἰπὼν δ' ἔφη, ἐβλάμην σε ὡς λαμπρότατον Φαῖναι
 καὶ γὰρ ἐμοὶ κόσμος ἂν ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱόν, ὅπμι-
 γαλοπρεπέστατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κύρος πρὸς ταῦτα ἔειπε, Καὶ
 ποτέρως ἂν, ὦ Κυαξάρα, μάλλον σε ἐκόσμων, εἴπερ πορφυρεῖ-
 δα ἐνδοῖς, ἔχει ψέλλια λαβῶν, καὶ σρεπλὸν περικεμήλιος, χρυῖον κε-
 λδύοντι ὑπήκουόν σοι, ἢ νυνὶ ὅτε σὺν τοσαύτῃ ἔχει τοιαύτῃ δυνά-
 μεϊ ἔτως ὀξείως σοι ὑπακίω, ἀλλὰ τὸ σὲ τιμᾶν, ἰδρῶντι καὶ σπουδῇ
 ἔχει αὐτὸς κεκοσμημένος, ἔχει σὲ κοσμῶν, καὶ τὸς ἄλλους ἐπιδεικνύς
 σοι ἔτω πεσομένους; Κύρος μὲν ἐν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κυαξάρας
 νομίσας αὐτὸν ὀρθῶς λέγειν, ἐκέλευσεν ἄγειν τὰς Ἰνδούς. Οἱ δ'
 Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψειε σφᾶς ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς,
 καὶ κελύσειεν ἐρωῖαν, ὥς ὅτε ὁ πόλεμος εἴη Μήδους τε καὶ τῷ Ασ-
 συρῶ· ἐπεὶ δὲ σὺ ἀκέσαιμεν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἐλθόντας πρὸς τὴν Ασ-
 σύριον ἔχειν ταῦτα αὐτὰ ταῦτα πυθέσθαι· τέλος δ' αὐτοὺς ἀμφοτέ-
 ρους ὑμῖν εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς, τὸ δίκαιον σκεψάμενος,

φαίη μὲν ὅτι ἀδικεῖν ἐσθλόν. Πρὸς τοῦτα ὁ Κυαξάρης εἶπεν, Ἐμὲ τοίνυν ἀκέστε, ὅτι ἐκ ἀδικεῖμεν ἢ Λαοτύριον ἔδεν· ἐκείνους δ' ἐλθόντες πυνθάνεσθε ὅ, τι λέγει. Παρών γ' ὁ Κύρος ἤξετο ἢ Κυαξάρην, Ἡ δὲ ἐγὼ, ἔφη, εἶπω ὅ, τι γινώσκω· Καὶ ὁ Κυαξάρης ἐκέλευσεν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπαγγείλατε τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ τὰδε, (εἰ μὴ τι ἄλλο δοκῇ Κυαξάρει) ὅτι Φαμέν ἡμεῖς, εἰ τι φησὶν ὑφ' ἡμῶν ἀδικεῖσθαι ὁ Λαοτύριος, αἰρέμεθα αὐτὸν ἢ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ διχασθῆναι. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκήσαντες ὤχοντο. Ἐπειδὴ γ' οἱ Ἰνδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κύρος πρὸς ἢ Κυαξάρην ἤρχετο λόγους τοιούτους·

Ω Κυαξάρη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον ὅθεν τοι πολλὰ ἔχων ἰδία χεῖματα οἴκοθεν· ὅποσα δ' ἦν, τέτων πάνυ ὀλίγα λαβὴν ἔχων· ἀνήλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατιώτας· ὅτε τὰτο ἴσως θαυμάζεις σὺ, πῶς ἀνήλωκα ἐγὼ, σὲ αὐτὰς τρέφοντο. Εὖ ἴδω, ἔφη, ὅτι ὅθεν ἄλλο ποιῶν, ἢ τιμῇ καὶ χειρὶ ζόμενος, ὅταν πινὰ ἀγαθῶ τῷ στρατιωτῶν. Δοκῇ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν, ἐς ἂν ἴης βέλη) ἀγαθὸς συνεγὼς ποιῆσθαι ὅποιον ἴσως ἐν πρᾶγματι, ἥδιον (εἰ) εὖ τε λέγοντα ὅτε εὖ ποιῶντα παρορμῶν, μᾶλλον ἢ λυπῶντα καὶ ἀναγκάζοντα· ἐς δὲ δὴ τῷ εἰς τὸν πόλεμον ἔρχων ποιήσασθαι ἴς βούλοιο συνεγὼς παρορμῶν, τοῦτοις παντάπασιν ἔμοι γε δοκῇ ἀγαθοῖς θηρατέον (εἰ) καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλος γ', ἐκ ἐχθρὸς, δεῖ (εἰ) τὸς μέλησιν ἀποφασίσαις συμμαχίας ἐσθλῆς, καὶ μήτε ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τῷ ἀρχόντος φθονήσοντας, μήτε ἐν τοῖς κακοῖς προδόντας. Ταῦτ' οὖν ἐγὼ οὕτω περὶ γινώσκων, χημάτων δὲ παρορμῶν. Πρὸς μὲν οὖν σὲ πάντα ὁρᾶν, ὃν αἰδάνομαι

διαπανῶντα πολλὰ, ἄτοπόν μοι δοκῶ ^{τῆς} εἶ). σκοπεῖν δ' ἀξιώ-
 νῃ καὶ σὲ καὶ ἐμέ, ὅπως σὲ μὴ ὀφιλῆψη χρέματα. Ἦν γὰρ
 σὺ ἄφθονα ἔχης, οἷοί' ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὅποτε δεῖ-
 μιν, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμι, ὃ μέλλω
 εἶ σοὶ διαπανηθὲν βέλλιον ^{τῆς} εἶ). Εὐαγχος ἔν ποτέ σε μέμνημαι
 αἰκούσας, ὡς ὁ Αἰσχυρίος χαλκωφροσίνῃ σε νῦν, ὅτι ἀκέραι τῆς πο-
 λεμίοις παροσόντας ἐφ' ἡμᾶς· καὶ ἔτε στρατεύματα πέμποι, ἔτε
 τ' δασμόν, ὃν ἔδει, ἀπάγοι. Ποιῶ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε,
 ἐκένως· ὥστε ἐγὼ τε λυπεῶ, πότερόν μοι κρείττον στρατεύεσθαι
 καὶ πειθεῖσθαι ἀνάγκη αὐτῷ παροδεῖναι, ἢ λυσιτελεῖν ἐά-
 σαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τῆτον πολέμον παρὲς τοῖς ἄλλοις
 παροδόμεθα. Καὶ ὁ Κῦρ ^{εἰς} ἐπήρετο, Αἱ δ' οἰκίσσεις αὐτῷ
 πότερον ἐν ἐχυρῶς χωρίοις εἰσιν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κυ-
 αξάρχης εἶπεν, Αἱ μὲν οἰκήσεις ἐ πᾶν ἐν ἐχυρῶς· ἐγὼ γὰρ
 τέτις σὺν ἡμέλουν· ὅση μέντοι βρῖν, ἐνθα διώκται ἂν ἀπελ-
 γῶν, ἐν τῷ παραχρῆμα ἐν ἀσφαλῆ εἶναι, τὴ μὲν αὐτὸς γε
 ὑποχείμεται γενέσθαι, μηδὲ ὅσα ἐνταῦθα διώκταιτο ὑπεκ-
 κομίσασθαι, εἰ μὴ τις πολλορκοίῃ παροκαθήμεται, ὥστε
 ὁ ἐμὸς πατὴρ ποτὲ ἐποίησεν. Ἐκ τήτου δὲ ὁ Κῦρ λέγει τά-
 δε, Ἀλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἱππέας μοι παροδεῖς, ὅποσοι
 δοκοῦσιν ἱκανοὶ ^{τῆς} εἶ), οἷμαι ἂν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῆσαι αὐτὸν καὶ
 τὸ στρατεύμα πέμπειν, καὶ λυπεῖσθαι τ' δασμόν σοι· ἔτι δ' ἐλπίζω
 εἶ φίλον αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νυνὶ ἐστίν. Καὶ ὁ Κυαξάρχης
 εἶπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνους ἐλθεῖν παρὲς σε μᾶλλον ἢ παρὲς
 ἡμᾶς. Ἀκέω γὰρ καὶ σιωπηροτάτης τινος τῆς πάσης αὐτῶν σοι γε-
 νέας, ὥστε ἴσως ἂν εἰς πάλιν ἔλθοιεν πρὸς σε· ὑποχείμεται δ' ἡ γενε-

μύρων τιῶν αὐτῶν, πάντ' αὖν περὶ αὐτῶν, ἢ ἡμεῖς βουλόμεθα.
 Οὐκ ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κύριος, σύμφορον ἔτι, τὸ λεληθέναι
 ἡμῶς ταῦτα βελούοντες; Μᾶλλον γ' αὖν ἔν, ἔφη ὁ Κυαξάρης,
 καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἴ τις ὁρμῶτο ἐπ' αὐτῆς, ἀπα-
 ραπιθασύττεροι αὖν λαμβάνοιεν. Ἀκρε τοίνυν, ἔφη ὁ Κύριος,
 ἢ πὶ σοὶ δόξω λέγειν. Εἰ γὰρ πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμοῦ
 Πέρσας πεδήρακα ἀμφὶ τὰ ὄρια τῆς σῆς χώρας καὶ τῆς Ἀρμε-
 νίων, καὶ ἰπῶέας δὲ ἤδη πινὰς περὶ σφαιρῶν τῶν ἐνθένδε ἐταίρων
 ἀφικόμην. Τὰ μὲν τοίνυν ὅμοια ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, ὅτε
 αὖν ὑποπύθιοιο· εἰ γὰρ πολὺ πλείων ἢ διῶαμις φαίνοιτο ἥς ἐώθεις
 ἔχειν θήραν, τῷτο ἤδη ὑποπύθιον αὖν γίγνοιτο. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Κύ-
 ρος, καὶ πρόφασιν κατασκευάσαι ἵνα ἐνθαῦδε ἐκ ἀπίθανον· ἵνα τις
 ἐκείσε Ἰξάγγειλῃ ὡς ἐγὼ βελούμι μετὰ τὴν θήραν ποιῆσαι,
 καὶ ἰπῶέας, ἔφη, αἰτοῖν αὖν σε ἐκ τῆς φανερῆς. Κάλλις, ἔφη, λέ-
 γεις, ὁ Κυαξάρης· ἐγὼ δὲ σοι ὅτε ἐγγελέσω διδόναι πάλιν με-
 τείας πινὰς, ὡς βελούμιος πρὸς τὰ φερούεα ἐλθῆναι τὰ πρὸς
 τῇ Λαυρεῖᾳ. Καὶ γὰρ πᾶσι ὄντι, ἔφη, βέλομαι ἐλθὼν κατα-
 σκευάσαι αὐτὰ ὡς ἐχρῆνταί. Ὅποτε δὲ σὺ περὶ ἐλθῇς
 σὺν τῇ ἑξέως διῶαμιν, καὶ θηρώης ἵνα δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι
 αὖν σοι ἰκανοὺς ἰπῶέας καὶ πεζοὺς τῶν πᾶσι ἐμοὶ ἡθροισμένων, οὓς
 σὺ λαβὼν, εὐθὺς αἰνίσις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχειν πάλιν ἄλλω διῶα-
 μι περὶ τὴν μετὰ πρὸς σὺν ἡμῶν εἶναι, ἵνα, εἴπου καμρὸς εἴη, ὅτι
 φανείτω.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φερούεα ἡθρο-
 ζει ἰπῶέας τε καὶ πεζοὺς, καὶ αἰμάξας δὲ σίτε περὶ ἐπεμπε πάλιν
 ὅτι τὰ φερούεα ὁδόν. Ὁ δὲ Κύριος εὐθέως ἐδίετο ὅτι τῇ πο-

ρεία, καὶ ἅμα πέμπων ἦται τὸν Κυαξάρην τῇ νωτέρῃ ἰ-
 πέειν. Ο δὲ, πάνυ πολλῶν βουλομένων ἐπεσθαι, ἔ πολλοὺς
 ἔδωκεν αὐτῷ. Πρὸς ἡλυθότῳ δὲ ἦδη τῷ Κυαξάρει σὺν
 διωάμει καὶ πῶζικῇ καὶ ἰππικῇ πλὴν πρὸς τὰ Φρούρια ὀ-
 δὸν, γίγνεται τῷ Κύρῳ τὰ ἱερά ἐπὶ τὸν Αἰμύμιον ἰέναι κα-
 λά· καὶ ἔτιος ἐξάγῃ δὴ ὡς εἰς θῆραν πρὸς οὐδασμένους. Πρὸς
 μύρῳ δὲ αὐτῷ εὐδὺς ἐν τῷ πρῶτῳ χωρίῳ ὑπαινίστα) λαγῶν· ἀε-
 τὸς δ' ἐπεπλάμμος αἰστος ὡς καλεῖδε τ' λαγὼ φύγοντα, ἐπαφ-
 ερῶντος ἐπαρσε τε αὐτὸν, καὶ σωμαεπαίσεις ἐξήρξε, καὶ αἰτερογυνῇ
 ἐπὶ λόφον τινα ἔπρῳ, ἐχρήτο τῇ ἀγρᾷ ὅ, τι ἤθελεν. Ἰδὼν ὅ
 ὁ Κύρῳ τὸ σημεῖον, ἦδη τε καὶ παροσεκιδήσας Δία βασιλέα,
 καὶ εἶπε πρὸς τὰς πρῶντας, Ἡ μὲν θῆρα καλὴ ἔσται, ὡς ἀνδρῶν,
 ἦν θεὸς θέλη. Ὡς δὲ πρὸς ταῖς εἰαῖς ἐγένοντο, εὐδὺς, ὥσπερ αὐ-
 ρει, ἐθῆρε· καὶ τὸ μὲν πλῆθ' ὅ τῇ πῶζων καὶ τῇ ἰππικῇ
 αἴγμυλον αὐτῷ, ὡς ὀπώντες τὰ θηρία ἐξακισαῖεν· οἱ δὲ αἰ-
 σαι καὶ πεζοὶ καὶ ἰππῶς διέσπασαν, καὶ τὰ ἀνισταμένα ὑπε-
 χροτο καὶ ἐδίωκον, καὶ ἦροεν πολλὰς καὶ σὺς, καὶ ἐλάφας, καὶ
 δορυχάδας, καὶ ὄνους ἀγέλους· πολλοὶ γάρ ἐν τέτοις τοῖς τόποις
 ὄνοι καὶ κυῶ ἐπὶ γίγνονται. Ἐπεὶ δὲ ἔληξαν τῆς θήρας, πρὸς
 μίξας πρὸς τὰ ὄρεα τῇ Αἰμύμιον ἐδειπνοποιήσατο· καὶ τῇ
 ὑπερβία αὐτῶς ἐθῆρε, προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ὡς ὠρέσθαι. Ἐ-
 πεὶ δὲ αὐτὸς ἔληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαξάρει
 σφάτμα ὡς ἦδετο πρῶτον, ὑποπέμψας πρὸς αὐτοὺς,
 εἶπε ἀπὸ χαντας αὐτῶς δεῖπνοποιεῖσθαι ὡς δύο παρὰ σφάγας·
 τοῦτο παρὰ τὸν ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ λαιγάνειν· ἐπεὶ δὲ
 δεῖπνήσειεν, εἶπε τῇ ἀρχῇ αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτοὺς. Με-

τὰ τὸ δεῖπνον δὲ τὴς ταξιαρχεὺς ἐκάλει· ἐπὶ δὲ ᾧ ᾤοντο, ἔλε-
ξεν ὥδε·

“ Ἀνδρες φίλοι, ὁ Αἰμιλίος πρέσβει μὲν ἐς σύμμαχος ἦν καὶ
“ ὑπὸ Κλαύδιον νῦν δὲ, ὡς ἡδέσθη τὴς πολέμιας ἐπιόντας,
“ χαταφραδὴ καὶ ἔτε στρατόμα πέμπει ἡμῖν, ἔτε τὸν διασπῶν
“ ἀποδίδωσι· νῦν αὖ τῶτον δεῖ θηροῖσιν, ἢ διωκόμεθα. Ωδὲ
“ μοι ἐν δοκῇ, ἔφη, ποιεῖν· Σὺ γὰρ, ὦ Χρυσάνθη, ἐπεδαι δόπο-
“ κομῆσαι ὅσον μέτριον, λαβὼν τὴς ἡμῶς Περσῶν τῇρ' σὺν ἡμῖν,
“ ἵδι δ' ὁρεσὶν ἐς χαλὰ λαβεῖν τὰ ὄρη, εἰς ἃ φασιν αὐτὸν, ὅταν τινα
“ φοβηθῇ, χαλὰ φύγει. Ηγεμόνας δὲ σοι ἐγὼ δώσω. Φασὶ γὰρ ἐν
“ ἐδαισία ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὡς ἔλπις ὑμῶς μὴ ὀφθῆναι· ὁμοίως
“ ἢ ἐκ προπύμας πρὸς τὸν στρατὸν αὐτῶν ἐλθόντας, λησταῖς
“ ἐοικότες καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς σελῆς, ἔτσι αὖ σοι, εἴ ποτε ἐντυγ-
“ χάνοιεν τὸν Αἰμιλίον, ἐς μὲν αὖ συλλαμβάνοντες αὐτῇρ' κω-
“ λύνειν τὸν ἐξαγχαλιῶν, ἐς δὲ μὴ δύναιτο λαμβάνειν, δόποσ' ἐν-
“ πες αὖ ἐμπροσθεν γήγοντο· μὴ ὁρεῖν αὐτὰς τὸ ὅλον στρατεύμα,
“ ἀλλ' ὡς αὖτε κλοπῶν βελούεας. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, ἔτω ποίει·
“ ἐγὼ δ' ἄμα τῇ ἡμέρᾳ τὴς ἡμῶς γὰρ τὸ πεζὸν ἔχων, ἀπαύτως δὲ
“ τὴς ἱππείας, πορεύσομαι ἀπὸ τῆς πεδίας εἰς τοὺς περὶ τὰ βασι-
“ λεια. Καὶ ἦν μὲν αὖτις, δῆλον ὅτι μάχεσθαι δεήσει· ἦν δ' αὖ
“ ὑποχωρῇ τῇ πεδίᾳ, δῆλον ὅτι μετὰ τοῖς δεήσει· ἦν δ' αὖ
“ φύγει, ἐνταῦθα δὲ, ἔφη, σὺν ἔργον μηδὲνα ἀφίεναι τὸ πρὸς σε
“ ἀφικνεμένον. Νόμιζ' δ' ὡς περ ἐν θῆρῃ ἡμῶς γὰρ τὴς ἐπιζη-
“ τήσεως ἐσθλαί, σὲ δ' ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς. Μόμνησο ἐν ἐκείνῳ, ὅτε
“ φθάνειν δεῖ πεφραγμένους τὰς πόδας πρὶν κοῦσθαι τὰ θηρία.
“ Καὶ λεληθῆναι δὲ δεῖ τὴς ἐπὶ τέτοις τεταγμένους, εἰ μέλλουσιν

“ μὴ δ' ὀψοσφέειν τὰ προσφροσύνῃ. Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χρυ-
 “ σάντα, ἔτις αὖ ποίῃ, ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τὴ φιλοθηρίαν πολλάκις
 “ ᾧ ὅλην τὴ νύκτα αὐπνος πρᾶγμαίδη. ἀλλὰ νῦν εἰσάσαι χρὴ
 “ τὰς ἀνδρας τὸ μέτερον ἀποκοιμηθῆναι, ὥς ἀν' ὁμιλῶν ἴππο-
 “ μαχεῖν. Μὴδὲ γε σὺ, ὅτι ἔχ' ἡγεμόνας ἔχων ἀνθρώπους πλανᾷ
 “ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ' ὅπη αἱ τὰ θηρία ὑφηνῆται, ταύτη μελαβῆς,
 “ μήτοις ἔτι νῦν ἔτι τὰ δύσβατα πορεύς, ἀλλὰ κέλευε σὺ τὰς ἡγε-
 “ μόνους, εἰάν μὴ πάνυ πολὺ ἐλάσων ἢ ὁδὸς ἦ, τὴ ράϊσιν ἡγεῖσθαι.
 “ Στρατιᾷ γὰρ ἡ ράϊσι ταχίση. Μὴδὲ γε, ὅτι σὺ εἰδῶσι τρέχειν
 “ ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτοις δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ' ὥς αἱ δύνῃαί σοι ὁ στρα-
 “ τὸς ἔπειθ' ἐπὶ μέσῳ τῷ πεδῶν ἡγῆς. Ἀγαθὸν ὃ ἔτι δυνατὸν
 “ τάτων ἢ περὶ δύνῃων ὑπομύοντας πῶς ἐνίοτε περὶ κελύειν
 “ ἐπειδὴν ὃ πῦρ ἐλθὼν τὸ κέρας, περὶ ξυλίκων εἰς τὸ ἀπεύδειν, πάν-
 “ τας περὶ τὰς βαδίζοντας τρέχοντας ὁρᾷς.”

Χρυσάντας μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας, ἢ ὅτι γαυρωθεὶς τῇ ἐν-
 πολῇ Κύρῳ, λαβὼν τὰς ἡγεμόνας, ἀπελθὼν, καὶ περὶ ἀγγείας
 αἱ εἶδε τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπὶ
 δὲ ἀποκοιμηθῆναι ὅσον ἐδόκει μέτερον ἔτι, ἐπορεύετο ὅτι τὰ ὄρη.
 Κύρος δ', ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἀγγελὸν περὶ ἐπεμπε πρὸς τὸν
 Ἀρμένιον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὥδε· Κύρος, ὦ Ἀρμυῖε, κε-
 λυῖς ἔτι ποιῆν σε, ὅπως ὡς τάχιστα ἔχων ἀπίης καὶ τὴ δασυὴν
 ἔτι τὸ στρατεύμα. Ἡ δ' ἐρωτᾷ ὅπως εἰμὶ, λέγει ταύτην, ὅτι ἐπὶ
 τοῖς ἰσίοις. Ἡ δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἐρχομαι, λέγει καὶ ταύτην
 ταύτην, ὅτι οὐκ οἶδα. Ἡ δ' ὅποσοι ἐσμέν πῦρ ἡγήνῃ, συμπεμ-
 πειν πῶς κέλαι καὶ μαθεῖν. Τὸν γὰρ δὴ ἀγγελὸν, ἐπισείας ταῦ-
 τα, ἐπεμψε νομίζων φιλικώτερον ἔτι ἔτις, ἢ μὴ προειπόντα

προδίδαι. Αὐτὸς ὁ συνταξάμενος ἢ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν
τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Περεῖπε
ὁ τοῖς στραπῶταις μηδέναι ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Αἰθυμίων τῶ ἐν-
τυγχάνοι, θάρρειν τε ᾧ διαγγέλλειν, καὶ ἀγορὰν τὴν βεβλόμενον
ἄγειν, ὅπου αὖ ὧσιν, εἴ τις σίπια ἢ ποτὰ τυγχάνοι πωλεῖν βου-
λόμεντο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ'.

Ο Μὲν δὴ Κύρος ἐν ταῖς ἡν' ὁ δὲ Ἀρμένιος, ὡς
 ἤκουσεν ὅτι ἀγγέλει τὰ παρα' ὅτι Κύρος, ἐξεπλάγη,
 ἐπινοήσας ὅτι ἀδικοῖη καὶ τὸ διασπῆναι λαῖπρον, καὶ τὸ
 στρατεύματα ἐπέμψων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβή-
 ται, ὅτι ἐφθόνησθαι ἐμελλε τὰ βασιλεία οἰκοδομεῖν δ' ἐρχόμε-
 νος, ὡς αὖν ἱκανὰ δ' ἐπαμάχεσθαι εἴη. Διὰ πάντα δὲ ταῦτα δε-
 κνῶν, ἅμα μὲν διέπεμψεν ἀθροίζων τὰ αὐτῶν δυνάμεις, ἅμα δὲ
 ἐπέμψεν εἰς τὰ ὄρη τὸ νεώτερον υἱὸν Σάβαον, καὶ τὰς γυναι-
 κας, τὴν τε ἑαυτοῦ καὶ τὴν τῶν υἱῶν, καὶ τὰς θυγατέρας καὶ κόσμον
 δὲ καὶ κατασκευῶν τὴν πλείους ἀξίαν συναπέπεμπε, πρὸς πο-
 πύλους δούς αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκευασμένους ἐπέμ-
 πε πρὸς τὸν Κύρον, ἅμα δὲ συνέταπτε τὰς πρὸς ἀγνομήτους τὸν
 Ἀρμένιον καὶ ταχὺ πρὸς ἄλλους, λέγοντες ὅτι καὶ δὴ αὐτὸς ἔτος
 ὁμῶς ἐνταῦθα δὴ ἐκέπτετλη εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλ' ὑπεχώρη-
 ντες δὲ τὸ τοῦτο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντα οἱ Ἀρμένιοι, διεδόσαντο ἡδὴ
 ἔχοντας ὑπὲρ τὰ ἑαυτοῦ, βεβλόμενοι τὰ ὄντα ἐκποδῶν ποιῆσαι. Οἱ
 δὲ Κύρος ὡς εἶδε ἀφ' ὧν καὶ ἐλαυνόντων τὰ πεδῖον μεσόν,
 ὑποπέμψων ἔλεγεν ὅτι οὐδενὶ πολέμος εἴη τὸν μενόντων εἰ δὲ
 πᾶσι φεύγοντα λήψοιτο, πρὸς τὸν ὅτι ὡς πολέμῳ χεῖροι-
 ται. Οὕτω δὲ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμεινον, ἦσαν δὲ οἱ ὑπεχώρησαν
 ἐν τῷ βασιλεῖ. Ἐπεὶ δὲ οἱ σὺν ταῖς γυναιξὶ πρὸς ἰόντες ἐπέπεσαν

εἰς τὰς ἐν τῷ ὄρει, κραυγὴν τε εὐθὺς ἐποίησεν, καὶ φεύγοντες ἠλίσκοντο πολλοὶ αὐτῶν. Τέλος ὃ καὶ οὐκ οὐκ, καὶ αἱ γυναῖκες, ὥς αἱ θυγατέρες ἐάλωσαν, καὶ τὰ χεῖμαλα ὅσα σὺν αὐτοῖς ἀρόμματα ἐτύγγανεν. Ο δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὡς ἤθετο τὰ γινόμενα, ἀπορῶν ποὶ τραποῖτο, ἐπὶ λόφον πρὸς καταφύγιον. Ο δὲ αὖ Κῦρος ταῦτα ἰδὼν, παύσασαται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατόματι, καὶ πρὸς Χρυσάνθου πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τῷ ὄρει χάλασιν ἵκειν. Τὸ μὲν δὲ στρατεύμα ἠθροίζετο τῷ Κύρῳ· ὃ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Αρμύριον κήρυκα, ἤρετο ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Αρμύριε, πότρεα βούλει αὐτῷ μένων τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσόπεδον καταβὰς ἡμῖν ἀσμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Αρμύριος ὅτι ὁδοιπόροις βούλοιο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κῦρος πέμψας ἠρώτα, Τί ἐν χάθασαι αὐτόν, καὶ ἐκ καταβαίνει; Απορῶν, ἔφη, ὁ, ἵνα χεῖρ ποιῇ. Αλλ' ἐδὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀπορεῖν σε δεῖ· ἔξεσι γάρ σοι ἐπὶ δίκῃ καταβαίνειν. Τίς δὲ, ἔφη, ὁ δικάζων; Δηλονότι ὃ ὁ θεὸς ἐδωκε καὶ ἀνδρὶ δίκης σοι χεῖρσθαι ὅ, τι καὶ βούλοιο. Ἐνταῦθα δὲ ὁ Αρμύριος, γινώσκων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν εἰς τὸ μέσον καὶ κείνον καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὥς ἐσπεροπεδεύσατο, ὁμοῦ ἤδη πᾶσαν ἔχων τὴν δυνάμει.

Ἐν τῷ δὲ τῷ χεῖρῳ ὁ περὶ βύτατος παῖς ὁ Αρμύριος, Τιγράνης, ὃς ἀποδημίας πρὸς πατρὸς, ἐς καὶ συνθηρὸς ποτὲ ἐγένετο τῷ Κύρῳ καὶ ὡς ἤκουσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κῦρον, ἧκε ἔχων. Ὡς δὲ εἶδε πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ ἀδελφάς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτως γεφυρημένοις, ἐδάκρυσεν, ὥσπερ εἰκός. Ο δὲ Κῦρος ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλα μὲν

εὐδοκίᾳ ἐφιλοφρονήσατο αὐτῷ, εἶπε δὲ ὅτι, Εἰς χαμερὴν ἦκεις,
 ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκούσης παρὰ τῆς ἀμφὶ τῷ πατρὶ. Καὶ
 εὐθὺς συνεκράλει τὰς ἡγεμόνας τὰς τε τῆς Περσῶν καὶ τὰς τῆς
 Μήδων πρεσβύτας δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀρμενίων τῆς ἐντήμων παρλιῶν
 καὶ τὰς γυναῖκας, ἐν ταῖς ἀρμαμάξαις παρσας, ἐκ ἀπήλασεν,
 ἀλλ' εἰς ἀκέρειν. Οπότε ὅτε χαλῶς εἶχεν, ἤρχετο δὲ λόγῳ· καὶ, ὦ
 Ἀρμένιε, ἔφη, παρσῶν μὲν σοι συμβαλδύω, ἐν τῇ δίκῃ τάληθῃ
 λέγειν, ἵνα σοι ἐν γὰρ ἀπὴ τὸ εὐμνηστότατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον
 φαίνεσθαι, εὖ ἴσθι ὅτι καὶ δὲ συγγνώμης πινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν
 μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Ἐπειτα δὲ, ἔφη, συνίστασι μὲν σοι
 καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὐτὰ πάντες ὅσα ἐπιδραξας, καὶ Ἀρ-
 μηνίων οἱ παρσῖτες· ἦν δὲ αἰδάνωνταί σε ἄλλα ἢ τὰ γινώ-
 μῃα λέγοντα, νομίζοσι σε ὅτι αὐτὸν καταδικάζει σαυτὲ πάν-
 τα τὰ ἔχοντα παρσῖν, ἦν ἐγὼ τάληθῃ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώ-
 τα, ἔφη, ὦ Κύρε, δὲ, πὶ βέλῃ, ὡς τάληθῃ ἐξέντος· τέττε ἐνε-
 κα ὅτι γενέσθω ὅ, πὶ βέλεται. Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἐπολέμησας
 ποτὲ Ἀσυάγῃ παρὶ τῷ ἐμῷ μνηστῆρι πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μήδοις;
 Ἐγὼ γάρ, ἔφη. Κρατηθεὶς δ' ὑπὸ αὐτῷ, συνωμολόγησας διασπῶν
 οἴσιν, καὶ συσραϊδύεσθαι ὅπως ἐπαγγέλλοι, ὅτι ἐρύμῃα μὴ ἔξιν;
 Ἡ ταῦτα. Νῦν αὖτις ἀφ' ἧς ἔτε τὸ διασπῶν ἀπήλασες, ἔτε στε-
 τευμα ἐπεμψας, ἐτείχεζες τε τὰ ἐρύμῃα; Καὶ ὅς ἔφη, Ἐλδύ-
 θερίας ἐπεθύμην· χαλὸν γάρ μοι δοκῇ (εἶ) καὶ αὐτὸν ἐλδύθερον
 (εἶ), ὅτι πασι ἐλευθερίαν χαλιλιπεῖν. Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κύρεος,
 χαλὸν μάχεσθαι, ὅπως μὴ πόλεις διδύλος μέλλοι γενήσεσθαι· ἦν
 ὅτι δὴ ἡ πολέμῳ κρατηθεὶς, ἡ ὅτι ἄλλον πινὰ τρέπον δαλωθεὶς, ἐπι-
 χαρῶν τις φαίνηται τὰς δεσποτίας δόποσερεῖν ἐαυτῷ, τὰτον σὺ, πρῶ-

τος ἀπὸ, πότερον ὡς ἀγαθὸν εἶναι ἢ ὡς καλὰ φερόμενα τιμᾶς,
 ἢ ὡς ἀδικεῖν, ἢ ἡ λείβης, καλῶς; Κολαίζω, ἔφη· ἐ γὰρ εἴς σὺ
 ψεύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφέως, ἔφη ὁ Κῦρος, ὥστε κατ' εἰ ἔχα-
 σον· Ἡ ἀρχὴ τις τύχη, καὶ αἰμαίρη, πότερον εἰς ἀρχὴν, ἢ
 ἄλλου καλῶς; αὐτ' αὐτῶς; Ἄλλον καλῶς, ἔφη. Τί δέ, ἢ
 χρηματὰ πολλὰ ἔχει, εἰς πλεονῶν, ἢ πένητα ποιῶς; Αἰσχρο-
 μαί, ἔφη, ἀ ἀν' ἔχων τυγχάνη. Ἡν δ' καὶ πρὸς πολέμους αὐτὸν
 γιγνώσκεις ἀφιστάμενον, τί ποιῶς; Καίλακαίω, ἔφη· τί γὰρ δέ,
 ἐλαγχάντα ἢ ψεύδεσθαι, δόποθεν, μᾶλλον ἢ ταλῆνι λέ-
 γοντα; Εὐζῶτα δὴ ὁ μὲν παῖς αὐτῶς ὡς ἡκιστ' αὐτὰ, φερεσπύ-
 σαιτο ἢ πᾶσαν, καὶ τὰς πέπλους κατερρήξατο· αἱ δ' ἡ γυνὴ αἰα-
 βοῦσασα ἐδρύπλιτο, ὡς αἰχμηδὲς τῷ πετρῷ, καὶ δόπολὸ-
 ται πάντων στῶν ἦδη. Καὶ ὁ Κῦρος σιωπῶσα καλῶσαι, πᾶ-
 λιν εἶπε, Εἰεν· τὰ μὲν δὴ σὺ δῖον, ταῦτα, ὦ Αἰσχρομαί· ἡμῶν
 δὲ τί συμβελεύεις ἐκ τέτων ποιῶν; Ὁ μὲν δὴ Αἰσχρομαί εἰπὼ-
 πα, δόποθεν πότερον συμβουλεύει τῷ Κῦρι καλῶσαι ἑαυτὴν
 ἢ τὰναντία διδάσκει ὧν αὐτὸς ἔφη ποιῶν. Ὁ δ' παῖς αὐτῶς Τι-
 γράνης ἐπῆρετο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πα-
 τὴρ δόποθεν ἔοικεν, ἢ συμβελεύει φεῖ αὐτῶς ἀ οἶμά σοι βέλ-
 λειται; Καὶ ὁ Κῦρος, ἡδημῶς, ὅτε σιωπῶσα αὐτῶς ὁ Τι-
 γράνης, σοφιστὴν τινα αὐτῶς σιμώντα καὶ θαυμαζόμενον ἔπει-
 ῖ Τιγράνοις, πάνυ ἐπεθύμει αὐτῶς ἀκῶσαι, ὅ, ἢ ποτὲ ἐρεῖ
 καὶ φερόμενος ἐκέλευε λέγειν, ὅ, ἢ γινώσκαι.

Εγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἀγασσῃ δ' πατρὸς ἢ ὅσα
 βεβέβηκε, ἢ ὅσα πέπραχε, πάνυ σοι συμβελεύει τῶτον μεμῶσθαι
 εἰ δέ τοι σοι δοκῇ πάντοι ἡμερηθιάναι, συμβελεύω σοι αὐτὸν μὲν

μμείδαι. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Κῦρος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκιστα δὲ τὰ
 αἰμαρτάνοντα μμείδω. Ἔστω, ἔφη, ταῦτα. Κολασέον ἄρ' ἂν
 εἴη, χάρις γε τὸ σὺν λόγον, τὸ παλῖνα· εἴπερ τὸ ἀδικεῖντα δίκαιοι κο-
 λάζουσιν. Πότερα δ' ἡγή, ὦ Κῦρε, ἀμεινον ἔστι σὺν τῷ ἀγαθῷ
 τὰς τιμωρίας ποιῆσθαι, ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη,
 ἔγω γ' ἂν τιμωρόμην. Ἀλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, με-
 γάλῃ γ' ἂν ζημοῖο, εἰ τὸς σεαυτὲ χάλακαίνοις τότε, ὅποτε σοι
 πλείους ἄξιοι εἶεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ' ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, τότε πλείους
 ἄξιοι γίγνωντο ἄνθρωποι, ὅποτε ἀδικεῖντες αἰλίσκωντο; Εἰ τότε,
 οἶμαι, σώφρονες γίγνωντο. Δοκδὲ γάρ μοι, ὦ Κῦρε, ἔτως ἔχειν,
 ἄνευ μὲ σωφροσύνης ἐδ' ἄλλης ἀρετῆς ἐδὲν ἔφελος ἔστι· (τί γὰρ ἂν,
 ἔφη, χεῖραί τ' ἂν τις ἰχυρῶ ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώφρονι, ἢ ἰππι-
 κῷ; τί δὲ, πλουσίῳ; τί δὲ, δυνατῇ ἐν πόλει;) σὺ δὲ σω-
 φροσύνη καὶ φίλῳ παῖς, χεῖραί μ' ἐν, καὶ θεράπων παῖς, ἀγα-
 θός. Τῷτο οὖν, ἔφη, λέγεις, ὡς ὁ σὸς πατήρ ἐν τῇδε τῇ μαῖ-
 ῇ ἡμέρᾳ ἔξ ἀφρονῶ σώφρων γεγύηται. Πάντῃ μὲν οὖν, ἔφη.
 Πάθῃμα ἄρα, σὺ λέγεις τὴν ψυχῆς εἶναι πλεονεξία σωφροσύνης, ὥσ-
 περ λύπῃ, οὐ μάθῃμα· ἐπεὶ γὰρ ἂν δήπου, εἴγε φρόνιμον δεῖ
 γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, πῶς χεῖραί μ' ἐξ ἀ-
 φρονῶ σώφρων ἂν τις γένοιτο. Τί οἶ, ἔφη, ὦ Κῦρε, οὐπω
 ἔσθου καὶ εἶνα ἄνδρα δι' ἀφροσύνης μὲν ὑπαχρεωῖται κρείττονι
 ἑαυτοῦ μάχεσθαι, ἐπειδὴν ὃ ἡγήσῃ, εὐθὺς ὑπεπαυμνῶν τῆς
 πρὸς τῷτον ἀφροσύνης; Πάλιν οἶ, ἔφη, ἔγω εἰώραχας πό-
 λιν ἀντιπατισμῶν πρὸς πόλιν ἑτέραν, ἥ τις ἐπειδὴν ἡγή-
 σῃ, πῶς χεῖραί μ' ταύτῃ, ἀντὶ τῆ μάχεσθαι, πείθεσθαι θέλει;
 Ποίαν οἶ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ σὺ τῷ πατρὸς ἡγήαν λέγων, ἔτως

ἰχυρεῖς ἡ σωφρονίᾳ αὐτόν; Ἐν ἧ, τῇ Δί, ἑαυτὰ σίνοιδεν ἐλ-
 θείας μὲν ὀπισθυμίας, δοῦλος δ' ὡς ὁδοιπόποτε γενόμενος·
 ἀ δὲ ὥπῃ χρῆται λαθεῖν, ἢ φθᾶσαι, ἢ ἀποδιδάσκειν, ὅθεν
 τέτων ἱκανὸς γινόμενος ἀφαιρέσειας. Σὲ δὲ οἶδεν, ἀ μὲν ἐκ-
 λήθης ἐξαπατήσαι αὐτόν, ἔπως ἐξαπατήσαντα, ὥσπερ ἂν τις
 τυφλὸς ἢ κωφὸς καὶ μὴδ' ὅπῃ φρονέουσιν ἐξαπατήσκειν· ἀ δὲ
 ὥπῃ λαθεῖν χρίωμαι, οὕτω σὲ οἶδε λαθόντα, ὥστε ἀ ἐνόμ-
 ζεν ἑαυτὰ ἐχρᾶν χωρία δ' ἀπακείδων ταῦτα εἰκτάς αὐτὰ ἐλα-
 θες παροχρᾶσθαι δαίμονας· τάχει δὲ τοσοῦτον παρὰ γένους αὐτῷ,
 ὥστε παρῶσθαι ἐφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ σόλῃ, παρὲν τῷ
 τῷ παρ' ἑαυτὰ διώκων ἀφροσύνας. Ἐπειτα δοκῇ σοι,
 ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἦτορ σωφρονίζῃν ἰσχυρὴν (ἔτι) ἀνθρώ-
 πους, τὸ γινώσκειν ἄλλας ἑαυτῶν βελτίονας ὄντας; Πολύ γε μάλ-
 λον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχῃ τις ἡττηθῇ. Ο μὲν γὰρ ἰσχυ-
 κρατῆεις ἐστὶν ὅτε ὥπῃ τὸ σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι καὶ
 πόλεις γε αἰετοῦ, συμμάχους παροχρᾶσθαι, οἷοντα ἀνα-
 μαχεῖσθαι ἂν ἔς σ' ἂν βελτίους τινὲς ἑαυτῶν ἡγήσων), τέτοις
 πολλάκις καὶ ἀνδρὶ ἀνάγκης ἐγγέλαι πείθεσθαι. Σὺ, ἔφη, εἰσὶν
 ἐκ οἷας τὰς ὑβριστὰς γινώσκων τὰς ἑαυτῶν σωφρονεσέρας· ἐδὲ
 τὰς κλέπτιας, τὰς μὴ κλέποντας· ἐδὲ τὰς ψευδομένους, τὰς ἀλη-
 θῆ λέγοντας· οὐδὲ τὰς ἀδικούντας, τὰς τὰ δίκαια ποιεῖντας· οὐκ
 οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶ νεῦ ὁ σὸς πατὴρ ἐψεύσατο, καὶ ἐκ ἐξημετέρων
 τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς ἐδ' ὅπῃ ὦν Ἀστιάγης
 συνέγελο παρὰ δαίνομεν; Ἀλλ' ἐδ' ἐγὼ τέτο λέγω, ὡς τὸ γινώσκειν
 μόνον τὰς βελτίονας, σωφρονίζῃ, ἀνδρὶ δὲ δίκην δίδοναι ὑπὸ τῷ
 βελτίονων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς νεῦ πατὴρ δίδωσιν. Ἀλλ' ἔφη ὁ Κύρος,

ὁ γε σὺς πατὴρ πέπονθε ἤ ἐσθ' ὅτι ἐν ἔπῳ χαλόν· φοβεῖται μὲν
 τοι εὖ οἶσθ' ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔχεται πάντα. Οἷσι οὖν τι, ἔφη ὁ
 Τυχράνης, μᾶλλον καταδουλεύεται ἀνθρώπους τῶ ἰχυρῶ φόβῳ;
 Οὐκ οἶδ' ὅτι οἱ μὲν, τῶ ἰχυροτάτῳ κολάσματος νομιζομένῳ, σι-
 δήρῳ παρόμενοι, ὅμως ἐθέλεις, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς;
 ἔσθ' ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἀνθρώποι, τέτοις ὅδ' ὡς ἀμυ-
 νάμενοις ἀντιβλέπουν διώκονται; Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος
 ἔργῳ χακοῦναι μᾶλλον κολάζει τὰς ἀνθρώπους; Καὶ σὺ γε,
 ἔφη, οἶδα ὅτι ἀληθεῖ λέγω· ὁπίσασσι γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβού-
 μενοι μὴ φύγῃσι πατεῖδα, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, δεδιότες
 μὴ ἡττηθῶσιν, ἀδύμως ἀλλάγουσι καὶ οἱ πλείοντες, μὴ ναυαγή-
 σωσι, καὶ οἱ θαλείαν ἔδεσμον φοβέμενοι, ἔτσι ἤ ἔτε σίτε, ἔσθ'
 ὕπνε δύναν) τυγχάνειν διὰ τὸ φόβον· οἱ δὲ ἤδη ἤ φυγάδες, ἤδη
 δ' ἡττημένοι, ἤδη δ' ἀελεύοντες ἔστιν ὅτε δύναν) μᾶλλον τ' εὐδαι-
 μόνων ἐατίειν τε καὶ καθαλύνειν. Ἐπὶ δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖσδε,
 οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἐνίοι γὰρ φοβέμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθά-
 νωσι, περὶ ποθ' ἡσέκασιν ὑπὸ τῷ φόβῳ· οἱ μὲν, ῥιπθῆντες ἑαυτοῖς·
 οἱ δ', ἀπαγχόμενοι· οἱ δ', ἀποσφαθόμενοι· ἔτι πάντων τῶν δει-
 νῶν ὁ φόβος μάλιστα καὶ ἀπλήθει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἐμὸν πα-
 τέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖ διακεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ὅς ἐ μόνον περὶ
 ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ ἐμοῦ, καὶ περὶ γυναικός, ἔπερὶ πάντων τῶν
 τέκνων θαλείας φοβεῖ); Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν ἤ ἐμοι-
 γε ἐδὲν ἄπιστον ἔτι τῶτον διακεῖσθαι· δοκεῖ μὲν τοι εἶ αὐτὸς ἀν-
 δρὸς εἶ), καὶ εὐτυχῆναι ἐξυβρίσαι, ἔπεισάντα ταχὺ πηῖσαι· καὶ
 ἀνεγείναι, πάλιν αὖ μέγα φροῖσαι, ἔπεισάντα αὖ πρᾶγμα πα-
 ραχῆν. Ἀλλὰ καὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχει μὲν περ-

φάσεις τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα, ὥστε ἀπιστεῖν ἡμῖν· ἔχει δέ σοι καὶ φροῦρια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἐχυρὰ κατέχειν, καὶ ἄλλο ὃ, πὶ ἂν βούλῃ πιστὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς μὲν ἔχεις ὁδῶν πὶ τούτοις μέγα λυπουμένους· μεμνησόμεθα γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν αἰτιοί ἐσμεν. Εἰ δέ πῃ τῶν ἀναμαρτήτων παροδιδούς τιμὴν δέχλην, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα μὴ ἅμα τε εὖ ποιήσης, καὶ ἅμα οὐ φίλον νομήσωσί σε. Εἰ δὲ αὖ φυλαγθὼμεν τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἐπιθῆῃς αὐτοῖς ζυγὰ τοῦ μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνοις αὖ δέησῃ σε σωφρονίζεω ἔτι μᾶλλον ἢ ἡμᾶς νυνὶ ἐδέησεν. Ἀλλὰ καὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, τοιούτοις μὲν ἐγώ γε ὑπερέταίς, οὓς εἰδέλω ἀνάγκη ὑπερετοιῦντας, αἰνῶν ἂν μοι δοκῶ χρῆσθαι· οὓς δὲ γινώσκων δοκοίλω ὅτι εὐνοία καὶ φιλία τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τότε ἂν μοι δοκῶ καὶ ἀμαρτάνοντας ῥᾶον φέρειν, ἢ τοὺς μισῶντας ἤ, ἐκπλεῶν ὅ πάντες ἀνάγκη διαπονέμεντας. Καὶ ὁ Τιγράνης πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη, παρὰ τῶν ἂν ποιεῖ λάβοις ποσώντην, ὅσῃν σοι πρὸ ἡμῶν ἔχεις κτήσασθαι νῦν; Παρ' ἐκείνων οἶομαι, ἔφη, παρὰ τῶν μηδεπώποτε ἔτω πολέμων γεγνημένων· εἰ ἐξελθοίμεν εὐεργετεῖν αὐτὰς, ὥσπερ σὺ κελύεις με νῦν εὐεργετεῖν ὑμᾶς. Ἡ καὶ δύναμις ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν ταῖς πρὸντι εὐρεῖν νυνὶ ὅτῳ ἂν χαρίσαιο ὅσα πῃς ταῖς ἐμῶν πατρί; Αὐτίκα, ἔφη, ἢν τινα ἔαίς ᾤῃς τὸ σὲ μηδὲν ἡδικοκώτων, τίνα σοι τέττε χάριν οἶε αὐτὸν εἰσεῖναι; τίς ᾤ; ἂν αὐτῶν τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τέττε ἐνεκα φιλήσῃ μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων παροσθήκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι; τίμῃ δὲ Αἰθιοπῶν βασιλείᾳ εἰ μὴ ἔχει, οἶδά τινα λυπούμενον μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; ὁδοκοῦν καὶ τέττο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μά-

λιστα λυπέμην· εἰ μὴ βασιλεύς εἴην, ἔσθ' καὶ λαβὼν τὴν δό-
 χλιν, μεγίστη αὖ σοι χάρις εἰδέη. Εἰ δέ τι σοι, ἔφη, μέλει καὶ
 ὅς ἢ κίστα τετραεγγυμία τάδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίης, σκό-
 πει, ἔφη, πότερην αὖ οἱ ἡμετέρεως ἔχειν τὰ ἐνθάδε, καινῆς
 γενουμένης δόξης, ἢ τῆς εἰωθῆαις καταμυμούσης· εἰ δέ τι σοι
 μέλει καὶ τῷ ὥς πλείστη στρατιὰν ἔξάγειν, τίνα αὖ οἱ μάλ-
 λον ἔξετάσαι ταύτῃ ὁρθῶς τῷ πολλαῖς αὐτῇ κεχρημέναις;
 εἰ δὲ καὶ χρημάτων δέησιν, τίνας αὖ ταῦτα νομίζεις ἐκπορί-
 σαι κρείττον τῷ καὶ εἰδοτῷ καὶ ἔχοντι πάντα τὰ ὄντα; Ω γάρη,
 ἔφη, Κύρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποδαλῶν, σαυτὸν ζημιώ-
 σης πλείω ἢ ὁ πατήρ ἡδυμήδης σε βλάβῃ. Ο μὲν τοιαῦτα
 ἔλεγεν·

Ο δὲ Κύρος ἀκέων ὑπορήδεν, ὅτι ἐνόμζε πρᾶνεσθαι πάν-
 τα αὐτῷ, ὅσα πρὸς ὑπέρχεντο Κυαξάρει παρέξεν· ἐμέμνητο γὰρ
 εἰπὼν ὅτι καὶ φίλον οἰοῖτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ παρέσθαι ποιήσεν.
 Ἐκ τούτου δὴ τὸν Ἀρμυρῖον ἐρωτᾷ, Ἦν δὲ δὴ ταῦτα πείρωμαι
 ὑμῖν, λέγε μοι σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσῃ μοι στρατιὰν συμπέμ-
 ψεις, πόσα δὲ χρήματα συμβαλῇ εἰς τὸν πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ
 λέγει ὁ Ἀρμένιος, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχω ἀπλάστερον εἰπεῖν, ἐδὲ
 διχατότερον, ἢ δεῖξαι μὲ ἐμὲ πᾶσι τὴν δύναμιν τὴν ἔσσαν, σὲ δὲ ἰδόντα,
 ὅσῃ μὲ αὖ σοι δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τὴν δὲ καταλιπεῖν, τὴν χώρας φυ-
 λακίαν. Ωσαύτως δὲ περὶ χρημάτων, δηλώσω μὲ ἐμὲ δίκαιόν σοι
 πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τέτων αὐτῶν γινώσκοντα ὅποσα τε αὖ βέλη φέρε-
 ας, καὶ ὅποσα αὖ βέλη καταλιπεῖν. Καὶ ὁ Κύρος ἔπεν, Ἰδοι, δεῖξόν
 μοι ὅποση σοι δύναμις ἐστὶ, λέξον δὲ καὶ πόσα χρήματα. Ἐνταῦθα δὴ
 λέγει ὁ Ἀρμένιος, Ἰππεῖς μὲ τῶν Ἀρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτακισχι-

λίας, πῆζοι ᾗ εἰς τέσσαρας μυριάδας· χρεῖμαίλα δ', ἔφη, σὺν τοῖς
 θυσανροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλειπε, ἔστιν, εἰς ἀργύριον λογαδεύου-
 ται, πάλαντα πλείω τῆς τριχλίων. Καὶ ὁ Κῦρος ἐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ'
 εἶπε, Τῆς γὰρ πόλιν σφαλίας, ἐπέ σοι, ἔφη, οἱ ὁμοροὶ Χαλδαῖοι πο-
 λεμῶσι, τὲς ἡμίσεις μοι σύμπεμπε· τῷ δὲ χρεμαίων, ἀντὶ μὲν
 τῆς πεντήκοντα ταλάντων, ὧν ἔφρες διασμέν, διπλασίονα Κυ-
 αζάρεϊ δόδοις, ὅτι ἔλιπες τὴν φορὰν· ἐμοὶ δ', ἔφη, ἄλλα ἐχα-
 τὸν δάνεισον· ἐγὼ δέ σοι ὑπαγνῶμαι, ἂν θεὸς εὖ διδῶ, ἀνθ' ὧν ἂν
 ἐμοὶ δδυσίης, ἢ ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσῃ, ἢ τὰ χρήμα-
 τὰ ἀπαριθμήσῃ, ἢ δυνάμει· ἢ δὲ μὴ δυνάμει, ἀδυνάτως
 ἂν φανοίμην, οἶμαι, ἀδικῶ δ' ὅτι ἂν δικαίως κεινοίμην.
 Καὶ ὁ Αερμύιος, Πρὸς τῆς θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ ἔτω λέ-
 γε· εἰ δὲ μὴ, οὐ γάρρουτά με ἔξεις· ἄλλα νόμιζε, ἔφη, ἂν
 καπαλίπης, μηδὲν ἥτιον σὰ εἶναι ὧν ἂν ἔχων ἀπίης. Εἶεν,
 ἔφη ὁ Κῦρος· ὥς δὲ πῶ γυναικα δολαβῆν, πόσα ἂν μοι
 χρήματα δῶς; Ὅποσα ἂν δυναίμην, ἔφη. Τί δὲ ὥς τοὺς
 παῖδας; Καὶ ἀντὶ τέτων, ἔφη, ὅποσα ἂν δυναίμην. Οὐκοῦν,
 ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια τῷ ὄντων. Σὺ ᾗ, ἔφη,
 ὦ Τιγεράν, λέξον μοι ἰπόσας ἂν πείαιο, ὥς τὴν γυναῖκα δπο-
 λαβεῖν. (Ὁ ᾗ ἐπύγχαυε νεόγαμός τε ὢν, καὶ ὑποφιλῶν τὴν γυναι-
 κα.) Εγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ τὴν ψυχὴν περαίμην, ὥς μι-
 ποτε λατρεύσαι ταύτην. Σὺ μὲν πόλιν, ἔφη, ἀπάγου τὴν σπῆ-
 ῶδὲ γὰρ εἰληφθαί ἐγώ γε ἀρχμαλῶτον ταύτην νομίζω, σὲ γε
 μὴ πώποτε φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ ᾗ, ὦ Αερμύιε, ἀπάγε τὴν
 τὴν γυναῖκα καὶ τὲς παῖδας, μηδὲν αὐτῆς κατὰθεῖς· ἵνα εἰ-
 δῶσιν ὅτι ἐλθόντες πρὸς σε ἀπέρχον). Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δεσπ-

εἴτε ᾧ ἡμῖν δειπνήσαντες δὲ ἀπελαύνετε ὅπως ὑμῖν θυμός. Οὕτω δὴ κατέμεναν.

Διασκοπιούτων δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπῆρετο ὁ Κύρου, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκείνός ὄντι ὁ ἀνὴρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν. Ἐσὺ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ, ἔφη, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδικοῦνται; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κύρε, ἔγω καλὸς καὶ γαδρὸς ἦν ἐκείνου, ὡς καὶ ὅτε δαπανήσκειν ἔμελλε, παροτρύνοντάς με ἔειπε, Μὴ τι σὺ, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι δαπανῶ με, χαλεπήνης τὰ πατεῖ. οὐ γὰρ κακονοία πνὶ τέτο ποιεῖ, ἀλλ' ἀγνοία. ὅπῃσιν ὁ ἀγνοία ἀνθρώποι ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀκούσια ταῦτ' ἐγώ γε ναμίζω. Ο μὲν δὴ Κύρου ὅτι τούτοις εἶπε, Φεῦ ποῦ ἀνδρός. Ο δὲ Αρμένιος ἔλεξεν οὕτως, Ω Κύρε, ὅτι οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναῖξιν λαμβάνοντες συνόντας ἀλλοτρίους ἀνδρας, οὐ τέτο αἰτιάμενοι αὐτοὺς κατακτείνουσι ὡς ἀφροσύνης ποιούντας τὰς γυναῖκας. ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρῆσθαι αὐτοὺς τὴν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, ἀπὸ τέτο ὡς πολεμίσκας αὐτοῖς χεῖνται. Καὶ ἐγὼ ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησαι, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτόν. μᾶλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Ἀλλὰ ναὶ μαὶ τὰς θεάς, ὦ Αρμένιε, ἀνθρώπινά μοι δοκεῖς ἀμαρτεῖν. καὶ σὺ, ὦ Τιγράνη, συγγνώμηκε τὰ παλῆ. Τότε μὲν δὲ τοιαῦτα ἀγαλεχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὥσπερ εἰκός, ἐκ σπασσάσης, ἀναβάντες ὅτι τὰς ἀρμαμαῖξας σὺν ταῖς γυναῖξιν, ἀπῆλθον εὐφρανόμενοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ χαδρὸς, ἔλεγον τῷ Κύρου ὁ μὲν τις πλὴν σοφίας, ὁ δὲ πλὴν καρτερίας, ὁ δὲ πλὴν πρᾶότητος, ὁ δὲ τις καὶ τὸ

χάλλῳ καὶ τὸ μέγεθῳ. Ἐνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπῆρετο τὴν γυναῖκα, Καὶ σοι, ἔφη, ὦ Αρμυρία, χαλὸς ἐδόκει ὁ Κύρῳ εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐκείνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα μὲν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα, ἡ Δία, ὡς τῆς αὐτῆς ψυχῆς αὖν πρίαιτο, ὥστε μὴ με δουλεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥσπερ εἰκός, ἐκ τοιούτων ἀνεπαύοντο σιωπῇ ἀλλήλοις.

Τῇ δ' ὑπεραίᾳ ὁ Αρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ πάσῃ ξένια ἔπεμπε· παρῆκε ἢ τοῖς ἑαυτοῦ, εἰς δέησι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χεῖμαίλα ὧν εἶπεν ὁ Κύρῳ διπλάσια ἀπηρεύηθησαν. Ὁ δὲ Κύρῳ, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα ἔπεμψεν ἥρετο ἢ πότερος ἔσται ὁ τὸ σθένος ἀγων, ὁ παῖς, ἢ αὐτός. Εἰπέτην ἢ ἅμα, ὁ μὲν πατὴρ ἔτιως, ὁπότερον αὖν σὺ κελύης· ὁ δὲ παῖς οὕτως, Ἐγὼ μὲν οὐκ ἀπολείψωμαί σου, ὦ Κύρε, οὐδ' αὖν σκδυοφόρον με δέη σοι σωμακολαθεῖν. Καὶ ὁ Κύρῳ ὑπεγέλσας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ αὖν ἐθέλεις, ἔφη, ἢ γυναῖκά σε ἀκῆσαι, ὅτι σκδυοφορεῖς; Ἀλλ' οὐδέν, ἔφη, ἀκῆειν δέησιν αὐτῷ· ἄξω γάρ· ὥστε ὀρεῖν ἵξέσθαι αὐτῇ ὅ, τι αὖν ἐγὼ παράγω. Ωρεα αὖν, ἔφη, συσδυάζεσθαι ὑμῖν εἴη. Νόμιζε, ἔφη, συνεσδυασμένους παρῆσεσθαι ὅ, τι αὖν ὁ πατὴρ δῶ. Τότε μὲν δὴ ξενιδέντες οἱ στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δ' ὑπεραίᾳ λαβὼν ὁ Κύρῳ τὸν Τιγράνιν, καὶ τὴν Μήδων ἱππέων τοὺς κρατίστους, καὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ὁπόσους καιρὸς ἐδόκει εἶναι, παρέλαύνων τὴν χώραν κατεπεῖθε, σκοπῶν εἰ τειχωδέη φρούριον. Καὶ ἐπ' ἄκρον πᾶν ἔλθων, ἐπηρεῖται τὸν Τιγράνιν, ποῖα αὖν εἴη τῶν ὀρέων ὁπόθεν οἱ Χαλδαῖοι καταφέροντες ληίζονται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Ὁ δὲ πάλιν ἥρετο,

Nūn ὃ βούτα τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' αἰὲ σκο-
ποὶ εἰσιν ἐκείνων, οἱ σημαίνουσι τοῖς ἄλλοις ὅ, τι αὖ ὀρώσι. Τί ἔν,
ἔφη, ποιῶσιν, ἐπὶ αὖ αἰδοῦνται; Βοηθῶσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς
αὖ ἐκαστος δύνῃ). Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κύρου ἡκηκόει· σκοπῶν δὲ
καταὶ πολλὰ τῆς χώρας τοῖς Αρμενίοις ἔρημον καὶ ἀγρόν ἔ-
σαι λαὸν τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ὅτι τὸ στρατό-
πεδον, καὶ δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὐτὸς τε ὁ
Τιγράτης παρὶν συνεσπιδασμένῳ· καὶ εἰς τετρακιχλίοις
ἰππεῖς συνελέγοντο αὐτὰ, καὶ τοξόται εἰς τοὺς μυρίους, καὶ πελ-
τασταὶ ἄλλοι ποσῆτοι. Ὁ δὲ Κύρου, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐδύσετο·
ἐπεὶ δὲ χαλὰ ἦν τὰ ἱερά αὐτῶν, συνεχάλασε τὴν τε τῶν Περσῶν ἡγε-
μόναις, καὶ τὴν τῶν Μήδων. Ἐπεὶ δὲ ὁμῶς ἦν, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐπὶ μὲν τὰ ὄρη βούτα, ἀ ὀρώμεν, Χαλδαίων
“ εἰ δὲ ταῦτα χαλιδάβοιμεν, καὶ ἐπ' ἄκρα γένοιτο τὸ ἡμέτερον
“ φρέσιον, σωφροσύνῃ ἀνάγκη αὖ εἶναι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμφοτέροις,
“ τοῖς τε Αρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ μὲν ἔν ἱερά χαλὰ
“ ἡμῖν· ἀνδρωπίνῃ δὲ παρδυμία εἰς τὸ παρὰ χθῆναι βούτα ἐδὲν
“ ἔγω μὲν σύμμαχον αὖ γένοιτο ὡς τάχως. Ἦν γὰρ φησάσω-
“ μεν πρὶν τὴν πολέμους συλλεγέσθαι ἀναβάντες, ἢ παντά-
“ πασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν αὖ τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀδελ-
“ φέσι χρησόμεθα αὖ πολέμοις. Τῶν οὖν πόνων ὁδοὶς ῥαίων,
“ ἐδὲ ἀκινδυνώτερον, ἔφη, ὅτι δὲ νῦν χαρτερῆσαι ἀπεύδοντάς.
“ Ἰτε ἔν ἐπὶ τὰ ὄπλα. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ ἡμῶν
“ προβάετε· ὑμεῖς δὲ, ὦ Αρμενιοί, οἱ μὲν ἡμέσεις ἐν δεξιᾷ, οἱ
“ δὲ ἡμέσεις ἐμπαρῶν ἡμῶν ἡγείετε· ὑμεῖς δὲ, ὦ ἰππεῖς,
“ ἐπιπρὶν ἐπεσθε, λαγκελευόμενοι καὶ ὠδοῦντες ἀνω ἡμᾶς· ἦν

“δέ τις μαλακύνῃαι, μὴ ἐπιτρέπειε.”. Ταῦτ’ εἰπὼν ὁ Κῦρος, ἠγείτο, ὁρτίοις ποιησάμεναι τὰς λόχας. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγνω^ρ ὅτι ὁρμήν ἄνω ἔχ^ε, εὐθύς ἐσήμενόν τε τοῖς ἐαυτῶν, καὶ συνεβόων ἀλλήλοις, καὶ συνηθροίζοντο. Ο ὅ Κῦρος πῆρηγγύα, Ἀνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνεσι σπεύδειν. Ἡ γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, ἐδὲν τὰ τῶν πολεμίων δυνήσ^ε).

Εἶχον ὅι οἱ Χαλδαῖοι γέρρα τε ἑκατὰ δύο· καὶ πολεμικώ-
 ται ὅι λέγονται ἔτοι τῶν περὶ ἐκείνῳ τῶν χώρων ἑῖς) καὶ μεθοδ^ο
 στρατεύονται, ὅπου πρὸς αὐτῶν δέη), ἀπὸ τοῦ πολεμικώτατοι
 καὶ πένητες ἑῖς) καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὀρεινὴ τέθεικα καὶ ὀλίγη
 ἢ τὰ χεῖμαλα ἔχουσα. Ως δὲ μάλλον ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν
 Κῦρον τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης σὺν τῷ Κύρῳ πορδούμεναι εἶ-
 πεν, Ω Κῦρε, ἄρ’ οἶδ’, ἔφη, ὅτι αὐτὰς ἡμᾶς αὐτίκα μάλισ-
 τὰ δέησι μάχεσθαι; ὡς οἱ γε Ἀρμένιοι ἐμὴ δέξονται τὰς πολε-
 μίας. Καὶ ὁ Κῦρος εἰπὼν ὅτι εἰδὲν τοῦτο, παρηγγύησε τοῖς
 Πέρσαις πρὸς μάχην, ὡς αὐτίκα δέησον ἐπιδύκων, ἐπει-
 δὲν ὑπάγωσι τὰς πολεμίας ὑπεφύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὡς
 ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω δὲ ἡγουμῶτο μὲν οἱ Ἀρμένιοι τῶν
 δὲ Χαλδαίων οἱ παρῶντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ταχὺ
 ἀλαλάζοντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθασιν, ἐπ’ αὐτὰς· οἱ δὲ Ἀρμέ-
 νιοι, ὥσπερ εἰώθεον, οὐκ ἐδέχοντο. Ως ὅτι διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι
 εἶδον ἐνδυπύους μαχηροφόρους ἱεμένους ἄνω, οἱ μὲν πρὸς αὐ-
 τοῖς πειλάσαντες ταχὺ ἀπέστησκον, οἱ δὲ ἔφθον, οἱ δὲ πρὸς
 καὶ ἐάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ ἔρχετο τὰ ἄκρα. Επεὶ δὲ τὰ
 ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κῦρον, κατεώρων τε τῶν Χαλδαίων
 τὰς οἰκήσεις, καὶ ἠδύνοντο φύγοντας αὐτὰς ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰ-

κῆσεων. Ο δὲ Κύρῳ, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμῶς ἐγένοντο, αἰσιοποιῆσαι παρήγγειλεν. Ἐπεὶ ὃ ἡλίσκησαν, καταμαθὼν ἔνθα σκοπῇ ἦσαν αἱ τρεῖς Χαλδαίων ἐρυμνόν τε ὃν καὶ ἔνυδρον, εὐθὺς ἐτείχζε φρέλιον καὶ τὸ Τιγράνιν ἐκέλευσε πέμπειν ὑπὲρ τὰ πατέρα, καὶ κελύειν παρὰ γενεὰς ἔχοντα ὅποσοι εἴεν τέκτονες τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Αρμυρίον ὤχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κύρῳ τοῖς παρῶσιν ἐτείχζεν.

Ἐν ὃ τάτῳ προσάγει τῷ Κύρῳ τὰς αἰχμαλώτας δεδεμένους, τὰς δὲ πῖνας ἔτετρωμένους. Ὡς ὃ εἶδεν, εὐθὺς λύειν ἡ ἐκέλευσε τὰς δεδεμένους, τὰς δὲ τετρωμένους, ἰατρὰς καλέσας, θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ αὖ ἐλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἦκοι ἔτε ἀπολέσαι Ὀπιδυμῶν ἐκείνης, ἔτε πολεμεῖν δεόμενος, ἀλλ' εἰρήνῃ ποιῆσαι βελομήδης Αρμυρίοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν ἡ ἐν ἔχεα τὰ ἄκρα, οἷσιν ὅτι εὐδὲν εἰδέαδε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτερα ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ ὃ τρεῖς Αρμυρίων ἦγε καὶ ἐφέρετε· νῦν δ' ὁρᾶτε δὴ ἐν οἴῳ ἐσέ. Ἐγὼ οὖν ἀφήμι ὑμᾶς οἷχαδὲ τὰς εἰλημμένους, ἔδιδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βελομήδα, εἴτε βύλαδε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι (ἔτι). Καὶ ἡ πόλεμον αἰετῶδε, μηκέτι ἦκετε δεῦρο ἄνδρ' ὅπλων, εἰσωφρονεῖτε· ἦν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἦχε· ὡς ὃ χαλῶς ἔξε τὰ ὑμέτερα, ἦν φίλοι γένηαδε, ἐμοὶ μελήσῃ. Ἀκύναντες ὃ τῶντα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαγνέσαντες, πολλὰ ὃ δεξιωσάμενοι τὸν Κύρῳ, ὤχοντο οἷχαδὲ.

Ο δὲ Αρμυρίῳ ὡς ἤκουσε τῶν τε κλήσιν τῷ Κύρῳ, καὶ τῶν παρὰ ξένῳ, λαβὼν τὰς τέκτονας καὶ τὰλλα, ὅσων ὤρετο δεῖν, ἦκε παρὰ τὸν Κύρῳ ὡς ἐδιδάτο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κύ-

ρον, ἔλεξεν, ὦ Κύρε, ὡς ὀλίγα θυμάμενοι παρορᾷν ἄνθρωποι πρὸς τὰ μέλλοντα, πολλὰ ἐπιχειροῦμεν πράττειν. Νυνὶ γὰρ δὴ ὅτι ἐγὼ ἐλευθερίαν μὲν μηχανώσασθαι ἐπιχειρήσεις, δοῦλος, ὡς ἔδεδώποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δὲ ἐάλωμεν, σαρφεὶς ἀπολωλέναί νομίσαντες, νυνὶ ἀναφαινόμεθα σποσωμένοι, ὡς ἔδεδώποτε. Οἱ γὰρ ἔδεδώποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμᾶς ποιουῦτες, νυνὶ ὁρῶ τούτους ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἵκνομαι. Καὶ τῷτο θύπτω, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅτι ἐγὼ, ὥς ἐπελάσσει Χαλδαῖος ἀπὸ τέτων τῶν ἀνδρῶν, πολλαπλάσια ἂν ἔδοικα χεῖματα ὅτι σὺ νυνὶ ἔχεις πρὸς ἐμοῦ· καὶ ἂν ὑποχρῶν ποίησεν ἀγαθὰ ἡμῶν, ὅτι ἐλάμβανες τὰ χεῖματα, ἀποτετέλεσά σοι ἤδη· ὥς καὶ παροσφείλοντες σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφύκαμεν, αἷς ἡμεῖς γε, εἰ μὴ κακοὶ ἔομεν, αἰχμηοί μιν ἂν σοι μὴ ἀποδιδύναι· ὃ καὶ ἀποδιδόντες, ἔδεν ἄξιον ἐδ' ἔγωγε πρὸς εὐεργέτην κατὰ λαμβανόμεθα τοσούτοι ποιῶντες. Ο ἦν Ἀρμένιος τούτ' ἔλεξεν.

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἤκουον θεόμενοι τῷ Κύρῳ εἰρήνῃ σφίσι ποιεῖσθαι. Καὶ ὁ Κύρῳ ἐπήρετο αὐτούς, Ἀλλοι τε, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι, ἢ τούτοις γε ἔνεκα, εἰρήνης νυνὶ ἐπιθυμεῖτε, ὅτι νομίζετε ἀσφαλέστερον διυλάσθαι ζῆν, εἰρήνης γνωμῆς, ἢ πολεμεῖντες; ἐπεὶ ὑμεῖς τ' ἀκρὰ ἔχμεν. Εἶπασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὅς, Τί οὖν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀγαθὰ παροσγίνοιτο διὰ τὴν εἰρήνῃ; Ἐπὶ αὖν, εἶπασαν, μᾶλλον εὐφρανοίμεθα. Ἄλλοι πῶς, ἔφη, ἢ διὰ τὸ γῆς ἀπομίζειν ἀγαθῆς, νυνὶ πάντες νομίζετ' εἶναι; Σιωπῆσασαν καὶ τοῦτο. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κύρῳ, βέλιοι ἂν ἀποτελοῦντες ὅσα πρὸς οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ἔχοντες ὑμῖν τῇ Ἀρμενίᾳ γῆς ἐργάζεσθαι ὅποσον αὖν βέλιοι; Εἶπα-

σαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ παύοιμεν μὴ ἀδικήσαθ. Τί ᾗ σὺ, ἔφη, ὦ Αρμένιε; βέλοιο αὖ τ' ἢ νῦν δόρον ἔσαν γλῶ ἐπεργόν γενέσθ, εἰ μέλλοιεν τὰ νομαζόμενα παρὰ σοὶ ἀποτελεῖν οἱ ἐργαζόμενοι; Εἶπε ὁ Αρμένιος πολλὰ αὖ τῆτο πείσασθαι· πολὺ γὰρ αὖ αὐξάνουσι τὴν παροῦσαν. Τί δ' ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπεὶ ὅση ἀγαθὰ ἔχετε, ἐθέλοιτ' αὖ εἴην νέμεσθ ταῦτα τοῖς Αρμενίοις, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νέμοντες τὰ δίκαια ἀποτελεῖν; Εἶπαν οἱ Χαλδαῖοι· πολλὰ γὰρ αὖ ὠφελείας, ἔδδεν πονεῖν τας. Σὺ ᾗ, ἔφη, ὦ Αρμένιε, ἐθέλοις αὖ ταῖς τέττον νομαῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ὠφελῶν Χαλδαῖαις, πολὺ πλείον ὠφελησώμεσθ; Καὶ σφόδρα αὖ, ἔφη, εἴπε οἰοίμην ἀσφαλῶς νέμεσθ. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀσφαλῶς αὖ νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχετε σύμμαχα; Εἶπε ὁ Αρμένιος· Αλλὰ μὰ Δί', ἔφαθ' οἱ Χαλδαῖοι, ἐκ αὖ ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐργαζοίμεθα μὴ ὅτι τὴν τέττον, ἀλλ' ὅτι αὖ τ' ἡμεῖς τέραν, εἰ ἔτοι τὰ ἄκρα ἔχοιεν. Εἰ δ' ὑμῖν αὖ, ἔφη, τὰ ἄκρα σύμμαχα εἴν; Οὕτως αὖ, ἔφαθ', ἡμῖν χαλῶς ἔχει. Αλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Αρμένιος, ἐκ αὖ ἡμῖν νῦν χαλῶς ἔχει, εἰ ἔτοι παρὰ τὴν ψαῖν πάλιν τὰ ἄκρα, ἄλλως τε καὶ τετειχισμένα. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Οὕτως αὖ πάντων ἐγὼ ποιήσω, ἔφη· ἐδδέρους ὑμῶν τὰ ἄκρα παρὰ τὴν ψαῖν, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλάξομεν αὐτά· καὶ ἀδικώσιν ὑμῖν ὑποκρίσθαι, σὺν τοῖς ἀδικημένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφοτέρω, ἐπείπεσαν, καὶ ἔλεγον ὅτι οὕτως αὖ εἴη μόνως ἐξελύνη βεβαία. Καὶ ὅτι τέτοις ἐδοῦναι καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά· καὶ ἐλθόντες μὲν ἀμφοτέρω ἀπ' ἀλλήλων εἶσαν συνεισέθεντο, ὁππαιτίας δ' εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ ὁππαιτίας καὶ συμμάχων δὲ κοινῶν, εἰ τις

ἀδικοίη ὅποτερ' οὐκ οὖν. Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη· καὶ νῦν δὲ ἐπὶ οὕτω ἀγαθὸν οὐκ αἶψά τις γινώσκων σιωπῆσαι Χαλδαίοις καὶ τὰ πλεονάζοντα Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ σιωπῆσαι ἐγένοντο, εὐθὺς συνετείχζον τε ἀμφοτέρωθεν πρὸς ἀλλήλους ὡς κοινὸν φρούριον, καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰς ἀντιλήψεις συνέστησαν. Ἐπεὶ ὁ ἑκάτερος παρὰ τὴν σιωπῆσαι ἐλάβεν ἀμφοτέρωθεν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς φίλους ἦδη. Συμμεμνημένων δὲ ἐπέειπε τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις σφῶν πάσιν εὐκταὶ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ πῖνες τῶν Χαλδαίων οἱ λιπυροὶ (ζῶσι, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπίσταντο ἐργάζεσθαι, ἐν αὐτοῖς δὲ διαμένοντες, εἰς τοὺς πολέμους βιοτεύουσιν· αἱ δὲ γὰρ ἐλπίδες καὶ ἐμφορῆς, καὶ πολλάκις μὲν παρὰ τοῖς Ἰνδοῦ βασιλεῦσι, (καὶ γὰρ, ἔφασαν, πολὺ χεῖρον ὁ ἀνὴρ) πολλάκις δὲ καὶ παρὰ τοῖς Ἀσσυρίοις. Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Τί ἐν τούτῳ καὶ νῦν παρὰ τοῖς ἐμοῖς μεμνημένοι; ἐγὼ γὰρ δώσω ὅσον τις ἄλλος πλείονος δέποιε ἐδώκε. Συμμεμνημένοι οἱ, καὶ πολλοὺς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τῶν ἐγγενημένων. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ἔτω συνωμολογέτω.

Ὁ δὲ Κύρος ὡς ἤκουσεν ὅτι πρὸς τοῖς Ἰνδοῦ πολλάκις οἱ Χαλδαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνηθεὶς ὅτι ἦλθον παρὰ τοῖς ἀντιλήψεσιν εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὄχνητο πρὸς τοὺς πολέμους, ὅπως αὐτὸς καὶ τὰ ἐκείνων κατέδωκεν, ἐβούλετο μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῶν περὶ τὰς ἀντιλήψεις. Ἡρξάτο οὖν λόγος τοιοῦτος· Ὁ Ἀρμενίε, ἔφη, ὅτι ὑμεῖς οἱ Χαλδαῖοι, ἔπατέ μοι εἰ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλοιμι πρὸς τὸν Ἰνδόν, συμπέμψαιτ' αὖ μοι τῶν ὑμετέρων, οἵτινες αὐτῶν πλεονάζοντα ὁδὸν ἡγοῖντο αὐτῶν, καὶ συμπράττειν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τοῖς Ἰνδοῦ ἃ ἐγὼ βέλομαι; ἐγὼ γὰρ χεῖρα τῇ πρὸς ἀλλήλους ἐπὶ αὐτῶν βελοῖμαι ὑμῖν, ὅπως

ἔχω καὶ μαδὸν ἀφθόνης διδόναι οἷς ἂν δέη, καὶ πμᾶν καὶ δω-
 ρεῖαδ' ἧ στρατονομῶν τὰς ἀξίας· τέτων μὲν δὴ ἔνεκα βέλομαι
 ὡς ἀφθονώτατα χρημάτων ἔχειν. Δείδω δὲ τούτων νομίζων,
 ἥ μὲν ὑμετέρων ἡδύ μοι φείδεσθαι· (φίλος γὰρ ὑμῶς ἤδη νο-
 μίζω) πρὸς δὲ τῷ Ἰνδῷ ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. Ο αὖ
 ἄγγελος, ὃν κελύω ὑμᾶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπεράσσει-
 ρας γνέσθαι, ἐλθὼν ἐκείσε, λέξει ὧδε, Επεμψέ με Κύρος,
 ὃ Ἰνδὲ, πρὸς σε· φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χρημάτων, προσδέχ-
 μῃθ' ἢ ἄλλω στραπῶν οἴκοθεν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσ-
 δέχμαι, ἔφη) ἦν αὖ αὐτὰ πέμψης ὅποσα σοι περὶ χαρῆς
 φησὶν, ἦν θεὸς ἀγαθὸν τέλει δίδω αὐτὰ, περὶ γὰρ ποιῆ-
 σαι, ὥστε σὲ νομίζειν χαλῶς βεβουλῶναι χρυσάμηνον αὐτὰ.
 Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ
 ἐπιστέλλετε ὅ, τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἦν μὲν λά-
 βωμεν, ἔφη, παρ' αὐτῶν, ἀφθονωτέρως χρυσόμεθα· ἦν δὲ μὴ
 λάβωμεν, εἰσόμεθα ὅτι ἐδεμίαν αὐτὰ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ'
 ὄξισα ἡμῖν, ἐκείνη ἔνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πάν-
 τα ἤθεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κύρος, νομίζων οὐδ' ἰόντας Αἰμε-
 νίων καὶ Χαλδαίων ταιαῦτα λέξεν πρὸς αὐτὰς, οἷα αὐτὸς ἐπε-
 δύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν πρὸς αὐτὰς.
 Καὶ τότε μὲν δὴ, ὅποτε χαλῶς ἔρχε, ἀφελύσαντες τὴν σκηνὴν,
 ἀνεπαύοντο.

Τῇ δ' ὑπεραίῳ ὁ, τε Κύρος ἐπεμπε τὸ ἄγγελον, ἐπιστέλλας
 ὅσαρ' ἔφη, καὶ ὁ Αἰμενίων καὶ οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον εἰς ἱε-
 ρωπάτας ἐνόμζον (εἰ) καὶ συμπεράσσει καὶ εἰπεῖν πρὸς Κύρον τὰ
 προσήκοντα. Εἰ γὰρ τέτοις ὁ Κύρος ὁπτελέσας τὸ φερούμενον καὶ

φύλαξιν ἰσχυροῖς καὶ τοῖς ὁπληταῖοις πᾶσι, ἔσχευε αὐτῷ κα-
ταλιπὼν Μῆδον, ὃν ᾤετο Κυαξάρει ἀνὴρ μάλιστα χεῖροσθαι, ἀ-
πῆκε συλλαβὼν τὸ ἕτερον στρατόν, ὅσον τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὁ
πρὸ Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τὰς παρὰ Χαλδαίαν, εἰς τέτρακ-
χιλίαις, οἱ ᾤοντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρείττους εἶναι.

Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, εὐδοεῖς ἔμενον ἐνδοῦ Ἀρ-
μενίων, ἔτε ἀνὴρ, ἔτε γυνή, ἀλλὰ πάντες ὑπὸ πάντων, ἡδόμενοι
τῇ εἰρήνῃ, καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἰς τι ἕκαστος ἄξιον εἶχε. Καὶ
ὁ Ἀρμενίου τῷτοις ὅσα ἤχθετο, ἔπως αὖ νομίζων καὶ τὸν Κύρου
μᾶλλον ἡδέσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλῳ δὲ αὖ ὑπὸ
πίστε ἡ γυνὴ τῷ Ἀρμενίῳ, τὰς θυγατέρας ἔχευε, καὶ τὴν νεώ-
τερον υἱόν· ἔτι σὺν ἄλλοις δώροισι καὶ τὸ χρυσίον ἐκόμμιζεν, ὃ πρὶ-
τερον ἐκ ἡτέλε λαβεῖν ὁ Κύρου. Καὶ ὁ Κύρου ἰδὼν, εἶπεν, Ὑ-
μεῖς ἐμὲ ἐπιπίπτετε μωδῶ παρὰ τὸν νόμον εὐεργετῶν. ἀλλὰ σὺ, ὦ γύ-
νη, ἔχευε ταῦτα τὰ χρηματὰ ἀφ' ἧς φέρεαι, ἀπὸδιδόναι καὶ τὰ Ἀρμε-
νίῳ μακρότερον δὲ αὐτὰ καταρτίζων· ἔκπεμψον δὲ τὸν σὸν υἱὸν ὡς
καλλίστα ἀπ' αὐτῶν κατασκευάσασθαι ὑπὸ τὴν στρατείαν. διὰ δὲ
τῶν λοιπῶν κτῶ καὶ σωτῆ, ἔτι παρὰ ἀνδρῶν, καὶ ταῖς θυγατράσι, καὶ
τοῖς υἱοῖς ὃ, τι κεκτημένοι ἔτε κεκοσμημένοι καλλίον καὶ ἡδίων τοῖς
αἰῶνα ἀφ' ἧς εἰς τὴν γλῶσσαν, ἔφη, δὲ κατέγω τὰ σώματα, ὅταν
ἔκαστος τελευτήσῃ, καὶ ἀνακρύψῃ. Οἱ μὲν ταῦτα εἰπὼν πρὸς ἡλαν-
θεν· ὁ δὲ Ἀρμενίου συμπαροῦς πεπε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀν-
δρωποὶ, ἀνακαλυπνύοντες τὸν εὐεργετῶν, τὸν ἀνδρᾶ τὸν ἀγαθόν.
Καὶ αὐτὸν ἐποίησαν, ἕως ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συμβαί-
σιν δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρμενίου καὶ στρατιὰν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἶκος
ἔσῃ. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος ἀπῆκε χρηματοποιμένῳ, ἐχ' αὖ λαβεῖν

μοῖον χρέματι, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τέτων ἰτομιασάμενος, ἀφ' ὅν τὸν τρόπον, ὥστε λαμβάνειν ὅποτε δέοιτο. Καὶ τότε τῷ ἑσρατο-
 πεδάσαντο ἐν τοῖς μεθορίοις. Τῇ δ' ὑπεραία τὸ μὲν στρατόμα-
 καὶ τὰ χρήματα ἐπεμψε πρὸς Κυαξάρην, (ὁ δὲ πλησίον ἦν,
 ὥσπερ ἔφησεν) αὐτὸς ὃ σὺν Τιγράνη καὶ Περσῶν τοῖς αἰείστοις
 ἐδῆρε ὅπως ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ ὃ ἀφί-
 κετο εἰς Μήδους, τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ ταξιαρχαῖς,
 ὅσα ἐδόκει ἐκείνῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν τιμᾶν ἢ τι-
 νας ἀγαθὰ τῇ ὑφ' ἑαυτῆς ἐνόμιζε γὰρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρους
 ἀξίωμα ποιήσῃ, τὸ ὅλον αὐτὰ καλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς ὃ,
 ἔπειτα καλὸν ἶδοι εἰς τὴν στρατίαν, τέτο κτόμενον ἔδωρε-
 το τοῖς ἀξιώτατοις νομίζων, ὅ, τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἔχει τὸ στρα-
 τεύμα, τέτοις ἀπασιν αὐτὸς κεκοσμηθεῖται. Ἡνίκα ὃ αὐτοῖς διε-
 ῶδου ὡς ἔλαβεν, ἔλεξεν ὥδε πρὸς εἰς τὸ μέσον τῇ ταξιαρχῶν,
 καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων εἰς ἐτίμα·

“ Ἄνδρες φίλοι, δοκῇ ἡμῖν εὐφροσύνη τις νυνὶ παρῆναι,
 “ καὶ ὅτι εὐπορία τις παρογενήσεται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν
 “ τιμᾶν ἔξομεν εἰς ἂν βεβλώμεθα, καὶ τιμᾶσθαι ὡς ἂν ἕκαστος
 “ ἀξίῃ. Πάντως δὴ ἀναμνησκώμεθα τὰ ποῖα ἄθλα ἔρ-
 “ γα τέτων ἔσονται ἀγαθῶν ὅσον αἶψα· σκοπέμενοι γὰρ εὐρήσετε,
 “ τό, τε ἀγρυπνήσαι, ὅπως ἔδει, καὶ τὸ πονῆσαι, καὶ τὸ ἀπεῖσαι,
 “ καὶ τὸ μὴ εἶσαι τοῖς πολεμίοις. Οὕτως οὖν χρὴ καὶ τολοιπέ-
 “ ῃ ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἶναι, γινώσκοντες ὅτι τὰς μεγάλας ἡδονὰς
 “ καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἢ παιρῶ, καὶ ἢ καρτερία, καὶ οἱ ἐν
 “ τῇ κωρῇ πόνοι καὶ κίνδυνοι πρὸς ἔχονται.”

Κατανοῶν δὲ ὁ Κύρῳ ὡς εὖ μὲν αὐτὰ ἔχειν τὰ σάμα-

τα οἱ στραῖται πρὸς τὸ δυνάσθαι στρατιωτικούς πόνοις φέ-
 ρειν, εὖ ᾧ τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ὅπ-
 σήμονες δὲ ἦσαν τὰ παρορμήκοντα τῇ ἑαυτῶν ἑκάστω ὀπλίσει,
 καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἄρχουσιν ἑώρα πάντας εὖ παρε-
 σκευασμένους· ἐκ τέτων ἐν ἐπεθύμῳ τι ἥδη τῶν πρὸς τὰς πολε-
 μίας παρήκον· γινώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν, πολλάκις τοῖς
 ἄρχουσι καὶ τῇ καλῇ παρὰσκαδῇ ἀλλοιοῦνται τι· ἐπὶ δὲ ὁρῶν ὅτι
 φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς ἀντιγωνίζονται πολλοὶ καὶ ὁπλοφόνοις
 εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῷ στρατιωτῇ, καὶ τῶνδε ἕνεκα ἐξάγειν αὐ-
 τὰς ἐβόλετο εἰς πλὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ
 κίνδυνοι φιλοφρονῶς ποιεῖσιν ἔχειν τὰς συμμάχους πρὸς ἀλ-
 λήλους, καὶ ὁκέτι ἐν τούτῳ οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμημένοις
 φρονέουσιν, οὔτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπα-
 νῆσι καὶ ἀπαύζονται οἱ τοιοῦτοι τὰς ὁμοίας· νομίζοντες σωε-
 γὰς αὐτὰς τῷ κοινῷ ἀγαθῷ (εἶ). Οὕτω δὲ παρόντων μὲν ἐξώ-
 πλισε πλὴν στρατὸν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδυνάτο χαλκιστὰς τε
 καὶ ἀριστὰς· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους,
 καὶ ταξιάρχους, καὶ λοχαγούς· ἔτοι γὰρ ἀπλελυμένοι ἦσαν
 τὰ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ὁρισμοῖς· καὶ ὁπότε δεῖ
 ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ ἢ παρὰγγέλλειν τι, οὐδὲ ὡς ὁδὸν
 ἀναρχὸν κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχους καὶ ἐξαδάρχους
 πάντα τὰ κατὰλειπόμην διεκοσμεῖτο. Ἐπεὶ δὲ συνηλθον οἱ
 ὁπκαίριοι, παρὰ τῶν αὐτῶν, ἐπεδείκνυε τε αὐτοῖς τὰ κα-
 λῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκεν ἢ ἑκάστον ἰχυρὸν ἦν τῶν συμμαχι-
 κῶν. Ἐπεὶ δὲ καί κείνοις ἐποίησεν ἐρωτικῶς ἔχειν τὰ ἥδη ποιῶν
 τι, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπέναι ὅτι τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν

ἐκασον τὰς ἑαυτοῦ ἅπερ αὐτὸς ἐκείνοις, καὶ πειρᾶσθαι αὐ-
τοὺς ὀπιθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τῷ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυ-
μότατα πάντες ἐξορμῶνται, ὡροῦν ἢ πρῆναί ἐπὶ τὰς Κυαζά-
ρας θύρας. Τότε μὲν διὰ ἀπόντες οὕτως ἐποίουν· τῇ δὲ ὑσε-
ραΐᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν οἱ Ἀθακάριοι ἐπὶ τὰς θύρας.
Συνὲ τούτοις οὖν ὁ Κύρου εἰσελθὼν πρὸς τὴν Κυαζάρεν, ἤρξα-
το λόγῳ τοιῦδε·

“Οἶδα ἤ, ἔφη, ὦ Κυαζάρε, ὅτι ἀ μέλλω λέγειν, σὺ πά-
“λαι δοκῇ εἶδέν ἥτιον ἢ ἡμῖν· ἀλλ’ ἴσως αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα, μὴ
“δοκῆς, ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς, ἐξόδῳ μεμνηθεὶς. Επεὶ ἔν σὺ
“σιωπᾶς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡμῖν γὰρ δοκῇ πᾶσιν,
“ἐπεὶ περὶ παρεσκαυάσμεθα, μὴ ἐπειδὴν ἐμβάλλωσιν οἱ πλέμοι
“εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μύχεσθαι, μηδὲ ἐν τῇ φιλίᾳ καθημεύεσ
“ἡμᾶς ὑπομῆναι, ἀλλ’ ἵεναι ὡς τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν
“ἤ γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες, πολλὰ τῶν σῶν σινεῖμεθα ἀκοίτες·
“ἢν δ’ εἰς τὴν πολεμίαν ἴωμεν, τὰ ἐκείνων κακῶς ποιήσομεν ἡδὲ
“μυροί. Επειὶ αὖ νῦν ἤ σὺ ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἢν δ’
“ἐκτραυλώμεθα, θρεφόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. Επὶ ἢ εἰ ἤ μείζων
“πῆς ἡμῖν κίνδυνος ἐμελλεν εἶναι ἐκδὲ ἢ ἐνθαδὲ, ἴσως τὸ ἀσφαλέ-
“στατον ἦν ἂν αἰετέον. Νῦν ἢ ἴσοι μὲν ἐκείνοι ἔσονται, εἰάν τε ἐν-
“θαδὲ ὑπομῆνῳμεν, εἰάν τε εἰς τὴν ἐκείνων ἰόντες ὑποδυτῶμεν
“αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχόμεθα, ἢν τε ἐνθαδὲ ὀπιόν-
“τας αὐτὰς δεχώμεθα, ἢν τε ἐπ’ ἐκείνοις ἰόντες τὴν μάχην
“συνάπῳμεν. Πολὺ μὲντοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἑρρωμενέ-
“ραις ταῖς ψυχαῖς τῶν στρατιωτῶν χρῆσόμεθα, ἢν ἴωμεν ὀπι-
“τὰς ἐχθρὰς, καὶ μὴ ἀκόντες δοκῶμεν ὀρᾶν τὰς πολεμίας· πο-

“ λὺ δὲ καὶ κείνοι μᾶλλον ἡμᾶς φοβηθήσονται, ὅταν ἀκούσω-
 “ σι ὅτι ἔχῃ ὡς φοβούμενοι πηόσμεν αὐτὲς οἴκοι χαθήμενοι,
 “ ἀλλ’ ἐπεὶ αἰδανόμυθα παρσιόντας, ἀπαιτῶμεν τε αὐτοῖς, ἵν’
 “ ὡς τάχιστα συμμίζωμεν, καὶ οὐκ ἀναμείρομεν ἕως ἂν ἡ ἡμε-
 “ τέρα χώρα κακῶται, ἀλλὰ φθάνοντες ἤδη δῆξμεν τὴν ἐκεί-
 “ νων γῆν. Καίτοι, ἔφη, εἰ πὶ ἐκείνης μὲν φοβερωτέρας ποιήσομαι,
 “ ἡμᾶς ὅτι αὐτὲς θαρράλεωτέρας, πολὺ τῆτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέκ-
 “ τημα νομίζω· ἔτι δὲ κίνδυνον ἔτιω· ἡμῖν μὲν ἐλάττω λογίζομαι,
 “ τοῖς ὅτι πολεμίοις μέλλω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατήρ αὐτῆς
 “ λέγει, καὶ σὺ φῆς, καὶ οἱ ἄλλοι ὅτι πάντες ὁμολογήσιν, ὡς αἱ μά-
 “ χαι κρίνουν) μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τ’ σωματίων ῥώμας.”
 Ο μὲν ἔτιω· εἶπε· Κυαξάρης ὅτι ἀπεκρίνατο,

Αλλ’ ὅπως μὲν, ὦ Κύρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχ-
 θομαι τρέφων ὑμᾶς, μηδ’ ὑπονοεῖτε· τό γε μέντοι ἵνα εἰς
 πλὴν πολεμίαν, ἥδη καὶ ἐμοὶ βέλπον εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντα.
 Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κύρε, ὁμολογῶμεν, συσχυαζώμε-
 θαι, καὶ ἵν’ τὰ τῆς γῆς ἡμῖν γὰθον συγχεταιῇ, ὀξίζωμεν ὡς
 τάχιστα. Ἐκ τούτου τοῖς μὲν στραπώταις εἰπὼν συσχυαζέσθαι ὁ
 Κύρε, ἔδυσεν, παρ’ αὐτὸν μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα ὅτι καὶ τοῖς ἄλ-
 λους θεοῖς· καὶ ἠτάτο ἰλέως καὶ εὐμενεῖς ὄντας, ἡγεμόνας γίνε-
 σθαι τῇ στρατῷ, καὶ παρὰ τὰς ἀγαθὰς, καὶ σικιμάχας, καὶ
 συμβέλεις τ’ ἀγαθῶν. Συμπῆρεχάλη δὲ καὶ ἥρωας γῆς Μιθρίας
 οἰκίτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ’ ἐκαλλίευσεν τε ἔτι ἀνδρῶν ἦν αὐ-
 τῷ τὸ στρατόν τε πρὸς τοῖς ὀρείοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος
 αἰσίοις, ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. Ἐπεὶ ὅτι τάχιστα διέβη τὰ ὄρη,
 ἐκ δ’ αὖτε ἔτι ἰλάσκετο χαῖς, καὶ θεῖς θυσίαις, καὶ ἥραις Λατυ-

ρίας οὐκ ἄτορτος εὐμενίζετο. Ταῦτα δὴ ποιήσας, αὐτὸς Διὶ πα-
τρίᾳ ἔδωκε, ἥ ἐῖς ἄλλος θεῶν ἐφαίνετο, ἔδωκε δὲ ἡμέλει.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα χαλῶς εἶχεν, εὐθὺς τὰς μὲν πεζοὺς πορρα-
χαρόντες οὐ πολλὴν ὁδὸν, ἐστρατοπεδύσαντο· τοῖς δὲ ἵπποις
καταδρυμνῶ ποιήσαντες, περὶβάλλοντο πολλὴν καὶ παντοίαν
λείαν. Καὶ τοιοῦτον δὲ μεταστρατοπεδύομενοι, καὶ ἔχοντες
ἄφθονα τὰ θηπιόδεια, καὶ δηομέτες πλὴν χώρειν, ἀνέμενον
ὄντο πολεμίοις. Ἡνίκα δὲ πορραχόντες ἐλέγοντο οὐκέτι δέχ' ἡ-
μεῶν ἀπέχειν ὁδὸν, τότε δὴ ὁ Κύριος λέγει, Ω Κυαξάρη,
ὦρα δὴ ἀποδυτᾶν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς
ἡμετέροις, φοβεμένους μὴ ἀντιπροσέιναι· ἀλλὰ δῆλοι ὦμεν ὅτι
ἐκ ἁλόντες μαχέμεθα. Ἐπεὶ ὃ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κυαξάρῃ, ἔ-
τι δὴ αἰεὶ συνεταγμένοι πορραχὸν πορεύοντο κατ' ἡμέραν, ὅσον ἐδό-
κει αὐτοῖς χαλῶς ἔχειν. Καὶ δῶπνον μὲν αἰεὶ καὶ φῶς ἐποιέοντο,
πυρὰ δὲ νύκτωρ ἐκ ἔχον· ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἔμπορρα μὲντοι ἔ-
στρατοπέδῳ ἔχον, ὅπως ὁρῶντες μὲν εἰ πινες νυκτὸς πορραχίονεν, διὰ τὸ
πῦρ, μὴ ὁρῶντο δὲ ὑπὸ τῷ πορραχόντων. Πολλὰκις δὲ ἐπὶ πύργῳ
στρατοπέδῳ ἐπεσπόλυν, ἀπ᾽ αὐτῆς ἐνεκα τῶν πολεμίων· ὥς ἔστιν ὅτε
καὶ κατὰ σκοποὺς ἐνέπιπτον εἰς τὰς πορφυλαχὰς αὐτῶν, ἀπὸ τῶν
ἐπὶ πύργῳ (ἔῃ), ἐπὶ πόρῳ δὲ στρατοπέδῳ οἰόμενοι (ἔῃ).

Οἱ μὲν ἄνθρωποι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ
στρατοπεδία ἐγγίγντο, τάφρον περὶβάλλοντο· ὅπως καὶ νῦν ἐπὶ
ποιοῦσιν οἱ βαβυλωνιοὶ βασιλεῖς, ὁπόταν στρατοπεδεύωνται· (τά-
φρον περὶβάλλοντες) εὐπετῶς ἀπὸ τῆς πολυχρείας (τά-
φρον περὶβάλλοντες) ἴσασιν γὰρ ὅτι
ἵππων στρατοπεδία ἐν νυκτὶ παραχῶδες ὅτι καὶ δύσχευται, ἀλ-
λως τὰ ἐν βαβυλωνίᾳ. Πεποδισμένοι γὰρ ἔχουσιν τὰς ἵππους ὅτι

ταῖς φάτναις· ἢ εἴ τις ἐπ' αὐτὰς ἴοι, ἔργον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔργον δὲ χαλινῶσαι, ἔργον δὲ ἐπιστάξαι, ἔργον δὲ ἐπιθωρακίσασθαι· ἀναβάντας δὲ ἐφ' ἵππων ἐλάσαι· ἀλλὰ τῷ στρατοπέδῳ παντάπασι ἀδιώγατον. Τύτων δὲ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα παρῶνται· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκῶ, τὸ ἐν ἐχυρῷ (ἔϊ), καὶ ὁρῶσιαν παρέχειν ὅταν βούλωνται μὴ μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιουῦντες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίνοντο. Ἐπεὶ δὲ παρσιόντες ἀπέειχον² ὅσον παρσάγγῳ, οἱ μὲν Αἰσύριοι ἔτιως ἐστρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρη, ἐν παρσιταφρουμῷ μὲν, χαλῖα φρουρὰ δὲ ὃν Κῦρος, ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανισάτῳ, κώμας τε καὶ γεωλόφους ἐπιπαρῶν ποιησάμενος· νομίζων πάντα τὰ πολεμικά, ἐξαίφνης ὁρώμενα, φοβερώτερα τοῖς ἐνθυπίοις (ἔϊ). Καὶ ἐκείνη μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, παρφυλαχὰς ποιησάμενοι ἐκάτεροι ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δὲ ὑπεραῖα ὁ μὲν Αἰσύριος καὶ ὁ Κερσίσιος καὶ οἱ ἄλλοι ἠγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατάματα ἐν τῷ ἐχυρῷ· Κῦρος δὲ καὶ Κυαξάρης σιωταζάμενοι παρῶντες, ὥς, εἰ παρσίοιεν οἱ πολέμοι, μαχόμενοι. Ως δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι οὐκ ὁρῶσιεν οἱ πολέμοι ἐκ τῶν ἐρυμῶν, οὐδὲ μάχην ποιήσουσιν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης χαλῆσας τὸν Κῦρον ἐπ' αὐτὸς τὰς ὀπκασίας, ἔλεξε τοιάδε· Δοκῶ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν σιωταζαγμῶν, ἔτιως ἵνα παρὰ τὸ τῶν ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλὸν ὅτι γέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γάρ, ἔφη, ἐπειδὴν μὴ ἀντεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον θαρρήσονται ἐν ἅπασιν· οἱ πολέμοι δὲ τὸ τὸλμᾶν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσονται. Τύτω μὲν δὴ ἔτιως ἐδόκῃ. Οἱ δὲ Κῦρος ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῶν

θεῶν, ὧ Κυαξάρη, ἔτω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορευ-
 σάμεθα ἢ σὺ κελύεις, νῦν τε προσιόντας ἡμᾶς οἱ πολέμοι θεάσον-
 ται ἐδὲν φοβέμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλῇ εἰσι ἔμνηδεν παθεῖν·
 ἐπειδὴν τε μνηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν, πάλιν χαθορώμεντες ἡμῶν
 τὸ πλῆθος πολὺ ἐνδεέσερον ἔσται αὐτῶν, χαλῖα φρονήσεις, καὶ αὐρεῖον
 ἐξῆσαι πολὺ ἑρρώμενεσέρας ταῖς γνώμας. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες
 μὴ ὅτι πάρεσμεν, ἔχοντες ὅτι ἡμᾶς, εὖ τῆτο ἐπίσω, ἐχῖα φρο-
 νήσιν, ἀλλὰ φροντίζεις τί ποτε τῆτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι παρὶ
 ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι ὁδὸν παύονται. Οταν δ' ἐξίσωσι, τότε δεῖ
 αὐτοῖς ἅμα φανερεῖς τε ἡμᾶς γενέσθαι ἔπειτα εὐθύς ὁμόσε, εἰ-
 ληφότας αὐτὰς ἐνθα πάλαι ἐβελόμεθα. Λέξας δ' ἔτω Κύ-
 ρος, συνέδοξε καὶ ταῦτα Κυαξάρει καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε μὲν
 δειπνοποιησάμενοι, ἔπειτα καὶ χαλῖα σπῆσαιμενοι, καὶ περὶ πολ-
 λὰ παρὰ τῶν φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ
 παρὰ Κύρος μὲν ἐσεφθωμένῳ ἔειπε, πρὶν γαίλα δὲ καὶ τοῖς
 ἄλλοις ὁμοτίμοις ἐσεφθωμένοις πρὸς τὰ ἱερά πρῆναι. Ἐπεὶ
 δὲ τέλει εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέσας αὐτὰς, ἔλεξεν·

“Ἄνδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς οἱ τε μάντιες φασὶ, ἔμοι συνδοκῇ,
 “μάχην τ' ἐσεσθ' ὑποαγγέλλουσιν, καὶ νίκην διδόναι, καὶ σωτηρίαν
 “προὔπιχεν ἐν τοῖς ἱεροῖς. Ἐγὼ δ' ὑμῖν μὲν παραινῶν ὁποῖας τι-
 “νάς χρῆται ἐν τῷ τοῦδε, αἰχμνοίμην ἂν· οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα
 “ἐπίσης ἐμοὶ ἐπισταμένους, καὶ ταῦτα μεμελετηκότας τε ἔπειτα ἀκροά-
 “σας ἀκρόαταις διὰ τέλους, ἅπας ἐγὼ, ὥστε καὶ ἄλλας εἰκότως ἂν δι-
 “δάσκοντες τάδε. Εἰ δ' ἢ μὴ τυγχάνετε χαλῖα νοηκότες, ἀκρόατε.
 “Οὐς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε ἔχομεν καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς
 “ὁμοίως ποιεῖν, τῆτος δὲ ὑμᾶς ὑπομνήσκων ἐφ' οἷς τε ἐτρεφό-

“μῦθα ὑπὸ Κυαξάρης, ἃ τε ἠπαῖμεν, ἐφ’ ἃ τε αὐτὸς ᾤδατο
 “κλήκαμεν, ὥστε ἀσμενοὶ ἀνταγωνισαὶ ἡμῖν ἐφαζέεσθαι. Καὶ
 “τίττε ὃ αὐτὸς ὑπομνήσκεται, ὅτι ἦδε ἡ ἡμέρα δείξει ὅτι ἀξίος
 “ἐχθρὸς ἐστίν. Ων γὰρ αἱ ἀνδρῶποι ὀψιμαθῆες γένωνται, ἐδὲν γὰρ
 “μαστὸν εἰ πινες αὐτῶν ἔσ’ ὑπομνήσας δέον. ἀλλ’ ἀγαπῶν εἰ
 “ἔξ ὑποβολῆς δύναντο ἀνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. Καὶ ταῦτα μέντοι
 “παράγοντες, ἅμα καὶ ὑμῶν αὐτῶν πείραν λήψατε. Οὐ μὲν γὰρ
 “διωκόμενος ἐν τῇ ταῦδε ἔσ’ ἄλλαις βελτίους ποιεῖν, εὐκότως αὖ
 “ἦδη καὶ ἐαυτῷ συνηθεῖν τελείως ἀγαθὸς αἰνῶν. ὁ δὲ ὅτι τίττε
 “ὑπομνήσαι αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τῶτο ἀγαπῶν, εὐκότως αὖ
 “ἡμετέλῃ αὐτὸν νομίζοι. Τούτῃ δ’ ἔπειτα οὕτω ἐγὼ, ἔφη, αὖ-
 “τοῖς λέγω, ἀλλὰ ὑμῶς κελεύω λέγειν, ἵνα καὶ δρέσκεσθε ὑμῖν
 “πειρῶνται. ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἐχθρὸς τῷ ἐαυ-
 “τῷ μέρει. Εὖ δ’ ὅπισθαδε, ἔφη, ἕως αἱ γὰρρουῶνται τέρας
 “ὑμῶς αὐτὸς ὀπίσθεν ὀπίσθεν, καὶ τέτοις καὶ ἄλλαις πολλὰς ἐλ-
 “γω, ἀλλ’ ἐγὼ γὰρρεῖν διδάξετε.” Τέλος εἶπε ἀπόνους ἀρι-
 “στὰν ἐσεφθαμμένους, καὶ ἀπονόους ποιησαμένους ἤκεν εἰς τὰς
 “τάξεις αὐτοῖς σεφάνους. Ἐπεὶ δ’ οὗτοι ἀπῆλθον, αὖτις τοὺς
 “ἐργαγὰς προσεχέλασε, καὶ τέτοις αὖ τοιαῦδε ἔλεξεν·

“Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ὅμοιόν τι γηγόναιε, καὶ ὅμοιοι
 “λελογμένοι ἐστέ, οἱ δοχεῖτε τὰ μὲν ἄλλα τοῖς κρατίστοις ὁμοιοῖ
 “εἶναι, τῇ δ’ ἡλικίᾳ ἔσ’ ἐφθιμώτεροι. Καὶ τοῖνυν χώρῃ ἐχέτε
 “ἐδὲν ἡπιοῦ ἐντιμῶν ὅτι πρῶτα τῶν ὑμῶν γὰρ ὁπότεν ὄντες τὰς
 “ἀγαθὰς αἰν, ἐφορῶντες καὶ ὀπτακλύοντες αὐτοῖς, ἐπὶ κρείττερος
 “ποιοῖτε· εἴτε πῶς μαλακίζοιτο, καὶ τῶτον ὀρῶντες ἐκ αἰν ἐπὶ
 “τρέποιτε αὐτὰ. Συμφέρει δ’ ὑμῖν, ἔφη, τῷ καὶ ἄλλῳ, τὸ νῦν

“καὶ, καὶ ἀγὰ ὃ ἡλικίαν καὶ ἀγὰ τὸ βάρος τῆς σολῆς. Αὐτοὶ δὲ
 “ἄρα ὑμᾶς καὶ οἱ ἐμπροσθεν ἀνακαλουμέντες ἐπεσθαι ἄρεγ-
 “γῶσιν, ὑπακούετε αὐτοῖς· καὶ ὅπως μοῖρ' ἐν τούτῳ αὐτῶν
 “ἠπληθύνεσθε ἀντιπρόσωπευόμενοι αὐτοῖς, ὅτι οὗτοι ἡγήσαντο ἐπὶ
 “τὰς πολεμίας. Καὶ ἀπὸντες, ἔφη, δέξισθαι καὶ ὑμεῖς, ἡκε-
 “τε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐσφυαυμένοι εἰς τὰς τάξεις.” Οἱ μὲν δὲ
 ἀμφὶ Κῦρον ἐν τέτοις ἦν· οἱ δ' Ασσύριοι καὶ δὴ ἡρισκότες ἐξή-
 σάν τε θρασέως, καὶ ἄρετάποιτο ἑρρωμένως. Παρέταθε ὃ αὐτὸς
 ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ἑρμῆος ἄρελάνων, καὶ ποιάδε ἄρεκελεύετο·

“Ἄνδρες Ασσύριοι, καὶ δὲ ἄνδρες ἀγαθοὺς εἶμαι. Νυνὶ
 “γὰρ παρὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ παρὶ γῆς ἐν ᾗ ἔφυ-
 “τε, καὶ παρὶ οἴκων ἐν οἷς ἐπράφητε, καὶ παρὶ γυναικῶν ὃ καὶ
 “τέκνων, καὶ παρὶ πάντων ὧν κέκτησθε ἀγαθῶν. Νικήσαντες
 “μὲν γὰρ, ἀπὸ πάντων τέτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόθεν, κύριοι ἔσεσθε· εἰ
 “δὲ ἠπληθύνεσθε, εὖ ἴστε ὅτι πῶς ἀδωσέμε ταῦτα πάντα τοῖς πολε-
 “μίοις· ἃ τε ἐν νύκτι ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. Μωρὸν γὰρ
 “τὸ κρατεῖν βελομένους, τὰ τυφλὰ ὅτι σώματος ἐξ ὁπλῶν ἐξ ἀχει-
 “ρα ζῶντα ἐναντία τάττει τοῖς πολέμοις φεύγοντα. Μωρὸς ὃ
 “καὶ εἰ τις ζῆν βελόμενος φεύγειν ἐπιχειροίη· εἰδὼς ὅτι οἱ μὲν
 “νικῶντες σώζονται, οἱ δὲ φεύγοντες ἀποθνήσκουσιν μάλλον ἢ με-
 “νομένων. Μωρὸς ὃ καὶ εἰ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν, ἠπλῶν προσέξῃ.
 “Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τὰ τε ἑαυτῶν σώζουσιν, καὶ τὰ
 “τῶν ἡττημένων περισλαμβάνουσιν· οἱ δὲ ἡττημένοι ἅμα ἑαυ-
 “τὰς τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποβάλλουσιν;” Οἱ μὲν δὲ Ασ-
 σύριοι ἐν τέτοις ἦν·

Ὁ δὲ Κυροῦ ἀντιπάλαιος πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγεν ὅτι ἦδη καμῶς

εἶπ' ἄρα ἐπὶ τὰς πολέμιας· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἐπὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔξω
 ὃ ἐρύμαλος, ἐν ᾧ ἂν παρορίωμεν, πολλοὶ ἔσονται· μὴ ἔν ἀνα-
 μύωμεν ἕως ἂν πλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἐπὶ οἴο-
 μβα εὐπετῶς αὐτῶν κρατήσῃ. Οἱ δ' αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο,
 ὦ Κυναξάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἔσονται οἱ ἠπληθέντες, εὔ-
 ἴδι ὅτι ἡμᾶς μὲν ἐξῆσι, φοβεμύεις τὸ πλῆθος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχει-
 ρῆσαι· αὐτοὶ δ' ἔτι νομίσασιν ἠπληθῆσθαι· ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης δέη-
 σαι, ἥ ἂν ἀμεινον ἴσως βεβλήσαιντο ἢ νῦν βεβλήσιν, παρ-
 ὄντες ἐαυτοὺς ἡμῖν ταμνέας, ὥσθ' ὁπόσοις ἂν βεβλήσιν αὐ-
 τῶν μάχεσθαι. Οἱ μὲν δὲ ἄγγελοι ταῦτα ἀκούσαντες ἔχοντο.

Εν τῷ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι πῆλ-
 τῶν ὁμοτίμων αὐτομόλοις ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἰκός,
 ἠρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολέμων. Οἱ δ' ἔλεγον
 ὅτι ὁραιοίεν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ πῦρατάητοι αὐτοὺς ὁ βα-
 σιλὺς ἔξω ὦν, καὶ πῦρακελεύοιτο μὲν δὴ τοῖς αἰὲ ἔξω ἔσι πολ-
 λά τε καὶ ἰσχυρά, ὡς ἔφασαν λέγειν τοὺς ἀκούοντας. Ενταῦ-
 θα εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ καὶ σὺ συγ-
 χαλέσας, ἕως ἐπὶ ἔξῃ παρακελεύσαιο, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμέ-
 νους ποιήσας τοὺς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, ὦ Χρυ-
 σάντα, μηδὲν σε λυποῦντων αἰ τὰ Ασυρείου παρακελεύσεις·
 ὁδὲ μὲν γὰρ οὕτως ἔσαι καλὴ παραίνεσις, ἢ τις τοὺς μὴ ὄν-
 τας ἀγαθούς αὐθημερὸν ἀκούσαντας ἀγαθούς ποιήσει· οὐκ
 ἂν οὖν τοξότας γε, εἰ μὴ ἔμπαροθεν τοῦτο μεμελετηκότας
 εἶεν· οὐδ' ἀκοντισαί, ὁδὲ μὲν ἰπώεας γε· ὁδὲ μὲν τὰ
 γε σώματα ἰκανοὺς πονεῖν, ἢν μὴ παρόθεν ἡσκηκότας ὦσι. Καὶ ὁ
 Χρυσάντας εἶπεν, Ἀλλ' ἄρα τοι, ὦ Κῦρε, ἐὰν ταῖς ψυχαῖς αὐ-

τῶν πρᾶκελδυσάμηνος ἀμείνους ποιήσης. Ἡ καὶ δυνάμει ἂν, ἔφη ὁ
 Κύριος, εἰς λόγον ῥηθεὶς αὐθημερὸν αἰδῶς μὲν ἐμπλήσῃ τὰς
 ψυχὰς τῶν ἀκασάντων, ἢ ἀπὸ τῶν αἰσθῶν κωλύσῃ, πωρτῆς ψα-
 δὲ ὡς χρῆ, ἐπαίμνους μὲν ἐνεκα, πάντας μὲν πόνον, πάντας δὲ κίν-
 διμους ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δὲ ἐν ταῖς γνώμας βεβαίως τῆτο, ὡς
 αἰρετώτερον ὅτι μαχημένους ἀποθνήσκουσιν μάλλον ἢ φεύγοντας
 σωθῆναι; Ἀρ' οὕτως, ἔφη, εἰ μέλλουσιν τοιαῦτα διάνοιαν ἐγγυή-
 σεσθαι ἀνθρώποις καὶ ἔμμενοι ἔσεσθαι, πωρτον μὲν νόμους ὑπάρξαι δεῖ
 τοίετους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐνέλιμος καὶ ἐλδύθριος ὁ βίος πα-
 ρακιδυαθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγύνος ὁ αἰώ-
 νος ὁ αἰὼν ἐπαυακείσεται; Ἐπεὶ δὲ διδασκάλους, οἷμα, δεῖ ὅτι ἀρ-
 χόντας ὅτι τέτοις γενέσθαι, οἱ πινες δεῖξασί τε ὁρῶν καὶ διδά-
 ξασιν καὶ ἐπίστανται τῶντα δρᾶν, ἕως ἂν ἐγγυήται αὐτοῖς τὰς μὲν
 ἀγαθὰς καὶ εὐκλεεῖς εὐδαιμονεσάτους τῶν ὄντων νομίζειν, τὰς δὲ
 κακὰς καὶ δυσκλεεῖς, ἀθλιωτάτας πάντων ἡγεῖσθαι. Οὕτω γὰρ
 δεῖ ἀγαθῶν τὰς μέλλοντας τῆ ἀπὸ τῆς πολεμίας φόβου τῆ
 μάθου κρείττονα πρᾶξασθαι. Εἰ δὲ τοὶ ἰόντων εἰς μάχην σὺν
 ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῆς παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται,
 ἐν τῇτω δυνήσεται τις ἀπορραψωδῆσαι πῶς χρῆμα ἀνδρῶν
 πολεμικοῦς ποιῆσαι, πάντων ἂν ῥᾶσον εἴη καὶ μαθεῖν καὶ δι-
 δάξαι πῶς μεγίστω τῆς ἐν ἀνθρώποις ἀρετῇ. Ἐπειδὴ ἔγνω,
 ἔφη, ὅτι ἂν τούτοις ὁπίσσειον ἐμμόνοις ἔσεσθαι, οὐς νῦν ἔ-
 χοντες πᾶρ ἡμῖν αὐτοῖς ἡσχοῦμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμᾶς ἐώρων
 παρῆναι, οἱ καὶ πῶς ἀδείγμα αὐτοῖς ἔσεσθαι οἷους χρῆ εἶναι, καὶ
 ὑποβάλλειν δυνήσεσθαι ἢ πᾶσι ἐπιδανθάνωνται. Τὰς δὲ ἀπαυδύ-
 τας παντάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμεν ἂν, ἔφη, ὦ Χερσαίντα, εἰ

τι πλέον ἂν ὠφελήσῃς λόγος καλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ἢ τὴς ἀπαυδύτης μουσικῆς ἄσμα καλῶς ἀδέν εἰς μουσικὴν. Οἱ μὲν τοιαῦτα διελέγοντο.

Ο δὲ Κυαξάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ὀξυμαρτάνοι ἀγατεύδων, ἢ ἔκ ἄγων ὡς τάχιστα ὅπῃ τὰς πολεμίας. Καὶ ὁ Κύρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις, Ἀλλ' εὖ μ' ἴστω, ἔφη, ὅτι ἔγω αἶσιν ἔξω ὅσως ἔδω· ἢ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτῷ ἐν ἀπασι· ὅμως ᾗ ἐπεὶ ἐκένω δοκῶ, ἄξω ἤδη. Ταῦτα εἰπόν, ὁ προσευξάμενος τοῖς θεοῖς, ἔξῃς τὸ γράτευμα. Ως δ' ἤρξατο ἄγειν ἐπὶ γαίῃ, ὃ μ' ἠγείτο, οἱ δ' εἶποντο, εὐτάκτως μ', διὰ τὸ ἐπιστάσαι τε ὁ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐρρωμένως ᾗ, διὰ τὸ φιλονεικῶς ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀφ' ὃ τὰ σώματα ἐκπεπονησθαι, καὶ ἀφ' ὃ πάντα ἄρχοντας τὰς περὶ τοιαύτας εἶναι· ἠδέως δὲ, ἀφ' ὃ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσταντο γὰρ, ἢ ἐκ πολλῶ οὕτως ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλέςτατον ^(τῇ) καὶ ῥᾶστον τὸ ὁμοσεῖναι τοῖς πολεμίοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, ἢ ἀκοντισταῖς, καὶ ἰππεῦσιν.

Εὖς δ' ἐπὶ βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κύριος σῶμα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ. Ἐπεὶ ᾗ πάλιν ἦκε τὸ σιμάθημα ἀνταποδιδόμενοι, ἔξῃς ἦν αὖ Διοσκούρους παῖνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεοσφῶς πάντες σιωπῇ ἤκουον μεγάλη τῇ φωνῇ· ἐν τῇ τοιαύτῃ γὰρ δὴ οἱ δεισιδαίμονες ἦσαν τὰς ἀνθρώπων φοβούμεται. Ἐπεὶ δ' ὁ παῖς ἐγύρετο, ἅμα πορδύομενοι οἱ ὁμότιμοι φαιστροὶ, καὶ πεπαρδύομενοι, ὡσεὶ ὄντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες παρεστίτας, ὀπίστας, λέγοντες πολὺ τὸ, Ἀγαθε ἀνδρες φίλοι, Ἀγαθὸν

ἀνδρας ἀγαθοί, παρεκάλουν ἀλλήλους ἑπαυαι. Οἱ δ' ὅτι
 αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀνὴρ παρεκάλει τοῖς παρόσις ἡγεῖ-
 σθαι ἑρριμίας. Ἦν δὲ μετὸν τὸ στρατόμα τῷ Κύρῳ παρ-
 θυμίας, φιλοθυμίας, ῥήμης, γάρσος, παρεκάλουσι, σω-
 φροσύνης, πειθοῦς· ὅτι οἱμα δεσπότατον τοῖς ὑπερδωτίοις.
 Τῶν δ' Αἰσυρίων οἱ μὲν δὸτὸ τῷ ἀεμάτων παρμαχῆντες, ὡς
 ἑγγὺς ἦδη παρσεμίγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ
 ἀεμαία, καὶ ἀνεχώρουν παρὸς τὸ ἑαυτῶν πλῆθος· οἱ ᾗ τοξόται, καὶ
 ἀκοντισαί, ἐσφενδαυτῶν αὐτῶν ἀφίεσαν τὰ βέλη πολλῶ πρὸς
 ἐξικνεῖσθαι. Ὡς δ' ἐπίοντες οἱ Πέρσαι ἐπέσθῃ τ' ἀφικμένῃσι βελῶν,
 ἐφ' ἐγγεῖστο δὴ ὁ Κύρῳ· Ἀνδρες ἀριστοί, ἦδη γὰρ ἴσιν τις ἰὼν ἐπι-
 δεικνύτω ἑαυτὸν καὶ πῶς ἐγγυάτω. Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοντο τῷ ὑπὸ
 ᾗ παρθυμίας καὶ μένης καὶ τῷ παύειν συμμίζαι, δρόμου πῆς
 ἡξάντο· συνεφείπετο ᾗ καὶ πᾶσα ἡ φάλαγγς δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς
 δὲ ὁ Κύρῳ ἐπαλαδόμενος ἔβαδεν, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα
 ἐφ' ἐγγεῖστο, Τίς ἐφ' ἐπέ; Τίς ἀγασ; Τίς πρῶτος ἀνδρὰ χα-
 ταβαλῃ; Οἱ ᾗ ἀκέσαντες, τὸ αὐτὸ τῷ ἐφ' ἐγγοντο· καὶ ἀφ' ἐ-
 πάντων δὴ, ὥσπερ πῶς ἐγγυά, ἔπως ἐχώρει· Τίς ἐφ' ἐ; Τίς ἀγασ-
 ; Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἔπως ἔχοντες ὁμοσε ἐφέροντο· οἱ γεμὴν πο-
 λέμοι ἐκέπτε ἐδύναντο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἐφ' ἐγγον εἰς τὸ
 ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι καὶ τὰς εἰσόδους ἐπόμενοι, ὡς ἐμύων
 αὐτῶν, πολλοὺς ἀπέκτειναν· τὰς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμπέπον-
 τας ἐπεισπιδῶντες ἐφ' ἐγγον, ἀνδρας ὁμῆ καὶ ἰπῶας· ἔνια γὰρ
 τῷ ἀεμάτων εἰς τὰς τάφρους ἠναγκάσθη φεύγοντα συνεπα-
 σθαι. Καὶ οἱ τῷ Μήδων ᾗ ἰπῶεις, ὁρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς
 τὰς ἰπῶας τῷ πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν ἐ τέττας. Ἐνθα δὴ καὶ

ἰστων διωγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόντος ἔξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ὂντος ἔ' ἐρύματ' τῇ Ἀσυρίῳ ἐσπότες ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τῆς τάφρου, τοξόειν μὲν καὶ ἀκοντίζειν εἰς τὰς δὺπακτείνοντας ἔτε ἐφρόνεν, ἔτ' ἐδύναντο, ἀλλ' ἔτε τὰ δεινὰ ὀρεγμάτια καὶ ἀλλ' ἔτ' φόβον. Τάχα δ' ἔ' χαλαμαζόντες τ' Περσῶν πινὰς ἀλακεκοφῶναι πρὸς τὰς εἰσόδους τῶ ἐρύματος, ἐπράποντο ἔ' ἀπὸ τ' κεφαλῶν ἔφθνον. Ἰδοῦσαι δ' αἱ γυναῖκες τῇ Ἀσυρίῳ καὶ τ' συμμάχων φυγὴν ἤδη ἔ' ἐν τῇ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, ἔ' ἔθει ἐκπεπληγμένα, αἱ μὲν ἔ' τὰ τέκνα ἔ'χουσαι, αἱ δ' ἔ' νεώτεραι χαλαρήγνυμναι τὰς πέπλους, καὶ δρυπτόμναι, καὶ ἐκείδουσαι πάντας ὅτι ἐντυγχάνοιεν, μὴ φύγειν χαλασπόντας αὐτάς, ἀλλ' αἰμῶναι καὶ τέκνοις καὶ ἐαυταῖς καὶ σφίσιν αὐτοῖς. Εἵθα δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πσιλάτοις σάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναβάντες ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς, καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἤρεκελδούτο. Ως δ' ἔγνω ὁ Κύρως τὸ γιγνόμενον, δέσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο εἶσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖν τι, παρεγγύησεν ὑπὲρ πόδας ἀνίσχειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Εἵθα δ' ἔγνω τις ἂν τὰς ὁμοτίμοις καὶ πεπαυδουμένοις ὡς δεῖ· ταχὺ μὲν γὰρ αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ ἔ' τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ως δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔσπασαν καὶ χώσαν πολλῶ μάλλον χρεῖ, ἀκφιβῶς εἰδότες ὅπου ἔδει ἐκαστον σταθεῖν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ΄.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κῦρος μέτερον χρόνον αὐτῷ
 σὺν τῷ στρατόματι, καὶ δηλώσας ὅτι ἔτοιμοί
 εἰσι μάχεσθαι, εἰ τις ἐξέρχεται, ὡς ἐδοῖς ἐξήκει,
 ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει χαλῶς ἔχεν, καὶ χαλε-
 στρατοπέδωσεν. Φυλακῆς τε χαλασποιμήνους, ἃ σκοπὸς προ-
 πέμψας, ταῖς εἰς τὸ μέσον συνεχάλεσε τὰς ἐαυτοῦ στρατιώτας, καὶ
 ἔλεξε τοιαύδε· “ Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον ἤ τις θεὸς ἐγὼ τε ἐπαμνῶ
 “ ὅσον δύναμαι, ἃ ὑμεῖς πάντες, οἶμαι· ἵκῃς τε γὰρ τελευτήκαμεν
 “ καὶ σωτηρίας. Τύττων ἤ ἐν χειρὶ χαρισθήμεθα, ὣν ἂν ἔχωμεν, τοῖς
 “ θεοῖς δαποτελεῖν. Εγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαμνῶ (τὸ
 “ γὰρ γεγεννημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν χαλὸν δαποτετέλεσται)
 “ ὣν δὲ ἕκαστος ἀξίος, ἐπειδὴν ἄρ’ ὦν παρορμήσει πύθωμαι, τότε
 “ τὴν ἀξίαν ἐλάσω ἃ λόγῳ καὶ ἐξγῶ περιείσομαι δαποδιδόναι. Τὸν
 “ δ’ ἐμὲ ἐγγύτατα ταξίαρχον Χερυσιάντων ἐδὲν παρ’ ἄλλων δέομαι
 “ πυνθάνεσθαι, ἀλλ’ αὐτὸς οἶδα οἷός ἢν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὅσα πρὸς
 “ οἶμαι καὶ ὑμεῖς πάντες, ἐποίει· ἐπεὶ δ’ ἐγὼ παρηγγύησα ἐπα-
 “ κάγειν, χαλέσας ὀνομασί αὐτὸν, ἀνατεταμμένος ἔστω· τὴν μάλιστα
 “ χαρεῖν, ὡς πόσιων πολέμων, ὑπήκουσέ τε με εὐθύς, καὶ ἀφείς
 “ ὃ ἐμελλε ποιεῖν, τὸ κελεύόμενον ἔωρασθην· αὐτὸς τε γὰρ ἐπα-
 “ νήκαγε, καὶ τοῖς ἄλλοις μάλιστα ἑπιστασθῶς παρηγγύα· ὥς
 “ ἐφθασεν ἔξω βελῶν πλὴν τάξιν ποιήσας πρὶν τὰς πολεμίας

“κατανοήσαί τε ὅτι ἀναχωρεῖμεν, ἢ τόξα ἐντέναισθαι, καὶ τὰ
 “παλτὰ ἐπαφῆναι· ὥς· αὐτός τε ἀβλαβής, ἐς τὴν ἑαυτοῦ ἀν-
 “δρας ἀβλαβής, ἀλλὰ τὸ πείθεσθαι παρέχεται. Ἄλλοις δὲ, ἔφη,
 “ὁρῶ τετραμήρεις, πρὶν ὧν ἐγὼ σκεψάμεθα ἐν ὁποίᾳ χερόνῃ
 “ἐστῶμεθα, τότε τὴν γνώμην πρὶν αὐτῶν ἀποφανῆμαι. Χρυ-
 “σταίτην ὦ, καὶ ἐργάτιον τῶν πολεμικῶν, καὶ φρόνιμον, καὶ ἀε-
 “χευς ἰκανὸν ἐς ἀρετὴν, χλιαρχία μὲν ἦδη πρῶτος· ὅταν ὦ ἐς ἄλλο
 “πᾶσι ἀγαθὸν ὁ θεὸς δῶ, ἔτε τότε ἐπαλίσσομαι αὐτῷ. Καὶ πάν-
 “τας ὦ ὑμᾶς βόλομαι, ἔφη, ὑπομῆσαι· ἂν γὰρ νῦν εἴδετε ἐν
 “τῇ μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνδυμένους μὴποτε παύσασθε, ἵνα
 “παρ’ ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρῖναιτε, πότερον ἢ ἀρετῇ μᾶλλον ἢ ἢ
 “φυγῇ σώζετε τὰς ψυχὰς, ἢ πότερον οἱ μάχεσθαι θέλοντες, ῥᾶσι
 “ἀπαλλάτῃσιν ἢ οἱ ἐκ ἐθέλοντες, ἢ ποῖαν τινα ἡδομήν τὸ νικᾶν
 “παρέχεται ταῦτα γὰρ νῦν ἀρετὰ κρῖναιτ’ ἀν, πείρασόν τε αὐτῶν
 “ἔχοντες, ἢ ἀρετὴν χειρημέδους ὅσον πρᾶγματος. Καὶ ταῦτα μὲν,
 “ἔφη, αἰεὶ ἀχνοέμενοι, βελτίους ἀν’ εἴητε· νῦν δὲ, ὡς ἐς θεο-
 “φιλεῖς, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σώφρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ
 “ἀποπνέετε τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παῖσιν ἐξάρχετε, ἐς ἅμα τὸ
 “πῶς ἀγγελάμενοι παρονοεῖτε.”

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἦλθε· καὶ πρὸς
 Κριαξάρειον ἐλθὼν, καὶ σαυτοὺς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς ἐπὶ, καὶ
 ἰδὼν τὰς καὶ ἐργαζομένους ἐπὶ πᾶσι δέοιτο, ἀπήλαυνεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ
 στρατόμαχον. Καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρην δειπνοποισσάμενοι, καὶ
 φυλακὰς κατασπασάμενοι ὡς ἐδὴ, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ Λατύριοι,
 ἅτε καὶ τεθνηκότος τῷ ἀρχόντι, καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων,
 ἡδύμενοι μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδόλυσαν αὐτῶν τὸ νυκτὸς

ἐκ τῆ στρατοπέδου. Ορῶντες ὃ ταῦτα ὅ, τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι αὐτῶν, ἠθύμου· πάντες μὲν γὰρ ἦν χαλεπαῖ· ἀθυμίαν δὲ πᾶσι πλείστη παρεῖχεν ὅτι τὸ ἡγέμερον Φῦλον τῆς στραπᾶς διεφθάρηται ἐδόκει ταῖς γνώμας· ἔτω δὲ ἐκλείπουσι τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀπέρχονται νυκτός. Ως δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τ' πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς διαβιδάξας ὁ Κῦρος τὰς Πέρσας πρῶτους· χαλαλέλειπτο ὃ ὑπὸ τ' πολεμίων πολλὰ μὲν πέρβρατα, πολλοὶ δὲ βίες, πολλὰ δὲ ἄμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μεσά· ἐκ δὲ τέττα διέβαινον ἡδὴ καὶ οἱ ἀμφὶ Κυαξάρει Μῆδοι πάντες, καὶ ἡριστοποιοῦτο ἐνταῦθα. Ἐπεὶ ὃ ἡείκησαν, συνεχώλεσεν ὁ Κῦρος τὰς ἑαυτῆ ταξιαρχούς, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα ἀγαθὰ, ὧ ἀνδρες, ἀφείναι, θεῶν ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νυνὶ γὰρ ὅτι μὲν οἱ πολέμοι φοβούμενοι ἡμᾶς ἀποδεσφάχσιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵπνες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες τῆτο φθύγασι, πῶς τέττας οἶεται ἂν τις μέναι ἰδόντας ἡμᾶς ἐν τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵπνες δὲ ἀπειροὶ ἡμῶν ὄντες οὐχ ὑπομένειαν, πῶς νυνὶ γ' ἂν ὑπομένοισιν, ἐπεὶ ἡτλήωται, καὶ πολλὰ κακὰ ὑφ' ἡμῶν πεπίνθησιν; Ὡν δὲ οἱ βέλπτοι ἀπολώλασι, πῶς οἱ φαυλότεροι ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐθέλοισιν; Καὶ τις εἶπε, Τί ἔν ἐ διώκομεν ὡς τάχιστα, χαλαρήλων γε ἔτω τ' ἀγαθῶν ὄντων; Καὶ ὅς εἶπεν, Ὅτι ἰπῶων περσδεόμῃα· οἱ μὲν γὰρ κράτιστοι τῶν πολεμίων, ἐς μάλιστα καμρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀποκτεῖναι, οὗτοι ἐφ' ἰπῶων νέοντα· ἐς ἡμεῖς τρέπεσθαι μὲν σιωθεοῖς ἱκανοὶ, διώκοντες ὃ αἰεῖν ἐχ ἱκανοί. Τί ἔν, ἔφαθ', ἐκ ἐλθῶν Κυαξάρει ταῦτα λέγεις; Καὶ ὅς εἶπε, Σιωπέεσθε τοῖσιν μοι

πάντες, ὡς εἰδὴ ὅτι πᾶσιν ὑμῖν ταῦτα δοκῇ. Ἐκ τούτων εἰποῦτό τε πάντες καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκειν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

Καὶ ὁ Κυαξάρης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκείνοι ἤρχοντο τῷ λόγῳ, ὥσπερ ὥσεφθόνηι· ἅμα δὲ ἴσως χαλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυμύειν· (καὶ γὰρ αὐτός τε παρὲς εὐθυμίαν ἐτύγγα-
νεν ὧν, καὶ τῶν ἄλλων Μήδων ἑώρα πολλὰς τὸ αὐτὸ τέτο ποι-
οῦντας) εἶπε δὲ οὗτω ὧδε, “ Ἀλλ’, ὦ Κύρε, ὅτι μὲν μάλιστα αἰ-
“ θρώπων μελετᾶτε ὑμεῖς οἱ Πέρσαι παρὰ μηδεμίαν ἡδονὴν
“ ἀπλήτως ἀφαικίσσασθαι, καὶ ὀρεῶν καὶ ἀκέρων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δο-
“ κῇ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶ-
“ ναι. Μείζω δὲ ἡδονῶν τί παρέρχεται ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ
“ νῦν ἡμῖν παρὰ γέννηται; Ἦν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχῶμεν,
“ σωφρόνως ἀφαικίσσασθαι αὐτῶν, ἴσως δυναίμεθα ἂν ἀκν-
“ δυνῶς εὐδαιμονοῦντες γηραῖν· εἰ δὲ ἀπλήτως χρώμενοι τῷ
“ τη, ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ πειρασόμεθα διώκειν, ὀρθότερον μὴ πά-
“ θωμεν ἅπτε πολλοὺς μὲν λέγουσιν ἐν θαλάττῃ πεπονθέναι,
“ ἀλλὰ τὸ εὐτυχεῖν ὅσον ἐθέλοντας παύεσθαι πλέοντας ἕως ἂν
“ ἀπόλωνται· πολλοὺς δὲ νίκης τυχόντας, ἑτέρας ἐφιμελόμεναι,
“ καὶ τὴν παρὰ τὸν ἀπὸ θαλάσσης. Καὶ γὰρ εἰ μὲν οἱ πολέμοι
“ ἥτις οὐκ ὄντες ἡμῶν ἐφύγον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τοὺς ἥτις
“ ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ κατανόησον πόσῳ αὐτῶν μέρει παύ-
“ τεσθαι μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δὲ ἄλλοι ἅμαχοι εἰ-
“ σιν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦντες
“ καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς, δι’ αἵματιαν καὶ μαλακίαν ἀπία-
“ σιν· εἰ δὲ γινώσκονται ὅτι καὶ ἀπόντες ὁδὸν ἥτις κινδυμύει-
“ σιν ἢ μένοντες, ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς, καὶ εἰ μὴ

“βέλονται, ἀγαθὸς γινέσθαι. Ἰδοὺ γὰρ ὅτι ἐ σὺ μᾶλλον τὰς
 “ἐκείνων γυναικας ἢ παῖδας ὀπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκείνοι σῶ-
 “σαι. Εἰνόει δ’ ὅτι καὶ αἱ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φύγασιν ἢ πλ-
 “λαὶ οὔσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπειδὰν δὲ τις αὐτῶν θηρᾷ τι ᾗ
 “τέκνων, ἐκείνη φύγη, ἐσθ’ ἢν μία τύχη οὔσα, ἀλλ’ ἵεται ἐπὶ
 “τῷ λαμβάνειν περὶ ὁμήρου. Καὶ νῦν μὲν ὀπιθυμοῦσιν αὐτοὺς
 “ἐαυτοὺς εἰς ἔρμα, πῦρ ἔχον ἡμῖν ταμνέσθαι, ὥστε ὅποσους ἐβ-
 “λόμην αὐτῶν μάχεσθαι· εἰ δ’ ἐν εὐρυχωρίᾳ πύρρην αὐ-
 “τοῖς, καὶ μαθήσονται, χωρὶς γενόμενοι, οἱ μὲν κατὰ πύρρην
 “πον ἡμῖν, ὥσπερ νῦν, ἐναντιῶσθαι, οἱ δ’ ἐκ πλαγίας, καὶ ἄλ-
 “λοι ἐκ τῶν ἑτέρων πλαγίας, οἱ δὲ καὶ ἐπιδεν· ὅρα μὴ πολλῶν
 “ἐχάσω ἡμῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσοι. Πρὸς δ’ ἔτι,
 “ἔφη, ἐ βαλοίμην ἂν ἔγωγε νῦν ὁρῶν Μήδους εὐθυμυμύδας,
 “ἐξανασησας ἀναγκάζειν κινδυνεύουσας ἵεναι.”

Καὶ ὁ Κύριος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ μηδένα σὺ γε ἀ-
 ναγκάσεις, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἔπεισθαι δός· καὶ ἴσως
 ἂν σοι καὶ τῶν σῶν φίλων τούτων ἐχάσω ἢ κοίμην ἀγνοῦντες ἐφ’
 οἷς πάντες εὐθυμύσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ πληθὺν ἡμῖς γε τῶν
 πολεμίων οὐ διωξόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν;) ἢ
 ἢν δὲ τι ἢ ἀπεχισμένον τῶν στρατῶματ’ ἴδωμεν, ἢ τι ὑπο-
 λειπόμηνον, ἢ ἔχομεν πρὸς σε ἀγνοῦντες. Εἰνόει δ’ ἔφη, ὅτι καὶ
 ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέξαι, ἤλθομεν, σοὶ χρεῖζόμενοι, μακρὰν ὁδὸν
 ἢ σὺ οὖν ἡμῖν δίκην εἴ ἀντιπαράσθαι, ἵνα καὶ ἔχοντες τι οἰ-
 χαδῇ ἀφικνῶμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάντες ὀφείλωμεν.
 Εἰδῶθα δὲ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ’ εἴγε μέντοι ἐθέλων τις
 ἔποιτο, καὶ χρεὼν ἔγωγέ σοι εἰδείναι ἂν.

μοι τῆς ἀξιοπίστων τέτων πινά, ὃς ἐρεῖ ἂν σὺ θηπεύλης. Λαβὼν δὴ ἴδι, ἔφη, ὄνπινα ἐθέλης τέτων. Εἴθα δὴ ἐπύγχμεν ὁ φήσας ποτὶ συγχμῆς αὐτοῦ εἶναι, καὶ φιληθεῖς, παρών. Εὐθύς ἔν ὁ Κύρῳ εἶπεν, Ἀρχῆ, ἔφη, ἐμοιγε ἔποσί. Καὶ οὗτῳ τίνει, ἔφη, σοὶ ἐπέσθω. Καὶ λέγεις σὺ, ἔφη, τὸ θέλοντα ἰεῖαι μετὰ Κύργου. Οὕτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἔζηει. Ἐπεὶ δὲ ἔζηληθεν, εὐθύς ὁ Κύρῳ εἶπε, Νεῶ δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῆ ἔλεγες, ὅτε ἔφης ἥδεσθαι με θεώμενος. Οὐκοῦν ἀπολείψομαι σε, ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τῆτο λέγεις. Καὶ ὁ Κύργος εἶπεν, Οὐκ ἔν ἔἰς ἄλλοις παροθύμως λέξεις; Καὶ κείνος ἐπομόσας, Νῆ τὸν Δί, ἔφη, ἕως ἂν γε ποιήσω καὶ σὲ ἠδέως ἐμὲ θεῶσθαι. Τότε δὴ ἐκπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Κυαζάρως, τὰ τε ἄλλα παροθύμως ἀπήγγελε τοῖς Μήδοις, καὶ παροσεπίθῃ ὅτι αὐτὸς γε ἐκ ἀπολείψοιτο ἀνδρὸς δρίστου καὶ χαλλίσου, καὶ τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότος.

Πράξιοντες ὅ τῶντα τοῦ Κύργου, θεῖως πως ἀφικνεῖν) ἀπὸ Τερχάνων ἀγγελοι. Οἱ ὅ Τερχάνιοι ὁμοιοὶ μὲν τοῦ Ασυρίων εἰσιν, ἐθνὸς δ' ἐπὶ πολὺ· διὸ καὶ ὑπήκοοι τοῦ Ασυρίων ἦν. Ἐφίπῳοι ὅ καὶ τότε ἐδόκουν εἶναι), ἔπειτα ἔπιδόκουν) διὸ ἔπειτα ἔπιδόκουν αὐτοῖς οἱ Ασυριοὶ, ὥστε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Σκιρίταις· ἐδὲν φειδόμενοι αὐτῶν ἔτ' ἐν πόνοις, ἔτ' ἐν κινδύνοις. Καὶ δὴ καὶ τότε ὁπιοδοφυλακεῖν αὐτὰς ἐκέλευον ὡς χλῖες ὄντας ἰππέας, ἵνα εἰ μὴ ὁπιοθεν δεσπὸν εἴη, ἐκείνοι πρὸ ἑαυτῶν τῆτ' ἔχαιεν. Οἱ ὅ Τερχάνιοι, ἅτε μέλλοντες ὑπὸ τοῦ πορδύεσθαι, καὶ τὰς αἰμάξας τὰς ἑαυτῶν καὶ τὰς οὐκ ἐκ ὑσάτης εἶχον. Στρατιάζον) γὰρ δὴ οἱ καὶ τὴν Ἀσίαν ἔχοντες οἱ πολλοὶ μὲν ὧν περὶ καὶ οὐκ ἐστὶν καὶ τότε δὴ ἐσβατεύοντο οἱ Τερχάνιοι ἔπας. Ἐννοηθέντες δὲ οἱ ἅ τε πάχουσιν ὑπὸ τῆς Ασυρίων, καὶ ὅτι καὶ

τεθναίῃ μὲν ὁ ἄρχων αὐτῆς, ἡγήμηνος δὲ εἶεν, φόβος ᾧ πολὺς
 εἴη ἐν τῷ στρατόματι, οἳ τε σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀθύμως ἔχουσιν
 καὶ ἀπολείπουσιν ταῦτα ἐν θυμῶν ἑδδοξεν αὐτοῖς νῦν χα-
 λὸν εἶναι ἀποσπῆσαι, εἰ γέλοιεν οἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιβῆσθαι.
 Καὶ πᾶσι μὲν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ἀπὸ γὰρ τῆς μάχης
 τὸ τότε ὄνομα μέγιστον ᾗξετο. Οἱ ᾧ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ
 ὅτι μισοῖεν τὰς Αἰγυπτίους δικαίως, νῦν τε εἰ βούλονται εἶναι ἐπ'
 αὐτῶν, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπάρξουσιν καὶ ἡγήσονται· ἅμα δὲ
 πρὸς τούτοις διηγῶντο τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχουσιν, οἷα δὲ ἐπαίρουσιν
 βουλόμενοι ὡς μάλιστα στρατεύεσθαι αὐτόν. Καὶ ὁ Κῦρος
 ἐπήρθε αὐτοὺς, Καὶ δοκεῖτε ἂν, ἔφη, ἡμῶς ἐπὶ καταλαβεῖν αὐ-
 τοὺς, πρὶν ἐν τοῖς ἐρύμασιν εἶναι; ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, μάλα συμ-
 φορὰν τούτῳ ἡγάμεθα εἶναι, ὅτι ἔλαθον ἡμῶς ἀποσφράντες. Ταῦτα
 δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσι. Οἱ
 ᾧ ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ αὐτοὺς ἔωθεν, εἰ εὐζῶνοι πορεύονται, χαλ-
 λήσουσιν· ὑπὸ γὰρ τῶν ὀχλοῦ καὶ τῶν ἀμαξῶν χολῇ πορεύεσθαι
 αὐτοὺς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε πλεονεκτησίαν νύκτα ἀγρυ-
 πνήσαντες, νῦν μικρὸν πορεύοντες ἐστρατοπεδεύμεθα. Καὶ ὁ Κῦρος
 ἔφη, ἔχετε οὖν ὧν λέγετε πιστὸν τι, ἡμῶς διδάσκον, ὡς ἀ-
 ληθεύετε; Ομηροῖς γάρ, ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτί-
 χα τῆς νυκτὸς ἀγαγεῖν· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν θεῶν τε πιστὰ ποιή-
 σον, καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέσωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἀπὸς ἂν
 αὐτοὶ λάβωμεν ὥσθ' αὖτε. Ἐκ τούτου τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ἣ
 μίαν, εἰ μὴ ἐμπειροῦσιν ἂν λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρῆ-
 σθαι αὐτοῖς, ὡς μήτε Περσῶν μήτε Μήδων μείον ἔχεν παρ'
 αὐτῶν. Καὶ νῦν δὲ ἐπὶ ἰδῆν ὅσῃ Ἰρχαρίους καὶ πιστευομένους καὶ

δρχαίς ἔχοντας, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἱ ἂν δοκῶσι
ἀξιοὶ εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' εἰδείπνησαν, ὤξηγε τὸ στρατόμα ἐπὶ φωτὸς ὄν-
τῳ, καὶ τὰς Ὑρκασίας περικυβένειον ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. Οἱ
μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκός, εὐθύς ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγρά-
νης ἔχων τὸ ἑαυτοῦ στρατόμα· τῷ δὲ Μήδων ἐξήεσαν οἱ μὲν, ἀφ' ὧν
τὸ παρὰ Κύρῳ ὄντι πᾶδες ὄντες φίλοι γενέσθαι· οἱ δὲ, ἀφ' ὧν τὸ
ἐν θήραις συγγηρόμηναι, ἀγαθὴν αὐτῶν τὴν τέχνην· οἱ δὲ, ἀφ' ὧν τὸ
χάριν εἰδέναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ,
ὧς ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἀνδρᾶ φαίνεσθαι ἀγαθόν, καὶ εὐτυχῆ καὶ
μέγαν ἐπὶ ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐπρέφето ἐν Μή-
δοις, εἰ πῃ ἀγαθὸν συνέπρασεν, ἀντιχαιρίζεσθαι ἐβούλον-
το· (πολλοῖς δὲ πολλὰ ἀφ' ὧν φιλενθροπία πᾶσι τῶν πάππου
ἀγαθῶν διεπέπρασεν) πολλοὶ δ' ἐπεὶ τὰς Ὑρκασίας εἶδον, καὶ
λόγῳ διεδόθη ὥς ἡγήσονται ὅτι πολλὰ ἀγαθὰ, ὤξησαν καὶ
τῶν λαβεῖν τι ἔνεκα. Οὕτω δὴ καὶ Μήδοι σχεδὸν ἅπαντες ὤξη-
σαν, πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρει ἔτυχον σκηπῆντες· οὗτοι δὲ κα-
τέμειναν, καὶ οἱ τέτων ὑπὸ ἡκού. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαι-
δρῶς καὶ παρὰ θυμῶς ὤξωρμῶντο, ὅτε οὐκ ἀνάγκη, ἀλλ' ἐθελού-
σοι καὶ χάρις ἔνεκα ὤξιοντες. Ἐπειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν, παρὰ
τον μὲν παρὰ τὰς Μήδοις ὤξελθὼν ἐπήνεσέ τε αὐτὰς, καὶ ἐπὶ
ἔστατο, μάλιστα μὲν θεὸς αὐτοῖς ἴλεως ὄντας ἡγεῖσθαι καὶ σφί-
σιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς διωκηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς
παρὰ θυμῶς ἀποδοῦναι. Τέλῳ δ' αὖν ἔπεν ὅτι ἡγήσονται μὲν
αὐτοῖς οἱ πεζοὶ, ἐκείνης δὲ ἔπεσθαι σὺν τοῖς ἵπποις ἐκέλευ-
σε· καὶ ὅπου ἂν ἡ ἀναπαύωνται ἢ διαχωσὶ τῆς πορείας, ἐκέ-

λάβει αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν ᾗ ῥελεύειν τιὰς, ἵνα εἰδῶσι τὸ αἰ καίριον.

Εκ τέττε ἡγεῖας ἐκέλευσε τὰς Ὑρχανίους. Καὶ οἱ ἡρώτων, Τί ᾗ ἀναμάρτυς, ἔφαθ', τὰς ὁμήρους ἕως ἀν' ἀγάγωμεν, ἵνα ἡ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ ᾗ ἡμῖν πορεύῃ; Καὶ ᾗ δ' ἀπαρίναας λέγει, Εἰνοῶ γὰρ, φάναί, ὅτι ἔχμεν πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ἡ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκῶμεν ᾗ ῥεσκαυτάς, ὡς, εἰ ἡ ἀληθεύητε, ἰκανοὶ εἶ) ὑμᾶς εὖ ποιῶν· εἰ ᾗ ἔξαπατάτε, ἔτω νομίζομεν ἔχειν, ὡς μὴ ἡμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέας, ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ ἡ οἱ θεοὶ βέλων), ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενήσεας. Καὶ μέντοι, ἔφη, ᾗ Ὑρχάνιοι, ἐπειδὴ φασὶ ὑσάτης πορεύεσθαι τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὴ ἴδῃτε αὐτοὺς, σημαίνετε ἡμῖν ὅτι οἱ ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδῶμεθα αὐτῶν. Αἰέσαντες ταῦτα οἱ Ὑρχάνιοι, τὴν μὲν ὁδὸν ἡγουῖτο, ὡς ἐκέλευε, τὴν δὲ ῥώμην τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ ἐχ' τὰς Λαυρεῖους, ὅδ' δὲ τὰς Λυδοὺς, ἐδὲ τὰς συμμάχους ἑαυτῶν ἐπὶ ἐφοβῶντο, ἀλλὰ μὴ πατάπασι ὁ Κύρος μικρὰν τινα ἑαυτῶν οἶοιτο ῥοπὴν εἶ) ἔ παρόντων καὶ ἀπόντων.

Παρανομήων δὲ, ἐπεὶ νῦν ἐγγύετο, λέγει) φῶς τῷ Κύρῳ ἡ τῷ στρατῷ μακρὸν ἔσ' ἐρανεῖ παροφθαλμὸς γινέας, ὡς πᾶσι φείκην ἡ παρὰ τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, γάρος δὲ πρὸς τὰς πολέμους. Ὡς ᾗ εὐζωνοὶ τε ἡ ταχὺ ἐπορεύοντο, εἰκότως πολλῶν τε ὁδὸν διήνυσαν, καὶ ἅμα κινέφαϊ, πλησίον γίγνοι) ἔ τ' Ὑρχανίων στρατῷ μακρὸς. Ὡς δ' ἔγνω ὁ ἀγγελιοὶ, λέγεισι τῷ Κύρῳ ὅτι ἔτοί εἰσιν οἱ σφέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑσάτης εἶ), γινώσκειν ἔφαθ', ἡ τῷ πλήθει τ' πυρῶν. Εκ τέττε πέμπει τ' ἕτερον αὐτῶν πρὸς αὐτὰς,

προσάξαις λέγειν, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὥς τάχιστα ὑπανταῖν τὰς δεξιάς ἀναλείνανται. Συμπέμπει δὲ πινὰς καὶ τὸ σὺν ἑαυτῷ, καὶ λέγειν ἐξέλθουσι τοῖς Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου ὅτι ὥς ἂν ὁρῶσιν αὐτὰς παροφθαλμῶν, ἔτω καὶ αὐτοὶ ποιήσασιν. Οὕτω δὴ ὁ μὲν μὲν τὸ ἀγγέλων παρὰ Κῦρον, ὁ δὲ παροφθαλμῶν πρὸς τὸς Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου.

Εἰς δὲ τὴν ἐκδόπην τὸς Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου ὁ Κῦρος, ὅς, τι ποιήσασιν, ἐπέσκησε τὸ στρατόμαχον· καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ τὸ Μῆδων προσηκότες καὶ ὁ Τιγρῆνης, καὶ ἐρωτῶσι τί δεῖ ποιεῖν. Οὗτος δὲ λέγει αὐτοῖς, Τὰς ἐπὶ τὸ πλῆσιον Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου στρατόμαχον, (ὅς οἱ καὶ) ὁ ἕτερος τὸ ἀγγέλων πρὸς αὐτὰς, (ὅς τὸ ἡμετέρων πινὲς σὺν αὐτῷ, ἐξῆντες, εἰ φίλοι εἰσὶν, ὑπανταῖν τὰς δεξιάς ἀναλείνανται πάντας. Εἰ μὴ οὕτως ἴωσι, δεξιᾶδε αὐτὰς καὶ ὅν ἂν ἡ ἑκάστος, καὶ ἅμα γὰρ ῥύνετε· εἰ μὴ ὅπλα αἰρῶνται, ἢ φύγειν ἐπιχειρῶσι, τέτων, ἔφη, πρώτων εὐθὺς περᾶδε μηδὲνα λείπειν. Οὗτος τοιαῦτα πρὸς αὐτοὺς λέγει· Οἱ δὲ Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου ἀκούσαντες τὸ ἀγγέλων, ἠρώσαντες τε, (ὅς ἀναπαύσαντες ἑπὶ τὰς ἵππους ἡρώσαντες, τὰς δεξιάς, ὥσπερ ἔρητο, παροφθαλμῶν· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι ἀντεδεξιᾶντο τε αὐτὰς καὶ ἐπαρμένον. Εἰς τὴν δὲ λέγει ὁ Κῦρος, ἡμεῖς μὲν δὴ, ὡς Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου, ἥδη ὑμῖν πεισόμεν· καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχειν. Τὸ δὲ, ἔφη, ἡμῖν παρῶν εἶπατε, ὅπου σὺν ἀπέχει ἐνθάδε ἔνθα αἱ δὲ καὶ εἰσι τῶν πολεμίων, καὶ τὸ ἀθρόον αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι ὀλίγῳ πλέον ἢ πρὸς σάγγλιν. Εἰς ταῦτα δὲ λέγει ὁ Κῦρος, “ Ἀγετε δὴ, ἔφη, ὡς ἄνθρωποι Πέρσαι καὶ Μῆδοι, καὶ ὑμεῖς ὡς Υἱοῦσι τοῦ Κῦρου, (ἥδη γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὡς συμμάχους καὶ κοινωνοὺς ἀφ’ ἡμῶν) εὖ “ χρὴ εἰδέναι νῦν ὅτι ἐν τούτῳ ἐσμέν, ἐνθάδε μαλακισίμβροτοι

“ μὲν, πρῶτον ἂν τῷ χαλεπωτάτῳ τύχοιμεν (ἴσασι γὰρ
 “ οἱ πολέμοι ἐφ’ ἃ ἤκομεν) ἢ δὲ κατὰ τὸ καρτερὸν ἐμβα-
 “ λόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ὅτι τοὺς πολεμίους, αὐτί-
 “ κα μάλ᾽ ὄψαδε ὥσπερ δούλων ἀποδιδρασκόντων καὶ εὐρη-
 “ μίμων, τὰς μὲν ἰκετεύοντας αὐτῷ, τὰς δὲ φεύγοντας, τὰς δὲ
 “ ἐδὲ παῦται φροεῖν δυναμένους. Ἡγήμηνοι τε γὰρ ἔφον ἡμᾶς, καὶ
 “ ἔτε οἰόμενοι ἦξεν, ἔτε συντεταγμένοι, ἔτε μάχεσθαι πρὸς αὐ-
 “ ασμένοι, χαλεπώτεροι ἔσονται. Εἰ ἔν ἡδὲ βελούμῃα ἔδει-
 “ πῆσαι καὶ νυκτερεῦσαι καὶ βιολύειν τὸ ἀπὸ τῆδε, μὴ δῶμεν αὐ-
 “ τοῖς χρονίᾳ μίτε βελούσαια, μίτε πρὸς αὐτοὺς μὴδὲν
 “ ἀγαθὸν ἑαυτοῖς, μὴδὲ γινῶναι πάντων ὅτι ἀνθρωποὶ ἐσμεν
 “ ἀλλὰ γέρεα ἔκοπιδας καὶ σαγάρεις ἀπαντα καὶ πληγὰς ἤκειν
 “ νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς ῥῆ, ἔφη, ὦ Ἰρχάνιοι, ὑμᾶς αὐτὰς προ-
 “ πετάσαντες ἡμῶν, παρορῶσατε ἐμπροσθεν, ὅπως τῷ ὑμείρων
 “ ὅπλῳ ὁρωμῶν λαμβάνωμεν ὀπιπλεῖον χρόνον. Επειδὴν δ’
 “ ἐγὼ πρὸς τὰ στρατεύματα γένωμαι τῷ πολεμίῳ, ἥρ’ ἐμοὶ μὲν
 “ καὶ ἀλάπειε ἕκαστοι τάξῃ ἰππέων, ὡς, εἴαν τι δέη, χρωμαί με-
 “ νων πρὸς τὸ στρατόπεδον. Ἰμῶν δ’ οἱ ῥῆ ἀρχόντες ἔοι πρὸς βύ-
 “ τεργι ἐν τάξει ἐλαύνετε ἀνδρόι, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μὴποτε
 “ ἀνθρώπῳ πινὶ ἐντυχόντες ἀποδιδραστῇ. τὰς δὲ νεωτέρους ἐφίετῃ
 “ διώκειν. ἔτοι δ’ ἡγεμόνων τῆτο γὰρ ἀσφαλέστατον νῦν ὡς ἐλα-
 “ χύς τῷ πολεμίῳ λείπειν. Ἦν δ’ (τὸ πολλοῖς δὴ συμβεβη-
 “ κὸς κρατῆσι) πλὴν τύχῃ ἀνατρέψαι γίγνηται, φυλάξασθαι
 “ δεῖ τὸ ἐφ’ ἀπαγμὲν πρὸς αὐτοὺς ὡς ὁ τῆτο ποιῶν ἐκέπ’ ἀνῆλθ
 “ ὅτι ἀλλὰ σκυοφόρος, καὶ ἔξω πρὸς βελούμῃα ἤδη χεῖρτα
 “ τάττω ὡς ἀνδραπόδα. Εκείνο δ’ ἔστι γινῶναι, ὅτι ἐγὼ ὅτι κε-

“δαλεώτερον τῷ νικᾶν. Ο γὰρ κρατῖς ἅμα πάντα συνήρακε,
 “ἢ τὰς ἀνδρας, ἢ τὰς γυναῖκας, ἢ τὰ χεῖματα, ἢ πᾶς ἅμα
 “τὴν χώραν. Πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον ὀρεῖται, ὅπως τὴν νί-
 “κην λησώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀεσπάζων ἔχ-
 “ται. Καὶ τὸτο ἅμα διώκοντες μέμνησθε, ἥκειν πάλιν ὡς ἐμεῖ
 “ἐπὶ φωτὸς ὄντες· ὡς σκοτοῖς γενομένου ὁδοῖνα ἐπὶ πορρο-
 “δέξομεθα.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἐκείτους, καὶ ἐκέλευ-
 σεν ἅμα πορρομῆρες τοῖς αὐτοῦ ἔχασον δεξαδάρχους ταῦτα
 σημαίνειν· (ἐν μετώπῳ γὰρ οἱ δεξαδάρχοι ἦσαν, ὥστε ἀκούειν)
 τοὺς δὲ δεξαδάρχους τῇ δεξάδι ἔχασον κελύειν παραγγέλ-
 λειν. Ἐκ τούτου παρηγοῦντο μὲν οἱ Ἰερειοὶ, αὐτὸς δὲ τὸ μέσον
 ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τὰς δὲ ἵππεας ἐκατέρωθεν,
 ὥσπερ εἶκος, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ σαφὲς ἐγίνετο,
 οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὰ ὀρῶμενα, οἱ δὲ ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δὲ ἠγ-
 γελλον, οἱ δὲ ἐβόων, οἱ δὲ ἔλυσον ἵππους· οἱ δὲ συνεσθιάζοντο,
 οἱ δὲ ἐρρίπην τὰ ὅπλα ἀπὸ τῆς ὑποζυγίων, οἱ δὲ ὠπλίζοντο·
 οἱ δὲ ἀνεπιδὼν ὅππῃ τὰς ἵππους, οἱ δὲ ἐχαλίνεν· οἱ δὲ τὰς γυ-
 ναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα· οἱ δὲ τὰ πλείους ἄξια
 ἐλάμβανον, ὡς λησυσώμφοι, οἱ δὲ κατορύπτοντες τὰ τοιαῦ-
 τα ἠλίσκοντο· οἱ δὲ πλείστοι εἰς φυγὴν ὤρμων. Οἶσθαι δὲ καὶ
 καὶ ἄλλα πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτὰς· πλὴν ἐμά-
 χετο ὁδοὶς, ἀλλ’ ἀμαχητὶ ἀπώλοντο. Κρηῖσθαι δὲ ὁ Λυδῶν
 βασιλεὺς, ὡς φέρεται ἦν, τὰς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἀεμα-
 μάξαις παραπεπέμψατο τῆς νυκτὸς, ὡς ἂν ῥᾶον πορεύοντο
 κατὰ τὸ ψύχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τὰς ἵππεας ἐπηκολούθη. Καὶ

ἢ Φρύγα ταυτὰ φασὶ ποιῆσαι, τὸν τῆς πρὸ Ἑλλάσποντον ἀρχοῦ-
 ται Φρυγίας. Ὡς ὃ πρὸ ἡσδοῦ τῆς Φρυγίωντων καὶ χαλκαλαμβα-
 νόντων ἑαυτὰς, πυθόμενοι τὸ γιγνώμενον, ἔφθον δὴ καὶ αὐτοὶ
 κατὰ κράτῳ. Τὸν δὲ τῆς Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ τὸν τῆς
 Αἰθαλίων ἐπὶ ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποσάντας ἀφωρεκίσεις κατα-
 καίνισαν οἱ Τρηαῖοι. Τὸ ὃ πλεῖστον ἦν τῆς Λαοφονόωντων Αἰθυ-
 ρίων καὶ Αἰθαλίων ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν οἶτες χώρα, ἀστυτονώτα-
 τα πρὸς πλὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ Τρηαῖοι, οἷα
 δὴ εἰκὸς κρατῶντες, τοιαῦτα ἐποίουν διώκοντες. Ὁ ὃ Κύρος τὴν
 πρὸ ἑαυτῶν ἰππέας καταλειφθέντας ὡς ἐκλάμυνεν ἐκέλευσε τὸ
 στρατόπεδον, καὶ εἰ πῶς σὺν ὅπλοις ἐξιώντας ἴδωεν, χαλκαίνειν
 τοῖς δὲ ὑπομύμεσιν ἐκήρυξεν, ὅποσοι τῆς πολέμιων στρατιῶν
 ἦσαν ἰππεῖς, ἢ πελτασταί, ἢ τοξόται, λαοφέρεν τὰ ὅπλα συν-
 δεδεμένα, τὴν ὃ ἰππεὺς ἐπὶ ταῖς σκηναῖς χαλκαλίπῃν· ὅσις ὃ μὴ
 ταῦτα ποιήσῃ αὐτίκα τὴν κεφαλὴν σερηθήσεται· τὰς ὃ κοπίδας
 ὡς ἐκείνους ἔχοντες, ἐν τάξει ὡρεῖσασιν. Οἱ μὲν δὴ τὰ ὅπλα
 ἔχοντες, ἐρρίπην λαοφέροντες εἰς ἐν χωρεῖον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ
 ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαστον.

Ὁ ὃ Κύρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν ἔτε σῖτα ἔτε ποτὰ ἔχον-
 τες, ἀνευ ὃ τέτων ἔτε στρατεύεσθαι δύνατον, ἔτε ἄλλο ἔδεν ποιεῖν.
 Σκοπῶν δὲ ὡς ἂν ταῦτα τάχιστα καὶ χαλκίσι γένοιτο, ἐνθυμείῃ
 ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατομαρτύροις εἶναι εἰνῆνα ὅτῳ καὶ σκηνῆς
 μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώ-
 ταις εἰσποῦσιν ἔσται. Καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τέτοις εἰκὸς μάλιστα
 πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νυκτὶ κρατηθῆναι ἂν ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ
 φθορευσίαν ἔχειν· ἐκήρυξε δὴ παρῆναι πάντας τὴν ἐπιτροπὴν·

εἰ δέ περ μὴ εἴη Ἰππίτερος, ἢ πρεσβύτερον ἀπὸ σκυῆς· τὰ δὲ ἀπειθῆναι πάντα τὰ χαλεπὰ ἀνείπεν. Οἱ δὲ, ὁρῶντες καὶ τὰ δεσπότας παιδωμένους, ταχὺ ἐπέειδοντο. Ἐπεὶ ὃ παρεγγρόντο, πρῶτον μὲν ἐκέλευσε χαλίζεισθαι αὐτῶν οἷς ἐστὶ πλέον ἢ δυοῖν μινυῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ θηπιδεῖα. Ἐπεὶ δὲ τέτῳ ἑδόν, αὐτοῖς ἐκέλευσεν οἷς μινὸς ἦν· ἐν δὲ τέτῳ ἑδόν σύμπαντες ἐκαθίζοντο. Ἐπεὶ ὃ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς, “ Ἀγετε τῶντων, ἔφη, “ ὦ ἄνδρες, οἱ πῆρες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθὰ δὲ πῶς πρὸ ἡμῶν βούλεσθ’ ἀν’ τυγχάνειν, Ἰππικλήδητε παρ’ “ εὖ μὲν ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἐχάσῃ σιτία καὶ ποτὰ παρ’ “ ἐσκευασμένα ἢ τοῖς δεσπότηταις καὶ τοῖς οἰκέταις, ἢ ἂ κατ’ “ ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τὰλλα δὲ πάντα ὅποσα καλῶς δι’ “ τα παρέξει, ἔτοίμα ποιεῖτε· ὡς αὐτίκα μάλα παρέρσονται ὅπο- “ τερσι ἀν’ κρατῶσι, καὶ ἀξιώσασιν ἑκπλεῶ ἔχειν πάντα τὰ ἐπι- “ πιδεῖα. Ἴσε οὖν ὅτι συμφέροι ἀν’ ὑμῖν ἀμέμπτως δέχεσθαι “ τοὺς ἄνδρας.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες, πολλῇ σπουδῇ τὰ παρηγγελμῆα ἔπρασσον. Ο ὦρ’ αὖ συγκαλέσας τοὺς ταξίαρχους ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, γινώσκωμεν ὅτι νυνὶ ἔξεστι ἡμῖν παρ’ “ τέρσι τῶν ἀπόντων συμμάχων λείψου τυχεῖν, καὶ τοῖς μά- “ λα ἐσπουδαμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι. ἀλλ’ ἔμοι δο- “ κὲς τίτ’ ἀν’ τὸ ἄριστον πλέον ὠφελῆσαι ἡμῶς ἢ τὸ τῶν συμμά- “ χων Ἰππικελῆς φονεύειν, ὅθ’ ἀν’ αὐτῇ ἡ εὐωχία ἰχυροτέ- “ ρις ποσῶτον ποιῆσαι ὅσον εἰ διωαίμεθα τῆς συμμάχου πρῶ- “ θυμοις ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νυνὶ διωκόντων καὶ κατακαπόν- “ των τῆς ἡμετέρας πολεμίας, καὶ μαχησάμενοι εἰς πᾶσι νικῶμεθα,

“ τῶν δόξαμεν οὕτως ἀμελεῖν ὥστε καὶ πρὶν εἶδέναι ὅ, τι πράτ-
 “ τουσιν, ἡλισθηκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰσχροὶ μὲν φανόμεθα,
 “ ἀδυνεῖς δὲ εἰσόμεθα, συμμάχων δ’ ἀπορριψήμεθα. Τὸ δὲ τῷ πο-
 “ νομένῳ καὶ κινδυνεύοντι ἐπιμεληθῆναι πᾶσι, ὅπως εἰσόν-
 “ τες τὰ ἐπιτήδεια ἔξωσιν, αὐτὴ αὖ ἡμῶς ἡ δαίτη πλείω εὐφρά-
 “ κεισιν, ὡς ἐγὼ φημι, ἢ τὸ πῶς χρησάμεθα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι. Εἰ-
 “ νοήσατε δὲ, ἔφη, ὡς εἰ μὴ δὲ ἐκείνους αἰσχυντέον ἦν, ἐδ’ ὡς ἡμῶν
 “ παροική ἐτε πληρομονῆς ποτε, ἐτε μέθης· καὶ γὰρ πῶς ἀπαπέ-
 “ πρεσκαται ἡμῶν ἂ βεβλώμεθα, ἀλλ’ αὐτὰ πάντα νυνὶ ἀκμαΐζει
 “ ἐπιμελείας δεόμενα. Ἐχρυσεν γὰρ ἐν τῇ στρατοπέδῳ πολέμοις
 “ πολλαπλασίως ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τέτλης λελυμένους· ἐς καὶ φυ-
 “ λάττεσθαι ἴσως ἐπὶ προσήκῃ, ὥς φυλάττειν, ὅπως ὥσι καὶ οἱ ποιήσου-
 “ ντες ἡμῶν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπὶ δὲ οἱ ἱππεῖς ἡμῶν ἀπεισι, φροντίδα
 “ παρέχοντες ὅπως εἰσὶ καὶ ἔλθωσιν, εἰ πῶς ἀμυνοῦσιν. Ὡστε, ὡς ἂν-
 “ ὄρες, νῦν μοι δοκᾷ τοιούτον σίτον προσφέρεισθαι δεῖν ἡμᾶς καὶ τοιούτον
 “ πόλιν, ὁποῖόν τις οἴετ’ ἡ μάλιστα σύμφορον εἶναι πρὸς τὸ μῆτε ὑ-
 “ πνεσθαι, μῆτε ἀφροσύνης ἐμπίπλῃσθαι. Ἐπὶ δὲ καὶ χρηματία ἐγὼ οἶδα
 “ ὅτι πολλὰ ἐν τῇ στρατοπέδῳ εἶναι, ὥν ἐκ ἀγνοῶ ὅτι δυνατὸν ἡμῶν
 “ (κοινῶν αὐτῶν ὄντων τοῖς συγκαταβιβαμένοις) νοσφίσασθαι ὅποσα ἂν
 “ βεβλώμεθα· ἀλλ’ ἐμοὶ δοκᾷ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶναι
 “ εἰ δικαίως φαινομένης ἐκείνοις, τέτρω πείρασθαι ἐπὶ μάλλον αὐ-
 “ τῶν ἢ νῦν ἀσπαζέσθαι ἡμᾶς. Δοκᾷ δὲ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νέεσθαι τὰ
 “ χρηματία, ἐπειδὴν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Υἱεταίοις καὶ Τιγράτη
 “ ἐπιστρέψαι· καὶ πᾶσι μείον ἡμῶν δαΐσων, κέρδος ἡγήσασθαι· διὰ
 “ γὰρ τὰ κέρδη ἡδοναὶ ἡμῶν πῶς ἀμυνοῦσιν. Τὸ μὲν γὰρ νυνὶ πλεο-
 “ νεκτώσασθαι, ὀλιγοχρόνοιον ἂν ἡμῶν τὸν πλεόντων πῶς ἀμυνοῦσιν· τὸ δὲ,

“ταῦτα παρορμήσεις, ἐκέῖνα κήσασθαι ὅθεν ὁ πλεῖστος φύεται,
 “πῶς, ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀεὶ ναιότερον ἡμῖν διώκῃ· ἂν τ’ ἔπλεστον
 “καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις πῶρ’ ἔχῃ. Οἶμαι δ’, ἔφη, καὶ οἴκῳ
 “ἡμῶς τέττα ἔνεκεν ἀσκεῖν (ὅς γαστροῦ κρείττους ἔῃ) καὶ ἀκαίρῳ
 “κερδῶν, ἵν’, ὁπότε δέοι, διωκόμεθα αὐτοῖς συμφέρος χρεῖα·
 “πῶς δ’ ἂν ἐν μείζοσι τ’ οὖν παρόντων ἐπιδειξάμεθα τ’ παρδείαν,
 “ἐγὼ μὲν ἔχ’ ὁρῶ.”

Ο μὲν οὕτως εἶπε· σιωπῇ περ δ’ αὐτῷ Ἰστιάσας, ἀνὴρ Πέ-
 σης τῆς ὁμοτίμων, ὧδε· Δεινὸν γὰρ τ’ ἂν εἴη, ὦ Κύρε, εἰ ἐν
 θῆρα μὲν πολλάκις ἄστικοι καρτεροῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑπο-
 χεῖρον ποιησόμεθα, καὶ μάλα μικρὸν ἴσως ἄξιον· ὅλβον δὲ
 ὅλον παρορμήσοι θηρῶν, εἰ ἐμποδῶν τι ποιησόμεθα γενέσθαι
 ἡμῖν, ἃ τῆς μὲν χαλκῶν ἀνδρώπων ἀρχαί, τοῖς δ’ ἀγαθοῖς
 πέφυκεται, ὅσῳ ἂν μὴ ὀρέποντα ἡμῖν δοκῶμεν ποιεῖν. Ο
 μὲν Ἰστιάσας δὴ οὕτω σιωπῇ περ· οἱ δ’ ἄλλοι πάντες ταῦτα
 σιωπήνοιν. Ο δὲ Κύρῳ εἶπεν, Ἀγετε δὴ, ἔφη, ἐπεὶ δὴ ὁμο-
 νοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε δὴ λόχῳ πάντες ἀνδρας ἐκαστὸν
 τῆς ἀποδαμοτάτων· οὗτοι δὲ παρῴοντες εἰς μὲν ἂν ὁρῶσι περ-
 σιμόντας τὰ θηπύδεια, ἐπαυνοῦντων· εἰς δ’ ἀμελοῦντας, κο-
 λαζόντων ἀφειδέεσθον ἢ ὡς δεσπόται. Οὔτοι μὲν δὴ ταῦτα
 ἐποίουν.

Τῶν δὲ Μήδων πῖνές ἦδη οἱ μὲν αἰμάξας παρορμηδύας κα-
 ταλαμβάνοντες καὶ λυποσέψοντες παρορμηδύων μεσῶς ὧν
 εἶδετο ἡ στρατιὰ, οἱ δὲ ἐν ἀεμαμάξας γυναικῶν τ’ βελπίων, τ’
 μὲν, γησιῶν, τῆς δὲ, καὶ παλλακίδων, ληθὲς τὸ χάλλος συμ-
 πειραγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες παρορμήσαν. Πάντες γὰρ

ἐπὶ καὶ νῦν οἱ κατὰ πλὴν Ἀσίαν στραθούμηναι ἔχοντες τὰ πλεί-
 58 ἄξια στραθόνται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχοντ' ἂν, εἰ τὰ
 φίλτατα πρεῖν· τέτοις γὰρ φασιν ἀνάγκη εἶναι παροδύμους
 ἀλεξεῖν. Ἰσως μὲν αὖ ἐπὶ ἔχῃ· ἴσως δὲ καὶ ποιῶσιν αὐτὰ τῇ
 ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ο δὲ Κύρου, ὁρῶν τὰ τῶν Μήδων ἔργα ὡς Ἰρχακίαν, ὥσ-
 περὶ κατεμέμφετο αὐτὸν καὶ τὰς σὺν αὐτῷ, ὅτι οἱ ἄλλοι τῶ-
 60 τον τ' χρόνον ἀκμάζουσιν τε μᾶλλον ἑαυτῶν ἐδόκει καὶ παρο-
 κτασθᾶν, αὐτοὶ δ' ἐν δαυτοτέρᾳ χώρᾳ ὑποκαταμύθην. Καὶ
 γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, ἀποδεικνύοντες Κύρῳ αὐτῶν, πάλιν ἀπή-
 λαινον, μεταδιώκοντες τὰς ἄλλας· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι
 παροσετάχθαι ποιεῖν ὑπὸ τῶν δαυτόντων. Δακνόμενος δὲ ὁ Κύ-
 62 ρος ἐπὶ τέτοις, ταῦτα μὲν ὅμως κατεχώρει· σιωπᾷ δὲ ἢ
 πάλιν τὰς ταξιάρχους, καὶ εἰς ὅπου ἔμελλεν ἂν ἐξακούεσθαι
 τὰ λεγόμενα, εἶπε τάδε·

“Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ χαλίσσομεν τὰ νῦν παρο-
 “φανόμενα, μέγαλα μὲν ἂν ἅπανσι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο,
 “μέγιστα δ' ἂν εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν παροσεύλα, πάντες, οἶμα,
 “γινώσκουμεν· ὅπως δ' ἂν αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γηνοίμεθα, μὴ
 “αὐτάρχεις ὄντες κτήσασθαι αὐτὰ, εἰ μὴ ἔσται οἰκῆον ἰππι-
 “κὸν Πέρσαις, τοῦτο δοκέει ἐγὼ ὁρᾶν. Εὐνοεῖτε γὰρ δὴ, ἔφη,
 “ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαις ὅπλα, οἷς δοκούμεν τὰς πολεμίας
 “τρέφεσθαι ὁμόσε ἰόντας· καὶ δὴ τρεπόμενοι, ποίους ἢ ἰππώεας, ἢ
 “τοξότας, ἢ πελταςαῖς, ἢ ἀκοντισαῖς, ἂν δι' ἰππων ὄντες διωκί-
 “μεθα ἂν φύγοντας ἢ λαβεῖν, ἢ κατακαίνειν; Τίνες δ' ἂν
 “φοβοῖντο ἡμῶς παροσιόντες κακουεργεῖν ἢ τοξότα, ἢ ἀκον-

“ πῶς, ἢ ἰππεῖς, εὖ εἰδότες ὅτι ὁδοὶς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ’
 “ ἡμῶν χαλὸν τι παθεῖν μάλλον ἢ ὑπὸ τῆς πεφυκότης δι-
 “ ὐσης; Εἰ ὃ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ εὐδην, ἔφη, ὅτι οἱ νῦν
 “ πρῶτοντες ἡμῖν ἰππεῖς νομίζουσιν ταῦτα πάντα ὑποχέμενα γ-
 “ γνόμῳ εἶναι ἢ τῶν ἑαυτῶν ἑῖ) ἢ ἡμέτερον; Ἰσως ὃ νῦν Δία καὶ
 “ μάλλον. Νῦν μὲν οὖν ἔγωγε ταῦτα ἔχει κατ’ ἀνάγκην. Εἰ
 “ δὲ ἡμεῖς ἰππικὸν κτισσάμεθα μὴ χεῖρον τέτων, ἐκ παντὸς πα-
 “ σεν ἡμῖν καταφθῆναι, ὅτι τοὺς τ’ αὖ πολεμίας διυναίμεθα
 “ ἀνδρὺς τούτων ποιεῖν ἀπὲς καὶ νῦν σὺν τέτοις, τέτοις τε ἔχο-
 “ μεν αὖ τότε μετειώτερον πρὸς ἡμᾶς φροῖντας; ὁπότε γὰρ
 “ ἢ παρῆναι ἢ ἀπέειναι βούλοιντο, ἢ τῶν αὖ ἡμῖν μέλοι, εἰ αὖ-
 “ τοι ἀνδρὺς τούτων δρχοῖμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰς. Ταῦτα μὴ
 “ δὴ, οἶμαι, ὁδοὶς αὖ ἀντιγνωμονήσας μὴ οὐχὶ τὸ πᾶν λα-
 “ φέρειν τῆς Πελοποννησίου γενέσθαι οἰκείον ἰππικόν. Ἀλλ’ ἐκείνο ἴσως
 “ ἐννοεῖτε, πῶς αὖ τῆτο γένοιτο. Ἀρ’ ἔτι σκεψάμεθα, εἰ βελού-
 “ μεθα χρῆσθαι ἰππικόν, ἢ ἡμῖν ὑπάρξει, καὶ τίνα ἂν ἐνδῇ.
 “ Οὐκ ἔν ἰππῶι μὲν ἔστι πολλοὶ ἐν τῇ στρατοπέδῳ κατελιγμένοι,
 “ καὶ χαλποὶ οἷς πείδονται, καὶ πᾶλλα ὅσα δέι ἰππῶν ἐχρῆσθαι
 “ χρῆσθαι. Ἀλλὰ μὴ καὶ οἷς γε δεῖ ἀνδρᾶς ἰππῆας χρῆσθαι ἔχο-
 “ μεν, θώρακας μὲν, ἐρύματα τ’ στομάτων, παλτά δὲ, οἷς καὶ
 “ μεθίσταντες καὶ ἔχοντες χρῆσθαι ἔν. Τί δὴ τὸ λοιπόν; Δημο-
 “ κρίτης ἀνδρῶν δέ. Οὐκ ἔν τῆτο μάλιστα ἔχομεν. ὁδοὶς γὰρ αὖ-
 “ τως ἡμετέρων ἔστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς. Ἀλλ’ ἐρεῖ τις ἴσως
 “ ὅτι οὐκ ὁπασάμεθα. Μαὲρ Δί. ὁδοὶς γὰρ τῆς ὁπασαμένης
 “ νῦν, πρὶν μαθεῖν, ὁδοὶς ἡπίστατο. Ἀλλ’ ἔποι αὖ τις ὅτι πᾶν
 “ δεῖ ὄντες ἐμάσθαι. Καὶ πότερον οἱ παῖδες εἰσι φρονημώτε-

“ορι, ὥς μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεκνύμενα, ἢ οἱ ἄνδρες;
 “πότεροι δὲ, εἰάν μάθωσι, ἰσχυρότεροι τοῖς σώμασιν ἐκπονεῖν,
 “οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὲν χολή γε ἡμῖν μαυρᾷναι
 “ὅση ἔτε παρὸν, ἔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· ἔτε γὰρ τοξόειν ἡμῖν
 “μαθητέον ὥσπερ τοῖς παρὸς περὶ πιστάμιστα γὰρ τῆτο· ἔτε μὲν
 “ἀκοντίζων Ἰππασάμεθα γὰρ τοῦτο· ἀλλ’ ὅδ’ ἔτι μὲν ὥσπερ
 “καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίᾳ ἀχολίαν παρ-
 “έχουσιν, τοῖς δὲ τέχνῃ, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκείᾳ· ἡμῖν δὲ στρα-
 “τεύεσθαι οὐ μόνον χολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὲν
 “ἔχ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῶν πολεμικῶν, χαλεπὰ μὲν, χεῖ-
 “σιμα δὲ· ἰπποκὴ δὲ ὅσα ἐν ὁδῷ μὲν ἡδύων ἢ αὐτὰς τοῖς πο-
 “δοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ ἀπουδίᾳ, ἔχ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλω πα-
 “ραγενέσθαι, εἰ δέοι, ταχὺ δὲ, ἔτε ἀνδρα ἔτε θῆρα δέοι διώκον-
 “τα καταλαβεῖν; Ἐκείνο δ’ ὅσα εὐπετέες, τὸ, ὅ, π’ ἂν δέῃ ὄπλον
 “φέρειν, ἢ ἵππον τοῦτο συμφέρεν; ἐκείν ταντὸ γ’ ὅσον ἔχειν
 “τε καὶ συμφέρεν. Ὁ γε μὲν μάλιστα ἂν τις φοβηθεῖν, μή,
 “εἰ δέοι, ἐφ’ ἵππου κινδυνεύειν πρὸς τὴν ἡμῶν πρὸς ἀκρε-
 “βοῦν τὸ ἔργον τῆτο, καὶ πείρα μὴτε πεζοὶ ἔπ’ ὤμειν, μὴθ’ ἵπ-
 “ποις ἰσχυροί· ἀλλ’ ὅδ’ ἔτι τῆτο ἀμύχανον· ὅπου γὰρ ἂν βελώ-
 “μιστα, ἔξιστα ἡμῖν πεζοῖς εὐδύς μάχεσθαι· ὅδ’ ἔτι γὰρ τῶν
 “πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἵπποδυσιν μαθόντες.” Κύρῳ μὲν
 ἔτις ἔπε· Χρυσάνθῳ δὲ στυγαγορεύων αὐτῷ, ὥδε ἔλεξεν·

“Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ἔτις ἐπιθυμῶ ἵπποδυσιν μαθεῖν, ὡς νο-
 “μάζω, εἰάν ἵπποδὺς γένωμαι, ἄνθρωπος πῆλινδ’ ἔσομαι. Νῦν μὲν
 “γὰρ ἐγὼ γε ἀγαπῶμαι, ἔξισα τῷ θείῳ ὀρμηθεὶς ἀνθρώπῳ, μόνον
 “τῇ κεφαλῇ προχῶν, ἂν τε θηρίον πρὸς θῆρον ἰδὼν δυνήσῃ δια-

“τενόμενος φθάσαι, ὥς ἐ ἀκοντίσαι ἢ τοξεύσαι πρὶν πάνυ πρόσω
 “αὐτὸ γενέσθαι· ἦν δὲ ἵππῳ δὲ γένωμαι, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα ὅς
 “ὄψεως μήκας καθαρῶς· δυνήσομαι δὲ, θηρία διώκων, τὰ μὲν
 “ἐκ χειρὸς πῦρ καὶ ἀλαλαγμῶν, τὰ δὲ ἀκοντίζων ὥσπερ ἐστὶ
 “κόπαι· καὶ γὰρ εἰς ἀμφοτέρω ταχέα ἦ, ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται
 “ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἐσηκότα ἔσαι. Ἐγὼ δὲ δὴ μάλιστα δοκῶ,
 “ἔφη, ζῶν ἐξηλασμένα ἵπποκενταύρους, εἰ ἐγένοντο· ὥς προ-
 “βηλδύεσθαι μὲν ἄνθρωπος φρονήσει, ταῖς δὲ χερσὶ τὸ δέον πα-
 “λαμᾶσθαι, ἵππῳ δὲ τάχῃ ἔχειν ἐς ἰσχυρὸν, ὥς τὸ μὲν φεῦ-
 “γον αἰεῖν, τὸ δὲ ὑπομῖνον ἀνατρέπειν· ὁκοῦν πάντα κα-
 “γὰρ ταῦτα ἵππῳ δὲ γενόμενος, συγκομίζομαι πρὸς ἐμαυ-
 “τόν. Προνοεῖν μὲν γε ἔξω πάντα τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ,
 “ταῖς δὲ χερσὶν ὀπλοφορήσω, διώξομαι δὲ πρὸ ἵππου, τὸν δὲ
 “ἐνδυτίον ἀνατρέψομαι τῇ τῷ ἵππου ῥώμῃ· ἀλλ’ ἐ συμπε-
 “φυκῶς δεδήσομαι, ὥσπερ οἱ ἵπποκενταυροὶ· ἐκοῦν τὸτό γε
 “κρεῖττον ἢ συμπεφυκέναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἵπποκενταύρους οἱ-
 “μαι ἔγωγε πολλοῖς μὲν λῦσθαι τῷ ἀνθρώποις εὐρημῶν ἀγα-
 “θῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, πολλοῖς δὲ τῷ ἵππῳ ἡδέων πεφυκότων,
 “πῶς αὐτῷ χρῆναι λυομένῃ· ἐγὼ δὲ, ἢ ἵππῳ μάθω, ὅταν μὲν
 “ὅτι τῷ ἵππῳ γένωμαι, τὰ τῷ ἵπποκενταύρῳ δῆπου λεί-
 “πράξομαι· ὅταν δὲ κατὰ βῶν, δειπνήσω, καὶ ἀμφιέσομαι,
 “καὶ καθύδουσι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥς τί ἄλλο ἢ
 “λεῖπρον ἵπποκενταύρῳ καὶ πάλιν συνήτεθαι γίγνομαι;
 “Ἐπὶ δὲ, ἔφη, καὶ τόδε πλεονεκτήσω τῷ ἵπποκενταύρῳ· ὁ μὲν γὰρ
 “δυοῖν ὀφθαλμοῖν θεωρεῖται, καὶ δυοῖν ὤτοι ἤκουεν· ἐγὼ
 “δὲ τέτταρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦμαι, τέτταρσι δὲ ὡσὶ

“περὶ αἰδήσομαι· πολλὰ γὰρ φασι ἀνθρώποις καὶ ἵπποι τοῖς
 “ὀφθαλμοῖς θεωρῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς ὡσὶ θεω-
 “κούοντα σημαίνειν. Εὐμὲν οὖν, ἔφη, γράφε τῷ ἵππῳ
 “Ἰππομουῶντων”. Νῆ Δί', ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ
 ἡμᾶς γε. Ἐκ τούτου δὴ ἔφη ὁ Κύρου, Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ
 σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησά-
 μεθα, αἰσχρὸν εἶναι οἷς ἂν ἵπποις ἐγὼ πορίσω, ἂν τις φθνή-
 πεζῇ ἡμῶν προδούμην, εἴαν τε πολλὴν, εἴαν τε ὀλίγην ὁδὸν
 δεῖν διελθεῖν; ἵνα ᾧ παντάπασι ἵπποκελευόμενοι οἴωνται ἡμᾶς οἱ
 ἀνθρώποι εἶναι. Οὐ μὲν ἔτιω· ἐπὶ οἷς ὅτι πάντες συνεπὶν-
 ὥστε ἐπὶ καὶ νῦν ἔτι ἐκείνους οὕτω χρῶνται Πέρσαι, καὶ ἑοῖς ἂν τῷ
 καλῶν ἀγαθῶν ἐκὼν ὀφθείη Περσῶν ἑδομῆ πεζὸς ἰών. Οἱ μὲν
 δὴ ἐν τέτοις τοῖς λόγοις ἦσαν·

Ἡνίκα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, θεωσάμενον οἱ Μῆδοι
 ἵππεῖς καὶ οἱ Τυρκῆες, ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄν-
 δρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδουσιν, ὅσα ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ
 δὲ θεωσάμενοι, θεωρῶντες μὲν αὐτῶν ἐπισημαίνοντο ὁ Κύρου εἰ
 σῶοι πάντες εἶεν αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ τὸ ἐφάρ, ἐκ τέττε ἡρώτα ὅ, τι
 ἔπραξαν. Οἱ δὲ διηγέοντο ἅπαντες ἐποίησαν, ᾧ ὡς ἀνδρείως ἔχιστα ἐμε-
 γαληγόρουν. Οἱ δὲ διήκουσαν πάντες ἡδέως ὅσα ἐβόλοντο λέγειν· ἔπει-
 τα δὲ ᾧ ἐπὶ αὐτοὺς ἔτιω, Ἀλλὰ καὶ δῆλοι, ἔφη, ἐσὲ ὡς ἄνδρες
 ἀγαθοὶ ἐγόμεθα· καὶ γὰρ μέγας φαίνεσθε, καὶ καλλίεις, ᾧ γρηγότε-
 ροι, ἢ θεωρεῖτε, ἰδεῖν. Ἐκ δὲ τέττε ἐπισημαίνετο ἡδὴ αὐτῶν καὶ πόσῃ
 ὁδὸν διήλασαν, ᾧ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ πολλὴν
 διελάσμεθα, ᾧ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, ᾧ μετὰ εἴη ᾧ οἴων, καὶ αἰ-
 γῶν, ᾧ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυσκοῖν ἂν,

ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἶναι, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῷ ἐχρίτω
αὐτὰ, ὥς ὅπως αὐτοὶ μενῶσιν· οἰκωμένη γὰρ γῶν χώρᾳ πολλὰ ἀξίον
κτῆμα· ἐρήμη δὲ ἀνθρώπων ἔσται, ἐξήμελη δὲ τῷ ἀγαθῶν γίνεται.
Τοὺς μὲν οὖν ἀμυνομένους οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀποκτείνετε, ὁρ-
γῶς ποιοῦντες· (τῆτο γὰρ μάλιστα σώζει τὴν νίκην) τὰς δὲ παρὰ
δοῦναι, αἰχμαλώτους ἐλάβετε· ἐς εἰ ἀφίεμεν, τὰτ' αὖ σύμφο-
ρον εἴη, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσωμεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν ἔκ αὖ
φυλάττεσθαι ὅθ' οὐ φυλάττειν τάτ' ἡμᾶς δεῖ, ἐπὶ δὲ αὖ σιτοποιεῖν
τάτοις· (ὃ γὰρ λιμῶν γε δήπου ἀποκτενέμεν αὐτάς) ἐπειτα δὲ
ὥς τάτ' ἀφέντες, πλείους αἰχμαλώτους χρησόμεθα. Ἐάν γάρ
κρατῶμεν τῆς χώρας, ἅπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκοῦντες,
αἰχμαλῶται ἔσονται· μᾶλλον δὲ τάτ' ζῶντας ἰδόντες ὥς ἀφί-
θεντας μενοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ παρ' ἑαυτὰ ἀεθήσονται μάλ-
λον ἢ μάχεσθαι. Εγὼ μὲν οὖν οὕτω γινώσκω· εἰ δὲ ἄλλο τις
ὁρᾷ ἄμεινον, λεγέτω. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, σιωπήσαντες ταῦτα
ποιεῖν. Οὕτω δὲ ὁ Κύρου καλέσας ὅτ' αἰχμαλώτους λέγει
ταῦτα· “ Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε, ὅτι ἐπέθεσθε, τὰς ψυχὰς παρ' ἑ-
“ ποιήσατε· τὰ τε λοιπὰ, ἢν ἔγωγε ποιῇτε, ἐπὶ ὅτις κρατὶς ἔσται
“ ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ὅχ' ὁ αὐτὸς ἀρξέει ὑμῶν, ὥσπερ καὶ παρ' ἑαυτῶν οἱ
“ κῶστέ· τὰς αὐτὰς οἰκίας, καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐκράσατε,
“ καὶ γυναιξὶ ταῖς αὐταῖς σιτωκῆσθε, καὶ παῖδων τῶν ὑμεπ-
“ ρων ἄρξετε, ὥσπερ νῦν. Ἡμῖν μὲντοι ὃ μάχεσθε, ὅθ' οὐ ἀλ-
“ λω ὅθεν· εἰ δὲ καὶ ἄλλ' ὅς ὑμᾶς ἀδικῇ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν
“ μαχόμεθα. Ὅπως δὲ μηδὲ ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν στρα-
“ τῶν, τὰ ὅπλα παρὰ ἡμᾶς κομίσσεται· καὶ ταῖς γὰρ κομίζε-
“ σιν ἔσται εἰρήνη, καὶ ἃ λέγομεν, ἀδύλακα· ὅπως αὖ εἰ αὖ ταῖς

“πολεμικὰ μὴ διαπίθωνται ὅπλα, ἔτι τούτοις ἡμεῖς καὶ δὴ
 “στρατοδυσόμεθα. Εἰν δὲ τις ὑμῖν, καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς,
 “καὶ παρὰ τῶν τι καὶ διδάσκων φαίνηται, τῆτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέ-
 “τιν καὶ φίλον, ἔχ ὡς δοῦλον, παρὰ τῶν. Ταῦτ' οὖν, ἔφη,
 “αὐτοὶ τε ἴτε, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγγέλλετε. Ἀν δ' ἄρα, ἔφη,
 “ἡμῖν βουλομένων ταῦτα, μὴ παρὰ τῶν τινες, ἔτι τούτοις
 “ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ἡμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκείνοι ἡμῖν ἀρχοσιν.”
 Ο μὲν οὖν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ παροτρυνήσαντες τε καὶ ταῦτα ἐφα-
 σαν ποιήσαντες.

Ἐπεὶ δὲ ἐκείνοι ὄντων, ὁ Κύριος εἶπεν, Ὡς δὴ, ὦ Μῆδοι
 καὶ Ἀρμενιοὶ, δεκνέειν πᾶσιν ἡμῖν· παρὰ τῶν δὲ ὑμῖν τὰ
 παρὰ τῶν, ὡς ἡμεῖς βέλτετα ἐδιδάμεθα. Ἀλλ' ἴτε, καὶ ἡμῖν
 πέμπετε τὰ πεποιημένων οὐτοῦ τὸ ἡμῶν· ἰκανὸς δὲ ἀμφοτέ-
 ρως πεπιπῆλαι· ὅσον δὲ μὴ πέμπετε, μηδὲ πῖν· ἰκανὰ γὰρ ἔχο-
 μεν παρὰ ἡμῖν αὐτοῖς παρὰ τῶν δὲ ἀσμενῶν. Καὶ ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ
 Τυρκῆες, διαγὰγετε αὐτὰς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τὰς μὲν ἀρχοῦντες ἐπὶ
 τὰς μεγίστας, (γινώσκετε ὅτι) τὰς δ' ἄλλας ὡς ἀνδοκῆ καὶ ἁλλισα
 ἔχον· καὶ αὐτοὶ ὅτι δεκνέετε, ὅπως ἡδίστον ὑμῖν· καὶ γὰρ ἀκέραιοι αἱ
 σκηναί· παρὰ τῶν δὲ ἐνθάδε ὡς περ καὶ τέτοις. Τῆτον δ'
 ἴτε ἀμφοτέρω, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν,
 τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁρᾶτε, καὶ τὰ ὅπλα ἐντίθεσθε· οἱ γὰρ
 ἐν ταῖς σκηναῖς ἔσονται φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τι-
 γραίνην ἐλθόντες, (ἦν γὰρ παρὰ τῶν δὲ ἀσμενῶν) καὶ ἡμῶντα μετὰ λα-
 βόντες ἐλθόντες καὶ οἱ ἴπποι αὐτῶν εἶχον τὰ παρὰ τῶν· καὶ
 τοῖς Πέρσας διέπεμπον τὰ ἄρτων ἐκείνοις τὰς ἡμέρας· ὅσον δὲ
 καὶ ἐπεμπον καὶ οἶνον, οἱ μὲν ἔχον τὰς ἀμφὶ Κύρην, ὅτι ἔφη

ἄφθοια ταῦτα ἔχεν. Ο ἢ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὅσον μὲν τὸ λι-
μὸν, πένθ' ἂν δὴ τὸ πρῶτον ποταμῶ. Ο μὲν ἔν Κῦρος δει-
πύσας τὰς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κατὰ περπάδας καὶ
καὶ δεκάδας πολλὰς αὐτῶν διέπεμπε καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ ἔ-
σρατοπέδου κρύπτεν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσεσθαι εἰς τις
ἔξωθεν παροῖσι, ἅμα δὲ, εἰς τις ἔξω χεῖματα φέρων δὴ δι-
δράσκει, αἰλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγγύετο ἔτι· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπε-
διδράσκον, πολλοὶ δὲ ἐάλωσαν. Ο ἢ Κῦρος τὰ μὲν χεῖματα
τὰς λαβόντας εἶα ἔχεν, τὰς δὲ ἀνθρώπους ἐκέλευσεν ἀποσφά-
ξαι· ὥστε τὰ λοιπὰ οὐδὲ βουλόμηνθαι εἰς εὗρες ραδίως τὸν
νύκτωρ πορευόμενον. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἔτιω διήγον· οἱ δὲ Μή-
δοι καὶ ἔπνον, καὶ εὐωχοῦντο, καὶ νύκτεον, καὶ πάσης εὐθυμίας
ἐνεπὶμπλαντο· πολλὰ γάρ καὶ τοιαῦτα ἐάλω, ὥστε μὴ δύνασθαι
ἔργα τὰς ἐρηγορήσας.

Ο ἢ Κυαξάξης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὸ μὲν νύκτεον ἐν τῇ ἐξ-
ῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτὸς τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧν πρῶτον, ὡς ἐπ'
εὐτυχίᾳ, καὶ τὰς ἄλλας τῶν Μήδων ἄετο πρῶτον ἐν τῷ στρατοπέδῳ,
πλὴν ὀλίγων, ἀκίων θόρυβον πολὺν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων,
ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθόντων, ἀνειμύτως καὶ ἔπνον καὶ ἐθού-
βον, ἄλλως τε καὶ ἐκ τῆς Ασσυρίας στρατάρχου καὶ οἶνον καὶ ἄλ-
λα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ ἡμέρα ἐγγύετο, καὶ ἔτι
θύρας οὐδεὶς ἦκε, πλὴν οἱ πρὸς καὶ συνεδέκπου, ὅτε τὸ στρατό-
πεδον κενὸν ἦκουεν· τῶν Μήδων καὶ τῶν ἰππέων, ἑώρα δὲ, ἐπεὶ
ἐξῆλθεν, ἔτιω ἔχοντα· ἐνταῦθα δὲ ἐβλεμμοῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ
τοῖς Μήδοις, τὰ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι καὶ εὐ-
θύς, ὥσπερ λέγει· ὡμὸς καὶ ἀγνώμων, κελδοί τῶν πρῶτων

πᾶ, λαβόντα τὰς ἑρ' ἑαυτῷ ἰπώεας, πορεύεσθ' ὡς τάχιστα πρὸς
 τὸ ἀμφὶ Κύρον σφάτευμα, καὶ λέγειν ταῦδε, Ὀμηρῶν μὲν ἔγωγε
 εἰδὼς ἂν σέ, ὦ Κύρε, ἔπως ἀπορρησθήσῃς ὡς ἐμὲ βεβλήεσθαι
 εἰς τὸν Κύρῳ ἔτι γινώσκω, οὐκ ἂν ὑμᾶς γε, ὦ Μῆδι, ἐξελη-
 σαι ἔτι ἐρημον ἐμὲ χαλκῶσπιν. Καὶ νῦν, ἐὰν μὲν Κύρῳ
 βεβλήσῃ· εἰ δὲ μὴ, ὑμεῖς γε τὴν τάχιστον πάρεστε. Ταῦτα ἐπέ-
 σελθεν. Ὁ δὲ ταυσόμῃρος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσπο-
 τα, ἐγὼ εὐρήσω ὁκνεῖς; Πῶς δὲ Κύρῳ, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ,
 ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Οἱ γὰρ Δί, ἔφη, ἀκὼ ἀφεςπύοντο τῷ πο-
 λεμῶνι Τρῳάϊας πινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἵ γεσθαι ἡγου-
 μένους αὐτῶν. Ἀκὼσας ταῦτα ὁ Κυαξάξης, πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ
 Κύρῳ ὠρρίζετο, μηδὲ εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα· ὁ πολλῇ σπουδῇ μᾶλ-
 λον ἐπεμπεῖν ἐπὶ τὰς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν· καὶ ἰχυρότερον
 ἔτι, ἢ πρὸς τοὺς Μήδους ἀπειλῶν ἀπεχάλλετο. ὁ δὲ πεμπε-
 μῶν δὲ ἠπείλησεν, εἰ μὴ ἰχυρῶς ταῦτα ἀπαγγέλοι.

Ὁ μὲν δὲ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων τὰς ἑαυτῷ ἰπώεας ὡς
 εἰσὶν ἀνιόντες ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκ ἐπορεύθη μὲν δὲ Κύρε. Ἐν δὲ τῇ
 ὁδῷ πορευόμενοι, ἀφ' ἧς ὁδῶν τρεῖς πηλὴ, ἐπλανῶντο· ὁ δὲ
 ἐκ πρὸς ἀφίκοντο εἰς τὸν δὲ Κύρε σφάτευμα, πρὸς ἐντυχόντες
 ἀποχωρεῖσι πρὸς τὴν Ἀστυρίων, ἡνάγκαζ' αὐτὰς ἡγεῖσθαι· καὶ ἔτι
 ἀφικνῶν, τὰ πυρὰ χαλκῶντες, πρὸς μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγέ-
 νοντο πρὸς τὰ σφαλοπέδω, οἱ φύλακες, ὡσπερ εἰρημῶν ἦν ὑπὸ
 Κύρε, ἐκ εἰσαφῆκαν αὐτὰς πρὸς ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπεφαί-
 νετο, πρὸς τὸν μὲν τὰς μάχης χαλκῶντες ὁ Κύρῳ, τὰ τοῖς θεοῖς
 νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοῖσιν ἀγαθοῖς ὁξυερεῖσθ' ἐκέλευσε. Καὶ
 οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἔχον· ὁ δὲ, συγκαλέσας τὰς ὁμοτίμους, εἶπεν,

Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς παροφαίνει πολλὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἐν τῷ πτόνι ὀλίγοι ἐσμέν ὥστε ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῷ. Εἴτε γὰρ ὅσα αὖν κατεργαζώμεθα μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότεια ἔσται· εἴτε χαλαρήσονται πῖνας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ὅτι τοῖς ἐφ' ἡμῖν γυγνομένοις, αὐτὰς ὁδοιμίας ἔχοντες ἰσχυρὰ ἀναφονούμεθα. Δοκῶ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἵστασθαι πῖνα ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδόναι ἅπας ἐγὼ λέγω, καὶ καλεῖσθαι ὡς τάχιστα πέμπειν στρατόν, εἴπερ Ὀπιδιμοῦσι Πέρσαι τὴν δόχλην τῆς Ἀσίας καὶ τὴν χάρεσσαν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἰθὺ μὲν οὖν, ἔφη, σὺ δὲ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι οὐκ αὖν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὴ ἐλθούσι παρ' ἐμὲ, ἐμοὶ μάλιστα φεῖ τῆς τροφῆς αὐτῶν. Ἀ δὲ ἔχουμεν ἡμεῖς, ὁρᾷς μὴ αὐτὰ, κρύπτεις ὃ τέκον μὴδὲν ὃ, πὶ δὲ τέκων ἐγὼ καλῶς καὶ νομίμως πέμπω εἰς Πέρσας ποιοίμεν αὖν, τὰ μὲν πρὸς θεοὺς, τὸν πατέρα ἐρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινόν, τὰς δόχας. Περσφαίνων δὲ καὶ ὀπληρῶν ὡν περὶποιμεν, καὶ φερεσῆρας ὡς ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συγκαταίξῃς, καὶ τὸν λόγον περπομπὸν ἄγεις.

Ἐκ τότε ὃ καὶ τὰς Μήδους ἐκάλεσεν, καὶ ἅμα ὁ ἔκ Κυαζάρης ἄγγελος ἀρτίσταται, καὶ ἐν πᾶσι πίντε πρὸς τὸν Κύρου δόχην καὶ τὰς πρὸς τὰς Μήδους ἀπειλὰς αὐτῷ ἔλεγε· καὶ τέλει εἶπεν ὅτι ἀπέναντι Μήδους καλεῖται, εἰ καὶ ὁ Κύρος μένει βέλτεται. Οἱ μὲν δὲ Μήδοι ἀκέσσαντες τὸν ἄγγελο ἐτόνμασαν, δισκρίναντες μὴ πῶς ἤν καλῆντος ἀπειθεῖν, φοβέμενοι ὃ πῶς ἀπειλήσιν ὑπακίσειαν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὁμιλίαν αὐτῶν. Ὁ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἄγγελε ἔκ Μήδων, ἔδεν, ἔφη, γαυμεῖσθαι

Κυαζάρης πολλὰς ἤ πολέμους τότε ἰδὼν, ἡμᾶς δ' ἐκ εἰδῶς ὅ, τε
 παρτίομεν, οὐκ ὡς τε ἡμῶν ἔσθ' ὡς εἰαυτ'. ἐπειδὴν δ' αἰσθη-
 ται πολλὰς μὲν τ' πολέμων ἀπολωλῶτας, πάντας δὲ ἀπελη-
 λαμμένους, πρῶτον ἤ παύσῃ φοβούμενος, ἔπειτα γνώσεσθαι ὅτι νῦν
 ἐρημία ἐστὶ γίγνεται, ἡνίκα οἱ φίλοι αὐτοῦ τὰς ἐκείνους ἐχθρὰς ἀπολ-
 λύουσιν. Ἀλλὰ μὴν μέμψας γε πῶς ἐσμέν ἄξιοι, εὖ τε ποιοῦντες
 ἐκεῖνοι, καὶ ὅθ' ἂν ταῦτα αὐτοματίσαντες; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεί-
 νον ἔπεισα ἐὰν μὲν με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελεῖν. ὑμεῖς δὲ ὅχ' ὡς
 ἐπιθυμῶντες τ' ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἦκετε.
 Ἀλλ' ὑπὸ ἐκείνους κελυθῶντες ἐξίεναι, ὅτ' ὑμῶν μὴ ἀχθομένη
 εἴη. Καὶ ἡ ὁρμή ἐν αὐτῇ σαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπὸ τῇ ἀγλαῇ πεπαι-
 σμένη, καὶ σὺν τῇ φόβῳ λήσονται ἄπεισι. Νῦν ἤν, ἔφη, σὺ ὦ ἀγ-
 γελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπόνηκας. ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ
 προσδεχόμεθα πολέμους ἥτοι μαχεμένους γε ἢ πεισομένους παρ-
 ἑσταῖ, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα. ἔγωγε δ' ὁρῶμενος εἰκὸς πλέον
 παρ' αὐτῶν ὦν χρῆζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τ' Τρῶν ἀρχὸν,
 ὑπόμενον παρ' ἑστέας τοῖς ἡγεμόσι τ' ὧν στρατιωτῶν ἐξοπλίζων
 αὐτὰς. Ἐπεὶ δ' ὅτ' αὖτε ποιήσας ὁ Τρῶν ἀρχὸν προσῆλθε, λέγει δ' ὁ Κῦ-
 ρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Τρῶν ἀρχὸν, ἡδομαι αἰδομένης ὅτι ἐ μόνον
 φίλιαν ἐπιδεικνύμενος πάρεαι, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν φαίνεται μοι ἔχειν.
 Καὶ νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δηλόν· ἐμοὶ τε γὰρ πολέμοι
 Ἀσσύριοι, οἱ τε νῦν ἐχθρόνους εἰπιν ἢ ἐμοί· ἔτι καὶ ἡμῖν ἀμφοτέ-
 ροις βελούρεον, ὅπως τ' ἤ νῦν πρῶτον μὴδὲς ἀποστασὶ ἡμῖν
 συμμαχῶν, ἄλλως δ', εἰν διωκόμεθα, παρ' ἑστέας. Τὰ δὲ
 Μήδου ἡγεσας ἀποσταλάντες τὰς ἡπείας· εἰ δ' ἔσθ' ἀπίσται, πῶς
 ἡμεῖς μόνον πεζοὶ μανόμεν; Οὕτως ἔν δ' αὖ ποιεῖν ἡμῖν καὶ σὲ, ὅπως

ὁ δ' ἀποκαλῶν ἔτος ἢ αὐτὸς μένειν βεβλήσεται ἢ ἡμῖν. Σὺ μὲν
 αὖ σκηνὴν εὐρών, δὸς αὐτῷ, ὅπου κάλλιστα ἀράξει πάντα τὰ
 δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι ἔργων π' αὐτῷ παρσάξαι,
 ὅπερ ἥδιον παρσάξει ἢ ἄπεισι· καὶ ἀφ' ἑλάνης δὲ αὐτῷ ὅποσα ἐλ-
 πὶς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἦν τὰ δέοντα εὖ γένη-
 ται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἦκε πάλιν παρ' ἐμέ. Ο μὲν δὴ
 Ὑερκίου ὤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρ-
 σας ἰὼν, παρὶν σιωπεσθυσμένῳ· ὁ δὲ Κύρῳ αὐτῷ ἐπέσει-
 λε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἂν ἢ πρὸθεν ἐν τῇ λόγῳ δεδιλῶ),
 Κυαξάρει δ' ἀποδῆναι τὰ γράμματα. Αναγνῶναι δέ σοι, ἔφη,
 καὶ ἂν ἐπισέλῃ, βέλομαι· ἵνα εἰδὼς αὐτὰ ὁμολογῇς, εἰάν τις
 σὲ πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Ενὶν δ' τῇ ὑποστολῇ ταδε·

“ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ημεῖς σε ἔπε-
 “ ἔρημον καταλείπομεν, (ἑοδείς γ' ὅταν τ' ἐχθρῶν κρατῇ, τότε
 “ τῷ φίλων ἔρημος γίνεται) ἐδὲ μὲν ἀποχωρεῖντες γε ἀπὸ σέ
 “ οἴομεθα ἐν κινδύνῳ σε κατασείναι· ἀλλ' ὅσω πλείον σέ ἀπέ-
 “ χρομεν, τοσούτῳ πλείονά σοι πλὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζο-
 “ μεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῷ φίλων κατήμφοροι, μάλιστα
 “ τοῖς φίλοις πλὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχ-
 “ θρούς μήκιστον ἀπελθύνοντες, μᾶλλον τοὺς φίλοις ἐν ἀκω-
 “ δυνῶν καταστῆσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἶα ὄντι μοι παρὶ σέ, οἷος ὡς
 “ παρὶ ἐμέ, ἐπεὶ αἰ μοι μέμφῃ. Εγὼ μὲν γέ σοι ἦρα γὰρ συμ-
 “ μάχῃς, ἐχ' ὅσοις σὺ ἐπεισας, ἀλλ' ὅποσοις ἐγὼ πλείους ἐδυ-
 “ νάμην· σὺ δέ μοι ἐδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὅποσοις πέ-
 “ σαι διωκητέον· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, ἐπὶ τὸν θέλοντα
 “ ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαρὲν τότε μὲν ὥσπερ ἀμφοτέ-

“ εἰς ὑμῖν χάριν ὀφείλιν, νῦν ὃ ἀναγκάζεις σὲ μὲν ἐπιλα-
 “ θεῖς, τοῖς δὲ ἀκολαθῆσαι πεισθεῖς πᾶσαν τὴν χάριν ἂπο-
 “ διδόναι. Οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ δύναμαι ὅμοιος γενέσθαι· ἀλλὰ
 “ καὶ νῦν πέμπων ὅτι σφάτευμα εἰς Πέρσας, ὅπως ἔλλω, ἐπόσοι
 “ ἂν ἴωσιν ὡς ἐμὲ, ἦν τι σὺ αὐτῷ δέῃ, πρὶν ὡς ἡμῶς ἐλθεῖν, σοὶ
 “ ὑπάρχειν, ὅπως ἂν ἐλθῶσιν, ἀλλ’ ὅπως ἂν σὺ βέλῃ, χρεῖδες
 “ αὐτοῖς. Συμβελδύω δέ σοι, καί τις νεώτερος ὢν, μὴ ἀφαιρέσθαι
 “ ἃ ἂν δῶς· ἵνα μὴ σοὶ ἔχθρα ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδὲ
 “ ὅταν τιὰ βέλῃ πρὸς σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλῶντα μεταπέμπε-
 “ σθαι· μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι, ἅμα πολλοῖς ἀπειλῶν, ἵνα
 “ μὴ διδάσκῃς αὐτὸς σὲ μὴ φρογνίζῃν. Ἡμεῖς ὃ πειρασόμεθα
 “ πρῶτον, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα ἃ σοὶ τ’ ἀννομίζωμεν ὅτι
 “ ἡμῖν παραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθὰ. Εὐρύσο.”

Ταύτῃ αὐτῷ ἀπόδοι, καὶ ὁ, τι ἂν σε τέτων ἐρωτᾷ, ἥ τις γέ-
 γραπται, σύμφασι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ὅπως ἔλλω σοὶ πρὸς τὴν Περ-
 σῶν ἥ τις γέγραπται. Τέτω μὲν οὕτω ἔπος εἰπὼν, καὶ δὲς τὴν ὁπ-
 σολὴν, ἀπέπεμψε· παρασεντελάμενος ἔτω ἀπεύδειν, ὥστε οἶδεν
 ὅτι συμφέρει ταχὺ πρῶτον.

Ἐκ τούτου δὴ εἶωρα μὲν ὁξωπλισμένους ἥδη πάντας καὶ τὰς
 Τεργανίους καὶ σὺν αὐτοῖς Τιγράνιων· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ὁξω-
 πλισμένοι ἦσαν· ἥδη δὲ πινες τὴν παραχώρῳ καὶ ἵππους ἀπήγα-
 γον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὁ δὲ τὰ μὲν παλτά, ὅπως καὶ τὰς πρόαθεν,
 καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τέτο ἔργον ἦν, ὅπως
 μὴ αὐτοὶ δέοντο· τὰς δὲ ἵππους ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τὰς
 ἀγαρόντας, ἕως ἂν τι σημαυθῇ αὐτοῖς· τὰς δὲ ἄρχοντας τὴν ἵπ-
 πῶν καὶ Τεργανίων χαλῆσας, τοιαύτῃ ἐλεξεν·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι
 “ πολλὰκις ὑμᾶς συγκελεύω· καινὰ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρ-
 “ ὄντα πολλὰ αὐτῶν ἀσυντάκτα ὄντι· ἀλλ’ ἂν ἀσυντάκτα
 “ ἦ, ἀνάγκη ταῦτα αἰεὶ πειράγματα παρέχειν, ἕως ἂν χώ-
 “ ρον λάβῃ. Καὶ νυνὶ ἐπὶ μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ ἀνιχνεύματα
 “ χρήματα, καὶ ἄνθρωποι ἐπ’ αὐτοῖς· ἀλλὰ δὲ τὸ μῆθ’ ἡμᾶς ἐ-
 “ δέσσει ποῖα τούτων ἐκείνου ὄντι ἡμῶν, μήτε τούτοις εἰδέναι
 “ ὅστις ἐκείνῳ αὐτῶν δεσπότης, περραίνοντας μὲν δὴ τὰ δέοντα
 “ ἐκ πάντων ὄντων ὡρᾶν αὐτῶν πολλούς, ἀπορριπνύτας δὲ ὅ, τι χρη-
 “ ποῖον, σχεδὸν πάντας· ἵνα οὖν μὴ οὕτως ἔχῃ, διοράσατε αὐ-
 “ τὰ· καὶ ὅστις μὲν ἔλαβε σκηνὴν ἔχουσιν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ
 “ ποτὰ, καὶ οὗτο ὑπερηφάνους, καὶ σεωμνίῳ καὶ ἐσθῆτι,
 “ καὶ τὰ ἄλλα οἷς οἰκεῖται σκηνὴ καλῶς σεραπτικῇ, ἐνταῦ-
 “ θα μὲν οὐδὲν ἄλλο θεῖν περρογυμνάσαι ἢ τὸν λαβόντα ἐ-
 “ δέσσει ὅτι τούτων, ὡς οἰκεῖων, ἐπιμελεῖσθαι δεῖ· ὅστις δὲ εἰς
 “ ἐνδεόμενά που κατεσκήνωσε, τούτοις ὑμεῖς σκεψάμενοι,
 “ τὸ ἐλλείπον ἐκπληρώσατε. Πολλὰ δὲ καὶ περροτὰ οἷ-
 “ दा ὅτι ἔσται· πλείω γὰρ ἀποδύει ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον
 “ πληθύνει ἔχον οἱ πολέμοι. Ἡλθον δὲ πρὸς με καὶ χρη-
 “ μάτων ταμίαι οἱ τε τῶ Ἀστυρείων βασιλέως καὶ ἄλλων δυ-
 “ ναστῶν, οἱ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἴη πρὸς σφίσιν ἐπίσημοι, διασπῆς
 “ πινὰς λέγοντες· ὅτι ταῦτα ἐν κυρύττετε πάντας ἀποφέρειν πρὸς
 “ ὑμᾶς, ὅπου ἂν κατέλθῃτε· καὶ φόβον ἐκπύρετε καὶ μὴ ποῖον
 “ τὸ πρὸς ἀγγελλόμενον· ὑμεῖς ὅ λαβόντες διαδίδετε, ἵππῳ μὲν τὸ
 “ διπλὸν, πεζῷ ὅ τὸ ἀπλὸν· ἵνα ἔχητε, ἢν πινῶν περροδεύητε, καὶ
 “ ὅτε ὠνήσεσθε. Τὴν δ’ ἀγορὰν πινὺν ἔχον ἐν τῇ σεραπτικῇ κυρύττει

“μὴ ἥδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδὲνα, πωλεῖν δὲ τὰς χαρπύλας ἔμ-
 “πὺρος ὅ, τι ἔχῃ ἕκαστος πρᾶσιμον· ἔταυτα διαφεμένους, ἄλλα
 “ἀγειν, ὅπως οἰκῆται ἡμῶν τὸ στρατόπεδον.” Καὶ ταῦτα μὲν εὐθύς
 ἐκήρυκτον· οἱ δὲ Μηδῶν καὶ Τρῳάδων εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς ἂν, ἔφαθ’,
 ἡμεῖς ἀνευ σοῦ ἔσῃ σὺν διανεμόμενοι ταῦτα; Οὐδ’ ἔν Κῦρος πρὸς
 τῶτον τὸν λόγον ὧδε παροπνέχθη· “Ἡ γὰρ ἔτις, ἔφη, ὧ ἀνδρες,
 “γινώσκετε, ὡς ὅ, τι ἂν δέσῃ πραχθῆναι, ἐπὶ πᾶσι πάντως ἡμᾶς
 “δεσφ’ πρᾶναι, καὶ ἔτε ἐγὼ δὲκέσω ὑμῖν παρότιον παρ’ ὑμῶν
 “ὅ, τι ἂν δέῃ, ἔτε ὑμεῖς παρ’ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν ἄλλως πλείω
 “μὲν παρόγματοι ἔχομεν, μείω δὲ ἀπαπαυγιστοῦμεθα, ἢ ἔτις;
 “Ἀλλ’ ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διεφυλάξαμεν ὑμῖν τὰδε, καὶ
 “ὑμεῖς ἡμεῖς ἐπιστεύσατε χαλῶς ἀπαφυλάχθαι· ὑμεῖς δὲ
 “αὐτὸ διανεμάτε, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν ὑμῖν χαλῶς διδουεμε-
 “κῆναι· ἔν ἄλλοις δέ γε αὐτὸ ἄλλο τι ἡμεῖς περυσόμηναι κοινὸν
 “ἀγαθὸν παρότιον. Ὀρᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη, νυνὶ παρόντων, ἵπποι
 “ὅσοι ἡμῖν πάρεσιν, οἱ δὲ παρσάγονται· τέττις οὖν εἰ μὲν ἐάσομεν
 “ἀναμύβαντες, ὠφελήσασιν μὲν ἑδὲν ἡμῶς, παρόγματοι δὲ πρ-
 “ἔξασιν ἐπιμελεῖσθαι· ἢν δ’ ἵππεας ἐπ’ αὐτὰς καταστήσωμεν, ἅμα
 “πραγμάτων τε ἀπαλλαγήσομηναι καὶ ἰσὺν ἡμῖν αὐτοῖς παρσ-
 “οῦσθαι. Εἰ μὲν ἔν ἄλλος ἔχετε, οἷς πσιν ἂν δοῖτε αὐτὰς,
 “μὴ ὦν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἰ τι δέοι) ἢ μὴ ἡμῶν, ἐκείνοις
 “δίδοτε· εἰ μέντοι ἡμῶς βέλεσθε παρσάσαντας μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν
 “αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἀνδρ’ ἡμῶν παρσάσαντες ἐκιν-
 “δυάσασθε, πολὺ μὲν φόβον ἡμῖν πρᾶίχετε μή τι πάθῃ-
 “τε, μάλα δὲ αἰχμῶεσθαι ἡμᾶς ἐποιήσατε ὅτι ἐπαρῆμεν ὅ-
 “που περ ὑμεῖς· ἢν δὲ λάβωμεν τοὺς ἵππους, ἐφόμεθα ὑμῖν

“καὶν μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλείονα ἢ τῇ ἰπῶων συνα-
 “γωνιζόμενοι, οὕτω παρθυμίας ὁδὸν ἐλλείφομεν· ἢ δὲ πε-
 “ζοὶ γυρόμενοι δοκῶμεν καμεινότερος ἀνὴρ παρῆναι, τὸ κατα-
 “βῆναι, ἐν μέσῳ, καὶ εὐθύς πεζοὶ ὑμῖν παρυσόμεθα· τὴς δὲ
 “ἰπῶους μηχανησόμεθα οἷς ἀνὴρ παρὰ διδοίημεν.” Ο μὲν οὐ-
 τως ἔλεξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Ἀλλ’ ἡμεῖς μὲν, ὦ Κύρε, οὐ-
 τε ἀνδρας ἔχομεν οὐς ἀναβιβάσασκεν ἀνὴρ τῇς ἰπῶους πύ-
 τας, οὔτε, εἰ ἔχομεν, σὺ ταῦτα βουλομένου σὸς ἀνὴρ ἄλλο ἀν-
 τὶ τούτων αἰργίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τὴς ἰπῶους,
 ποίει ὅπως ἀριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Ἀλλὰ δέχομαι τε, ἔφη, καὶ
 ἀγαθὴ τύχη ἡμεῖς τε ἰπῶεις γενοίμεθα, καὶ ὑμεῖς διέλαιτε
 τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν σὺν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαίρετε ὅ, τι ἀνὴρ
 μάγοι ἐξηγῶν· ἐπεὶ δὲ Κυαξάρει ἐξέλετε ὅποῖον ἀνὴρ οἶπας
 αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναι-
 κας ἀνὴρ καλὰς ἐξαίρετον εἶη. Γυναιχάς τε τοίνυν ἐξαίρετε,
 ἔφη, καὶ ὅ, τι ἄλλο ἀνὴρ δοκῇ ὑμῖν. Επειδὴν ὅ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ
 Υψηλίοι, τὴς ἐμοὶ ἐφελασίης τέτης ἐπαπομύνης πάντας ἀμέμ-
 πης ποιεῖτε εἰς διῶαμιν. Ὑμεῖς δ’ αὖ, ὦ Μῆδοι, τὴς παρῆς
 συμμάχους γυρόμενους τέτης πημᾶτε, ἵπως εὖ βεβηλευσθῆναι
 ἡμῖν φίλοι γυρόμενοι. Νείμαιε ὅ πάντων τὸ μέρος καὶ τὸ
 πᾶς Κυαξάρης ἤκοντι ἀγγέλω, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ’ αὐτῷ· καὶ
 σιωδιαμύειν ὅ πᾶσιν ἀγγεῖτε, ὥς καὶ ἐμοὶ τῆτο σιωδοκῆν· ἵνα ὁ
 Κυαξάρης μᾶλλον εἰδὼς πᾶσι ἐχάστω ἀπαγγείλῃ τὰ ὄντα. Πέ-
 σαις δ’, ἔφη, τοῖς μετ’ ἐμοὶ, ὅσα ἀνὴρ πᾶσι γένηται, ὑμῖν
 χαλῶς κατασκοδασμένων, ταῦτα δέχεσθαι· καὶ γὰρ, ἔφη, μά-
 λιστα ἡμεῖς σὸς ἐν χλιδῇ τεθράμμεθα, ἀλλὰ χωριπῶς·

ὥς ἴσως ἂν ἡμῶν καταγελῶντε, εἰ π' σεμνὸν ἡμῖν θεωρεῖσθαι ὥσπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολλὰ γέλωτα ὑμῖν παρέξομεν καὶ ὅτι τῷ ἵππων χαθήμῃοι οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ ὅτι τ' γῆς καταπίπτοντες.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἦσαν ὅτι πλὴν ληΐρεσιν, μάλα ὅτι τὰ ἵππικῶν γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξιάρχας καλέσας, ἐκέλευε τὰς ἵππους λαμβάνειν, καὶ τὰ τῷ ἵππων σκάφη, καὶ τοὺς ἵπποκόμους, καὶ ἀελθμήσαντας λαβεῖν κληρωσαμένους εἰς τάξιν ἴσους ἐκείνους. Αὐτοὺς δὲ ὁ Κύρου ἀνειπεῖν ἐκέλευσεν, εἰ τις εἴη ἐν τῷ Ασσυρίων ἢ Σύρων ἢ Αραβίων στρατεύματι ἀνὴρ δοῦλος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καρῶν, ἢ Κιλικίων, ἢ Ἑλλήνων, ἢ ἄλλοθεν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκέσαντες ὅτι κηρύγματος, ἄσμενοι πολλοὶ παρσφάνη· ὁ δ', ἐκλεξάμενος αὐτῶν τὰς τὰ εἶδη βελτίους, ἔλεγεν ὅτι ἐλθόντες αὐτὰς ὄντας δεσφ' ὅπλα ὑποφέρειν αἰ ἂν αὐτοῖς δίδωσι· τὰ δὲ ἐπιπύδεια ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτὰς μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων παρὰ τὰς ταξιάρχας, συνέστησεν αὐτὰς· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέρρα καὶ τὰς ψιλάς μαχίρας τέτοις δίδοναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἔπαι, καὶ τὰ ἐπιπύδεια τέτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μετ' ἑαυτῶν Πέρσας λαμβάνειν· αὐτὰς δ', τὰς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, αἰεὶ ἐπὶ τῷ ἵππῳ ὀχεύεσθαι· καὶ αὐτοὺς ἔτι ποιῶν κατῆρχεν· ἐπὶ δ' τὰς περὶ τὸ ὁμοπύμων ἀνθ' ἑαυτῶν ἔχασον κατὰ τὴν αἰὶν αἰὶν ἄλλον ἄρχοντα τὸ ὁμοπύμων.

Οἱ μὲν δὲ ἀμφὶ ταῦτα εἶχον· Γωδεύας δ' ἐν τέτῳ πρῶτῳ ὁ Ασύριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἵππικῇ στρατείᾳ· εἶχον δ' πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τὰ ὅπλα παρὰ λαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον παρὰδίδοναι τὰ ξυστὰ, ὅπως

χαλακαίοιεν ὥσπερ ἔ τ' ἄλλα. Ο ἢ Γωβρύας εἶπεν ὅτι Κῦρον πρῶ-
 τον βέλους ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπνέταί τὰς μὲν ἄλλας ἱππέας αὐτὸ χα-
 τέλιπον, τ' ἢ Γωβρύαν ἄγχει πρὸς τ' Κῦρον. Ο ἢ, ὡς εἶδε τ' Κῦ-
 ρον, ἔλεξεν ὧδε. “Ω δέσποια, ἐγὼ εἰμι τὸ μὲν γένος Ἀσσύριος·
 “ἐχὼ τ' καὶ τείχος ἰσχυρὸν, ἔ χώρας ἐπάσχω πολλὰς· ἔ ἵππον εἰς
 “χιλίαν παρ' Ἀσσυρίων βασιλῆς πρὸς ἑρχόμενον, καὶ φίλος ἦν ἐκεί-
 “νω ὡς μάλιστα· ἐπεὶ τ' ἐκείνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν, ἀνὴρ
 “ἀγαθὸς ὢν, ὁ δὲ πῶς ἐκείνου τ' ἄρχὴν ἔχῃ, ἔχθιστος ὢν ἐμοί,
 “ἦκω πρὸς σε, καὶ ἐκέτης πρὸς σὲ πᾶσι καὶ δίδωμί σοι ἐμῶν
 “τὸν δόλον καὶ σύμμαχον, σὲ τ' πμωρὸν αὐτῶν καὶ γινώσκων
 “καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνατὸν σὲ ποιῆμαί. Ἀπαῖς δὲ εἰμι
 “ἀρρένων παίδων. Ος γὰρ ἦν μοι μόνον καλὸς, ὦ δέσποτα,
 “καὶ ἀγαθός, καὶ ἐμὲ φίλων καὶ τιμῶν ὥσπερ ἂν εὐδαίμονα
 “πατέρα πάντας τιμῶν πᾶσι, τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς οὗτος
 “χαλέσαντο τῷ τότε βασιλέως, πατὴρ δὲ τῷ νυνὶ, ὡς δὴ
 “συντῶ πλὴν θυγατέρα παρ' ἐμῷ πατρί· (ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψά-
 “μην, μέγα φρογῶν ὅτι δῆθεν τῆς βασιλείας θυγατὸς ὀψί-
 “μην τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτω) ὁ δὲ νυνὶ βασιλεὺς ὅτι θῆκεν
 “αὐτὸν πρὸς χαλέσας, καὶ ἀνὴρ αὐτῷ θῆκεν ἀνὰ κράτος, ὡς
 “πολὺ κρείστων αὐτῷ ἱπποδὸς ἡγεμῶνος ἔσται· ὁ μὲν ὡς φίλος
 “συμπεθῆκε· φθασίσης δ' ἄρκτης, διώκοντες ἀμφοτέρω, ὁ μὲν
 “νυνὶ ἄρχων ἔστω ἀκοντίσας ἡμάρταν· (ὡς μήποτ' ὠφελει) ὁ
 “δ' ἐμὸς πῶς βαλὼν, (ὅδ' ἐν δέον) χαλαράλλῃ πλὴν ἄρχων.
 “Καὶ τότε μὲν ἀνιαιθεὶς ἄρα χεῖρας ἔπας ὑπὸ σκότει τ' φθό-
 “νον· ὡς τ' πάλιν λέοντος πρὸς τυχεύοντος ὁ μὲν αὖ ἡμάρταν, (σώ-
 “δεν, οἶμαι, θαυμαστὸν παθὼν) ὁ δ' αὖ ἐμὸς πῶς αὖτις πυ-

“χὼν κατεργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Ἀεὶ βέβληκα δις
 “ἐφεξῆς, καὶ καταβέβληκα θῆρας ἑκατεράκις· ἐν τούτῳ δὲ
 “ἐκέπῃ κατέχεν ὁ ἀνόσιος τὸν φόβον, ἀλλ’ αἰχμὴν ᾤξά τινος
 “τῆς ἐπομβρῶν ἀρπάσας, πάσας εἰς τὰ σέρνα, τ’ μόνον μοι καὶ
 “φίλον παῖδα ἀφείλετο τ’ ψυχῷ. Καὶ γὰρ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν
 “ἀντὶ νυμφίᾳ ἐκομμάμην, καὶ ἔθαψα πηλικῆτος ὢν ἄρτι γε-
 “νειάσκοντα τ’ ἄριστον παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὁ δὲ κατακτανὼν,
 “ὡσπερ ἐχθρὸν λυπολέσας, ἔτε μετ’ αὐτὸν ὀφθαλμοὺς πώποτε φανε-
 “ρὸς ἐγύετο, ἔτε ἀντὶ τοῦ κακῆς ἔργου τιμῆς τινος ἠξίωσε τὸν κατ’
 “γῆς. Ο γερμὴν πατὴρ αὐτῶς ἐσυνώκησέ με, καὶ δῆλος ἦν συ-
 “αχθόμενός με τῇ συμφορᾷ. Ἐγὼ μὲν ἔν, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος,
 “ὅτε ἂν ποτε ἦλθον πρὸς σε ὅππῃ τὰ ἐκείνου κακῶ (πολλὰ γὰρ
 “φιλικῶς ἔπαθον ὑπὸ ἐκείνου, καὶ ὑπηρετήσα ἐκείνῳ) ἐπεὶ δὲ εἰς
 “τὸ ἐμὲ πατρὸς φονέα ἡ δόχη αὐτῇ ᾤξασκε, ἐκ ἂν ποτε ἐγὼ
 “τέτῳ δυνάμην εὔνης γενέσθαι, ἔδὲ ἔτος με εὖ οἶδ’ ὅππῃ φίλον
 “ἂν ποτε ἠγήσασαι. Οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς
 “πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νυκτὶ ἀλάκειμαι ἔρημος ὢν, καὶ
 “ἀλὰ πένθους τὸ γῆρας ἀλάγων. Εἰ μὲν οὖν ἐμὲ σὺ δέχη, καὶ
 “ἐλπίδα πᾶσι λάβοιμε τὰ φίλῳ πατρὶ τιμωρίας ἂν πηθεύῃ
 “σὲ τυχεῖν, καὶ ἀνηδῆσαι ἂν πάλιν δοκῶ μοι, καὶ οὐτ’ ἂν ζῶν
 “ἐπὶ αἰχμυοίμην, ἔτε λυποθήσκων, ἀνιώμενος ἂν τελευτῶν δα-
 “κῶ.” Ο μὲν ἔτιωσ’ εἶπε· Κύρης δ’ ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ’ ἦνπερ, ὦ Γωβρύα, καὶ φρεσὶν φαίνῃ ὅσα πρὸς λέγεις πρὸς
 ἡμᾶς, δέχομαι τε ἰκέτιν σε, καὶ τιμωρήσιν τὸν φονέα σὺν θεοῖς
 ὑπὸ χερσίν. Λέξον δέ μοι, ἔφη, εἰάν σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ
 τείχη ἐῷμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ δυνάμην ἦνπερ

πρόθεν εἶχες, σὺ ἡμῖν πῖ ἀντὶ τούτων ὑπηρετήσεις; Ο ὃ ἔειπε, Τὰ
 μὲν τέγῃ, ὅταν θέλῃς, οἶκόν σοι πῤεξώ· δασμόν τε τ' χώρας ὄν-
 πρ' ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ δ' ἀποίσω· καὶ ὅπως ἂν δέησιν στραθῆναι, συστρα-
 τήσομαι σοι, τ' ἐκ τ' χώρας δύναμιν ἔχων. Ἐστὶ δέ μοι, ἔφη, καὶ
 θυγάτηρ πῤρηνος, ἀγαπήτη, γάμου ἥδη ὥραία, ἣν ἐγὼ παρέδωκεν
 μὲν ὁρίμῃ τῇ νῦν βασιλεύοντι γυναικί· τρέφειν· νῦν δέ με αὐτὴ τε
 ἡ θυγάτηρ, πολλὰ γοωμένη, ἰκέτευσε μὴ δοῖναι αὐτὴν τῇ δ' ἀδελ-
 φῷ Φονδί, ἐγὼ τε ὡσαύτως γινώσκω. Νῦν δέ σοι δίδωμι βα-
 λύσαδ' καὶ περὶ ταύτης ἔτιος, ὥσπερ ἂν ἔγωγ' βαλεύσῃ περὶ σὲ
 φαίνωμαι. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος ἔειπεν, Ἐπὶ τούτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀλη-
 θεύομενος δίδωμί τέ σοι τ' ἐμὴν καὶ λαμβάνω τ' σὴν δεξιά· θεοὶ
 δὲ ἡμῖν μάρτυρες ἔστωσαν. Ἐπεὶ ὃ ταῦτα ἐπαράχθη, ἀπέναι τε
 ἐκέλευσε τὴν Γωβρύαν ἔχειν τὰ ὄπλα, ἥ ἐπῆρετο πόση τις ὁδὸς ὡς
 αὐτὸν εἴη, ὡς ἤζων. Ο δ' ἔλεγεν, Ἦν αὐρίον ἦς πρῶτ', τῇ ἑτέρᾳ αὖ
 αὐλίζοιο πῤρ' ἡμῖν. Ο μὲν δὲ Γωβρύας ὄχλῳ, ἡγεμόνα χαλκισπύρ-
 νον.

Οἱ ὃ Μῆδοι πῤρῆς, ἃ μὲν οἱ μάγοι ἔφαθ' τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν,
 ἀποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρῳ δ' ἐξηγηκότες τὴν χαλκισπύρ-
 νον, καὶ τὴν Σισίδα γυναικί, ἡ χαλκισπύρνη δὲ λέγεται τ' ἐν τῇ
 Ἀσία γεγραῖσθαι, καὶ μεσουεγνὲς ὃ δύο πᾶς κρατίσας· δούτε-
 ρον δέ, Κυαξάρει τὰ δαύτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ὧν ἐδέοντο,
 ἐκπληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δέοι μῆροι στραθῆναι· πάν-
 τα γὰρ ἦν πολλά. Πρὸς ἑλθόντων δὲ καὶ οἱ Υερκαῖοι ὧν ἐδέον-
 το· ἰσχυροὶ δ' ἐποίησαντο καὶ τὸν Κυαξάρει ἀγγελῶν· τὰ
 δὲ παλαιὰ σκηνάς, ὅσαι ἦσαν, Κύρῳ πῤεδδσαν, ὡς τοῖς Πέρ-
 σαις γήρουντο. Τὸ ὃ νόμισμα ἔφαθ', ἐπειδὴν ἅπαν συναχθῆ-
 ῖν ἀφ' ὧσιν καὶ διέδωκεν.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπταξάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε
 τὰ μὲν Κυαξάρης ἀγαθόντας φυλάττειν, εἰς ἥδη οἰκειοτάτης
 αὐτῶν ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἡδέως, ἔφη, δέχομαι· χεῖ-
 ρεται δὲ αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενός. Φιλόμυστος δὲ τις
 τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ, ὦ Κῦρε, τῶν μουσεργῶν ἀκίστας
 ἐσπέραις, ὣν σὺ νυνὶ ἔχεις, ἤκυσά τε ἡδέως, καὶ ἦν μοι δῶς αὐ-
 τῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἂν μοι δοκῶ ἥδιον ἢ οἴκοι μένειν. Οὗ
 Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ γε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἶο-
 μά σοι πλείω ἔχειν ὅτι με ἤπυσας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις·
 ἔτις ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χερίζεσθαι. Ταύτην μὲν αὖτε ἔλαβεν
 ὁ αἰτήσας.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

ΚΑΛΕΣΑΣ ὃ ὁ Κύρος Αῤαάσπην Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτῷ ἐκ πατρὸς ἐταῖρος, ὃ καὶ τὴν σολὴν ἐκδύς ἔδωκε τῇ Μηδικῇ, ὅτε πῶδ' Αῤυάγης εἰς Πέρσας ἀπῆι) τέτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τὴν τε γυναικα καὶ τὴν σκηνὴν. ἦν δὲ αὕτη, ἡ γυνὴ Αἰθαῖα, ὃ Σέσωι βασιλέως. ὅτε δὲ ἠλίσκετο τὸ τῷ Αῤυρίῳ στρατόπεδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὅκ' ἔτυχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὢν, ἀλλὰ πρὸς τῷ Βακτριανῶν βασιλεῖα πρὸςβδύων ὤχετο. ἔπεμψε δὲ αὐτοὺς ὁ Αῤυρίος πρὸς συμμαχίας. ξένος γὰρ ὢν ἐτύγχανε τῷ τῷ Βακτριανῶν βασιλεῖ. αὐτῷ ἔν ἐκέλευσεν ὁ Κύρος διαφυλάττειν τὴν Αῤαάσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελεύοντι δὲ ὁ Αῤαάσπης ἐπῆρετο, Εἰσερχομαι δ', ἔφη, ὦ Κύρε, τὴν γυναῖκα, ἣν με κελεύεις φυλάττειν; Μα' Δί', ἔφη ὁ Κύρος, ἐκ ἔγωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα ὀξυρόμην σοι αὐτὴν καὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσέλθοις εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, ἐδύναμαι αὐτὴν (χαίρειν γὰρ ἐκάθητο, καὶ αἱ τρεῖς παῖδες παῖσαι πρὸς αὐτῷ. ὃ τοίνυν ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τῇ ἐδῆτα) ἐπεὶ δὲ, γινώσκων βελόμβροι ποία εἴη ἡ δέσποινα, πάσας πρὸςβλέψαμεν, ταχὺ πάνυ καὶ πασῶν ἐφαίνετο διαφέρουσα τῇ ἄλλων, καίπερ χαθημένη, κεκαλυμμένη τε ὡς εἰς γλῶ ὀρώσα. Ὡς δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκελεύσαμεν, συνδύεσθαι μὲν αὐτῇ παῖσαι αἱ ἀμφ' αὐτῷ. διήνεγκε

ἡ ἐνταῦθα, παρόντων μὲν, πρὸς μεγέθει, ἔπειτα ἡ, τῇ ῥώμῃ, καὶ τῇ δυνάμει, καὶ τῇ εὐχρημοσίῃ, καί ποτε ἐν ταπεινῷ χήματι ἐσηκῆα. Δῆλα δ' ἦν αὐτῇ ἔτι τὰ δάκρυα χαλῆσθαι τὰ μὲν καὶ τὸ πέπλον, τὰ δ' ἐπὶ τὰς πόδας. Ὡς δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάρρει, ὦ γυνὴ· χαλὸν μὲν γὰρ ἔστι ἀγαθὸν ἀκρόμεν καὶ τὸ σὸν αἰδοῦναι (εἶ), νῦν μέντοι ὀξυρῶμεν ἀνδρὶ σε εὖ ἴσθι ὅτι ἔτε τὸ εἶδος ἐκείνης χείρσιν, ἔτε τὴν γνώμην, ἔτε τὴν δυνάμιν· ἀλλ', ὡς ἡμῖς γε νομίζομεν, εἴ τις ἔστι ἄλλος ἀνὴρ, ἔστι ὁ Κύρως ἀξίος ἔστι θαυμάζεσθαι, ἔστι σὺ ἔσθι τὸ δὲ τῶδε. Ὡς αὖ τῷτο ἤκουσεν ἡ γυνή, ὡς ἐκαστὴρ ῥήξατο τὸ ἄνωγεν πέπλον, καὶ ἀνωδύνατο· συναβόησαν δ' αὐτῇ καὶ αἱ ὁμωαί. Ἐν τῷτῳ δ' ἐφάνη μὲν αὐτῇ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς προσώπου, ἐφάνη δὲ ἡ δέρμη καὶ αἱ χεῖρες· καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κύρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε καὶ τοῖς ἄλλοις παῖσι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φησὶν μηδὲ χλευάζειν γυναικῶν δὲ τῶν τοιαύτων ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλλὰ πᾶσι τῶν, ἔφη, ἔστι σὺ θαυμάσιος αὐτῶν. Καὶ ὁ Κύρως ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολὺ γε ἡτίον, εἰ τοιαύτη ἔστιν οἷαν σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι, ἔφη, καὶ νῦν σοὶ ἀκούσας ὅτι χαλῆ ἔστιν, εἰ πεισθήσομαι εἰσεῖν θαυμάσιον, ἔστι πάντῳ μοι χολῆς οὕσης, δέδοικα μὴ πολὺ γὰρ τὸν ἐκείνη με αὐτῆς ἀναπείσῃ καὶ πάλιν ἐλθεῖν θαυμάσιον· ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἀν' ἀμελήσας ὧν με δεῖ πράττειν, χαλεπῶς ἐκείνῳ θαυμάσιον.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· Οἷοι γὰρ, ἔφη, ὦ Κύρε, ἰσχυρὸν (εἶ) ἄλλος ἀνθρώπος ἀναγκάζειν τὴν μὴ βελομήδην πράττειν ὡς τὸ βέλπισον; Εἰ μέντοι τῷτο, ἔφη, οὕτως ἐπεφύκει, πάντας ἀν' ἡνάγκηζεν ὁμοίως. Ὁρα, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς

πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ τοῖσιν) τῷ δὲ χαλῶν, ὃ μὲν ἐρώσι, τῷ δὲ ἕ· καὶ ἄλλος γε ἄλλῃ. Ἐτελέσπον γὰρ, ἔφη, ὅτι, καὶ ἐρᾷ ἕκαστος ὣν ἂν βέλπηται. Αὐτίκα δὲ ὅτε ἐρᾷ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· ὅσδ' πατὴρ θυγατρὸς, ἄλλ' οὗ δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβ' οὐ καὶ νόμος ἱκανὸς ἐρώτω κωλύειν. Εἰ δέ γ', ἔφη, νόμ' οὐ τεύχεται μὴ ἐσθίουσας μὴ πεινῆν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν, μηδὲ ῥιγοῦν τὰ χειμῶν' οὐ, μηδὲ γάλλεσθαι τοῦ θέρους, ὅσδ' εἰς ἂν νόμ' οὐ διωχθεῖν ἀφ' ὧν ἀξιοῦται ἀνθρώποις ταῦτα ποιεῖσθαι· πεφύκασι γὰρ ὑπὸ τέττων κρατεῖσθαι. Τὸ δὲ ἐρᾶν, ἐτελέσπον ὅστις· ἕκαστ' οὐ γὰρ τῷ κατ' αὐτὸν ἐρᾷ, ὥσπερ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς οὖν, ἔφη ὁ Κύρ' οὐ, εἰ ἐτελεύσπον ὅστις τὸ ἐραδιῶναι, οὐ καὶ παύσασθαι ὅστις ὅταν τις βούληται; Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἐώρεκα καὶ κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι' ἐρώτα, καὶ δουλοῦντας γε τοῖς ἐρωμηίοις· καὶ μάλα κακὸν νομίζοντας, πρὶν γε ἐρᾶν, τὸ δουλεύειν, ὅτε δίδόντας γε πολλὰ, ὣν ἔβελπον αὐτοῖς σέρεσθ'· καὶ εὐχρημύς ὥσπερ καὶ πν' ἄλλης νόσε ἀπαλλαγῶναι, καὶ ἔδωκα μὲν τοῖς ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμύς ἰχυροτέρα πνὶ ἀνάγκη ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέθεντο. Παρέχουσι γὰρ ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμηίοις πολλὰ ὅτε εἰκὴ ὑπερετίεντας· καὶ μὲν τοῖς ἐπὶ δ' ἀποδιδράσκουσιν ὅτι χειρῶσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττεσθαι τὰς ἐρωμηίοις, μή ποι' ἀποδιδῶσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς αὐτὰ· Ποιεῖσι γὰρ, ἔφη, αὐτὰ· εἰ μὲν τοῖς οἱ τοῖσιν, ἔφη, μοχθηροί· διόπερ, οἶμαι, ὅτε εὐχρ' ἡ αἰ, ὡς ἄθλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρίων δ' ἐσῶν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς ἔβριε, ἐκ ἀπαλλάττον'. Οἱ αὐτοὶ δὲ γε ἔτοι καὶ κλέπειν

ἐπιχειρῶσι, (ὃ ἐκ ἀπέχον) τ' ἄλλοις τῶν· ἀλλ' ἐπειδὴν τι ἀρπά-
σωσιν ἢ κλέψωσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι σὺ παροῦς, ὥς ἐκ ἀναγκαῖον
τὸ κλέπειν, αἰτιά τ' κλέπονται καὶ ἀρπάζοντες, καὶ ἐ συγγνώσκεις,
ἀλλὰ κολάζεις; Οὐτὼ μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγ-
χάζουσιν ἐξᾶν ἑαυτῶν, ὅδ' ἐξέφειλες ἀνθρώποις ὧν μὴ δὲ· ἀλλὰ
τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν, οἶμαι, ὅππῃ μὲν ἀκρατῇ ἐστὶ
καὶ πείρα ἔρωται αἰτιῶνται· οἱ δὲ καλοὶ καὶ γαροδοί, ὅππῃ μὲν οὐκ
καὶ χευσίε καὶ ἵππων ἀγαθῶν (ὡς γυναικῶν καλῶν, ὅμως αἰάν-
των τέτων ῥαδίως διυπόλοιπα ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἀπιδεῖσθαι αὐτῶν
παρὰ τὸ δίκαιον. Ἐγὼ γ' οὖν, ἔφη, ταύτῃ ἐωρακώς, καὶ πάνυ
μοι χαλῆς δοξάσης (εἶ), ὅμως παρὰ σοὶ εἰμι, καὶ ἵππῳ καὶ
τὰλλα τὰ ἐμοὶ παροῦσιν ἀποτελῶ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦ-
ρε, ἴσως γὰρ γὰρ τὸν ἀπῆλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε
συγκυλίσσεται ἀνθρώπων. Καὶ πρὸς γὰρ τοὶ ὅτι θύγονται μὴ
εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὅμως ὃ
ἔγωγε οὔτε πρὸς ἐκὼν (εἶ) ἀπιομαι, οὔτε τὰς χαλὰς ἐσθῶ.
Οὐδὲ γέ σοι συμβεβλήω, ἔφη, ὦ Λαγάρ, ἐν τοῖς χαλῶν ἐστὶν
πλὴν ὅψιν ἐνδιατείνειν· ὥς τὸ μὲν πῦρ τὰς ἀπιομύμους καίει, οἱ
δὲ χαλὰ καὶ οὐκ ἀποφθνήσκουσιν ὑφ' ἀπιομύμους, ὥστε αἰθεῖσθαι
τὰ ἔρωσι. Θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅδ' ἐν ἡμῶν μηδέποτε παύσωμαι
θεώμενος, ἐ μὴ κρατηθῶ, ὥστε ποιεῖν τι ὧν μὴ χρὴ ποιεῖν. Κάλ-
λιστα, ἔφη, λέγεις· φύλαττε τοῖνυν, ἔφη, ὥσπερ σε κελεύω, (ὡς
ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάνυ ἡμῶν ἐν χρόνῳ τι γένοιτο
αὕτη ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθη.

Ο ὃ νεανίσκος, ἅμα μὲν ὁρῶν ὑπερχαλῆ τ' ἡ γυναῖκα, ἅμα ὃ
αἰδοῦμενος τ' ἡ χαλὴ καὶ γαροδοί αὐτῆς, ἅμα ὃ θεράπευον αὐτῆς, καὶ

οἶόμενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα δὲ αἰδανόμηνος ἐκ ἀχάριστον ἔξ,
ἀλλ' αἰτεπιμελεσμένην λαβὴν τῆς αἰτῆς οἰκετῆρ' ὥς καὶ εἰσόντι εἶναι
αὐτῇ τὰ δέοντα, καὶ, εἰ ποτε αἰδανήσειεν, ὥς μηδενὸς αὖν δέοιτο· ἐκ
πάντων τέτων ἠλίσκετο ἔρωτι, ἢ ἴσως ἔδεν θαυμαστὸν ἔπαχε. Καὶ
ταῦτα μὲν δὴ ἔτως ἐπράττειτο. Βελομήδης δὲ ὁ Κῦρος ἐθέλωντας
μένειν μὴ ἐαυτῷ τὴν τε Μήδους καὶ τὴν συμμάχους, συνεκάλεσε
πάντας τὴν ὀπισθεραίους· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐγὼ ὑμᾶς οἶδα σα-
“ φῶς ὅτι ἔτε χρημάτων θεόμνητοι σὺν ἐμοὶ ἐξήλθετε, ἔτε Κυ-
“ αξάρφ νομίζοντες τὸτο ὑπηρετεῖν· ἀλλ' ἐμοὶ βελομήδοι τῶ-
“ το χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ τιμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ καθυ-
“ νδύειν σὺν ἐμοὶ ἠθελήσατε. Καὶ χάριν τέτων ἐγὼ ὑμῖν ἔχω
“ μὲν, εἰ μὴ αἰδικῶ, ἀποδιδόναι δὲ ἔγωγε ἀξίαν διώτα μὲν ἔχω
“ μοι δοκῶ. Καὶ τοῦτο μὲν ὅτε αἰχμῶμαι λέγων· τὸ δὲ, Ἡν
“ μέντε πρὶν ἐμοὶ, ἀποδώσω, εὖ ἴστε ὅτι τὸτο αἰχμῶοίμην αὖν εἰ-
“ πέν· (νομίζοιμε γὰρ ἐμαυτὸν εὐοικέναι λέγοντι ταῦτα ἐνε-
“ χα τῶ ὑμᾶς ἐθέλει μᾶλλον πρὶν ἐμοὶ καταμύσειν) ἀντὶ δὲ
“ τήτου τὰδε λέγω· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, καὶ ἡδὴ ἀπίπτε Κυαζά-
“ ρει παιδομήδοι, ὅμως ἦν τι ἀγαθὸν παρὰ ἔγωγε, περᾶσομαι ἔγωγε
“ ποιῆν, ὥστε καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαυγῆν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτὸς γε ἀπειμι·
“ ἀλλὰ καὶ Ἰερξανίοις, οἷς τὴν ὄρκους καὶ τὰς δεξιάς ἐδωκα, ἐμ-
“ πεδώσω, ἢ ἔπειτα τέττας προσδοῖς αἰλώσομαι. Καὶ ὅτι μὲν νῦν ταῦ-
“ τα δίδονται ἡμῖν Γωδρύα καὶ τείχη καὶ χώρον ἢ δύναιμι, περᾶ-
“ σομαι ποιῆν μήποτε μέγα μελῆσαι τὸ πρὸς ἐμὲ ἰδῆ. Καὶ τὸ μέ-
“ γιστον δὴ, ἔγωγε παρὰφανῶς τῷ θεῶν διδόντων ἀγαθὰ, καὶ φοροί-
“ μιν αὖ αὐτὰς ἢ αἰχμῶοίμην ἀπολιπὼν ταῦτα ἐκτὶ ἀπελθεῖν. Ε-

“γὰρ μὲν εἴ, ἔφη, ἔπει ποίησιν· ὑμεῖς ὅσπως χαίνεσθε, ἔπει ἔ
“ποιεῖτε· ἔ μοι εἰπατε ὅ, τι αὖ ὑμῖν δοκῇ.” Οὐ μὲν ἔπος εἶπε·

Πρῶτον δὲ, ὁ Φίππος πρὸς αὐτοὺς τοὺς Κῦρον εἶπε, πρὸς ταῦτα ἔλεξε, Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ (βασιλεύς μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ σὺ φύσιν πεφυκέναι, ἔδεν ἥτις ἢ ὅ ἐκ τῆς σιμῆς φυόμενον τῆς μελιτῆος ἡγεμόν. Εκείτω τε γὰρ αἰεὶ αἱ μελιτῆαι ἐκούσῃ πείδονται· ὅπου δ’ αἱ μένη, ἔ ἔδε μίαν ἐνδοῖεν ἀπέρχεται· ἦν δὲ που εἴξῃ, οὐδεμίαν αὐτῆς ἀπολείπει). ἔτω δὲ πρὸς τὰς αὐταῖς ἔως ἔ ἀρχαῖα ἔστω ἐκείνη ἐγ-
γῆ. Καὶ πρὸς σὲ δὲ μοι δοκεῖσι πολλὰ πηλίκως πρὸς οἱ ἄνθρωποι ἔτοι ἀρχαῖα. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε πρὸ ἡρώδης ἀπῆκε, τὴς Μήδων ἢ νέου ἢ γέροντος ἀπελπίσθαι, ἔ μὴ σοὶ ἀκαλῶτε, ἔως ὅτε Ἀστυάγης ἡμῶς ἀπέσπρην; ἔπει ὅ ἐκ Περσῶν βοήθης ἡμῶν ὡς μὲν ἦν, σχεδὸν αὖ ὁρώμεν ὅδ’ οὐ φίλος σου πάντως ἐπι-
λυσίας συνεπομύχης. ὅτε δ’ αὖ τ’ οὐδὲν στρατεύσας ἐπεθύμησας, πάντες σοὶ Μῆδοι ἐκόντες ἠκολούθη. Νῦν δ’ αὖ ἔτις ἔχομεν, ὡς αἱ σοὶ μὲν ὅπως καὶ ἐν τῇ πολέμῳ ὄντες γάρρῃμεν, αὐτοὶ δ’ αὖ καὶ οἱ καὶ ἀπείνομεν φοβέμεθα) οἱ μὲν εἰς ἄλλοι ὅπως ποιήσῃ, αὐτοὶ ἐξῆσαν· ἐγὼ δ’ ὦ Κῦρε, ἔ ὡς ἐγὼ κρατῶ, ἔ πεινῶμεν πολλὰ σοὶ, ἔ ἐρῶντες σε αἰνέξομεθα, καὶ χαρτερήσομεν ὑπὸ σε εὐεργετήσομεν.

Ἐπὶ ταῦτα ὁ Τυρράνης ἔλεξε ὡς, Σὺ, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ π
θαυμάσις αὖ ἐγὼ σιγῶ· ἢ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, ἐχ ὡς βαλόν-
σας περὶ σπῆλαις αἰσῶν, ἀλλ’ ὡς ποιήσῃς ὅ, τι αὖ πρὸς ἀγγέλῃς. Οὐ
ὅ Τυρράνης εἶπεν, Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ὦ Μῆδοι, εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος
αὖ φαίνομαι τ’ ἐπὶ τῇ σιγῇ, τὸ μὴ εἶσθαι ὑμῶς μέγα εὐδοκίαν
χαίρειν· ἀνθρώπων δ’ ἡ γνώμη τίς αὖ ἢ φανερὸν πολέμῳ ἀπο-

πρὸς τοὺς, ἢ ἄλλα ἀξιοφρόνων ἐκ αὐτῶν λαμβάνουσι, ἢ ἐαυτοὺς πα-
 ραδιδόντων, ἢ τὰ ἐαυτῶν ἐκ αὐτῶν δέχουσιν, ἄλλως τε καὶ ἔτι γε μόνους
 ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν, ὅς ἐμοὶ δοκῇ (ὡς ὁμνυμι ὑμῶν πάντας τὰς
 θοάς) εὖ ποιῶν ἡμῶς μακάλλον ἡδεσθαι ἢ ἐαυτὸν πλεπίζων. Ἐπὶ
 τούτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τοιαῦτα ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κύρε, δῖξή γα γὰρ
 ἡμῶς καὶ αἰκιδεῖς ὕψαν ἀπέναντι καὶ ὁρᾷς σὺ δοκῇ εἶναι, σὺν τοῖς ἡμεῶς
 ἀπώγαγε. Οἱ δὲ Κύρῳ τῶντα ἀκούσας, ἐπέβητο, Ἀλλ' ὦ ὦ
 μέγιστε, αὐτῶν σὺ, δός μοι τὰς ἐμὲ τιμῶναι, νικῆσαι εὖ ποιῶντα.
 Ἐκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἄλλους φυλακὰς κατασχίσαι, καὶ
 ἀμφ' αὐτοὺς ἡδὴ ἔχειν, τὰς δὲ Πέρσας ἀφελθεῖν τὰς σκηναίς,
 τοῖς μὲν ἰπποῦσι τὰς τέτοις προσποιῶναι, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τέ-
 τοις δρεπάσαι. Ἐπεὶ καὶ κατασχίσαντες ὅπως ποιεῖντες οἱ ἐν ταῖς σκη-
 ναῖς ἀπαντες τὰ θεῶν φέρωσιν εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσας, καὶ
 τὰς ἰπποὺς τετραποδύμεναι πᾶν ἔχουσιν. Πέρσας δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ
 ἔργον ἢ τὰ πρὸς πάλεμον ἐκποιεῖν. Ταῦτά μὲν ἔτω ἢ ἡμέ-
 ραν διήγαγον.

Πρῶτον δὲ ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γωρῶν, Κύρῳ
 μὲν ἐφ' ἰππῶν, καὶ οἱ Περσῶν ἰπποῖς, γεφυρημένοι ἀμφὶ τὰς
 διαχλίνας· οἱ δὲ τὰ τέτων γάρβη καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τέ-
 τοις εἰποντο, ἴσοι ὄντες τῷ δρεῖμόν. Καὶ ἡ ἄλλη δὲ στρατιὰ ἐπο-
 ρεύετο πεπαγμένη. Ἐλθόντες δὲ ἐκέλευσε τοῖς κρηνοῖς ἐαυτῶν γε-
 ραίπουναι εἰπεῖν, ὅτι ὅστις αὐτῶν ἢ τῶν ὁπλοφυλάκων φά-
 νηται ὅπου αὐτοὶ, ἢ τοῦ μετώπου πρὸς αὐτοὺς, ἢ κατὰ πλάγας ἔξω
 τῶν ἐν τάξει ὄντων ἀλίσσεται, καταδικάζεται. Δουλοῦντο δὲ
 ἀμφὶ δόλπου γίνονται πρὸς τὸν Γωρῶν χωρίῳ, καὶ ὅπου
 τῶν τειχῶν πάντα πᾶσι

εσθλασμένα, ὡς ἂν κράτιστα λυπημαίνοντο· καὶ βῆς ᾧ πολλὰς καὶ πάλμπολλα πύργεατα ὑπὸ τὰ ἐρύματα πρὸς ἡμέραν ἐώρων. Πέμψας ᾧ ὁ Γωβρύας ἐκέλευσε τὸν Κύρῳ παρελθάντα ἰδεῖν ἢ ἡ πρὸς οὐδὲς εὐπετεσάτη, ἔσω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυτὸν τῶν πιστῶν πινάς, οἵτινες αὐτῷ τὰ ἐνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦσιν. Οὕτω δὲ ὁ Κύρῳ αὐτὸς μὲν τῷ ὄντι βουλόμηντο ἰδεῖν, εἶπε ἔτι αἰρέσιμον τὸ τείχος, ἢ ψευδὴς φαίνοιτο ὁ Γωβρύας, παρὰ τὸν αὐτὸν πάντοθεν, ἐώρα τε ἰσχυρότερα πάντα ἢ παρελθὲν· οὓς δὲ ἔπεμψε πρὸς Γωβρύαν, ἀπήγγελλον τῷ Κύρῳ ὅτι ποσά τε εἴη ἐνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπ' ἀνθρώπων γενεάν, ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ ἂν ὑπαιλείπειν ὅττι ἐνδον ὄντας. Ο μὲν δὲ Κύρῳ ἐν φρεσὶν ἦν ὅ, τι ποτε εἴη ταῦτα· ὁ δὲ Γωβρύας αὐτὸς τε ἔξῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸς ἐνδοθεν πάντας ἔξῃ, φέρωντας οἶνον, ἄλδρα· ἄλλας δὲ ἐλαύνοντας βῆς καὶ ὄας, οἷας, αἰγας· καὶ εἰ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ προσήγον, ὡς δειπνήσαι χαλῶς ἅπαρ τὸ σὺν Κύρῳ στραπὶν. Οἱ μὲν δὲ ὑπὸ τῷ ταχέει διηρῶντό τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποιοῦντο. Ο δὲ Γωβρύας, ἐπεὶ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτῷ ἔξω ἦσαν, εἰσέναι ἐκέλευσε τὸν Κύρῳ ὅπως νομίζει ἀσφαλέςατα. Πρὸς αὐτὸν πέμψας οὖν ὁ Κύρῳ προσκόπας καὶ δυνάμην, καὶ αὐτὸς οὕτως εἰσῆι. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ἀναπεπλημμένος ἔχων τὰς πύλας, πρὸς ἑαυτὸν πάλιν φιλῶν καὶ ἄρχοντας τῶν μὲν ἑαυτῷ. Ἐπεὶ δὲ ἐνδον ἦσαν, ἐκφέρων ὁ Γωβρύας φιάλας χρυσᾶς, καὶ πορφυρέας, καὶ χαλκίδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ δαρεϊκὰς αἰμέτους πινάς, καὶ πάντα χαλὰ, καὶ τέλῳ πλὴν θυγατέρα (δεινὸν ἄρα χάλλῳ καὶ μέγεθος, πενθικῶς δὲ ἔχουσαν τὴν ἀδελφὴν τεθνηκότος) ἔξῃ.

γαλῶν, τάδε εἶπεν· Ὁ Κῦρε, ἐγὼ σοὶ τὰ μὲν χεῖματα ταῦτα
 δίδωμι· τὴν δὲ θυγατέρα ταύτην ὁππότες ποθὲν ἀφαισέσθαι ὅπως
 αὖ σὺ βέβη. Ἰκετῶόμεν δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρόθεν, εἴ τις, αὐτὴ ὅ
 νῦν, τὰ ἀδελφῶν πτωρὸν γνέσθαι σε.

Ὁ δὲ Κῦρε^Θ πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ σοὶ μὲν καὶ
 τότε ὑπερχόμεν, ἀψυχοδομῶτός σου πτωρῆσεν εἰς δυνάμην
 νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθύνοντα ὁρῶ ἥδη, ὀφείλω τὴν ὑπόχρεσιν καὶ
 ταύτην ὑπὸ χεῖμασι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεαῖς ποιήσῃν. Καὶ τὰ
 μὲν χεῖματα, εἶπεν, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ
 πατρὶ ταύτῃ, καὶ ἐκένω, ὅς αὖν γήμη αὐτῇ. Ἐν ὃ δῶρον ἀπειμ
 ἔχων ὥρα^α σὲ, ἀντ' ἧς ἐγὼ ἐστὶν ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ἣ πλεί-
 σά ἐστιν, ἐδὲ τὰ πάλαια, ἀντὶ τούτου εἴ σύ μοι δεδώρησαι, ἥδιον
 αὖ ἔχων ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τί ποιεῖ τῷτο
 εἶπεν, καὶ ὑποπιδύσας μὴ τὴν θυγατέρα λέγοι, ἔτις ἤρετο, Καὶ
 τί πούτ' ὅστις, εἶπεν, ὦ Κῦρε; Καὶ ὁ Κῦρε^Θ ἀπεκρίνατο, ὅτι,
 εἶπεν, ὦ Γωβρύα, πολλὰς μὲν οἶομαι^{ἔτι} ἀνθρώποις, οἳ ἔτε ἀσε-
 βῆν αὖν θέλουσιν, ἔτε ἀδικεῖν, ἔτε αὖν ψεύδονται ἐκόντες^{ἔτι}. Ἀλλ'
 ὅ τὸ μηδὲνα αὐτοῖς ἠγέλῃ κεναι πωρῆσαι μήτε χεῖματα πολ-
 λὰ, μήτε τυραννίδας, μήτε τείχη ἐρυμνά, μήτε τέκνα ἀξίερα-
 σα, λυπαρῆσιν προτέρῃ πρὶν δήλοι γνέσθαι οἳ οἱ ἦσαν· ἐμοὶ
 δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐρυμνά, καὶ πλεονεκτοῦσιν, καὶ δυνάμην
 ἔσθιν, καὶ θυγατέρα ἀξιοκτῆτον ἐγχειρίσας, πεποιήκας με δήλον
 γνέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι ἔτ' αὖν ἀσεβῆν πρὸς ξένους ἔτελέμι,
 ἔτ' αὖν ἀδικεῖν χρημάτων ἕνεκεν, οὔτε συνθήκας ψευδομένῳ αὖν
 ἐκόν^{ἔτι}. Τῶν^{ἔτι} οὖν ἐγὼ σοὶ, εὖ ἴσθι, ἕως ἀνὴρ δίκαιος ὦ, καὶ δο-
 κῶν^{ἔτι} τοιοῦτος ἐπαγωγῶμαι ὑπὸ ἀνθρώπων, ἔποτ' ὁπλήσομαι

ἄλλὰ πειρώμεθα σε ἀντιμαῖνται πᾶσι τοῖς καλοῖς. Καὶ ἀν-
 θρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβῶαι, ἀπορῶντας αἰζῶντας ταύ-
 τας· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἡμῶν, ὥς ὅτις γὰρ καὶ αὐ-
 τῶν, εἰ μέντοι χρήματα ἔξει τοσούτῃ ὅσα δίδας, ἢ καὶ ἄλλα
 πολλὰ πλάσαι τέττων, ἐκ αὐτῶν ἔχομεν εἰσὶν οὐ μέντοι εἰ ἴδι' ὅτι
 οἱ πῶς αὐτοῖς, οἱ αὖ μὴ πὺ δίδας χρημαίεσθαι, καὶ μετὰ τῶν
 εἰσὶν σε μᾶλλον θαυμάσουσιν· ἡμεῖς δὲ (ὡς ἂν καὶ, ἢ εὖ καὶ)
 πᾶσι θεοῖς γράμματα ποτὲ καὶ ἐαυτοῖς ἐπιδοῦναι ὡς πῶς μὴ εἶναι ἐν
 ὑπὸν ἡμῶν τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολέμοις ἐδένον· αὐτὸς ὅμως (ὡς
 τῶν, εἰ μὴ θεὸς βλάβηται ἀπὸ δ' ὁρῶν καὶ δόξης ἀγαθῶν ἢ καὶ
 αὐτὸς Σύρων, πρὸς τοῖς σοῖς, ἢ Ἀσσυρίων πᾶσι παρὰ τῶν
 τοῖς αὐτοῖς ἀνθρώπων εἰ ἴδι' ὅσα ταῦτα καὶ ἀνθρώπων. Καὶ ὁ Γωρύας
 ἐπαγγέλλεται, Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κύριε, δεῖξόν μοι πῶς εἶναι εἶπαι,
 ἵνα σε τέττων πᾶσι αἰτήσωμαι πᾶσι μοι γράμματα. Ἀμέλι, ἔφη,
 οὐδὲν ἡμῶν σε δεῖναι πηγάμεν, ἀλλ' ἦν σὺν ἡμῶν ἔπαι, αὐτὸς οὐ
 ἔχεις καὶ ἄλλω δεικνύμεν αὐτοῖς ἔχουσι.

Τοσαῦτα δ' εἰπὼν δεξιὰν τ' ἔλαβε ὁ Γωρύας, καὶ ἀναστὰς
 ὤρθη, καὶ τὰς σὺν αὐτῷ πᾶσι ὤρθησεν· καὶ πολλὰ δεικνύμεν τῷ
 Γωρύᾳ ἐνδοῖς δεικνύειν, ὡς ἡτέλεσεν· ἀλλ' ὅς τις ἐρευνᾶται
 εἰδέναι, καὶ τὸν Γωρύαν σιμῶντα πᾶσι δεικνύειν. Ἐπὶ τῷ αὐτῷ
 δὲ κατακλιθεὶς ἤρετο αὐτὸν ὡς, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωρύας,
 πότερος οἶμαι εἶναι σοὶ πλείων ἢ ἡμῶν εἶναι σφάμαται; Καὶ ὁ
 εἶπεν, Ὑμῶν ἢ τ' Δι' εἴ οἱ δ' ὅτι σφάματα καὶ ὅτι καὶ καὶ καὶ
 καὶ οὐκία γε πολλὰ μείζονα ἢ ὑμῶν εἶναι· ὅς γε οὐκία μὴ
 χρῆσθαι γῆν τε καὶ ὕδατος, καὶ αὐτὸς δ' ὅτι ὑμῶν εἶναι ὅποσον γένωνται
 εἰναι ὅτι γῆς σφάματα ἢ νομίζετε ἔχει ὅποσον σφάματα φῶν

ἔσται, ἀλλ' ὅπως φέρηται ὅρη τε καὶ πόλεις αἰῶσι. Τότε μὲν
 οὐκ ἀφροῦται ἡ Γαλιλαία συνδιδάσκον αὐτοῖς, ὁρῶν τιὰ φαιλέ-
 ντα τῶν ἀφροῦται βροχάτων, πολὺ σφῆς ἐνέμελλεν ἔσται
 ἐλπίσιν αὐτῶν. Ἐπὶ δὲ κατενόησι τιὰ μετεωρότητα
 τῶν σίτων (ἐπ' ὅδῳ γὰρ βρώματι ἐπὶ πόματι Πέσος αἰῶς
 τῶν πεπενημένων ὅτε ὁμοίαν ἐν ἐκπαλγυμῶν καπα-
 φκοῖς γένοιντο, ἔτε ἀφροῦται, ἔτε ἰόν, μὲν οὐχὶ ἀφροῦται ἀφ-
 ἄν καὶ μὲν ἐν σίτῳ ἄν. ἀλλ' ὥσπερ αἱ ἰπποτικοί, ἀλλὰ τὸ μὲν τα-
 ράτωσιν ἐπὶ τῶν ἰπποτων, διεικνύται ἅμα ἰπποτόντες καὶ ὁρῶν
 καὶ ἀφροῦται καὶ λέγειν τὸ δέον, ἔτε καὶ ἐκείνοι ἐν τῇ σίτῳ αἰῶνται
 δὲν φέρηται καὶ μέτεσι φαίνονται τὸ δὲ κακῶσιν ἐπὶ τῇ
 βροχάτων ἐν τῇ πόσει, πᾶν αὐτοῖς κεννικὸν καὶ ἀφροῦται δακ-
 ῶσιν) ὥσπερ αἱ αὐτῶν καὶ ὡς ἀφροῦται ἀλλήλους τοιαῦτα οἶα
 ἐφροῦται ἄλλοι ἢ μὲν, καὶ ὡς ὁμοίαν οἶα ἀφροῦται ἄλλοι
 ἢ μὲν αἱ, τὸ ἀφροῦται ὡς πολὺ μὲν ὁμοίαν ἀφροῦται, πολὺ δὲ τῇ
 ἀφροῦται τε ποῦν, πολὺ δὲ τῇ κακῶσιν τε ἀφροῦται ἀλλήλους.
 Μὲν γὰρ αὐτῶν ὁμοίαν ἔσται, τὸ ἐν ἀφροῦται ὅπως τῶν εἰς τὸν
 αὐτῶν κέννικον ἐφροῦται μινδῶς ἀφροῦται δὲν πλεον ἀφρο-
 ῶσιν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον μερίσιν ἐφροῦται (τῇ), τὸς συμ-
 μετῶσιν μέλλοντας ἐφροῦται ἀφροῦται. Ἡνίκα δὲ ἡ
 Γαλιλαία εἰς αἶον ἀπὸν αἰῶσιν, ἐπὶ λέγεται, Οὐκέτι θα-
 ράλλω, ὡς Κύριε, ὡς ἐπὶ πόματα μὲν καὶ ἡμῶν καὶ χενόσι ἡμεῖς
 ἐφροῦται πλεον κακῶσιν, αὐτῶν δὲ ἐφροῦται ὑμῶν ἀξιοί ἐσ-
 ται. Ἡμεῖς γὰρ ἐφροῦται ὅπως ἡμῶν ταῦτα ὡς πλε-
 ον ἐσται, ὑμεῖς δὲ μοι δοκῶντες ἐφροῦται ὅπως αὐτοὶ ὡς
 μερίσιν ἐφροῦται. Ο μὲν ταῦτα οἶπεν ὁ δὲ Κύριε, Ἀγ', ἐφροῦται

ὦ Γαβρύα, ὅπως περὶ παρῶν ἔχων εἴδω ἰσχυρίας, ὅπως παλαι-
μύρους, ἵνα καὶ τὴν δύναμίν σε ἴδωμεν, καὶ ἅμα ἀφ' ἧς σῆς
χώρας ἀγῆς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμεν ἅ τε δεῖ φίλια καὶ πολέ-
μια ἡμᾶς νομίζειν. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἐλά-
τερ' ὅππῃ τὰ παρορήκουσα.

Ἐπεὶ δ' ἡμέρᾳ ἐγγύετο, Ἄρλιω ὁ Γαβρύας ἔχων τὰς ἰσχυρίας,
καὶ ἠγείτο. Ὁ δὲ Κύρεθ, ὥσπερ παρορήκῃ ἀνδρὶ ἄρχοντι, ἔμω-
νον τὰ προβέβωται τ' ὁδὸν παρορήχε τὸν νῆν, ἀλλ' ἅμα παρορήν
ἐπεσκοπεῖτο εἴ τι δυνατὸν εἴη τὰς μὲν πολέμιας ἀδυνεστέρας ποιῆν,
αὐτὰς δ' ἰσχυρότερας. Καλέσας αὖτ' Ὑρχάνιον καὶ τὸν Γαβρύαν,
(τῆς γὰρ ἐνόμζε μάλιστα εἰδέναι ὧν αὐτὸς ὥς το δειδῶς μαθῆναι)
Ἐγώ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἶομαι, σὺν ὑμῖν ὡς πιστοῖς βελού-
μυρος περὶ τὸν πόλεμον τῷδε, ἐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν· ὁρῶ γὰρ ὑμῖν
ἐπὶ μᾶλλον, ἢ ἐμοὶ, σκεπτεῖν ὅν, ὅπως ὁ Λασύλειος ἡμῶν μὴ ὀπι-
κράτῃ. Ἐμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, τῶνδε λησσοφάλεσι ἐστὶν ἴσως καὶ
ἄλλη λησσοφία· ὑμῖν δὲ, εἰ ἔτος ὀπικράτῃ, ὁρῶ ἅπαντα τὰ
ἐντα ἀλλότρια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πόλεμός ἐστιν, ἐκ
ἐμὲ μισῶν, ἀλλ' οἰόμενος ἀσύμφορον (εἴ) αὐτῷ, ἡμᾶς μεγά-
λους εἶναι· ἐς στρατὸν ἀφ' ἧς τῆς ἐφ' ἡμᾶς· ὑμᾶς δὲ καὶ μισθῷ,
ἐς ἀδικεῖν νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ἀμ-
φότεροι, ἐπεὶ τὰ αὐτὰ περαινέειν ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδοῖσι, σφίσι,
καὶ μέλον αὐτοῖς ἰσχυρῶς, ὅππῃ τὰ νῦν ἄρῶνται λησσοφίᾳ.

Ἐνταῦθα δὴ ἠεχέτο ὧδε, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους ἐνό-
μιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Λασύλειος πρὸς ἑαυτόν; ἢ ὀπίστατε ἐς
ἄλλον τινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὑρχάνιος, πο-
λεμιοῦνται μὲν εἰσιν αὐτῷ Καδύσιοι, ἔθνος μάλιστά ποτ' καὶ ἄλ-

κμον· Σάπην γεμὴν, ὁμοῖον ἡμῖν, οἱ πολλὰ καὶ κατὰ πέποιθασι
 ὑπὸ Ἑλαιοῦ ἐπειροῦν γὰρ καὶ ἐκείνης, ὡς καὶ καὶ ἡμεῖς, καὶ αἰετὶς
 ψαλῶ. Οὐκ οἶ οἶεσθε, ἔφη, νῦν αὐτὰς ἀμφοτέρους ἰδέσθαι ἀνέπι-
 ῖται σὺν ἡμῖν τὰς Ἀστυρίους; Ἐφαρξ, καὶ σφόδρα γε, ἔφη δύναιτο
 συμμῖξαι. Τί δ' ἐν μέσῳ, ἔφη, ὅτι τὴν συμμῖξαι; Ἀστυρίους,
 ἔφαρξ, τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' ἑστὶ νῦν πορδῶν. Ἐπεὶ ὅτι αὐτὰς ἡκιστον ὁ
 Κύρος, τί γάρ; ἔφη, ὡς Γωβρύας, ἐπὶ δὲ καὶ αἰετὶς τῆς, ὅς νῦν εἰς τὴν
 βασιλείαν καὶ ῥέσκειν, ὑπερβαίνει πολλὰ πῖνα ὅτι ῥέσκει καὶ ἡγο-
 ρεῖς; Τοιαῦτα γὰρ, οἶμαι, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔπαυον ὑπ' αὐτῶν. Πό-
 τερα δὴ τα, ἔφη ὁ Κύρος, εἰς σὲ μόνον ἐγχετο τοιαῦτα, καὶ καὶ
 εἰς ἄλλας πῖνας; Νὴ Δί, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἔτι εἰς ἄλλας πολλὰς.
 Ἀλλὰ τὴς μὲν ἀδελφῶν οἶα ὑβρίζεις, τί δὲ λέγειν; εἰς δ' ἀν-
 δρὸς πολὺν διωκατωτέρου καὶ ἐγὼ ὑδὸν, καὶ ἐκείνου ἐταῖρον ἔντα,
 ὡς περ τὸν ἐμὸν, συμπίπτοντα πρὸς αὐτὰς συλλαβὸν ἔξετεμεν, ὡς
 μὲν πῖνες ἔφασαν, ὅτι ἡ παλλακὴ αὐτῶν ἐπῆρσεν αὐτὸν ὡς κα-
 λὸς εἶη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν αὐτῶν γενναῖα ἔσσειν· ὡς
 ὅτι νῦν λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτῶν τὴν παλλακίδα. Καὶ νῦν
 ὅτι εὐνύχῳ μὲν ὅτι, τὴν δὲ δόχλῳ ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν
 ἐπελῶπεν. Οὐκοῦν, ἔφη, οἶε ἀνὴρ καὶ τῶτον ἡμῶς ἰδεῖν ἰδέσθαι,
 εἰ οἶοιτο αὐτῶν βοηθούς ἀνὰ γενέσθαι; Εὖ μὲν αὖ οἶδα, ἔφη ὁ
 Γωβρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοὺς αὐτὸν χαλεπὸν ὅτι, ὡς Κύρος. Πῶς;
 ἔφη ὁ Κύρος. Ὅτι εἰ μέλλοι τις ἐκείνῳ συμμῖξαι, πρὸς αὐτὸν
 τὴν Βαβυλῶνα δὲ παρῆναι. Τί αὖν, ἔφη, τῶτον χαλεπὸν; Ὅτι
 νὴ Δί, ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ὅτι ἐλθῶσαν διώκον αὐτῶν
 πολλὰ πλάσιον ἢς σὺ νῦν ἔχεις· εὖ δ' ἴσθι ὅτι καὶ ταῦτα ἡτ-
 τὸν σοὶ νῦν, καὶ τὸ πορδῶν, οἱ Ἀστυρίοι καὶ τὰ ὅπλα ἀποφύε-

σι, ἥ τες ἵππους ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰδοῖσιν αὐτὴν ὀλίγη ἔδωξεν ἢ σὴ διῶαμις· καὶ οὕτω ὁ λόγος πολὺς ἦδη ἐνέσπαρται· δοκῶ δέ μοι, ἔφη, βέλπιον ^{τῆς} εἰ) φυλακίον μόνους πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κύρως ἀκίσσας ὧ Γωβρύε τοιαῦτα, τοιαῦτα δὲ πρὸς αὐτὸν ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύε, λέγειν, κελύων ὡς ἀσφαλέστατα τὰς πορείας ποιείας. Εἰ γὰρ ἔν σοκοπῶν ἐ δύναμει ἐνοῆσαι ἀσφαλεσέραν ἐδεμίαν πορείαν ἡμῖν τὴ πρὸς αὐτὴν Βαβυλῶνα πορείας ἵεναι, εἰ ἐκδὲ τῶ πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. Πολλοὶ μὲν γὰρ εἰσιν, ὡς σὺ φῆς· εἰ δὲ καὶ γαρήρσουσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν, ὡς ἐγὼ φημι, ἔσονται. Μὴ ὁρῶντες μὲν οὖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰόμενοι ἀφανεῖς ^{τῆς} εἰ) ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνης, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι ὧ μὲν φόβος ἀπαλλάσσονται, ἵς αὐτοῖς ἐγγύεσθαι, γάρσος δὲ ἐμφύσει) ἀντὶ τούτου τοσάτω μείζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χέρονον ἡμᾶς μὴ ὀρεῶσιν· ἦν δὲ καὶ ἦδη ἴωμεν ἐπ' αὐτὰς, πολλὰς μὲν αὐτῶν εὐρήσμεν ἐπὶ κλαίοντας τὰς ἀποθανόντας ὑφ' ἡμῶν, πολλοὺς δὲ ἐπὶ τραύματα ἑπιδεδεμένους, ἃ ὑπὸ τῶ ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δὲ ἐπὶ μεμνημένους τῶ τῶδε μὲν τῶ στρατεύματι τὸ λῆμνις, τὸ δὲ αὐτῶν φυγῆς τε καὶ συμφορᾶς. Εὖ δὲ ἴσθι, ὦ Γωβρύε, ^{τῆς} εἰ) καὶ τούτο ἦδη, ὡς οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι, ὅταν μὲν γὰρ ῥήσωσιν ἀνυπόστατον τὸ φρόνημα. ^{πρὸς} ἔχον) ὅταν δὲ δέωσιν, ὅσῳ ἂν πλείους ὦσι, τοσάτω μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τὸ φόβον κέκτηνται. Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ ἥ κακῶν λόγων νύξη μῆκος αὐτοῖς πάρεστι, ἐκ πολλῶν δὲ καὶ πονηρῶν χρημάτων, ἐκ πολλῶν δὲ ἥ δυσδύμω τε καὶ ἑξερηκώτων παρσώπων ἡθροῖσαι· ὥστε ὑπὸ τῶ μεγέθους ἐράδιον αὐτὸν ὅστις ἔτε λόγοις χαλίσσεται, ἔτε πρὸς ἄγοντα πολεμίοις μὲν ἐμβαλεῖν, ἔτ' ἀπάγοντα ἀναθρέψαι τὸ φρό-

νημα· ἀλλ' ὅσω ἂν μᾶλλον αὐτοῖς θαρσύνῃ παρὰ κελεύειν, ποσύν-
 τω ἐν δεινότεροις ἡγούνται εἶ). Εκέينو μέντοι ἤδη σκεψώμεθα
 ἀκριβῶς ὅπως ἔχει. Εἰ μὲν γὰρ τὸ δὴ τῶδε αἱ νίκαι ἔσονται ἐν τοῖς
 πολεμικοῖς ἔργοις, ὁπότεροι ἂν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν,
 ὁρῶντες δὲ σὺ φοβῇ παρὲς ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς παρ' ὅντι ἐν δεινοῖς ἐσμεν·
 εἰ μέντοι, ὥσπερ παρὰ δέν, ἀλλὰ τὰς εὖ μαχημένους, ἐπὶ δὲ νῦν, αἱ
 μάχαι κρίνεται, θάρρῶν ὅθεν ἂν σφαλείης· πολὺ γὰρ σὺν θεοῖς
 πρὸ ἡμῶν πλείονας εὐρήσεις τὰς θέλονται μάχεσθαι ἢ πρὸ ἐκεί-
 νους. Ως γὰρ ἐπὶ μᾶλλον θάρρῃς, καὶ τόδε κατανόησον· οἱ μὲν γὰρ
 πολέμοι πολὺ γὰρ ἐλάττωες εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡπληθύναι ὑφ' ἡμῶν,
 πολὺ δὲ ἐλάττωες, ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς γὰρ καὶ μέ-
 ζοντες νῦν, ἐπεὶ ἐνικήσαμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῶν
 παροσεχόμεθα· μὴ γὰρ ἐπὶ ἀτίμαζε μηδὲ ὁδὸν σοὺς, ἐπεὶ σὺ
 ἡμῶν εἶσι· σὺ γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴσθι, ὡ Γωβρύα, θάρρῶν-
 τες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἔπονται. Μὴ λανθανέτω δὲ σε μηδὲ τοῦτ',
 ἔφη, ὅτι ἔξῃς μὲν τοῖς πολεμίοις καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργό-
 τεροι γὰρ, σάφ' ἴσθι, ἐδαμῶς ἂν αὐτοῖς φθασίημεν, ἢ ἰόντες ἐπὶ
 ἐκείνους. Ως οὖν ἐμὲ ταῦτα γινώσκοντες, ἄγε ἡμᾶς εὐδὺ τὴν
 εἰς Βαβυλῶν.

Οὕτω γὰρ δὴ πορδύμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆ Γωβρύα
 χώρας ἐχθρόντο. Ως δὲ ἐν τῇ πολεμίᾳ ἦν, κατέστησε λαβὼν ἐν
 τάξει μὴ ἑαυτὸς τὰς τε πεζὰς καὶ τῆς ἵππας ὅσας ἐδόκει αὐτῷ χα-
 λῶς ἔχειν· τὰς δὲ ἄλλας ἵππας ἀφῆκε καταθεῖν, καὶ ἐκέ-
 λυσε τὰς γὰρ ὅπλα ἔχοντας κατακαίνειν, τὰς δὲ ἄλλας καὶ πρὸ-
 βατα, ὅσα ἂν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν. Εκέλυσε γὰρ δὲ τὰς
 Πέρσας συγκαταθεῖν καὶ ἦκον πολλοὶ γὰρ αὐτῶν χαλὰ κεκυλισμένοι

ἀπὸ τῶν ἵππων, πολλοὶ δὲ καὶ λαίαν παύσιν ἀγωνέας. Ὡς δὲ ἄρτι
 ἡ λαία, συγκαλέσας τὰς τε τῶν Μυθῶν ἀρχοντας καὶ τῶν Τερπανέων,
 καὶ τὰς ἀμοτίμους, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι, ἐξέτισεν ἡμῶς
 ἀπαντοῖς πολλοῖς ἀγῶσις ὁ Γωβρύας. Εἰ δὲ, ἔφη, τοῖς θεοῖς
 ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱερὰ, δει-
 μέν τ' ἀλλήλων εὖτε λαίαν, ἀλλ' αὖ, ἔφη, καλὸν ποιήσομεν, εἰ
 εὖθις φανερώμεν ὅτι καὶ τὰς εὖ ποιήσας περὶ νόμους νικᾶν εὖ
 ποιῶντες. Ὡς δὲ τὸτ' ἤκουσαν, πάντες μὲν ἐπύθοντο, πάντες δὲ
 ὁμοθυμαδὸν· εἰς δὲ ἔλεξεν ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κύρος, τὸτο
 ποιήσομεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχὴς πᾶσι
 ὀνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι οὐ διαρεσκῶν μεστὸν ἦκαμεν, ἐοί' ἐκ χειρῶν
 φιαλῶν ἐπινόμεν· εἰ δὲ τὸτο ποιήσασιν, γνοίη αὖ, ἔφη, ὅτι ἐλ-
 θερίκας εἶναι καὶ ἀνδρὶ χρυσίαις εἶναι. Ἰτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν δαπάν-
 τες τοῖς μάχοις, ἵνα ὅσαι τῇ στρατιᾷ ἱερὰ ἐξελόντες, καὶ ἄλλα
 καλέσαντες τὸν Γωβρύαν δότε αὐτῷ. Οὕτω δὲ λαβόντες ἑαίνοι
 ὅσα ἐοί', τὰ ἄλλα ἐδοῖ' αὐτῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τούτου δὴ καὶ πρὸς αὐτὴν Βαβυλωνίαν, ἀφ' ἧς ἀφαιρέμενος ἦν
 πρὸς ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ὡς δ' ἐκ ἀντεξήμερ' οἱ Ασσύριοι, ἐκέλευσε ὁ
 Κύρος τὸν Γωβρύαν προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ βελεται ἐξέμειν ὁ
 βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, καὶ αὐτὸς σὺν ὁμοῖον
 μάχεσθαι· εἰ δὲ μὴ ἀμύνει τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κοινῶσι
 πεῖθεσθαι. Ο μὲν δὴ Γωβρύας προσελάσας εἰσελθὼν ἀσφαλὲς ἦν,
 τοῦτο εἶπεν· ὅτι αὐτῷ ἐξέπεμψεν δούλων ἡμίσητον ποσὶν· Δεσπ-
 τῆς ὁ σὺς λέγει, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτενας σὺ τὸν ἡμῶν
 μέλει μοι, ἀλλ' ὅτι ἐκ καὶ σὺ προσηπάκτενας. Μάχεσθαι δὲ αὖ
 βούλησθε, ἥκετε εἰς τὸ πρὶακοσὶν ἡμέρας· νῦν δὲ ἡμῶν ἔστω χρό-
 νος.

ἔπε γὰρ πρὸς βασιλεὺς ἱσθίαια. Ὁ δὲ Γωδρύας εἶπεν, Ἀλλὰ μήποτε
 σοι λήξῃσι αὐτὴ ἡ μεταμέλεια· ὅθλον γὰρ ὅτι ἀνὴρ σε ἐγὼ εἶξ
 ἔα αὐτὴ σε ἡ μεταμέλεια ἔχῃ. Ὁ μὲν δὲ Γωδρύας ἀπήγγειλε τὰ
 ἑς Ασυρίαν· ὁ δὲ Κύρος ἀκήσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ σθένειμα·
 καὶ χαλῶς τὸ Γωδρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, καὶ ἔλεγες μέντοι σὺ ὅτι
 τὸ ἐκτρωθῆναι ὑπὸ ἑς Ασυρίαν οἷσι ἀνὴρ σὺν ἡμῖν γηράσκει; Εὖ
 μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη ἔγνωε καὶ ἐκείνου
 ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Ὅποτε οὖν χαλῶς σοι δοκῇ
 ἔχειν, παρῶντα πρὸς αὐτόν· καὶ παρῶτον μὲν ἔγωγε παύω, ὅπως
 ἀνὴρ αὐτὸς λέγῃ· ἐπαυδὼν δὲ συγγῆναι αὐτῷ, εἰ μὲν γὰρ αὐτόν φί-
 λον ἡμεῖς βελομένους εἴη, τίς ἤδη χεὶρ μετρησάσθαι, ὅπως λάθῃ
 φίλος ὢν ἡμῖν· ἔτε γὰρ ἀνὴρ φίλος τις ποιήσῃσι ἄλλως πως πλεῖστα
 ἀρᾶς ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμους δοκῶν εἴη· ἔτ' ἀνὴρ ἐχθρὸς πλείω
 τις βλάψῃσι ἄλλως πως, ἢ φίλος δοκῶν εἴη. Καὶ μὲν, ἔφη ὁ
 Γωδρύας, οἶδ' ὅτι καὶ πρὸς αὐτὸν Γωδρύας τὸ μέγα τι ποιῆσαι χαλῶν
 τὸ νῦν βασιλεῖα Ασυρίων ἀλλ' ὅτι ἀνὴρ δυνάμις, τίς τοι καὶ ἡμᾶς δεῖ
 σκοπεῖν. Λέγε δὴ μοι, ἔφη ὁ Κύρος, εἰς τίς τοι τὸ φρένον τὸ πρὸ
 τῆς χώρας, ὅφρα τε Τερχιδίους τε καὶ Σάμους ἐπετετερίχῃς, τῇδε τῇ
 χώρᾳ πρόβωλον εἶναι ἑς πολέμους, αἶρ' ἀνὴρ αἶει, ἔφη, ὑπὸ ἑς φρε-
 σάσχει παρεδίπλω τὸ εὐνῆχον ἐλθόντα σὺν δυνάμει; Σαφῶς γε,
 ἔφη ὁ Γωδρύας, εἰπὲς ἀνυποπίθω ὢν, ὥσπερ νυνὶ ὄντω, ἀφίκοιτο
 πρὸς αὐτὸν. Οὐκ ἔν, ἔφη, ἀνυποπίστατος ἀνὴρ εἴη, εἰ παρσοβό-
 λωμι ἐγὼ πρὸς τὰς χώρας αὐτῶν, ὡς λαβεῖν βελομένους, λυπο-
 μάχοισι δὲ ἐκείνους ἀνὰ κράτος· ἵς λαβοίμην μὲν αὐτῶν πρὸς ἐγὼ, ἀν-
 παρσοβόλοι δὲ καὶ ἐκείνους ἡμῶν ἢ ἄλλως τινας, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπα-
 μένους ὑπὸ ἡμῶν πρὸς πάντας ὅς φασκε πολέμους παρὶ Ασυρίαν εἴη.

Ὡς οἱ μὲν ληφθέντες λέγοιεν ὅτι ἐπὶ στρατεύμα ἀπέρχοντο, καὶ κλίμακας ὡς τὸ φρέριον ἄγοντες· ὃ δὲ εὐνῆχος ἀκέσας παραποήσας, προαγγέλλει βεβλόμενος ταῦτα, πρὸειναι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Οὐτὼ μὲν γιγνομένων σαφῶς οἶδα ὅτι πρὸειναι αὐτὸν, καὶ δεοίτῳ γὰρ αὐτῷ μένειν ἔστε σὺ ἀπέλθης. Οὐκοῦν ἂν, ἔφη ὁ Κύριος, εἴγε ἅπαξ εἰσέλθαι, δυνάμει ἂν ἡμῶν ὑποχέριον ποιῆσαι τὸ χερίον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, τὰ μὲν ἔνδον ἐκείνους συμπόσιασιν ἀνίστανται, τὰ δὲ ἔξωθεν σὺ ἰσχυρότερος παρασάγοντο. Ἰδοὺ οὖν, ἔφη καὶ παρὲν, ταῦτα διδάξαι καὶ ἀποφασίζοντο, παρὲν δὲ αὐτῶν οὐκ ἂν μείζω οὔτε εἰποῖς ἂν οὔτε δείξαις ὥν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρὰ ἡμῶν εἰληφώς.

Ἐκ τούτου ὅτε μὲν ὁ Γωβρύας ἀσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ὁ εὐνῆχος, συνωμολόγησε πάντα ὧς συνέθετο ἃ ἔειπε. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοῖν ἰσχυρῶς πρὸς εὐνῆχον ἔχειν τὰ ἐπιστάλματα, ἐκ τούτου τῇ ὑπεραίᾳ προσέβαλε ἡ ὁ Κύριος, ἀπεμάχητο δὲ ὁ Γαδάτας· ἦν δὲ καὶ ὁ ἔλαβε χερίον ὁ Κύριος, ὁποῖον ἔφη ὁ Γαδάτας· τὸ δὲ ἀγγέλων ἐς ἔπεμψεν ὁ Κύριος, προειπὼν οἱ πορβύσιντο, τὸς ἡμῶν εἰσεν ὁ Γαδάτας διαφύγειν, ὅπως ἄνοιγε τὰ στρατεύματα, καὶ τὰς κλίμακας κομίζοιεν· ἐς δὲ ἔλαβε, βασιλεύων ἐνδοπίον πολλῶν, ὡς ἤκεσεν ἐφ' ἃ ἔφαθ' ἐπὶ τοῦ εὐνῆχου συνεσκαδασμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τὸ δὲ νυκτὸς ἐπορεύετο. Τέλος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοήθης εἰσέρχετο εἰς τὸ φρέριον καὶ τέως ἡμῶν συμπόσιασιν ἀνίστανται, ὃς πρὸς τοῦ φρενός· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος εἰσῆλθε, κατὰ λαμβάνει τὸ χερίον, συνεργάζει πομπὴν πολλήν καὶ τὸς πρὸς Κύριον ἀνιχνεύει. Ἐπεὶ δὲ τούτο ἐγγίγνεται, εὐθὺς Γα-

δαίτας ὁ εὐνῆχος τὰ ἐνδον χαπαρήσας ἔξηλθε πρὸς τὸ Κῦρον, ἔ-
 τὰ νόμῳ παροικνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κῦρε. Ἀλλὰ ποῶ τῶτ',
 ἔφη· σὺ γὰρ με σιωπῇ τοῖς θεοῖς οὐ κελύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ
 ἀναγκάζεις χαίρειν. Εὖ γὰρ ἴδι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιῶμαι,
 φίλον τῷτο τὸ χωρίον τοῖς ἐνθάδε συμμαχοῖς χαλιλιπέιν· σὲ δ',
 ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ασῦριος παῖδας μὲν, ὡς οἶκε, τὸ ποιῶν ἀ-
 φείλετο, ἐ μέντοι τόγε φίλος κτᾶσθαι σὲ δύνασθαι ἀπεσέρησεν· ἀλλ'
 εὖ ἴδι ὅτι ἡμᾶς τὰ ἐργὴ τέτω φίλος πεποίησας, οἱ σοί, ἦν δυώ-
 μιθα, περασόμιθα μὴ χείρας βοηθοὶ παραστήσῃς ἢ εἰ παῖδας ἢ
 ἐκρόνας ἐκέκτησο. Ο μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν·

Εν τῷ τέτω ὁ Ὑρχάνιος, ἄρτι ἡδημῆμος ἔ γενημῆμος, προσῆλθε
 τῷ Κῦρῳ, καὶ λαβὼν τὸ δεξιὸν αὐτοῦ, εἶπεν, Ω μέγα ἀγαθὸν σὺ
 τοῖς φίλοις Κῦρε, ὡς πολλήν με τοῖς θεοῖς ποιῆς χάριν ὀφείλεις,
 ὅτι σοί με σωήσας. Ἴδι νῦν τῶντων, ἔφη ὁ Κῦρος, ἔ λαβὼν τὸ
 χωρίον ἔπερ ἐνεκά με ἀπαύζει, διατίθη αὐτὸ ἔπως, ὡς ἂν τὰ ὑ-
 μείεσθαι φύλῳ πλείεσθαι ἄξιον ἦ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμαχοῖς, μάλιστα
 δ', ἔφη, Γαδάτα τέτω, ὅς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ πᾶσι δίδωσι. Τί ἐν;
 ἔφη ὁ Ὑρχάνιος, ἐπειδὴν Καδῶσαιο ἔλθωσι καὶ Σάκται, καὶ οἱ ἐμοὶ
 πολῖται, χαλέσωμεν καὶ τῶτον, ἵνα κοινῇ βαλδυσώμιθα πάντες,
 ὅσοις προσήκει, πῶς ἂν συμφορώτατα χρώμιθα τὰ φερέω; Ταῦ-
 τα μὲν ἔπως συνήνεσε καὶ ὁ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ συνῆλθον οἷς ἐμελε φερεῖ
 ἔ φερέω, ἐβαλδύσαντο κοινῇ φυλάττειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φί-
 λιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβολος εἴη πόλεμος, τοῖς δὲ Ασυ-
 ρίοις ὑπετελειχομένον. Ἐπεὶ δὲ τῷτο ἐγγύετο, πολὺ δὲ παροθυ-
 μότερον καὶ Καδῶσαιο συνεστράδοντο καὶ Σάκται καὶ Ὑρχάνιοι· καὶ
 σπελῆν ἐντεῦθεν στρατεύματα, Καδουσίῳ μὲν, πελτασταὶ εἰς δι-

μυρίας, καὶ ἰπῶες εἰς τετρακισχίλις· Σακίῳ δὲ, τοξόταις εἰς μυ-
 ρίας, καὶ ἰπποτοξόταις εἰς διχίλις· καὶ Τρηάκιοι δὲ πεζοὶ τε ὅσας
 ἐδόκουντο παροσέξιπεμψαν, ἔκ ἰπῶας παροσεπλήρωξεν εἰς διχί-
 λίας· τὸ γὰρ πρόβατον χαλασθελερμμένοι ἦσαν πλείους οἴκοι αὐτῶν
 ἰπῶες, ὅτι οἱ Καδύσιοι καὶ οἱ Σάκιοι τῇ Αἰγυρίῳ πολέμοιοι ἦσαν.
 Οὓσιν δὲ χρόνον ἐκείνῳ ἐξέλειπε ὁ Κύρῳ ἀμφὶ τῷ περὶ τὸ φεθρεῖον οἰ-
 κονομίᾳ, τῇ Αἰγυρίῳ τῇ καὶ ταῦτα τὰ χρεῖα πολλοὶ μὲν ἀπὸ
 ἵππων, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φορέμενοι ἤδη πάντας
 τὰς παροχάς.

Ἐκ δὲ τούτων παροσέχευε τῷ Κύρῳ ὁ Γαδιάτας, καὶ λέγει ὅτι
 ἤκουσιν αὐτοῦ ἄγγελοι ὡς ὁ Αἰγύριος, ἐπὶ πύθοιο τὰ περὶ τὸ
 φεθρεῖον, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσκαδάζοιτο ὡς ἐμβαλὼν
 εἰς τὴν αὐτὴν χώραν. Ἦν ἔν αὐτῇ με, ὦ Κύρε, τὰ τείχη αὐτῶν περα-
 θείλω ἀφαιρῶσαι, τῶν δὲ ἄλλων μένιν λόγῳ. Καὶ ὁ Κύρῳ
 εἶπεν, Ἦν αὖ ἴης νῦν, πότε ἔσῃ οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδιάτας εἶπεν,
 Εἰς τρίτῳ διεπνήσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Ἡ δὲ τῇ Αἰγυρίῳ, ἔφη, οἶδ'
 ἐκδὲ ἤδη καταλήψεσθαι; Εὖ μὲν αὖ, ἔφη, οἶδα· παύσει γὰρ
 ὅσῳ σὺ πρόσω δοκεῖς ἴσαι. Ἐγὼ δὲ, ἔφη ὁ Κύρῳ, ποσῶς αὖ
 σὺ τῷ στρατῷ μακρὸν ἐκείσε ἀφικοίμην; Πρὸς τούτῳ δὴ ὁ Γαδιά-
 τας λέγει, Πολὺ ἤδη, ὦ δέσποτα, ἔχεις τὸ στρατόν, καὶ ἐκ αὐ-
 τῶν αἰὶ δυνάμειοι μείον ἢ ἐν ἑξήκοντα ἡμέραις ἐλθῶν πρὸς τὴν ἐμὴν οἰ-
 κησιν. Σὺ μὲν ποίνευ, ἔφη ὁ Κύρῳ, ἀπιδι ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ
 ὡς αὖ δυνάμειοι ἢ προεβύσομαι. Ο μὲν δὴ Γαδιάτας ὤχετο· ὁ δὲ
 Κύρῳ συνελάλεσε πάντας τὰς ἀρχοντας τῇ συμμάχων· καὶ ἤδη
 πολλοὶ τε ἐδόκουν καὶ χαλροὶ ἔκ ἀγαθοῦ πρῶται· ἐν οἷς δὴ ὁ Κύ-
 ρος λέγει τοιαύδε·

“Ανδρες σύμμαχοι, Γαδάρταις δέπραξεν αἱ ἐδοκίμωσαν ἡμῶν
 “πολλὰ ἄλλα εἶναι) ἢ ταῦτα, πρὶν ἢ ὅτι αἱ ἀγαθὸν ὑφ’ ἡμῶν πα-
 “ρεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ασσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ἐμβόλῃσεν ἀγγέλ-
 “λους, δηλονότι ἅμα μὲν συμπεριεῖν αὐτοὺς βελόνησιν, ὅτι δοκῇ
 “μέγα βλάβη εἶναι ὑπ’ αὐτῶν· ἅμα δ’ ἵσως ἢ ἐκείνο ἐννοεῖ), ὥς
 “εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ’ ἐκείνων χερσὶν πέποιθαι, οἱ
 “δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες ὑφ’ ἡμῶν δύνασθαι), ὅτι ὡς ταῦτα ἐδέξατο εἰ-
 “κὸς οὐκ ἀπὸ βλάβης εἶναι. Νῦν οὖν, ὦ ἄνδρες, χαλὸν π
 “αἶν μοι δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ πορφυρῶς Γαδάρταις βλαπθῶσι-
 “μεν, εἰς αὐτὴν εὐεργετή. ἢ ἅμα δόγμα ποιοῖμεν αὖν, χάριν δό-
 “σαστες· ἀλλὰ μὴ καὶ σύμφορον γ’ αὖν, ὥς ἐγὼ δοκῶ, πεί-
 “τουμεν ἡμῶν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι φανταίμεθα τὰς μὲν κακῶς
 “ποιοῦντας, καὶ αὖν πειρώμενοι κακῶς ποιοῦντες, τὰς δὲ εὐεργετοῦ-
 “σας ἀγαθοῖς ὑποβιβάζομεν, εἰκὸς ἐκ τῆς τοιούτου φίλος μὲν
 “ἡμῶν πολλὰς βλάβας γίγνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδὲν ἐπαυμιεῖν εἶναι).
 “εἰ δὲ ἀμελήσῃ δοξάζομεν Γαδάρταις, πορφυρῶς γὰρ πῶς λόγους
 “ἄλλους παύομεν αὖν χερσὶν ἐσθλαί πῃ ἡμῶν; πῶς δὲ αὖν τοιού-
 “των ἡμᾶς αὐτὰς ἐπαυεῖν; πῶς δ’ αὖν ἀντιβλέψαι τις ἡμῶν ὅ-
 “τι καὶ Γαδάρταις, εἰ ἡττώμεθα αὐτῶν εὖ ποιῶντας, τοσοῦτε ὄντες, εἰς
 “ἄλλους, ἢ ὅτις ἔγωγε ἀφιστάμεθα;” Ο μὲν οὖν ἔτιως ἔπει-
 “ον πάντες συμπαρήσαντες ἰσχυρῶς ταῦτα ποιεῖν.

Ἀρξέτι τῶν, ἔφη, ἐπειδὴ καὶ ἡμῶν συνδοκῇ ταῦτα, ἐπὶ μὲν ταῖς
 ὑποζυγίοις ἢ ὀχήμασι καὶ ἀναλώμενοι ἔχουσιν τὰς μὲν τῶν ἐπι-
 πελοποιήσας περὶ τῶν Γαδάρταις δὲ ἡμῶν δὲ χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἡγεῖσθαι
 αὐτοῖς· ἢ γὰρ ὁ αὐτῶν ἑμπερος, καὶ τὰ ἄλλα ἡγεῖσθαι· ἡμεῖς δὲ, ἔφη, σὺν
 ἑσπέραις τοῖς διανοητέτοις ἢ ἀνδράσι πορφυρῶς, τὰ ἐπιπλοῖται

τριῶν ἡμερῶν λαβόντες· ὅσῳ δ' αὖ καφώτερον συσκαδαζώμεθα καὶ
 εὐτελέστερον, ποσὲτι τὰς ἐπίστας ἡμέρας ἥδιον αὖ δρεγήσομεν τε
 καὶ δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα ὥδε·
 Πρῶτον μὲν ἄγε σὺ Χερσαῖνα τὰς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ ὁμαλή τε ἔ-
 πλαλῖα ἡ ὁδὸς ἐστὶ) τὰς ταξιάρχους ἔχειν ἐν μελιώπῳ πάντας· ἡ δὲ
 τάξις ἐκείνη ἐφ' ἐνὸς ἵτω· ἀθροοὶ γὰρ ὄντες, ἔτάχιστα καὶ ἀσφαλέ-
 σταί αὖ πορευοίμεθα. Τότε ὃ ἐνεχα, ἔφη, τὰς θωρακοφόρους κε-
 λδύω ἡγεῖσθαι, ὅτι τὸ τοῦ βαρέυτατόν ἐστι τὸ στρατόμαχος. Τὸ ὃ βα-
 ρυτάτη ἡγεμείου, ἀνάγκη ῥαδίως ἐπεσθαι πάντα τὰ θάτηρον ἰόντα·
 ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγήται ἐν νυκτὶ, ἔδεν ἐστὶ θαυμαστὸν καὶ ἀγ-
 απῶσθαι τὰ στρατόμαχα· τὸ γὰρ πρῶτα χθὲν ἀποδιδράσκει.
 Ἐπὶ ὃ τέτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τὰς Περσῶν πελτασὰς καὶ τοξό-
 τας ἀγέτω· Ἐπὶ ὃ τέτοις Ἀνδραμίας ὁ Μῆδος, τὸ Μήδων πε-
 ζικόν· Ὅπῃ ὃ τέτοις, Εμβας τὸ Ἀρμενίων πεζικόν· ἐπὶ ὃ τέτοις,
 Αἰετάρχας Ἰερχανίους· ἐπὶ ὃ τέτοις, Θαμβράδας τὸ Σακίων πε-
 ζικόν· ἐπὶ ὃ τέτοις, Δαμάτας Καδουσίους. Ἀγόντων ὃ καὶ ἔτι
 πάντες, ἐν μελιώπῳ μὲν τὰς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιὰς ὃ τὰς πελ-
 τασὰς, δεξιτερὰς ὃ τὰς τοξότας τὸ ἐαυτῶν πλασίει· ἔτω γὰρ πο-
 ρευοίμενοι, καὶ εὐχερησώτεροι γίγνονται. Ἐπὶ δὲ τέτοις, ἔφη, οἱ
 σκαυοφόροι πάντων ἐπέσθω· οἱ ὃ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελείσθω
 πάντων, ὅπως αὖ συνεσκαδασμένοι τε ὦσι πάντα πρὶν καθεῖναι,
 καὶ κορυφῇ σὺν τοῖς σκαυέσι πρῶτον εἰς τὴν τετραγώνην χωρεῖν, καὶ
 ὅπως κοσμίως ἐπονται. Ἐπὶ ὃ τοῖς σκαυοφόροις, ἔφη, τὰς Πέρ-
 σαις ἰππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ ὅσῳ τὰς ἐκείνου
 τάχους τὴν ἰππέων ἐν μετώπῳ· ὁ δὲ ἐκατόνταρχος τὴν τάξιν ἀγέτω
 εἰς ἓνα, ὥσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ ὃ τέτοις Ραμβάδας ὁ Μῆδος

ὡσαύτως τὲς ἑαυτῷ ἱππείας· ὅτι δὲ τέτοις σὺ, ὦ Τιγράνη, τὸ
 σαυτῷ ἱππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἱππαρχοί, μὴ ὧν ἔχαστος ἀφί-
 κετο πρὸς ἡμᾶς· ὅτι τοῦτοις Σάχη ἀγρετε· ἔρχονται δὲ ὥσπερ
 ἡλθον Καδούσιοι ἀγόντων στρατόμα· σὺ ὅ ἄγων αὐτὸς ἐπι-
 μελοῦ, τὸ νῦν εἶναι, πάντων τῶν ὀπιδεν, καὶ μηδὲνα ἔα ὑσε-
 ρει τῶν σῶν ἱππείων γίγνεσθαι. Επιμελείεσθε δὲ τῷ σιωπῇ πο-
 ρεύεσθαι οἱ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρονομῶντες· ἀλλὰ γὰρ
 τῶν ὧτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ ἀλλὰ τῶν ὀφθαλμῶν
 εἶναι καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ παρατηρεῖσθαι· καὶ τὸ παραχθῆναι
 δὲ ἐν νυκτὶ πολὺ μείζον ἐστὶ πρᾶγμα ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκα-
 ταστατώτερον· ἔνεκα ἢ τε σιωπῇ ἀσκητέα, ἢ ἢ τῶν ἀφου-
 λακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς, ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε
 νυκτὸς ἐξδουασθήσεσθε, αἰεὶ χρὴ ὡς βραχυτάτας καὶ ὡς πλείστας
 ποιεῖσθαι, ὡς μηδὲνα ἢ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ εἶναι λυ-
 μαίνεσθαι ἐν τῇ πορείᾳ· ἥνυχας δὲ ἂν ὥρα ἢ πορεύεσθε, σημαί-
 νειν τὰ κέρατα. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες ἂν δεῖ ἔχαστον, πάρεστε εἰς πλὴν
 ὑπὲρ Βαβυλωνίων· ὁ δὲ ὀρμώμενος, αἰεὶ τὰ κατ' οὐρανὸν
 ἀρεγγυάτω ἔπεσθαι.

Εκ τούτων δὲ ὥχοντο ὑπὲρ τὰς σκηνάς, ἢ ἅμα ἀπὸντες διελέ-
 γοντο πρὸς ἀλλήλους, ὡς μνημονικὸς ὁ Κύρος, ὁπόσοις συνέταττε
 πῶς ὀνομάζων ἐνετέλλετο. Ο ὅς Κύρος ἐπιμελεία τῶτο ἐποίει· πά-
 ντι γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάναινοι ἴσαισι τ' ἑαυτῶν
 τέχνης ἔχαστος τ' ἐξαλείψει τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς ὅς οἱδε ἢ τῶν
 ὀρεάνων καὶ τ' φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα· ὁ δὲ
 στρατηγὸς ἔτιος ἡλίθιος ἔσοιτο, ὥστε ἐκ εἰσῆς τ' ὑφ' αὐτὸν ἡγεμό-
 νων τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὀρεάνοις χρῆσθαι, καὶ ὅταν

παραλαβὴν τι βύληται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν γάρ-
 ρῆται, ἔστιν φοβήσασθαι. Καὶ ὅταν τιμῶσαι δὲ πόλις τινα βέλαιοι,
 πρόσθιν αὐτῇ ἐδόκει (ἔ) ὀνομασθὶ παρασχεῖν. Ἐδόκει δὲ αὐτῇ
 αἱ γηρώσκειν αὐτῇ δουλοῦντες ὑπὸ τῷ ἀρχαίῳ καὶ τῷ χαλῶν π
 ποιῶντες ἐργάσαι μᾶλλον ἐξέχεα, καὶ ὁ αἰχρὸν τι ποιῶν μᾶλ-
 λον παραδιδόναι ἀπέχεσθαι. Ἡλίδιον δὲ καὶ τὸ αὐτῇ ἐδόκει
 (ἔ), τὸ, ὅποτε βύληται τι παρασχεῖν, ἔτι προσάγει, ὥστε
 ἐν αἷῳ εἶναι παρασχεῖν δεσπόται, ἰτω τις ἐφ' ὕδατος, ἔτι πε-
 ριστάτω ἔτι γὰρ παρασχεῖν, εἰς ἀλλήλους τε ἐξ αὐτῶν ἀπαν-
 τες ἐδόκιν αὐτῇ, καὶ ὅθεν περὶ αὐτῶν τὸ παρασχεῖν ἔστι πάντες
 ἐν αὐτῇ (ἔ), καὶ ἐξ αὐτῆς τῇ αἰτίᾳ ἔτε αἰχμῶσαι, ἔτε φοβεῖσθαι
 ὅμως, ἀλλὰ τὸ σὺ πολλοῖς αἰτίαν ἔχειν. ἀλλὰ ταῦτα δὲ αὐτὸς
 πάντας ὀνόμαζεν, ὅποτε παρασχεῖν. Καὶ ὁ Κύριος μὲν δὲ ἔτι
 πρὶς ταῦτα ἐξηγήσας.

Οἱ δὲ στρατιῶται τότε μὲν δειπνήσαντες, καὶ φύλακας καλῶς
 σάμενοι, καὶ συσκαθασάμενοι πάντες αὐτοὶ ἐδόν, ἐκοιμήθη. Ἡνίκα δὲ
 ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐσήμηνε πρὸς κέρατα. Κύριος δὲ εἰπὼν πρὸς Χρυ-
 σάντα ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοντες δὲ ἐν πρὸς παρασχεῖν ὁ στρατιώτης,
 εἰς τὴν λαίαν τὴν ἀμφ' αὐτὸν ὑποκρίσας· βραχὺ δὲ ἡσυχίᾳ ὑπε-
 ρειν πρὸς Χρυσάντῳ ἄγων τὴν γορυχοφῶν. Ἰὼν μὲν οὖν ὁ
 Κύριος δὲ ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ, παρασχεῖν ἐκέλευεν ὑπὸς,
 ἕως ἀγγελοῦ ἔλθαι, ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες ἦσαν· αὐτὸς δὲ ἐπ-
 κως ἐν πρὸς αὐτῇ τὸν μὲν παρασχεῖν πρὸς ἐμπετο ἐν πρὸς,
 ὅτι δὲ ὁ ὑπερῶντα ἐπεμπε χαλῶν. Ἐπεὶ δὲ πάντες ἐν ὁδῷ
 ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάντῳ ἰππῶν ἐπαμύνη, ἐργαῖας ὅτι
 ἐν ὁδῷ ἦδη πάντες· ἄλλο δὲ οὖν γένοιτο. Αὐτὸς δὲ ἀφελαιέναι

τὸν ἔπαυον εἰς τὸ πρῶτον, ἡσυχῇ κατεφεῖτο τὰς τάξεις· καὶ
 οὐ μὲν ἰδοὶ εὐτάκτως ἔσθλη ἰσχύς, προσλαύων αὐτοῖς, οἵ-
 τες εἰεν ἡρώται, καὶ ἐπεὶ πύδοιτο, ἐπήϊε· εἰ δὲ τις δορυβου-
 μίμης αἰδοίτο, τὸ αἶπὸν τῆς σιστοῦ, κρατασθένειά τι πύ-
 ραχὴν ἐπειροῖτο.

Εν μόνον παλαιόλεπτο τις ἐν πυκνῇ θημελείᾳ αὐτῷ, ὅτι
 πρὸ παντός ἔσφατοπέδου περὶ εὐζήτους ἢ πολλὰς πρὸς τεμ-
 πεν, ἐφορμυρίους ὑπὸ Χρυσάντου, καὶ ἐφορώντας αὐτὸν, ὡς ἀπα-
 λους ὄντες, καὶ εἰπὼς ἄλλως δύνασθαι αἰδιάνεσθαι τι, σηματοῖεν τῇ
 Χρυσάντῳ ὅ, τι καμρὸς δοκοῖεν εἶναι· ἀρχὴν δὲ καὶ ὑπὲρ τούτοις ἦν,
 ὅς καὶ τῆς ἐκείνου καὶ τὸ ἄξιον μὲν λόγῳ ἐσήματε, τὸ δὲ μὴ,
 ἐκ ἡνωχλῆ λέγων. Τὴν μὲν δὴ κύκτω ἔσως ἐπορεύοντο· ἐπεὶ δὲ
 ἡμέρᾳ ἐγγύς, τὴν μὲν τῇ Καδοσίᾳ ἰπώεας, ὅτι αὐτῶν καὶ οἱ
 περὶ ἐχθροὶ ἐπορεύοντο, παρὰ τούτοις κατέλειπεν, ὡς μηδὲ ἔτι
 ψιλοὶ ἰππῆων ἴοιεν· οὐδὲ δὲ ἄλλως εἰς τὸ πρῶτον πρὸς λαύειν
 ἐκέλευσεν, ὅτι καὶ οἱ πολέμοι ἐν τῇ πρῶτῃ ἦσαν· ὅπως εἰ τι που
 ἐνδοτίον αὐτῷ ὑπαντήσῃ, ὑφ' αὐτῷ ἔχων ἐν τάξει πύρρον μά-
 χασθαι· ἐπεὶ τι που φύγοι ὀφθαίη, ἔπος ὅς ἐτομοσάτε διώκοι.
 Ἦσαν δὲ αὐτῷ αἰεὶ τετραγυμνοί, εἰ δέοι διωγμοῦ, οὓς τε διώκεν
 δέοι, καὶ οὓς πρὸ ἑαυτοῦ μένειν· πᾶσαι δὲ τὴν τάξιν λυθῆναι οὐ-
 δέποτε ἔα. Κύρῳ μὲν δὲ ἔσως ἦγε τὸ σφάτθμα· οὐ μὲντοι
 αὐτός γε ματὰ χώρα ἐχρήτο, ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλαχῇ παρὰ λαύειν
 ἐφείρεται ἔτι ἐπεμελεῖτο εἰ τι δέοντο. Οἱ μὲν δὲ ἀμφὶ Κύρου
 ἔσως ἐπορεύοντο.

Εκ δὲ τῆς Γαδοῦς ἰππικῆς τῶν δυνατῶν τις ἀνδρῶν, ἐπεὶ εἴρετο
 αὐτὸν ἀφελαιῖν ἀπὸ τῆς Λαυρείας, ἐνόμισεν, ἐπὶ ὅττι πᾶσι,

αὐτὸς ἀν λαβεῖν πῶς ἔσται Ἀσυρίαι πάντα τὰ Γαδάτα· ἔγω δὲ πέμπει πινὰ τῷ ἑαυτοῦ πιστῶν πρὸς τὸν Ἀσύριον, καὶ κελεύει τὸν ἰόντα, εἰ χαλαράτοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ τὸν Ἀσύριον στρατοῦμα, λέγειν πρὸς Ἀσυρίαν ὅτι, εἰ βέλονται ἐνεδρῶσαι, λάβοι ἀντὶ τῆς Γαδάταν καὶ τὰς σὺν αὐτῇ. Δηλὲν ὅτι ἐνετέλλετο ὅσπιν τε εἶχε δυνάμειν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κύρος ἐσυνείπετο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν ἡμέλει προσηύειν ἐδήλωσε. Προσπέσειε δὲ καὶ τοῖς αὐτοῖς οὐκέτι, ὡς πιστεύοιτο μᾶλλον, ὅτι τὸ τεῖχος, ὃ ἐτύγχανεν αὐτὸς ἔχειν ἐν τῇ Γαδάτα χώρᾳ, πῶς εἶναι τῷ Ἀσυρίῳ, ὅτι ἐνόησε· ἦξε δὲ ὅτι αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δυνάμις, ἀποκτείνας Γαδάταν, εἰ ὅτι μὴ, ὡς σὺν τῷ Ἀσυρίῳ τοιοῦτον ἐσόμενος. Ἐπεὶ ὅτι ἐπὶ ταῦτα παχέας ἐλαύνων ὡς δυνάμις ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀσύριον, καὶ ἐδήλωσεν ἐφ' ἧς αἱ αἰεσας ἐκείνης τό, τε χειρὶν εὐδὺς χαλαράται, καὶ πολλὴν ἵππων ἔχων καὶ ἄρματα ἐνήδρουν ἐν κόμας ἀθύραις. Ὁ δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τέτων τῶν κορυφῶν, πέμπει πινὰς προερεθνησομένων. Ὁ δὲ Ἀσύριος ὡς ἔγνω προσηύωντας τὰς διερεθνήσοντας, φεύγει κελεύει ἄρματα ἔξαναπαύει δύο ἢ τρία καὶ ἵπποις ὀλίγοις, ὡς δὲ φοβήγεται ὅτι ὀλίγοι ἐνταῖς. Οἱ δὲ διερεθνήσας ὡς ἔδον ταῦτα, αὐτοὶ τε ἐδίωκον, ὅτι τῷ Γαδάτᾳ κατέσειον. Καὶ ὅς ἔξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος. Οἱ ὅτι Ἀσύριοι, ὡς ἐδόκει ἀλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες, ὥσπερ εἰκός, ἐφύγον· οἱ δ' αὖ, ὥσπερ εἰκός, ἐδίωκον. Καὶ ἐν τῷ ὅτι ἐπὶ ἐκλύων τῷ Γαδάτᾳ παίει αὐτὸν, ὅτι καμίας μὲν πληγῆς ἀμαρτάνει, τύπτει δὲ αὐτὸν εἰς τὸν ὦμον, καὶ πτερώσει. Ποίησας ὅτι τῆτο, ἔξωκισται, ὡς σὺν τοῖς διώκασιν γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη ὅτι

ἦν, ὁ μὲν δὴ σὺν Ασυρείοις περὶ δὴ μὲν ἐκτείνων τὸ ἵππον, σὺν τῷ
 βασιλεὶς ἔδωκεν. Ἐνθαῦτα δὴ ἠλίσκοντο μὲν δηλοῖσι οἱ βραδυ-
 τάτοις ἵπποις ἔχοντες ὑπὸ τῶν ταχίστων ἢ ἢ μάλιστα πάντες πιε-
 ζόμενοι, ἀλλὰ τὸ χαλατετεύχθαι ὑπὸ τῆς πορείας, οἱ δὲ Γαδάτα
 ἵπποις· χαλαροῦσι δὲ τὸν Κύρου προσιόντα σὺν τῷ στρατῷ· δο-
 κεῖν δὲ χρηστέως καὶ ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμὴν ἐκ χειμῶνος,
 περὶ φέρεται αὐτὸς. Οὗτος δὲ Κύρου τὸ μὲν περὶ τοῦ ἐλαύματι,
 ὡς δὲ ἔγνω τὸ περὶ γμα, ἔς τε μὲν πάντες ἀντίοι ἤλαυνον, ἀν-
 τίος δὲ αὐτὸς ἦεν ἐν τάξει τῷ στρατῷ· ὡς δὲ γινόντες οἱ πολέμοι
 τὸ ὄν, ἐπεσπῆς εἰς φυγὴν, ἔνθα δὴ ὁ Κύρου ἐκέλευσε διώκειν
 τὰς πρὸς τὸ τεταγμένους, αὐτὸς δὲ ἔπειτο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ὅτε
 συμφέρεται. Ἐνθα δὴ καὶ ἄρμα ἠλίσκετο, ἔνια μὲν καὶ ἐκπιπτόν-
 των τῶν ἡνίοχων, τὸ μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τὸ δὲ δὲ ἄλλως· ἔνια δὲ καὶ
 περὶ τεταγμένους ὑπὸ τῶν ἡνίοχων ἠλίσκετο. Καὶ λοιπὸν ἐκτείνοντο ἄλ-
 λους τε πολλὰ καὶ τὸ πάσαις τῇ Γαδάταν. Τῶν μὲντοι πεζῶν
 Ασυρείων, οἱ ἔτυχον τὸ Γαδάτα χωρεῖον πολιορκεῖντες, οἱ μὲν
 εἰς τὸ τεῖχος κατέφυγον τὸ δὲ Γαδάτα λοιπὸν, οἱ δὲ, φθα-
 σαντες εἰς πόλιν πηλὰ τῇ Ασυρείᾳ μεγάλῃ· ἔνθα καὶ αὐτὸς σὺν
 τοῖς ἄρμασι καὶ τοῖς ἡνίοχοις κατέφευγεν ὁ Ασυρεύς.

Κύρου μὲν δὴ ἀπὸ πρᾶξάντων ταῦτα ἐπαναχωρεῖ εἰς τὴν Γα-
 δάταν χωρεῖν δὲ προστάξας οἷς ἐδὴ ἀμφὶ τὰ αἰχμαλῶτα ἔχειν,
 εὐθὺς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαι τὴν Γαδάταν ὅπως ἔχει ἐκ τῆς τρα-
 μάτος. Προβυομένῳ δὲ αὐτῷ ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦ-
 μα ἀπῆλθε. Ἰδὼν δὲ ὁ Κύρου αὐτὸν ἤδη τε καὶ εἶπεν, Εἰς πρὸς σὲ
 ἦκα ἐπισκεψόμενος πῶς ἔχεις. Εἰς δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, καὶ μα-
 τὲς θεῶν, σὲ ἐπαναθασόμενος ἦκα ὁποῖός τις ποτὲ φανῇ ἰδεῖν, ὁ

ποιήσῃ ψυχὴν ἔχον· ὅστις ἔτ' οἶδ' ἐγὼ δὲ, π νῦν μὲ δεόμενος,
 ἔτε μὴ ὑποχρέωτός γε μοι πάντα παρῆσαι, ἔτε μὴ εὖ πεποι-
 θῆς ὑπ' ἐμῷ (ἐκ γε τὸ ἴδιον) ἐλ' ὀπίην, ἀλλ' ὅπῃ τὰς φίλους σοι
 ἐδόξά τι ὀνήσῃ, ἔτις ἐμοὶ παρδύμῳ ἐσθλὸν ἔσται, ὡς νῦν τὸ μὲν
 ἐπ' ἐμοὶ οἷ' ἔχεται, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωται. Οὐ μὰ τὰς θεοῦς, ὦ
 Κύρε, εἰ ἦν οἷος ἔφην ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπαρδοποιμήμεν, ἐκ οἷδα εἰ
 ἐκποσέμεν πῶδά ποτ' αἶν τοῦτων παρ' ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλως τε οἶ-
 δαι πῶδας, καὶ τῶτον τ' νῦν Ἀστυρίην βασιλέα, πολὺ πλείω
 ἢ δὴ τὸν αὐτὸν πατέρα ἀπάσαντα ἢ σὲ νῦν διώσῃ ἀνία. Καὶ ὁ
 Κύρῳ παρὰ ταῦτα ἔπειν ὦδε, Ω Γαδάτας, ἦ παλὺ μᾶ-
 ζον παρεῖς θάυμα, ἐμὲ νῦν θάυμαζας. Καὶ τί δὴ τοῦτ'
 ὄζεις; ἔφη ὁ Γαδάτας. Οἱ τοσούτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσθλ-
 οὗσι παρ' ἐσέ, τοσούτοι δὲ Μήδων, τοσούτοι δὲ Τερφκίων· πί-
 τερες δὲ οἱ παρῆντες Ἀρμυρίων καὶ Σακίων καὶ Καδυσίων. Καὶ
 ὁ Γαδάτας ἐπύθετο, ΑΛΛ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, ἔ τέτακ πολλὰ ἀγα-
 θὰ δοῖεν οἱ θεοὶ, ἔ πλείστα παρ' αἰτίῳ ἔ καὶ τέτῃς τοιούτῳ εἶ). Καὶ
 ὅπως μέντοι οὗς ἐπαυαῖς, τέτῃς, ὦ Κύρε, καὶ ἐξήσωμεν κα-
 λῶς, δέχου τὰ ἔξῃα οἷα ἐγὼ δύναμαι· ἅμα δ' ἐπεσθῇ παμ-
 πολλὰ, ὥστε καὶ δύειν τὸν Βουλόμηνον, καὶ ἐσθλὴν εἶδαι πᾶσι τὸ
 σπράτθμα ἀξίως τῆς καλῆς πέποιθός σου καὶ καλῶς συμ-
 βῶντων.

Ο δ' ὁ Καδύσιος ὡπαθοφυλάκῃ, καὶ ἐμετέχε τ' ἀνέστη· Βουλό-
 μῆρος δ' καὶ αὐτὸς λαμπρῶς τι ποιῆσαι, ἔτε ἀνακοινωνήμενος ἐπὶ
 εἰπόν ἔδεν παρ' Κύρῳ, κατέβη δ' ἐπὶ παρὰ Βαβυλῶνα χεῖρας. Δι-
 παρδύμῳ δὲ τοῖς ἵπποις παρ' ἀπὸν ὁ Ασύρεος ἐκ τῆς ἐπι-
 τῆ πόλεως, ἔ δὴ κατέβη, σπαστὴν γὰρ καὶ πάλιν δὴ σπαστὴν γ-

μῦθον ἔχων τὸ ἑαυτῷ στρατόμα. Ως δ' ἔγνω μόνοις εἶναι τὰς
Καδουσίαις, ὁππότεται, καὶ τὸν τε ἄρχοντα τῆς Καδουσίῃν ἀ-
ποκτείνει, καὶ ἄλλοις πολλὰς· καὶ ἵππους δὲ πολλοὺς λαμβά-
νει τῆς Καδουσίῃν, καὶ ἦν ἄγοντες λείαν ἐτύγχωνον ἀφαιρεί-
ται. Καὶ ὁ μὲν Αὐσύρις διώξας ἄλκις ἔασφαλές ὤρετο (ἔϊ),
ἀπετράπετο· οἱ δὲ Καδούσιοι ἐσώζοντο πρὸς τὸ στρατόπεδον
ἀμφὶ δέλην οἱ πορθοί. Κύρις δ' ὡς ἦδετο τὸ γεγονός, ὑπὴν-
τα τε τοῖς Καδουσίαις, καὶ ὄντινα ἴδοι τετραμῦθον, ἀναλαμ-
βάνων, τῆτον μὲν ὡς Γαδάταν ἀπέπεμπε, ὅπως θερραπύοιτο
οὗτο δ' ἄλλοις συγκατεσκήνου, καὶ ὅπως τὰ ἑπτάθαια ἔχειν
σιωπεμελεῖτο, πρὸς λαμβάνων τῆς ὁμοτήτων Περσῶν συνεπι-
μελητάς· (ὅτι γὰρ τοῖς τοιούτοις οἱ ἀγαθοὶ σιωπεππονέει ἐθέ-
λουσι) καὶ ἀνὴρ μῦθος μέντοι αὐτὸς ἰχυρῶς δῆλος ἦν· ὡς δὲ τῆς
ἄλλων δεσπνύτων, ἡμῶς ἡδὴ ὤρεται ἦν, Κύρις ἐπὶ σὺν τοῖς ὑπὴν-
ρέταις καὶ τοῖς ἱατροῖς, ἐδεῖα ἐκὼν ἀτμῆλητον πρῆλινται, ἀλλ'
ἢ αὐτόπτης ἐφάωρε, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἐξιδύτοι, πέμπων φανε-
ρὸς ἦν οὗτο θερραπύοντας. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν·
ἅμα δ' ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ κηρύξαι σιωπῆσαι τῆς μὲν ἄλλων τὰς ἄρχον-
τας, τὰς δὲ Καδουσίαις πάντας, ἔλεξε τοιαύτῃ.

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον μὲν τὸ γενημῦθον πά-
“ ρος. Τὰ γὰρ αἰμαρτάνειν ἀνθρώποις ὄντας, οὐδὲν, οἶμας,
“ θαυμάσιον. Ἀξιοί γε μέντοι ἐσμεν τοῦ γενημῦθου τού-
“ του πορθήματος· ἀπολαύσασθε ἀγαθόν, τὸ μαθῆναι μή-
“ ποτε λησασθῆναι ἀπὸ τοῦ ὅλου διώτα μιν ἀσθενέστερον πᾶς τῆς
“ πολεμίων θαυμάσιος. Καὶ οὐχὶ τοῦτ', ἔφη, λέγω, ὡς οὐ
“ δεῖ ποτε καὶ ἐλθόντων ἐπὶ μοι ὡς ἐνέω ὅπου ἀνὴρ δέη, ἢ νυνὶ ὁ

“Καδούσιον ὄρετο· ἀλλ’ ἦν τις κοινὸς φόβος ὁρμαῖται τῷ ἰκνυῖ
 “βοηθῆσαι, ἐστὶ μὲν ἀπεκτιθῆναι, ἐστὶ δὲ τῷ ὑπομύμονι, ὥστε πα-
 “τήσαντι αὐτὸ πολέμιοις, ἀλλοσε πρέψαι δ’ ἀπὸ τῆς ὀξέτητος
 “θότου· ἐστὶ δὲ, ἀλλὰ πῶς ἔχοντες πρᾶγμα τοῖς πολέμοις, τοῖς
 “φίλοις ἀσπράλαια πῶς ἔχον· καὶ ἔτι μὲν ἐστὶ ὁ χώρις ὡς ἀπέ-
 “σαι, ἀλλ’ ἐξαρτίσει· ὁ δὲ ἰσχυρὸς ὁ δὲ ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωσά-
 “μενος ὡς αὐτὸς ἦ, εἴδει τι διάφορον πάχαι ἢ εἰ μόνος ἐσπρίδεται.
 “Ἀλλ’ αὐτὸ μὲν τότε, ἔφη, ἦν θεὸς γέλη, ἀμυνέμεθα τῆς πολε-
 “μίας οὐκ εἰς μακροί. Ἀλλ’ ἐπειδὴν τάχιστα δρῆσθαι, ἄξω
 “ὑμᾶς ἐγὼ εἶναι τὸ πρᾶγμα ἐγχεῖν· ἐὰν αἶμα μὴ γαίφομεν τῆς
 “τελευτήσαντος, αἶμα δὲ δείξομεν τοῖς πολέμοις, εἶναι κρατῆ-
 “σαι νομαίξωσι, ἐνταῦθα ἀλλὰ αὐτῶν κρείττης, ἦν θεὸς γέλη καὶ
 “ὅπως γε μηδὲ τὸ χερσὶν ἡδὲ οὐραῖσιν, εἶναι κρατέσμενοι ἡρώ
 “τῆς συμμάχου· ἦν δὲ μὴ ἀντεπείσῃσι, καί ποτε αὐτῶν τὰς
 “κώμας, ἐκ δυνάσμεν τὴν χώραν· ἵνα μὴ αὐτοῖς ἐποίησιν ὅσον
 “τες εὐφραίνωνται, ἀλλὰ τὰ ἐαυτῶν κρατῆς γαίφομεν ἀνίστανται.
 “Οἱ μὲν αὖτε ἄλλοι, ἔφη, δρῶντες ἴοντες· ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδού-
 “σοι, πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἀρχοῦναι ὑμῶν αὐτῶν ἔλεαδε ἡρώ
 “ὑμῶν νόμος, ὅστις ὑμῶν ἐπιμελήσῃ σὺν τοῖς θεοῖς καὶ σὺν ἡμῖν,
 “ἦν πᾶσι πρῶτον δέ ποτε· ἐπειδὴν δὲ ἔλθοιτε καὶ δρῆσθαι, πέμψα-
 “τε πρὸς ἐμὲ τὸν αἰρεθόντα.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπεισαν· ὁ
 “δὲ Κύριος, ἐπειδὴ ὥς ἔλαχε τὸ σφάτευμα, καὶ κρατέσμενοι εἰς τὰς
 “τῶν ἡγεμόνων ὑπὸ τῆς Καδουσίας, ἐκέλευσε πλησίον αὐτῶν ἀ-
 “γειν πρὸς τὰς, ὅπως, ἔφη, ἦν δυναμῆσαι, ἀναγαγόντων
 “τοὺς ἀνδράς. Οὕτω δὲ ἐπορεύοντο καὶ ἐλθόντες ἔλαβον μὴ
 “τῆς Καδουσίας, ἐδύνατο δὲ πρὸς χώραν. Πομπήσαντες δὲ ταῦτα,

ἐπῆλθον τὰ Ἀπιδεῖα εἰς τῆς πολέμου ἔχοντες πάλιν εἰς τὴν Γαδάτα.

Εὐνοήσας δ' ὅτι αἱ παρὰ αὐτὸν ἀφειρηκότες, ἄντες πλησίον Βαβυλῶν^Θ, χαλκῶς πείσονται, αἱ μὲν αὐτὰς αἰὲ παρῇ, αὐ-
τως ὅσας τε τῇ πολέμῳ ἀφίη, καὶ τούτοις ἐκέλευε λέ-
γειν τῷ Ασυρίῳ, καὶ αὐτὸς κήρυξε ἐπεμψε παρὰ αὐτὸν λέ-
γοντα ταῦτα, ὅτι ἐτοίμ^Θ εἰη εἶναι τοὺς ἐργαζομένους τὴν γῆν,
καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐπεὶ^Θ βούλονται εἶναι ἐργάζεσθαι τοὺς
τῇ παρὰ αὐτὸν ἀφειρηκῶν ἐργάτας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν,
ἦν καὶ διωγὴ κωλύειν, ὀλίγοις πᾶσι καλύσεις· (ὀλίγη γὰρ ὄρεσι
γῆ ἢ τῇ παρὰ ἐμὲ ἀφειρηκῶν) ἐγὼ δὲ πολλὴν αἶσιν γῆν
ἐώλεον ἐκτεγρὸν εἶναι. Εἰς δὲ τὴν καρποῦ κομιδὴν, ἦν μὲν
πόλεμ^Θ ἦ, ὁ κρατὼν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἦν δὲ εἰρήνη
γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ηὖ μέντοι τίς ἢ τῇ ἐμῇ ὅπλα ἀν-
ταίρηταί σοι, ἢ τῇ σὼν ἐμοί, τέτοις, ἔφη, ὡς αὖ διωκόμεθα,
ἐχάτεροι ἀμυνέμεθα. Ταῦτα ἐπισείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπεν.
Οἱ δὲ Ασύριοι, ἐπεὶ ἤκουσαν ταῦτα, πάντα ἐποίησαν πείθοντες
τὸν βασιλέα συγχωρῆσαι ταῦτα, καὶ ὁπισμικρότατον τὴν πολέμῳ
λιπεῖν. Καὶ ὁ Ασύριος μέντοι, εἴτε ὑπὸ τῷ ὁμοφύλῳ πειθεῖς,
εἴτε καὶ αὐτὸς οὕτω βουλευθεὶς, συνήνεσε ταῦτα· καὶ ἐγένοντο
συνθήκαι, τοῖς μὲν ἐργαζομένοις εἰρήνην^{πῇ}, τοῖς δ' ὅπλοφό-
ροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ παρὰ τῇ ἐργατῶν διεπέθερακτο
ὁ Κύρ^Θ· τὰς μέντοι νομαὶς τῇ κτηνῶν τὰς μὲν ἑαυτῷ φίλους
ἐκέλευσε κραταίειν, εἰ βέλονται, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀπικρατείᾳ·
τὴν δὲ τῇ πολέμῳ λείαν ἦγον ὅπόθεν διώκονται, ὅπως εἴη ἡ
σερατεία ἡδὴν τοῖς συμμάχοις. Οἱ μὲν γὰρ κύνδυμοι, οἱ αὐτοί,

καὶ ἄνω τῷ λαμβάνειν τὰ ὀππιδεῖα· ἡ δὲ ἐκ τῆς πολέμιας
τρωφῆς κουφοτέραι πλὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.

Ἐπεὶ ὃ πρῶτον ἀνέστη ὁ Κύρος ἤδη ὡς ἀπὸν, πρὸς αὐτὸν ὁ Γα-
δάτας ἄλλα τε δῶρα πολλὰ καὶ παντοῖα φέρον καὶ ἄγχι, ὡς αὖ
ἐξ οἴκου μεγάλα, καὶ ἰπποῖς γε πολλὰς ἀφελόμενον τὸ ἑαυτοῦ
ἰππέων, οἷς ἠπιστήκει ἀπὸ τὴν ἐπιβολήν. Ὡς δ' ἐπαύσατο, ἔλεξε
ὧδε, ὦ Κύρε, νῦν μὲν σοὶ ἐγὼ ἄγχι ἔσταιν, ἵνα ἐν τῇ στροφῇ χρη-
στοῖς ἂν πᾶσι δέοι. Νόμιζε δ', ἔφη, καὶ τὰλλα πάντα τὰ ἐμὰ,
σὰ εἶ. Οὔτε γὰρ ὄντι, ἔτ' ἔσται ποτὲ, ὅτ' ἐγὼ ἀπ' ἐμῶ φύντι
καταλείψω τὸ ἐμὸν οἶκον· ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι
πάντες ἀποσβῆναι τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ὄνομα. Καὶ ἔσται, ἔφη, ὦ
Κύρε, (ὁμνυμὶ σοὶ τὰς θεάς, οἷς καὶ ὁρώσι πάντα καὶ ἀκέραια) ἔτε
ἀδίκον, ἔτε ἀγρόν· ὅθεν ἔτ' εἰπὼν ἔτε ποιήσας, ἔπαυον. Καὶ
ἅμα ταῦτα λέγων καταδάκρυσε πλὴν αὐτὸς τὸν χυλόν, καὶ ὁρᾷ
ἠδυνήσθαι πλείω εἰπέειν.

Καὶ ὁ Κύρος ἀκέραια, ὅς μ' ἐπαύσατο ἀκτείνει αὐτὸν, ἔλεξε δὲ
ὧδε, Ἀλλὰ τὰς μὲν ἰπποῖς δέχομαι, ἔφη· σὲ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐνο-
σέροις δὲ αὐτὰς, ἢ οἷς νῦν σοὶ εἶχον, ὡς ἔοικεν· ἐγὼ τε (ἔσθ' ἂν πᾶ-
σι ἐπεθύμην) τὸ Περσῶν ἰππικὸν γαστήρ ἐκπληρώσω εἰς τὰς μυ-
ρίας ἰππέας· τὰ δ' ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαττε, ἔφη,
ἔσ' ἂν με ἴδης ἔχοντα, ὥστε σὲ μὴ ἠπλάσσειν ἀντιδωρέμενον· εἰ δὲ
πλείω μοι δὲς ἀπὸ τοῦ λαμβάνωντος πρὸς ἐμῶ, μὰ τὰς θεάς· ἐκ οὗ
ὅπως ἂν δυναίμην μὴ αἰγύνεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Γαδάτας εἶπεν, Ἀλ-
λά ταῦτα μὲν πιστεύω σοι· (ὁρᾷ γὰρ σὲ τὸν πόπον) φυλάττειν μένειν
ὅρα εἰ ὀππιδεῖός εἰμι. Ἔως μὲν γὰρ φίλοι ἦμεν πρὸς Ἀστυμέναν,
καλλίστη δὲ ἐδόκει εἶναι ἡ τῷ ἐμοὶ πατρὸς κτήσις· (τῆς γὰρ με-

γίσης πόλεως Βαβυλῶν· ἐγγὺς ἔσσι, ὅσα μὲν ὠφελῆσθαι ἔσσι
 διὰ μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ἐνοχλεῖ-
 σθαι, οἷκαδὲ δεῦρο ἀπόντες τούτων ἐκποδὼν ἡμεῖς) νῦν δ' ἔπει
 ἐχθροὶ ἐσμεν, δῆλον ὅτι ἐπειδὴν σὺ ἀπέλθης καὶ αὐτοὶ ἔπι-
 βουλυσόμεθα, καὶ ὁ οἶκος ὅλος· καὶ οἶμαί, λυπηρῶς βιω-
 σόμεθα, ὅλας τοὺς ἐχθροὺς καὶ πλησίον ἔχοντες, καὶ κρείττους
 ἡμῶν αὐτῶν ὁρῶντες. Τάχ' οὖν ἔποις ἂν, καὶ τί δὴ ταῦτα σὺ
 ἐνεόοιμι πρὶν λησῆναι; Οὔ, ὦ Κύρε, ἡ ψυχὴ μου, ἀλλὰ τὸ
 ὑβρίσθαι καὶ ὀργίζεσθαι, ἐπὶ τὸ ἀσφαλές· αὐτὸ σκοποῦσα διήγειν,
 ἀλλ' αἰετοῦ τοῦτο κύνουσα, ἄρα ποτε ἔσσι λησῆσθαι τὸν καὶ
 θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὅς ἀγατεῖ μισῶν σὺ ἢ τις
 πρὸ αὐτῶν ἀδικῇ, ἀλλ' ἢν τινα ὑποπιδύσῃ βελτίονα ἑαυτοῦ εἶ-
 ναι. Τοιγαροῦν, οἶμαί, αὐτὸς πενηρὸς ὢν, πᾶσι πονηροτέροις
 ἑαυτῷ συμμάχος χρήσεται. Ἦν δὲ τις ἄρα καὶ βελτίων αὐτῷ
 Φαῦῃ, γάρρρει, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅδ' ἐν σε δέήσει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ
 μάχεσθαι, ἀλλ' ἐκῆσθαι δὲκέσθαι τῷτο μηχανώμεσθαι, ὡς ἀνέ-
 λη τὸν αὐτῷ βελτίονα. Τὸ μέντοι ἐμὲ ἀνιᾶν, καὶ σὺ τοῖς πο-
 νηροῖς ραδίως, οἶμαί, κρείττων ἔσσι.

Ακούσαντι τῷ Κυρῷ ταῦτα ἔδοξε ἀξία ἔπαινον λέ-
 γειν· καὶ εὐθὺς ἔπε, Τί οὖν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ἐχθρὸς μὲν τέ-
 χη φυλακῇ ἐχυρὰ ἐποίησας, ὅπως ἂν σοὶ εἴη ἀσφαλῶς χρῆσθαι,
 ὅποταν εἰς αὐτὰ ἴης· αὐτὸς δ' ἐμὲ ἡμῶν στρατὸν, ἵνα ἢν οἱ θεοὶ
 ὥσπερ νῦν σὺν ἡμῶν ὦσιν, ἔσσι σε φοβῆται, ἀλλὰ μὴ σὺ τῶτον; Ο, π
 ὅτι ἡδὺ σοὶ ὀρεῖν τῷ σὺν ἢ ὅτῳ συνὼν χαίρεις ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύει.
 Καὶ σὺ τ' ἂν ἐμοὶ, ὡς γὰρ μοι δοκῶ, πάντῃ χρησίμῳ εἴης, ἐγὼ
 τέ σοι, ὡς ἂν δύνωμαι, πειράσομαι. Ἀκέσας ταῦτα ὁ Γαδά-

τας ἀνέπεισας τε καὶ εἶπεν, Ἀρ' οὖν, ἔφη, διωκόμεναι αἱ συσκαλισμένοις φθάσαι, πρὶν σε ὀξύναι; βύλομαι γάρ τοι, ἔφη, ἐπὶ μὲν μητέρεσσι ἄγειν μετ' ἐμοσύνῃ. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, φθάσεις μέντοι· ἐγὼ γὰρ ἐπαχέσω ἐς' αἰὲν χαλῶς σὺ φῆς ἔχειν. Οὕτω δὲ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ δ' ἐκχώρησάτο, συνεσκαδίασάν τε πάντες ὁπόσοις αἱ οἰκὸς μέγας χαλῶς οἰκοῖτο. Ἡγετο δὲ καὶ τ' ἑαυτῷ τ' τε πεσόν, οἷς ἤδετο, καὶ ὣν ἡπίστε πολλὰς, ἀναγκάσας τὰς μὲν αὐτῶν ἐκ γυναικας ἄγειν, τὰς δὲ καὶ ἀδελφάς, ὡς δεδεμένους τέτοισι χερτέροι αὐτῆς. Καὶ τ' μὲν Γαδάταν ὁ Κύρῳ ἐν τοῖς παρὰ αὐτὸν ἔχων ἦεν, καὶ ὁδῶν φραγήρε καὶ ὑδάτων καὶ χυλοῦ καὶ σίτης, ὡς αἰεὶ ἐν τοῖς ἀφθονοτάτοις στρατοπεδεύοιτο.

Ἐπεὶ ὁ περδόμενος κατεώρετο τ' τὴν Βαβυλωνίαν πόλιν, καὶ ἔδοξε αὐτῷ ἡ ὁδός, ἣν ἦεν, ἥρ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρεν, χαλῆσας τ' Γωβρύαν ἐκ τ' Γαδάταν, ἡρώτα εἰ ἄλλη ὁδὸς εἴη, ὥστε μὴ πάλιν πλησίον ἄγειν τ' τεῖχος. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὧ δὲ αποτα, ἐκ πολλὰς ὁδοί· ἀλλ' ἐγὼ γ', ἔφη, ὥρμην καὶ βέλστα αἱ σὲ νυνὶ ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τ' πόλεως, ἵνα ἐκ ὁπιδείξης αὐτοῖς τὸ στρατεύμα, ὅτι σοι ἤδη πολὺ τε βρὶ ἐκ χαλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἐλαττον εἶχες, παροσλήγες τε παρὰ αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐφείντο ὑμῶς ἐκ πολλὰς ὁδοῖ· νῦν ὁ καὶ εἰ περσκαδισμένους τε βρὶν, ὥσπερ παρὰ σὲ εἶπεν ὅτι παρσκαδίασάν τε ὡς μαχέμεσθαι, οἶδα ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τ' σὴν δύναμιν, πάλιν ἀπαρσκαδίασεν τὰ αὐτῷ φθνεῖται.

Καὶ ὁ Κύρῳ παρὰ ταῦτα εἶπε, Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ᾧ μὲν χρόνῳ πολὺ μείονα ἔχειν στρατὸν

ἤλθοι, πρὸς αὐτὸ τὸ τείχος προσήγαγον· καὶ δὲ πλεῖον δύ-
 ναμιν ἔχον οὐκ ἐγένετο ὑπὸ αὐτὰ τὰ τείχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ
 μὴ θαύμαζ', ἔφη· ὃ γάρ τὸ αὐτό ὅτι προσήγαγον τε καὶ πε-
 ρέγαγον. Προσέχουσιν μὲν γὰρ ἅπαντες, οὕτω ταξάμενοι, εἰς
 ἃν οἴωνται ἔλθαι μάχουσι· ἀπέχουσιν μὲν οἱ σὺν φρουρῇς ἢ
 ἃν ἀσφαλέσκειται, ὥς ἢ ἃν τάχιστα ἀπέλθοιεν. Παρίσταναι δὲ ἀ-
 νάγκη ὅτι ἐκτεταμένους μὲν ταῖς ἀμύξαις, αἰετμένους δὲ καὶ
 τοῖς ἄλλοις σιδηφόροις ὑπεροπλῶν ταῦτα ὅτι πάντα περικε-
 κλυμένη τοῖς ἐπιλοφίοις, καὶ βοηθῶν τοῖς πολεμίοις γυμνα-
 ῖον τὰ σιδηφόρα φαίνεται. Ἀνάγκη ἔν, ὅτι προδρομίων,
 ἐπὶ λαβὴν ἔς ἀδύνατον τὸ μάχουσι τεταχέναι. Εἰ ὅτι βέλονται ἐκ
 τοῦ τείχους ἄνθρωποι πη προσπαθεῖν, ὅτι προσμύξωσιν, πολλῶν αὖ ἐρ-
 ρωμένων τε σιδηφόρων τῶν σφίοντων. Καὶ τοῖς μὲν ὑπὸ μα-
 κρῶν προδρομίων μακρὰ καὶ αἰ ἐκτεταμέναι, ταῖς δὲ ὅτι τῶ
 τείχεσιν βραχὺ πρὸς αὐτὸ ἐγγύς καὶ περικεκαμέναι καὶ πάντα
 ἀπὸ τείχους. Ἦν δὲ μὴ μῶν ἀπέχοντες περικεκαμέναι, ἢ ὅτι ὅσον καὶ
 νῦν ἐκτεταμέναι προδρομίων, τὸ μὲν πλεῖον καὶ τὸ μὲν ἡμῶν, ὑπὸ
 ὅτι τῶ σφίοντων ὅσον πᾶς ὄχλος ἀδύνατον φαίνεται. Ἦν δ' αὖτε
 καὶ ὅτι ὅσον ἐκτεταμέναι ἐκτεταμέναι, ὅτι πολλοὶ περικεκαμέναι αὐτὰς οὐκ
 αὖτε ἀπὸ τείχους μακρὰ μακρὰ. Μάλιστα δὲ, ἔφη, ὃ ἀπὸ τείχους
 ἐκτεταμέναι ὅσον πρὸς αὐτὸ ὅσον τὸ τείχος ἀπέναντι,
 ἢ μὴ ὅτι ὅσον ὑπεροπλῶν ὅσον πᾶν τὸ κρείσσον ὅτι). φοβερὸν γὰρ
 ἢ ὅσον τείχεσιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξε τε ὁρῶντας ταῖς σφί-
 σι λέγειν, καὶ ὁ Γαβριὴς ὅσον ἐκτεταμέναι ἡγήσατο. Παρικε-
 καμέναι δὲ ὅτι πλεῖον τῶ στρατιώταις, αἰ τὸ ὑπεροπλῶν
 ἐκτεταμέναι περικεκαμέναι ἀπὸ τείχους.

Επεὶ δὲ πορθόμενοι οὕτως ἐν ταῖς γηγομήραις ἡμέραις ἀφικνεῖται πρὸς τὰ μεσόρεια τῶν Ασυρίων καὶ Μήδων, ὅθεν καὶ ὠκεῖα, ἐνθαῦτα δὴ τεῖα ὄντα τῆς Ασυρίων φρέσια, ἐν μὲν αὐτῇ τὸ ἀδυνάτου πωροβαλὼν βία ἔλαβε, τὸ δὲ δύο φρουρίῳ φοβῶν μὲν Κύρου, πείσθη δὲ Γαδάτας ἔπεισε πωροβαλὼν τὰς φυλάσσοντας. Επεὶ δὲ ταῦτα διεπράξατο, πῶς ἐπὶ πρὸς Κυαξάρην, καὶ ἐπέστειλεν ἡγεῖν αὐτοὺς ἄπὸ τοῦ στρατοῦ, ὅπως πορεύεσθαι τῆς φρεσίων ὡς εἰλήφει βελούσαντο ὃ, π. χησάντο, καὶ ὅπως γεασάμενος τὸ στρατόν, καὶ πορεύεσθαι ἄλλων σύμβουλος γίνοιτο ὃ, π. αἰ. δοκοῖν ἐκ τῆς πορείας. ἦν δὲ κελεύειν, εἰπεῖν ἔφη, ὅτι ἐγὼ αἶν ὡς ἐκείνων ἴοιμι στρατοποδοσόμενος. Οἱ δὲ αὖτε ἀγγελοὶ ὡς ἐπὶ ταῦτα ἀπαγγέλλον.

Οἱ δὲ Κύρος ἐκέλευσε ἐν τῇ τῇ Γαδάτας πλὴν τῆς Ασυρίων σκηνῇ, ἥν Κυαξάρης οἱ Μῆδοι ἔδειλεν, ταῦτα κατασκευάσαι ὡς καὶ ἄλλα τῇ τε ἄλλῃ καὶ αἰσχυρῇ, ἥν ἔχεν, ἵνα τὸ γυναικεῖον εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν αὐταῖς τὰς μεσοργὰς αἰσχυρὰς ἔξησημεν ἥσαν Κυαξάρης. Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἔπρατον. Οἱ δὲ πεμψθεὶς πρὸς τὴν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἔλαβε τὰ ὑπερβαλόμενα, ἀπέστειλεν ὁ Κυαξάρης αὐτῇ, ἐγὼ βέλπον (εἰ) τὸ στρατεύμα μείνειν ἐν τοῖς μεσείοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, ὅς μετεπέμψατο ὁ Κύρος, ἦσαν ἥσαν δὲ μυριάδες τέσσαρες τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. Οὐδὲν αὖτε καὶ τῆς πολλὰ σπορῆς τῶν Μηδικῆν, τούτων αὖτε ἰδοὺς ἡδὺν ἀπαλαγνῶσαι μάλιστα ἢ ἄλλων ὅχλων εἰσδέξασθαι. Οἱ μὲν δὲ ἐκ Περσῶν ἄγον τὸν στρατόν, ἐργάζοντο τὸν Κυαξάρην, κατὰ πλὴν Κύρου ἡγεμονίᾳ, εἰ π. δεοῖτο τῆς στρατοῦ, ἐπεὶ οὐκ ἔφη δεῖναι, πῶς ἡμε-

εὐν, ἐπεὶ ἤκουσε πάντα Κύριον, ὤχετο πρὸς αὐτὸν ἄγων τὸ σθένος.

Ο ὃ Κυαξάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο σὺν τοῖς πᾶσι Μήδων ἱππεῦσιν· ὡς δ' ἤρατο ὁ Κύρος προσάνα αὐτὸν, λαβὼν τὰς Πέρσας ἱππείας, πολλὰς ἤδη οὔσας, καὶ τὰς Μήδους πάντας καὶ τὰς Αἰθιοπίας καὶ τὰς Τροάδας, καὶ τὰ ἄλλα συμμάχων τὰς εὐκροτάτας. τε ἔκ εὐκροτάτας, ἀπῆλθε· καὶ ἐπορεύετο πρὸς Κυαξάρην τὴν δύναμιν. Ο ὃ Κυαξάρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τῷ Κύρῳ πολλὰς τε ἔκ πολλὰς καὶ γὰρ σκευὰς πολεμίας, σκευὰ ἑαυτοῦ ὃ ὀλίγη τε καὶ ὀλίγη ἀξίαν ἡγεσθῆναι, ἀπὸ μὲν ἐδόξε αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄλλο αὐτὸν ἔλαβεν. Ἐπεὶ δὲ κραταὺς ὁ Κύρος ἀπὸ τῆ ἰσχύος παροῦσιν ὡς φιλήσῃ αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κρατέειπε μὲν ἀπὸ τῆ ἰσχύος, ἀπεσφράφη δέ· καὶ ἐφίλησε μὲν ἐν, διακρύψαν δὲ φανερός ἦν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κύρος τὰς μὲν ἄλλους ἀπάντας ἀποστάντας ἐκέλευσε ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρους, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικας τινας, τῷ τε Μηδικῷ πύλῳ ὑποβάλλειν ἐκέλευσε αὐτῷ, καὶ κραδίους αὐτὸν καὶ παρακραδίους μὲν ἤρετο ὧδε·

Εἶπέ μοι, ἔφη, πρὸς τὸ θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀργίζῃ; καὶ τί χα-
λεπὸν ὀρῶν ἔγω χαλεπῶς φέρεις; Εὐταῦτα δὴ ὁ Κυαξάρης ἀπε-
κρίνατο τοιαῦδε, ὅτι, ἔφη, ὦ Κύρε, δακνῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων
μνήμη ἐφικνεῖται, ἔτ' πάλαι προγόνων ἔπαρος βασιλείας πε-
φυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος (ἦ), ἐμαυτὸν μὲ ὀρῶ
ἔγω πεπειγῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θεοσεβείᾳ καὶ τῇ
ἄλλῃ δυνάμει μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ πρῶντα. Καὶ ταῦτα

χαλεπὸν μὲν οἶμαι ἢ ὑπὸ πολεμίων παθεῖν, πολὺ δὲ, ὦ Ζεῦ, χαλεπώτερον ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχέλω ταῦτα πεποιθέναι. Εγὼ μὲν γὰρ δοκῶ δευγίαις ἀν' ἐκτὸς τῆς γῆς ἥδιον διῶμαι, ἢ ὀφθῆναι ἔσθ' ταπεινός, ἢ ἰδεῖν τὰς ἐμαυτοῦ ἐμὲ ἀμελήσαντας ἢ ἐπεγγελῶντάς ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τῆς, ἔφη, ὅτι ἐ σὺ μὲς μόνον μέζων εἶ, ἀλλὰ ἢ οἱ ἐμοὶ δοῦλοι ἰσχυρότεροι ἐμὲ ὑποδυνασίουσί μοι, καὶ κατεσκηδασμένοι εἰσὶν ὥς διώας ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς ἢ παθεῖν ὑπὸ ἐμῆ. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον ἐκρατέετο ὑπὸ τῷ δακρύων ὥς καὶ τὸν Κύρῳ ἐπεσπίασατο ἐμπληοθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Ἐπαχὼν δ' ἡ μικρὸν ἔλεξε τοιάδε ὁ Κύρῳ.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Κυαξάση, ἔτε λέγεις ἀληθῶς, ἔτε ὁρθῶς γινώσκεις, εἰ οἶδ' τῇ ἐμῇ πρῶσιν Μήδοις καλεσκηδασθαι ὥς ἐκαυτὸς εἶναι σε κακῶς ποιῆν. Τὸ μέντοι σὲ θυμῷ καὶ φοβῷ ἐξορᾷ εἰ μὲντοι γε δικαίως ἢ ἀδίκως αὐτοῖς χαλεπαίνεις, πρῶτον τῆς (οἶδα γὰρ ὅτι βαρέως ἀν' φέροις ἀκύνων ἐμὲ δ' ἀπολογυμένους ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μέντοι ἀνδρᾶ ἀρχοῦντα πᾶσι ἅμα χαλεπαίνειν τοῖς δεχόμενοις, τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα αἰμάρτεμα εἶναι. Ἀνάγκη γὰρ, ἀλλὰ τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν, πολλὰς ἐχθρὰς ποιῆσαι. ἀλλὰ ὅτι ἅμα πᾶσι χαλεπαίνειν, πᾶσι αὐτοῖς ὁμόνοια ἐμβάλλει. Ὡς ἐνεκα, εὖ ἴσθι, ἐγὼ ἐχὶ ἀπέπεμπον ἀνδρᾶ ἐμαυτὸς τέως, φοβέμενος μὴ τι γένοιτο διὰ τὴν σὴν ὀργὴν ὅ, τι πάντας ἡμᾶς λυπήσῃ. Ταῦτα μὲν ἐν συν τοῖς θεοῖς ἐμὲ πρῶτον ἀσφαλῶς ἔξῃ σοι· τὸ μέντοι σὲ νομίζω ὑπὲρ ἐμὲ ἀδικεῖν, τῆς ἐγὼ χαλεπῶς πάντῃ φέρω, εἰ ἀσκήν ὅσον δύναμαι τὰς φίλας ὡς πλείστα ἀγαθὰ ποιῆν, ἐπεὶ τὰναντία τέως δοκῶ ἐργάζεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ

ἔφη, μὴ ἔτις ἐκὼν ἡμᾶς αὐτὰς αἰτιώμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατὸν, σα-
φέστατα κατὰ δύναντα ὁποῖόν ἔστι τὸ πρὸ ἐμοῦ ἀδίκημα. Καὶ τὴν
ἐν φίλοις δικαιοσύνην ὑποθέσιν ἐγὼ ὑποτίθεμαι· ἦν γὰρ πὶ ἐγὼ
φθικῶ κακὸν πεποιηκώς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἦν μέντοι μηδὲν
φαίνωμαι κακὸν πεποιηκώς, μηδὲ βουληθεὶς, ἔκ καὶ σὲ αὐτὸ ὁ-
μολογήσεις μηδὲν ὑπὸ ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη.
Ἦν δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπονηχῶς σοι δῆλόν ᾧ, καὶ περὶ θυμὸν
μετρίως περᾶσαι ὅποσα πλέετα ἡδυαμίλῳ, ὅτε ἂν ἐπαίνου σοι
ἄξιόν εἴλω μᾶλλον ἢ μέμψεως; Δίκαιον γὰρ, ἔφη. Ἀγε τοί-
νυν, ἔφη ὁ Κύρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπονηγμένα πάντα κατὰ
ἐν ἑκάστῳ· ἔγω γὰρ δὴ μάλιστα δῆλον ἔσαι ὅ, τι τε αὐτῷ ἀγα-
θὸν ἐστὶ, ἢ ὅ, τι κακόν. Ἀρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆςδε τῆς ἀρχῆς, εἰ
καὶ σοὶ δοκεῖ ἀρκούντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπου ἐπεὶ ἦοδος πολ-
λοὺς πολεμίους ἡθροισμένους, καὶ τούτοις ὅππῃ σε καὶ πῶς σὺ
χώρῃς ὠρημηδύνης, εὐθύς ἐπεμψες πρὸς τὸ Περσῶν κοινόν,
συμμάχας αἰτέμελρος, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενοι περᾶσθαι
αὐτόν με ἐλθεῖν ἡγέμενον, εἴ πνεες Περσῶν ἴοιεν. Οὐκοῦν ἐγὼ
ἐπέειπλόν τε τῶντα ὑπὸ σέ, καὶ παρεγρόμεν, ἀνδρας ἄγων σοι
ὡς ἐδυαμίλῳ πλέεσις τε καὶ δέροις; Ἠλθες γὰρ αὖν, ἔφη. Ἐν
τέτῳ τοίνυν μοι περὶτον εἶπέ, ἔφη, πότερον ἀδελφίαν ἐμὴ πρὸς
σε κατέγνωες, ἢ μᾶλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κυαξάρης,
ὅτι ἐκ γε τέτων εὐεργεσίαν. Τί γὰρ; ἔφη, ἐπειδὴ οἱ πολέμοι
ἦλθον, καὶ ἀφελονίζεσθαι ἔδει πρὸς αὐτὰς, ἐν τέτῳ κατενόησάς
με ἢ πόνη πινὸς ἀποσάντα, ἢ κωδυὸς φεισάμενον; Οὐ μὰ τὸν
Δί', ἔφη, ἔκ μὲν δὴ. Τί γὰρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης σὺν τοῖς θεοῖς
ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων, παρεχάλομαι σε

ἐγὼ ὅπως κοινῇ μὲν αὐτὰς δώκοιμεν, κοινῇ δὲ τιμωροίμεθα, κοινῇ δὲ, εἴ τι χαλὸν καὶ γαστὸν συμβαίνοι, τῷτο καρποίμεθα· ἐν τούτοις ἔχεις πινὰ πλεονεξία· ἡμῖν χρησιμοῖται; Ο ἦ δὴ Κυαξάρης πρὸς ταῦτα εἰρήνη· ὁ δὲ Κύρος πάλιν ἔλεγεν ὥδε, Ἀλλ' ἐπεὶ πρὸς τῷτο σιωπᾶν ἡδὸν σοι ἢ ἀποκρίνασθαι, τότε γε, ἔφη, εἰπέ, εἴ τι ἀδικείας ἐνόμισας ὅτι, ἐπεὶ σοι ἐδόκευ ὅτι ἀσφαλές ἐστι τὸ δώκεν, σὲ μὲν αὐτὸν ὅτι ἀφῆκα τέττα ἔκ κινδυνὸς μετέχει, ἰσχυρὰς δὲ τῶν σῶν πέμψαι ἐδεόμην σέ; εἰ γὰρ καὶ τῷτο αὐτῶν ἡδύκοιμ, ἄλλως τε καὶ προπαρεσχηκὸς ἐμαυτὸν σοι σύμμαχον, τούτ' αὖτε ὥρα σέ, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δὲ αὖτε πρὸς ταῦτα εἰρήνη ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ' εἰ μηδὲ τούτ', ἔφη, βέλτε ἀποκρίνασθαι, σὺ τῷτο τὸν τεύχην λέγε, εἴ τι αὖτε ἡδύκοιμ ὅτι σὲ ἀποκρίνασθαι ἐμοὶ ὡς ὅτι ἂν βέλτε, εὐθυμερήσοις ὁρῶν Μήδαις τέττα παύσας αὐτὰς ἀναγκάζειν κινδυνεύουσιν ἵναται, εἴ τι αὖτε σοι δοκῇ τῷτο χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσας ἔοργίζεαι σοι, ἐπὶ τέτοις πάλιν ἦεν σὲ ἔορῆν ἔτε σοι μείον ὅν δὲναί μοι ἔδεν, ἔτε ῥᾶον Μήδαις ὁπταχθῆναι ἔδεν· τὸ γὰρ βελόμηνον ὅτι περ ἐπαθ' ἦτοσά σε δοῦναί μοι. Οὐκ ἔν τέττα τυχὼν ὥρα σέ, ἔδεν ἥκον εἰ μὴ τέττα πέσαιμ. Ἐλθὼν ἔν ἐπειδον αὐτὰς, καὶ αἱ ἐπεισαι τέττα λαβὼν ἐπορεύομην, σὲ ὁπτις ἐφάντο. Εἰ δὲ τῷτο γε αἰτίας ἀξίον νομίζεις, ὅσδ' ὅ, τι ἂν δίδως, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι ὥρα σὲ ἀναίτιον ἔστιν. Οὐκ ἔν ἔξωρησάμεν ἔτιως. Ἐπεὶ δ' ἔξῃλθομεν, τί ἡμῖν παροραγμήμον ἐφανερόν ἔστι; ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἡλώκεν τὸ πολέμιον; ἐπὶ θανάσι πολλοὶ τ' ἐπὶ σὲ ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴ τὸ γε ζώντων ἐχθρῶν ἐπὶ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐσέρην, πολλοὶ δὲ ἰσχυρῶν; Χρήματα γε μὴν τὰ τῶν φερόντων καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρότερον

καὶ ὁρᾷς τὰς σὲ φίλους καὶ ἔχοντας καὶ ἀγνοῦσας, τὰ μὲν σοὶ, τὰ
 δὲ αὐτοῖς ὑπὸ τῶν σὸν δαχτύλων. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον ἔχει
 λισον, τῶν μὲν σὺν χώρῃ αὐξανομένην ὁρᾷς, τῶν δὲ τῆς πα-
 λεμίας, μειωμένην. Ἐὰν μὲν τὸ πολέμιον φέρεται ἐχθρόν, αὐ-
 τὰ δὲ σὰ, τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρην ἐπαράτεται συγκατα-
 δέντα, καὶ τὰνδυσίαν σοὶ προσεχωρηκότα· τέτων δὲ εἴπερ κακόν
 σοὶ ἢ εἴπερ ἀγαθόν, μαθεῖν μὲν ἔγνω βέλτερος ὅσῳ οἷός· ὅπως αὖ
 εἴποιμε· ἀκούσαι μέντοι, ἔφη, οὐδὲν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε ὅ-
 τι γινώσκεις περὶ αὐτῶν. Ὁ μὲν δὲ Κύριος ἔτιως εἰπὼν ἐπαύ-
 σατο· ὁ δὲ Κυαξάρης ἔλαξε πρὸς ταῦτα τὰδε,

Ἀλλ' ὦ Κύριε, ὡς μὲν ταῦτα ἀπὸ πεπότητος κακὰ ἐστίν, ἐκ
 οἶδα ὅπως χρὴ λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι ταῦτα τὰ ἀγα-
 θὰ τοιαῦτά ἐστιν οἷα ὅσῳ πλέον φαίνε, τοσούτω μᾶλλον ἐμὲ βα-
 ρυνέει. Τὴν τε γὰρ χώραν, ἔφη, ἐγὼ αὖν τὴν σὸν ἐβελόμην τῇ ἐμῇ
 δυνάμει μείζω ποιεῖν, μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σὲ ὁρᾷς ἔτιως αὐ-
 ξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιεῖται καλὰ, ἐμοὶ δὲ γε ὅσῳ πη
 ταῦτα ἀτιμῶν φέρεται. Καὶ χρήματά γε, ἔφη, ἐγὼ αὖν μοι
 δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ ἅρᾳ σὲ λαμβάνειν, ὧν σὺ καὶ ἐμοὶ
 δίδως· τέτοις γὰρ πλεονέκτημος ὑπὸ σὲ ἔχει μάλα αἰδοῦμαι οἷς
 πενέστερος γίνομαι. Καὶ τίς γε ἐμοὺς ὑπηκόος ἰδὼν μικρά γε
 ἀδικεμένης ὑπὸ σὲ, ἢ πῶς αὖν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ καὶ ὁρᾷς ὅτι με-
 γάλῃ ἀγαθὰ πεπότησιν ὑπὸ σὲ. Εἰ δὲ σοὶ ταῦτα, ἔφη, δοκῶ
 ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ ταῦτα, ἀλλ' ἐν σοὶ τρέψας
 πάντας, χαλεπὰ σοὶ οἷα σοὶ φαίνε. Τί γὰρ αὖν, ἔφη, εἴπῃς κύναις,
 αἷς σὺ πρέφεις φυλακῆς ἐνεκα· σαυτῶν τε καὶ τῆς σῶν, ταύτας γε-
 ραπδύων ἐαυτῶν γνωριμωτέρας ἢ σοὶ ποιήσκειν, ἅρ' αὖν εὐφραΐ-

νοι σε τάττω πρὸ θεραπείας; Εἰ δὲ τὸτο σοι δοκῇ μικρὸν εἶ-
 ναι, καλέσω κατὰ δύναμιν· εἴ τις οὖν σε θεραπείωνται, οὓς σὺ
 καὶ φεγυρεῖς καὶ θεραπείας ἐνεχθῇ κέκτομαι, τέτλης οὕτω λη-
 θείη ὥς ἐκείνου μᾶλλον ἢ σὲ βλάπτεται εἶναι, ἅρ' ἀντὶ ταύτης
 τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδείς; Τί δέ; (ὃ μάλιστα ἀνθρώ-
 ποι ἀσπάζονται τε καὶ θεραπείᾳ οἰκείοντα) εἴ τις γυναι-
 κα πλὴν σὺν οὕτω θεραπείᾳ ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον
 ποιήσῃ ἐαυτὸν ἢ σὲ, ἅρ' ἂν σε τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφρα-
 νοι; Πολλοὺ γ' ἂν, ἔφη, οἶμαι, καὶ θεοί· ἀλλ' εὖ οἶδ'
 ὅτι πάντων ἂν μάλιστα ἀδικοίῃ σε τὸτο ποιήσας. Ἰνα δὲ εἴπω
 καὶ τὸ μάλιστα πρὸ ἐμῷ πάθει ἐμφέρεις, εἴ τις οὓς σὺ ἤσυχες
 Πέρσας οὕτω θεραπείᾳ ὥς αὐτῷ ἥδιον ἔπεσθαι ἢ σοί, ἅρ'
 ἂν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, οὐ, ἀλλὰ πολεμώ-
 τερον ἂν ἢ εἰ πολλοὺς αὐτῷ κατὰ κράτος. Τί δέ; εἴ τις τῶν
 ῥῶν φίλων, φιλοφρόνως σου εἰπόντων, Λάμβανε τῷ ἐμῷ
 ὅποσα ἐθέλεις, εἰ τὸτο ἀκούσας οἴχεται λαβὼν πάντα ὅπιστα δύ-
 νατο, ἢ αὐτὸς μὲν ταῖς σοῖς γε πλουτοῖσι, σὺ δὲ μηδὲ μετρίοις
 ἔχοις χρῆσθαι· ἅρ' ἂν διώαιμι τὸν τοιοῦτον ἀμεμπτον φίλον
 νομίζειν; Νυνὶ μέντοι ἐγὼ, Κύρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦ-
 τα ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεποιθῆναι. Σὺ γὰρ ἀληθεῖ λέγεις· εἰπόν-
 τῳ ἐμοῦ οὖν ἐθέλοντας ἄγειν, λαβὼν ὅχου πᾶσαν μοῖ πλὴν
 διώαμεν, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νυνὶ αὖ ἔλαβες τῇ ἐ-
 μῇ διωάμῃ, ἄγεις δὴ μοι, καὶ πλὴν ἐμῷ χώρῳ αὐξεκ σὺν
 τῇ ἐμῇ διωάμῃ· ἐγὰρ δὲ δοκῶ, ὅσῳ σιωπαίην ὢν τῷ
 ἀγαθῶν, παρέχειν ἐμαυτὸν ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖ καὶ τοῖς
 τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖςδε τοῖς ἐμοῖς ὑπηκόοις· σὺ

ἐν γὰρ αἴνῃ φαίνη, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀξιόθ' ἀρχῆς. Ταῦτα δὲ
 οἱ δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι, ὦ Κύρε; Εὖ ἰδ' ὅτι, ἐπὶ ἐμοὶ
 κήδου, ὅθενος ἂν ἔτω με δόποσεῖν ἐφυλάτῃου ὡς ἀξιόμα-
 θ' καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ τιμὴν γλῶσσαν πλατυνέσθαι,
 ὡς τὸν δὲ ἀπμαῖζεσθαι; οὐ γὰρ τοι ἐγὼ Μῆδων ἦρχον ἀφ' ὃ
 κρίτῃων πάντων αὐτῷ^{τῷ} εἶ), ἀλλὰ μᾶλλον ἀφ' ὃ τὸ καὶ αὐτὸς τέ-
 ρας ἀξίῃν ἡμᾶς αὐτῷ^{τῷ} πάντα βελτίονας εἶ).

Καὶ ὁ Κύρῳ, ἐπὶ λέγοντ' αὐτῷ ὑπολαβὼν εἶπε, Πρὸς
 τῷ^{τῷ} θεῶν, ἔφη, ὦ θεῖς, ἐπὶ καὶ γὰρ σοι πρῶτον ἐχαριστάμην,
 καὶ σὺ νυνὶ ἐμοὶ χάρισσαι ὥς ἂν σου δεηθῶ. παῦσαι, ἔφη,
 τὸ νυνὶ εἶναι μεμφομένης μοι ἐπειδὴν δὲ πῶς ἦρχον ἡμῶν λά-
 ρης ὅπως ἔχομεν πρὸς σε, ἦν μὲν σοι φαίνηται τὰ ὑπὲρ ἐμοὶ
 τεωρογυμνάσθαι τῷ^{τῷ} ἀγαθῷ τῷ^{τῷ} σῶ πεπονημένα, ἀσπαζο-
 μένα τε ἐμῷ σὲ ἀνταπαύζε με, εὐεργέτην τε νόμιζε^{εἶ}). ἦν δὲ
 πρὸς γάτερα, τότε μοι μέμψα. Ἀλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαξάρης,
 ἀγαθῶς λέγεις· καὶ γὰρ ποιήσω ταῦτα. Τί ἔτι; ἔφη ὁ Κύρῳ, ἦ καὶ
 φιλήσω σε; Εἰ σὺ βέλῃ, ἔφη. Καὶ ἐκ δόποσέψεις με ὥσπερ
 ἄρτι; Οὐκ ἀποσρέψομαι, ἔφη. Καὶ ὅς ἐφίλησεν αὐτόν. Ὡς ὅ
 εἶδον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Πέρσαι ὅτι ἄλλοι πολλοὶ, (πᾶσι γὰρ ἔμελλεν ὅ
 τι ἐκ τέτων ἔσοιτο) εὐθὺς ἠδῆσαν τε καὶ ἐφαιδρύνθη. Καὶ ὁ Κυ-
 ξάρης ὅτι καὶ ὁ Κύρῳ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἵππους ἦγοντο, ὅτι ἐπὶ τῷ^{τῷ}
 Κυαξάρῃ οἱ Μῆδοι εἶποντο, (Κύρος γὰρ αὐτοῖς ἔτας ἐπένδυσεν)
 ἐπὶ ὅτι τῷ^{τῷ} Κύρῳ οἱ Πέρσαι, ὅτι ὅτι τέτοις οἱ ἄλλοι.

Ἐπεὶ ὅτι ἀφίκοντο ὅτι τὸ στρατόπεδον, καὶ κατέστη ὅτι Κυαξά-
 ρην εἰς τὴν κατεσκευασμένην σκηνήν, οἷς μὲν ἐπετέτακτο, ὅτι
 εσκάδον τὰ ὅτι πείδεια τῷ^{τῷ} Κυαξάρῃ· οἱ ὅτι Μῆδοι ὅσοι χεῖρον

χολὴν πρὸ δείπνου ἦσαν ὁ Κυαξάρης, ἡδὲ πρὸς αὐτὸν, οἱ μὲν, ὥς αὐτοὶ ἀφ' ἑαυτῶν, οἱ δὲ πλείους, ὡς κατέλυστο ὑπὸ Κύρου, δῶρα ἄγοντες, ὁ μὲν τις, οἶνοχρον καλόν· ὁ δὲ, ὀλοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δὲ, δρυτοποιόν· ὁ δὲ, μουσουργόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ, ἐδῆπτα καλλέα· πᾶς δὲ τις ὡς ἑπὶ πολὺ ἐν γέ τι ὣν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυαξάρην ματαγνώσκειν ὡς οὔτε Κύρου ἀφίστο αὐτὰς ἀπ' αὐτῶν, αὐτὲ οἱ Μῆδοι ἠπτόν τι αὐτῶν περὶ εἶχον ἢ τὴν ἢ καὶ προῶν.

Ἐπειδὴ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, καλέσας ὁ Κυαξάρης ἡξίου τὸν Κύρου, ἀφ' ἑαυτοῦ ἰδοῖτα αὐτὸν, σιωδὴν πεῖν. Ὁ δὲ Κύρος ἔειπε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαξάρη. Ἡ ἐχ' ὁρᾷς ὅτι οὗτοι οἱ παρόντες ὑφ' ἡμεῶν παύειντες ἐπηρεμῆμοι πάρεσιν; οὐκοῦν καλῶς ἂν πορεύοιμ, εἰ τούτων ἀμελείων πλὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεραπεύειν δοκίμω· ἀμελείωται δὲ δοκιμῶτες οἱ στρατιῶται, οἱ μὲν ἀγαθοί, πολὺ ἂν ἀθυμότεροι γίγνοιτο, οἱ δὲ πονηροί, πολὺ ὑβρισότεροι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδοῖ μακρὴν ἔχων, δείπνει ἤδη· καὶ εἰ τινὲς σε τιμῶσιν, ἀνταποδίδου καὶ εὐώχει αὐτοὺς, ἵνα σε καὶ θαυμάσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπὸν, ἐφ' ἑαυτοῦ ἔλεγον πρέφομαι· αὐτοὶ δὲ, ἔφη, πορὶ δάμνην ἔπι πᾶς σὺς θύρας πῶν ὄντων πάντες οἱ ἑπικαίριοι, ὅπως βεβαυσόμεθα σὺν σοὶ τί χρὴ ποιεῖν τὸ ἐν τῷδε. Σὺ δὲ ἡμῶν ἐμβαλε πῶν πορὶ τῆτου, πότρου ἐπὶ δοκῇ στρατεύεσθαι, ἢ καμρὸς ἤδη ἀγαλύνει τὴν στρατιάν. Ἐκ τῆτε ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δείπνον ἔειχεν· ὁ δὲ Κύρος, συλαξέας τὰς ἰκτανωτέρας τῶν φίλων καὶ φρονεῖν καὶ συμπορεύειν ἐπὶ δέοι, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἀνδρες φίλοι, ἀ μὴ δὴ πορὶτα εὐξάμεθα, σὺν θεοῖς πάρε-

“ εστιν ἡμῖν. Οποῖοι γὰρ ἂν πορευόμεθα, κρατῶμεν τῆς χώρας
 “ ἢ μὲν δὴ ἢ τὰς πολεμίας ὁρῶμεν μεικρὰς, ἡμᾶς ὃ αὐτὰς
 “ πλείονας τε ἔῃ ισχυρότερες γιγνομένης. Εἰ ὃ ἡμῖν ἔπι θελήσειαν
 “ οἱ νῦν ποροσχυρόμενοι σύμμαχοι πείθεσθαι, καὶ πολλὰ ἂν
 “ μᾶλλον ἀνύσαι δυνάμει καὶ ἔπι βιάσασθαι καμρός, καὶ ἔπι πεί-
 “ σαι θεοί. Ὅπως ἔν τὸ μένειν ὡς πλείστοις συνδοκῇ τῇ συμμά-
 “ χων, ἔστι μᾶλλον τῆτο ἐμὸν ἔργον ἢ ἔῃ ὑμέτερον μηχανᾶσθαι.
 “ Ἀλλ’ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέη, ὁ πλείστοις χειρωσάμενος ἀλ-
 “ κμώτατος δοξάζει (ἔῃ), ἔγωγε ἔῃ πᾶσι δέη βελῆς, ὁ πλείστος
 “ ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ὅστις δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε
 “ ἔῃ πολεμικώτατος κρίνοιτο ἂν (ἔῃ). Μὴ μέντοι ὡς λόγον ἡμῖν
 “ ἐπιδειξόμενοι οἷον ἂν ἔποιτε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, τῆτο μελε-
 “ τᾶτε, ἀλλ’ ὡς τὰς πεπεισμένους ὑφ’ ἑκάστου, δήλας ἐσομὲν οἷς
 “ ἂν πράττωσιν, ἔγωγε πείθεσθαι θέλω.” Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τέ-
 “ των ὑπμελείδατε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιπρόσια, ὅσα ἂν
 “ ἐγὼ δύνωμαι, οἱ στρατιῶται, πρὸς τὸ στρατεύεσθαι βελούωσι, τέτα-
 “ πειρόσομαι ὑπμελείδαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ 5'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὴ πάλιν ἡμέραν ἔτιω ἀφιστά-
 γόντες, καὶ δειπνύσαντες, αἰεπαύοντο· τῇ δ' ὑπε-
 ραία πρὸς ἡμῶν ἐπὶ ταῖς Κυαξάρει θύραις πάντες
 οἱ σύμμαχοι. Ἐν ᾧ ἦν ὁ Κυαξάρης, ἐκοσμεῖτο,
 ἀκάνει ὅππῃ πολὺς ὄχλος ἐπὶ ταῖς θύραις εἴη, ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῆς
 Κύρου προσήγον οἱ μὲν Καδυσίοι, δεομένης αὐτῆς μένειν, οἱ δὲ, Υξ-
 χαλίης, ὁ δὲ τις, Γωβρύαν, ὁ δὲ τις, Σάιχας· Ἰσαάσης δὲ Γαδά-
 τιν τ' εὐνέχον προσήγε, δέόμενον ὅτι Κύρῳ μένειν. Ἐνθα δὲ ὁ Κύρος
 γιγνώσκων ὅτι ὁ Γαδάτας πάλαι ἀπολαύει τῆς φέβης μὴ λυθείη
 ἡ Σαρία, ἐπηγελασας εἶπε, ὦ Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἶ ὑπὸ Ἰσαά-
 σης τούτῳ πεπεισμένος ταῦτα γιγνώσκων ἀλέγεις. Καὶ ὁ Γαδά-
 τας, ἀναλείνας τὰς χεῖρας πρὸς τ' οὐρανόν, ἀπόμωσεν ἢ μὴν μὴ
 ὑπὸ ὅτι Ἰσαάσις ταῦτα πεπεισθεῖς ἀγνώσκοι. Ἀλλ' οἶδα, ἔφη,
 ὅτι ἡ ὑμῶν ἀπέλθῃτε, ἔρριπται ἐμὰ παντελῶς· ἀλλὰ ταῦτα, ἔφη,
 καὶ τούτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσήλθοι, ἐρωτῶν εἰ εἶδῃ τίνα γνώμην
 ἔχεις πρὸς τῆς ἀφαιλύσεως ὅτι στρατεύματος. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε,
 Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ, ὡς δοκεῖ, Ἰσαάσι αἰτιώμαί. Καὶ ὁ Ἰσαά-
 σης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κύρε, ἀδίκως μὲν δὲ ἐπειδὴ ἔλαχε
 ὅτι ἀντέλθῃ Γαδάτα, ὡς ἔχῃ οἶόν τέ σοι μένειν, λέγων ὅτι ὁ πα-
 τὴρ σε μεταπέμποι. Καὶ ὁ Κύρος, Τί λέγεις; ἔφη· ὅτι τούτῳ οὐ
 ἐτόλμισας ἐξενεγκεῖν, εἴτ' ἐγὼ ἐβελόμην, εἴτε μὴ; Μὰ Δί', ἔφη·

ὁρῶ γάρ σε ὑπεπιθυμῶντα ἐν Πέρσαις πρὶβλεπῶν πρὶελθεῖν, καὶ πᾶ πατεῖ ὁπαδεῖξασθαι ἢ ἔχασα διεωφάξω. Ο δὲ Κύρῳς ἔφη, Σὺ δὲ οὐκ ὀπιθυμεῖς οἴχαδε ἀπελθεῖν; Μαὶ Δί, ἔφη ὁ Ὑσάσσης, οὐδὲ ἀπέμει γέ, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω ἔς τ' ἂν ποιήσω Γαδάρων τετονὶ δεαπότῳ τῷ Ασυρείῳ.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐπαύζον παυρῶν πρὸς ἀλλήλους· ἐν τῷ τῷ ὁ Κυαξάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ὤξηλε, καὶ ὅπῃ θρόνου Μηδικῷ ἐκαθέζετο. Ὡς τὸ πάντες συνῆλθον εἰς ἐδρᾶ, ἃ παυρῶν ἐγέρετο, Κυαξάρης εἶπεν ὦδε, Ἀνδρες σύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ παρὼν πυγχαίνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρῳ, εἰκός με ἀρχεῖν λόγου. Νυνὶ αὖ μοι δοκᾷ καμρὸς, ἔφη, εἴ) περὶ τοῦτε ἀφάλεγεσθαι παρῶτον, πότερον στρατεύεσθαι καμρὸς δοκᾷ εἴ) ἔπ, ἢ ἀφάλευν ἥδη τ' στρατιάν· λεγέτω αὖ τις, ἔφη, πρὶ αὐτῷ τέτε ἢ γνώσκῃ. Ἐκ τέτε παρῶτος μὲν εἶπεν ὁ Ὑρχάνιος, Ἀνδρες σύμμαχοι, ἐκ οἶδα μὲν ἐγώ γε ἔπ δεῖ λόγων, ὅπε αὐτὰ τὰ ἐργα δεκνύς τὸ κράτιστον. Πάντες γάρ ὁπισάμεθα ὅτι ὁμῶ μένοντες πλείω χαλὰ ποιῶμεν τὰς πολεμίας ἢ πάρομεν· ὅτε δὲ χεῖς ἦμεν ἀλλήλων, ἐκείνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἦν ἡδίστον, ἡμῖν γεμῖν ὡς χαλεπώτατον. Ἐπὶ τέτῳ ὁ Καδύσιος εἶπεν, Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγομεν, ἔφη, παρὶ τῷ οἴχαδε ἀπελθόντες ἔχαστοι χωρεῖς εἴ), ὅπου γε οὐδὲ στρατοσμήτοις, ὡς ἔοικε, χωρίζεσθαι συμφέρεῖ; Ἡμεῖς γὰρ ἐ πολὺν χρόνον δίχα τ' ἡμετέρας πλῆθους στρατοσμήτοι, δίχην ἔδομεν, ὡς ἃ ὑμεῖς ὁπίσαδε. Ἐπὶ τέτῳ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγραῖς εἴ) ποτὲ φήσας Κύρῳ, εἶπε ταῦδε, Ἐγὼ τ', ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ποσῶτον ἀφάφεργμαι τοῖς πρόδεσιν λέγουσιν· ἔτσι μὲ γάρ φασιν ὅτι δὲ μένοντες στρατεύεσθαι, ἐγὼ τ' λέγω

ὅτι ὅτε οἵκοι ἡμῶν, ἐσραϊσμένοι. Καὶ γὰρ ἐβοήθη πολλὰκις, τῶν
 ἡμετέρων ἀγοιμῶν, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρερίων, ὡς ὑπὲρ
 βαλυσσομῶν, πολλὰκις πρᾶγματα ἔχον, φοβέμενός τε καὶ
 φρουρῶν· καὶ ταῦτα ἔπρασσον τὰ οἰκεία δαπανῶν· νῦν δὲ ἔχω
 μὲν τὰ ἐκείνων φρούρια, καὶ ἐφοβέμαι ἐκείνους, εὐωχέμαι
 δὲ τὰ ἐκείνων, πῶς δὲ τὰ τῶν πολεμίων. Ὡς οὖν τὰ μὲν οἵ-
 κοι στρατείας οὖσαν, τὰ δὲ ἐορτῶν, ἐμοὶ μὲν ἐδοκῆ, ἔφη, ἀφελ-
 λύνει πῶςδε πῶς πανήγυριν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἐγὼ
 δὲ, ὡς ἄνδρες σύμμαχοι, μέλει μὲν τῶδε ἐπαρῶ πῶς Κύρου
 δεξιάν· ὅθεν γὰρ ψεύδεται ὧν ὑπέχετο· εἰ δὲ ἀπεισιν ἐκ
 τῆς χώρας, δῆλον ὅτι ὁ μὲν Λαγύριος ἀναπαύσεται, οὐ τί-
 νων ποινὰς ὧν τε ὑμᾶς ἐπεχείρησεν ἀδικεῖν καὶ ὧν ἐμὲ ἐποίησεν
 ἐγὼ δὲ ἐν τῇ μέρῃ πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῖν φίλος
 ἐγενόμην.

Ἐπὶ ταῖς πᾶσι Κύρος εἶπεν, “Ὡς ἄνδρες, ἐπεὶ ἐμὲ λου-
 “θάνει ὅτι εἰς ἀφελύωμεν τὸ στρατεύμα, τὰ μὲν ἡμέτερα
 “ἀδενέστερα γίγνοιτο ἂν, τὰ δὲ τῶν πολεμίων πάλιν αὐξήσε-
 “ται. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ὅπλα ἀφίστηνται, ταχὺ ἄλλα ποιή-
 “σονται· ὅσοι τε ἰσθμῶν ἀπεσέστηνται, ταχὺ πάλιν ἄλλοις κτή-
 “σονται· ἀντὶ δὲ τῶν ἀποθανόντων ἕτεροι καὶ ἐφηρόμενοι καὶ ὑπὲρ
 “γενήσονται· ὥστε ὅθεν θαυμαστὸν, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῶν
 “πρᾶγματα παρέχεν διωκόμενοι. Τί δῆτα ἐγὼ Κυαξάρει
 “λόγον ἐκέλευσα ἐμειλῆν πρὸς χαταλύσεως τῆς στρατιᾶς; Εὖ
 “ἴσε, ἔφη, ὅτι φοβέμενός τε τὸ μέλλον. Οὐ γὰρ ἡμῶν ἀντιπα-
 “λοὺς πρᾶσιόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὅθεν στρατοσύμβουλα, ἐδιωκό-
 “μεθα μάχεσθαι. Πρὸς ἐχθρὸν μὲν γὰρ δῆπου χειμῶν, σέβει δὲ

« εἰ δὲ ἡμῶν αὐτοῖς εἰσὶν, ἀλλὰ μὰ Δία ἔχ' ἵππους, ἔδδ' ἱερὰ-
 « πους, οὐδὲ τῇ δῆμῳ τῆς στρατιᾶς· ὣν ἄνευ ἡμεῖς οὐκ ἂν
 « διωαίμθα στρατεύεσθαι· τὰ δ' ὁππότενα, ὅπου μὲν ἡμεῖς
 « ἐληλύθαμεν, ὑφ' ἡμῶν ἀνάλωται· ὅποι δ' ἐκ ἀφίγμθα, ἀφ'
 « τῶ ἡμῶς φοβήσθαι, ἀνακεκομισμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύμματα· ὥς
 « αὐτὰς μὲν ἔχει, ἡμῶς δ' οὐκ ἔστι μὴ δύνανται λαμβάνειν. Τίς
 « ἔν ἔτιος ἀγαθός, ἢ τίς ἔτιος ἰσχυρός, ὃς λιμῶν ἢ ῥίγῃ διώσται
 « ἂν μαχόμενος στρατεύεσθαι; Εἰ μὲν οὖν ἔτιος στρατιωσύμματα,
 « ἐγὼ μὲν φημι χρῆσθαι ἐκόντας ἡμῶς χαλαρῶσαι πλὴν στρατιᾶν
 « μάλλον, ἢ ἀποκτείναι ὑπ' ἀμνηστίας ἐξελαθῆναι. Εἰ δ' βελό-
 « μματα ἐπὶ στρατεύεσθαι, τόδ' ἐγὼ φημι ἐπὶ χρῆσθαι ποιῶν, περὶ δὲ
 « ὡς τάχιστα τῷ μὲν ἐκείνῳ ὀχυρῶν ἡμῶς ὡς πλείστα πᾶραι, ἡμῶν
 « δ' αὐτοῖς ὡς πλείστα ὀχυρὰ ποιῶν· εἰάν γ' οὐκ ἔστι γέννησι, τὰ
 « μὲν ἐπιπείσεια πλείονα ἔξουσιν ὁπότεροι ἂν πλείω δύνωνται λαμβά-
 « νοντες ἀποπύθεσθαι, πολιορκήσουσι δ' ὁπότεροι ἂν ἥσους ὦσι. Νῦν
 « δ' ἔδδ' ἀφ' ἡμῶν φέρμεν τὸ ἐπὶ πελάγῃ πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι
 « πλείεσι μὲν αἰεὶ, τὸ δ' ἐπὶ πεπλοσμήσιν ἔδδ' οἰκώτερον ἔσ' ἀπλῶ-
 « σου καταλείπουσι. Ἦν δ' ἐφ' ἡμῶν γέννησι, ταῦτα δὲ τοῖς
 « μὲν πολέμοις ἀλλοτρεώσθαι τὴν χώραν, ἡμῶν δὲ ἔσθ' ἐξόχως
 « μάλλον ἔσθαι πάντα. Οἷον ἂν τις ὑμῶν φοβηθείη, εἰ δὲ
 « σὶ πόρρω τ' ἑαυτῶν φερέω, μηδὲ τῷτο οἰκώσῃ. Ἡμεῖς μὲν γ',
 « ἐπεὶ ὡς οἶκοι δ' ἀποδημιῶμεν, φερούμεν ὑμῶν ἀναδεχί-
 « μθα τὰ ἐγγύτατα χωρία τῶν πολέμων· ὑμεῖς δ' ἐπὶ τῶν πόλεων
 « ὑμῶν αὐτοῖς τὴν Ἀσσυρίαν, ἐκείνην καταδεῖτε ἔσθ' ἐξάλλετε. Ἦν γὰρ
 « ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῇ διωαίμθα φρουρούμεντες σὺν ἑστέ, ἐν
 « πολλῇ ὑμεῖς ἐρίῃ, οἱ τὰ πόλιν αὐτῇ ἔχοντες, βιοτεύετε

“ὅ γὰρ, οἶμαι, διωκόσιν) τὸ ἔργον ἐαυτῶν ὄντων κακῶν ἀμεί-
 “λόντες τοῖς πόρῳ ὑμῖν ὁπβουλόμεν.”

Ὡς δὲ ταῦτα ἐρρήθη, οἱ τε ἄλλοι πάντες ἀντιμέμφοι συμ-
 προθυμώσαντες ὧν ἔφαθ, ἐ Κυναξάρχης. Γαδάρῃ δὲ ἡ Γαβρύας
 ἐ τείχος αὐτῶν ἐκείνου, ἢ ἐπιτείνωσαν οἱ σύμμαχοι, ταχέως
 ἔφασαν, ὥς τε καὶ ταῦτα φίλια τοῖς συμμάχοις ὑπείρχεν. Ὁ ἄν
 Κύρος, ἐπεὶ εἶδεν πάντας προθύμους ὄντας, προέειπεν ὅσα ἔλαξε,
 τέλος ἔφη, Εἰ τῶντων πρῶτον βουλόμην ὅσα φασὶν χρῶμαι
 ποιῆν, ὡς τάχιστα αἱ δέοι γυνάξ μηχαναὶ μὲν εἰς τὸ κατάρκην τὰ
 τὸ πολέμων τείχη, τέκτονες δὲ εἰς τὸ ἡμῶν ὄχρῳ πυργῶδες. Ἐκ
 τούτων ὑπέρχετο μὲν Κυναξάρχης μηχανὴν αὐτὸς ποιησάμε-
 νον παρῆσαν, ἄλλῳ δὲ Γαδάρῃ τε ἡ Γαβρύας, ἄλλῳ Τι-
 γράτης· ἄλλῳ δὲ αὐτὸς ὁ Κύρος ἔφατο παρῆσαν ποιῶ-
 σαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξεν, ἐπορεύοντο μὲν μηχανοποιούς,
 παροικιολογῶντες δὲ ἔκαστοι εἰς τὰς μηχαναὶς ὧν ἔδον· ἀν-
 δρες δὲ ἐπέστησαν, οἱ ἐδόκειον ὁππιδεῖσθαι αἰνὰ ἀμφὶ πάντ'
 ἔχων.

Κύρος δὲ, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι ἀφ' ὧν ἔσται ἀμφὶ ταῦτα, ἐκεί-
 νους μὲν τὰ σφύττωμα ἔσται ὥς τε ὑμνήσωνται (ἢ) καὶ εὐσε-
 βασίαν ὅσα ἔδον παροικιολογῶντες ὅσα τε ἐξυμνήσωνται πρῶ-
 σθεῖντο, ἐπορεύοντο ὡς ἐν ἀσφαλῇ οἱ αἰὲ μένοντες ἔσται, ἔπειτα ἡ
 πόρῳ τῇ ἰσχύϊ ἀπεσφραγίσαντο. Πρὸς δὲ ταῖτας, ἐπεί-
 τῶν οὐκ ἔσται μάλιστα εἰδῶναι τίς χάρις, ἀπὸ τῶν αἰὲ πλεῖστα
 ὠφελῶντο τὸ σφύττωμα, ἔξῃται αἰὲ εἰς ἀσφαλίαν, ἅμα μὲν
 ὅπως ἀποκρίσται λαμβάνειν τῇ σφύττῃ τὰ ὁππιδεῖσθαι, ἅμα δὲ
 ὅπως μετὰ λατὴν ὑμνήσωνται ἡ ἰσχύαν ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν ταῖς πόρῃαις,

ἄμα δ' ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομενῆσκοντο.
Ο μὲν δὲ Κῦρος ἐν τέτοις ἦν·

Εκ τῷ Βαβυλῶνος οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἀλισκόμυροι ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ασσύριος οἴχοιτο ἐπὶ Λυδίας, πολλὰ τάλαντα ἀργυρίῃς καὶ χρυσίῃς ἀγορᾷ, καὶ ἄλλα κτήματα καὶ κόσμον παντοδαπόν. Ο ἦν ἔν ὄχλῳ τῷ στρατιωτῶν ὑπελάμβανεν ὡς ὑπεκτίθεται ἤδη τὰ χρηματὰ φοβέμενος· ὁ δὲ Κῦρος, γιγνώσκων ὅτι οἴχοιτο συστῆσαι εἰς τὴν διωαίῳ ἀντίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπῆρσε καθάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἐπὶ δεῖσιν· καὶ ἐξέπιμπλε μὲν τὸ τῷ Περσῶν ἰππικόν, τὸ μὲν ἐκ τῷ αἰχμαλώτων, τὸ δὲ πῖνας καὶ πῶρ· τῷ φίλῳ λαμβάνων ἰππῶν· ταῦτα γὰρ πῶρ πάντων ἐδέχετο, καὶ ἀπεσπῆτο ἐδὲν, ἔτε εἰς ὅπλα ἐδίδου χαλόν, ἔτε ἰππῶν. Κατεσκεύαζετο δὲ καὶ ἄρματα ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἀρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὅπόθεν διωαίῳ. Καὶ τὴν μὲν Τρωϊκὴν διφρεῖαν πῶρ ἔτε, καὶ τὴν Κυρηναίων ἐπὶ νῦν· ἔσται ἀρμαπλησίαν κατέλυσε· τὸν γὰρ πῶρ ἔτε χρόνον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Αραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἀρμασιν ἔτῳς ἐχρῶντο ὥσπερ νῦν οἱ Κυρήναιοι. Ἐδοξε δὲ αὐτῷ, ὁ κράτιστος εἰκὸς ἦν τῷ τῆς διωαίῳ, ὅντων τῶν βελτίστων ἐπὶ τοῖς ἀρμασιν, τῶν ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει τῷ, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν ἐδὲν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἀρματα γὰρ τεταχόσια τὸ μὲν μαχομένοις πῶρ ἔχεται τεταχόσις, ἰπποῖς δὲ· ἔτοι χερσὶν ἁλκυσίῃς καὶ χλίοις· ἡνίοχοι δὲ αὐτοῖς εἰσι μὲν, ὡς εἰκὸς, οἷς μάλιστα πισεύουσιν οἱ βέλτιστοι, εἰς τεταχόσις· οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ἐδὲν ὅποιον ἐστὶ πολέμοις βλάπτουσι. Ταύτην μὲν αὖτε πλὴν διφρεῖαν κατέλυσε· ἀπὸ δὲ τούτων πολεμικήν κατεσκεύασεν ἄρματα τρηχίς τε

ἰχυροῖς, ὥς μὴ ῥαδίως σπαιτῶνται, ἄξοσί τε μακροῖς ἤπλον
 γὰρ ἀνατρεπέται πάντα τὰ πλατέα· τὸν δὲ δίφρων τοῖς ἡνίοχοις
 ἐποίησεν, ὥσπερ πύργον, ἰχυρῶν ξύλων· ὕψος δὲ τέτων ὅτι μέ-
 χει τῷ ἀγκώνων, ὥς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῷ
 δίφρων· ὅτ' οὖν ἡνίοχοις ἐπαράκισε πάντα πάλιν τῷ ὀφθαλ-
 μῷ. Προσέθηκε δὲ καὶ δρέπανα σιδήρεα ὡς διπήχεα πρὸς τὰς
 ἄξοντας, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῷ τροχῶν, ἥ ἄλλα χάπτω ὑπὸ τῶν ἄξονι
 εἰς γῆν βλέποντα, ὥς ἐμβαλέντων εἰς τοὺς ἐνδοκτίους τοῖς ἄρ-
 μασι. Ὡς δὲ τότε Κύρου ταῦτα κατεσκεύασεν, ἔταξ ἔτι καὶ
 καὶ τοῖς ἅρμασι χερῶνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ χάρα. Ἦσαν
 ὅ αὐτῶν καὶ χαμῆλοι πολλαὶ παρὰ τὴν φίλων σκυλεγμαῖα
 καὶ αἰχμάλωτοι πᾶσαι σκυληροῖσιν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕ-
 τως ἐπεραίνετο.

Βελόμην δὲ πῶς κατὰ σκοποὺν πέμψαι ὅτι Λυδίας, ἥ
 μαθεῖν ὅ, πῶς πρὸς τὸν Ἀσσύριον, ἔδωκεν αὐτῷ ὁππῆδει εἶ-
 ναι Ἀράπας ἐλθεῖν ὅτι τῆτο, ὁ φυλάττων πῶς καλῶ γυ-
 ναῖκα. Συνεβεβήκει γὰρ πρὸ Ἀράπα τῶνδε· ληφθεὶς ἔρω-
 τι τῆς γυναικὸς, ἡναγκάσθη παρορνεύειν λόγοις αὐτῇ περὶ
 σκυνοσύας. Ἡ δὲ ἀπέφησε μὲν, καὶ ἦν πιστὴ πρὸ ἀνδρῶν, καίπερ
 ἀπὸντι (ἐφίλδ' ὅ αὐτὸν ἰχυρῶς) ἐ μέντοι κατηγόρησε τῷ Ἀρά-
 πῳ πρὸς τὸν Κύρον, ὁκνήσας συμβαλεῖν φίλος ἀνδρας. Ἐπεὶ
 ὅ ὁ Ἀράπας δοκῶν ὑπερητήσεν πρὸ τυχεῖν ἂ ἐβούλετο, ἡπεί-
 λησε τῇ γυναικί, ὅτι εἰ μὴ βούλοιο ἐκούσα, ἀκουσα ποιήσοι
 ταῦτα· ἐν τούτῳ ἡ γυνή, ὥς ἔδεισε πῶς βίαν, ὅκετι κρύπτει,
 ἀλλὰ πέμπει τὸν εὐνοῦχον πρὸς τὸν Κύρον, καὶ κελεύει λέξαι
 ἅπαντα. Ὁ δὲ ὡς ἤκουσεν, ἀναγελάσας ὅτι πρὸ κρείττονι τῷ

ἔρωτ' ὦ φάσκειντι ἔπει, πέμπει Ἀρτιάδαζ αὐτὸν τῇ εὐνοίῃ, καὶ κελεύει αὐτὸν εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τινασθέντι γυναικί, πείθει δὲ, εἰ διαμάχῃ, οὐκ ἔφη καλύψεν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρτιάδαζ, πρὸς τὸν Ἀρτιάδαμ ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, ᾠδῶν καταδῆκίω τε ὀνομάζων τὴν γυναικί, αἰσθεσάμην τε αὐτῷ λέγων, ἀδικίαν τε καὶ ἀπεργασίαν ὥστε τὸν Ἀρτιάδαμ πολλὰ μὲν διακρίνει ὑπὸ λύπης, κατεδύεσθαι δ' ὑπὸ τ' αἰσχύνῃς, ἀπολωλέσθαι δὲ τῇ φέβῃ μὴ τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρῃ.

Ὁ οὖν Κύρ' ἡραμαθῶν ταῦτα, ἐκέλευσε τε αὐτοῖς, καὶ μετ' ἑαυτῷ ἐλεξε, Οὐὼ σε, ἔφη, ὦ Ἀρτιάσα, φοβούμην ὅτι ἐμὲ καὶ ὃν αἰσχύνῃ δευρὸς ἔχεται. Παῦσαι οὖν τέττον' ἐγὼ γὰρ ἴσως τε ἀπὸ τοῦ ἔρωτ' ἠσθῶμαι, ἀνθρώπους τε οἶδα καὶ μάλα φρονίμους δοκοῦντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρωτ'· καὶ αὐτὸς δ' ἐμμένει κατέγων μὴ εἴναι κατεργῆσαι ὥστε σπῶναι καλοῖς ἀμαλῆσιν αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ τέττι ὅτι παράγματοι ἐγὼ αἰπὸς εἶμι· ἐγὼ γὰρ σε συγκατεῖρξα τούτῳ τῷ αἰμαίῳ παράγματι. Καὶ ὁ Ἀρτιάσας ὑπολαβὼν ἔπει, Ἀλλὰ σὺ μὲν ὦ Κύρε, καὶ τούτοις ὅμοιος εἰ οἷός περ καὶ τὰλλα, πρῶτος τε εἰ συγγνώμῃ τ' ἀνθρωπίνῃ ἀμαρτημάτων· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι κατεδύουσι τῷ αἰσθί. Ως γὰρ ὁ θρῆς διήλθε τις ἐμῆς συμφορῆς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφίηδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι παρούοντες συμβουλεύουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἑμαυτὸν, μὴ τι καὶ πάθω ὑπὸ σέ, ὡς ἡδονοκίεσθαι ἐμῷ μεγάλῃ. Καὶ ὁ Κύρ' ἔπει, Εἰ τοίαντι ἴδι, ὦ Ἀρτιάσα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷός τ' εἰ ἦραί τε ἰσχυρῶς χροίσασθαι, καὶ τὸς συμμάχους μεγάλα ἀφελῆσαι. Εἰ γὰρ γέναιτο, ἔφη ὁ Ἀρτιάσας, ὅ, τι ἐγὼ σοὶ ἐν καί-

ρῷ ἂν γηναίμην αὐτὸν χρῆσιμόν. Εἰ τοίνυν, ἔφη, περσικιστά-
 μενος ἐμὲ φεύγειν ἐθέλεις εἰς τὰς πολέμους ἐλθεῖν, οἶμαι ἂν σε
 πεισθύνωμαι ὑπὸ τῆς πολέμειαν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ Δί', ἔφη ὁ Α-
 ρχάστας, καὶ ὑπὸ τῆς φίλων οἶδα ὅτι ὡς σὲ πεφθυγὸς λόγον
 ἂν παρέχουμι. Ελθὼς ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς
 τὰ τῆς πολέμειαν· οἶμαι δὲ καὶ λόγον καὶ βουλευμάτων κοι-
 νωνὸν ἂν σε ποιοῖντο, ἀλλὰ τὸ πεισθύνειν ὥστε μηδὲ ἓν σε λελη-
 θέναι ὥν βουλόμεθα εἰδέναι. Ως προθύσομαι δὲ, ἔφη, ἥδη
 νυνί· καὶ γὰρ τοῦτο, ἴδρι, ἐν τῆς πιστῶν ἔσται, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ
 σοὶ μελαλήσontά τι παθεῖν ἐκπεφθυγῆναι. Ἡ καὶ διωθήση, ἔφη,
 ὑπολιπεῖν τὴν καλὴν Πάνθειαν; Δύο γὰρ, ἔφη, ὦ Κύρε,
 σαφῶς ἔχω ψυχάς. Νυνὶ τοῦτο πεφιλοσόφηκα μετὰ τῷ ἀδί-
 κῃ σοφιστῇ τῷ Ερωτῷ. Οὐ γὰρ δὴ μία γε ἦσαι, ἀλλὰ ἀγασθῆ
 τέ ὅστι κακὴ, καὶ ἀλλ' ἀμα καλῶν τε καὶ αἰχρῶν ἔργων ἔργα, καὶ
 ταυτὰ ἀμα βέλεται τε καὶ ἐβέλεται περσάπειν. ἀλλὰ δήλον
 ὅτι δύο ἐσὼν ψυχὰς, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγασθῆ κρατῇ, τὰ καλὰ πρᾶτ-
 τεῖται· ὅταν δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰχρὰ ὁρμῶνται. Νυνὶ δὲ, ὡς σὲ
 σύμμαχον ἔλαβες, κρατῇ ἡ ἀγασθῆ καὶ πάντων πολὺ. Εἰ τοίνυν καὶ
 σοὶ δοκῇ προθύεσθαι, ἔφη ὁ Κύρε, ὥστε χρῆ ποιῆν, ἵνα καὶ κεί-
 νοις πεισθῶν ἦς· ἐξάγγελέ τε αὐτοῖς τὰ ἅρ' ἡμῶν, ἕτω τε
 ἐξάγγελῃς, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ πρᾶ σὲ λεγόμενα ἐμποδῶν μά-
 λισ' ἂν ἔπ' ὥν βέλονται περσάπειν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδῶν, εἰ ἡ-
 μαῖς φαίης πρᾶσκαυάζεσθαι ἐμβαλεῖν περ τῆς ἐκείνων χώρας
 ταῦτα γὰρ ἀκόντες, ἥπλον ἂν παντὶ ὄντι ἀνθρώποις, ἐκείνους τις
 φοβέμεσθαι καὶ περὶ τῶν οἴκοι. Καὶ μένε, ἔφη, ἅρ' ἐκείνοις ὅτι
 πλείων χρόνον· ἀλλὰ γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγύτατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα

μάλιστα ἡμῖν χαίρῃς εἰδέναι ἔσαι. Συμβέλλουε δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκτάττεισθαι ὅππῃ ἂν δοκῇ κράτιστον εἶναι. ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, εἰδέναι δοκῶν καὶ τάξιν αὐτῇ, ἀναγκαῖον ἔτω τετάχθαι αὐτοῖς μετατάσσασθαι γὰρ οὐκ ἔστιν. καὶ ἦν πῃ ἄλλη μετατάττειν, εἴς ὑπογύου ταραξέονται. Αἰσάσας μὲν δὴ οὕτως εἴξελθάν, συλλαβὴν τὴν πισυτάτην φεράποντας, καὶ εἰπὼν πρὸς τινὰς οἷα ὅτετο συμφέρεν τῷ πρῶτῳ, ὥχεται.

Ἡ δὲ Πάνθηια, ὡς ἦεν οἰχώμενον τὸν Αἰσάσαν, πέμψασα πρὸς τὸν Κύρον εἶπε, Μὴ λυπῇ, ὦ Κύρε, ὅτι Αἰσάσας οἴχεται εἰς οὗτο πολέμους· εἰάν γὰρ ἐμὲ ἐάσῃς πέμψαι πρὸς τὸν ἐμὸν ἄνδρα, ἐγὼ σοὶ ἀναδέχμαι ἥξειν πολὺν Αἰσάσου πισυτέρον σοὶ φίλον καὶ δύνάμεν καὶ οἶδ' ὅτι ὁπόσῃ ἂν δύνῃται ἔχειν σφῆσαι σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ τῶν νῦν βασιλεύοντος φίλος ἦν αὐτῷ· ὁ δὲ νῦν βασιλεύων καὶ ἐπεχείρησε ποτε ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα ἀφαιπάσαι ἀπὸ τῶν ἑλλήνων· ὑβρίζων οὖν νομίζων αὐτὸν, οἶδ' ὅτι ἀσμένως ἂν πρὸς ἄνδρα οἶτο σὺ εἰ ἀπαλλαγείη. Ακούσας ταῦτα ὁ Κύρος κελδοὶ πέμπει πρὸς τὸν ἄνδρα· ἢ δὲ ἐπέμψεν. Ὡς δὲ ἔγνω ὁ Αἰσάδης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβολα, καὶ τὰλλα δὲ ἦεν ὡς εἶχεν, ἀσμενέτω πορεύεται πρὸς Κύρον, ἵπποις ἔχων ἀμφὶ τὴν διχαλίαν. Ὡς δὲ ἦν πρὸς τοῖς τῇ Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κύρον, εἰπὼν ὅς ἦν. Ὁ δὲ Κύρος εὐθὺς ἄγει κελδοὺς αὐτὸν πρὸς τὴν γυναικα. Ὡς δὲ ἰδέτω ἑλλήνους ἢ γυναῖκα καὶ ὁ Αἰσάδης, ἡπάσαντο ἑλλήνες ὡς εἶκος ἐκ δυσελπίε. Ἐκ τούτου δὴ λέγει ἡ Πάνθηια τῷ Κύρῳ τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν κατόικησιν. Ὁ δὲ Αἰσάδης ἀκούσας εἶπε, Τί ἂν οὖν ἐγὼ ποιῶν, ὦ

Πάνθηα, χάριν Κύρῳ ὑπὲρ τε σὲ καὶ ἑμαυτῆ δ'ποδοδύλῳ ;
 Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθηα, ἢ περὶ ὁμοίους περὶ ἐκεί-
 νον (εἰ) οἷός περ καὶ ἐκείνῳ περὶ σέ ;

Εκ τῆτε δὴ ἐρχεῖ) πρὸς τὸν Κύρῳ ὁ Αβραδάτης· καὶ ὡς εἶδεν
 αὐτὸν, λαβόμενος τὸ δεξιᾶς αὐτοῦ εἶπεν, Ἀνθ' ὧν σὺ εὖ πεποίηκας
 ἡμᾶς, ὦ Κύρς, ἐκ ἔχῳ τί μείζον εἶπω, ἢ ὅτι φίλον σοι ἑμαυτὸν
 δίδωμι ἑ θεράποντα καὶ σύμμαχον καὶ, ὅσα ἂν ὀρώ σε απουδά-
 ζοντα, σωεργός σοι πειράσομαι γίγνεσθαι ὡς ἂν δύωμαι κράτι-
 σος. Καὶ ὁ Κύρς εἶπεν, Εγὼ δ' δέχομαι· καὶ νῦν μὲν σε ἀφίημι,
 ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ δειπνῆν· αὐτῆς δ' καὶ πρὸς ἐμοὶ δέσῃ σὲ σκη-
 νῆν σὺν τοῖς σοῖς τε ἑ ἐμοῖς φίλοις.

Εκ τῆτε ὁρῶν ὁ Αβραδάτης ἀπεδύζοντα τὸν Κύρῳ πρὸς τὰ
 δρεπανηφόρα ἄρματα καὶ πρὸς τὰς τεθωρακισμένους ἵππους τε ἑ
 ἵππώεας, ἐπειρᾶτο συντελεῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἐχθρὸν ἄρματα ἐκ τῶν ἵπ-
 πικῶν τῶν ἑαυτοῦ, ὅμοια ἐκείνῳ· αὐτὸς δ' ὡς ἡγήσμενος αὐτῶν ἐπὶ
 τῶν ἄρματος παρεσκευάζετο. Συνεζύξασθε δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρμα
 τετράεφυμόν τε καὶ εἴς ἵππων ὀκτώ· ἢ δ' Πάνθηα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ
 τῶν ἑαυτοῦ χρημάτων χρυσὸν τε αὐτῷ θώρακα ἐποίησεν καὶ χρυσὸν
 κράνος, ὡσαύτως δ' καὶ περὶ θώρακόν τι· τὰς δ' ἵππους δ' ἄρματος
 χαλκοῖς πᾶσι προβλήμασι κατέσκευασεν. Αβραδάτης μὲν ταῦτα
 ἔπραττε. Κύρς δ' ἰδὼν τὸ τετράεφυμον αὐτοῦ ἄρμα, χαλεπὸν ὡς
 οἷόν τε εἶη καὶ ὀκτάρυμον ποιήσασθαι, ὥστε ὀκτὼ ζεύγῃ βοῶν
 ἄγειν τὸ μηχανῶν τὸ κατώτατον οἶκημα· τὴν δ' τῆτο τεύργον
 μάλιστα ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς τροχοῖς. Τοιοῦτοι δ' πύργοι σὺν τάξιν
 ἀκολουθῶντες ἐδόκουν αὐτῷ μεγάλη μὲν θηπικουρία γενέσθαι τῇ
 ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῶν πολεμίων τάξει.

Εποίησε ὃ ἔπ' τῆς οἰκημάτων ἔς περὶ πόλιν καὶ ἐπάλξεις· ἀπε-
βίβαζε δὲ ἐπ' τῆς πύργου ἔχασον ἀνδρας ἑκατον.

Επεὶ δὲ πάντες συνεσήκει αὐτῷ τὰ περὶ τὰς πύργους, πε-
ραὶν ἐλάμβανε τὰ ἀγῶνιμον· καὶ πολὺ ῥᾶον ἦγε τὰ ὀκτώ
ζύγη τὸν πύργου καὶ οὗτο ἐπ' αὐτῷ ἀνδρας, ἢ τὸ σκυλοφορι-
κὸν βάρος ἔχασον τὸ ζεύγος. Σκυλῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ
ἑκασι καὶ πέντε τάλαντα ἦν ζύγη· τὰ δὲ πύργου, ὥσπερ τρα-
γικῆς σκυλῆς, τῆς ξύλων πάχος ἔχοντων καὶ ἑκασι ἀνθρώπων καὶ
ὀπλων, τέτων ἐγγύς ἔλαβον ἢ πεντακάδεκα τάλαντα ἔχασον
ζύγη τὸ ἀγῶνιμον. Ως δ' ἔγνω εὐποροῖν εἶσιν ἢ ἀγῶνιμον, πρ-
εσβιάζετο ὡς ἅμα ἄξων τὰς πύργους σὺν τῷ στρατῷ· νο-
μίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε (εἶ) καὶ δι-
καιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἡλθον ὃ ἐν τῷ τῷ χρόνῳ καὶ ἄρα ἔτι Ἰνδοὶ χρέματα ἀγοντες,
ἔς ἀπήγγελλον αὐτῷ ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπισέλλετο ταυτάδε, “Εγὼ, ὦ Κύρε,
“ἡδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὡς ἔδδον· καὶ βούλομαι σου ξέ-
“ναι (εἶ), καὶ πέμπω σοι χρέματα· καὶ ἄλλων δέη, μετα-
“πέμπου. Επέσταλται δὲ τοῖς πρὸ ἡμῶν ποιῆν ὅ, τι αὐτοὶ κε-
“λεύεις.” Ἀκούσας ὃ ὁ Κύρεος ἔπε, Κελεύω τῶντων ὑμῶν, τὰς
μὲν ἄλλας μένοντας εἶναι χατσκοπῶντας, φυλάττειν τὰ χρή-
ματα, ἔς (τῇ) ὅπως ὑμῶν ἡδισόν ᾖσι· τρεῖς δὲ μοι ἐλθόντες ὑμῶν
εἰς τὰς πολεμίας, ὡς πρὸς τὰ Ἰνδοὺ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ
ἐκεί μαθόντες, ὅ, τι αὐτοὶ λέγουσιν τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τάχιστα ἀ-
παγγέλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· καὶ ταυτά μοι χαλῶς ὑπαγε-
τίσσετε, ἔπ' μᾶλλον ὑμῶν χάριν εἶσομαι τούτου, ἢ ὅτι χρέματα
πάρεσε ἀγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δούλοις ἐοικότες χατά-

σκοποι ἔδην ἄλλο διώσκονται ἑδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάν-
τες ἴσασιν· οἱ δὲ ταῦτοι οἱ οἱ πρὸς ὑμεῖς ἀνδρες, πολλάκις καὶ τὰ
βελδύματα καὶ ἀμαυροῦνται. Οἱ μὲν δὲ Ἰνδοὶ, ἀκύναντες ἡδύναι
καὶ ξυνιδόντες τότε πρὸς Κύρου, συγκαταστήσαντες τῇ ὑπεραία ἐπο-
ροῦντο, ὑποχρόνους ἢ μὲν καὶ ἀμαυροῦντες ὅσα ἀνὸς δύνανται
πλεῖστα ἐπὶ τῇ πολέμῳ, ἥξεν ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ὁ δὲ Κύρος τὰ τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον πρὸςκαυάζετο
μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὲ αἰνῆς εὐδὲν μικρὸν ἔπαιον ἀφάρτην
ἐπαμείβετο ὅτι ἔμῳ ὦν ἔδοξε ταῖς συμμάχοις, ἀλλὰ καὶ ἔρι ἐνέ-
βαλλε πρὸς ἀλλήλους ταῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἐκαστοὶ φανῇ καὶ
εὐπλότῳ καὶ ἐπικρατοῦ καὶ ἀκοντιστοῦ καὶ τοξικώτατοι
καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα ὅτι ἐξαργαζέτω ἐπὶ τε ταῖς θύραις ἐξ-
άγειν, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὰς ἐκασταχῇ· καὶ τὰς ἀρετὰς ὅτι ἐξέωρα
ἐπικρατοῦ καὶ τῶν, ὅπως οἱ αὐτοὶ κρείττους ἔσονται στρατοῦ, καὶ
τῶν ἐπικρατῶν τε πρὸς τὸν πόλεμον καὶ χαρίζομενοι αὐτοῖς ὅ, τι δύνα-
ται. Εἰ δὲ ποτε θυσιῶν ποιῶν καὶ ἐφάρτην ἀγοι, καὶ ἐν ταύτῃ
ὅσα πολέμου ἐνέχῃ μελετῶσιν οἱ ἀνδρες, πάντων τούτων
ἀγώνος ἐποίησιν, καὶ ἀφάρτη ταῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ
ἦν πολλὰ εὐθυμία ἐν τῇ στρατιᾷ.

Τῷ ὅτι Κύρος σχεδὸν τι ἥδη ἀνυπερτελεσμένα ἦν ὅποσα ἐβόλετο
ἔχων στρατεύεσθαι, πολλὴν τῇ μηχανῇ. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἐπ-
αῖς ἐπικρατῶν ἥδη ἦσαν εἰς τὰς μυριάδας· καὶ τὰ ἄρματα τὰ ὀρε-
πασσάμενα, ἃ τε αὐτοὶ κατεσκεύασαν, ἐκπλεα ἥδη ἦν εἰς τὰ
ἐκαστὸν ἃ τε Ἀβραδάτης ὁ Σύσιος ἐπεχείρησε κατεσκεύαζε
ὅμοια τοῖς Κύροις, καὶ ταῦτα ἐκπλεα ἦν εἰς ἄλλα ἐκαστὸν. Καὶ
τὰ Μηδικὰ δὲ ἄρματα ἐπικρατῶν Κύρου· Κυαξάρεω εἰς τὸ αὐ-

τὸν πρόπον μετασβιάσαι ἐκ τῆς Τρωϊκῆς καὶ Λιβυκῆς διφρέας καὶ ἑκπλεα καὶ ταῦτα ἦν εἰς ἄλλα ἑκατόν. Καὶ ἐπὶ τὰς καμήλας δὲ ἐκτεταγμένοι ἦσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἑκάστην τοξόται. Καὶ ὁ μὲν πλείους στρατὸς ἔστας εἶχε πλὴν γνάμνι, ὡς ἤδη παντελῶς κεκορητικῶς, καὶ δοῦν ὄντα τὰ τῆς πολεμίας.

Ἐπεὶ δὲ ἔστω Λακεδαιμόνων ἦλθον οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῆς πολεμίας, εἰς ἐπεπόμφει Κῦρεος ἐπὶ χαλασκοπῇ, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροίσος μὲν ἡγεμὼν ἔστρατηγός πάντων ἡρημνός ἐστι τῆς πολεμίας, δεδογμένον δ' εἶναι πᾶσι τοῖς συμμαχοῦσι βασιλεύσι πάση δυνάμει ἔχασον πρῆναι, χρήματα δὲ εὐσφάσειν πᾶσι πολλὰ, ταῦτα δὲ τελῶν ἔμεμαθωμένους εἰς διυάιντο, καὶ δωρεαμένους οἷς δέοι ἦν δὲ μεμαθωμένους εἰ πολλὰς μὲν Θρακῶν μαχαροφάγους, Λιγυρίους δὲ προσαλλῶν καὶ δρεθιμόν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας σὺν ἀσπίσι ταῖς ποδήρεσι, καὶ δόρασι μεγάλοις, (οἷά περ ἔτι νῦν ἔχουσι) ἔκοπιν· προσαλλῶν δὲ καὶ Κυπρίων στρατεύματα ἔπι, πρῶτα καὶ δὴ ἦν ἔτι Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, ἔτι Λυκάονας καὶ Παφλαγόνας ἔτι Καππαδόκας καὶ Αἰαρίους καὶ Φοινίκας, καὶ σὺν τῷ Βαβυλωνίῳ ἄρχοντι τὰς Ασυρίους· ἔτι Ἰωνας δὲ καὶ Αἰολέας, καὶ σχεδὸν πάντας τὰς Ἑλλήνας τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικιῦναι σὺν Κροίῳ ἡγαγέσθαι ἑπείσθαι· πεπομφέσθαι δὲ Κροῖον ἔτι εἰς Λακεδαιμόνα πρὸς συμμαχίας· συλλέγεσθαι δὲ τὸ στρατόμα αὐτῷ ἐν τῷ Πακτωλὸν ποταμὸν, προῖσθαι δὲ μέλλειν αὐτοῖς εἰς Θύβαρρα, (εἶναι καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῆς ἐπὶ βασιλείᾳ βαρβαρίας τῆς κατὰ Συρίας) καὶ ἀγοράν πᾶσι πρὸς ἡγήσθαι ἐν ταῦτα κομίζεσθαι· σχεδὸν δὲ τέτοις ταυτὰ ἔλεγον καὶ οἱ αἰχμαλώτοι· (ἐπεμελεῖτο γὰρ ὁ Κῦρεος, ὅπως αἰλίσκοιντο πρὸς αὐτὸν)

ἔμελλε πύσεσθαι π' ἔπεμπε ἢ καὶ δούλοις εἰκότας κατασκό-
 πας, ὡς αὐτομόλους.) Ως αὖ ἤκουσε ταῦτα ὁ στρατὸς τῷ Κύρῳ,
 ἐν φροντίδι τε ἔχστος ἐγένετο, ὥσπερ εἰκὸς, ἡσυχάτεργί τε ἢ ὡς
 εἰώθασι διεφοίτων, φαιδρόι τε οἱ πολλοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐφαίνοντο· ἐκυ-
 κλῆντό τε, καὶ μετὰ ἦν πάντα ἀλλήλοις ἐρωπύντων παρὶ τούτων καὶ
 ἀγαθολογούντων. Ως δὲ ἤσθετο ὁ Κύριος φόβον ἀγαθόντα ἐν τῇ
 στρατιᾷ, συγκρατὴς τὴν τε ἀρχόντων τῷ στρατοδυναμίῳ, καὶ πάντας
 ὀπίσσω ἀθυμούντων βλάβη ἐδόκη πὺς γίγνεσθαι, ἃ παρὰ θυμου-
 μῶν ὠφέλεια. Πρῆεπε ἢ τοῖς ὑπηρέταις, ἃ ἄλλος εἰ τις βέ-
 λαιτο τῷ ὀπλοφόρῳ παρτίσασθαι ἀκουσόμενος τῶν λόγων, μὴ
 κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνεήλθον, ἔλεξε τοιαύτῃ·

“ Ἄνδρες σίμμαχοι, ἐγὼ τοὶ ὑμᾶς συνεκάλεσα, ἰδὼν τινὰς
 “ ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάντῃ εἰκότας
 “ πεφοβημένοις ἀνθρώποις. Δοκδὲ γάρ μοι θαυμαστὸν ἔστι, εἰ τις
 “ ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμοι λέγονται συλλέγεσθαι, δέδοικεν, ὅτι ἢ
 “ ἡμεῖς πολὺ μὲν πλείους συνεκλήμθαμε νῦν, ἢ ὅτε ἐνικῶμεν ἐκείνους,
 “ πολὺ ἢ ἀμεινον σὺν θεῷ παρὰ σκοδασμῶν νῦν, ἢ παρὰ τότε. Ταῦ-
 “ τα ἢ ὁρῶντες ἐπαρρέετε. Ως παρὰ θεῶν, ἔφη, τί δὴτ' αὖ ἐποιή-
 “ σατε οἱ νῦν δέδοικότες, εἰ ἡγγελῶν τινες τὰ παρὰ ἡμῖν νῦν ὄντα,
 “ ταῦτα ἀντίπαλα ἡμῖν προσπίπτει; ἃ παρὰ τότε μὲν ἠκέετε, ἔφη,
 “ ὅτι οἱ παρὰ τότε νικήσαντες ἡμᾶς ἔτοι πάλιν ἐρχονταί, ἔχοντες ἐν
 “ ταῖς ψυχαῖς ἢν ποτε νίκην ἐκτίσαντο. ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκκί-
 “ ψαυτες τῷ τοξοτῶν καὶ ἀκοντιστῶν τὰς ἀκροβολίσσεις, νῦν ἔτοι ἐρ-
 “ χον, καὶ οἱ ἄλλοι ὅμοιοι τέτοις πολλαπλάσιοι· ἔπειτα ἢ ὥσπερ
 “ ἔτοι ὀπλισάμενοι τὰς περὶ τότε ἐκίμων, νῦν ἔτι καὶ ἃ οἱ ἰπ-
 “ πῆες αὐτῶν παρὰ σκοδασμένοι παρὰ τότε ἰππῆας παρὰ τότε ἔρχον, καὶ

“τὰ μὲν τόξα ἔεικόντια ἀποδεδοκίμασθαι, παλτοὺς δὲ ἐν ἰχυρῶτε-
 “ρον ἑκάστος λαβὼν, περὶ σελάνειν διανενόη), ὡς ἐκ χειρὸς τιμῇ
 “μάχῃ ποιησόμενος· ἐπὶ δὲ ἄρματα ἔρχε), ἀπὸ δὲ ἔτιω ἐσήξε)
 “ὥστες περὶ σελάνειν ἀποσφραγίσθαι ὡς εἰς φυγὴν, ἀλλ’ οἱ τε ἱπποὶ
 “εἰσὶ χαλκασθῶρακιμένοι οἱ ὃν τοῖς ἄρμασιν, οἱ τε ἱπποὶ ἐν
 “πύργοις ἐστῆσι ξυλίνοις, τὰ ὑπὲρ ἔχοντα ἅπαντα συνεσφραγισμένοι
 “θώραξι καὶ κράνεσι· δρέπανα τε σιδηρὰ πρὸς τοῖς ἄξοσι προσήρ-
 “μοσται, ὡς ἐλῶντες ἔσται εὐδὺς εἰς τὰς τάξεις τῆς ἐνδοῦται
 “πρὸς δὲ ἐπὶ χαλκασθῶρακι εἰσιν αὐτοῖς, ἐφ’ ὧν περὶ σελάνειν, ὧν
 “μῖαν ἑκάστην ἑκάτῳ ἱπποὶ οὐκ ἂν ἀνίσταντο ἰδόντες· ἐπὶ δὲ
 “πύργοις ἔχοντες περὶ σελάνειν, ἀφ’ ὧν τοῖς μὲν αὐτῶν δρέπανοι,
 “ὕμους δὲ βάλλοντες καλύπτουσιν ἐν τῇ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὲ
 “ταῦτα ἡγγελλέ τις ὑμῖν ἐν ταῖς πολεμῖαις ὄντα, οἱ νῦν φοβε-
 “μενοι τί ἂν ἐπαύσατε; ἀπὸ τοῦ ἀπεγγελλομένου, ὅτι Κροῖστος
 “μὲν ἦρξ) τοῖς πολεμῖαις στρατηγός, ὃς περὶ Σύργῳ κακίως
 “ἐγένετο, ὅσῳ Σύργῳ μὲν μάχῃ ὑπὲρ ἡνέκτες ἐφυγον, Κροῖστος δὲ
 “ἰδὼν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀντὶ δὲ δρέγειν ταῖς σιμμάχῃς, φάσαν ὅτι
 “το. Επειτα δὲ ἀπεγγέλλε) δῆπερ ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμοι ἐχ-
 “ικανοὶ ἡγόνται ὑμῖν ἔτι) μάχεσθαι, ἄλλοις δὲ μεθῆναι ὡς
 “ἀμεινοὶ μαχομένους ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί. Εἰ μὲντοι ποῖ ταῦτα
 “μὲν τοιαῦτα ὄντα δεινὰ δοκῇ ἔτι), τὰ δὲ ἡμέτερα φαῦλα, τάς τε
 “ἐγὼ φημι χεῖρας, ὧς ἀνδρες, ἀφῆναι εἰς τὰς ἐναντίας· πολὺ γὰρ
 “ἐκδ’ ὄντες πλείων ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖεν ἢ παρόντες.”

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κύροϛ, ἀνέστη Χρυσάντας ὁ Πέρσης,
 καὶ ἐλάξεν ὥδε· Ω Κύρε, μὴ θαύμαζε εἰ τις ἐσκυθρῶσαι-
 σαν ἀκούσαντες τῆς ἀγγελλομένης· οὐ γὰρ φοβούμετες αὐ-

τω διατέθουσαν, ἀλλ' ἀχθεδέντες· ὥσπερ γε ἔφη, εἰ πᾶν βου-
λομένην τε καὶ οἰομένην ἥδη αἰρήσῃ, ἔξαγγελθείη τὴν ἐρ-
γον, ὃ ἀνάγκη εἶναι πρὸς τῷ αἰρέσει ἐξεργάσασθαι, ὅσδεῖς δὲ
αὖν, οἶμαι, ἡδύνῃ τῆτο ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἥδη
οἰομένοι πλουτήσιν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν ὅτι ὅσι π λαιπὸν ἔργον, ὃ
δεῖ ἐξεργάσασθαι, συωεσκυθροπάσαμεν, ἔ φοβούμενοι, ἀλ-
λὰ πεποιῆσθαι αὖν ἥδη καὶ τοῦτο βουλόμενοι. Ἀλλὰ γὰρ
ἐπεὶ οὐ περὶ Συρίας μόνον ἀγωνισόμεθα, ὅπου σιτθὺ πο-
λὺς καὶ πρῶτατά ὅσι, καὶ φοῖνικες οἱ καρποφόροι, ἀλλὰ ἔ
περὶ Λυδίας, εἶναι πολὺς μὲν οἶνθ, πολλὰ δὲ σῦκα, πο-
λὺ δὲ ἔλαιον, γάλακτα δὲ πρῶτα κλύει, καὶ ἦν πλείω ἐρχε-
ται ἢ ὅσα τις ἐώρακεν ἀγαθὰ· ταῦτα, ἔφη, ἐννοεῖμεν, οὐ-
κέτι ἀχθεόμεθα, ἀλλὰ γάρροῦμεν ὡς μάλιστα, ἵνα γὰρ
τον καὶ τούτων τῶν Λυδίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Ο μὲν
ἔτι πρὶς εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἡδυνῶν τε τῶ λόγῳ καὶ ἐπὶ πρῶτῳ.

Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κύρθ, ὦ ἄνδρες, δοκῶ μοι καὶ ἵεναι ἐπὶ
αὐτοῖς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοῖς φθάσωμεν ἀφικό-
μενοι, ἢ δυνάμει, ὅπως τὰ ἐπιτήδεια αὐτοῖς συλλέγῃ· ἔπει-
τα δὲ ὅσα αὖν γὰρ τὸν ἴωμεν, τοσάτω μείω μὲν τὰ παρὲντα αὐ-
τοῖς εὐρέσθωμεν, πλείω δὲ τὰ ἀπόντα. Εγὼ μὲν δὴ οὕτω λέγω· εἰ
δέ τις ἄλλως πως γινώσκῃ ἢ ἀσφαλέστερον ^ἢ ἢ ῥᾶον ἡμῖν,
διδαπέτω. Ἐπεὶ δὲ σιωπηρόδον μὲν πολλοὶ ὡς χρεῶν εἶναι ὅπι-
τάχιστα προβάδασθαι ^ἢ τῶν πολεμίων, ἀντέλεγε δὲ ὅσδεῖς, ἐκ
τῶν δὴ ὁ Κύρθ ἤρχετο λόγῳ τοιοῦτο.

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ
“ ὅπλα οἷς δεῖσθαι χρῆσθαι, ἐκ πολλῶν ἡμῖν σὺν θεῷ παρέσθαι.

"σαι· νῦν δὲ τὰ ὑπὸ πείθειαι δεῖ εἰς τὴν ὁδὸν συσκαυάζεσθαι αὐτοῖς
 "τε ἡμῖν, καὶ ὅποσους τετραπόσοι χρωμάβα, μὴ μείον εἰκοσὶν ἡμε-
 "ρῶν. Εγὼ γὰρ λογίζομαι εὐρίσκω πλείονων ἢ πεντεκαίδεκα
 "ἡμερῶν ἐσομένην ὁδὸν, ἐν ᾗ ἔδδεν εὐερίσομεν τὴν ἐπιπείθειαν· ἀν-
 "σκαυάσαι γὰρ, τὰ μὲν ὑφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα
 "ἐδύναντο. Συσκαυάζεσθαι ἔν τε καὶ οἶτον μὲν ἰκανόν· (ἀνδρῶν γὰρ
 "τέττα ἕτε μάχεσθαι ἕτε ζῆν δυναίμεθα ἀνδρῶν) οἶνον ὃ τοσούτον καὶ
 "ἔχειν ἔχουσιν, ὅσους ἰκανὸς ἔσαι ἐδύναται ἡμῶν αὐτῶν ὑδροποτεῖν·
 "πολλὴ γάρ ἐστι τὴν ὁδὸν αἰνός, εἰς ἣν ἐδ' ἀνδρῶν πάντων πολλὸν οἶνον συ-
 "σκαυασώμεθα, ἀφαιρέσει. Ὡς ἔν τε μὴ ἐξαπίνης αἰνοῖσι γυμναῖοι
 "νοσήματι περὶ πίνωμεν, ὥδε καὶ καὶ ποιεῖν· ἐπὶ μὲν πρὸ σίτου νῦν
 "εὐθὺς δεχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τὸτο γὰρ ἤδη ποιεῖντες ἐπὶ πολὺ
 "μεταβαλοῦμεν. Καὶ γὰρ ὅστις ἀλφίτοσις, ὕδατι μεμιγ-
 "μένῳ αἰετὶν τὴν μάζαν ἐσθίει· καὶ ὅστις δεύροσις, ὕδατι δεύρου
 "μένον τὴν ἄρτον. Καὶ τὰ ἐφθὰ δὲ πάντα μὴ ὕδατι τὴν πλεί-
 "στου ἐσκαυάσαι. Μετὰ δὲ τὸν οἶτον εἰς οἶνον ὑπὸ πίνωμεν, ὅθεν
 "μείον ἔχουσα ἡ ψυχὴ ἀναπαύσεται. Ἐπειτα δὲ καὶ τὴν μὴ
 "τὸ δεῖπνον ἀφαιρῆν καὶ καὶ, ἕως ἀνδρῶν λάθωμεν ὑδροπόταται γυμ-
 "ναῖοι. Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν μεταλλάξις πᾶσαν ποιεῖ φύσιν
 "ὑποφέρειν τὰς μεταβολὰς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεός, ἀπάγων
 "ἡμᾶς κατὰ μικρὸν ἐκ τῶν χειμῶνων εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὰ
 "θάλασσαν, ὅθεν ἔκ τῶν θάλασσης εἰς τὸ ἰσχυρὸν χειμῶνα· οὐ καὶ καὶ μι-
 "μουμένους, εἰς ὃν δὲ ἐλθεῖν περιθιμνόμενοι ἡμᾶς ἀφικνεῖσθαι.
 "Καὶ τὸ τῶν σεωμάτων ὃ βάρος εἰς τὰ ὑπὸ πείθειαι καταβα-
 "πανᾶτε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιπείθειαι περὶ πίνοντα ὅσα ἀχρηστὰ ἔσαι
 "σεωμάτων δὲ ἐνδεηγέστες μὴ δείσητε ὡς οὐχ ἡδέως κατὰ δι-

“ δῆσεται· εἰ δὲ μὴ, ἐμὲ αἰπάσσει. Ἐὰν μὲν οὖν ὅτῳ ᾖ ἀφρο-
 “ νωτέρῳ προῦσα, πολλὰ καὶ ὑγιαίνουντι καὶ χαίρουντι ἄθικου-
 “ ρεῖ. Οὐσα δὲ χρηὲς συνεσκαυάσθαι, ὅσα ᾖ οὐκ ἔλαττον πλεῖ-
 “ σον, καὶ δριμύεια, καὶ ἀλμυρά· ταῦτα γὰρ ἐπὶ σίτον τε ἀγα-
 “ ῖν ἄθικται δὲ. Οὐκ ὁρᾷ δὲ ἐκβαίνωμεν εἰς ἀκέραια, ὅπου
 “ ἡμᾶς εἰκὸς ἦδη σίτον λαμβάνειν, χειρὸς μύλας χρηὲς αὐτόθεν
 “ πωλεῖσθαι, αἷς σιτοποιησόμεθα· τὸτο γὰρ κερφότατον τῷ
 “ σιτοποιικῶν ὀργάνων. Συνεσκαυάσθαι γὰρ χρηὲς καὶ ὡς ἀδειου-
 “ τες δεόνται ἀνθρώποι· τέττων γὰρ ὁ μὲν ὄγκῳ μικρότατος,
 “ ἢ δὲ τύχῃ τοιαύτῃ γένηται, μάλιστα δέησι. Ἐχειν δὲ χρηὲς
 “ ἰμάντας· τὰ γὰρ πλείστα καὶ ἀνθρώποις καὶ ἵπποις ἰμᾶ-
 “ σιν ἡσπνται· ὡς κατατελεβομένων καὶ καταρρήγνυμένων ἀνάγ-
 “ κη δόξῃ, ἢ μὴ πῶς ἔχη φειζυγὰ. Οὐκ ὁρᾷ δὲ πεπαύδουται
 “ παλτὸν ξύσαθαι, ἀγαθὸν καὶ ξυήλης μὴ ὀπλοθέρου. Ἀγα-
 “ θὸν δὲ καὶ ῥίνῳ φέρεσθαι· ὁ γὰρ λόγχῃ ἀκονῶν, ἐκείνῳ
 “ καὶ τῷ ψυχρῷ πῶς πωλεῖται. Ἐπεὶ γὰρ πῶς αἰχμῇ, λόγ-
 “ χῃ ἀκονῶντα, κακὸν εἶναι. Ἐχειν δὲ χρηὲς καὶ ξύλα περί-
 “ πλεα καὶ ἄρμασι καὶ ἀμαξιαῖς· ἐν γὰρ πολλαῖς περὶ πολλὰ
 “ ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπαγορεύοντα (εἶ). Ἐχειν γὰρ δεῖ καὶ τὰ ἀναγκαί-
 “ ατα ὅργανα ἐπὶ ταῦτα πάντα· ὅτι ἀπανταχῇ χειρὸς τέχνη
 “ πωλεῖται· τὸ δὲ ἐφ’ ἡμέραν δόκεσον οἱ λίγαι πῶς ἔχουσιν
 “ ποιῆσαι. Ἐχειν γὰρ χρηὲς καὶ ἄμην καὶ σμινύλῳ καὶ ἀμαξίαν ἐκείνην,
 “ καὶ καὶ τὸ νωτοφόρον γὰρ ἀξίνῳ καὶ δρέπανον· ταῦτα γὰρ καὶ ἰδία
 “ χρήσιμα ἐκάστω, καὶ ὑπὲρ ὅσον πολλὰκις ὠφέλιμα γίνε-
 “ ται· μὲν γὰρ εἰς τσοφίῳ δεόντα οἱ ἡγεμόνες τῷ ὀπλοφόρῳ ἔξε-
 “ τάζετε πῶς ὑφ’ ὑμῶν αὐτοῖς· ὅτι γὰρ δεῖ πρῖναι ὅτε ἂν πῶς δεῖ-

«ταὶ τέτων· ἡμεῖς γὰρ τέτων ἐνδεεῖς ἐσόμεθα. Οὐκ δὲ καὶ πῶς
 «ὑποζύγια κελεύω ἔχειν, ὑμεῖς οἱ τὸ σκευοφόρον ἀρχοντες ἐξε-
 «τάζετε, καὶ τὸ μὴ ἔχοντα καὶ ἀσκηθῆναι ἀναγκάζετε. Ὑμεῖς
 «οἱ αὖ οἱ τὸ ὁδοποιῶν ἀρχοντες, ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους πρὸς
 «ἐμὲ τὰς ἀποδοδικιμασίους καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀκοντιστῶν, καὶ
 «τὰς ἐκ τῆς τοξοτήτης, καὶ τὰς ἐκ τῆς σφενδομητῆς· τάς τις ἐν χρη-
 «τῆς μὲν ἀπὸ τῆς ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντα, ξυλοκόποι ἀναγ-
 «κάζειν σφαιδύεας, τὰς οἱ ἀπὸ τῆς τοξοτήτης, σμινοῦν, τὰς οἱ
 «ἀπὸ τῆς σφενδομητῆς, ἄμυν· τάς τις οἱ ἔχοντα ἄλγιστα, πρὸς τὸ
 «ἀμαξίων κατ' ἴλας πορεύεας, ὅπως, ἢν τι δὲ ὁδοποιῆαις, εὐ-
 «θύς ἐκέρχῃ ἦτε· καὶ ἐγὼ ἢν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ ὅπου γὰρ εἶ-
 «λαβόντα τάτοις χρῆσθαι. Αἶξω δὲ καὶ ὅττι ἐν τῇ στρατιᾳ-
 «κῇ ἡλικία ξυνὸς τοῖς ὀργάνοις χαλκείας τε καὶ τέκτονας ἐσσι-
 «τοτόμοις, ὅπως ὅποσα αὖν δέηται ἐκ τοιούτων τεχνῶν ἐν τῇ στρα-
 «τιᾳ, μηδὲν ἐλλείπηται. Οὗτοι γὰρ ὅπλαφόροι μὲν τάξεως ἀπο-
 «λελύονται, ἀλλ' οἱ ἑπίστανται τῇ βελονίᾳ μαχοῦ ὑπο-
 «τῆντες, ἐν τῇ τεταγμένῃ εἰσονται. Ἦν δέ τις καὶ ἔμπορος βί-
 «βη) ἔπειτα πωλεῖν τι βελονίᾳ, τὸ μὲν πωροειρημένῳ ἡμερῶν
 «τὰ ἐπιπλοῖα ἔχειν· ἢν δὲ τι πωλῶν ἀλίανη), πάντων σεβήσεται.
 «Ἐπειδὴ οἱ αὖται πρὸς ἔλθωσιν αἱ ἡμέραι, πωλήσῃ ὅπως αὖν βί-
 «βη). ὅστις οἱ αὖν τὸ ἔμπροσθεν πλείστην ἀγορὰν πρὸς ἔχων φαίη),
 «ὅττι καὶ πρὸς τὸν συμμάχων καὶ παρ' ἐμὲ δῶρον ἐκ πρῆς ταύτης
 «ταί. Εἰ δέ τις χρημάτων πωροδιδῶναι νομίζῃ εἰς ἐμὴν πόλιν,
 «γνωστῆρας ἐμοὶ πωροσαγαγὼν καὶ ἐγγυητὰς, ἢ μὴν πορεύεσθαι
 «σὺν τῇ στρατιᾳ, λαμβανέτω ὥν ἡμεῖς ἔχομεν. Ἐγὼ μὲν δὲ ἄν-
 «τα πωροσαγαγῶν· εἰ δέ τις τι καὶ ἄλλο δέον ἐπιδῇ, πρὸς ἐμὲ σπ-

“μασέτω. Καὶ ὑμεῖς μὲν ἀπὸντες συσθευάζεσθε, ἐγὼ δὲ θύσομαι
 “ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν χαλῶς ἔχη, σημαίνεμεν. Παρ-
 “εῖναι δὲ καὶ ἅπαντας τὰ προειρημύνα ἔχοντας εἰς τὴν τῆς αἰγμῆ-
 “ἰου χώραν, πρὸς τὰς ἡγεμόνας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς δὲ ὡς ἡγεμόνες,
 “τὸ ἑαυτῶν ἔχοντες τάξιν εὐτρεπιστάμηνος, πρὸς ἐμὲ πάντες συμ-
 “βαλεῖτε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἔχοντες χώρας χαλαράβητε.”

Ακούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεσθευάζοντο· ὁ δὲ ἐθύετο.
 Ἐπεὶ δὲ χαλὰ τὰ ἱερεῖά ἦν, ὡς μᾶτο σὺν τῷ στρατῷ· καὶ τῇ
 μὲν περὶ τὴν ἡμέραν ἔξω στρατοπεδεύοντο ὡς διωκτὸν ἐγγύπα-
 τα, ὅπως εἴ τις τὴν ὁπλησυσμένην εἴη, μετέλθοι, καὶ εἴ τις πε-
 ρὸς ἐσθρόμῳ γνώη, τοῦτο ἐπιπείθεσθαι αὐτῷ. Κυαξάρης
 μὲν ἐν τῇ Μήδων ἔχον τὸ τρίτον μέρος, κατέμεινεν, ὡς μη-
 δὲ τὰ οἴκοι ἔσθμα εἴη. Ὁ δὲ Κύρος ἐπορεύετο ὡς ἐδωαῖο τά-
 χετα, τὰς ἰσθμίας μὲν περὶ τὰς ἔχον, καὶ περὶ τῶν διεσπ-
 ρηταῖς καὶ σκοποῦς αἰεὶ ἀναδιβάλλων ἐπὶ τὰ πρόσθεν εὐσκοπώ-
 τατα· μετὰ δὲ τούτοις ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν περὶ τὸν
 εἴη, πολλοὺς ὁρμαίνοντες πομπῶν τῶν αἰμαξῶν καὶ τῶν σκευο-
 φόρων· ὅπου δὲ ἡ φάλαγξ ἐφεπομένη εἴ τι τῶν σκευοφό-
 ρων ὑπαλείποντο, οἱ περὶ συγγαίοντες τῶν δὲ χρόνῳ ἐπαμέλοντο,
 ὡς μὴ καλύπτοντο περὶ τὰς. Ὅπως δὲ σφατέρεα εἴη ἡ ὁδός, διὰ μέσας
 πομπῶν καὶ σκευοφόρων ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἐπορεύοντο οἱ ὁπλοφόροι·
 ὥς εἴ τις ἐμποδίζοι, οἱ καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες αὐτῶν στρατοῦ
 ἐπαμέλοντο. Ἐπορεύοντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις πρὸ ἑαυ-
 τῶν ἔχοντες τὰ σκευοφόρα· ἐπετάτετο γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφό-
 ροις καὶ τὸ ἑαυτῶν τάξις ἔχοντες ἵεσθαι, εἰ μὴ π ἀναγκαῖον διπα-
 καλύποι. Καὶ σημείον δὲ ἔχοντες ἐπαξιάρχη ὁ σκευοφόρος ἡγεῖ-

το γνωστὸν τοῖς τ' ἑαυτῇ τάξεως· ὥστε ἄνδρσι ἐπορεύοντο, ἐπεμ-
λύντο τε ἰχυρῶς ἕκαστος τ' ἑαυτῷ ὡς μὴ ὑπολείπουντο. Καὶ ἔτι
ποιόντων, ἔτε ζῆτεῖν ἐδὲ ἀλλήλους, ἅμα τε πρὸντα ἅπαντα καὶ
σώωτερά ἦν, καὶ θάουσι τὰ δεόντα εἶχον οἱ στρατιῶται.

Ὡς δ' οἱ προϊόντες σκοποὶ ἐδόξαν ἐν τῷ πεδίῳ ὄρεῖν ἀνδράπας
λαμβάνοντας ἔκ χλόν καὶ ξύλα, ἔκ ὑποζύγια δ' ἐώρων ἕτερα ποικί-
λα ἄγοντά τε ἔκ νεμόμην, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἐφορῶντες ἐδόκουν
καταμαρτυρᾶν μετεωριζόμενοι ἢ καπνὸν ἢ κονιορτόν· ἐκ τῶ-
ν ἀπάντων ἐγίνωσκον ὅτι εἴη περ πλησίον τὸ στρατόμα τῶν
πολεμίων. Εὐθύς οὖν πέμπει ὁ σκοπάρχης πινὰ ἀγγελοῦντα
ταῦτα τῷ Κύρῳ. Ο δὲ, ἀέσας ταῦτα, ἐκείνοις μὲν ἐκέλευσε
μένοντας ἔπαι ταύταις ταῖς σκοπαῖς, ὅ, τι ἂν αἰεὶ καινὸν ὄρωσιν,
ἐξαγγέλλειν τάξιν δ' ἐπεμψεν ἰππέων εἰς τὸ πρὸθεν, ἔκ-
λεψε περιεργῶς συλλαβεῖν τινας τῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἀνδρά-
πων, ὅπως σαφέστερον μάθοιεν τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὴ ταχθέντες τῷ
ἐπράττειν· αὐτὸς δ' ἡ ἄλλο στρατόμα αὐτῷ χαλεχάριζεν, ὅπως
παρασκαδίσαιτο ὅσα ὥστο χρῆσθαι πρὸν πάνυ ὁμοῦ (τῷ). Καὶ
πρωτοὶ μὲν ἄριστοι πρὸν γύησιν, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς
τάξεσι τὸ παραγγελλόμενον περιποιῶν. Ἐπεὶ δὲ ἡρέψαν σιω-
πάσαι καὶ ἰππέων καὶ πεζῶν καὶ ἁρμάτων σὺν ἡγεμόνας, καὶ
τῶν μηχανῶν δὲ καὶ τῶν σκαυοφόρων σὺν ἄρχοντας καὶ τῶν ἀρ-
μαμαξῶν. Καὶ ἔτοι μὲν σιωπῶν· οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς
τὸ πεδίον, συλλαβόντες ἀνδράπας ἦσαν. Οἱ δ' ληφθέντες, ἀν-
ρωτώμενοι ὑπὸ τῷ Κύρῳ, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τῆς στρατοπέδου εἶναι,
παρακληλύθειν δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χλόν, οἱ δ' ἐπὶ ξύλα, πρὸν-
δόντες τὰς παραφυλαχάς· ἀλλὰ γὰρ τὸ πληθὺν τῶν στρατῶν ἀπὸ

ναι πάντες ἐί). Καὶ ὁ Κύρῳ, τῶτα ἀκούσας, Πόσον δ', ἔφη, ἄπεςιν ἐν γένδε τὸ σφάτθμα; Οἱ δ' ἔλεγον, ὡς δύο πῶσα-
σάγγας. Επὶ τέτοις ἤρετο ὁ Κύρῳ, Ἡμῶν δ', ἔφη, λόγος τις
ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναὶ μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολὺς γε ὡς ἐγ-
γὺς ἤδη ἦτε πωροσόντες. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κύρῳ, ἢ καὶ ἔχαμεν
ἀκόντες; (τῆτο δ' ἐπῆρετο τ' παρόντων ἐνεκα.) Οὐ μὰ Δία,
εἶπον ἐκεῖνοι, ἐ μὲν δὴ γε ἔχαμεν, ἀλλὰ ἔ μάλ' ἠνιῶντο. Νῦν
δ', ἔφη ὁ Κύρῳ, τί ποιῶσιν; Εκτάθηνται, ἔφασαν, καὶ χθές
δὲ ἔ τείπην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τῆτο ἐπραθόν. Ο ἵ τάθην, ἔφη
ὁ Κύρῳ, τίς ὅστις; Οἱ δ' ἔφασαν, αὐτὸς τε Κροῖσος, καὶ σὺ
αὐτῷ Ἑλλῶ τις ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δὲ τις Μῆδος· ἔτος μέντοι ἐλέ-
γειο φυγὰς ἐί) παρ' ὑμῶν. Καὶ ὁ Κύρῳ εἶπεν, Ἀλλ' ὦ Ζεῦ μέ-
γιστε, λαβεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βέλομαι.

Εκ τέτ' τῆς μὲν αἰχμαλώτης ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς ἣ τῆς
παρόντας ὡς λέξων πὶ ἀνίγητο. Εὐ τῆτω δὲ παρὶν ἄλλῳ αὐ
πῶσα ἔ σκοπάρχε, λέγων ὅτι ἰππέων τάξις μεγάλη ἐν τῷ πε-
δίῳ πωροφάνοιτο· καὶ ἡμεῖς μὲν, ἔφη, εἰσάζομεν ἐλαύνειν αὐ-
τὴς βελονομῶντες ἰδεῖν τὸδε τὸ σφάτθμα. Καὶ γὰρ πρὸ τ' τάξεως
τῶν ἄλλων ὡς τεύχοντα ἰππεῖς συχνῶς πωροελαύνουσι, καὶ
μέντοι κατ' αὐτοὺς ἡμᾶς· ἴσως βουλομένοισι λαβεῖν, ἦν διώων-
ται, πὴν σκοπιῶν· ἡμεῖς δὲ ἐσμεν μία δευρὸς οἱ ὅτι ταυτῇ τῇ
σκοπῇ. Καὶ ὁ Κύρῳ ἐκέλευσε τ' πρὸ αὐτὸν αἰεὶ ὄντων ἰππέων
ἐλάσαντας ὑπὸ τῷ σκοπιῶν ἀδύλας τοῖς πολεμίοις ἀτρεμίαν
ἔχειν. Οταν δ', ἔφη, ἡ δευρὸς ἡ ἡμετέρη λείπῃ τ' σκοπῇ, ἐξ-
αυασάντες ἐπίθεσθε τοῖς ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τ' σκοπῇ. Ως δ' ὑμᾶς
μὴ λυπῶσιν οἱ ἀπὸ τ' μεγάλης τάξεως, ἀντέξελθε σὺ, ἔφη, ὦ

Υσιάσπας ὁ χιλιάρχος τῆς ἰππέας λαβὼν, καὶ θαυράντην ἀντίθω-
τῇ τῆς πολέμιων τάξεϊ. Διῶξεις δὲ μυριάσιν εἰς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ, ἀλλ'
ὅπως αἱ σκοπαὶ σου λαβερύωσιν θαυμεληταῖς πάριδι. Αν δὲ
ἄρα ἀνατείνοντες τὰς δεξιὰς προσλαύκωσιν ὑμῖν πικρὰς, δέχουσι
φιλίᾳς τὰς ἀνδρας.

Ο μὲν δὴ Υσιάσπας ἀπὼν ὠπλίζετο· οἱ δὲ ὑπηρεταὶ ἤλαυ-
νον εὐφρως, ὡς ἐκέλευσεν. Απαντᾷ δὲ αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς τῆς
σκοπῆς Αργάσπας σὺν τοῖς θερσάπασιν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι χα-
τάσκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Σισιάθου γυναικός. Ο μὲν οὖν Κύ-
ρῳ, ὡς εἶδεν, ἀναπυθῆσας ἐκ τῆς ἔδρας ὑπελεύτα τε αὐτὸν
καὶ ἐδέξαστο· οἱ δὲ ἄλλοι, ὥσπερ ἐκὼς, μηδὲν εἰδότες, ἐκ-
πεπληγμένοι ἦσαν τῷ φερόμενῳ· ἕως ὃ Κύρῳ εἶπε, Αι-
δρες φίλοι, ἥκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νυνὶ γάρ ἤδη πάντας ἀν-
δράσιν δεῖ εἶδεναι τὰ τέτου ἔργα. Οὗτος οὐτε αἰχρὸς ἠπλη-
θεὶς ὁδοῦς ἄρχετο, ὅτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπὸ ἐμοῦ πεμ-
φθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαχὼν τὰ τῶν πολέμιων, σαφῶς τὰ ὄντα
ἐξαγγείλειεν. Α μὲν οὖν ἐγὼ σοι ὑπερχόμενός, ὦ Αργάσπα,
μέμνημαί τε καὶ ὑποδώσω σὺν τέτοις παῖσι. Δύναται δὲ καὶ ὑ-
μῶς ἀπανταῖς, ὦ ἄνδρες, τέτον τιμᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα· ὅτι
γὰρ τῷ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδυνώσῃ καὶ αἰτίαν ὑπὲρχει,
ἢ ἐβαρύνετο. Εἰς τὴν δὴ πάντες ἠσπάζοντο τὸν Αργάσπην καὶ
ἐδέξαστο. Εἰπόντος δὲ Κύργου ὅτι τέτων μὲν ἄλλος εἴη, Α δὲ
καί τις ἡμῖν εἶδεναι, ταῦτα, ἔφη, διηγῶ ὦ Αργάσπα· καὶ μη-
δὲν μείον τῷ ἀληθεῖς τὰ τῆς πολέμιων. Κρεῖττον γὰρ, μεί-
ζονα οἰσθέντας μείονα ἰδεῖν, ἢ μείον ἀκαύσαντας μείζονα εὐ-
είσκην.

Καὶ μὲν, ἔφη ὁ Αῤῥάσπας, ὡς σαφέστατά γ' ἂν εἰδείω, ἐποίω· συνεξέτατον γὰρ παρὰν αὐτὸς. Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη ὁ Κύρου, ἐπὶ τὸ πληῖστον μόνον οἶδα, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν αὐτῶν. Εἰ γὰρ μὲν καὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Αῤῥάσπας, καὶ ὡς ἀβρονοῦνται τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κύρου, τὸ πληῖστον ἡμῖν περὶ τοῦτο εἰπεῖς ἐν κεφαλαίῳ. Εκείνοι τοίνυν, ἔφη, πρῶτες τετραγυμνοὶ εἰσὶν ἐπὶ τεμάχοις τὸ βάσθαι καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεῖς, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων· οὗτοι δ' ἀπέχουσι ἀμφὶ τὰ τετραγυμνοῦσα σάδια· πρῶτον γάρ μοι, ἔφη, ἐμέλησεν ὥστε εἰδέναι ὅποσον κρατῆρον χειρόν. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ Κύρου, εἰπεῖς πῶς εἰσι τετραγυμνοί· ὅπερ εἶπας, πλὴν τῶν Αἰγυπτίων. Τότες δ' οἱ μυριάρχοι ἔτατον εἰς ἑκατὸν πανταχῇ τὴν μυριοσύνην ἐκείνῳ· τέτον γὰρ σφίσι καὶ οἵ κ' αὖ νόμον ἔφασαν εἶναι τῶν τάξεων. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλιστ' ἀκὼν συνεχώρησεν αὐτοῖς ἔτι τάττεσθαι· ἐβούλετο γὰρ ὅτι πλείστον ὑπερβαλεῖσθαι τὸ σὺ στρατόματ'·. Πρὸς τί δὴ, ἔφη ὁ Κύρου, τέτοιο ὑπερβαλεῖς; Ὡς καὶ μὰ Δί', ἔφη, τὰς περὶ τὴν κυκλωσόμενον. Καὶ ὁ Κύρου εἶπεν, Ἀλλ' ἔτοι ἂν εἰδείην, εἰ οἱ κυκλόμενοι κυκλωθεῖεν. Ἀλλ' αὖ μὲν παρὰ σὺ καὶ γὰρ μαθεῖν ἀκηκόαμεν· ὑμᾶς ὅτι χρὴ, ὦ ἄνδρες, ἔτι ποιῆν· νῦν μὲν, ἐπειδὴ ἐνθενδε ἀπελθὴς, ἐπισκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἵππων καὶ τὰ τῶν ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολλάκις γὰρ μετὰ ἐνδείᾳ καὶ ἀνῆς καὶ ἵππου καὶ ἄρμα ἀχρεῖον γίνεται) αὐτοὺς ὅτι περὶ, ἔως ἂν ἐγὼ θύωμαι, περὶ μὲν χρὴ δοκίμῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἵπποις, ὅπως ὅ, τι ἂν περὶ τὴν καιρὸς αἰεὶ ἦ, μὴ τέτοιον ἡμῖν ἐνδεῇ· ἔπειτα δὲ πρὸς, ἔφη, ὦ Αῤῥάσπα, τὸ δεξιὸν κέρως ἔχει, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυ-

εἰάρχῃ ἵπῃ νῦν ἔχετε· ὁμοῦ γὰρ τῷ ἀγωνίζοντι, ὁδοὶ ἄρμασι ἐπὶ χειρὸς ὁδὸν ἵπποισι μεταζυγνύσῃ. Παραγγέλατε ὃ τοῖς ταξιάρχαις καὶ λοχαγοῖς ἐπὶ φάλαγγι καθίστασθαι, εἰς δύο ἔχοντας ἕκαστον τὸν λόχον. Οὗτος δὲ λόχος ἦν ἑκατὸς εἰκοσιτέτταρες.

Καὶ τις εἶπε τῷ μυριάρχῳ, Καὶ δοκῶμέν σοι, ἔφη, ὦ Κύρε, ἱκανῶς ἔξεν, εἰς τοσούτοις τεταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν φάλαγγα; Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Αἱ ὃ βαθυτέρα φάλαγγες, ἢ ὡς ἔξικνεῖσθαι τοῖς ὅπλοις τῷ ἐναντίῳ, τί σοι δοκῶσιν, ἔφη, τὰς πολεμίοις βλάπτειν ἢ τὰς συμμάχους ὠφελεῖν; Εγὼ μὲν γάρ, ἔφη, ὁδὸν εἰς ἑκατὸν τέττας ὀπλίτας εἰς μυρίας ἀνὺ βουλευίμην μάλλον τετάχθαι· ἔγωγε δὲ ἀνὰ ἐλαχίστοις μαχίμην. Εἰς ὅσον μέντοι ἐγὼ τὴν φάλαγγα βαθυτέρῳ, οἷμαι ὅλῳ ἐνεργὸν εἰς σύμμαχον ποιῆσειν αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀκοντισαὶς μὲν ὅτι τοῖς θωρακοφόροις τάξω, ὅτι δὲ τοῖς ἀκοντισαῖς τοξότας. Τέττας γὰρ πρὸς τοσούτους μὲν τίς ἀνὰ τάτῃ, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι μηδεμίαν μάχην ἀνὰ ὑπομείναι ἐκ χειρὸς; Περὶ βέλῃ μὲν οὖν τοὺς θωρακοφόρους μενοῦσί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ τοξοῦντες ὑπὲρ τῷ πρῶτῳ πάντων λυμανοῦνται τὰς πολεμίας. Ο, πρὸς δὲ ἀνὰ κακουργίαν τις τὰς ἐναντίας, δηλονότι παντὶ τῷ τῷ τὰς συμμάχους κουφίζει. Τελυταῖας μὲν οὖν σῴσω τὰς ἐπὶ πᾶσι χαλουμενίαις. Ὡς περὶ γὰρ οἰκίας οὔτε ἀνδρῶν λιθορρήματ' ἔχουσιν, οὔτε ἀνδρῶν τῷ σέλῳ ποιουμένων ὁδοὶ ὄφελος, ἔτι καὶ φάλαγγος ἔτε ἀνδρῶν τῷ πρῶτῳ ἔτε ἀνδρῶν τῷ τελυταίων, ἢ μὴ ἀγαθοὶ ὦσιν, ἔφελος ὁδοὶ. Ἀλλ' ὑμεῖς τε, ἔφη, ὡς παραγγέλλω τάττειν, καὶ ὑμεῖς οἱ τῷ πελταστῶν ἀρχον-

τες ὑπὲρ τέτοις τὰς λόχας ὡσαύτως κραδίσατε· καὶ ὑμεῖς οἱ τῶν
 τοξοτῶν, ἐπὶ τοῖς πελτασταῖς ὡσαύτως. Σὺ δ' ὅς τ' ἐπὶ πᾶσιν ἀρ-
 χεις, τελευταίους ἔχων τὰς ἀνδράς, πρὸς ἀγγελλε τοῖς ἑαυτοῦ ἐφα-
 ρᾶν τε ἐκείνῳ τὰς κατ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς μὲν τὸ δέον ποιῶσιν ἐπακ-
 λούμεν, τοῖς δ' ἐκκαυνομένοις ἀπειλεῖν ἰχυρῶς· ἦν δέ τις σφέφῃ),
 προσδιδόναι γέλων, θανάτῳ ζημεῖν. Εἰπον γάρ ἐστι τοῖς μὲν πρῶ-
 τοστάταις θαρρύνειν τὰς ἐπομένους καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ· ὑμᾶς δ' οὐδὲν,
 τὰς ὑπὲρ πᾶσι τεταγμένους, πλείω φόβον πρὸς ἑαυτοῖς τῶν κρατοῦντων
 ἀπὸ τῶν πολεμίων. Καὶ ὑμεῖς μὲν ταῦτα ποιεῖτε. Σὺ δ' ὦ Ἀβρα-
 δάτα, εἰς ἀρχεῖς τῶν ἐπὶ ταῖς μηχαναῖς, ἔτω ποῖός ὅπως τὰ ζύ-
 γη τὰ τὰς ὑπηρετῶν καὶ τὰς πύργους φέρειν ἐψεία, ὡς ἐγγύτατα
 τῷ φάλαγγος. Σὺ δ', ὦ Δαῦχε, ὅς ἀρχεῖς τῶν σκαιοφόρων
 ἀρμαμαξῶν, ἐπὶ τοῖς πύργοις ἄγε πάντα τὰ τοῖς τὸν στρατὸν· οἱ δ'
 ὑπηρετῶν σὲ ἰχυρῶς κολαζόντων τὰς περιόχοντας δ' ἡμεῖς ἢ λειπο-
 μένους. Σὺ δ', ὦ Καρδῶχε, ὅς ἀρχεῖς τῶν ἀρμαμαξῶν αἱ ἀγασ-
 τὰς γυναικας, κραδίσησον αὐτὰς τελευταίας ἐπὶ τοῖς σκαιοφόροις.
 Επόμενα γὰρ ταῦτα πάντα καὶ πλήθους δόξαν πρὸς ἑαυτοῖς, καὶ ἐνεθρύνειν
 ἡμῖν ἐξέσῃα ἔσῃα, καὶ τοῖς πολεμίοις, ἦν κυκλῶδες βέλων), μεί-
 ζον τὸ πρὸς ἑαυτοῖς ἀναγκαστὶ ποιῶν· ὅσα δ' αὖν μείζον χειρὸν
 πρὸς ἑαυτοῖς), τοσέτω αὐτὰς ἀδενεσέρας ἀνάγκη γίνεσθαι. Καὶ
 ὑμεῖς μὲν ἔτω ποιεῖτε· σὺ δ', ὦ Αρτάβαζε, καὶ Αρταγέρσῃ, τὸ χι-
 λισυὸν ἐκείνους τῶν σὺν ὑμῖν ὑπὲρ τέτοις ἔχετε πεζῶν. Καὶ σὺ
 ὦ Φαρνῶχε καὶ Ασινάδατα, τὸ τῶν ἰππέων χιλιςυὸν, ἥς ἐκείνους
 ὑμῶν ἀρχὴ, μὴ συγκατατάττετε εἰς πλὴν φάλαγγα, ἀλλ' ἐπι-
 σθεν τῶν ἀρμαμαξῶν ἐξοπλίσθητε κατ' ὑμᾶς αὐτούς· ἔπειτα
 πρὸς ἡμᾶς ἥκετε σὺν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν. Οὕτω δ' οὐδὲν ὑμᾶς

ἤρρεσι θυάσασθαι, ὡς πορφότας δεῖσιν ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ σὺ δὲ, ὁ ἄρχων τῆς Ἰππὶ ταῖς χαμῆλοις ἀνδρῶν, ὅπως τῶν ἀρμαμαξῶν ἐκτάτῃ· ποίει δ' ὅ, τι αὖ σοι πρὸς ἀγγέλλῃ Ἀρξάγερος. Ὑμεῖς δ' οἱ τῶν ἀρμάτων ἡγεμόνες ἀγαλληροσάμῃμοι, ὁ μὲν λαχὼν ὑμῖν πρὸ τῆς φάλαγγος, τὰ μετ' ἑαυτοῦ ἔχων ἄρματα κατασπᾷτω· αἱ δ' ἕτεροι ἑκατοσύνες τῶν ἀρμάτων, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλευρὸν τῆς στρατῆς συχῆσαι, ἐπέστω τῇ φάλαγγι ὅππῃ κέρως, ἡ δὲ καὶ τὸ εὐσχυμον. Κῦρος μὲν ἔγωγε διατάσσει·

Ἀρξάδατος δὲ ὁ Σέσων βασιλεὺς εἶπεν, Εἰ γὰρ σοι, ὦ Κῦρε, ἐθελήσῃς ὑφίσταμαι τ' κτ' πρόσωπον τ' ἀντίας φάλαγγος τάξιν ἔχειν, εἰ μὴ τι σοι ἄλλο δοκῇ. Καὶ ὁ Κῦρος ἀγαθὰς αὐτὸν καὶ δεξιωσάμῃμος, ἐπήρετο τὸς ὅππῃ τοῖς ἄλλοις ἄρμασι Πέρσαις, Ἡ δὲ ὑμεῖς, εἴφη, ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ ὅ ἐκεῖνοι ἀπεκρίναντο ὅτι καὶ χαλὸν εἴη ἔμψα ὑφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτὸς, καὶ ἔλαχεν Ἀρξάδατος ἥπερ ὑφίστατο, ἔκ ἑγμέτο κτ' τὴν Αἰγυπτίαν. Τότε μὲν δὴ ἀπὸντες, καὶ ἐπιμεληθέντες ὡς πορφέπον, ἐδειπνοποιῶντο, καὶ φυλακὰς καὶ κατασπᾷμῃμοι ἐκομμάθη. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πορφὴ μὲν ὁ Κῦρος ἐδύετο· ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀγρίως καὶ σποδὰς ποιησάμῃμος ἐξωπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ χαλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δ' καὶ χαλοῖς θώραξι· ἔκ κρᾶνεσιν ὡπλίζον δ' ἔκ ἵππων πορμετωπιδόαις καὶ πορσερνιδόαις· καὶ τὸς μὲν μονίπας πορμαμειδίοις, ὅσοι δ' ὅππῃ τοῖς ἀρμασι, πορπαλαυριδίοις· ὥστε ἡσραπιο μὲν χαλκῷ, ἡνδρὶ δ' ὅ φονικίσι πᾶσαι ἡ στρατῆ.

Καὶ τῷ Ἀρξάδατῃ δ' τὸ τετραγυμον ἄρμα καὶ ἵππων ὀκτὼ παγκράτως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δ' ἐμελλε τ' ληθὲν θώρακα, ὃς

ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, περισφύρει αὐτὰ ἡ Πάνθηα χρυσῶν κράνος, ἐπεδραχμόνια, καὶ ψάλλια πλατέα περὶ τὰς χειρὲς τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφύρεον, ποδῆσιν, στυλιδωτὸν τὰ χεῖρας, ἐλφόρον ὑακινθιοβαφῆ. Ταῦτα δ' ἐποίησεν, λαβὼν δ' ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνῃ ὅπλα. Οὗ δ' ἰδὼν ἐθαύμασε τε, καὶ ἐπήρετο τῇ Πάνθηα, Σὺ δὴ περὶ γύναι, συγκόψασα τὸ σαυτῆς κόσμον τὰ ὅπλα μοι ἐποίησας; Μαὶ Δί', ἔφη ἡ Πάνθηα, τὸν γε πλείους ἀξίον σὺ γυναικὶ ἐμοῦ, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις φανῆς οἷος ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγας κόσμος ἔστι. Ταῦτα δ' λέγουσα ἐνέδύε τε τὰ ὅπλα, καὶ λαβὼναι μὲν ἐπειρώτο, ἐλέετο δ' αὐτῇ τὰ δαίμνα κατὰ τῶν σφραγῶν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πρῶτον ὦν ἀξιοθέαλον ὁ Ἀβροδάτης ὠπλίσθη τοῖς ὅπλοις τέτοις, ἐφορῆν μὲν χαλκίσις ἐλδοθερώτατος, ἄτε ἐπὶ φύσεως ὑπαρχέσης· λαβὼν δ' ἡ Πάνθηα ὑψηλὸν ταῖς ἡνίκας, ἤρεσθαι ἔμελλε ὡς ἀναβησόμενος ἦδη ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐν δὲ τῷ ἡ Πάνθηα, ὑποχωρεῖσθαι κελεύουσα τὰς ἡρώτας πάντας, ἔλεξε, “ Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἀβροδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε “ γυνὴ τὴν αὐτῆς ἀνδρὸς μεῖζον τῇ αὐτῆς ψυχῆς ἐπέμνησεν, οἷμά “ σε γηρώσκειν ὅτι ἐγὼ μία τέτων εἰμὶ. Τί ἔτι με δεῖ κατὰ τὴν “ ἐκείνου λέγειν; τὰ γυναικὶ οἷμά σοι παλαιότερα ἢ τῆς ἐκείνης “ νυνὶ λεχθέντων λόγων. Ὅμως δὲ ἔτις ἔχουσα πρὸς σε, ὥς “ περὶ σὺ οἶδας, ἐπομνύω σοι πλεὺς ἐμὲ καὶ σὺ φίλιον, ἢ μὴν “ ἐγὼ βούλομαι αὖ μετὰ σοῦ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενόμενος καὶ “ νῦν γυνὴ ἐπέσασθαι μάλλον, ἢ ζῆν μετ' αἰσχυρομένῳ αἰσχυρο- “ μένῃ; οὕτως ἐγὼ καὶ σὺ τῶν χαλκίστων καὶ ἐμεινένῳ ἡξίω- “ κα. Καὶ Κύριος δὲ δοκῶν μεγάλῳ πᾶσι ἡμῶς χάριν ὀφείλειν,

“ὅτι με αἰχμάλωτον γεγνημένῳ καὶ ἔξαιρεθῆσαι ἑαυτῷ,
 “οὔτε με ὡς δούλῳ ἡξίωσε κεκτῆσθαι, οὔτε ὡς ἐλθῆναι ἐν
 “ἀτίμῳ ὀνόματι· διεφύλαξε δὴ σοι ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναι-
 “κα λαβών. Πρὸς δὲ, καὶ ὅτε ὁ Αῤῥάστας ἀπέστη αὐτῷ, ὁ ἐμὲ
 “φυλάττων, ὑπερχόμενῳ αὐτῷ, εἰ με ἐάσειε πρὸς σε πέμ-
 “ψαι, ἥξειν αὐτῷ σὲ πολὺ Αῤῥάσπου πισότερον καὶ ἀμείνονα.”

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Αῤῥαδάτης ἀγαθoὶς τοῖς λόγοις,
 καὶ θύγων αὐτῆς τὴν κεφαλὴν, ἀναβλέψας εἰς τὸ ἔθρονον, ἐπέταλλο·
 Ἀλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πάνθειας ἀν-
 δρῷ, ἀξίῳ δὲ Κύρου φίλῳ τῷ ἡμᾶς τιμήσαντῳ. Ταῦτα εἰπὼν,
 καὶ τὰς θύρας τῷ ἀρμαλείῳ δίφρῳ ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐπὶ
 δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὸ δίφρον ὁ ὑφηγιόχης, ὃν ἔχου-
 σα ἡ Πάνθεια πῶς ἂν ἐπὶ ἄλλως ἀπαλλάσσεται αὐτὸν, κατεφίλησε
 τὸ δίφρον· καὶ τῷ μὲν παρῆναι ἤδη τὸ ἄρμα, ἡ δὲ λαβῆσα αὐ-
 τὸν συνεφείπετο, ἕως ἔπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Αῤῥαδάτης
 εἶπε, Θάρρει Πάνθεια, καὶ χαῖρε, καὶ ἄπιθι ἤδη. Ἐκ τούτου δὴ οἱ
 εὐνῶχοι καὶ αἱ θεράπαιναι λαβῆσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἀρ-
 μάμαξαν, καὶ κατακλίνοντες κατεκάλυψαν τῇ σιμῇ. Οἱ
 δὲ ἄνθρωποι, καλοὶ ὄντες τῷ θεάματι τῷ Αῤῥαδάτῃ καὶ
 τῷ ἄρματι, ἐπὶ πρῶτον ἐδιώκοντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἢ
 Πάνθειαν ἀπῆλθεν.

Ὡς δὲ ἐκεκαλλιερέκει μὲν ὁ Κύρος, ἡ δὲ στρατιὰ πρὸς ἐπὶ-
 τακτοῦ αὐτῷ ὥσπερ πρὸς ἡγεμῶνα, κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸς
 ἄλλων, συνεκράλεσε τὰς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὧδε· “Ἄνδρες,
 “φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνονται, οἷά
 “πῶς ὅτε τὴν πρῶτον νίκην ἔδωκαν· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ βούλομαι

“ἀναμῆσαι ὧν μοι δοκέτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι
 “εἰς τὸν ἀγῶνα ἵεναι. Ἡσυχάζετε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πο-
 “λὺ μάλλον τῆς πολέμιων, σιωπότερα φθε δὲ καὶ σιωπότερα χθε
 “ἐν τῇ αὐτῇ πολὺ πλείω ἥδη χρόνον ἢ οἱ πολέμοι, καὶ σιωπε-
 “νικῆκαί μετ’ ἀλλήλων· τῆς δὲ πολέμιων πολλοὶ μὲν σιωπῇ-
 “πνυται μετ’ αὐτῆς· οἱ δὲ ἀμάχητοι ἐκατέρων, οἱ μὲν τῶν πο-
 “λεμέων, ἴσασι ὅτι παροδῶντας τὰς παροδῶντας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ
 “οἱ μὲν ἡμῶν, ἴσε ὅτι μὲν θελόντων τοῖς συμμάχοις δρῆγειν μα-
 “χεῖσθε. Εἰκὸς δὲ τὰς μὲν πισεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μά-
 “χεσθαι μένοντας· τὰς δὲ ἀπιστοῦντας ἀναγκαῖον βεβλῦεσθαι πῶς
 “ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδὼν γένοιτο. Ἰωμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ
 “τὰς πολέμους, ἄρματα μὲν ἔχοντες ὥπλισμένα πρὸς ἀόπλα
 “τὰ τῶν πολέμιων, ὡς εἰ αὐτῶς ἐῖπωρας ἢ ἰπῶρας ὥπλισ-
 “μῆρας πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ τοῖς
 “μὲν ἄλλοις οἷοις καὶ πρῶτον μαχεῖσθε· Αἰγυπῆιοι δὲ ὁμοίως
 “μὲν ὥπλισμένοι εἰσιν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τὰς τε γὰρ ἀσπί-
 “δας μέγιστοι ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι καὶ ὀρεῖν· τεταγμένοι δὲ
 “εἰς ἕκαστον δῆλον ὅτι κωλύουσιν ἀλλήλοις μάχεσθαι, πλὴν
 “πάνυ ὀλίγων. Εἰ δὲ ὡθῶντες ὀξώσιν πισεύσεσιν, ἰπῶσις αὐ-
 “τὰς παροῦτον δέησιν ἀντέχειν, καὶ σιδήρῳ ὑφ’ ἰπῶν ἰχυρίζο-
 “μῆναι. Ἡ δὲ τις αὐτῆς ἐῖπωρή, πῶς ἅμα διωθήσεται ἰπ-
 “πομαχεῖν τε ἐῖ φαλαγγομαχεῖν ἢ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ
 “οἱ ἀπὸ τῆς πύργων ἡμῶν μὲν ἐπαρήξουσιν, οὐδὲ δὲ πολέμους
 “πάοντες ἀμυχήσιν ἀντὶ τῆς μάχεσθαι ποιήσουσιν. Εἰ δὲ τι-
 “νος ἔτι ἐνδεῖσθαι δοκέτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σιωπῇ γὰρ θεοῖς
 “οὐδενὸς ἀπορήσομεν. Καὶ εἰ μὲν τις εἰπὲν τι βούλεται, λε-

“ ξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερά, καὶ προσευξάμενοι
 “ οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς, ἵτε θεὰ τὰς τάξεις· ἑκάστος ὑμῶν ὑπο-
 “ μνησκέτω τοὺς μὲν ἑαυτῷ ἄπ’ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ θαδεκνύ-
 “ τω πῶς τοῖς δαχρυμένοις ἑαυτὸν ἄξιον δαχρῆς, ἄφοβον δεινὺς
 “ καὶ χῆμα ἢ πρόσωπον ἑνὶ λόγῳ.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ΄.

ΟΙ μὲν δὴ, εὐξάμφοι τοῖς θεοῖς, ἀπῆλθον πρὸς τὰς
 τάξεις· τῇ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προσ-
 ἦνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμφαγεῖν ἔμπειν, ἐπὶ
 ἔσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Οὗ δὲ Κύρου, ὥσπερ ἔχεν
 ἐμπειρίαν, ἀπῆλθον ἡμίσητα, καὶ μετεδίδοι αἰετὸν μάλιστα θεο-
 μένων καὶ σωείας καὶ εὐξάμφοι, ἔπειτα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν
 ἔτις ἐποίουν. Μετὰ δὲ τῷ αὐτῷ αἰτῶν ἀμφοῖν Δία πατρῶν ἡγεμόνα
 καὶ σύμμαχον, ἀνέβαινον ἐπὶ τὸ ἵππον, ἔτις ἀμφ' αὐτὸν ἐκέ-
 λαιον. Ωπλισμένοι δὲ πάντες ἦν οἱ περὶ τὸν Κύρον τοῖς αὐτοῖς Κύ-
 ρω ὅπλοις, χιτῶσι φοινικοῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράνεσι χαλκοῖς,
 λόφοις λαυκοῖς, μαχίραις, παλτῇ κρανείῳ ἐν ἑκάστῳ· οἱ
 δὲ ἵπποι περὶ μετωπίοις ἔτις περὶ στερνίδιοις καὶ περὶ ἀπλαιοῖς
 χαλκοῖς· τὰ δὲ αὐτὰ ἔτις ἔτις περὶ ἀνδρῶν. Το-
 σῶτο δὲ μόνον διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἐκέχει-
 ον τῇ χειρὶ καὶ χεῖρὶ καὶ χεῖρὶ, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ καὶ τοῖς
 ἔτις ἐλάμβανον. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔτις ἀποδιδέπων ἡπερ ἔμελλε
 πορεύεσθαι, βρογτὴ δεξιὰ ἐφ' ἑγείξατο· ὁ δὲ εἶπεν, Εὐφρομένη
 σοι, ὦ Ζεὺς μέγιστε. Καὶ ὡρμήτο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων χρυσάν-
 ταν τὸν ἵππαρχον καὶ τὰς ἵππους, ἐν ἀριστερᾷ δὲ, Αἰθυσίαν
 καὶ τοὺς ὡς ζούσας. Παρηγγύησε δὲ παρὰ αὐτὸν πρὸς τὸ σημεῖον,
 καὶ ἐν ἴσῳ ἔπειτα· ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον, αἰετὸς χρυσῶς

ἔπι δόρατ' μακροῦ ἀνατεταμμένῳ. Καὶ νῦν δὲ ἐπὶ τούτῳ τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ ἀφαιμένει. Πρὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς πολεμίοις, εἰς τρεῖς ἀνέπαυσε τὸ στρατόδωμα.

Ἐπεὶ ὁ παρεληλύθει ὡς εἰκοσι σταδίαις, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῶν πολεμίων στρατόδωμα ἀντιπροσὶον ἡρώων. Ὡς δὲ ἐν τῷ χαλάφῳ πάντες ἀλλήλοισι ἐγγύοντο, καὶ ἔγνωσαν οἱ πολέμοι πολὺ ἑκατέρωθεν ὑποφάλαγγες, στήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγγα, (ὃ γὰρ ὅτιν' ἄλλως κυκλεῖσθαι) ἀπέχραμψον εἰς κύκλῳ, ὅπως ὥσπερ γόρμα ἑκατέρωθεν τὴν ἑαυτῶν τάξιν ποιεῖσάντες, πάντοθεν ἅμα μάχοντο. Κύρης δὲ ὁρῶν ταῦτα, εἰδὲν τι μᾶλλον ἀφίστατο, ἀλλ' ὥσαυτως ἠγείτο. Κατανοῶν δὲ ὡς πρὸς τὸν χαμπίῃρα ἑκατέρωθεν ἐποιήσαντο, παρὶ δὲν κάμψοντες ἀνέτεπον τὰ κέρατα, Ἐνοεῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴη τα τὴν ἐπικαμπίῳ ποιεῖνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ὅς σε θαυμάζω γε πολὺ γάρ μοι δοκεῖσιν ἀπασπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν φάλαγγων. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κύρῳ, καὶ ἀπὸ γὰρ τῆς ἡμετέρας. Τί δὴ τέτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβεῖσθαι μὴ, ἢν ἐγγὺς ἡμῶν γένηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος ἐπὶ πρὸς ὅσον ἔσῃς, ἐπιθώμεθα αὐτοῖς. Ἐπειτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς δουλήσονται ὠφελῆν οἱ ἕτεροι τὰς ἑτέρας, ἔγωγε πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλλὰ δῆλον, ἔφη ὁ Κύρης, ὅτι ἡνίκα ἂν γένηται τὰ κέρατα ἀναβαίνοντα κατ' ἀντιπέρασ τῶν πλαγίων τῶν ἡμετέρων στρατόδωματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῶν προσίσαισι, ὡς ἅμα πρὸς τὸν μαχόμενοι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυσάντας, εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρὸς γε ἂν ὁρῶσι παρὸς δὲ γε ἂν οὐχ ὁρῶσιν, ἐπὶ χάκιον, ἢ εἰ κατὰ κέρασ παρρηγῆ.

Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡγού τῃ πεζῷ ἥρμα, ὥσπερ ἐμὲ ὀρέῃ· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τούτῳ τὸ ἵππιον ἔχων συμπύρεπου. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ἐκείσε ὅθεν μοι δοκῇ κηρὸς εἶναι ἀρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ πῦρ ἑπομένῳ ἐπισκέψομαι ἕκαστα πῶς ἡμῖν ἔχῃ. Ἐπειδὴν ὃ ἐκδὲ γένωμαι, ὅταν ἤδη ὁμῶς παροισόντες ἀλλήλους γυγνώμεθα, παῖνα ὀξεία ἔξωξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε. Ἡίκα δὲ ἂν ἡμεῖς ἐγχειρώμεν τοῖς πολεμίοις, αἰδοῦσθε μὲν, (ὃ γὰρ, οἶμαι, ὀλίγον θούβεσθαι ἔσται) ὁρμήσεται δὲ πνικαῦτα Ἀβραδάτης ἥδη σὺν τοῖς ἄρμασιν εἰς τὰς ἐνδοτίας· ἔτω γὰρ αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἔπειθαι ἐχονόμοις ὀπιμάλιστα τῶν ἀρμάτων· ἔτα γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τετραγυμνοῖς ἐπιπεσέμεθα. Παρέσομαι ὃ καὶ ἐγὼ, ἥ ἂν διώωμαι τάχιστα διώκων ὅδ' ἄνδρας, ἦν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν, καὶ σὺνθημα πύρεγυήσας, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀρμάτων ὃ τὸ τετραγυμνόν αἰσπορεύομεν, ὁπότε παροβλέψαι πινὰς τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τότε μὲν εἶπεν ἂν, ὦ ἄνδρες, ὡς ἡδὺ ὑμῶν τὰ παρόσσωπα θεάσασθε. Τότε δ' αὖ ἐν ἄλλοις ἂν ἔλεξεν, Ἀρεῖ ἐνοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγὼν ἐστὶν ἐξ ἑκτονος καὶ μόνον παρὲς τὴν ἡμέραν νίκης, ἀλλὰ καὶ παρὲς τὴν νύκτα ἐστὶν ἐν νικῇ, καὶ παρὲς πάσης εὐδαιμονίας; Ἐν ἄλλοις ὃ προσιών εἶπεν, ὦ ἄνδρες, τὸ ἄπο τῆδε ὁδοῦ ποτε θεὸς αἰτιατέον ἔπι ἔσται· παραδεδώκασι γὰρ ἡμῖν πολλὰ τε καὶ ἀγαθὰ κτήσασθε. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα. Κατ' ἄλλοις δὲ αὖ τοιαῦτα, ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' ἂν χαλλίονα ἔργον ἀλλήλους ὥρκαχάλεσμεν, ἢ εἰς τόνδε; Νυνὶ γὰρ ἔξεστιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γονομίοις πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀλλήλους

ἔσπευγεῖν. Κατ' ἄλλαις δ' αὖ, Εἰπάσατε μοι, οἶμαι, ὦ ἄνδρες, ὅτι νῦν ἄθλα πρόκει' τοῖς νικῶσι μὲν, δῶκεν, παίειν, καλακαίνειν, ἀγαθὰ ἔχειν, χαλὰ ἀκούειν, ἐλδοτέρους ^ἦ εἶ), ἄρχαν τοῖς ἢ χαλοῖς δηλονότι ταινδοτία τέτων. Οὗτοι ἐν ἑαυτοῖς φιλοῦσι μὲν ἐμὲ μαχεσθαι· ἐγὼ γὰρ ἐδὲν κακὸν, ἐδ' αἰσχρὸν ἐκὼν ^ἦ εἶ) προσίσταμαι. Οπότῃ δ' αὖ γένοιτο χαλὰ τινας τ' ὑπέρβαιον συμμαχουμένων, εἶπεν αὖ, Πρὸς ἢ ὑμᾶς τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ὅπισθασαδε γὰρ οἶσθε τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέραν ἄγασσι, καὶ οἶσθε οἱ κακοί.

Ὡς ἢ ἀπὼν κτ' Αβραδάτην ἐγένετο, ἔση· καὶ ὁ Αβραδάτης ὑπερβόησεν τὰς ἡνίκας περὶ τὴν αὐτῶν· περὶ τὸν ἄνθρωπον ἢ ὅτι οἱ ἄλλοι τ' πλησίον τεταγμένων ὅτι πεζῶν ὅτι αἰεμαπλάτῃ. Ο δ' αὖ Κύρης ἐν τοῖς πρῶτοις ἡγεμονεύουσιν ἔλεξε τοιαύτην. Ο μὲν θεός, ὦ Αβραδάτη, ὥσπερ σὺ ἡξίεις, συνηξιώσῃ σε καὶ τὸν σὺν σοι περὶ τὴν αὐτῶν ^ἦ εἶ) τῶν συμμάχων· σὺ ἢ τῆτο μέμνησο, ὅταν δὴ σε ἡδὴ ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἱ τε θεασόμενοι ὑμᾶς ἔσονται, καὶ οἱ ἐφόμοι ὑμῶν, καὶ οὗτοι ἐάσοντες ἐξήμας ὑμᾶς ἀγωνίζεσθαι. Καὶ ὁ Αβραδάτης εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Κύρε, χαλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπᾷ με, ὅτι τὰ μὲν τῶν πολεμίων κέραια ἰσχυρὰ ὁρῶ ἀνατενόμενα ὅτι ἄρμασι καὶ παντοδαπῇ στρατιᾷ· ἡμέτερον δ' ἐδὲν ἄλλο αὐτοῖς ἀντιπύεται ἢ ἄρματα· ὥς· ἐγὼ γ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τῆνδε τιμὴν τάξην, ἡχμώμεθα ἂν ἐνθάδε ὦν· οὕτω πολὺ μοι δοκεῖ ἐν ἀσφαλεστάτῃ ^ἦ εἶ). Καὶ ὁ Κύρης εἶπεν, Ἀλλ' εἰ τὰ παρὰ σοι χαλῶς ἔχει, γάρρ' ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἐξήμα τ' πολεμίων τὰ πλάγια ταῦτα ἀποδείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἐμβαλλε

τοῖς πολεμίοις, ἀφαιμαγτόρμα, πρὶν αὖ φεύγοντας τέττας,
 εἰς νεῦ φοβῆ, θεάσῃ· (ταυῦτα δ' ἡμεγαληγόρει, μελλέσσης τ'
 μάχης γήγηας· ἄλλως δ' ἔμαλα μεγαλήγορε· ἦν) ὅταν
 μέντοι τέττας ἰδὼς φεύγοντας, ἐμέ τε ἤδη παρεῖναι νόμιζε, καὶ
 ὄρμα εἰς τὰς ἀνδράς· καὶ σὺ γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις κα-
 κίστοις αὖ χεῖσται, τοῖς δ' μετὰ σαυτῆ, δόξοις. Ἀλλ' εἰς ὅς
 σοι χολή, ὦ Ἀβροδάτα, πάντως πῖρελάσας παρὰ τὰ σαυτῆ
 ἄρματα, πῖρελάσας τὰς σιῦ σοι εἰς τ' ἐμβολίῳ, τῷ μὲν πρῶ-
 τῷ πῖρελάρρειων, ταῖς δ' ἐλπίσιν ἔπικουφίζων. Ὅπως δὲ
 κράτιστοι φονῆαδε τ' ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, φιλονεκίαν αὐτοῖς ἐμ-
 βαλλε· καὶ γὰρ, εὔ ἴδι, ἦν ταῦδε γένηται, πάντες ἐρεῖσι τοιο-
 πὸν μηδὲν εἶ) κερδαλεώτερον δόξῃς. Ὁ μὲν δὲ Ἀβροδάτης
 ἀναβὰς πῖρῆλανε, καὶ ταῦτα ἐποίησ'·

Ὁ δ' αὖ Κύρῳ παρών, ὡς ἐγένετο πρὸς τῷ εὐσπύμῳ, ἐν-
 θα Ἰσαάσας ὅτ' ἡμίσεις ἔχων ἦν τ' Περσῶν ἰππέων, ὀνομα-
 σαι αὐτὸν, εἶπεν, ὦ Ἰσαάσα, νεῦ ὄρεας ἔρχον τῆς σῆς ταχυε-
 γίας· νεῦ γὰρ, ἦν φθάσωμεν τὰς πολεμίας κατακτανόντες,
 ὅσδοις ἡμῖν δόποθανεῖται. Καὶ ὁ Ἰσαάσας ἔπικουφίσας εἶ-
 πεν, Ἀλλὰ περὶ μὲν τῷ ἔξ ἐναντίας ἡμῖν μελήσῃ· τὰς δ' ἐκ
 πλαγίου σὺ ἄλλοις πῖρῆσαι, ὅπως μηδ' οὔτοι χολάζω-
 σι. Καὶ ὁ Κύρῳ εἶπεν, Ἀλλ' ἐπὶ γε τέττας ἐγὼ αὐτὰς ἀπέρχομαι.
 Ἀλλ', ὦ Ἰσαάσα, τόδε μέμνησο· ὅτ' αὖ ἡμῶν ὁ θεὸς νίκη δι-
 δῶ, ἦν π πρὸς μένη πολέμοι, πρὸς τὸ μαχόμενοι αἰεὶ συμβάλλ-
 ωμεν. Ταῦτα εἰπὼν παρήει. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πλοῦρον παρῶν
 ἐρίγητο, καὶ καὶ τὸν ἄρχοντα τῷ ταῦτ' ἄρμάτων, πρὸς τῶτον
 ἔλαξεν, Ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ὑμῖν ἔπικουρήσω· ἀλλ' ὅποταν αἰ-

ἀπαθε ἡμᾶς Ὀπίτημελῆμοις κατ' ἄκρων, τότε καὶ ὑμεῖς πα-
 ρᾶσθε ἅμα ἀφ' ἑβ' πολεμίων ἐλαυνέσθ'· πολὺ γὰρ ἐν ἀσφα-
 λειτέρῳ ἔσεσθε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἐνδοῦ ἀπολαμβανόμενοι. Ε-
 πεί δ' αὖ παριὼν ἐγγύε' ὅπουθεν τῆς αἰμαμαξῶν, Ἀρταγέρ-
 σταν μὲν καὶ Φαρνοῦχον ἐκέλευσεν, ἔχοντας τὴν τε τῆς πεζῆς
 χαλσινοῦ καὶ τὴν τῆς ἵππων, μένειν αὐτοί. Ἐπειδ' αὖν δὲ, ἔφη,
 αἰδάνησθε ἐμοῦ Ὀπίτημελῆμου τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρα, το-
 τε καὶ ὑμεῖς τοῖς κατ' ὑμᾶς ὀπιχειρεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη,
 πρὸς κέρα, ὥσπερ ἀδινέστερον σφάτδιμα γίγνεται, φάλαγγ-
 γα δ' ἔχοντες, ὥσπερ ἰσχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσι μὲν, ὡς ὄρα-
 τε, τ' πολέμων ἵπποις οἱ ἔρχονται· πάντως δ' ἔρχεσθε πρὸς αὐ-
 τὰς τ' τ' χαμῆλων τάξιν, καὶ εὖ ἴσε' ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοιὰς
 τὰς πολέμους θεάσεσθε.

Ο μὲν δὲ Κύρῳ τῷτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν πρὸς
 ὃν Κροῖσος, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῆς πολέμων τ' φά-
 λαγγα, αὐτὸν ἢ αὐτὸς ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπαναλεινόμενα τὰ κέρατα,
 ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μηκέτι ἄνω πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ
 σταθῆναι. Ὡς δ' ἔστησαν πάντες πρὸς τὸ ἔς Κύρου σφάτδιμα
 ὀρώντες, ἐσήμασεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τὰς πολέμους. Καὶ
 ἔτω παροπλίσας τρεῖς φάλαγγες ἐπὶ τὸ Κύρου σφάτδιμα· ἡ μὲν
 μία, καὶ πρῶτον· τὰ δ' ὅτι δύο, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν, ἡ δ' ἡγεῖα
 τὸ εὐώνυμον· ὥς πολὺ φόβον πρῆναι πάσῃ τῇ Κύρου στα-
 τῇ. Ὡς γὰρ μικρὸν πλησίον ἐν μεγάλῳ τετὸν, ἔτω καὶ
 τὸ Κύρου σφάτδιμα πάντοθεν περιείχετο ὑπὸ τῆς πολέμων καὶ
 ἵππευσι, καὶ ὀπλίταις, καὶ πελτοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἀρ-
 μασι, πλὴν ὅπουθεν. Ομοῦ δὲ καὶ ὁ Κύρῳ ἐπὶ πρῶτον

λεν, ἐσράφησαν πάντες ἀντιπαρασώποι τοῖς πολεμίοις· καὶ ἦν
 μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τῷ τὸ μέλλον ὀκνῆν. Ἡνίκα
 δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καμρὸς ἦδη ἔϊ), ὁξῆσχε παλαιάνα, σιωπήχη-
 σε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ ᾧ τῷτο τῷ Εὐναλίῳ τε ἅμα ἐπι-
 λαλάσαν, καὶ ὁξάοίσαται ὁ Κύρῳ, καὶ εὐθὺς μὲν μὲν ἵπ-
 πέων λαβὼν πλαγίοις τὰς πολεμίοις, ὁμόσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην
 σιωμήνῃ· οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ σιωπηταγμῆροι ταχὺ ἐφείποντο,
 καὶ παρὰπύοντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥστε πολὺ ἐπλεονέκταν. Φά-
 λαγγι γὰρ κατὰ κέρας προσέβαλλον· ὥστε ταχὺ ἰχυρὰ φυγὴν
 ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δὲ ἤδετο ὁ Αἰζαγέσης ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κύρῳ, ὁπατίτε-
 ται καὶ αὐτὸς καὶ τὰ εὐώνυμα, παρὰ τὰς καμῆλους, ὥστε
 Κύρος ἐκέλευσεν. Οἱ ᾧ ἵπποι αὐτὰς ἐκ πάνυ πολλὰ ἐκ ἐδέχον-
 το, ἀλλ' οἱ μὲν ἐκφρονες γιγνώμῃροι ἐφύγον, οἱ δὲ ὁξήλλοντο,
 οἱ δὲ ἐνέπηλον ἀλλήλοις. Τοιαῦτα γὰρ πάχουσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ
 καμῆλων. Ὁ ᾧ Αἰζαγέσης συντεταγμένους ἔχων τὰς μὲν ἐαυ-
 τῷ, ταρπητομῆροις ἐπέκειτο τεταγμένῳ· ἐπὶ τὰ ἄρμαλα ᾧ τὰ
 τε καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν
 τὰ ἄρμαλα φεύγοντες ὑπὸ τῷ καὶ κέρας ἐπομένων ἀπέστησκον,
 πολλοὶ ᾧ τέτῃς φεύγοντες, ὑπὸ τῷ αἰρμάτων ἠλίσκοντο.

Καὶ ὁ Αἰζαγέσης δὲ σέκετι ἔμελλεν, ἀλλὰ ἰχυρῶς ἀνα-
 βοήσας, Ἄνδρες φίλοι, ἐπεδὲ μοι, ἐνί, ὁδὸν φειδόμενῳ τῷ
 ἵππων, ἀλλὰ ὁξάματῷ κατὰ πολὺ τῷ κέντρῳ. Σιωξώρ-
 μισαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἄρματλάται· καὶ τὰ μὲν ἄρματα
 ἐφύγεν αὐτὰς εὐθὺς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντα τὰς παρὰ-
 τας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντα. Ὁ δὲ Αἰζαγέσης ἀντικρὺ δὲ αὐ-

τῷ εἰς τὴν τῆς Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· συνεισέβα-
 λον δὲ αὐτοὶ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχότι μὲν
 οὖν καὶ ἄλλοιθι δῆλον, ὥς ὅτι ἔστιν ἰσχυρτέρα φάλαγξ, ἢ
 ὅταν ἐκ φίλων συμμαχῶν ἡθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τούτῳ δὲ εἰδή-
 λωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἐταίροί τε αὐτῶ καὶ ὁμοτράπεζοι συνεισέ-
 βαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἠνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομύοντας πολλὰ σί-
 φει τὰς Αἰγυπτίους, ὥς ἐκκλιναν κατὰ τὰ φύγοντα ἄρματα,
 καὶ τέτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Αβραδάτιν, ἣ μὲν ἐνέβα-
 λον, ἅτε ὁ δυνάμειον ἀφαισώμενοι τῆς Αἰγυπτίων, (ἀφ' οὗ
 μένειν τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν αὐτῶν) τὰς μὲν ὁρδοὺς τῇ ῥύμῃ τῇ
 τῶν ἱππέων παύοντες ἀνετρέποντο, τοὺς δὲ πίπτοντας κατεπύον,
 καὶ αὐτοὺς καὶ ὅπλα καὶ ἱπποὺς καὶ τροχούς. Οὗτοι δὲ ὀφθαλ-
 μοῖσι τὰ δρέπανα, πάντα βίᾳ διεκόπτετο, καὶ ὅπλα καὶ σώμα-
 τα. Ἐν δὲ τῇ ἀδινηγῇ τούτῳ ταραχῇ, ὑπὸ τῆς πᾶσι τοῖς
 σωεσμέων ὁρδοῦν τῶν τροχῶν, ἐκπίπτει ὁ Αβρα-
 δάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν συνεισβαλόντων· καὶ ἔτι μὲν ὀφθαλ-
 μοῖσι, ἀνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, κατεκόπησαν ὅς ἀπέθανον· οἱ δὲ
 Πέρσαι συνεπαπόμενοι, ἣ μὲν ὁ Αβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ
 σὺν αὐτοῖς, ταύτῃ ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένοις ἐφόνδον· ἢ ὅ
 ἀπαθῆς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ ἔτι ἦσαν) ἐχώρου
 ἐνδοτίοι τοῖς Πέρσαις.

Ἐνθα δὲ δεινὴ μάχη ἦν καὶ δοράτων καὶ ξυστῶν καὶ μαχαρῶν·
 ἐπλεονέκτεν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλείους καὶ τοῖς ὅπλοις. Τὰ τε
 γὰρ δοράτα ἰσχυρά τε ὅς μομφα, (ἀ' ἐπὶ ὅν ἐχρυσ) αἱ τε ἀσπί-
 δες πολὺ μᾶλλον ἢ ἡρώων καὶ γέρων ὅς σέγχεσι τὰ σώματα,
 καὶ πρὸς τὸ ὠφελὲς συνεργάζον, πρὸς τοῖς ὁμοῖς ἔσται. Συγ-

κλείσαντες ἐν ταῖς ἀσπίδας ἐχώρουν καὶ ὤσθον. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐκ ἐδύσαντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἄκρας ταῖς χερσὶ τὰ γέγραφα ἔχοντες, ἀλλ' ὅπῃ πόδα ἀνεχρίζοντο παύοντες ἔκ παμόμηναι, ἕως ὑπὸ ταῖς μηχαναῖς ἐγέρνοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνθαῦθα ἦλθον, ἐπαμόντο αὐτοῖς οἱ Αἰγυπτιοὶ ἀπὸ τῶν πύργων· ἔκαστος δὲ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐκ εἰωνοφύγειν ἔτε τις τοξότῃς, οὔτε τις ἀκοντιστῇς, ἀλλ' ἀναβιβασμένοι τὰς μαχαίρας ἠνάγκαζον ἔκ τοξοῦν ἔκ ἀκοντίζων. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν φόνοισι, πολὺς δὲ κτύπος ὅπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ δὲ βοή, τῶν μὲν ἀναγκαλόντων ἀλλήλους, τῶν δὲ ὡδρακελευμένων, τῶν δὲ θεὸς ὀπιθαλαμένων.

Ἐν δὲ τῷ Κῦρῳ δυνάμει τις καὶ ἐαυτὸν παραγίνεται. Ὡς δὲ εἶδε τις Πέρσαις ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἤλπισε τε, καὶ γνῆς ὅτι ἐδοκίμασε αὐτῶν γαίῃ τις πολέμους τὸ εἰς τὸ πρῶτον περὶ ὁδοῦ, ἢ εἰ εἰς τὸ ὅπῃθεν ὡς ἐλάσειεν αὐτῶν, πρᾶγμα γαίῃς ἐπεὶ τοῖς μετ' ἐαυτοῦ, ὡς ἐλάσειεν εἰς τὸ ὅπῃθεν καὶ εἰσπεσόντες πάσι ἀφορῶντας, ἔκ πολλοὺς κατακτείνουσιν. Οἱ δὲ Αἰγυπτιοὶ ὡς ἦσαν, ἐβόων τε ὅτι ὅπῃθεν οἱ πολέμοι, καὶ ἐσέφοντο ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνθαῦθα δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ καὶ ἵππεις. Πεπρωκὸς δὲ τις ὑπὸ τῷ Κύρῳ ἵππῳ, ἔκ πατέρματος πάει εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ· ὁ δὲ ἵππος πληγῇς, σφραδάζων ἀποσείεται τὸ Κῦρον. Ἐνθα δὲ ἔγνω αὐτὸς ὅπου ἄξιον εἶναι τὸ φιλεῖσθαι ἀρχοῦντα ὑπὸ τῶν δαχνομένων. Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόησαν τε πάντες, καὶ περσπεσόντες ἐμάχοντο· ἐώθουν, ἐώθοντο· ἐπαμον, ἐπαμόντο. Καταπεδησας δὲ τις ἀπὸ τῶν ἵππων τῶν τῷ Κύρῳ ὑπορετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ὅπῃ τὸν ἐαυτοῦ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέβη ὁ Κῦρος, κατεῖδε πάντοθεν

ἤδη παλαιομένοις τὰς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑσάσπας ἤδη πρῶτον
 σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι, καὶ Χρυσάνῳ. Ἀλλὰ τότες ἐμβα-
 λῆν μὲν ὁκέπει εἰς εἰς τὴν Φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἐξώθεν δὲ
 τοξοῦν καὶ ἀκοντίζειν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγένετο περικαλῶν
 πρὸς τὰς μηχανάς, ἐδοξεν αὐτῷ ἀναβιῶσαι ἐπὶ πύργον πρὸς
 κρατασκέψασθαι εἴ πῃ καὶ ἄλλοι μὲνοι τῶν πολεμίων καὶ
 μάχιτο. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κρατεῖδε μεσὸν τὸ πεδῖον ἱππῶν, ἀν-
 δρώπων, ἀρμάτων· φερόντων, διωκόντων· κραδόντων, κρατε-
 μένων· μένον δὲ ἔδαμῦς ὁδὸν ἐπὶ ἡδυάτῳ κρατῶν, πρὸς τῶν
 Αἰγυπτίων. Οὗτοι γὰρ ἐπειδὴ ἠπορεύοντο, κύκλω πάντες ποιησα-
 μῆνοι, ὥστε ὁρᾶσθαι τὰ ὄπλα, ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν ἐκείνοις καὶ
 ἐποίησαν μὲν ἑδὲν ἐπὶ, ἐπαχον δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ.

Ἀγαθoὶ δὲ ὁ Κύρῳ αὐτὰς, καὶ οἰκτεῖρων ὅτι ἀγαθοὶ ἄν-
 δρες ὄντες ἀπολύντο, ἀνεχώρῃς τε πάντας ὁδὸν περικαλῶν
 νοῖς, καὶ μάχεσθαι ὁδὸν ἐπὶ εἰς. Πέμπει γὰρ πρὸς αὐτὰς κί-
 ρυκα, ἐρωτῶν πότερος βέλονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπὲρ τῶν
 περικαλῶν αὐτὰς, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκῶντες (εἰ).
 Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Πῶς δὲ ἂν ἡμεῖς σωθῆμεν, ἄνδρες ἀγα-
 θοὶ δοκῶντες (εἰ); Ὁ δὲ Κύρῳ πάλιν ἔλεγεν, Ὅτι ἡμεῖς ὑμῶν
 ὁρῶμεν μόνοις ἐκείνοις καὶ μάχεσθαι θέλοντας. Ἀλλὰ τὸν
 τεύχον, ἔφασαν οἱ Αἰγυπτιοὶ, τί καὶ χαλὸν ἂν ποιεῖντες σωθῆ-
 μεν; Καὶ ὁ Κύρῳ αὖ πρὸς τὸτο εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμάχων
 μηδὲνα περικαλῶντες σωθῆναι, τὰ τε ὄπλα ἡμῖν περικαλῶντες, φί-
 λοι τε γενόμενοι τοῖς αἰρημένοις ὑμᾶς σώσει, εἴδον ἀπολέσθαι.
 Ἀκρίβεις ταῦτα ἐπύθοντο, Ἦν γὰρ γενώμεθα σοὶ φίλοι, τί ἡμῶν
 εἰς ὧς εἰς χεῖρας; Ἀπεκρίνατο ὁ Κύρῳ, Εὖ ποιῶν ἐκείνους πᾶσι.

Επηρώτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι, Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τὸτο εἶπεν ὁ Κύρῳ, Μισθὸν ὑμῖν δοίλω πλείονα ἢ νυνὶ ἐλαμβά-
νετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ἦ· εἰρήνης δὲ γενομένης, τῷ βα-
λομένῳ ὑμῶν μένειν ἥρ' ἐμοὶ χώρην τε δώσω καὶ πόλεις καὶ
γυναικας καὶ οὐκέτας. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν
ἐπὶ Κροῖσον συσρατύνειν, ἀφελεῖν σφίσιν ἐδέηθσαν· (τούτω
γὰρ μόνῳ συγγινώσκεσθαι ἔφασαν) τὰ δ' ἄλλα στωχομο-
λῶντες, ἔδωσαν πίσιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ κα-
ταμεινδυτες τότε, ἐπὶ καὶ νυνὶ βασιλεὺς πιστοὶ λαμβάνουσι· Κύ-
ρος τε πόλεις αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἱ ἐπὶ καὶ νυνὶ πό-
λεις Αἰγυπτίων καλοῦνται, Λάρισσάν τε καὶ Κυλλήνῳ, πα-
ρὰ Κύμῳ, πλησίον θαλάσσης, αἱ ἐπὶ καὶ νυνὶ οἱ ἀπ' ἐκείνων
ἔχουσι. Ταῦτα λαμπραῖα μῆκος ὁ Κύρος, ἥδη σκοταῖος ἀναγα-
γὼν ἐσρατοπεδεύσας ἐν Ευρυδαίροις.

Εν ᾗ τῇ μάχῃ τὸ μὲν πολεμίων Αἰγύπτιοι μόνον εὐδοκίμηζ, τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἰππικὸν κράτιστον ἔδωξεν (ἦ). ὥστε καὶ νυνὶ λαμβάνει ἡ ὀπλισ, ἣν τότε Κύρῳ τοῖς ἰπποῦσι κατε-
σκάσας. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ δρεπανηφόρα ἄεματα· ὥστε καὶ τὸτο ἐπὶ καὶ νυνὶ λαμβάνει τὸ πολεμικὸν τῷ αἰεὶ βασι-
λεύοντι. Αἱ μὲντοι χαμῆλοι ἐφύβαν μόνον τὰς ἰππας, ἐ μὲν-
τοι χαλκισμὸν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἰπποῖς, ἐδὲ αὐταὶ γε ἀπέθνησκον
ὑπὸ ἰππέων· ἐδεῖς γὰρ ἰπποῦ ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμοι μὲν ἔδο-
κε εἶναι· ἀλλὰ γὰρ ἔτε τρέφειν ὁδοῖς ἐθέλει χαλὰς καὶ γα-
δὸς χαμῆλον ὥς ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελετᾷ ὥς πολεμήσων
ἀπὸ τέτων. Οὕτω δὲ ἀπολαβοῦσα πάλιν τὸ ἑαυτῶν γῆμα,
ἐν ταῖς σκευοφόροις λαβήγουσι. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κύρῳ, δει-

πυροποιστοῦμενοι ἐ φυλακῆς κατεκτεστοῦμενοι, ὥσπερ ἑδεῖ, ἐκ-
μήθυσαν.

Κροῖστος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεσιν ἔφθυγε αὖν τῇ στρα-
ματι· τὰ δ' ἄλλα φύλα ὅποι ἐδύνατο προσωπάτω ἐν τῇ νυκτὶ
τ' ἐπ' οἶκον ὁδὲ ἔκθετος ἀπεχώρη. Επεὶ δὲ ἡμέρα ἐγγέτο, εὐ-
θὺς ἐπὶ Σάρδεϊς ἦγεν ὁ Κῦρος. Ὡς δ' ἐγγέτο πρὸς τὰ τεῖχη
τῇ ἐν Σάρδεσιν, τὰς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλὼν πρὸς τὸ τεί-
χος, καὶ κλίμακας ἀρροκιδιάζετο. Ταῦτα δ' ποιῶν καὶ τὰ λοιπὰ
μύηται (δοκῶντα ἔϊ) τῶν Σαρδιανῶν ἐρύματα, τ' ὁπλίταις νυκτὸς
ἀναβιάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσης. Ἠγήσατο δ' αὐτοῖς ἀπὸ
Πέρσης, δῆλος γεγενημένος τῷ ἐν τῇ ἀκροπόλει πρὸς φρεσίν, καὶ
καταμεμαθηκὺς καταβασὶν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀνάβασιν πρὸς
αὐτὴν. Ὡς δ' ἐγγέτο τὸτο δῆλον ὅτι εἶχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὲ
ἔφθυγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τευχῶν ὅπῃ ἠδυνάτο ἔκθετος. Κῦ-
ρος δ' ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσὶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀρήγγειλεν ἐκ
τῆς τάξεως μηδὲνα κινεῖσθαι. Ὁ δ' Κροῖστος κατακλεισμένος ἐν
τοῖς βασιλείοις, Κῦρον ἐβόα· ὁ δ' Κῦρος τὴν μὲν Κροῖστον φυ-
λακῆς κατέλειπε, αὐτὸς δ' ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχθρὴν ἀκρῇ,
ὡς εἶδε τὰς μὲν Πέρσης φυλάσσοντας τὰ ἄκρα ὥσπερ ἑδεῖ, τὴν
δ' τῶν Χαλδαίων ὄπλα ἔρημα, (καταδεδοσμένηκερ γὰρ ἀεπασ-
σομενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐθὺς συνεχώλεσεν αὐτῶν τὰς ἀρχι-
τας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπέναι ἐκ τῆς στρατιᾶς τὰς τάξεις.
Οὐ γὰρ αὖν, ἔφη, ἀναρχομένη πλεονεκτεῖντας ὁρῶν οὕτω ἀτακ-
τοιῦται. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ὅπισθαδε ὅτι παρροκιδιάζομεν
ἐγὼ ὑμᾶς αὖν ἱμοὶ συστρατοδρομοῦσι πᾶσι Χαλδαίοις μαχ-
εῖσιν ποιεῖν· νῦν δ' ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἦν τις καὶ ἀπὸ-

σιν ὑμῖν κρείττων ἐντύχη. Αἰέσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδει-
σαν τε καὶ ἰκέτους παύσασθαι ὀρχόμενον, καὶ τὰ χεῖματα
πάλυτα ἀποδώσειν ἔφασαν. Οὗ δὲ εἶπεν ὅτι ὁδοὺ αὐτῶν δέοι-
το· Ἀλλ' εἰ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, ἀπό-
δοτε πάλυτα ὅσα ἐλάβετε τοῖς ἀγαφολάξαισι τὴν ἄλυσιν. Ἡ
γὰρ αἰσθάνονται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὐ-
τακτοὶ γενόμενοι, πάλυτα μαι χαλῶς ἔξει. Οἱ μὲν δὴ Χαλ-
δαῖοι οὕτως ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευεν ὁ Κύριος· καὶ ἔλαβον οἱ
πειδόμενοι πολλὰ καὶ πλουτοῖα χεῖματα· ὁ δὲ Κύριος χα-
ταστρατοπεδώσας τοὺς ἑαυτοῦ ὅπου ἐδόκει τὸ ὑπερηδύτατον εἶ-
ναι τῆς πόλεως, μένειν ὅτι τοῖς ὅπλοις ἠρήγγειλε καὶ δρι-
στικοῖσιν.

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευεν αὐτὰς τὸν Κροῖσον.
Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κύριον, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τέτο γὰρ
ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ ἀπὸ τῆς δίδωσί σοι, καὶ ἐμοί, παρσαγορεύει.
Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπείγεσθαι ἄνθρωποι ἐσμέν ἀμφοτέρω.
Αἰετς, ἔφη, ὦ Κροῖσε, αἶψά μοι ἐξηλίσσαις συμβεβηκότα;
Καὶ βελτίμενον γὰρ ἂν, ἔφη, ὦ Κύριε, ἀγαθὸν τι σοι εὐρεῖν· τῆ-
το γὰρ ἂν οἶμα ἀγαθὸν καὶ μοι γενέσθαι. Ἀκυσον τοίνυν, ἔφη, ὦ
Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τὰς στρατιώδας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολ-
λὰ κεκαθιδυκυκίτας, καὶ νῦν νομίζοντες πόλιν ἔχειν τὴν πλεσιω-
τάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μετὰ Βαβυλῶνα, ἀξιῶ ἀφελήσθαι τὰς στρα-
τιώτας. Γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι εἰ μή τινα κρατὸν λήψονται τὸ
πόσιον, ἐδωλήσομαι αὐτὰς πολὺν χρόνον πειδομένους ἔχειν.
Δικωπέσσω μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφῆμαι τὴν πόλιν ἐβέλομαι· τίω
τε γὰρ πόλιν νομίζω ἅμα ἀγαφθαρήναι, ἐν τε τῇ ἀεπαγῇ εὐ

οἶδ' ὅτι οἱ πονηροὶ πλεονεκτῆσιν αὖν. Αὐτίς τ' αὖτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ' ἐμέ, ἔφη, ἔασον λέξαι περὶ ἐς αὖν ἐγὼ Λυδῶν ἐθέλω, ὅτι ἀγαπῶμαι καὶ σὲ μὴ ποιῆσαι ἀρετῇ, μηδὲ εἶσαι ἀφθιμότητι πᾶσι καὶ γυναιξί. ὥστε μέν σοι ἀντὶ τέτων ἢ μὲν πρὶν ἐόντων Λυδῶν ἔσεσθαι πᾶν ὅ, τι χαλὸν καὶ χρυσοῦν ἔστι ἐν Σάρδεσιν. Ἦν γὰρ ταῦτα ἀκούσων, οἶδ' ὅτι ἄξιους πᾶν ὅ, τι ἐστὶν ἐνθάδε χαλὸν κτήματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ ὁμοίως ἐς νέωτα πολλῶν καὶ χαλῶν πάλιν σοι πλήρης ἢ πόλις ἔσται. Ἦν δὲ ἀγαπᾶσθαι, καὶ αἱ τέχναι σοι, αἵ πηγάς φασὶ τῶν χαλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι ἔσονται. Ἐξεστὶ δὲ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἐπὶ τῷ περὶ τὴν ἀρετῆς βελούσθαι. Πρῶτον δὲ, ἔφη, ἐπὶ τὰς ἐμούς θησαυροὺς πέμπε, καὶ περὶ ἀγαμέμνονος οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῶν ἐμῶν φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὲ ἅπαντα ἔτι σιωπῆσαι ποιεῖν ὁ Κῦρος, ὥσπερ ἔλεξεν ὁ Κροῖσος.

Τὰ δὲ δὲ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς ἀποδέθηκε τὰ ἐν τῷ ἐν Δελφοῖς χρησμεῖον. σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάντοτε περὶ ἀρετῆς ὁ Απόλλων, καὶ σὲ πάντα ἐκείνῳ περὶ μένον περὶ αἴαν. Εὐχολομῶ δ' αὖν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἔτις ἔχειν μεν δὲ πάντα ταῖς ἀντιῶν εὐδὺς ἐξ ἀρετῆς περὶ αἴαντων περὶ αἴαντων. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κῦρ, δίδασκε. πάντοτε περὶ ἀρετῆς λέγεις. Ὅτι περὶ αἴαντων μὲν, ἔφη, ἀμελήσεις ἐξωτῶν τὴν θεὸν εἰς πὶ ἐδεόμην, ἀπειρώμεν αὐτὸς εἰ δύναται ἀληθεύειν. Τῶτο δ' ὅτι μὴ ὅτι ὁ θεός, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώποι χαλὰ καὶ χρυσοῖ, ἐπειδὴ γινώσκον ἀπιστέμενοι, καὶ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστέμενους. Ἐπεὶ μέντοι ἐγὼν καὶ μόλα ἀποπαῖς ἐμὴ ποιῶντος, καὶ περὶ αἴαντων Δελ-

φῶν ἀπέχοντος, ἔγω δὲ πέμπω περὶ παίδων. Ο δὲ μοι τὸ μὲν
 παρῶτον ἐδὲ ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δὲ ἐγὼ πολλὰ μὲν πέμπων ἀνα-
 θήματα χερσὶ, πολλὰ δὲ δαχτυλοῖς, πᾶμπολλα δὲ θύων, ὅτι-
 λατάμην ποτὲ αὐτὸν, ὡς ἐδύκεν, τότε δὴ μοι ἀποκρίνεται ἐρω-
 τῶντι τί ἂν μοι ποιήσωντι παῖδες γήρουντο· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι ἔσονται.
 Καὶ ἐγήρουντο μὲν, (ἐδὲ γὰρ ἐδὲ τῆτο ἐψεύσατο) γενόμενοι ἃ ἐδὲν
 ὦνσαν. Ο μὲν γὰρ, κωφὸς ὢν διετέλε· ὁ δὲ, ἄριστος γενόμενος,
 ἐν ἀκμῇ τῇ βίου ἀπώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τοὺς
 παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν
 ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέσταια ἀγατελέσσαιμι· ὁ δὲ μοι
 ἀπεκρίνατο, ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ,
 ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ. Εγὼ δὲ ἀκούσας τὴν μαντείαν
 ἠδῆ· ἐνόμζον γὰρ τό γε ῥᾶςόν μοι αὐτὸν παρσάξοντα, ἃ εὐ-
 δαιμονίαν δίδοναι. Ἄλλοις μὲν γὰρ γινώσκων τὴν μὲν οἶον τ' εἶ),
 τὴν δὲ ἑ· ἑαυτὸν δὲ ὅτις ὅτι, πάντα τινὰ ἐνόμζον ἀνθρώπων εἰ-
 δέναι. Καὶ τ' μετὰ ταῦτα δὴ χεῖρον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐ-
 δὲν ἐνεχάλομαι μὲν τ' τῇ παίδος θάνατον ταῖς τύχαις. Ἐπειδὴ δὲ
 ἀνεπέσθην ὑπὸ τῇ Ασυρίᾳ ἐφ' ὑμᾶς στρατεύεσθαι, εἰς πάν-
 τα κίνδυνον ἦλθον· ἐσώθην μὲντοι ὁδὸν χαλκὸν λαβὼν. Οὐκ
 αἰτιώμαι δὲ ἐδὲ πᾶδε τ' θεόν. Ἐπεὶ γὰρ ἔγνω ἑμαυτὸν μὴ ἰχα-
 νὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺ τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς
 καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νυνὶ δὲ αὖ πάλιν ὑπὸ τε πλάτῃ τῇ πρῶτος
 ἀγαθρυστόμην, καὶ ὑπὸ τῇ δεινότητι μου παρσάτῃ γε-
 νέσθαι, καὶ ὑπὸ τῇ δώρων ὢν ἐδίδουσί μοι, ὅτι ὑπὸ ἀνθρώπων,
 οἱ με κολλαδύοντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ ἐθέλοιμι ἄρχαι, πάντες
 αὖ ἐμοὶ πείθοντο, καὶ μέγιστος αὖ εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιού-

των δὴ λόγων ἀναφυσόμενον, ὡς εἶλοντό με πῶδ' ὅτε οἱ κύκλω βασιλεῖς πρὸς αὐτὸν ἔ' πολέμου, ὑπεδεξάμην τὴν στρατήγιαν, ὡς ἰκανὸς ὢν μέγιστος γηρίαδ'. ἀγνοῶν ἄρα ἑμαυτὸν, ὅπσοι ἀντιπολεμῶν ἰκανὸς ὦμι' (ἔ'), πρῶτον μὲν ἐκ θεῶν γενονότι, ἔπειτα ὃ ἀπὸ βασιλείων πεφυκότι, ἐπέβη δ' ἐκ πατρὸς ἀρετὴν ἀσκήντι. τῆς δ' ἐμῆς προσόουσι ἀκούων τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλδύθερον γενέας. ταῦτ' οὖν ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τ' δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ', ἔφη, ὦ Κύρε, γινώσκω ἤ ἑμαυτόν· σὺ δ' ἐπὶ δοκεῖς ἀληθύνειν τ' Ἀπόλλω, ὡς εὐδαίμων ἔσομαι γινώσκων ἑμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τῆτο, ὅπ' ἄρες' εἴναι μοι δοκεῖς εἰκάζουσι τῆτο ἐν τῇ πύρροντι. ἔ γ' οὐ δύνασαι ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κύρης εἶπε, Βαλλύ μοι δὸς πρὸς τῆτα, ὦ Κροῖσε· ἐγὼ γάρ σε ἐνοῶν τ' πρῶτον εὐδαιμονίαν, οἰκτείρω τέ σε, καὶ δαπνίζωμεν ἤδη γυναικὶν τε ἔχειν, ἢ εἶχες, καὶ τὰς θυγατέρας, (αἰνέω γάρ σοι ἔ') καὶ τὰς φίλους, καὶ τὰς θεράποντας, καὶ τράπεζαν σὺν οἷα πρὸς ἐξῆτε· μάχης δὲ σοι ἔ' πολέμους ἀφαιρῶ. Μαὶ Δία μηδὲν τοῖνυν, ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἐπὶ βελδύε δαπνίζεαι πρὸς τ' ἐμῆς εὐδαιμονίας· ἐγὼ γ' οὐκ ἔδωκα σοι λέγων, ἢν ζωῶμαι μοι ποιήσης ἀλλὰ σὺ λέγεις, ὅτι ἢν ἄλλοι τε μαχαριωπάτω ἐνόμιζον (ἔ') βιοτῶν, καὶ ἐγὼ συνεγίνωσκον αὐτοῖς, ζωῶμαι καὶ ἐγὼ καὶ ἔχων ἀφάρξω. Καὶ ὁ Κύρης εἶπε, Τίς δὴ ὁ ἔχων ζωῶμαι τ' μαχαρίαν βιοτῶν; Ἡ ἐμὴ γυνή, ἔπειτα, ὦ Κύρε· ἐαῶν μὲν γ' οὐκ ἀγαθῶν καὶ τῆς μαλακῆς καὶ εὐφροσυνῶν πατρὸς ἐμοὶ τὸ ἴσον μετεῖχε· φρογνίδων ὃ ὅπως ζωῶμαι ἔσαι, ἔ' πολέμους καὶ μάχης ὁ μετῶν αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ χαλσιπιδιάζειν, ὥστε ἐγὼ ἢ ἐφίλουν μάλιστα ἀνθρώπων· ὥστε τῇ Ἀπόλλωνι ἄλ-

λα μοι δοκῶ χρησθήρια ὀφειλήσεν. Ακύντας ὃ Ὀκύρως τὰς λό-
γοις αὐτῶν, ἐθαύμασε μὲν τὸ εὐθυμίαν· ἤγελο δὲ τολαιπὸν ὅποι ἔ-
αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτ' ἄρα καὶ χρησίμων τι νομίζων αὐτὸν (ἦ), εἴτε
καὶ ἀσφαλέςερον ἔστωι ἡγέμενος. Καὶ τότε μὲν ἔστωι ἐκοιμήθη.

Τῇ δὲ ὑπερβία χαλέσας ὁ Κύρως τὰς φίλους καὶ τὰς ἡγε-
μόνας τῆ στρατιάς, τὰς μὲν αὐτῶν ἔπαξε τοὺς θυσαν-
εὺς πᾶσαλα μολύνειν, τοὺς δὲ ἐκέλευεν, ὅποσα παρὰ αὐτοῖς
Κρηῖσθαι χρήματα, πᾶσιν μὲν τοῖς θεοῖς ὀξελεῖν ὅποια αὖ
ἔτι μᾶλλον ὀξηγῶνται, ἔπειτα τὰ ἄλλα χρήματα πᾶσα-
λα μολύνειν, ἐν ζυγίστραις σήσαντας ἐφ' ἀμάξων ὀπισθοάσασθαι,
καὶ ἀφαιρῶντας τὰς ἀμάξας κομίζειν ὅποις αὖ αὐτοὶ πο-
ρεύοιτο· ἵνα ὅποι καμρὸς εἴη, ἀφαιρῶντο ἐκαστοὶ τὰ ἄξια.
Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν·

Ὁ δὲ Κύρως χαλέσας πᾶσι τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴ-
πατέ μοι, ἔφη, ἰώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάτιω; θαυμάζω
γάρ, ἔφη, ὅτι πᾶσι γαμίζων ἐφ' ἡμᾶς, νυνὶ πᾶσι φάινεται.
Τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο ὅτι, ὃ δέσπο-
τα, ἐξ ἧς, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἄρμα εἰς τὰς
Αἰγυπτίους· οἱ δὲ ἄλλοι, πλὴν τῶν ἐταίρων αὐτῶν, ὀξέκλιναν,
ὡς φασιν, ἐπεὶ τὸ σίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ νυνὶ γο, ἔφη,
λέγε) αὐτῶν ἡ γυνὴ, ἀνελομένη τὸ νεκρὸν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν
ἀρμάμαξαν, ἐν ἧς αὐτὴ ὤχεϊτο, πᾶσαλα κομίζουσα αὐτὸν ἐν-
θάδε πη πρὸς τὸ Πακτωλὸν ποταμόν. Καὶ τὰς μὲν εὐνέχας ἔ-
τὰς θεράποντας αὐτῶν ὁρῶντας φασὶν ὅτι λόφος πινὸς θῆκεν πᾶ-
σι περὶ τὰς πύλας τὴν γυναικα λέγουσιν ὡς κείνηται χαμαὶ, κε-
κοσμηκῆσα οἷς εἶχε τὸ ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἔχουσα ὅτι

ταῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρ ὅ ἐπαύσατο ἄρα τ' ἡμ-
 ρῶν, καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας ὑπὲρ τὸν ἵππον, λαβὼν χλίοις ἱπ-
 πέας ἤλαυνεν ὑπὲρ τὸ πάθος. Γαδάταν δ' ὁ Γωβρύας ἐκέλευ-
 σεν ὁ, πὶ δυνάμιντο λαβόντας χαλὸν κόσμημα αἰσθρὶ φίλῳ καὶ
 ἀγαθῷ τετελευτηκότῃ, μεταδιδώκειν· ὁ ὅστις εἶχε τὰς ἐπομβρίας
 ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους, εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρὸς αὐτὸν
 πολλὰ ἐλαμύνειν ὅποι ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ἔντα, ὡς ὅσποτα-
 γείη τῷ Αβραδάτῃ.

Επεὶ δ' εἶδε τὴν γυναικὰ χαμαὶ καθευδύμεν καὶ τὸ νεκρὸν
 κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ὑπὲρ τῷ πάθει, ὁ εἶπε, Φεῦ ὦ ἀγαθὴ καὶ
 πιστὴ ψυχὴ, οἷχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς· καὶ ἅμα ἐδεξέετο αὐτὸν,
 καὶ ἡ χεὶρ τῆ νεκρῆς ἐπηκαλέσθη· ἀποκέκοιτο γὰρ κοπιὴ ὑπὸ
 τῷ Αἰγυπτίῳ. Ο δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἐπὶ μᾶλλον ἠλγισε· καὶ ἡ
 γυνὴ δ' ἀνωδύνατο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τῆς Κύρου ἐφίλη-
 σέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν πρὸς αὐτὴν ἤμισε· καὶ εἶπε,
 Καὶ ἄλλα τοι, ὦ Κύρε, οὕτως ἔχει. Ἀλλὰ τί δεῖ σε ὁρᾶν;
 Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ ἔχ' ἡκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ ὁ
 ἀπὸ σέ, ὦ Κύρε, ὄσθ' ἐν ἦπτον. Ἐγὼ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ δε-
 κελυόμην αὐτῷ· ἔγω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιός λογ' φα-
 νείη· αὐτὸς τε οἶδ' ὅτι ὅσ' ἐν τῷ ἐνενόει ὁ, πὶ πείσοιτο, ἀλλὰ
 τί ἂν σοι ποιήσας χαρίσασθαι. Καὶ γὰρ αὖτις, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμ-
 πτως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ πρὸς αὐτὸν καθευδύμενη, ζῶσα πρὸς αὐτὸν
 μετὰ. Καὶ ὁ Κύρως χερόνιον μὲν τινα σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπει-
 τα δ' ἐφθέγγετο, Ἀλλ' ἔστος μὲν δὴ, ὦ γύναι, ἔχ' ἡ γὰρ τὸ χάλλιστον
 τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δ' ἐλαβῆσα τοῖσδε ὑπὸ ἀσπίδι
 αὐτὸν τοῖς πῦρ ἐμῷ· (παρὶ μὲν δ' ὁ Γωβρύας ὁ ὁ Γαδάτας πολλῶν

ἢ καλὸν κόσμον φέροντες) ἔπειτα δὲ ἔφη, ἴαθι ὅτι ἐδὲ τὰ ἄλλα
 ἄπιμος ἔσαι, ἀλλὰ ἢ τὸ μνήμα πολλοὶ χώσασιν ἀξίως ὑμῶν,
 ἢ ἐπισφραγήσῃ αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δ', ἔφη,
 ἐκ ἔρημος ἔσαι, ἀλλ' ἐγὼ σε ἢ σωφροσύνης ἕνεκα ἢ πάσης δρε-
 τῆς ἢ τᾶλλα τιμήσω, ἢ συστήσω ὅστις δῖποκομῶ σε ὅποι αἶν αὐτῇ
 ἐθέλης· μόνον, ἔφη, δῆλωτον πρὸς ὄντινα χρῆζεις κομματιῶσαι.
 Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ γάρρῃ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐμὴ σε κρύ-
 ψω πρὸς ὄντινα βάλωμαι ἀφικέας.

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆει, χαλκοκτείρων τινὲς τε γυναι-
 χα, οἷου ἀνδρὸς σεργίτο, καὶ τ' ἄνδρα, οἷαν γυναιχά χατα-
 λιπὼν σκέτ' ὄψατο. Ἡ δὲ γυνὴ σὺν μὲν εὐνέχῳς ἐκέλευσεν
 δῖποσιῶσαι (ἕως αἶν, ἔφη, τίνδε ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλο-
 μαι) τῇ δὲ τρυφῇ εἶπε παραμυθεῖν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπει-
 δαὶν δῖποθῆναι, παρειαλύψαι αὐτῇ τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἐνὶ
 ἱματίῳ. Ἡ δὲ τρυφὸς πολλὰ ἐκέτ' ὄντα μὴ ποιεῖν τῆτο, ἐπεὶ
 σὺδ' ἐν ἥνυε, καὶ χαλεπαίνουσιν ἑώρα, ἐκάθῃτο κλαίονσα.
 Ἡ δὲ ἀκινάκῳ πάλαι παρειακυασμένη, σφάθῃ ἐαυτῇ,
 καὶ ἐπιτεῖσα ἐπὶ τὰ σέρνα τῷ ἀνδρὸς τινὲς ἐαυτῆς κεφαλῇ
 ἀπέκτετο. Ἡ δὲ τρυφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ παρειαλύ-
 πῃν ἄμφω, ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέσελλεν. Ὁ δὲ Κῦρ', ὡς
 ἤδετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεὶς, ἵεται εἰς διώαιτο
 βοηθῆσαι. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι, ἰδόντες τὸ γεγνημένον, τρεῖς ὄντες,
 ἀπασάμενοι καὶ κείνοι τὴν ἀκινάκα, δῖποσφάθῃ, ἔπερ ἔταξεν
 αὐτοὺς ἐσηκότες. Καὶ νῦν τὸ μνήμα μέχρι τῶ νῦν τῷ εὐ-
 νέχῳ κεχῶσθαι λέγεται καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἀνω σήλῃ, τῷ ἀν-
 δρὶ καὶ τῆς γυναικὸς ἐπιγεγραφθαι φασὶ τὰ ὀνόματα, Σύ-

εἰα γράμματα· καὶ τῷ δὲ ^ἦεἰ) πρὸς λέγουσι σήλας, καὶ ὅπως
γράφῃαι, ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ο δὲ Κύρου, ὡς ἐπιη-
σάσῃ τῷ πάτρῃ, ἀγαθὸς τε πλὴν γυμνασίου καὶ χατολοφυρά-
μυθῳ ἀπῆκε· καὶ τούτων μὲν ἡ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχαιεν
πάντων τῶν χαλῶν, καὶ τὸ μνημεῖον ὑπομέγετες ἐχάσθη, ὡς
φασιν.

Εκ τῷ τάτῃ σασιάζοντες οἱ Κᾶρες καὶ πολεμῶντες πρὸς ἀλ-
λήλους, ἅτε τὰς οἰκῆσεις ἔχοντες ἐν ἐχυρῶν χωρίοις, ἐχάτεροι
ἐπεγαλῶντο τῷ Κυρῷ. Ο δὲ Κύρος αὐτοὺς μένων ἐν Σάρδεσι μι-
χραῖς ἐποίειτο ὥς κριὰς, ὡς τῷ μὴ παιδομαρτυρῶν ἐρείψῃαι τὰ τέχνη
Αδύσιοι δὲ ἄνδρα Πέρσῃ, καὶ τὰλλα ἐκ ἀφροσύνης ἐπὶ δόλοισιν,
καὶ πάννυ δὴ εὐχαριν, πέμπει ἐπὶ τῷ Καρίῳ, στρατὸν δούς· καὶ
Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάννυ παρὰ δούμῳ αὐτῷ συνεστράτευον.
Ὡς ἔνεχα ἐπὶ ἐπεμπε πώποτε Πέρσῃ σὺν ἱεράπῃ ἔτε Κίλικας
ἔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἤρχοντο αὐτῷ αἰεὶ οἱ ὅπαιτοι βασιλεύον-
τες· διαμὸν μέντοι ἐλάμβανον, ὥς στρατίαις, ὅποτε δέοιτο, ἐπιγ-
γελλεν αὐτοῖς. Ο δὲ Αδύσιος ἄγων τὸ στρατὸν ὅτι τῷ Κα-
ρίῳ ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρίων πρῆσαν πρὸς αὐ-
τὸν, ἔτοιμοι ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τέχνη, ὅτι χαλῶν τῷ ἀντιστασια-
ζόντων. Ο δὲ Αδύσιος πρὸς ἀμφοτέρους ταυτὰ ἐποίει· δι-
καιοτέρῳ τε ἔφη λέγειν τούτους ὁποτέρους ἀγαλέοιτο, λαθῶν
τε ἔφη δὲ τὴν ἐνδοτίους φίλους σφᾶς ἡγομαίνεσθαι, ὡς δὴ οὕτω
μᾶλλον ὅπαιτοι ἀποδυσκοῦναι τοῖς ἐνδοτίοις. Πιστὰ δὲ ἦν
ἡμέτεροι, καὶ τὴν μὲν Κᾶρες ὁμοῦσαι ἀδύλως τε δεῖσθαι καὶ
τὰ τέχνη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῷ Κυρῷ καὶ Περσῶν· αὐτοὺς δὲ
ὁμοῦσαι θέλει ἀδύλως ἵεναι εἰς τὰ τέχνη, ὥς ἐπ' ἀγαθῷ τῷ δεχο-

μύμων. Ταῦτα ὁ ποιήσας, ἀμφοτέρους λάθρα ἐξατέρων νύκτωρ
 σιωπῆτο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐν ταύτῃ εἰσῆλθοι εἰς τὰ τείχη, καὶ
 πρὸς αὐτὸν τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. Ἀμα ὁ τῇ ἡμέρᾳ κατε-
 ζόμενος εἰς τὸ μέσον σιῶν τῇ στρατιᾷ, ἐβάλετο ἐξατέρων τοὺς
 ὀπλημαίους. Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἠχθέοντο, νομίζον-
 τες ὅτι παρὰ τοῦ ἀμφοτέρου. Οἱ μὲντοι Ἀδύσιος ἔλεξε τοιαύτῃ,
 Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥμοσα ἀδύλως εἰσεῖναι εἰς τὰ τείχη, ὥστε ἐπ'
 ἀγαθῷ ἢ δεινῷ. Εἴπερ ἔνθα ὁποτέρους ὑμῖν, νομίζω
 ὅτι κακῶς εἰσεληλυθῆναι Κερῶν· ἦν δὲ εἰσῆλθαι ὑμῖν ποῖον καὶ
 ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέροις τῷ γῆν, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγα-
 θῷ πρῆναι. Νῦν ὁ γὰρ ἀπὸ τοῦδε τῇ ἡμέρᾳ θαμνίζονται τε
 ἀλλήλους φιλικῶς, ἐργάζονται τε τῷ γῆν ἀδελφῶς, δίδοναι τε τέκ-
 να καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων· ἦν ὁ γὰρ ταῦτα ἀδικεῖν τις
 θαλασσίῃ, τέτοις Κύρῳ τε ὥστε ἡμεῖς πολέμοι ἐσόμεθα. Ἐκ τούτου
 πύλαι μὲν ἀνεωγμέναι ἦσαν τῶν τειχῶν, μεσὰ δὲ αἱ ὁδοὶ πορθεύ-
 ομεναι παρ' ἀλλήλους, μεσὺ δὲ οἱ χώροι ἐργαζομένων· ἑορταὶ δὲ
 κοινῇ ἦγον, εἰρήνῃς δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλέα ἦν. Ἐν τούτῳ
 ἦσαν οἱ παρὰ Κύρῳ, ἐρωτῶντες εἰ τι στρατιᾶς περὶ τοῦδε ἢ μη-
 χρησιμῆσαν· ὁ δὲ Ἀδύσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ πρῶτῃ ἔχεν ἀλ-
 λαχόσε στρατιᾷ· καὶ ἄμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στρα-
 τῆμα, φεγγῆς ἐν ταῖς ἡμέραις καὶ ἀλιπὸν. Οἱ δὲ Κερῶν ἐκέ-
 ταιον μένειν αὐτόν· ἐπεὶ δὲ ἐκ ἡμελῶν, ἐπεμψαν πρὸς τὸν Κύ-
 ρον, δέοντοί τε πέμψαι Ἀδύσιον σφίσι σατραπῆν.

Οἱ δὲ Κύρῳ ἐν τούτῳ ἀπεσάλκεν Ὑστάσπην, στρατῆμα ἄγον-
 τα παρὰ Φρυγίαν πρὸς τοὺς Ἑλλάσποντον. Ἐπεὶ δὲ ἦκεν ὁ Ἀδύ-
 σιος, μετὰ γὰρ αὐτὸν ἐκάλειν ἦτορ ὁ Ὑστάσπης πρὸς αὐτόν, ὅπως

μᾶλλον πείθονται τῇ Ἰστιάσῃ, ἀκούσαντες ἄλλο στρατόμα
 πορσιόν. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκῶντες, πολ-
 λαὶ δὲ δόντες δῶρα, διεπράξοντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τείχη βαρβά-
 ρας μὴ δέχεσθαι, διασπῶν ὃ δαποφέρειν, ἔς στρατοῦν ὅπῃ Κῦρος
 ἐπαγγέλλοι. Οὐδὲ τὸ Φρυγῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὰς μὲν ὡς
 κατέβησαν τὰ ἐρυμνὰ καὶ ἐπὶ πεισύνῃ, καὶ πρὸς ἡγήγελλας ἔτι
 ἐπεὶ ὃ ἀφίσταντο αὐτῶν οἱ ὕπαρχοι, ἔρημῳ ἐγένετο, τελευ-
 τῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ἰστιάσῃ, ἐπὶ τῇ Κύρῃ δίκη. Καὶ ὁ Ἰστιά-
 σῃς καταλιπὼν ἐν ταῖς ἀκραις ἰσχυρὰς Περσῶν φρεσὶς, ἀπὴν
 ἄγων σὺν τοῖς ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλὰς ἰπώεας καὶ πελτα-
 σάς. Οὗ Κῦρος ἐπέσπελλε Ἀδουσίῃ, συμμίσχοντα πρὸς Ἰστιά-
 σῃν, οὗ μὲν ἐλθόντες Φρυγῶν τὰ σφέτερα, σὺν τοῖς ὅπλοις
 ἄγειν· τὸς δὲ ἐπιθυμήσαντας πολεμεῖν, τέτων ἀφελόμενος τὸς
 ἰπώεας ἔς τὰ ὅπλα, σφειδόντας ἔχοντας πάντας κελδοῖεν ἑπεσθαι.
 Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Κῦρος ὃ ὠμέατο ἐν Σάεδεσιν, φρουρὰν μὲν πεζῶν κατα-
 λιπὼν πολλὰ ἐν Σάεδεσι, Κρηῖσι δὲ ἔχων, ἄγων δὲ πολλὰς
 αἰμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χερμάτων. Ἦκε ὃ καὶ ὁ Κρη-
 σῶς γεγραμμένα ἔχων ἀκλειδῶς ὅσα ἐν εἰρήσῃ ἦν τῇ αἰμάξῃ
 καὶ διδὼς τῇ Κύρῃ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχων, ὦ
 Κύρε, εἴσῃ τὸν τε ὀρθῶς δαποδόντα ἂν ἄγῃ, καὶ τὸ μὴ. Καὶ ὁ Κῦ-
 ρος ἔλεξεν, Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε, πρὸς αὐτῶν· ἐμοι-
 γε μέντοι ἄξιόν ἐστι τὰ χερμάτια οἷός ἐστι καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιόν ἐστι· ὥστε
 ἢν τι καὶ κλέψωσι, τὰ ἑαυτῶν κλέψον. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων,
 ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἀρχαῖσι, ὅπως εἰδῆεν τὸ
 ἐπὶ τῶν οἷον τῶν σῶα αὐτοῖς δαποδοῖεν, οἷον μὴ. Ἦκε ὃ καὶ Λυ-

δὼν ἔς μὲν ἑώρθε χαλλωπιζόμενες καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἄρ-
μασι, καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ, τι ὄντο αὐτῶ χαριεῖσθαι,
τέττας μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις· ἔς ᾧ ἑώρθε ἀχαρίστως ἐπομένους, τῆς
μὲν ἵππων αὐτῶν παρέδωκε Πέρσας τοῖς περσέσιν συστράτου-
σάμενοις, τὰ δὲ ὅπλα κατέκαυσεν· σφενδόνας δὲ καὶ τέττας
ἠνάγκασεν ἐχρίσας ἔπεισθαι. Καὶ πάντας δὲ τῆς ἀόπλης τῇ ὑπο-
χειρίων γυρομένων σφενδονῶν ἠνάγκαζε μελετᾶν, νομίζων
τῆτο τὸ ὅπλον δουλικιώτερον εἶναι· σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ δυνάμει
μῖλλα ὅσον ἔνθα ἰχυρῶς ὠφελῶσι σφενδονῆται παρόντες· αὐτοὶ
ᾧ κατ' ἑαυτὰς ἐσθ' ἂν οἱ πάντες σφενδονῆται μένειαν πάνυ ὀλί-
γοις ὁμοσεῖ ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

Περσίων δὲ πλὴν τῶν Βαβυλῶν, καὶ ἐξέψατο μὲν Φρυ-
γίας τῆς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, καὶ ἐξέψατο δὲ Καππαδό-
κας, ὑποχειρίους ᾧ ἐποίησεν Ἀραβίους· ἐξώπλισεν ᾧ δὲ πᾶν-
των τῶν Περσῶν μὲν ἵππεάς ἐ μείον ἢ τέτρακισμυρίας, πολ-
λὰς δὲ ἵπποις τῇ ἀίχμαλώτων καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις δέ-
δωκε· καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκετο παμπόλλους μὲν ἵππεάς
ἀγῶν, παμπόλλους δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστάς, σφενδονήτας δὲ
ἀναεῖθμους. Ἐπεὶ ᾧ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κύρος, παρέστη μὲν
πᾶν τὸ στρατόμαχον πρὸ τῆς πόλεως, ἔπειτα αὐτὸς ἐπὶ τῇ πόλει
πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικηρίοις τῇ συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ
κατετάσσοντο τὰ τείχη, ἀπάγειν ἔπεισε δὲ τὸν στρατὸν δὲ τὴν
πόλεως· ἐξελθὼν δὲ τις αὐτόμολος εἶπεν ὅτι ἐπιτήδεον μέλλουσαν
αὐτῶ, ὅποτε ἀπάγει τὸ στρατόμαχον· καταγεωμένους γὰρ, ἔφη,
αὐτοῖς δὲ τῶν τείχεων ἀδυνάτως ἐδοκέει εἶναι ἢ φάλαγγες. Καὶ ἐδὲν
θαυμάσων ἦν ἔτις ἔχεν· πρὸ γὰρ πολὺ τείχος κυκλωμένους

ἀνάγκη ἦν ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος γενέσθαι τὴν φάλαγγα. Ακούσας οὖν ὁ Κύριος τοῦτο, τὰς καὶ μέσσοι τῆς αὐτῆς στρατῆς συντοῖς περὶ αὐτὸν, παρήγγειλεν, ὅτι τὸ ἄκρον ἐκατέρωθεν τὰς ὀπλίταις ἀναπύσσοντα, τὴν φάλαγγα ἀπέναι πρὸς τὸ ἐσπικὸς τὴν στρατῶμαχος, ἕως γήρυτο ἐκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ' ἑαυτὸν καὶ καὶ τὴν μέσσοι. Οὕτως ἔν ποικίλων, οἱ τε μένοντες εὐθὺς γὰρ ῥαλεώτεροι ἐγίνοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βάθος γιγνόμενοι· οἱ τ' ἀπόντες, ὡσαύτως γὰρ ῥαλεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν, πρὸς τοῖς πολεμίοις ἐγίνοντο. Ἐπεὶ δὲ πορδύοιμοι ἐκατέρωθεν στυπῆσαν τὰ ἄκρα, ἔσποντο ἰσχυρότεροι γεγνημένοι, οἱ τε ἀπεληλυθότες, ἀφ' ὧν τὰς ἐμπροσθεν, οἱ τ' ἐμπροσθεν, ἀφ' ὧν ὀπίθεν πρὸς γεγνημένοις. Ἀναπύχθεισιν δ' ἔτω τὴν φάλαγγος, ἀνάγκη τὰς πρῶτας ἄρῃους εἶναι καὶ τὰς τελευταίας, ἐν μέσῳ δὲ τὰς κακίστας τετάχθαι· ἢ δ' ἔτι ἔχουσα τάξεις, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ ἡρεσθαι ἀφ' ὧν, ὅτι πρὸς τὸ μὴ φύγειν. Καὶ οἱ ἰππεῖς δὲ καὶ οἱ γυμνήται οἱ δὲ τῶν κεράτων, αἱ ἐγγύτεροι ἐγίνοντο τὴν ἄκρον τοσούτω ὥσπερ ἡ φάλαγγες βαθυτέρας ἐγίνοντο ἀναδιπλωμένη. Ἐπεὶ δ' ἔτω συνεσπινεράθη, ἀπύσαν, ἕως μὲν ὀξικνεῖτο τὰ βέλη καὶ τὸ τείχος, ὅτι πρὸς τὸ ἐπὶ δὲ ἔξω βελῶν ἐγίνοντο, στραφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα βήματα πρὸς τὸν μέσον μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, καὶ ἴσαντο πρὸς τὸ τείχος βλέποντες· ὥσπερ δὲ πρὸς τὸν μέσον ἐγίνοντο, τοσούτω μακρότερον μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι, ἔμμενον ἀπόντες ἕως τε ὅτι ταῖς σκημαῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ δὲ κατεστρατοπεδεύσαντο, συνεκράλεσεν ὁ Κύριος τὰς ὀπλικαίους, καὶ ἔλεξε, ἄνδρες σύμμαχοι, τετράμετρα μὴ

κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν αἱ πρὸς τείχη οὕτως ἰχυ-
ραὶ καὶ ὑψηλαὶ περσισμαχόμεναι ἔλθοι, ὅτε ἐνορᾶν μοι δοκῶ·
ὅσῳ δὲ πλείονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσὶν, ἐπεὶ οὐ μά-
χονται ἐξιώντες, τοσούτῳ ἂν θάρσιν λιμῶ αὐτοὺς ἡγοῦμαι
αἰλῶναι. Εἰ μὴ τινα αὖτε ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τέτῳ πο-
λιορκητέας φημὶ ^{τῇ} τὰς ἀνδράς. Καὶ ὁ Χρυσάντας εἶπεν, Ὁ
δὲ ποταμὸς, ἔφη, ὅτε καὶ ἀφ' ἐμέσσης τὴν πόλιν ῥεῖ, πλάτος ἔχων
πλείον ἢ ὅτι δύο στάδια; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γωκεύας· καὶ βά-
θος γε ὡς ὅτ' ἂν δύο ἄνδρες, ὁ ἑπὶ τοῦ ἑτέρου ἐστηκὼς,
τῷ ὕδατι ὑπερέχειν ὥστε τῷ ποταμῷ ἐπὶ ἰχυροτέρῳ ὅτι ἡ
πόλις ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κύρεθ, Ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ Χρυ-
σάντα, ἐῷμεν ὅσα κρείττω ὅτι τῆς ἡμετέρας δυνάμεως· ἀφ-
μετησαμῶν δὲ χρὴ ὡς τάχιστα τὸ μέρθ' ἔκθαι ἡμῶν,
ὁρύττειν τάφρον ὡς πλατυτάτην καὶ βαθυτάτην, ὅπως ὀπισθα-
χίσω ἡμῖν τῶν φυλάκων δέοι. Οὕτω δὲ κύκλῳ ἀφμετῆ-
σαι περὶ τὸ τεῖχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσοι μεγάλας ἀπὸ τῆς
ποταμῆς, ὥστε ἐν ἑνὶ καὶ ἐν ἑνὶ τῷ τείχεσι τάφρον ὑπερμεγέθη,
καὶ τῇ γῇ ἀνέβαλλον πρὸς ἑαυτὰς. Καὶ περὶ τὸν μὲν πύργου
ἐπὶ τῷ ποταμῷ ὠκοδόμησεν, φοῖνιξι γεμελιώσας καὶ μείον ἢ πλε-
θραίοις· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσῶτοι τὸ μήκος πεφυκότες· καὶ
γὰρ δὴ πεζόμοιροι οἱ φοῖνικες ὑπὸ βάρεσι ἀνω κυρτῶνται, ὥσ-
περ οἱ ὄνοι οἱ κρηνηλίοι) τέτῳ δὲ ὑπεπέθηκε τέτῳ ἐνεκα, ὅπως
ὀπιμάλιστα εἴκοι πολιορκήσιν ἀσφαλισμένῳ, ὡς εἰ καὶ ἀφ-
φύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν τάφρον, μὴ ἀνέλθοι ἐκ τῶν πύργων.
Αὐτῇ δὲ καὶ ἄλλας πολλὰς πύργους ἐπὶ τῆς ἀμβολάδος γῆς,
ὅπως ὀπιμάλιστα φυλακτέα εἴη. Οἱ μὲν δὲ ταῦτ' ἐποίησαν·

οἱ δὲ ἐν τῇ τείχει κατεγέλων τῆς πολιορκίας, ὥς ἔχοντες τὰ
 ὀππότεα πλέον ἢ εἴκοσι ἐτῆρ. Ακούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος,
 τὸ στρατόμα κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, ὥς μῆνα ἔνιαυ-
 τοῦ ἔκασον τὸ μέρος φυλάξον. Οἱ δὲ αὖ Βαβυλώνιοι, ἀ-
 κούσαντες ταῦτα, πολὺ ἐπὶ μᾶλλον κατεγέλων, ἐννοού-
 μωροι εἰ σφᾶς Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Αῤαβιοὶ καὶ Καππα-
 δόνη φυλάξοιεν, ἔς σφίσιν ἐνόμιζον πάντας εὐμνησέμεναι^{τῆ} ἢ
 Πέρσαις. Καὶ αἱ τῇ τάφρῳ ἤδη ὀρευσγμένας^{τῆ} ἦν.

Ὁ δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ἐορτὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκεσεν^{τῆ},
 ἐν ἣ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσιν καὶ κωμᾶζουσιν ἐν τῷ
 τη, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλὰς ἀνθρώπους, ἀνε-
 σόμενος τὰς τάφρους τὰς πρὸς τὴν πείλαμόν. Ὡς δὲ τὸτο ἐγγέτο,
 τὸ ὕδωρ καὶ τὰς τάφρους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἢ δὲ διὰ τὴν πόλεως ἔ-
 πείλαμῃ ὁδὸς προδύσιμος ἀνθρώποις ἐγένετο. Ὡς δὲ τὸ ἔ-
 πείλαμῃ ἔτις ἐπορπύετο, πῆρηγρήσει ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχους καὶ
 πεζῶν καὶ ἵππέων, εἰς δύο ἄγοιτας τὴν χιλιεὺς πρῆναι πρὸς αὐ-
 τόν, τὰς δὲ ἄλλας συμμάχους κατ' ἐρὰν τέτων ἔπεισεν, ἵππας
 πρὸθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὲ πῆρσαν· ὁ δὲ, χαλαρήσας
 εἰς τὸ ξηρὸν τὸ ποταμὸν ὅτῳ ὑπερέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἵππεας,
 ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ προδύσιμον ἐστὶ τὸ ἔδαφος τὸ ποταμῷ.
 Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλαν ὅτι προδύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέ-
 σας ὅτῳ ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἵππέων, ἔλεξε τοιαύδε·

“Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν πῶρα κεχώρηκε τὸ εἰς
 “τὴν πόλιν ὁδὸν· ἡμεῖς δὲ παρρῶντες εἰσώμεν εἴπω, ἐννοέμενοι
 “ὅτι ἔτι εἰς νῦν πορδυσόμεθα, ἐκείνοι εἰσιν ἔς ἡμεῖς ὅτι συμ-
 “μάχας πρὸς αὐτοῖς ἔχοντες, καὶ ἐρηγορήτας ἀπαντὰς καὶ νή-

“ φονέας, ἢ ὀξωπλισμένους ἐ σωπτεταγμένους ἐκικνῶμεν· νυνὶ
 “ δι’ ἐπ’ αὐτὰς ἴωμεν ἐν ᾧ πολλοὶ μὲν αὐτῶν χειρεύουσι, πολ-
 “ λοι δι’ αὐτῶν μύθουσι, πάντες δὲ αἰσύντακτοὶ εἰσιν· ὅταν δὲ καὶ
 “ αἰσθῶν) ἡμᾶς ἐνδον ὄντας, πολὺ ἂν ἐπὶ μᾶλλον ἢ νυνὶ ἀχρεῖοι
 “ ἔσονται, ὑπὸ τῷ ἐκπεπληχθαι. Εἰ δὲ τις τῆτο ἐννοεῖται, ὃ δὴ λέγεται)
 “ φοβερόν ἐστι) τοῖς εἰς πόλιν εἰσιῦσι, μὴ ἐπὶ τὰ τέγῃ ἀναβάντες
 “ βάλωσιν ἐνθὲν ἐκ ἐνθὲν, τῆτο μάλιστα θαρρείτε· ἦν γὰρ ἀναβῶσι
 “ πνες ἐπὶ τὰς οἰκίας, ἔχουσι σύμμαχον θεὸν Ἡφαιστον. Εὐ-
 “ φλεκτα δὲ τὰ πτόθυρα αὐτῶν, φοίνικας μὲν αἱ θυράαι πεποιη-
 “ μέναι, ἀσφάλτῳ δὲ ὑπεκκαύματι κεχρησμένα. Ἡμεῖς δ’ αὖ
 “ πολλὰ δαδα ἔχουσι, ἢ ταχὺ πολὺ πῦρ τέξεται), πολλὰ δὲ
 “ πίπῃαι ἢ συπῶειον, ἀ ταχὺ πῶδακαλδ πολλὰ φλόγα· ὥσε
 “ ἀνάγκην ἐστὶ) ἢ φύγειν ταχὺ τὰς ἀπὸ τῶν οἰκῶν, ἢ ταχὺ χεῖρα-
 “ κεκαῦσθαι. Ἀλλ’ ἄγετε, λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ
 “ σὺν τοῖς θεοῖς. Ὑμεῖς δι’, ἔφη, ὦ Γαδάρται καὶ Γωρύται, δέικνυτε
 “ τὰς ὁδούς· ἴσε γὰρ ὅταν δὲ ἐντὸς γῆν ἰδῶμεθα, τὴν ταχίστην ἄγετε
 “ ἐπὶ τὰ βασιλεία.” Καὶ μὲν, ἔφαθ’ οἱ ἀμφὶ τῷ Γωρύται,
 “ ὅθεν ἂν εἴη θαυμαστὸν, εἰ εἴεν ἀκλείσοι αἱ πύλαι αἱ τῆ βασι-
 “ λείας· ἐν κώμῳ γὰρ δοκῇ ἡ πόλις πᾶσα ἐστὶ) τῇδε τῇ νυκτὶ. Φυ-
 “ λακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐνδυξόμεθα· ἐστὶ γὰρ αἰεὶ τεταγμένη.
 “ Οὐκ ἂν ἀμελεῖν δεοί, ἔφη ὁ Κύρου, ἀλλ’ ἰέναι, ἵνα ἀπὸ τῶν
 “ σκδύας ὡς μάλιστα λάβωμεν τὰς ἀνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρήθη, ἐπορεύοντο· τῶν δὲ ἀπαντῶντων οἱ
 μὲν ἀπέθνησκον πασιόμνητοι, οἱ δὲ ἐφύγον πάλιν εἰσω, οἱ δὲ
 ἐβόων. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Γωρύται συνεβόων αὐτοῖς, ὡς κωμα-
 ξαὶ ὄντες καὶ αὐτοὶ· ἐκ ἰντες ἢ ἐδυῶσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τοῖς

βασιλείαις ἐγγύοντο. Καὶ οἱ μὲν σὺν τῷ Γωβρύᾳ καὶ Γαδά-
 τα τέταρτοι κειλησμέναις εὐρίσκεισι τὰς πύλας τῷ βασι-
 λείῳ οἱ δὲ ὑπὸ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπτουσι αὐ-
 τοῖς πύλαις πρὸς φῶς πολλὸν, καὶ εὐθὺς ὡς πολέμοι ἐχθρὸν
 το αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ ἐκτύπητο ἐγγύετο, αἰδομένοι οἱ
 ἔνδον τῷ θούρῳ, κελύσαντο τῷ βασιλείῳ σκέψασθαι τί
 εἴη τὸ πρῶτον, ἐκ τῶν πινεσ ἀναίεσθαι τὰς πύλας. Οἱ δὲ
 ἀμφὶ τὸν Γαδάταν ὡς ἔδον τὰς πύλας χαλῶσαις, εἰσπίπτουσι,
 καὶ τοῖς πάλιν φύγουσι εἰσω ἐφεπόμενοι, καὶ πτόντες ἀφί-
 κνουῦνται πρὸς τὴν βασιλέα· καὶ ἤδη ἐσπίαται αὐτὸν καὶ ἱππασ-
 μένοι ὃν εἶχεν ἀκονάκῳ εὐρίσκεισι. Καὶ τῷτον μὲν οἱ σὺν Γα-
 δάτα καὶ Γωβρύᾳ πολλοὶ ἐχειρῶντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δὲ ἀπέ-
 θνησκον, ὁ μὲν, πρῶτος ἀλλομέλιος π, ὁ δὲ, Φάυρι, ὁ δὲ γε, καὶ
 αἰμυρόμενος ὅτι ἐδίωκτο. Ὁ δὲ Κύρῳ δέπεμπε τὰς τῶν
 ἱππέων τάξεις καὶ τὰς ὁδοὺς· καὶ πρῶτον, ὡς μὲν ἔξω λαμ-
 βάνοιεν χαλκαίνεον, τοὺς δὲ ἐν ταῖς οἰκίαις κρητύειν τὰς Συ-
 ρεῖς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐνδον μένειν· εἰ δὲ τις ἔξω ληφθῇ, ὅτι γανα-
 τῶσιτο. Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωβρύας ἦκον· καὶ γεῖς μὲν πρῶτον προσ-
 ἐκύνοντο ὅτι τετμωσμένοι ἦσαν τὸν ἀνέστη βασιλέα, ἔπειτα
 δὲ Κύρῳ χατεφίλοντο καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ δακρύοντες
 αἶμα χαρᾶ καὶ εὐφρανόμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγγύετο, καὶ ἦσαν
 οἱ τὰς ἀκρας ἔχοντες ἐλαυνόμενοι τε πλὴν πόλιν καὶ τὸν βασι-
 λέα τεθνηκότα, πρῶτος ἀλλομέλιος καὶ τὰς ἀκρας. Ὁ δὲ Κύρῳ τὰς
 μὲν ἀκρας εὐθὺς πρὸς ἀνέπεμπε, καὶ φεγουράρχας τε καὶ φρε-
 ροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τὰς δὲ τεθνηκότας γαίηεν ἐφίκε

τοῖς παρορήκουσι· τοὺς δὲ κήρυγας κηρύττειν ἐκέλευσεν, ὅσοι φέρειν πάντας τὰ ὅπλα Βαβυλωνίους· ὅπερ δὲ ληφθέντος ὅπλα ἐν οἰκίᾳ, παροηγόρουν ὡς πάντες οἱ εἶδον ὀποθαινοῦνται. Οἱ μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κύρου ταῦτα μὲν ἐς τὰς ἀκρας κατέτετο, ὡς εἴη ἐτοιμα εἰ τι ποτὲ δεοὶ χρῆσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπεσεν, παρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλῶτι τῆς πόλεως οὔσης, ἀπερὶθῆναι ταῖς θεοῖς καὶ τεμνὴν ἐκέλευσεν ἵζελεῖν· ἐν ταύτῃ δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ ἀρχαῖα τέτοις, ὥς πρὸ κοινοῦ ἐνόμζε τῆς κατὰπεπεσμένην· οὕτω δίνεμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κράτιστα τοῖς ἀρίστοις. Εἰ δὲ τις οἶοιτο μείον ἔχειν, διδάσκων παροσιόντα ἐκέλευε. Προεῖπε γὰρ Βαβυλωνίοις μὲν πλὴν γὰρ ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασμοὺς ὀποφέρειν, καὶ θεραπεύειν τούτους οἷς ἕκαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρας δὲ καὶ τοὺς κοινοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν ἤθελόντο πρὸ αὐτῶν, ὡς δεσποῖς ὧν ἔλαβον παροηγόρουν ἀφελέμεν.

Ἐκ γὰρ ταύτης ἑπαινεθῆναι ὁ Κύρος ἤδη κατὰσυνδράσας ἐς αὐτὸς ὡς βασιλεὺς ἠγείτο πρέπειν, ἐδόξεν αὐτῷ ταῦτα σὺν τῇ τ' φίλων γνώμῃ ποιῆσαι, ὡς ὁππῶς αὖ ἐπιφθόνως ἀσπιδίος τε καὶ σιμνός φανείη. Ὡς δὲ ἐν ἐμνηστεύειν ταῦτα· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ταῖς ὅπερ ἐδόκει ἐπιπύειον (ἔτι), παροσδέχετο τὸν βαλόμενον λέγειν τι, ἐς ὀποθαινοῦς ἀπέπεμπε. Οἱ δὲ ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν πρὸς προσδέχοντες, ἦσαν ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ αἰδομένην πρὸς τὸν παροσδόντα, πολλὴν ἐς μάχην ἦν. Οἱ γὰρ ὑπέρταται ὡς ἡδυνάκιο ἀφελόντες, παροσείσαν. Ὅποτε δὲ τις καὶ τὸ φίλων διασπόμενος τὸν ὄχλον παροσφύειν, παροστέων ὁ Κύρος πλὴν χεῖρα

προσῆγετο αὐτὸς, καὶ ἔτιωσ ἔλεγεν, Ἄνδρες φίλοι, παύσασθε ἕως ἢ ὅχλων διωσύμβια· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡσυχίαν συγγηυσύμβια. Οἱ μὲν δὴ φίλοι παύσασθαι, ὁ δὲ ὅχλος πλείων καὶ πλείων ἐπέριε, ἕως παρέφθασεν ἑσπέρα γηρομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτὸν ὁλοάσαι καὶ συγγυῖναι. Οὕτω δὲ ὁ Κύρως λέγει, Ἀρε, ἔφη, ὦ ἄνδρες, νῦν ἡ καμρὸς ἀφελυθῆναι· αὐριον δὲ πρῶτὴ ἐλθετε· καὶ γὰρ ἐγὼ βάλωμαι ὑμῖν πὶ ἀφελεχθῆναι. Αἰκίσαντες αὐτοὶ οἱ φίλοι, ἄσμενοι ὄχοντο λυποῖντες, δίκην δεδωκότες ὑπὸ πάντων τῶν ἀναγκαίων. Καὶ τότε μὲν ἔτιωσ ἐκοιμήθη.

Τῇ δὲ ὑπεραία ὁ μὲν Κύρως πρῶτῃ εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ἀνθρώπων δὲ πολὺ πλείον πλῆθος παρὰ τὴν βελομένην προσίεναι, ἢ πολὺ πρότερον ἢ οἱ φίλοι πρῶτῃ. Ο ἔν Κύρως παρὰ τὴν ἀμεινότητα τῶν ξυστοφῶν Περσῶν κύκλον μέγαν, εἶπε μηδὲνα παρῆναι ἢ τὰς φίλοις τε ἢ ἀρχόντας τῶν Περσῶν τε καὶ τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον αὐτοὶ, ἔλεξεν ὁ Κύρως αὐτοῖς τριάδε· “Ἄνδρες, “φίλοι ἢ σύμμαχοι, τοῖς ἡμεῖς θεοῖς ἐδὲν ἂν ἔχομεν μέμψασι, “τὸ μὴ εἶναι μέχρι τῆςδε πάντας ὅσα εὐχόμεθα καταπεφραγμένα, “εἰ μέντοι τοῖσιν ἔσται τὸ μεγάλα πρᾶσσειν, ὥς μὴ οἶόν τε (εἶ) “μήτε ἀμφοτέρωθεν ὁλοῦν ἔχειν, μήτε μὲν τῶν φίλων εὐφραν- “θῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν αὐτοῖς τῇ εὐδαιμονίᾳ κελύω. Ἐννοή- “σατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς δήπου, ὅτι ἔωθεν δὲ ξάμνητοι αἰκίσαν τῶν “προσίωντων, ἐκ ἐλήξαμεν πρόθεν ἑσπέρα· καὶ νῦν ὁρᾶτε τέ- “τας, ἢ ἄλλας πλείονας τῶν χθὲς πρῶντων, ὥς παρὰ γὰρ ἡμῖν “πρῆξοντες. Εἰ ἔν τις τέτοις ὑφείξει ἑαυτὸν, λογίζομαι μικρὸν “μὲν πὶ ὑμῖν μέρος ἐμὲ μετεσώμνημι, μικρὸν δὲ πὶ ἐμοὶ ὑμῶν. “ἐμαυτὲ μὲντοι σαφῶς οἶδ’ ὅτι ἐστὶ ὅπῃ μοι μετέσαι. Ἐπὶ δ’

“ ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον περὶ γῆμα. Εγὼ γὰρ δὴ πρὸς ὑμῖν μὲν
 “ ὥσπερ εἶκος διακείμεα· τέττων ὅ τ’ ἴδ’ ἡξιεσπότων ἢ τινα ἢ ἐδέναι
 “ οἶδα, καὶ ἔτι πάντες ἔτι περὶ σκευασμένοι εἰσιν, ὥς, ἦν νι-
 “ κῶσιν ὑμᾶς ὡς ἔντες, περὶ τέρων αὖ βούλονται ὑμῖν περὶ ἐμῶ
 “ ἀφ’ ὧν ἐξομῶμαι. Εγὼ δὲ ἡξίωμι τέττας, εἴ τις πρὸς ἐμῶ δέοιτο,
 “ γερραπύειν ὑμᾶς ὅτ’ ἐμοὺς φίλους δεομῶντας περὶ σαγωγῆς.
 “ Ἰσως αὖν οὐκ εἴποι τις, τί δὴ ταῦτα ἔχ’ ἔτις ὅς δ’ ἐρχῆς περὶ σκευα-
 “ σάμην, ἀλλὰ παρεῖχον ἐν τῇ μέσῳ ἐμαυτόν. Οἱ πὰρ ἔ’ πολέ-
 “ μου τοιαῦτα ἐγὼ γινώσκον ὄντα, ὥς μὴ ὑπερίξιν δέον τὸν ἀρ-
 “ χοντα μῖτε τὸ εἶδέναι αὐτοῦ, μῖτε τὸ περὶ τῆς αὐτοῦ καὶ
 “ ἔτις ἢ τῆς ὅσ’ ἀποδείκνυται πολλὰ ἐνόμζον ὡς δ’ εἶ
 “ περὶ τῆς αὐτοῦ παρὲναι. Νυνὶ δ’ ἐπεὶ δὴ ὁ φιλοπονῶντα
 “ πόλεμῳ ἀναπέπαυται, δοκῶ μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύ-
 “ σεώς τιν’ αἰξίαν τυγχάνει. Ὡς οὖν ἐμοὶ δ’ ἀπορῶντα, ὅ, π
 “ αὖν τύχωμι ποιῶν ὥς χαλῶς ἔχειν τὰ τε ἡμέτερα καὶ τὰ τῆς
 “ ἄλλων ὡς ἡμᾶς δεῖ ὑπὸ μελεῖσθαι, συμβαλδύετω τις ὅ, π ὅς
 “ συμφορώτατον.”

Κύρης μὲν ἔτις εἶπεν· ἀνίστα’ δ’ ἐπ’ αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ
 συγγρῆς ποτε φήσας εἶναι, ὅς εἶπεν, Ἡ χαλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὅ
 Κύρης, ἀρξῆς ἔ’ λόγῳ. Εγὼ γὰρ, ἐπὶ νέῳ μὲν ὄντος σὲ πάνυ δ’ ἐξά-
 μῶμος ἐπεθύμην φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δὲ σε ὅτ’ οὐδὲν δεόμενον ἐμῶ,
 χαλῶνεν σοι προσίεναι. Ἐπεὶ ὅς ἐτυχές ποτε καὶ ἐμῶ δ’ ἐνθεὶς προ-
 θύμῳς ὅς ἀγαγεῖλαι πρὸς Μήδους τὰ περὶ Κυαξάρους, ἐλθὼν ὅ-
 μιν, εἰ τῶντα περὶ θύμῳς σοι συλλάβοιμι, ὥς οἰκείος τέ σοι ἐσσί-
 μιν, καὶ ἐξέσσιτό μοι ἀφ’ ὧν λέγεσθαι σοι ὅπόσον αὖν χρόνον βαλοίμην.
 Καὶ ἐκεῖνα μὲν δὴ ἐπράχθη, ὥς σε ἐπαινεῖν. Μετὰ ὅ τ’ ἔτις Ἰερξάνιος

ἤμ' ἐπεὶ φίλοι ἡμῶν ἐγγύοντο, καὶ μάλα πενηῶσι συμμάχων· ὥστε
 μοι οὐκ ἐν ταῖς ἀρχαῖς περὶ φέρομεν αὐτὰς ἀγαπῶντες. Με-
 τὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ εἶδον τὸ πολέμιον στρατόπεδον, οὐκ, οἶ-
 μαί, χαλὴ σοὶ ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγὼ σοὶ συνεγίνωσκον. Ἐκ
 ὧ τότε Γαδρύας ἡμῶν φίλος ἐγγύετο, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον· ὧ αὖτις
 Γαδάτας· καὶ δὴ ἔργον σε ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεὶ γε μέντοι καὶ
 Σάχη καὶ Καδύσοι σύμμαχοι ἐγγυήλωτο, θεραπεύειν εἰκότως
 εἶδ' ἐτούς· καὶ γὰρ εἶπός σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν
 ἐνθὲν ὠρμήθημεν, ὅρῳ σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἄρμα-
 τα, ἀμφὶ μηχαναῖς, ἡγέμεν, ἐπεὶ δὴ τότε χαλάσεις, τότε
 σὲ καὶ ἀμφ' ἐμὲ ἔξεν χαλῶν. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγχε-
 λία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίνωσκον ὅτι
 ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα χαλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη εἶδον
 εἰδέναι ὅτι πολλὴ ἔσσιτο ἀφθορία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς σιωπίας.
 Καὶ νῦν δὴ νεικῆκαμέν τε τῷ μεγάλῳ μάχῃ, καὶ Σάρδεις καὶ
 Κροῖσος ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ἡγήκαμεν, καὶ πάν-
 τας καταστράμεθα· καὶ μὰ τὸν Μίθρην ἐγὼ τοὶ ἐχθρὸς, εἰ μὴ
 πολλοῖς διεπύκτους, οὐκ ἂν σοὶ ἐδυάμην παρελθεῖν. Ἐπεὶ
 γε μέντοι ἐδεξιόσω με, καὶ παρὰ σοὶ ἐκέλευσας μένειν, ἥδη περί-
 βλεπτος ἦν, ὅτι μὲν σὲ ἀσπίς καὶ ἀπὸτος διημέρουν. Νεῶν ἔν, εἰ
 μὲν ἔσαι πῃ ὅπως οἱ πλείους ἀξιοὶ γεγενημένοι πλείστον σε μέ-
 ρος μετέξομεν· εἰ δ' μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω πρὸς σὲ εἰσαγ-
 γέλλειν ἀπέναντι πάντας δὴ πᾶσι πᾶσι ἡμῶν τῷ εἰς δόξης φίλῳ.
 Ἐπὶ τούτῳ ἐγγέλασε μὲν ὁ Κύρως καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δ' ὁ
 ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὥδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν παρὰ σοὶ, ὦ Κύρως, εἰκότως ἐν τῷ φθιμενῷ

“σ' αὐτὸν πῦρ εἶχες, δι' ἃ τε αὐτὸς εἶπε, καὶ ὅτι ἐκ ἡμῶν σοι μά-
 “λιστα ἦν θεραπευτέον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν αὐτῶν ἔνεκα
 “παρῆμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτιᾷ εἶδ' ἐκ παντὸς τρόπου, ὅπως
 “ὀπίηδιστα συμπονεῖν καὶ συγκλωδυνώειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νυνὶ δὲ
 “ἐπεὶ οὐχ ἔτι τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνακ-
 “τιᾶσαι διώασαι, ἃς καμρὸς εἴη, ἥδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἄξιον
 “ἢ τί δ' ἀπολαύσας αὖτις δαρχῆς, εἰ μόνον αἰμοφῶν εἴης ἐστίας,
 “ἢ ἔτε ὀσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, ἢτε ἥλιον, ἢτε οἰκειότε-
 “ρόν ἐστιν ἔδεν; Ἐπειτα δὲ, ἔφη, ἐκ αὖ οἷς ἐκ ἡμῶν ἀρχυμέας,
 “εἰ σὲ μὲν ὀρώμεν ἔξω κρατερῶντα, αὐτοὶ δὲ ἐν οἰκίαις εἴημεν,
 “καὶ σὺ δοκοῖμεν πλεονεκτεῖν;” Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα
 ἔλεξε, σωτηρόβουον αὐτῷ καὶ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τῶν δὲ εἰσ-
 ἔρχεται εἰς τὰ βασιλεία, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χεῖματα ἐν-
 ταῦθ' οἱ ἄγοντες ἀπέδδσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κύρῳ, παρῶ-
 τον μὲν Εἰσία ἔδυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλῆς, καὶ εἰ τι ἀλλὰ θεῶ
 οἱ μάγοι ἐξηγοῦντο. Ποίησας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἥδη ἤρχετο
 διοικεῖν.

Ἐννοῶν δὲ τὸ αὐτῷ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειρήσει μὲν ἄρχειν πολ-
 λῶν ἀνθρώπων, παρὰ σκοιάζοιτο δὲ οἰκῆν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ
 τῇ Φαυρεῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχει αὐτῷ, ὥς αὖν πολεμωτάτη
 γένοιτο ἀνδρὶ πόλις· ταῦτα δὲ λογίζομεν, φυλακῆς παρὰ
 τὸ σῶμα ἡγήσατο δέσασθαι. Γινὼς δὲ ὅτι ὁδοῦ αὐτῶν ἀνθρώποι εὐ-
 χειρωτότεροί εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῶ καὶ κοίτῃ ἐκ
 ὑπνῷ, ἐσκόπεύει τῆς αὖν ἐν τέτοις παρὰ ἑαυτὸν πικυτάτοις ἔχει.
 Ἐνόμισε δὲ μὴ αὖν γενέσθαι ποτὲ πισὸν ἀνθρώπον, ὅστις ἄλλον
 μᾶλλον φιλήσῃ τῇ τῆς φυλακῆς δεομένη. Τὰς μὲν αὖν ἔχον-

τας παῖδας ἢ γυναικας συναρμολύουσας, ἢ παιδικὰ, ἔγνω
 φύσιν συνηναγιάδαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τὰς δὲ εὐνέχας
 ὁρῶν πάντων τέτων σεργιμύς, ἡγήσατο τέττας ἀνὰ περὶ πλείους
 ποιῆσαι οἷπνες διώκονται πλατίζεν μάλιστα αὐτὰς, ἵνα βοηθῇ
 εἰς τι ἀδικοῖντο, καὶ πρὸς τὰς παρὰ αὐτοῖς· τέττας ὅτι εὐεργετῶ-
 να ὑπεράλλειν αὐτὸν ὁδῶνα ἡγεῖτο διώκασθαι. Πρὸς ὅτι τέτοις,
 ἀδδοξοὶ ὄντες οἱ εὐνέχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ ἀπὸ
 τῆτο δεσπότης Ἰπποκῦργου παροσδέονται· ὁδῶεις γὰρ ἀνὰ ἦν, ὅστις
 ὁδῶ ἀνὰ ἀξιώσειεν εὐνέχας πλέον ἔχειν ἐν παντί, εἰ μὴ τι ἄλλο
 κρεῖττον ἀπείργει· δεσπότη δὲ πιστὸν ὄντα ὁδῶν καλῶς παροσδῶν
 καὶ τὸν εὐνέχον. Οὗ δὲ ἀνὰ μάλιστα τις οἰηθείη, ἀνάγκη δὲ ὁδῶ
 εὐνέχας γίγνεσθαι, ὁδῶ δὲ τῆτο ἐφαίνετο αὐτῶν. Ετεκμαίρετο δὲ
 καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζῶων, ὅτι οἱ τε ὑβρίζουσι ἰπποὶ ἐκτεμνόμενοι,
 τῶ μὲν δάκνουν καὶ ὑβρίζουν ἀποπαύοντα, πολεμικοὶ δὲ οὐ-
 δὲν ἦτον γίγνοντα· οἱ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τῶ μὲν μέγα
 φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίστανται, ὅτι δὲ ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι ὁδῶ
 εἰσκοντα· καὶ οἱ κυνέες ὅτι ὡσαύτως, ὅτι μὲν ἀπολείπειν τοὺς δε-
 σπότης ἀποπαύοντα ἐκτεμνόμενοι, φυλάττειν δὲ καὶ εἰς ἀν-
 ῥαν ὁδῶν κακίους γίγνοντα. Καὶ οἱ γε ἀνθρώποι ὡσαύτως ἡγε-
 μέσεργι γίγνοντα, σερισκόμενοι ταύτης τῆς ἐπιθυμίας, ὁ μὲν
 τοῖς ἀμελέσεργι γε τῶν παροσδοκῶν, ὁδῶ ὅσον τι ἰπποτικοί,
 ὁδῶ ὅσον τι ἀκοντιστικοί, ὁδῶ ὅσον φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ
 γίγνοντα καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ
 φιλόνηκον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τῶ ὅτι πιστοὶ εἶσι, ἐν τῇ φθορᾷ τῶ δε-
 σπότην μάλιστα βάσανον ἐδίδου· ὁδῶνες γὰρ πισυτέρα ἔργα ἐπε-
 δεικνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τῶ εὐνέχων. Εἰ δὲ τι ἄρα

τὸ σῶματος ἰχύος μειῶσθαι δοκῶσιν, ὁ σίδηρος ἀν' ἰσοῖ τὰς ἀδενεῖς
 ἐν τῇ πολέμῳ τοῖς ἰχυροῖς. Ταῦτα δὴ γινώσκων, δὲξάμενος
 διπλὸν τῶν θυρωρῶν, πάντας τὰς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπείας,
 ἐποίησεν εὐνέχους. Ἡμισυάμερος ὃ ἔχ' ἱκανὴν ^{τῇ} ἐν φυ-
 λακίῳ ζωῇ πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκοπῆν τί-
 νας τῶν ἄλλων ἀν' πισυτάτης περὶ τὸ βασιλείον φύλακας λάβοι.
 Εἰδὼς ἔν Πέρσας τὰς οἰκοὶ, κακοβιωτάτης μὲν ὄντας ἀγὰρ πε-
 νίαν, ἐπιπονώτατα ὃ ζῶντας ἀγὰρ πλὴν τῆς χώρας τραχύτητα, καὶ
 ἀγὰρ τὸ αὐτεργὲς ^{τῇ} ἐν, τέττας ἐνόμζε μάλισ' ἀν' ἀγαπᾶν πλὴν
 παρ' ἑαυτῶν διαίταν. Λαμβάνει ἔν τέτων μυρίας δορυφόρους, οἱ
 κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασιλεία, ὁπότε
 ὅπῃ χώρας εἴη· ὁπότε ὃ ἐξίοι περ, ἐνθεν ὃ ἐνθεν τεταγμένοι ἐπο-
 ρεῦοντο. Νομίσας ὃ ὃ Βαβυλωνίος ὅλης φύλακας δεῖν ^{τῇ} ἐν ἱκα-
 νῆς, εἴτ' ἐποδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημῶν, καλίσσπε ὃ
 ἐν Βαβυλῶνι φερρὲς ἱκανῆς· μετὸν δὲ καὶ τέτοις Βαβυλωνίους
 ἔταξε παρέχειν, βαλόμενος αὐτὰς ὡς ἀμνηστωτάτης ^{τῇ} ἐν, ὅπως
 ὁπταπενότατοι ὃ εὐκαταφρότατοι εἴεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐτὸν τε
 φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε καλίστα θείσει, καὶ νῦν ἐπ' ἔτιως
 ἔχουσα ἀγαμέμνη. Σκοπῶν δὲ ὅπως ἀν' καὶ ἡ πᾶσα δόρυ κατέ-
 χροτο, καὶ ἄλλη ἐπ' ὁρρογίνοιτο, ἡγήσατο τοὺς μετὰφόρους
 τέττας ἐ ποσοῦτον βελπίονας τῶν ὑποηκῶν εἶναι, ὅσον ἐλάττιονας·
 τὰς δὲ ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἷς σὺ
 τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν πῶρρον, καὶ ὁπμελητέον ὅπως μὴ ἀνιή-
 σωσι πλὴν τῆς δόρυτῆς ἀσκήσιν. Ὅπως ὃ μὴ ὁπτάτῃεν αὐτοῖς δο-
 κοίη, ἀλλὰ γνόντες καὶ αὐτοὶ ταῦτα ἀρεῖα εἶναι, οὕτως ἐμ-
 μελοῖεν τε καὶ ὁπμελοῖντο τῆς δόρυτῆς, σμυέλεξε τὰς τε ὁμοτί-

μοις καὶ πάντας ὅποσοι ἑπικαίεροι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκειν κοινωνοὶ εἶναι ἔκ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συνηλθον, ἔλεξεν τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις, “ ὅτι ἐδόξ’ ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἀξιοὶ εἶναι. Νυνὶ μὲν γὰρ “ δὴ ἔχομεν ἔκ γλῶσσην πολλήν καὶ ἀγαθήν, καὶ οἵτινες ταύτην ἐργα- “ ζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν ὃ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις κα- “ τασκιάς. Καὶ μηδεὶς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισσάτω ἀλλό- “ τρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσι ἀνθρώποις αἰδῖός ἐστιν, ὅταν πο- “ λεμένωντων πόλιν ἀλῶ, τῇ ἐλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῇ “ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χεῖματα. Οὐκοῦν ἀδικία γε ἔξετε ὅ, “ τι ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλανθρωπία σὺν ἀφαιρήσεσσι ἢν τι εἴατε “ ἔχειν αὐτούς. Τὸ μέντοι ἐκ τῆδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι “ εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥαδιουργίαν καὶ τιμὴν τῇ κακῶν ἀν- “ θρώπων ἡδυστάθειαν, (οἱ νομίζουσι τὸ μὲν ποιεῖν ἀθλιώτα- “ τον, τὸ δὲ λυπῶν βιοτεύειν ἡδυστάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημὶ “ ὀλίγου ἀξίους ἡμῖν αὐτοῖς εἶσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τ’ ἀγαθῶν “ στερήσεσθαι. Οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθὸν ἄνδρας γενέσθαι, τῆτο δὲ καὶ “ ὥστε καὶ ἀφαιτελεῖν ὄντας ἀγαθούς, ἢν μή τις αὐτῷ ἀφ’ ὧν τέλος ἐπι- “ μελήται· ἀλλὰ ὥσπερ ἔκ αἱ ἄλλα τέχνη ἀμεληθεῖσαι μείο- “ νται ἀξία γίνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα, “ ὅπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥαδιουργίαν, πονήσας πάλιν ἔχῃ “ ἔτι καὶ ἡ σωφροσύνη ἢ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλήθεια, ὅποταν τις “ αὐτῷ ἀνῇ τιμὴ ἀσκησι, ἐκ τῆς εἰς τιμὴν πονηρίαν πάλιν τρέ- “ πεται. Οὐκ ἐν δὲ μέλλειν, εἰδὲ ὅτι τὸ αὐτίκα ἡδὺ παροῖσθαι “ αὐτῷ. Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ δαχὺν χάλασθαι,

“ πολὺ δὲ ἐπὶ μαῖζον, τὸ λαβόντα λησώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ
 “ λαβεῖν, πολλάκις τῷ τόλμῳ μόνον ᾧδραχυμῶ ἐγένετο· τὸ
 “ δὲ λαβόντα κατέχευ, ἐκείνι τῷτο ἄνευ σωφροσύνης, ἐδὲ ἄνευ
 “ ἐγκρατείας, ἐδὲ ἀνὰ πολλῆς ὀπμιελείας γίγνεται. Ἀ χεὴ
 “ γιγνώσκοντες, νυνὶ πολὺ μᾶλλον ἀσπεῖν ἢ δρεπῶν ἢ πρὶν τὰδε
 “ τὰ γὰρ κτήσασθαι· εὖ εἰδότες ὅτι ὅταν πλείστα τις ἔχη, τότε
 “ πλείστοι καὶ φθονοὶ καὶ ὀπμιουλόμενοι καὶ πολέμοι γίγνουν,
 “ ἄλλως τε καὶ ὡς ἀκόντων τὰ τε κτήματα καὶ πῶν γερα-
 “ πείων, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχη. Τὸ μὲν ἔν γεὸς οἶεσθαι χεὴ συν
 “ ἡμῶν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ ὀπμιουλόμενοι ἀδίκως ταῦτα ἔχο-
 “ μεν, ἀλλ’ ὀπμιουλόμενοι ἐπιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι με-
 “ τὰ τῷτο κράτιστον, ἡμῶν αὐτοῖς ᾧδραχυμῶ τῷτο δὲ ὅτι,
 “ τὸ βελτίονας ὄντας τῷ δρεχυμῶν, ἄρχειν ἀξιοῦν. Θάλλ-
 “ ποις μὲν οὖν καὶ ψύχοις, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόνων καὶ ὕπνου
 “ ἀνάγκη ἔσται τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γε μέντοι
 “ περὶ αὐτῶν δὲ ἐν τέτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνεσθαι. Πο-
 “ λεμικῆς δ’ ἐπισήμης καὶ μελέτης παντάπασιν ἐμετὰ αὐτοῖς τέ-
 “ τοις, ἔς πινας ἐργάτας τε ἡμετέρους καὶ δασμοφόρους βελο-
 “ μεθα κτήσασθαι, ἀλλ’ αὐτὸς δὲ τέτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεο-
 “ νεκτέη, γιγνώσκοντες ὅτι ἐλθούσεως ταῦτα ὄργανα ἔσονται·
 “ μονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γε ἐκεί-
 “ νοις τὰ ὅπλα ἀφηγήματα, ἔτως ἡμῶς αὐτὸς δὲ μὴ τῷ ὅπλων
 “ ποτ’ ἐρήμιας γίγνεσθαι· εὖ εἰδότες ὅτι τοῖς ἀπὸ ἐγγυστάτω τῷ
 “ ὅπλων ἔσι, τέτοις ἔσται οὐκ ἐκείνους ἔστι ἀπὸ βέλωνται. Εἰ δὲ τις
 “ τοιαῦτα ἐνοεῖται, τί δῆτα ἡμῶν ὄφελος χαλῶσθαι ἀπὸ ἐπε-
 “ θυμῶν, εἰ ἐπὶ δέησι καττερῶν ἔσται πενηνῶν καὶ διψῶν καὶ

“ἐπιμελομένους ἔς πονέντας; Εκείνο δὲ χαίραμαθῆναι, ὅτι τοσούτω
 “ταῖς ἀγαθαῖς μᾶλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν μᾶλλον παροπνησῶς τις ἐπὶ
 “αὐτὰ ἀποίῃ (οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς) ἀνδρὶ ὃ δὲ
 “μῆλον τυγχάνει πινός, ἐδὲν ἔτω πολυέλεως ὡδασκιδεύειν αὐτὸν,
 “ὡς δὲ ἡδὺ ἔστι). Εἰ δὲ ὧν μὲν μάλιστα ἀνθρώποι θηρυμαῖσιν,
 “ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπῆρεσκέυακεν, ὥς δὲ ἂν ἡδίστα ζῶ-
 “μεν φαίνοιτο, αὐτὸς τις αὐτῶν ταῦτα ὡδασκεύασι, ὁ τοιοῦ-
 “τος ἀνὴρ τοσούτω πλεονεκτῆσι τῷ ἐνδεσέρων βίῃ, ὅσῳ πενή-
 “σας τῷ ἡδίστῳ σίτῳ τούτῳ, καὶ διψήσας τῷ ἡδίστῳ ποτῶν
 “ἀπολαύσεται, καὶ δειπνῶν ἀναπαύσεως, ἡδίστον ἀναπαύσεται.
 “Ὡν ἐνεκα φημὶ χρῆσθαι νῦν θηρυμαῖσιν ἡμῶς εἰς ἀνδραγα-
 “θίαν, ὅπως τῷ τε ἀγαθῶν ἢ ἀρεῶν καὶ ἡδίστον ἀπολαύσωμεν,
 “καὶ ὅπως τῷ πάντων χαλεπωτάτου ἀπειργίᾳ χρώμεθα. Οὐ
 “γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥστε τὸ λα-
 “βεῖντα στερηθῆναι, λυπηρὸν. Εὐνοήσατε δὲ καὶ κέενο, τίηα παρ’
 “ἡμῶν ἔχοντες ἂν παροπνησώμεθα κακίους, ἢ παρ’ αὐτῶν, γε-
 “νέσθαι. Πότερῳ ὅτι ἀρχομεν; Ἀλλ’ ἐπεὶ δὴ πού τ’ ἀρχοντα τῷ
 “δουλομένων πονηρὲτερον παροπνησώμεθα (ἔστι). Ἀλλ’ ὅτι εὐδαμονέ-
 “σθαι δοκῶμεν νῦν ἢ πρότερον (ἔστι); Ἐπεὶ αὖτε τῇ εὐδαμονίᾳ φησὶ τις
 “τὸ κακίαν ἐπιπρέπειν; Ἀλλ’ ὅτι ἐπεὶ κεκτήμεθα δόλους, τότε
 “κολάσομεν, ἢ πονηρῶν ὥσι; Καὶ τί παροπνησώμεθα αὐτὸν ὅταν πονηρῶν
 “πονηρίας ἐνεκα ἢ βλακείας ἄλλας κολάζειν; Εὐνοεῖτε δ’ ἐπὶ
 “τῷτο, ὅτι τρέφειν μὲν παροπνησώμεθα πολλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν
 “οἰκὴν φύλακας καὶ τὴν σωμάτων αἰσχρὸν ὃ πῶς ἐκ αὐτῶν εἴη, εἰ δὲ
 “ἄλλας μὲν δουροφόρους τὴν σωτηρίας οἰησόμεθα χρῆσθαι τυγχάνει,
 “αὐτοὶ δὲ ἡμῖν αὐτοῖς ἐδουλοφροήσομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δὲ εἰδέναι

“ὅτι ἐκ ἑστὶν ἄλλη φυλακὴ τοιαύτη, οἷα αὐτόν τινα χαλὸν καὶ
 “γαθὸν ὑπάρχειν· τὸτο γὰρ δὲ συμπαρομαρτεῖν· τὰ δ’ ἀρετῆς ἐξή-
 “μω ἐδὲ ἄλλο χαλῶς ἔχειν ἐδὲ προσήκῃ. Τί ἔν φημι χρῆναι
 “ποιεῖν, ἥ πῃ τ’ ἀρετὴν ἀσκεῖν, ἥ πῃ τ’ μελέτην ποιῆω; Οὐδὲν
 “καμνόν, ὡ ἀνδρες, ἐρῶ· ἀλλ’ ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχαίοις
 “οἱ ὁμοτίμοι ἀφ’ ἑαυτοῦ, ἔτω ἥ μᾶς φημι χρῆναι ἐνθάδε ἐνθάδε
 “τὰς ὁμοτίμοις πάντας, ἀπὸς καὶ ἐκδ’ ἐπιποδύειν, ἥ ὑμᾶς γε ἐμὲ
 “ὀρῶντας χαλιανοεῖν πρὸντας, εἰ ἐπιμελόμενος ὦν δὲ ἀφ’ ἑαυτοῦ ἐγὼ
 “τε ὑμᾶς χαλιανοῶν θεάσομαι, καὶ εἰς ἂν ὁρῶ τὰ χαλὰ καὶ τὰ ἀγα-
 “θὰ ἐπιποδύοντας, τέτρες τιμήσω. Καὶ τὰς παῖδας δ’, οἱ ἂν ἡμῖν
 “γένωνται, ἐνθάδε παροδύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βε-
 “λόμενοι τοῖς πασι ὡς βέλπιστα παροδείγματα ἡμᾶς αὐτοὺς
 “πρὸς ἑαυτοὺς· οἱ τε παῖδες ἐδ’ ἂν εἰ βέλωντο ῥαδίως πονηροὶ γένοιον-
 “το, αἰχρὸν μὲν μηδὲν μήτε ὀρῶντες μήτε ἀκίοντες, ἐν δὲ χαλῶις
 “καὶ γαθοῖς ἐπιποδύμασι διμερούοντες.”

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

ΚΥΡΟΣ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐ-
 τῷ Χερσίππῳ, καὶ εἶπεν ὧδε· “ Ἀλλὰ πολ-
 “ λάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε χατε-
 “ νόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἐδὲν λησφέρει πα-
 “ τρὸς ἀγαθῷ. Οἱ τε γὰρ πατέρες παρρησιάζονται τῷ πατρὶ, ὅπως
 “ μὴ ποτε αὐτοὺς ταῖς ἀγαθὰς βλάβαις, Κῦρός τέ μοι δοκᾷ νῦν
 “ συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστα ἂν εὐδαιμονῶντες ληστε-
 “ λοῖμεν. Ο δὲ μοι δοκᾷ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχέω δηλώσαι, τῷτο
 “ ἐγὼ πειράσομαι τὰς μὴ εἰδότες διδάξαι. Εννοήσατε γὰρ δὴ, τίς
 “ ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ παιδομαρτύρων ἀλοή; τίς δ' ἂν φίλια
 “ ὑπὸ μὴ παιδομαρτύρων λησφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπεθάνειεν
 “ στρατεύματα νίκης τύχῃ; πῶς δ' ἂν μάλλον ἐν μάχῃς ἐπιγίγντο
 “ ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὴν ἀρξάν; ἰδίᾳ ἐκείνους παρὲν τ' αὐτῶν σωτηρίας
 “ βυλᾶν; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθῇ ὑπὸ τῷ μὴ παι-
 “ δομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖα γ' πόλεις νομίμως ἂν οἰκηθεῖεν;
 “ ἢ ποῖοι οἶκοι σωθῇσαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο;
 “ Ἡμεῖς δὲ ἂν νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, λησ' τί ἄλλο μάλλον καλε-
 “ σθῶμεν, ἢ λησ' τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; Διὰ τῷτο γὰρ καὶ
 “ νυκτὸς ἑ ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἐδὲ πρὸς γνώμῃ, ἀνθρώποι γ' τῷ
 “ ἄρχοντι ἐπόμενοι, ἀκούονται ἡμῖν, τῷ δ' ἑπταχθέντων
 “ ἐδὲν ἡμετέρες χατελείπομεν. Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν

“τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τάχα, εὖ ἴσθι
 “ὅτι αὐτὸ τίτω καὶ εἰς τὸ ἀφασίζειν ἃ δὲ μέγιστον ἀγαθὸν ἔστι.
 “Καὶ θεωρεῖν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἤρχον, ἔδενός δι’ ἡρχομεν·
 “νῦν δὲ χαλεσκόμεθα οὕτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἀρχετέ οἱ
 “μὲν πλείονων, οἱ δὲ μειόνων. Ὡς περ ποῖνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἀρ-
 “χεῖν τῶν ὑφ’ ὑμῖν, ἔγωγε καὶ αὐτοὶ πειθαρχήσω οἷς ἂν ἡμῖν χρῆ-
 “κοι. Τόσσον δὲ ἀφάρεται ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν
 “δοῦλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπαρτεῖσιν· ἡμᾶς δὲ, εἴπερ
 “ἀξιοῦμεν ἐλευθεροῦν (εἶ), ἐκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ, τι πλείους ἀξίον
 “φαίνεται (εἶ). Εὐρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ ἐνθα ἄνθι μοναρχίας
 “πόλις οἰκεῖται, τὴν μάλιστα τοῖς ἀρχουσιν ἐφέλκεται πείθε-
 “σθαι, ταύτῃ ἡκιστα τῶν πολέμων ἀναγκαζομένην ὑπα-
 “κούειν. Παρωμέν τε ἐν, ὥς περ Κύρος κελεύει, ἐπὶ τὸδε τὸ δῆ-
 “χεῖον, ἀσκήμεν τε δι’ ὧν μάλιστα δυναστέωμεν κατέχειν ἃ δεῖ,
 “πείθεσθαι τε ἡμῶς αὐτὰς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ, τι ἂν δέη. Καὶ τίτω
 “ᾧ εὖ εἰδέναι χρὴ, (ὅτι ἐμὴ δυνάμει) Κύρος εὐρεῖν ὅ, τι αὐτῷ μὲν
 “ἐπ’ ἀγαθῷ χρῆσθαι, ἡμῖν δὲ ἐπ’ ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμ-
 “φέρει, καὶ οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἡμῖν πολέμοι.”

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάνθης, οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταν-
 το πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων συνεργεῖντες· καὶ
 ἔδοξε ὅτι ἐντίμως αἰεὶ παρεῖναι ὅτι δύνανται, καὶ παρέχειν αὐ-
 τὰς χρῆσθαι ὅ, τι βούληται ἕως ἂν ἀφίῃ Κύρου. Ὡς δὲ τότε
 ἔδοξεν, ἔγωγε καὶ νῦν ἐπὶ ποῖσιν οἱ χαλὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ βασι-
 λῆ ὄντες· περαποδύσει τὰς τῶν δαχόντων δυνάμεις. Ὡς δι’ ἐν τῇ
 λόγῳ δεδήλωται) Κύρος χαλαιοσάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ
 τε καὶ Πέρσας τὴν ἀρχήν, τῶν δὲ οἱ μετ’ ἐκείνων βασιλεῖς νόμιμα

ἐπὶ καὶ νῦν ἀφαιλέσθαι ποιῶντες. Οὕτω δ' ἔχει ἔτι αὐτὰ ὡς περ καὶ
 τὰλλα· ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων γῆνῃ, καθαρώτερον τὰ νό-
 μμα πράττει· ὅταν ὃ χείρων, φαυλότερον. Εφοίτων μὲν ἔν ἐπὶ
 τὰς θύρας Κύρου οἱ ἑντὶμοι σὺν ταῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συν-
 δόξαν πᾶσι τοῖς ἀείσοις τὴν συγκαταστρεψαμένην τὴν ἀρετήν. Κύ-
 ρος δ' ἐπὶ μὲν τὰλλα κατέστη ἄλλοις ἐπιμεληταῖς, ἔτι ἡ δ' αὐτὴ ἔτι
 προσόδων λαποδεκτῆρες, καὶ διαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστῇ,
 καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τὴν εἰς τὴν διαίτην ἐπιτηδείων ἐπιμεληταῖς
 καὶ ἵππων καὶ κυνῶν ἐπιμεληταῖς κατέστη, ἕως ἐνόμιζε καὶ ταῦτα τὰ
 βοσκήματα βέλπεις· ἀνὰ πᾶν ἔχειν αὐτῷ χρηστὰς. Οὓς δὲ συμφύ-
 λακας τὴν εὐδαιμονίας οἱ ὥς τοι χρηστὰς ἔχειν, τέττας ἵππους ὡς βέλ-
 πιστοι ἔσονται, ὁκέτι τέττας τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις παραστήσειν,
 ἀλλ' αὐτὸς ἐνόμιζε τέττατον ἔργον (εἶ). Ἡδὲ γὰρ ὅτι, εἰ γε μάχης
 ποτὲ δεήσοι, ἐκ τέτων αὐτῷ καὶ παρὰ τὰς καὶ ἐπιστάτης ληπτόν
 εἴη, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιαρχοῖς δὲ καὶ πε-
 ζῶν καὶ ἵππεων ἐγγίγνωσκεν ἐκ τέτων κατὰστατόν (εἶ). Εἰ δέοι
 δὲ καὶ στρατηγῶν που ἀνδρῶν αὐτῶν, ἡδὲ ὅτι ἐκ τέτων πεμπτόν εἴη·
 καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σαρσάπαις ἡδὲ ὅτι
 τέτων ποτὶ χρησέον, καὶ πρέσβεις γε τέτων πινὰς πεμπτόν· ὅπως
 ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο (εἶ) εἰς τὸ ἀνδρῶν πολέμου τυγχάνειν ὡς
 δέοιτο. Μὴ οὐκ ἔστι μὲν ἔν, οἷον δέ, δι' ὧν αἱ μέγισται ἔτι πλεῖσαι
 πράξεις ἐμελλον (εἶ), κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτὰ ἔξεν· εἰ δ' ἔστι εἶναι,
 οἷοις δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσεσθαι. Ἐνέδου γὰρ ἔν, ἔτι γὰρ
 εἰς ταῦτα τὴν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτῷ ἀσκησθῆναι
 (εἶ) τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ὥς τοι οἷον τε εἶναι, μὴ αὐτόν τινα ὄντα
 οἷον δέ, ἄλλοις προεμαῖν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς ὃ βούλει διανοήσῃ, ἡγήσατο σχολῆς πρῶτον δέιν, εἰ μέλ-
λοι δυνήσεσθαι τῷ κρατίστῳ ἀπαιμελεῖσθαι. Τὸ μὲν αὖ πρῶ-
τόν αὐτον ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμισεν (εἶ), πρῶτον ὅτι πολλὰ
καὶ τελέω ἀνάγκη ἔσσιτο εἰς μεγάλην ἀρχὴν· τὸ δ' αὖ, πολ-
λῶν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ βούτα αἰεὶ αὐτὸν ἔχεν ἥδει ὅτι
ἀσχολίαν παρέξει τῆς τῆς ὅλων σωτηρίας ἀπαιμελεῖσθαι. Οὐ-
τω δὲ σκοπῶν ὅπως ἀνὰ τὰ τε οἰκονομικὰ χαλῶς ἔχει, καὶ ἡ
σχολὴ γένοιτο, κατενόησε πως πῶς στρατηγικῶς συντάξῃ. Ὡς
γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἐπιμέλονται, λο-
χαρχοὶ δὲ δεκάδαρχων, χιλίαρχοι ὃ λοχαγῶν, μυριάρχοι δὲ χι-
λίαρχων· καὶ ἔτι καὶ οὐδὲς ἀπαιμελής γίνεται, ἐπὶ ἣν πάντες πολ-
λαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὥσι· καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βέλῃ κρή-
σαταί πῃ τῇ στρατιᾷ, δεκάς ἢν τοῖς μυριάρχοις πρῶτον γένηται.
Ὡς περ αὖ ταῦτα ἔχῃ, ἔτω καὶ ὁ Κύριος συνεκεφαλαιώσιν το-
τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥστε καὶ τῷ Κυρίῳ ἐγγύς ὀλίγοις ἀφ-
λεγομένη μὴδὲ τῷ οἰκίῳ ἀπαιμελήτως ἔχῃ· καὶ ἐκ τούτου ἦδη
σχολὴν ἦγε πλείω ἢ ἄλλως μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς νεώς ἐπιμελέ-
μενος. Οὕτω δὲ καλισταίμενος τὰ αὐτὰ, εἰδόμενος ὅτι τὰς πρῶ-
τὰς αὐτὸν βούτῃ τῇ καλισταίᾳ χρῆται. Τὴν μὲν δὲ σχολὴν ἔτω κα-
τεσκευάσασθαι αὐτῷ τε ὅτι τοῖς πρῶτοις αὐτῷ.

Ἡρχετο δὲ ἐπιστάτην τῶν οἰκίῳ δὲ (εἶ) τὰς κοινῶνας. Πρῶτον μὲν,
ὅποσοι ὄντες ἰσχυροὶ ἄλλων ἐργαζομένων πρέφονται, μὴ παρῇεν
ἐπὶ ταῖς θύραις, τέτρες ἐπεζήτη· νομίζων τὰς μὲν πρῶτον οὐκ
αὖ ἐθέλειν οὔτε κακὸν ἔτε αἰχρὸν ὁρᾶν αὖ πρῶτον, καὶ ἀφ-
τὸ πρῶτον ἀρχοῦ (εἶ), καὶ ἀφ- τὸ εἰδέναι ὅτι ὀρῶνται, ὅ, πῃ πρῶ-
τοίεν, ὑπὸ τῷ βελτίστῳ· οἱ ὃ μὴ πρῶτον, τέτρες ἡγεῖτο ἢ ἀκρα-

ταῖα τινί, ἢ ἀδούα, ἢ ἀμελέα ἀπείναι. Τῷτο ἔν περὶ τῶν ἡγ-
 σάμευ, περὶ πᾶσι γὰρ τὸ τοῖα παρῆναι· τῷ γὰρ ἡ
 ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν ἂν τινα ἀντιλαβεῖν τὰ τῷ μὴ
 φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτοῦ. Επεὶ ἔν τῷτο γέ-
 νοιτο, ἦσαν ἂν εὐθὺς οἱ σερύμενοι, ὡς ἡδονημένοι. Ο δὲ Κύριος
 πολὺ μὲν χρόνον ἐκ ἐχθράζε τοῖς τοῖατοις ὑπακούει· ἐπεὶ δὲ
 ἀκούσκει αὐτῶν, πολὺ χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν ἀφαιρέσειαν.
 Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο περὶ δίδειν αὐτὸς ἡραπείαν, ἥτις
 δὲ ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἡνάγκαζε σφῆναι. Εἰς μὲν
 διδασκαλίας τρέπτο ἦν αὐτῷ ἔτι τῷ παρῆναι· ἄλλος δὲ,
 τὸ τὰ ῥάστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παρῆσι περὶ αἰτίας· ἄλ-
 λου δὲ, τὸ μηδὲν ποτε τοῖς ἀποῦσι νέμειν. Ο δὲ δὴ μέγιστον
 τρέπτο τῆς ἀνάγκης ἦν, εἰ τις τέτων μηδενὸς ὑπακούει, ἀ-
 φελόμενον ἂν τῷτο αἰ ἐχοι, ἄλλω ἐδίδου, ὃν ὥστε διυμάσθαι
 ἂν ἐν τῷ δέοντι παρῆναι· καὶ οὕτως ἐγένετο αὐτῷ φίλου
 χρησόμενον ἀντὶ ἀχρήστου. (Επιζητῶ δὲ καὶ ὁ νυνὶ βασιλεὺς ἦν
 τις ἀπῆ, οἷς παρῆναι καθήκει.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παρῆσιν ἔτα
 περὶ σφῆναι.

Τοὺς δὲ παρῆσιν ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστα ἂν ἔτι τὰ
 καλὰ καὶ ἀγαθὰ πρὸς ἑαυτὸν ἔργα, ἐπεὶ πρὸς ἑαυτὸν ἦν αὐτῷ, εἰ
 αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρώτο τοῖς ἀρετῶν πάντων μάλ-
 ιστα κεκοσμημένοι τῇ ἀρετῇ. Αἰδομένης μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ ἀφαι-
 ρεῖν γραφομένους νόμους, βελτίους γιγνομένους ἀνθρώποις· ἢ ὅτι
 ἀγαθὸν ἀρχόντα, βλέποντα νόμοι ἀνθρώποις ἐνόμειν, ὅτι καὶ
 τάττειν ἱκανός ἔστι, καὶ ὁρᾶν τὸν ἀτακτεῖν καὶ κολάζειν. Οὕτω
 δὴ γινώσκων, περὶ τῶν μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν μάλιστα ἐπιδεικνύει

ἐαυτὸν ἐκποινοῦντα ὃν τάττω τῷ χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαίμονέστερον ἦν. Καὶ τότε καθόσθιον χαλτεράσθη οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε αἰεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τὰς θεάς, ὥς θύειν αὐτὴν ἐκάστη ἡμέραν οἷς οἱ μάγοι θεοῖς εἶποιεν. Οὕτω δὴ καὶ τότε χαλτασθέντα ἔτι καὶ νῦν ἀγαμύνη καθάπερ αἰεὶ ὄντι βασιλῆς. Ταῦτα ἔνι καθόσθιον ἐμμενέτω αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαίμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢ περὶ αὐτοῦ τὰς θεάς, ὥσπερ ὁ εὐδαίμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων καὶ Κύριος δὲ αὐτῶν ἡγήσθαι ταῦτα ποιοῦντες δόξουσιν.

Ὁ δὲ Κύριος πῶς τῷ μὴ αὐτῷ εὐσέβειαν καὶ ἐαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμισε, λογιζόμενος ὥσπερ (4) πλεοναίεργοι μετὰ τῷ εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μὴ τῷ ἡσεβήκειναι τι δοκούντων. Πρὸς δὲ τέτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶντες θεοσεβεῖς εἴεν, ἥτιον αὐτὸς ἐθέλει περὶ τῶν ἀλλήλων ἀνθρώπων τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης νομίζων (5) τῷ κοινῶντων. Εμφανίζων δὲ καὶ τέτοιο, ὅτι περὶ πολλὰ ἐποιεῖτο μηδὲνα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρῶν, μᾶλλον καὶ σὺν ἄλλοις ὥστε αὐτῷ μὲν αἰχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ τῷ δικαίου δὲ ἐθέλειν πορεύεσθαι. Καὶ αἰδοῦς δὲ αὐτῷ ἡγήετο μᾶλλον πώδης ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φανερός εἴη πώδης οὕτως αἰδομένης, ὥς μήτ' εἴπῃ αὐτῷ μήτε ποιῆσαι μηδὲν αἰχρὸν. Επεκμαίρετο δὲ τέτοιο οὕτως ἔξεν ἐκ τοῦδε· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα, ἀλλὰ καὶ οὓς ἐφοβουῶνται, μᾶλλον σὺν αἰδομένοις αἰδοῦνται τῷ ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναικας δὲ, αἷς αὐτῷ αἰδομένης αἰδοῦνται, ἀνταυθεῖα μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρῶντες. Τὸ δὲ αὐτῷ πέπειστος ἔγω μάλα αὐτῷ ἔμμενον (6) τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ σὺ ἀπορροφασίως παιδομαχίους φανερός εἴη μᾶλλον

τιμῶν τῶν μεγίστας ἀρετὰς ἔπιπνοντάς τε δοκούντων πρῶτα. Γινώσκων δὲ ἔγωγε καὶ ποιῶν διετέλες. Καὶ σωφροσύνην δὲ αὐτὴ ὑπεδεκνύς, μᾶλλον ἐποίει καὶ θωπύην πάντας ἀσκεῖν. Ὅταν γὰρ ὁρῶσιν, ὃ μάλιστα ἔξῃσιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, οὕτω μᾶλλον οἱ γε ἀδενέσσεργι ἐγέλουσιν ὅσδ' ἐν ὑβριστικὸν ποιουῖτες φθνεργίᾳ εἴ). Διήρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὥς τὰς μὲν αἰδουμέναις, τὰ ἐν τῇ φθνεργίᾳ αἰσχρὰ φεύγοντας· ὅσδ' δὲ σώφρονας, καὶ τὰ ἐν τῇ ἀφθνεργίᾳ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω μάλισ' ἂν ᾤετο ἀσκήσασθαι, εἰ αὐτὸς ὑπεδεκνύοι ἑαυτὸν μὴ ὑπὸ τῇς πρῆξις ἡδονῶν ἐλκόμενον ἀπὸ τῇς ἀγαθῆς, ἀλλὰ πρῶτον ἐγέλονται πρῶτον σὺν τῇ καλῇ τῇ εὐφροσύνῃ. Τοιγαρὺν τοιοῦτον ὅν ἐποίησεν ὑπὲρ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῇ χειρὶν εὐταξίαν, ὑπεκκύνων τοῖς ἀμείνοισι, πολλὴν δὲ αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Επέγνω δὲ ἂν ἐκεῖ ὅσδ' ἐνα οὔτε ὀργίζομενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτὰς ἡγήσω τῶν ὄντων εἰς κάλλος εἶναι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιουῖτες καὶ ὁρῶντες ὑπὲρ θύρας διήγον.

Τῆς πολεμικῆς δὲ ἐνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θύρας ἐξῆγεν ἕσπερ ἀσκεῖν θωπύην ᾧετο χρῆσθαι· θωπύην ἡγεμέμενον καὶ ὅλως δέξις ἀσκησιν πολεμικῶν εἴ), ἔπειτα καὶ ἀληθευαίτην. Καὶ γὰρ ἐπὶ πόλεως ἐν παντοδαποῖς χώροις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσσι, ἀλλὰ τὸ θύραις φεύγουσιν ἔπειτα· καὶ ἀπὸ τῇς ἰσχύος ἐνεργούς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, ἀλλὰ πᾶσι τῇ λαμβάνειν φιλοπρίαν καὶ ὑπεθυμίαν. Καὶ πᾶσι ἐγκράτειαν καὶ πόνους καὶ ψύχην ἔχει γάλην καὶ λιμὸν καὶ δίψαν διδάσκει φέρειν, ἐνθουσια

μάλιστα προσείδιζε τὰς κοινώνας. Καὶ νυνὶ ἐπὶ βασιλεύσας
 καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες ἀγατελοῦσιν.
 Οἱ μὲν οὖν ὅτε ἔτετο προσήκειν ὁδὸν ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελ-
 τίων εἴη τῆς ἀρχομύων, καὶ τοῖς πεποιημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ
 ὅτι οὕτως ἀσκῶν τὰς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξε-
 πόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας ὡς τὰς
 μελέτας. Καὶ γὰρ ὅτι θύρα τὰς μὲν ἄλλας ἐξῆγεν, ὅποτε
 μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὅποτε ἀνάγκη εἴη,
 οἴκοι ἐθύρα τὰ ἐν τοῖς παλαιαῖς θύραις περὶ φόρμα· καὶ οὕτε
 αὐτὸς ποτε πρὶν ἰδρῶσαι δεῖπνον ἤρείτο, οὕτε ἵπποις ἀγυμνά-
 σις οἷτον ἐνέβαλλε· συμπαραχρᾶν δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θύ-
 ραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχας. Τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐ-
 τὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ
 ἐκείνων, ἀλλὰ τὴν αἰὲν μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιόν-
 δε ἑαυτὸν παρήχετο. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῆς ἄλλων οὐσ-
 τινὰς μάλιστα ὁρῶν τὰ καλὰ διώκοντας, τούτοις καὶ δώροις καὶ
 δρχαῖς καὶ ἐδραῖς καὶ πάσαις τιμαῖς ἐχέειν· ὥστε πολλὰ
 πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἀεὶ φεικόμε-
 νο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τὸ Κύρῳ δοκῶμεν, ὡς ἐπὶ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε
 χρῆσθαι τὰς ἀρχοντας τῆς ἀρχομύων ἀγαθὴν, τὰ βελτίονας
 αὐτῶν (εἰ), ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ἔτετο χεῖναι αὐτὰς. Στο-
 λῶν τε γοῦν εἴλετο τὴν Μηδικὴν αὐτὸς τε φορεῖν, καὶ τὰς κοι-
 νῶνας ταύτῃ ἐπεισεν ἐνδύεσθαι· αὐτὴ γὰρ αὐτὰ συγκρύπτειν
 ἐδόκει, εἰ τις τὴν ἐν τῇ σώματι ἐνδὲς ἔχοι, καὶ καλλίστοις καὶ με-
 γίστοις ὀπιδαννύσαι τὰς φορεῖν. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήμα-

τὰ τοιαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ὅτι καὶ ὑποτιγμέ-
 ροις τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσὶ. Καὶ ὑποχρεῖσθαι δὲ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς παρσιέειν, ὥς εὐοφθαλμότεροι φαίνονται ἢ εἰ-
 σὶ καὶ ἐντελέεσθαι, ὥς εὐχρωότεροι ὀρώμεντο ἢ πεφύκασιν. Ε-
 μελέτησε δὲ καὶ ὥς μηδὲ πύοντες μηδὲ δολιχὸν ὁμῶς φανε-
 ρεῖ εἶναι· μηδὲ μεταστροφῶν ὅτι θάνατον μηδενός, ὥς ὁδοῖν
 θάνατον ὄντες. Πάντα ὃ ταῦτα ὥστε φέρειν τι εἰς τὸ δυσκατα-
 φρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχαίοις. Οὐς μὲν δὴ ἀρχαίως
 ἔετο χρῆσθαι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύαζε καὶ μελέτη καὶ τὰ
 σεμνῶς παρσιέειν αὐτῶν· ἐς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δου-
 λεύειν, τέττις ἔτε μελετᾶν τὴν ἐλευθερίαν πόνων ἐδδῆνα παρῶρμα,
 ἔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μήτε ἄσιτοι
 μήτε ἄποτοὶ ποτε ἔσονται, ἐλευθερίαν ἕνεκα μελετημάτων. Καὶ
 γὰρ ὅποτε ἐλαύνοντο τὰ θηρία τοῖς ἰππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέ-
 ρεσθαι οἷον εἰς θήραν τέτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων ὁδοῖν
 καὶ ὅποτε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς παρὰ τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ
 ὑποζύγια. Καὶ ὅποτε ὃ ὥρα εἴη ἀείσου, ἀνέμεινεν αὐτὸς ἔστ'
 ἂν φάγοιεν τι, ὥς μὴ βουλιμῶεν· ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν, ὥσ-
 περ οἱ ἀεῖσοι, πατέρω ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλειτο αὐτῶν ὅπως
 ἀναμφιλόγως αἰεὶ ἀνδράποδα ἀφαινεῖεν. Τῇ μὲν δὲ ὅλη Περ-
 σῶν δεξὴ ἔτω τὴν ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν.

Ἐαυτὸς δὲ, ὅτι μὲν ἐχ' ὑπὸ τῇ καλῶς φρονούντων κίνδυνος εἴη
 παθεῖν τι, ἰσχυρῶς ἐπαίρει· (καὶ γὰρ ἀνάγκη αὐτῶν ἦν) αὐτὸς,
 ὅς ἀσυντάκτως ὄντας ἑώρα, καὶ παρὰ τέτοις ὁδοῖς ἐπαίρει τὰ
 τῶν ὁδοῖς αὐτῶν οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) οὐς δὲ καλῶς τε
 ἦγειτο, καὶ ὠπλισμένους ὅς ἀνδράποδες ὄντας ἑώρα, καὶ τὰς μὲν αὐ-

τῶν ἤδη ἰσχυρῶν ἡγεμόνας ὄντας, τὰς δὲ, πεζῶν· πολλὰς δὲ αὐ-
τῶν καὶ φρενήματα ἔχοντας ἡδυνάτεως ὡς ἱκανὸς ὄντας ἀρχεῖν·
καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτῶν ἔτοι μάλιστα ἐπιησίοαζον, καὶ αὐτῶν
δὲ Κύρω τέτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη γὰρ
ἦν, ὅτι ἔκ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τέτων οὖν ἔκ κίνδυνος
ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι καὶ πολλὰς ἔσπες. Σκοπῶν οὖν
ὅπως ἀν' αὐτῶν καὶ τὰ ὑπὸ τέτων ἀκίνδυνα γήμοντο, τὸ μὲν πε-
ριελέσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα ἔκ δ' ἀπολέμοις ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε,
καὶ ἀδίκον ἡγέμευτο, καὶ κατὰ λυσιν τῆς ἀρχῆς τῆτο νομίζων·
τὸ δὲ αὐτῶν μὴ παρῆσθαι αὐτὰς, καὶ τὸ ἀπίστῶντα φανερῶν
(εἶ), ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἐν δὲ ἀντὶ πάντων τέτων ἔγνω
καὶ κράτιστον (εἶ) παρὸς τῇ αὐτῶν ἀσφάλειαν καὶ χάλλιστον, εἰ
δυῶναι ποιῆσαι τὰς κρατίστους ἐαυτῶν μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλή-
λοις. Ως οὖν ὅτι τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τῆτο πει-
ρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον γὰρ διὰ παντὸς αἰεὶ ἔχοντες φιλεῖν θρωπία τὴν ψυ-
χῆς ὡς ἡδυνάτο μάλιστα ἐνεφάνιζεν· ἡγέμευτος, ὥσπερ ὁ ῥαδίων
ἐστὶ φιλεῖν τὰς μετῶν δοκοῦντας, ἐπὶ εὐνοῶν τοῖς κακοῦσι, ἔτω
καὶ τὰς γνωσθέντας ὡς φιλεῖσι, ἔκ εὐνοῶν ἐκ ἀν' ἀλλήλων μετῶν
ὑπὸ τῷ φιλεῖσθαι ἡγεμευτῶν. Εἰς μὲν ἔν τῷ χεῖμασιν ἀδυνατώ-
τερος ἦν εὐεργετῶν, τῶν τε προνοῶν τῶν σωόντων καὶ τῶν προπονῶν, καὶ
τῶν συνδομέων γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερός (εἶ), συναχθόμενος
δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τῆτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρᾶν· ἐπειδὴ δὲ
ἐγχεῖτο αὐτῶν ὥστε χεῖμασιν εὐεργετῶν, δοκεῖ ἡμῖν γινώσκειν, πρὸς τῶν
γὰρ, ὡς εὐεργετήματα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους ἔδεν ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀ-
πῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τῆτο

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

ΚΥΡΟΣ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐ-
 τῷ Χερσαίντας, καὶ εἶπεν ὧδε· “ Ἀλλὰ πολ-
 “ λάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε χατε-
 “ νόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἔδεν λαφύρει πα-
 “ τρὸς ἀγαθῶ. Οἳ τε γὰρ πατέρες θεωροῦσι τῆν παιδων, ὅπως
 “ μὴ ποτε αὐτοὺς ταῖς ἀγαθαῖς ἐπιλείψει, Κύρος τέ μοι δοκῇ νῦν
 “ συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστα ἂν εὐδαιμονῶντες λαφτε-
 “ λοῖμεν. Οὐδὲ μοι δοκῇ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλῶσαι, τῆτο
 “ ἐγὼ πειράσομαι τῆς μὴ εἰδότης διδάξαι. Εὐνοήσατε γὰρ δὴ, τίς
 “ ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ παιδομαρτύων ἀλοή; τίς δ' ἂν φιλία
 “ ὑπὸ μὴ παιδομαρτύων λαφφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπεθέντων
 “ στρατεύμα ἱκῆς τύχαι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχαις ὑπῴωντο
 “ ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὴν ἀρξῶν ἰδίᾳ ἐχθρὸς πρὸς αὐτῶ σωτηρίας
 “ βεβλῦεας; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ τῷ μὴ παι-
 “ δομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖα γ' ὅλεις νομίμως ἂν οἰκηθεῖεν;
 “ ἢ ποῖοι οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκοιντο;
 “ Ἡμεῖς δὲ ἂν νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, λαφ τί ἄλλο μᾶλλον λαφτε-
 “ πορῶμεν, ἢ λαφ τὸ πείθεας πρὸς ἄρχοντι; Διὰ τῆτο γὰρ καὶ
 “ νυκτὸς ἔἰς ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἐδὲ πρὸς ἡγεμόνα, ἀνδρῶν γ' ὅποι
 “ ἄρχοντι ἐπὶ οὐκ ἔχοντες, ἀντιπύονται ἡμεῖς, τῆν δ' ἑλπίαν χάνοντες
 “ οὐδὲν ἡμετέρες χατελείπομεν. Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν

“τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ γαθὰ, εὖ ἴσῃ
 “ὅτι αὐτὸ τῆτο καὶ εἰς τὸ ἀφασώζειν ἃ δὲ μέγιστον ἀγαθὸν ὧσι.
 “Καὶ παρόθεν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἦρχον, ἐδενὸς δὲ ἦρχομεν
 “νῦν ὃ καλεσκόμεθα οὕτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἀρχετέ οἱ
 “μὲν πλείονων, οἱ δὲ μειόνων. Ὡς περ τοῖνυν αὐτοὶ ἀξιώσετε ἀρ-
 “χεῖν τῶν ὑφ’ ὑμῖν, ἔγωγε καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμεῖς καθή-
 “κοι. Τούτων δὲ ἀφάρεται ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν
 “δούλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπαρετῶσιν· ἡμᾶς δὲ, εἴπερ
 “ὡς ἐσμὲν ἐλευθέροι (εἶ), ἐκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ, τι πλείους ἀξιοῦ
 “φαίνεται (εἶ). Εὐρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ ἐνθα ἂν μοι μοναρχίας
 “πόλιν οἰκεῖται, πλεονάζοντα τοῖς ἀρχουσιν ἐλθεῖν παύσε-
 “σθαι, ταύτῃ ἡκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένην ὑπα-
 “κούειν. Παροῦμέν τε ἐν, ὥς περ Κύρος κελεύει, ἐπὶ τὸδε τὸ δέ-
 “χεϊον, ἀσκήσμεν τε δι’ ὧν μάλιστα διωρησώμεθα κατέχειν ἃ δεῖ,
 “πρότερον μὲν τε ἡμῶς αὐτὴς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ, τι ἂν δέη. Καὶ τῆτο
 “ἵδ’ εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ἐμὴ δυνάμει Κύρος εὐρεῖν ὅ, τι αὐτὰ μὲν
 “ἐπ’ ἀγαθῷ χρῆσθαι, ἡμῖν δὲ ἐπ’ ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμ-
 “φέρει, καὶ οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἡμῖν πολέμοι.”

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χερσάνδης, οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταν-
 το πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων σωεργεῖς καὶ
 ἔδοξε αὐτῷ ἐν τῇμας αἰεὶ παρεῖναι ὅτι δύναιτο, καὶ παρέχειν αὐ-
 τὰς χρῆσθαι ὅ, τι βούληται ἕως ἂν ἀφίη Κύρος. Ὡς δὲ τότε
 ἔδοξεν, ἔγωγε καὶ νῦν ἐπὶ ποῖσιν οἱ καὶ πλεονάζοντες Ἀσίαν ὑπὸ βασι-
 λῆς ὄντες· ἡγεμονεύουσι τὰς τῶν δαχόντων δυνάμεις. Ὡς δὲ ἐν τῇ
 λόγῳ δεδήλωται Κύρος καλεσσομένης εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτὰ
 τε καὶ Πέρσης τὴν ἀρχήν, ταῦτα δὲ οἱ μετ’ ἐκείνου βασιλεῖς νόμιμα

ἤμ' ἀπὸ τῶν φίλων ἡμῶν ἐγγύοντο, καὶ μάλα πενηῶσι συμμάχων· ὥστε
 μοι οὐκ ἐν ταῖς ἀγῆλαις πρὶς φέρομεν αὐτὰς ἀγαπῶντες. Με-
 τὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ εἶλω τὸ πολέμεον στρατόπεδον, οὐκ, οἶ-
 μαί, χαλὴ σοὶ ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγὼ σοὶ σιωπῶντος. Ἐκ
 ὧν τότε Γαδρύας ἡμῶν φίλος ἐγγύετο, καὶ ἐγὼ ἔχαιρον· ὥστε αὐτὸς
 Γαδάτας· καὶ δὴ ἔργον σε ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεὶ γε μέντοι καὶ
 Σάμῃ ὥστε Καδύσοι σύμμαχοι ἐγγύοντο, θεραπεύειν εἰκότως
 εἶδ' ἐταῖς· καὶ γὰρ οὗτοι σε ἐθεράπευον. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν
 εἰς τὴν ὁρμήθημεν, ὁρᾶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἄρμα-
 τα, ἀμφὶ μηχαναῖς, ἡγάμην, ἐπεὶ διὰ τότε χαλάσας, τότε
 σὲ ὥστε ἀμφ' ἐμὲ ἔξει χαλῶ. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγχε-
 λία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγγίγνωσκον ὅτι
 ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα χαλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη εἶδομεν
 εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἔσοιτο ἀφθοῖα τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς σιωπίας.
 Καὶ νῦν δὴ νεικῆκαμέν τε ὧν μεγάλῃ μάχῃ, καὶ Σάρδεις ὥστε
 Κροῖσῳ ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ἡγήκαμεν, ὥστε πάν-
 τας κατεστράμεθα· καὶ μὰ τὸν Μίδρην ἐγὼ τοι ἐχθὲς, εἰ μὴ
 πολλοῖς διεπύκτους, ἐκ ἂν σοὶ ἐδυάμην προσελθεῖν. Ἐπεὶ
 γε μέντοι ἐδεξιάσω με, ὥστε παρὰ σοὶ ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περί-
 βλεπτος ἦν, ὅτι μὲν σὺ ἄσπις ὥστε ἄποτος διημέρου. Νῦν ὦν, εἰ
 μὲν ἔσαι πῃ ὅπως οἱ πλείους ἀξιοὶ γεγηρημένοι πλείστον σε μέ-
 ρος μετέξομεν· εἰ ὧν μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω πρὸς σὲ ἔξαγ-
 γέλλειν ἀπέναι πάντας διὰ τὸ σὲ πλεῖον ἡμῶν ὧν ἔξ' ἀρχῆς φίλων.
 Ἐπὶ τούτῳ ἐγέλασε μὲν ὁ Κῦρος καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας ὧν
 ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξε ὥδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, ὦ Κῦρε, εἰκότως ἐν τῷ φανερῷ

“σάυτὸν πῦρ ἔχεις, δι’ αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι ἐκ ἡμῶν σοι μά-
 “λιστα ἦν θεραιπυτόν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν αὐτῶν ἔνεκα
 “παρήμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἀνακτιᾷ εἰς ἐκ παντὸς τρόπου, ὅπως
 “ὀπίηδιστα συμπονεῖν καὶ συγκωδυνώειν ἡμῖν ἐθέλῃσιν. Νυνὶ δὲ
 “ἐπεὶ οὐχ ἔτι τρέφου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνακ-
 “τιᾷσαι διώσας, ὅς κε καὶ εἴη, ἥδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἄξιον
 “ἢ τί δολαυόσας ἀνὴρ τῆς ἀρχῆς, εἰ μὲν γὰρ αἰμοῖα εἴης ἐστίας,
 “ἔτι οὐδὲν ὀσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, ἔτι ἥδιον, ἔτι οἰκειότε-
 “ρόν ἐστιν ἔδεν; Ἐπεὶ δὲ, ἔφη, ἐκ ἀνὴρ οἷός ἐστις ἡμῶν ἀρχιμῆδης,
 “εἰ σὲ μὲν ὀρώμεν ἔξω χαρτερέντα, αὐτοὶ δὲ ἐν οἰκίᾳ εἴημεν,
 “καὶ σὺ δοκίμησιν πλεονεκτεῖν;” Ἐπεὶ δὲ Χρυσάντας ταῦτα
 ἔλεξε, στυγρόθυμον αὐτῷ καὶ ταῦτα πολλοί. Ἐκ τῆς δὲ εἰς-
 ἔρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χεῖματα ἐν-
 ταῦθ’ οἱ ἄγοντες ἀπέδουσιν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Κύρῳ, παρ-
 τον μὲν Εἰσία ἔδυσε, ἔπειτα Διὶ βασιλῆς, καὶ εἰ πῶς ἄλλω θεῷ
 οἱ μάγοι ὀξυνοῦτο. Ποίησας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἥδη ἤρχετο
 διοικεῖν.

Ἐνοῶν δὲ τὸ αὐτῷ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειρήσει μὲν ἄρχειν πολ-
 λῶν ἀνθρώπων, πρῶτον δὲ οἰκῆν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ
 τῇ Φωκιδῶν, αὕτη δὲ οὕτως ἔχει αὐτῷ, ὥς ἀνὴρ πολεμωτάτη
 γένοιτο ἀντὶ πόλιν· ταῦτα δὲ λογίζομεν, φυλακῆς παρὰ
 τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γινὼς δὲ ὅτι ὁδοῦ αἰνῶν ἀνθρώπων εὐ-
 χειρωτότερός ἐστιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῶ καὶ κατὰ τὴν
 ὕπνῳ, ἐσκόπῃ τῆς ἀνὴρ ἐν τέτοις παρὰ ἑαυτὸν πεσοῦσθαι ἔχει.
 Ἐνόμισε δὲ μὴ ἀνὴρ γενέσθαι ποτὲ πρὸς ἀνθρώπων, ὅστις ἄλλον
 μᾶλλον φιλήσῃ τῷ τῆς φυλακῆς δεομένῳ. Τὰς μὲν αὖ ἐχον-

τας παῖδας ἢ γυναικας συναρμοζούσας, ἢ παιδικὰ, ἔγνω
 φύσιν σιωπηναγνάσκειν αὐτὰς μάλιστα φιλεῖν· τὰς δὲ εὐνέχας
 ὁρῶν πάντων τέτων σεργιμύδας, ἡγήσατο τέττας ἀνὰ περὶ πλείστου
 ποιῆσθαι οἵππες διώκονται πλατίζουσαι μάλιστα αὐτὰς, ὥστε βοηθεῖν
 εἰς τὴν ἀδικοῦντα, καὶ πρὸς τὴν ἀδικίαν αὐτοῖς· τέττας ὅτι εὐεργετῶν-
 ται ὑποβάλλειν αὐτὸν ὁδὸν ἡγεῖσθαι διώκοντα. Πρὸς ὅτι τέτοις,
 ἀδόξοι ὄντες οἱ εὐνέχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ ἀφ' ὧν
 τὸ δεσπότης ἑπικούρου προσδέονται· ὁδοὶ γὰρ ἀνὰ ἦν, ὅστις
 οὐκ ἀνὰ ἀξιώσειεν εὐνέχας πλέον ἔχειν ἐν παντί, εἰ μὴ τι ἄλλο
 κρείττον ἀπείρου· δεσπότη δὲ πιστὸν ὄντα ἔδεν κωλύειν πρὸς αὐτὸν
 καὶ τὸν εὐνέχον. Οὗ ἀνὰ μάλιστα τις οἴησιν, ἀνάγκη δὲ αὐτὸν
 εὐνέχας γίνεσθαι, ὁδοὶ τὸ ἐφαίνετο αὐτῷ. Ἐτεκμαίρετο δὲ
 καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι οἱ τε ὑβριστὰς ἵπποι ἐκτεμνόμενοι,
 τὰ μὲν δακνέειν καὶ ὑβρίζειν ἀποπαύονται, πολεμικοὶ δὲ οὐ-
 δὲν ἦτον γίνονται· οἱ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τὰ μὲν μέγα
 φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίστανται, ὅτι ἰσχύει καὶ ἐργάζεσθαι καὶ σε-
 εῖσκονται· καὶ οἱ κυνέες ὅτι ὡσαύτως, ὅτι μὲν ἀπολείπειν τοὺς δε-
 σπότης ἀποπαύονται ἐκτεμνόμενοι, φυλάττειν δὲ καὶ εἰς θή-
 ραν ἔδεν κακίους γίνονται. Καὶ οἱ γε ἀνθρώποι ὡσαύτως ἡγε-
 μέσεργι γίνονται, σελοκόμοι ταύτης τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ μέν-
 τοι ἀμελέσεργι γε τῶν πρὸς αὐτοὺς ὁδοῦν, ὁδοὶ ὅσον τι ἱππικοί,
 ὁδοὶ ὅσον τι ἀκοντιστικοί, ὁδοὶ ὅσον φιλότιμοι. Κατάδηλοι δὲ
 γίνονται καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ
 φιλότιμον ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τὰ ὅτι πιστοὶ εἶσι, ἐν τῇ φθορᾷ τὴν δε-
 σπότην μάλιστα βάσανον ἐδίδου· ὁδοὶ γὰρ πιστοτέρα ἔργα ἐπε-
 θέκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφαραῖς τῶν εὐνέχων. Εἰ δὲ τι ἄρα

τὸ δὲ σώματος ἰχύος μειῶσθαι δοκῶσιν, ὁ σίδηρος ἂν ἰσοῖ τὰς ἀδενεῖς
 ἐν τῇ πολέμῳ τοῖς ἰχυροῖς. Ταῦτα δὴ γινώσκων, δὲξάμενος
 δὲ τῆς θυσιαστικῆς, πάντας τὰς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα θεραπευτῆ-
 ρας, ἐποίησεν εὐνέχους. Ἡγησάμενος ὅτι ἐχὶ ἰκανὴν ^{τῆς} φυ-
 λακίαν τῶν περὶ τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπευ-
 νας τῶν ἄλλων ἂν πισυτάτης περὶ τὸ βασιλείου φύλακας λάβοι.
 Εἰδὼς ὅτι Πέρσας τὰς οἰκοὶ, χακοδιωτάτης μὲν ὄντας ἀλλὰ πε-
 νίαν, ἐπιπονώτατα ὅτι ζῶντας ἀλλὰ πλὴν τῆς χώρας ἰσχυρότητα, καὶ
 ἀλλὰ τὸ αὐτεργὰς ^{τῆς} εἶ, τῆς ἐνόμζε μάλιστα ἂν ἀγαπᾶν πλὴν
 παρ' ἑαυτῶν διαίαν. Λαμβάνει ἐν τέτων μυρίας δορυφόρους, οἱ
 κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασιλεία, ὅποτε
 ὅτι χώρας εἴη ὅποτε ὅτι ἐξίοι περὶ, ἐνθεν ὅτι ἐνθεν τεταγμένοι ἐπο-
 ρεῖοντο. Νομίσας ὅτι ὅτι Βαβυλωνίους ὅλης φύλακας δεῖν ^{τῆς} ἰκα-
 νῆς, εἴτε ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ἀποδημῶν, κατέστησε ὅτι
 ὅτι Βαβυλωνίῳ φερέας ἰκανῆς μισθὸν δὲ καὶ τέτοις Βαβυλωνίους
 ἐταξε παρέχειν, βαλόμενος αὐτὸς ὡς ἀμνημονωτάτης ^{τῆς} εἶ, ὅπως
 ὅποτε πενωτάτοι ὅτι εὐχαρεκτότατοι εἴεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐτὸν τε
 φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλωνίῳ τότε κατεστάθεισα, καὶ νῦν ἐπὶ ὅπως
 ἔχουσα ἀγαμέμνη. Σκοπῶν δὲ ὅπως ἂν καὶ ἡ πᾶσα δόχῃ κατέ-
 χαιτο, καὶ ἄλλη ἐπὶ περὶ γίνοιτο, ἡγήσατο τοὺς μισθοφόρους
 τῆς ἐπὶ ποσούτων βελτίονας τῆς ὑποηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάττωνας·
 τὰς δὲ ἀγαθούς ἀνδρας ἐγίνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ συν-
 τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν πᾶν, καὶ ὅτι μελετήσαν ὅπως μὴ ἀνή-
 σωσι πλὴν τῆς δόξης ἀσκησιν. Ὅπως ὅτι μὴ ὅτι πᾶσι αὐτοῖς δο-
 καίη, ἀλλὰ γινόντες καὶ αὐτοὶ ταῦτα ἀρεῖα εἶναι, οὕτως ἐμ-
 μνησθεῖν τε καὶ ὅτι μελετήσαν τῆς δόξης, σιμύελεξε τὰς τε ὁμοτί-

μοις καὶ πάντας ὅποσοι Ἑπικαίριοι ἦσαν, καὶ ἀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὶ εἶναι ἐ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συνελη-
θον, ἔλεξε τοιαύτῃ·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις,
“ ὅτι ἔδοξ' ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἀξιοὶ εἶναι. Νυνὶ μὲν γὰρ
“ δὴ ἔχομεν ἐ γλῶ πολλήν καὶ ἀγαθὴν, καὶ οἵτινες ταύτῃ ἐργα-
“ ζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν ὃ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις κα-
“ τασκιδνάς. Καὶ μηδεὶς γε ὑμῖν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἄλλό-
“ τρια ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις αἰδὶός ἐστιν, ὅταν πο-
“ λεμένωντων πόλις αἰλώ, τῇ ἐλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῇ
“ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χεῖματα. Οὐκοῦν ἀδικία γε ἔξετε ὅ,
“ τι ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλανθρωπία σὺν ἀφαιρέσειδε ἢν τι εἴατε
“ ἔχειν αὐτούς. Τὸ μέντοι ἐκ τῆδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι
“ εἰ μὲν τρεψόμεθα ἐπὶ ῥαδιουργίαν καὶ πλὴν τῇ κακῶν ἀν-
“ θρώπων ἡδυσκάθειαν, (οἱ νομίζουσι τὸ μὲν ποιεῖν ἀθλιώτα-
“ τον, τὸ δὲ λυπόνως βιοτάειν ἡδυσκάθειαν) ταχὺ ἡμᾶς φημὶ
“ ὀλίγου ἀξίους ἡμῖν αὐτοῖς εἶσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τ' ἀγαθῶν
“ σερήσεσθαι. Οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθὸς ἄνθρωπος γενέσθαι, τῆτο δὲ καὶ
“ ὥστε καὶ ἀγατελεῖν ὄντας ἀγαθούς, ἢν μή τις αὐτῷ ἀγὰ τέλους ἐπι-
“ μελήται· ἀλλὰ ὥσπερ ἐ καὶ ἄλλα τέχνηαι ἀμεληθεῖσαι μείο-
“ νται ἀξίαι γίνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα,
“ ὅπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ῥαδιουργίαν, πονήσας πάλιν ἐχθ-
“ ῆτω καὶ ἡ σωφροσύνη ἐ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀλήθεια, ὅποταν τις
“ αὐτῷ ἀνῇ πλὴν ἀσκησι, ἐκ τῆτε εἰς πλὴν πονηρίαν πάλιν τρέ-
“ πεται. Οὐκ ἐν δὲ μέλλειν, εἰδὲ ἐπὶ τὸ αὐτίκα ἡδὺ παροῖεναι
“ αὐτῷ. Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ δόχον καὶ λαπσᾶσθαι,

“πολὺ δ’ ἐπὶ μείζον, τὸ λαβόντα ἀφασώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ
 “λαβεῖν, πολλάκις τῷ τόλμῳ μόνον ᾧδραχυμῶ ἐγένετο· τὸ
 “δὲ λαβόντα κατέχευ, ἐκέπτε τὸτο ἄνευ σωφροσύνης, ἐδ’ αἰεὺ
 “ἐγκρατείας, ἐδ’ ἀνδρὶ πολλῆς ὁπμιελείας γίγνεται. Ἀ γὰρ
 “γυγνώσκοντες, νυνὶ πολὺ μᾶλλον ἀσκήν τ’ ἀρετῇ ἢ πρὶν τὰδε
 “τάλατ’ ἀκτῶσασθαι· εὖ εἰδότες ὅτι ὅταν πλείστα τις ἔχη, τότε
 “πλείστοι καὶ φθονοῖσι καὶ ὁπμιουλόμενοι καὶ πολέμοι γίγνονται,
 “ἄλλως τε καὶ ὡς ἀκόντων τὰ τε κτήματα καὶ πλὴν ἑρα-
 “πείας, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχη. Τὸ μὲν ἔν ἑαυτοῖς οἶεσθαι γὰρ σὺν
 “ἡμῖν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ ὁπμιουλόμενοι ἀδίκως ταῦτα ἔχο-
 “μεν, ἀλλ’ ὁπμιουλόμενοι ἐπιμωρησάμεθα. Τὸ μὲντοι με-
 “τὰ τὸτο κρατίστον, ἡμῖν αὐτοῖς ᾧδραχυμῶν τὸτο δὲ ὅτι,
 “τὸ βελτίονας ὄντας τῷ ἀρετῶν, ἀρχεῖν ἀξιοῦν. Θάλα-
 “ποις μὲν οὐκ ἔστι ψύχαι, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόρων καὶ ὕπνου
 “ἀνάγκη ἔστι τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γὰρ μὲντοι
 “περὶ αὐτῶν δὲ ἐν τέτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φανέσθαι. Πο-
 “λεμικῆς δ’ ἐπιστήμης καὶ μελέτης παντὰ πασι ἐμετὰ αὐτοῖς τέ-
 “τοις, ἔστι πᾶσι ἐργάταις τε ἡμετέροις καὶ διασποφόροις βελο-
 “μετα κτῶσασθαι, ἀλλ’ αὐτὰς δεῖ τέτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεο-
 “νεκτεῖν, γυγνώσκοντες ὅτι ἐλθούσας ταῦτα ὅργανα ἔστι εὐδα-
 “μονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γὰρ ἐκεί-
 “νοις τὰ ὅπλα ἀφῆρῶντα, ἔτις ἡμῶς αὐτὰς δὲ μὴ τ’ ὅπλων
 “ποτ’ ἐρήμους γίγνεσθαι· εὖ εἰδότες ὅτι τοῖς ἀπὸ ἐγγυστάτω τῷ
 “ὅπλων ἔστι, τέτοις ἔστι οὐκ ἐκείνους ἔστι ἀπὸ βέλωνται. Εἰ δὲ τις
 “ταῦτα ἐνοεῖται, εἰ δὴτα ἡμῖν ὅφελος ἡλῶσθαι αὐτῶν ἔστι
 “συμμεῖν, εἰ ἐπὶ δεῖσθαι κατῆρῶν ἔστι πεινῶντας καὶ διψῶντας καὶ

“ἐπιμελομένης ἑ πονηρίας; Εκείνο δὲ χαίραμαθῆναι, ὅτι τοσέτω
 “ταῖς ἀγαθὰ μάλλον εὐφραίνει, ὅσῳ ἂν μάλλον παροπνήσας τις ἐπ’
 “αὐτὰ ἀπίοι· (οἱ γὰρ πόνοι ὄψιν τοῖς ἀγαθοῖς) ἀνδρὶ δὲ ἔξ δρό-
 “μιμον τυγχάνειν πινός, ἐδὲν ἔτω πολυτελεῶς παρὰ σπουδαίῃ αὐτῷ,
 “ᾧ δὲ ἡδὺ ἔστι). Εἰ δὲ ὧν μὲν μάλιστα ἀνθρώποι θάλαττον οἰοῦνται,
 “ὁ δαίμων ἡμῶν ταῦτα συμπῆρεσκέακεν, ὥς οἱ ἂν ἥδιστα ταῦ-
 “τα φαίνοιτο, αὐτὸς τις αὐτῶν ταῦτα παρὰ σπουδῇ, ὁ τοιοῦ-
 “τος ἀνὴρ τοσέτω πλεονεκτῆς τῷ ἐνδεσέρων βίῃ, ὅσῳ πενή-
 “σας τῷ ἐπίστων σίτῳ τούξεταί, καὶ διψήσας τῷ ἡδίστων ποτῶν
 “δυναύσεται, καὶ δεηθεὶς ἀναπαύσεως, ἡδίστον ἀναπαύσεται.
 “Ὡν ἕνεκα φημὶ χρῆσθαι νῦν θάλαττον ἡμῶν εἰς ἀνδραγα-
 “θίαν, ὅπως τῷ τε ἀγαθῶν ἢ ἀρίστον καὶ ἡδίστον δυναύσωμεν,
 “καὶ ὅπως τῷ πάντων χαλεπωτάτου ἀπειροῖ γινώμεθα. Οὐ
 “γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λα-
 “βεῖντα στερηθῆναι, λυπηρὸν. Εὐνοήσατε δὲ καὶ κέεο, τίνα παρὰ
 “φασιν ἔχοντες ἂν παροπλιόμεθα χακίονες, ἢ παρὰ δειν, γε-
 “νέσθαι. Πότερον ὅτι ἀρχομεν; Ἀλλ’ ἐξ δὴπου τ’ ἀρχομεν τῷ
 “δουλοῦντων πονηρὲς παρὰ σπουδῇ. Ἀλλ’ ὅτι εὐδαιμονέσε-
 “σθαι δοκῶμεν νῦν ἢ πρότερον ἔστι; Ἐπεὶ αὖ τῇ εὐδαιμονίᾳ φησὶ τις
 “τ’ χακίαν ἐπιπρέπειν; Ἀλλ’ ὅτι ἐπεὶ κεκτῆσθαι δέχεται, τέττοις
 “κολάσομεν, ἢ πονηρὸν ὥς; Καὶ τί παρὰ σπουδῇ αὐτὸν ὄντα πονηρὸν
 “πονηρίας ἕνεκα ἢ βλακείας ἄλλας κολάζειν; Εὐνοεῖτε δ’ ἐπὶ καὶ
 “τέτοιο, ὅτι τρέφειν μὲν παρὰ σπουδῇ πολλὰ καὶ τ’ ἡμετέρων
 “οἴκων φύλακας καὶ τ’ σωματῶν· αἰσχρὸν δὲ πῶς ἐκ ἂν εἴη, εἰ δὲ
 “ἄλλας μὲν δουροφόρους τ’ σωτηρίας οἰησόμεθα χρῆσθαι τυγχάνειν,
 “αὐτοὶ δὲ ἡμῶν αὐτοῖς ἐξ δουροφροσύνης; Καὶ μὴν εὖ γε δὲ εἰδέναι

“ὅτι ἐκ ἑστὴν ἄλλη φυλακὴ τοιαύτη, οἷα αὐτόν πινὰ χαλὸν κα-
 “γαθὸν ὑπάρχειν· τῆτο γὰρ δὲ συμπαρομαρτεῖν· τῆ δ’ ἀρετῆς ἐξή-
 “μω ἐδὲ ἄλλο χαλῶς ἔχειν ἐδὲν προσήκει. Τί ἐν φημι χρῆναι
 “ποιεῖν, ἔκ πᾶ τ’ ἀρετὴν ἀσκεῖν, ἔκ πᾶ τ’ μελέτην ποιῆω; Οὐδὲν
 “καμνόν, ὡ ἀνδρες, ἐρῶ· ἀλλ’ ὥσπερ ἐν Πέρσαις ἐπὶ τοῖς ἀρχείοις
 “οἱ ὁμότιμοι ἀφάγουσιν, ἔτω ἔκ ἡμῶς φημι χρῆναι ἐνθάδε ἐνθάδε
 “τὰς ὁμοτίμοις πάντας, ἀπὸς καὶ ἐκδὲ ἐπιποθύειν, ἔκ ὑμῶς γε ἐμὲ
 “ὁρῶντας χαλιανοεῖν πτόντας, εἰ ἐπιμελόμενος ὦν δὲ ἀφάξω· ἐγὼ
 “τε ὑμᾶς χαλιανοῶν θεάσομαι, καὶ ἐς αὖν ὁρῶ τὰ χαλὰ καὶ τὰ ἀγα-
 “θὰ ἐπιποθύοντας, τέτεις τιμήσω. Καὶ τὰς παῖδας δ’, οἱ αὖν ἡμῶν
 “γόνων, ἐνθάδε παυδύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελτίονες ἐσόμεθα, βε-
 “λόμενοι τοῖς πασι ὡς βέλπιστα παυδείγματα ἡμῶς αὐτοῖς
 “πτόχειν· οἱ τε παῖδες ἐδ’ αὖν εἰ βέλονται ῥαδίως ποιητοῖς γένοιον-
 “το, αἰχρὸν μὲν μηδὲν μήτε ὁρῶντες μήτε ἀκόντες, ἐν δὲ χαλῶις
 “καὶ γαθοῖς ἐπιποθύμασι δημευδύοντες.”

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η΄.

ΚΥΡΟΣ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐ-
 τῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὧδε· “ Ἀλλὰ πολ-
 “ λάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κρατε-
 “ νόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἐδὲν ἀγαφῆραι πα-
 “ τρὸς ἀγαθῶ. Οἱ τε γὰρ πατέρες παρονοῶσι τῇς παίδων, ὅπως
 “ μὴ ποτε αὐτοὺς ταῖς ἀγαθὰς ὁπλίσῃ, Κύρως τέ μοι δοκῶ νυνὶ
 “ συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστα ἂν εὐδαιμονῶντες ἀγατε-
 “ λοῖμεν. Ο δὲ μοι δοκῶ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχέω δηλώσαι, τῆτο
 “ ἐγὼ πειράσομαι τὰς μὴ εἰδὼτας διδάξαι. Εἰνοήσατε γὰρ δὴ, τίς
 “ ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ παιδομαρτύων ἀλόιη; τίς δ' ἂν φίλια
 “ ὑπὸ μὴ παιδομαρτύων ἀγαφυλαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπεθάντων
 “ στρατεύμα ἱκῆς τύχοι; πῶς δ' ἂν μάλλον ἐν μάχῃς ὑπὶ ὧντο
 “ ἄνθρωποι, ἢ ἐπειδὴν ἄρξων ἰδίᾳ ἕκαστος παρὶ τ' αὐτῷ σωτηρίας
 “ βεβλῦεαθ; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθείη ὑπὸ τ' μὴ παι-
 “ δομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖα γ' πόλεις νομίμως ἂν οἰκηθεῖεν;
 “ ἢ ποῖοι οἶκοι σωθείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκωντο;
 “ Ἡμεῖς δὲ ἂν νυνὶ ἀγαθὰ ἔχομεν, ἀλλὰ τί ἄλλο μάλλον καλε-
 “ σεσθῶμεν, ἢ ἀλλὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; Διὰ τῆτο γὰρ καὶ
 “ νυκτὸς ἔς ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἐδὲ πῶρε γινώμεθα, ἀνθρώποι γ' τῷ
 “ ἄρχοντι ἐπόμφοι, ἀκυπόστοι ἡμεν, τῇς δ' ἑλπίσιν ἐχθρόντων
 “ ὁδοὶν ἡματελὲς καταλείπομεν. Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν

“τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν πάντα, εὖ ἴστε
 “ὅτι αὐτὸ τέτο καὶ εἰς τὸ ἀφαιρῶν αὐτὸν ἀγαθὸν ὅστις.
 “Καὶ παρόθεν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἤρχον, ἐδενός δι’ ἡρχομεν·
 “νῦν δὲ χαλκισκιάδα οὕτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἀρχετέ οἱ
 “μὲν πλείονων, οἱ δὲ μειόνων. Ὡς περ τοῖνυν αὐτοὶ ἀξιόσπετε ἀρ-
 “χεῖν τῶν ὑφ’ ὑμῖν, ἔγωγε καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμῖν χρῆ-
 “ται. Τούτων δὲ ἀφαιρῶν ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν
 “δούλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπακούουσιν· ἡμᾶς δὲ, εἴπερ
 “ἀξιόσμεν ἐλδοῦμεν (εἶ), ἐκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ, τι πλείους ἀξιόν
 “φαίνεται (εἶ). Εὐρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ ἐνθα ἂν μοναρχίας
 “πόλις οἰκεῖται, πῶς μάλιστα τοῖς ἀρχουσιν ἐθέλουσιν ὑπα-
 “κούειν, ταύτῃ ἡμῖς τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένων ὑπα-
 “κούειν. Παρῶμέν τε ἐν, ὥς περ Κύρος κελεύει, ἐπὶ τὸδε τὸ δόξ-
 “χεῖον, ἀσκήσμεν τε δι’ ὧν μάλιστα διωρησόμεθα κατέχεῖν αὐτοῖς,
 “πῶς ἔχωμέν τε ἡμᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι Κύρῳ ὅ, τι ἂν δέη. Καὶ τέτο
 “ᾧ εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ἐμὴ διωρή) Κύρος εὐρεῖν ὅ, τι αὐτῷ μὲν
 “ἐπ’ ἀγαθῷ χρῆσθαι, ἡμῖν δὲ ἐπ’ ἐπείπερ τά γε αὐτὰ ἡμῖν συμ-
 “φέρει, καὶ οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἡμῖν πολέμοι.”

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χρυσάνθης, οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταν-
 το πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων σωεργιστῆς· καὶ
 ἔδοξε οὖν ἐντήμῃσι αἰεὶ παρεῖναι τῇ δυνάμει, καὶ παρέχεῖν αὐ-
 τὰς χρῆσθαι ὅ, τι βούληται ἕως ἂν ἀφίη Κύρῳ. Ὡς δὲ τότε
 ἔδοξεν, ἔγωγε καὶ νῦν ἐπὶ ποῖσιν οἱ χαλὰ πῶς Ἀσίαν ὑπὸ βασι-
 λῆς ὄντας· φεραπύεσι πᾶσι τῶν ἀρχόντων δυνάμει. Ὡς δι’ ἐν τῇ
 λόγῳ δεδήλω) Κύρος χαλκισκιάμενος εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ
 τε καὶ Πέρσῃσι τὴν ἀρχήν, τῶν δὲ οἱ μετ’ ἐκείνον βασιλεῖς νόμιμα

ἐπὶ ἡ νῦν ἀγαθελῶσι ποιεῖντες. Οὕτω δὲ ἔχει ἔτι αὐτὰ ὥσπερ καὶ
 τὰλλα· ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων ᾖ, καθαρώτερον τὰ νό-
 μμα πράττει· ὅταν ὁ χείρων, φαιλότερον. Εφοίτων μὲν ἔτι ἐπὶ
 τὰς θύρας Κύρου οἱ ἐντιμοὶ σὺν τοῖς ἵπποις ἡ ταῖς αἰχμαῖς, συν-
 δόξαν πᾶσι τοῖς ἀγείοις τὴν συγκαταστρεψαμμένων τὴν ἀρχήν. Κύ-
 ρος δὲ ἐπὶ μὲν τὰλλα καλίστη ἄλλοις ἐπιμελητῆς, ἔτι ἡ αὐτὴν ἔτι
 προσόδων ἀποδεκτῆρες, ἡ δαπανημάτων δοτῆρες, ἡ ἔργων ἐπιστῆς,
 ἡ κτημάτων φύλακες, ἡ τὴν εἰς τὴν διαίταν ἐπιτηδεύων ἐπιμεληταί,
 ἡ ἵππων ὅτι ἡ κυνῶν ἐπιμελητῆς καλίστη, εἰς ἐνόμιζε ἡ αὐτὰ τὰ
 βοσκήματα βέλπς· ἂν πῦρ ἔχειν αὐτῇ χρηστῶς. Οὐς δὲ συμφύ-
 λακας τὴν εὐδαιμονίας οἱ ὥς τοι χρηστῶν ἔχειν, τέττις ἔπος ὡς βέλ-
 πτοι ἔσονται, ὅσπερ τέττις τὴν ὀπμείλειαν ἄλλοις προσεταίην,
 ἀλλ' αὐτὴ ἐνόμιζε τὴν ἔργον (ἔτι). Ἡδὲ γὰρ ὅτι, εἰ γε μάχης
 ποτὲ δέησοι, ἐκ τέτων αὐτῇ καὶ πῶς αὐτῆς ἡ ὀπμείλειαν ληπτόν
 εἴη, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξίαρχοι δὲ καὶ πε-
 ζῶν καὶ ἵππῶν ἐγγίγνωσκεν ἐκ τέτων καλιστατέον (ἔτι). Εἰ δέοι
 δὲ καὶ στρατηγῶν που αἰδοῦ αὐτῇ, ἡδὲ ὅτι ἐκ τέτων πεμπτόν εἴη·
 καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σατυράταις ἡδὲ ὅτι
 τέτων ποῖ χρηστῶν, καὶ πρέσβεις γε τέτων τινὰς πεμπτόν· ὅπως
 ἐν τοῖς μεγίστοις ἡγεῖτο (ἔτι) εἰς τὸ αἰδοῦ πολέμου τυγχάνειν ὡς
 δέοιτο. Μὴ ὄντων μὲν ἔν, οἷων δέ, δι' ὧν αἱ μέγισται ἔτι πλείους
 πράξεις ἔμελλον (ἔτι), κακῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτῇ ἔξεν· εἰ δ' ἔτι εἴη,
 οἷους δέοι, πάντα ἐνόμιζε καλῶς ἔσεσθαι. Ενέδου μὲν ἔν, ἔτω γὰρ,
 εἰς αὐτῇ τὴν ὀπμείλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτῇ ἡ αὐτῇ ἀσκησιν
 (ἔτι) τῆς ἀρετῆς. Οὐ γὰρ ὥς τοι οἷον τε εἶναι, μὴ αὐτὸν τινὰ ὡς
 οἷον δέ, ἄλλοις πῶς μαῖν ἐπὶ τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς ὃ αὐτὰ διανοήθη, ἡγήσατο ὁλοῆς παρῶτον δεῖν, εἰ μέλ-
λοι διωήσασθαι τὴν κρατίστην ἀπὸ μελέσθαι. Τὸ μὲν αὖ παρ-
σώδων ἀμελεῖν οὐχ οἷόν τε ἐνόμισεν (ἔϊ), παρνοῶν ὅτι πολλὰ
καὶ τελέων ἀνάγκη ἔσοιτο εἰς μεγάλῃ ἀρχῇ. τὸ δὲ αὖ, πολ-
λῶν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ αὐτὰ αἰεὶ αὐτὸν ἔχειν ἦδει ὅτι
ἀρχαίαν παρῆξει τῆς τῆς ὅλων σωτηρίας ἀπὸ μελέσθαι. Οὕ-
τω δὲ σκοπῶν ὅπως ἂν τὰ τε οἰκονομικὰ καλῶς ἔχῃ, καὶ ἡ
ὁλοῆ γένοιτο, κατενόησε πως τὴν στρατιωτικὴν σωτήριον. Ὡς
γὰρ τὰ πολλὰ, δεκάδαρχοι μὲν δεκάδων ἀπὸ μέλονται, λο-
χαγὰ δὲ δεκάδαρχων, χιλίαρχοι ὃ λοχαγῶν, μυρίαρχοι δὲ χι-
λιάρχων· καὶ ἔτις ἑδὲς ἀπὸ μελέτης γίνεται, ἐδὲ ἦν πάνυ πολ-
λαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ὥσι· καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βέλῃ) χρη-
σασθαι πὶ τῇ στρατιᾷ, δεκάδων ἦν τοῖς μυρίαρχοις παρῆγγελη.
Ὡς αὖ ταῦτα ἔχῃ, ἔτι καὶ ὁ Κύριος συνεκεφαλαιώσιν το-
τὰς οἰκονομικὰς πράξεις· ὥς καὶ τὰ Κύριος ἐχρῆτο ὀλίγοις ἀφ-
λεγομῶν μὴδὲ τὴν οἰκίαν ἀπὸ μελέτης ἔχειν· καὶ ἐκ τῆς ἡδὴ
ὁλοῆς ἦγε πλείω ἢ ἄλλως μιᾷ οἰκίᾳ καὶ μιᾷ νεῶς ἀπὸ μελέ-
μῶς. Οὕτω δὲ καλῶς σπῶμενος τὰ αὐτὰ, ἐδίδαξε ὃ τὰς παρῆ
αὐτὸν αὐτῇ τῇ καλῶς σπῶσθαι χρῆσθαι. Τὴν μὲν δὲ ὁλοῆν ἔτι κα-
τεσκευάσιν τοῦ αὐτοῦ τε ὃ τοῖς παρῆ αὐτοῦ.

Ἡρχετο δὲ ἐπισκεῖν ὃ οἷς δὲ (ἔϊ) τὰς κοινῶνας. Πρῶτον μὲν,
ὅποσοι ὄντες ἰσχυροὶ ἄλλων ἐργαζομῶν τρέφεσθαι, μὴ παρῆεν
ἀπὸ τὰς θυρας, τέττις ἐπεζήτη· νομίζων τὰς μὲν πρῶτοντας οὐκ
ἂν ἐρέλιν οὔτε καλὸν ἔτε αἰχρὸν ὁδοῖν ἂν παρῆλιν, καὶ ἀφ-
τὸ παρῆ ἀρχοῦν (ἔϊ), καὶ ἀφ- τὸ εἰδέναι ὅτι ὁρῶνται, ὃ, πὶ παρῆ-
τοῖν, ὑπὸ τὴν βελτίστην· οἱ ὃ μὴ πρῆεν, τέττις ἡγείτο ἢ ἀκρα-

τείει τιῇ, ἢ ἀδοσία, ἢ ἀμελεία ἀπεινῶναι. Τῆτο ἔν περὶ τῶν ἡγε-
 σάμευτο, περὶ ἀνάγκης τὴν τοιαύτην παρεῖναι· τῆς γὰρ αὐτῆς
 ἑαυτῇ μάλιστα φίλων ἐκέλευσεν εἰ τινα ἀντιλαβεῖν τὰ τῷ μὴ
 φοιτῶντος, φάσκοντα λαμβάνειν τὰ ἑαυτῆ. Ἐπεὶ ἔν τῷτο γέ-
 νοιτο, ἦκου ἂν εὐθύς οἱ σερύμενοι, ὡς ἡδικομημένοι. Ο δὲ Κύρος
 πολὺ μὲν χρόνον ἐκ ἐχθράζει τοῖς τοιαύτοις ὑπακίβει· ἐπεὶ δὲ
 ἀκούσκει αὐτῶν, πολὺ χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν ἀφαιρήσειαν.
 Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο περὶ ἀντιλαβεῖν αὐτὴς ἡγεμῶν, ἡπιο
 δὲ ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολάζων ἡνάγκαζε σφῆναι. Εἰς μὲν
 διδασκαλίας τρέπτο ἦν αὐτῷ ἔττο τῷ παρῆναι· ἄλλος δὲ,
 τὸ τὰ ῥᾶστα καὶ κερδαλεώτατα τοῖς παρῆσι περὶ ἀντιλαβῆναι· ἄλ-
 λτο δὲ, τὸ μηδὲν ποτε τοῖς δούλοις νέμειν. Ο δὲ δὴ μέγιστο
 τρέπτο τῆς ἀνάγκης ἦν, εἰ τις τέτων μηδενὸς ὑπακούοι, ἀ-
 φελέμευτο ἂν τῷτον ἂ ἔχοι, ἄλλω ἐδόδου, ὃν ὥστο διώσασθαι
 ἂν ἐν τῷ δέοντι παρῆναι· καὶ οὕτω ἐγγίγνετο αὐτῷ φίλο
 χρήσιμτο ἀντὶ ἀχρήστου. (Ἐπιζητῆ δὲ καὶ ὁ νυνὶ βασιλεύς ἦν
 τις ἀπῆ, οἷς παρῆναι καὶ δῆκ.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παρῆσιν ἔτο
 περὶ ἀντιλαβῆναι.

Τοὺς δὲ παρῆσιν ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστα· ἂν εἴη τὰ
 καλὰ καὶ ἀγαθὰ πρὸς ἑαυτῶν ἔργα, ἐπεὶ περὶ ἀντιλαβῆναι ἦν αὐτῷ, ἢ
 αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν περὶ τῶν τοῖς δούλοις πάντων μάλ-
 ιστα κεκοσμημένοι τῇ δόξῃ. Αἰδομένη μὲν γὰρ ἐδόκε καὶ ἀφ-
 τὴς γραφομένων νόμων, βελτίους γιγνομένων ἀνθρώπων· ἢ ὅ
 ἀγαθὸν ἄρχοντα, βλέποντα νόμον ἀνθρώποις ἐνόμει, ὅτι καὶ
 ταῖσιν ἰκανὸς ὅστις, καὶ ὅρα ἂν τὸν ἀτακτεῖν καὶ κολάζειν. Οὕτω
 δὴ γινώσκων, περὶ τῶν μὲν τὰ πᾶσι τὴν ἡγεμῶν ἐπιδεικνύει

ἐαυτὸν ἐκποιοῦντα ἐν τῷ τῷ χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονιέσθῃ
 ἦν. Καὶ τότε παρῶντες αὐτῷ οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε αἰεὶ ἅμα
 τῇ ἡμέρᾳ τὰς θεάς, ὥς θύειν αὐτῷ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ οἷς οἱ μάγοι θεοῖς
 εἰποιεν. Οὕτω δὲ τὰ τότε χαλκασθέντα ἐπὶ καὶ νῦν ἀγαθὰ καὶ
 τὰ αἰεὶ ὄντι βασιλῆς. Ταῦτα ἔν τε παρῶντες ἐμμενέτω αὐτὸν καὶ οἱ
 ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονιέσθαι ἐσθλῶς, ἥ γε
 ῥαπέωσι τὰς θεάς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἄρχων καὶ
 Κύρω δὲ αὐτῷ ἡγεῖν ταῦτα ποιεῖντες δόξουσιν.

Ὁ δὲ Κύρος τὴν τῷ μὴ αὐτῷ εὐσέβειαν καὶ ἐαυτῷ ἀγα-
 θὸν ἐνόμισε, λογιζόμενος ὥσπερ ④ πλεὺν αἰσχύνη μοι με-
 τὰ τῷ εὐσεβῶν μάλλον ἢ μὴ τῷ ἡσθενηκέναι τὴν δοκίμῃ. Πρὸς
 δὲ τούτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶντες θεοσεβεῖς εἴεν, ἥτιον αὖ
 αὐτὸς ἐγέλειν περὶ τῶν ἀλλήλων ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν,
 εὐεργέτης νομίζων ⑤ τῷ κοινῶντων. Εμφανίζων δὲ καὶ τούτο,
 ὅτι περὶ πολλὰ ἐποιεῖτο μηδένα μήτε φίλον ἀδικεῖν μήτε σύμ-
 μαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρᾶν, μάλλον καὶ σὺν ἄλλοις
 ὥς αὐτῷ μὲν αἰσχύνην κερδῶν ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ τῷ δικαίου δὲ
 ἐγέλειν πορίζεσθαι. Καὶ αἰδοῦς δὲ αὐτῷ ἡγεῖτο μάλλον παύ-
 ντας ἐμπιπλάναν, εἰ αὐτὸς φανερός εἴη παύνας οὕτως αἰδοῦ-
 μενος, ὥς μήτ' εἴπειν αὐτῷ μήτε ποιῆσαι μηδὲν αἰσχρόν. Ετεκ-
 μαίρετο δὲ τούτο οὕτως ἔξεν ἐκ τούτου· μὴ γὰρ ὅτι ἄρχοντα,
 ἀλλὰ καὶ οὗς ἐφοβοῦνται, μάλλον σὺν αἰδομένοις αἰδοῦν-
 ται τῷ ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι καὶ γυναικας δὲ, αἷς αὖ αἰδο-
 μίας αἰδοῦνται, ἀνταρθεῖας μάλλον ἐγέλειν ὁρᾶντες. Τὸ
 δὲ αὐτῷ πείθεσθαι ἔγω μάλιν αὐτῷ ὥς ἐμμενον ⑥ τοῖς περὶ αὐ-
 τόν, εἰ σὺν ἀπορροφασίᾳ πενδομήτοις φανερός εἴη μάλλον

πρωῶν τῶν μεγίσταις ἀρεταῖς ἔπιπονωτάτω δοκούντων πρέχασθαι. Γινώσκων δὲ ἔγωγε καὶ ποιῶν διετέλει. Καὶ σωφροσύνην δὲ αὐτὴ ὑποδείκνυς, μᾶλλον ἐποίει καὶ ζωῆτι πάντας ἀσκεῖν. Οὔτε γὰρ ὁρώσιν, ὥς μάλιστα ἔξεστιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονομῶντα, οὕτω μᾶλλον οἱ γε ἀδενέεσθαι ἐθέλουσιν ὅσοι ὑβριστικὸν ποιουῖντες φθνεσθὶ ἐθέλῃ. Διήρει δὲ αἰδῶ καὶ σωφροσύνην τῇδε, ὡς τὰς μὲν αἰδουμένοις, τὰ ἐν τῇ φθνεῖ αἰσχρὰ φύγοντας· ὅσοι δὲ σώφρονες, καὶ τὰ ἐν τῇ ἀφθνεῖ. Καὶ ἐγκράτειαν δὲ οὕτω μάλιστα ἂν ᾔετο ἀσκεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ὑποδείκνυσι ἑαυτὸν μὴ ὑπὸ τῆς παρρησίας ἡδονῶν ἐλκόμενον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ παρρησιᾶς ἐθέλοντα παρρησιᾶς σὺν τῇ καλῇ τῆς εὐφροσύνης. Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ὑπὲρ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῆς χειρὸς εὐταξίαν, ὑποδείκνυσθαι τοῖς ἀμείνοισι, πολλὴν δὲ αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Επέγνω δὲ ἂν ἐκεῖ ὅσοι οὐτε ὀργίζομενον κραυγῇ, οὐτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι· ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτὰς ἡγήσθαι τῶν ὄντων εἰς κάλλος ζῆν. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιουῖντες καὶ ὁρώντες ὑπὲρ θύρας διήγον.

Τῆς πολεμικῆς δὲ ἐνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θύρας ἐξῆγεν ἕαυτε ἀσκεῖν ζωῆτα ᾧετο χρῆσθαι. Ζωῆτι ἡγεμένοισι καὶ ὅλως δόξαι ἀσκησιν πολεμικῶν ἐθέλῃ, ἔπειτα ἰπτικῆς ὅτι ἀληθεστάτην. Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσθαι, ἀλλὰ τὸ θηρίοις φύγουσιν ἑπείτα καὶ ἀπὸ τῆς ἰπτικῆς ἐνεργούσας αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, ἀλλὰ πᾶσι τῇ λαμβάνειν φιλοπρίαν καὶ θυμύριαν. Καὶ πᾶσι ἐγκράτειαν ὅτι καὶ πόνας καὶ ψύχη ἔχει γάλην καὶ λιμὸν καὶ δίψαν διδάσκει φέρειν, ἐν ζωῇ

μάλιστα παροφείδε τὰς κοινότητας. Καὶ νυνὶ δ' ἐπὶ βασιλεύς
 καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες ἀγατελοῦσιν.
 Οἱ μὲν οὖν ὅτε ὤρετο παροφείκειν ὁδοῖν ἀρχῆς, ὅστις μὴ βελ-
 τίων ἦν τῷ ἀρχομύων, καὶ τοῖς παροφεισμένοις πᾶσι δῆλον· καὶ
 ὅτι οὕτως ἀσκήν τὰς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξε-
 πόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας ὥς τὰς
 μελέτας. Καὶ γὰρ ὅτι δῆρον τὰς μὲν ἄλλας ἐξῆγεν, ὁπότε
 μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη,
 οἴκοι ἐδήρον τὰ ἐν τοῖς παροφείσοις θηρία τεσφόρμημα· καὶ οὔτε
 αὐτὸς ποτε πρὶν ἰδρῶσαι δεῖπνον ἤρείτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνά-
 σοις σίτον ἐνέβαλλε· συμπαραεκάλε δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν δῆ-
 ρον τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχας. Τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐ-
 τὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ πρὸς
 ἐκείνους, ἀλλὰ τὴν αἰὲ μελέτην. Παράδειγμα μὲν δὴ τοιού-
 δε ἑαυτὸν παρήχετο. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῷ ἄλλων οὐσ-
 τινας μάλιστα ὁρῶν τὰ καλὰ διώκοντας, τούτοις καὶ δώροις καὶ
 δρχαῖς καὶ ἐδραῖς καὶ πάσαις τιμαῖς ἐχέσθαι· ὥστε πολλὰ
 πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν, ὅπως ἕκαστος ἀεὶ φεικόμε-
 το Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δ' ὅτι Κύριος δοκῶμεν, ὡς ἐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε
 χρῆσθαι τὰς ἀρχοντας τῷ δρχομύων ἀγαφέρειν, τῷ βελτίονας
 αὐτῶν ἐξῆ, ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ὥστε χεῖν αὐτὰς. Στο-
 λῶν τε γοῦν εἴλετο τὴν Μηδικὴν αὐτὸς τε φορεῖν, καὶ τὰς κοι-
 νῶνας ταύτῃ ἐπεισεν ἐνδύεσθαι· αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν
 ἐδόκει, εἰ τις τὴν ἐν τῷ σώματι ἐνδὲς ἔχοι, καὶ καλλίστοις καὶ με-
 γίστοις ὁπλοκινήσας τὰς φορεσιῶνας. Καὶ γὰρ τὰ ὑποδήμα-

τα τριαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ὅτι καὶ ὑποπιθιμένοις τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. Καὶ ὑποχρεῖσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσέτε, ὥς εὐοφθαλμότεροι φαίνονται ἢ εἰσί· καὶ ἐντεῖδεσθαι, ὥς εὐχρώτεροι ὀρεῖντο ἢ πεφύκασιν. Εμελέτισσε δὲ καὶ ὥς μηδὲ πύοντες μηδὲ λυομυθόμοιροι φανερεῖ εἶναι· μηδὲ μεταστροφόμοιροι ὅππῃ θάαν μηδεὶος, ὥς ὅδδεν θάυμαζοντες. Πάντα ὃ ταῦτα ὥτε φέρων τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς δέχομυθοις. Οὐς μὲν δὴ ἄρχων ἔετο χρεῖναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτη καὶ τὰ σεμνῶς προσεσθῆναι αὐτῷ· ἐς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τέττις ἔτε μελετᾶν τ' ἐλθροτέρων πόνων ἔδνα παρῶρμα, ἔτε ὅπλα κεκτῆας ἐπέτρειπεν· ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μῆτε ἄσσοι μῆτε ἄποτοί ποτε ἔσσιντο, ἐλθροτέρων ἐνεκα μελετημάτων. Καὶ γὰρ ὅπποταν ἐλαύνοντο τὰ θηρία τοῖς ἰππεύουσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι οἷτον εἰς θήραν τέτοις ἐπέτρειπε, τῷ δὲ ἐλθροτέρων ὅδδεν· καὶ ὅποτε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. Καὶ ὅποτε ὃ ὥρα εἴη ἀείσου, ἀνέμειρεν αὐτὸς ἔστι αἶν φαίνοιν τι, ὥς μὴ βουλιμῶεν· ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν, ὥσπερ οἱ ἀεῖσοι, πατέρα ἐκάλεον, ὅππῃ ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως ἀναμφιλόγων· αἰεὶ ἀνδράποδα ἀλατελοῖεν. Τῇ μὲν δὴ ὅλη Περσῶν δόχῃ ἔτω τ' ἀσφάλειαν κατεσκεύαζεν.

Ἐαυτῷ δὲ, ὅππῃ μὲν ἔχ' ὑπὸ τ' ἡλιασραφέντων κίνδυνος εἴη παθεῖν τι, ἰχυρῶς ἐθαύριζε (καὶ γὰρ ἀνάλκιδας ἠγεῖτο εἶ) αὐτὸς, ὅς ἀσυντάκτως ὄντας ἑώρα, καὶ πρὸς τέτοις ὅδδ' ἐπαρσίαζε τέτων ὅδδεις αὐτῷ οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) οὐς δὲ κραπίδας τε ἠγεῖτο, καὶ ὠπλισμένους ὅς ἀθρόους ὄντας ἑώρα, καὶ τὴν μὲν αὐ-

τῶν ἡδὲ ἰππέων ἡγεμόνας ὄντας, τὰς δὲ, πεζῶν· πολλὰς δ' αὖ-
 τῶν καὶ φρενήματα ἔχοντας ἡδαιότο ὡς ἰσχυρὰς ὄντας ἀρχεῖν·
 καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτῶν ἔτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτῶν
 δ' Κύρω τέτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη γὰρ
 ἦν, ὅτι ἔκ χρῆσθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τέτων οὖν ἔκ κίνδυνος
 ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν τι καὶ πολλὰς ἔσπες. Σκοπῶν οὖν
 ὅπως ἂν αὐτῶν καὶ τὰ ὑπὸ τέτων αἰκίνδυνα γήμιτο, τὸ μὲν πε-
 ρελεύσασθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα ἔκ δ' ἀπολέμοις ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε,
 καὶ ἀδικὸν ἡγέμευτο, καὶ κατάλυσιν τῆς ἀρχῆς τῆτο νομίζων·
 τὸ δ' αὖ μὴ παθεῖσθαι αὐτὸς, καὶ τὸ ἀπίστυντα φανερεῖν
 (εἶ), ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἐν δ' ἐντὶ πάντων τέτων ἔγνω
 καὶ κράτιστον (εἶ) πρὸς τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν καὶ χάλλιστον, εἰ
 δυνάτο ποιῆσαι τὰς κρατίστας ἐαυτῶν μᾶλλον φίλος ἢ ἀλλή-
 λους. Ως οὖν ὅτι τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τῆτο πει-
 ρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρώτων μὲν γὰρ διὰ παντὸς αἰεὶ ἔχοντες φιλεῖν θρωπίαν τὴν ψυ-
 χῆς ὡς ἡδύνατο μάλιστα ἐνεφάνιζεν· ἡγέμευτος, ὥσπερ ὁ βράδιον
 ἐστὶ φιλεῖν τὰς μεσείν δοκοῦντας, ἐπὶ εὐνοῖαν τοῖς κακονόοις, ἔπει-
 κα τὰς γνωσθέντας ὡς φιλεῖσι, ἔκ εὐνοῖαν ἐκ ἂν δυνάσας μεσείδω
 ὑπὸ τῷ φιλεῖσθαι ἡγεμευτῶν. Εἰς μὲν ἐν χρήμασιν ἀδυνατώ-
 τερος ἦν εὐεργετῆν, τὰ τε προνοεῖν τῷ σωόντων καὶ τὰ προπονεῖν, καὶ
 τὰ συνηδόμειρος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερός (εἶ), συναχδόμειρος
 δ' ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τέτοις ἐπειρᾶτο τὴν φιλίαν θηρᾶν· ἐπειδὴ δ' ἔ-
 κ γήμιτο αὐτῶν ὥστε χρήμασιν εὐεργετῆν, δοκεῖ ἡμῖν γινώσκειν, πρὸς ὅσον
 μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους ἐδέν ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀρ-
 τῆς δαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τῆτο

δι' ἑτῶ νομίσεις, θεωρῶτον μὲν ὅτι αὐτῶ τραπεζάν συνέταξεν,
 ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σίτοις, τέτοις ὁμοίᾳ αἰὲν ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 ἰκανὰ παμπόλλοις ἀνθρώποις· ὅσα ὅτε ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 πάλιν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ συνδαιπνοὶ χρῆσταιτο, διεδίδου οἷς αἰὲν βέ-
 λουτο τῷ φίλῳ μνήμην ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνην. Διέπεμπε
 δὲ καὶ τέτοις καὶ ἀγαθῶν ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θερραπείαις, ἢ ἐν
 αἰσίων ἐν θεωρῶσι· ἐνσημασμένον τῷτο, ὅτι ἐκ λανθάνοντι
 χαρίζεσθαι βελόμηνος. Εἰμα δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τρα-
 πέζης ὅποτε πινὰ ἐπαμύναται· καὶ τὸν πάντα δὲ σίτον τῶν οἰκετῶν
 ὅτι πάλιν αὐτῶ τραπεζάν ἐπέτιθετο, οἰόμενον ὥσπερ καὶ τοῖς
 κωστὶν ἐμποιεῖν πινὰ καὶ τῷτο εὖνοιαν. Εἰ ὅτε καὶ θερραπέυεσθαι πινὰς
 βέλουτο τῷ φίλῳ ὑπὸ πολλῶν, καὶ τέτοις ἐπεμπε ἀπὸ τραπεζῆς
 καὶ νῦν γὰρ ἐπὶ οἷς ἀνὴρ ὁρῶσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλείας τραπεζῆς,
 τέτοις πάντες μάλλον θερραπέυσαι νομίζοντες αὐτῶ ἐντίμους (ἢ
 καὶ ἰκανὰς διαπραγμάνειν ἢν πὶ δέω). Επὶ ὅτε καὶ ἐκ τῶν μόνον ἐνεκα τῶν
 εἰρημίων εὐφραίνειν τὰ πεμπόμενα ὡς βασιλείας, ἀλλὰ τὰ
 ὅντι καὶ ἡδονῇ πολὺ ἀγαθὸν τὰ ἀπὸ τῆς βασιλείας τραπεζῆς. Καὶ
 τῷτο μέντοι ἕτως ἔχειν ἐδὲν πὶ θαυμαστόν· ὥσπερ γὰρ καὶ ἄλλαι
 τέχναι ἀγαθὰ ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ὅσας ἐξαισθησάμεναι
 εἰσὶ, καὶ τὸ αὐτὸν ἔργον καὶ τὰ πρὸς βασιλῆς ὅσα πολὺ ἀγαθὰ
 ἐκπεπότη). Εἰ μὲν γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιεῖσι
 κλίνην, θύραν, ἀρσεν, τραπεζάν (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς ὅδε καὶ
 οἰκοδομῇ, καὶ ἀγαπᾷ ἢν καὶ ἕτως ἰκανὰ αὐτὸν τρέφειν ἐργασίας
 λαμβάνει· ἀδύνατον ἔν πολλὰ τεχνώμενοι ἀνθρώποι πάντα κα-
 λῶς ποιεῖν) ἐν ὅτε ταῖς μεγάλαις πόλεσι, ἀπὸ τὸ πολλὰς ἐχάσθαι
 δεῖσθαι, ἀρκῆ καὶ μία ἐχάσθαι τέχνη εἰς τὸ τρέφεσθαι· πολλάκις ὅτε

ἐσθ' ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν ἀνδρεῖα, ὁ δὲ γυναι-
κεῖα. Ἐστὶ δὲ ἔνθα ἔστι ὑποδήματα ὁ μὲν νυθροῖς φῶν μόνον, τρέ-
φεται, ὁ δὲ, ἁλίζων· ὁ δὲ χιτῶνας μόνον σωτέμενων, ὁ δὲ γε, τῶ-
πων ἐδὲν ποιῶν, ἀλλὰ σωπθεῖς τῶντα. Ἀνάγκη ἐν τ' ἐν βρα-
χυτάτῳ ἀφαιρέοντα ἔργῳ, τοῦτον καὶ ἄλιστα διωραγιάσθαι
τῆτο ποιῶν. Τὸ αὐτὸ δὲ τῆτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τ' διαίαν. Ω
μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίνῃ σρώννυσι, τράπεζαν κοσμεῖ, μάττει, ὅψα
ἀλλοῖε ἀλλοῖα ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμα, τέτῳ ὡς ἀν' ἔχασον περ-
χωρῇ, ἔπως ἔχειν· ὅπως δὲ ἰχθυὸν ἔργον ἐνὶ ἔψειν κρέα, ἀλλὰ ὀπλῆν,
ἀλλὰ δὲ ἰχθυὸν ἔψειν, ἀλλὰ ὀπλῆν· ἀλλὰ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδὲ
τέτῳ παντοδαπὰς, ἀλλὰ δὲ κεῖ ἀν' ἐν εἶδος εὐδοκιμεῖν παρὰ-
ρη· ἀνάγκη, οἶμα, τῶντα ἔτω ποιέμεθα, πολὺ ἀφαιρέοντως
ἐξαιρεῖται ἔχασον. Τῇ μὲν δὲ τ' ὅτι γεραπεία τοιαῦτα ποιῶν
πολὺ ὑπερβάλλει πάντας·

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι γεραπείων πολὺ ἐκράτῃ, τῆτο νῦν
διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τὰ πλείστα προσόδους
λαμβάνειν, πολὺ ἐπὶ πλέον διήνεγκε τὰ πλείστα ἀνθρώπων δι-
εῖναι. Κατῆξε μὲν ἐν τέτῳ Κύρης· ἀφαιρέσει δὲ ἐπὶ καὶ νῦν τοῖς
βασιλεῦσιν ἢ πολυδωρία. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλεσιώτεροι ὄντες
φανερὸν ἢ Περσῶν βασιλεῖς; Τίς δὲ κοσμῶν χαλλίον φαίνεται) σο-
λαῖς τὰς περὶ αὐτὸν ἢ βασιλὺς; Τίνος δὲ δῶρα γινώσκειται
ὥσπερ ἐνία τ' βασιλέως, ψέλλια καὶ σρεπτοὶ καὶ ἵπποι χρυσο-
χάλινοι; οὐ γὰρ δὴ ἔξεστιν ἐκεῖ τῶντα ἔχειν ὅς ἀν' μὴ βασιλὺς δῶ.
Τίς δὲ ἄλλος λέγει) δῶρων μεγέθη ποιῶν αἰρεῖται αὐτὸν καὶ ἀντ'
ἀδελφῶν ἔστι ἀντὶ πατέρων καὶ ἀντὶ παίδων; Τίς δ' ἄλλος ἐδυνα-
σθαι ἐχθρὰς ἀπέχοντα πολλῶν μνηστῶν ὁδὸν τιμωρεῖσθαι, ὡς Περσῶν

βασιλεύς; Τίς ὃ ἄλλος, χαίλας τε ψάμμιος ἀρχὴν, ὑπὸ τῷ δὲ
 χαλκίῳ πατρὶ χαλόμενῳ ἀπέθανεν, ἢ Κύρος; Τὸτο ὃ τὸνομα
 δῆλον ὅτι εὐεργετήτων ἐστὶ μᾶλλον ἢ ἀφαιρέσεως. Κατεμάθο-
 μεν ὃ ὥς καὶ τὰς βασιλείας χαλόμεναις ὀφθαλμοῖς καὶ τὰ βασι-
 λείας ὥτα ἐκ ἄλλως ἐκπύσσει ἢ τὰ δωρεῖσθαι τε ἔπειτ' αὖ τὰς γὰρ
 ἀπαγγέλλαντες ὅσα καμρὸς αὐτῷ εἴη πεπύσθαι, μεγάλας εὐε-
 ργετῶν, πολλὰς ἐποίησεν ἀνθρώποις ἔτι ὠτακουσέω καὶ κατοπιθέειν
 τί αὖ ἀγγέλλαντες ὠφελήσασθαι βασιλέα. Ἐκ τήτε δὲ ἔτι πολ-
 λοι ἐνομιάζοντο βασιλείας ὀφθαλμοῖς καὶ πολλὰ ὥτα. Εἰ δὲ
 τις οἶεται ἓνα αἵρετον (εἶ) ὀφθαλμὸν βασιλῆς, ἐκ ὀρθῆς οἶεται
 ὀλίγα γὰρ εἰς αὖ ἶδαι καὶ εἰς ἀκούσει· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥστε
 ἀμελεῖν αὖ πρὸς ἀγγελλόμενον εἶναι, εἰ ἐνὶ τῷτο περσεταγμένον
 εἴη· πρὸς δὲ, καὶ ὅτινα γινώσκουσιν ὀφθαλμὸν ὄντα, τῷτο αὖ
 εἰδεῖν ὅτι φυλάττειν δεῖ. Ἀλλ' ἐχ' ἕως ἔχει, ἀλλὰ τὸ φα-
 σκοντῶ ἀκούσας τι ἢ ἰδεῖν ἄξιον Ἰππικῆς παντὸς βασιλῆς
 ἀκούει. Οὕτω δὲ πολλὰ μὲν βασιλείας ὥτα, πολλοὶ δὲ ὀφ-
 θαλμοὶ νομίζονται· ἔτι φοβῶν) πανταχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμ-
 φορα βασιλῆς, ὥστε αὐτὸς ἀκούοντας, ἔτι ποιῆν αὖ μὴ σύμφο-
 ρα, ὥστε αὐτὸς πρὸντος. Οὐκ ἐν ὅπως μνησθῆναι αὖ τις ἐτόλ-
 μισε πρὸς πᾶσι πρὸς Κύρου φλαυρῶν τι, ἀλλ' ὥς ἐν ὀφθαλ-
 μοῖς πᾶσι καὶ ὡς βασιλείας, τοῖς αἰεὶ παρῶσιν, ἕως ἐκείνου δι-
 κειτο. Τὸ δὲ οὕτω λήγειν τὰς ἀνθρώπων πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ
 μὲν ἐκ οἷσ' ὅ, τι αὖ τις αἰτιάσασθαι μᾶλλον ἢ ὅτι μέγαλα ἤτε-
 λει ἀντὶ μακρῶν εὐεργετῶν.

Καὶ πρὸ μὲν δὲ μεγέθει δώρων ὑπερβαλέων, πλεσιώτατοι ὄν-
 τα, ἐξ Ἰαυμασόν· τῇ δὲ θρασυαίᾳ καὶ τῇ Ἰππικῇ τῇ φή-

λων βασιλεύοντα παρρησιάζομαι, τὴν τοῦ ἀξιολογώτερον. Εκείνος τοίνυν λέγεται κατὰ δὴλ' ἔσθ' αἰσιν μὴδὲν αὖ οὕτως αἰσχυρὰς ἠπλώμενος, ὡς φίλων θέρπειαι. Καὶ λόγος δὲ αὐτῷ ἀπομνημονύεται, ὡς λέγει παρρησιάζομαι ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθὰ καὶ βασιλέως ἀγαθὰ· τὸν τε γὰρ νομέα χρησάμενος ἔφη, εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιῶντα, χρησάμενος αὐτοῖς, (ἢ δὴ παρρησιάζομαι εὐδαίμονα) τὸν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονα πόλεις καὶ ἀνθρώπους ποιῶντα, χρησάμενος αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυμάσιον, ἅπ' ὅλ' αὐτοῦ εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλοκείως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θέρπειαι παρρησιάζομαι.

Καλὸν ὃ ἐπίδειγμα καὶ τὴν τοῦ λέγεται Κύρος ἐπιδείξαι Κροίσῳ, ὅτε ἐνέφετο αὐτὸν ὡς ἀπὸ τὸ πολλὰ διδόναι πάντας ἔστω, ἔξω αὐτῷ θησαυροὺς χρυσοῦ πλέκεις ἐνὶ γὰρ ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ κατὰ θέρπειαι. Καὶ τὸ Κύρος λέγεται ἀγέειναι, Καὶ πόσα αὖ ἦδη οἱ μοι χρήματα εἶ, εἰ συνέλεγον χρυσοί, ὥσπερ σὺ κελύεις, ἔξ' ὅτε ἐν τῇ δόρχει εἰμί; Καὶ τὸ Κροῖσον εἰπὲν, Πολλὰ πῶς δόρχειαι. Καὶ τὸ Κύρον πρὸς αὐτὰ, Ἀγε δὴ, Φάναι, ὦ Κροῖσον, σύμπεμψον ἄνδρα σὺν Ἰστιάσῃ τέτῳ, ὅτ' οὐ σὺ πισυῖς μάλιστα. Σὺ δὲ, ὦ Ἰστιάσα, ἔφη, πρὸς φίλους πρὸς τὰς φίλεις, λέγε αὐτοῖς ὅτι θέλω χρυσοὺς πρὸς παρρησιάζομαι. (καὶ γὰρ τὰ ὄντι παρρησιάζομαι) καὶ κέλ' αὐτὰς, ὅποσα αὖ ἔχουσιν ὀφείλω, πορίσθαι μοι χρήματα· γράψαντες δὲ χρειασημιαμένους δύνανται τὸ ἐπιστολῇ τῷ Κροίσῳ θέρπειν φέρειν. Ταῦτα δὲ ὅσα ἔλεγε ἐγράψας καὶ σημηνάμενος, εἰδὼς τῷ Ἰστιάσῃ φέρειν πρὸς τὰς φίλεις· ἐνέγραψε δὲ πρὸς πάντας, καὶ Ἰστιάσῃ ὡς φίλον αὐτῷ δέχεσθαι. Ἐπὶ δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κροῖσον θέρπειν τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὲ Ἰστιά-

πας εἶπεν, ὦ Κύρε βασιλεῦ, ἔ μοι ἤδη χρή ὡς πλεονέω χρησθῆναι
 πάμπολλα γὰρ ἔχων πάρειμι δῶρα, διὰ τὰ σὰ γράμματα. Καὶ
 ὁ Κύρεος εἶπεν, Εἰς μὲν τοίνυν καὶ οὗτ' ἤδη θησαυροὺς ἡμῖν, ὦ
 Κροῖσε· τὰς δ' ἄλλας καταθεῖναι, καὶ λόγισαι πόσα ὅστιν ἐποιμα
 χρημάτων, ἦν τι δέωμαι χρῆσθαι. Λέγει δὲ λογίζομενος ὁ Κροῖστος
 πολλαπλάσια εὐρεῖν, ἢ ἔφη Κύρεσσι ἀν' εἶ) ἐν τοῖς θησαυροῖς ἤδη,
 εἰ συνέλεγεν. Ἐπεὶ δ' τὸτο φανερόν ἐγλύετο, εἶπεν λέγει) ὁ Κύρεος,
 Οραῖς, Φάναι, ὦ Κροῖσε, ὡς εἰσὶ ἔ μοι θησαυροί; Ἀλλὰ σὺ μὲν
 κελύεις με, πρὶν ἔ μοι αὐτὰς συλλέγοντα, φθονεῖσθαι τε δι' αὐτὰς
 καὶ μισεῖσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς ἐφιστάντα μαθοφόρους, τέτοις
 πειθεῖν· ἐγὼ δ', τὰς φίλους πλεονεξίας ποιῶν, τέττοις μοι νομίζω
 θησαυροὺς καὶ φύλακας ἅμα ἐμῷ τε καὶ τῇ ἡμετέρῳ ἀγαθῶν πισυτέ-
 ρος εἶ), ἢ εἰ φρεσὶς μαθοφόρος ἐπεσπίαμην. Καὶ ἄλλο δέ σοι
 ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ, ὦ Κροῖσε, ὁ μὲν οἱ θεοὶ δόντες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀν-
 θρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως πένητας πάντας, τέττοις μὲν οὐδὲ αὐτοὺς
 δυνάμει πειθεῖν, ἀλλ' εἰ μὲν ἄπληστος καὶ γὰρ, ὥσπερ οἱ ἄλ-
 λοι, χρημάτων· τῇ δέ γε μέντοι ἀγαθὴν μοι δοκῶ τῇ πλεί-
 στω, ὅτι οἱ μὲν, ἐπειδὴν τῇ δυνάμει πειθεῖν, τὰ δὲ ἀεὶ κτήσονται, τὰ
 μὲν αὐτῶν καταρτίησι, τὰ δὲ κατασπένουσι, τὰ δὲ ἀεὶ κτήσονται
 καὶ μετρουῦντες καὶ ἰσάντες καὶ ἀγαθὰ φύγοντες καὶ φυλάττοντες
 πειθεῖν, καὶ ὁμοῦς ἐνδόν ἐχοντες αὐτὰ οὔτε ἐσθίουσι
 πλείω ἢ δύνανται φέρειν, (ἀγαθὰ γὰρ γίγνεται γὰρ ἀν' εἶ) ἀμφοτέρω-
 ν πλείω ἢ δύνανται φέρειν (ἀποπνιγνέειν γὰρ ἀν' εἶ) ἀλλὰ τὰ πει-
 τὰ χρημάτων πειθεῖν ἐχουσι. Ἐγὼ δὲ ὑπερηρετῶ μὲν τοῖς
 θεοῖς, καὶ ὁρεῖσθαι αἰεὶ πλεονόντων· ἐπειδὴν δ' κτήσονται, ἀν' εἶ) ἰδὼ
 πειθεῖν ὅτι τῇ ἐμοὶ δυνάμει πειθεῖν, τέτοις τὰς τ' ἐσθίουσι τῇ φί-

λων ὁξυκοῦμαι, καὶ πλατύνω καὶ εὐεργετῶν ἀνθρώπους εὐνοίαν
ὁξυκῶμαι καὶ φιλίαν, καὶ ἐκ τούτων καρπῶμαι ἀσφάλειαν καὶ εὐκλειαν· ἃ ἔτε κατασπείλω, ἔτε ὑπερπληρύνω λυμάνεται· ἀλλὰ ἡ εὐκλεία, ὅσῳ ἂν πλείων ᾖ, τοσούτῳ ἔμείζων καὶ καλλίον ἔκαστοτέρῳ φέρεται γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τὰς φέρωντας αὐτὴν καστωτέρως παρέχει. Ὅπως γὰρ ἔτι τούτῳ εἰρησ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ ἔτι τὰς πλείους ἔχοντες, καὶ φυλάττοντες πλείους, εὐδαιμονεσάμεν ἡγεμέμην (οἱ γὰρ τὰ τέχνη φυλάττειν, ἔτις ἂν εὐδαιμονεσάιοι εἴη· πάντες γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττειν) ἀλλ' ὅς ἂν κατὰ αὐτὴν τε πλείους δύνῃ) σὺν τῇ δικαίῳ, χρῆσθαι τε πλείοις σὺν τῇ καλῇ, τούτῳ ἐγὼ εὐδαιμονεσάιον νομίζω ἔτι τὰ χρήματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερόν ἐστιν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πράττειν.

Πρὸς γὰρ τούτοις, κατανοήσας τὰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἦν μὲν ὑγιαίνοντες ἀφελῶσι, ὡς ἀσθενεῖς (ὅπως ἔξισι τὰ ἐπιτήδεια, ἔτι καλὰ τῆν) τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῶν ὑγιαίνοντων διαίταν· ὅπως δὲ, ἦν ἀσθενήσωσι, τὰ σύμφορα παρέσται, τέττα ἔτι πάντῳ ἐπιμελεσθῆναι εἴωρα· ἔδοξε δὲ αὐτῷ ἔτι ταῦτα ἐκπονήσαι αὐτῷ, τέττα τε ἰατρὸς τέττα ἀείους συνεκομίσασθαι πρὸς αὐτὸν, τῇ τελέῃ ἐθέλει, ἔτι ὅποσα ἡ ὄρεσις ἔφη τις ἂν αὐτῷ χρήσιμα γένεσθαι, ἡ φάρμακα, ἡ σῖτα, ἡ ποτὰ, ὅθεν τέττων ὅ, π οὐχὶ ὡς ἀσθενεῖς ἐνδοσφύριζε πρὸς αὐτῷ. Καὶ ὅποτε δὲ τις ἀσθενήσῃ τῶν ἡγεσθῆναι ὁπποτέρων, ἐπεσκόπει, καὶ παρῆχε πάντες ὅτου ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χρεῖν ἦδει, ὅποτε τις ἰασαίό πιναι, τῶν παρ' ἐκένου λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ τοιαῦτα πολλὰ ἐμπεριπατῶ πρὸς τὸ πρῶτον πρὸ οἷς ἐξελθεῖ αὐτὸν φιλεῖσθαι.

Ὡν ὃ παροργισθεὶς τε ἀγαθίας καὶ ἀθλα πρὸς τίς, φιλονεικίας ἐμποιεῖν βουλόμενος πρὸς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἐπαρῶς παροίχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ δρεπὴ τοῖς μέντοι δέξιναι οἱ ἀγαθὸς ἔτοιμος πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐριδίας καὶ φιλονεικίας ἐνθάλλον. Πρὸς ὃ τέτοις, ὥσπερ ἰομον χρησιμώτατο ὁ Κύριος, ὅσα ἀγαθίστους θέοιτο, εἴτε δικήν εἴτε ἀγαθίστατα, τὰς δεομένων ἀγαθίστους συνετέχεν τοῖς κριταῖς. Δὴλον αὖ ὅτι ἐποχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνίζομενοί τι ἀμφοτέρω τῷ κρατίστῳ καὶ τῷ μάλιστα φίλῳ κρατῆρι· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσι ἐφθόνη, οὗτο δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσσῃ· ὁ δὲ αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ παροσπονεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν οὐδενὶ ἠγάτο ὁφείλει. Καὶ οἱ παροσπόμενοι δὲ βουλόμενοι φίλια πρὸς Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ὃν πόλεις, καὶ οὗτοι ἐπιφθόνως πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὡς οἱ παλαιοὶ ἐκποδὸν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνεπαραστῆναι ἢ τι ἀλλήλους ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδιόμενοι, ὥς ἐμπαχύνετο οὗτο κρατίστῳ αὐτὸν μᾶλλον πᾶσιντα φιλεῖν ἢ ἀλλήλους·

Νῦν ὃ ἤδη διηγεσάμεθα ὡς τὸ παρῶν ἐξήλασε Κύριος ἐκ τῶν βασιλείων· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελείσεως ἡ σεμνότης ἡμῶν δοκῇ μᾶλλον τεχνῶν εἶναι τῆς μεμπτοχρησιμότητος τῆς δρεπῆς μὴ εὐνοίας (αὐφροσύνης εἶναι). Πρῶτον μὲν ἐν πρὸς τῆς ἐξελείσεως ἐγκαλέσας πρὸς αὐτὴν πρὸς τὰς δρεπὰς ἔχοντες. Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, δίδωκεν αὐταῖς τὰς Μηδικὰς σελῆς· (καὶ τότε Πέρσῃ πρῶτον Μηδικὴν σελὴν ἐβούλετο) ἀφ᾽ ὧν τε, ἅπαντα δὲ ἔλεγον αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσσει βέλους εἰς τὰ τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημνύμενα, καὶ θύσσει μετ' ἐκείνων.

Πάρεσε αὖ, ἔφη, ὅππῃ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς σολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ χαλιδίσαιτε ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέρσης ἐξαγγείλῃ πρὶν ἡμῖν· καὶ ἐπειδοῖν, ἔφη, ἐγὼ ἡγήσομαι, ἔπειθε ἐν τῇ ῥηθείᾳ χώρεα. Ἦν δὲ ἄρα τινὶ δοκῇ ὑμῶν ἀλλήλῃ χαλιδίσι (ἔῃ) ἢ ὡς ἂν νεῷ ἐλαύνωμεν, ἐπειδοῖν πάλιν ἐλθόμεν, διδασκίτω με· ὅππῃ γὰρ ἂν χαλιδίσον καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ (ἔῃ), ταύτῃ ἔχασαι δὲ χαλιδισίμας. Ἐπεὶ ᾗ τοῖς κρατίστis δέδωκε τὰς χαλιδίστας σολαῖς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς σολαῖς· (παμπόλλας γὰρ πρὸς οὐρανὸν ἔδωκεν Φειδομήδης οὔτε παρφυρίδων οὔτε ὀρεφκίων, οὔτε Φουκκίδων, οὔτε χαρυκκίων ἱματίων) νέμεις δὲ τέττον τὸ μέγεθος ἔχασω τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς τέτοις κοσμεῖν τοὺς αὐτῶν φίλους, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμεῖω. Καὶ τις τῶν παρόντων ἐπῆρετο αὐτὸν, Σὺ δὲ, ὦ Κύρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Οὗ δὲ ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ οὐκ, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμῶς κοσμήων; Ἀμέλει, ἔφη, ἢν δυνώμεσθαι ὑμᾶς τοὺς φίλους εὖ ποιῆν, ὅποῃ ἂν ἔχον σολίῳ τυγχάνω, ἐν ταύτῃ χαλὰς φανοῦμαι. Οὕτω δὲ αἱ μὲν, ἀπελθόντες, μεταπεμπόμενοι τὰς φίλους ἐκίσμεν ταῖς σολαῖς·

Ὁ δὲ Κύρος, νομίζων Φεραύλαν τὸ ἐκ τῶν δημοτῶν εἰς συνετὴν (ἔῃ) καὶ φιλόφρονον καὶ εὐτακτον, καὶ τὸ χαλιδίσαι αὐτὸν ἐκ ἀμελείῃ, ὅς ποτε καὶ περὶ τῶν πρῶτων ἔχασον καὶ πρὸς αὐτῶν συνεπέτῃτων δὴ χαλιδίστας συνεβουλεύετο αὐτὸν πῶς ἂν ταῖς πρὸν εὐνοίας χαλιδίστας ἰδεῖν ποιήτο τὸ ὀφείλειον, ταῖς δὲ δυσμενέας φοβερύπετα. Ἐπεὶ ᾗ σκοπεύοντων αὐτοῦ πάλιν αὐτὸν ἐδόξε, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπιμελεσθῆναι ὅπως ἂν ἔστω γέννηται αὐτῶν ἢ ὀφεί-

λασις, ὥσπερ ἔδοξε χαλῶς ἔχεν. Εἶρηκα δὲ, ἔφη, ἐγὼ πάν-
 τας πείθεσθαι σοι παρὲς τῆς ἐν τῇ ἰξελασί τάξεως· ὅπως δὲ ἂν
 ἦδον παρὰ γάλλωντός σου ἀκούωσι, φέρε λαβάν, ἔφη, χιτῶνας
 μὲν τουτέσσι τοῖς τῆρ' δορυφόρων ἡγεμόσι· χάσας δὲ τέσδε τές
 ἐφιπωείας, τοῖς τῆρ' ἰππεῶν ἡγεμόσι δὲς, καὶ τῆρ' ἀρμάτων τοῖς
 ἡγεμόσιν ἄλλας τέσδε χιτῶνας. Ο μὲν δὲ ἔφερε λαβάν· οἱ δὲ
 ἡγεμόνες ἐπεὶ ἴδον αὐτὸν, ἔλεγον, Μέγας ὃ σύ γε, ὦ Φεραύλα,
 ὅποτε γε καὶ ἡμῖν τάξεις αἱ αὖν δέοι ποιῶν. Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ
 Φεραύλας, ἐ μόνον γε, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ συσκαυοφορήσω· νῦν
 γὰρ φέρω τῷδε δύο χάσα, τὸν μὲν σοι, τὴν δὲ ἄλλω· σὺ μέντοι
 τέτων λάβε ὁπότερον βούλῃ. Ἐκ τέτου δὲ ὁ μὲν λαμβάνων
 τὸν χάσαν τῷ μὲν Φθόνου ἐπετέλεσεν, εὐθὺς δὲ συνεβλαβέτο
 αὐτῷ, ὁπότερον λαμβάνοι. Ο δὲ συμβουλεύσας ἂν ὁπότερον
 βελτίων εἴη, ἔειπὼν, Ἦν μου κατηγορήσης ὅτι αἵρεσίν σοι δέδω-
 χα, εἰσαυθὺς ὅταν ἀφικονῶ, ἐτέρῳ χρήσῃ μοι ἀφικόνῃ. Ο μὲν
 δὲ Φεραύλας ἔτω ἀφ' αὐτοῦ καὶ ἐτάχθη, εὐθὺς ἐπεμελείτο τῆρ' εἰς
 τὴν ἰξέλασιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἔχαστα ἔξει.

Ἦνίκα δὲ ἡ ὑπεραία ἦκε, κατὰ μὲν ἦν πάντα πρὸ ἡμέ-
 ρας, σοῖχοι δὲ εἰσῆκεσαν ἕνθεν καὶ ἕνθεν τῆς ὁδοῦ, ὥσπερ καὶ νῦν
 ἐπὶ ἴστανται καὶ ἂν βασιλεὺς μέλλῃ ἐλαύνειν· ὣν ἐντὸς ὁδοῦ
 ὅστιν εἰσέναι τῆρ' μὴ τετιμημένων· μισθοφόροι δὲ κατέστασαν,
 οἱ ἔπαμον εἰς πᾶς ἐνοχλοῖν. Ἔστασαν ὃ παρῶν μὲν τῆρ' δορυφό-
 ρων εἰς τετρακιχίλιας, ἔμπαρθεν τῆρ' πυλῶν εἰς τέτταρας·
 διχίλιοι ὃ ἐπατέρωθεν τῆρ' πυλῶν. Καὶ οἱ ἰππεῖς ὃ πάντες πρὸ
 χαλκευκότες, ἀπὸ τῶν ἰππεῶν, καὶ διερκότες τὰς χεῖρας ἀπὸ τῶν
 χαλκῶν, ὥσπερ καὶ νῦν ἐπὶ διέρχουσιν ὅταν ὀρεῖ βασιλεὺς. Ἔστα

ἢ Πέρσαι μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ ἢ ἄλλοι σύμμαχοι ἐξ ἀριστερᾶς τῆς
 ὁδοῦ, καὶ τὰ ἄρματα ὡσαύτως τὰ ἡμίσεα ἐκατέρωθεν. Ἐπεὶ
 δὲ ἀνεπετάννυτο αἱ τῶ βασιλεῖς πύλαι, παρόντων μὲν ἦγοντο
 παρὰ Διὶ θαυροὶ πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ οἷς τῶν ἄλλων θεῶν
 οἱ μάγοι ἐξηγουμύτο· πολὺ γὰρ οἶονται Πέρσαι χελῶναι τοῖς
 παρὰ τὰς θεὰς μάλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τὰλλα. Μετὰ
 ἢ τὰς βῆς ἵπποι ἦγοντο, θυμὰ παρὰ Ἡλίου· μετὰ δὲ τῆς ἐξή-
 χαιο ἄρμα λευκόν, χρυσόζυγον, ἐσεμμένον, Διὸς ἱερόν· μετὰ ἢ
 τόδε, Ἡλίας ἄρμα λευκόν, καὶ τῆτο ἐσεμμένον, ὥσπερ τὸ πρῶτον·
 μετὰ δὲ τῆτο, ἄλλο τρίτον ἄρμα ἐξήχαιο, φοινικίσι καλὰ πεπλά-
 μημοὶ οἱ ἵπποι, καὶ πῦρ ὅπασεν αὐτὰ ἐπ' ἐσχάτης μεγάλης ἀν-
 δρες εἶποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τῆτοις, ἥδη αὐτὸς ἐκ τῶν πυλῶν
 παροφαινέτο ὁ Κύρου ἐφ' ἄρματι, ὀρθὴν ἔχων τὴν πάραν, καὶ
 χελῶνα πορφύρεν μεσὺ λευκόν, (ἄλλω δ' ἐκ ἐξέστ μεσὺ λευκόν
 ἔχειν) καὶ περὶ τοῖς σκέλεσιν ἀναξυρίδας ὑσγνοῖα φεῖς, καὶ
 κἀνδὺν ὀλοπόρφυρον. Εἶχε ἢ ἑὸ ἀγέδημα περὶ τῇ πάρα· ἑὸ οἱ
 συγγυεῖς ἢ αὐτὰ τὸ αὐτὸ τῆτο σημεῖον ἔχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τῆτο
 ἔχουσι. Τὰς ἢ χεῖρας ἐξωτὴν χειρίδων εἶχε. Παρωχεῖτο ἢ αὐτὰ
 ὑνίοχος μέγας μὲν, μέγαν δ' ἐκείνους, εἴτε καὶ τῶ ὄντι, εἴτε καὶ ὁπωσῶν·
 μείζων δὲ ἐφάνη πολὺ Κύρου. Ἰδόντες ἢ πάντες παροσεκύνθη,
 εἴτε καὶ ἄρξαι πινὲς κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγῆτες τῇ πα-
 ρασκοπῇ, καὶ τὰ δόξαι μέγαν τε καὶ καλὸν φανῆσαι τὸν Κύρον.
 Πρῶτον ἢ Περσῶν ὁδοὶς Κύρον παροσεκύνει. Ἐπεὶ ἢ παροῖ
 τὸν Κύρου ἄρμα, παροῖσαν μὲν οἱ τετρακισχίλιοι δορυφόροι,
 ἥρπειποντο δὲ οἱ διςχίλιοι ἐκατέρωθεν τῶ ἄρματος· ἐφείποντο δὲ οἱ
 περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς παλ-

τοῖς, ἀμφὶ τὰς τετακοσίας. Οἱ δ' αὖ τῷ Κύρῳ τετράμοιροι ἵπποι πρῆγοντο χρυσοχάλινοι, ραβδωτοῖς ἱματίοις καὶ ἀπεπλεγμένοι, ἀμφὶ τὰς ἀλφικοσίας· ὅππῃ δὲ τέτοισι δοχίλιοι ξυστόφοροι· ὅππῃ δὲ τέτοισι, ἵπποις οἱ παρῶντες γυμνοὶ, μύελοι, εἰς ἐκατὸν πανταχῇ πεταγμύοι, ἠγάτο δὲ αὐτῶν Χρυσάντας· ὅππῃ δὲ τέτοισι μύελοι ἄλλοι Περγῶν ἵπποις πεταγμύοι ὡσαύτως, ἠγάτο δὲ αὐτῶν Ἰσαάτας· ὅππῃ δὲ τέτοισι ἄλλοι μύελοι ὡσαύτως, ἠγάτο δ' αὐτῶν Δατάμας· ὅππῃ δὲ τέτοισι ἄλλοι, ἠγάτο δ' αὐτῶν Γαδάτας· ἐπὶ δὲ τέτοισι Μῆδοι ἵπποις, ἐπὶ δὲ τέτοισι Ἀρμύοι, μετὰ δὲ τέτοις Ἰρκαῖοι, μὲν δὲ τέτοις Καδύσιοι, ὅππῃ δὲ τέτοις Σάκη. Μετὰ δὲ ὅτ' ἵπποις ἀεμίαια ὅππῃ πεπλεγμένον πεταγμύα· ἠγάτο δὲ αὐτῶν Ἀρταβάτης Πέρσης.

Πορφυρομήνους δὲ αὐτῶν, πρῆποντο πᾶσι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐξ ὧν ἦ σημεῖον, δέοιμοι Κύρου ἄλλος ἄλλης παρὰ ξέως. Πέμψαι· ἐν πρὸς αὐτὰς ἦ σκηπτήρχων τινας οἱ πρῆποντο αὐτῶν τρεῖς ἐκαστῶν ἦ ἀεμίαιος αὐτῶν, τέταρτος ἦ διαγγέλλων, ἐκέλευσε εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τις πῶς αὐτῶν δέοιτο, διδάσκων τῶν ὑπάρχων τινα ὅ, πῶς βέλτοιτο, ἐπεὶ δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν εἶναι. Οἱ μὲν δὲ ἀπὸντες εὐθὺς καὶ τὰς ἵπποις ἐπορεύοντο, καὶ ἐβουλόοντο πῶς ἔχαστος παρῶν. Οὗ δὲ Κύρος εἰς ἐβέλετο μάλιστα θροναπώτης τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τέταρτος, πέμπτον τινα, πρὸς αὐτὸν ἐκάλει καὶ ἔχαστον, καὶ ἔλεγον αὐτοῖς ἕτως, Ἦν τις ὑμῶν διδάσκει πῶς τῶν τῶν πρῆποντων, εἰ μὲν οὐκ ἔστιν ὁδοῦ ὑμῶν λέγειν, μὴ παρῶντες αὐτῶν τὸν νοῦν· ὅς δ' ἐν δικαίᾳ δόξῃ δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα κατὰ βελούοιμοι ἀλφικοποιῶμεν αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι, ἐπὶ καλῶς, ἀνὰ

κατόρθω ἐλαύνοντες ὑπὸ ἡκούσι, σιμυαύζοντες τὴν δ' ἐχλὺν τῆς Κύρου, καὶ ἐνδευνύμενοι ὅτι σφόδρα πείθονται.

Δαΐφαιρης δὲ τις ἦν, σολοικότερος ἀνθρώπος τῆς τρέφης, ὃς ᾔετο, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακκοί, ἐλθιερώτερος ἀνὴρ φαίνεσθαι. Αἰδομένης ἔν ὁ Κύρος τῆτο, πρὶν παρελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ, ὑποπέμψας πινὰ τῷ σκηπείχων, εἶπε ἑκέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἔδεν ἐπὶ δέοιτο καὶ τοιοῦτον ἐκ ἐχθλῆ. Ως δ' ὁ ὕπερον κληθεὶς αὐτῷ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε, προσήλθεσιν ὁ Κύρος, ἔπειτα αὐτῷ ἔδωκε τῷ σκῆπομύων, καὶ ἐκέλευσε τῷ σκηπείχων πινὰ συναπαρξαμένῃ αὐτῷ ὅπου κελύσειε. Τοῖς δ' ὁ ὕπερον ἐντιμὸν τι τῆτο ἔδοξε (εἶ), ἔπειτα πολὺ πλείονες ἐκ τῆτο αὐτὸν ἐξερέπευον ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς τὰ περὶ μὴν, ἔδυνε τῷ Διὶ, καὶ ὠλοκαύτωσεν τὰς θυάρας· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ, καὶ ὠλοκαύτωσεν τὰς ἵππων. Ἐπειτα τῷ σφάξουσιν, ὡς ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι, ἐποίησαν· ἔπειτα δ' ὁ ὕπερον τοῖς Συρίων ἔχουσι. Μετὰ δ' αὐτὰ, καλῶς ὄντος τῷ χωρείῳ, ἔδειξε τέρμα ὡς ἐπὶ πάντεσσι τοῖς χωρείῳ, ἔπειτα καὶ φυλαὴς ἀνά κρατὸς ἐνθῶναι ἀφέναι τὰς ἵππους. Σὺν μὲν ἔν τοῖς Πέρσῃσι αὐτὸς ἦλθε, ἔπειτα πολὺ μάλιστα γὰρ ἐμεμελῆκε αὐτῷ ἵππικῃς. Μένων δ' Ἀρταβάνης ἐνθάδε (Κύρος γὰρ αὐτῷ τῷ ἵππῳ ἐδόθηκε) Σύρων δ', ὁ παρ' αὐτῷ. Ἀρβάνης δ', Τυρράνης· Ἰνδοίαν δ', ὁ παρ' αὐτῷ ἵππάρχου. Σακίων δ', ἰδιώτης ἀνὴρ, ἀπέλπιεν ἄρα τῷ ἵππῳ τὰς ἄλλας ἵππους ἐγγὺς τῷ κρατὶ ἔσθ' ὁ δρόμος. Ἐνθα δὲ λέγει ὁ Κύρος ἐξέειπε τῷ νεοκίον, εἰ δέξῃς ἀνὴρ βασιλείαν ἀντὶ τῷ ἵππῳ. Τὸν δ' ἀπαμύνασθαι, ὅτι βασιλείαν μὲν καὶ ἀνὴρ δεξάμεναι, χρεὼν δ' ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ ἀγαθῷ δεξάμεναι αὐτὸν. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δέξομαι σοὶ γέλω

ἔνθα καὶ μύων βάλης, ἐκ αὖν αἰμάετοισι ἀνδρὸς ἀγαθῆ. Πάν-
 τως τοίνυν, ὁ Σάκας ἔφη, δέξόν μοι· ὡς βαλὼν γε ταύτῃ τῇ
 βώλῃ, ἔφη ἀνελόμῃμος. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος δέκνυσιν αὐτῷ ὅπου
 ἦσαν πλείοσι τῷ φίλων· ὁ δὲ καταμύων ἴησι τῇ βώλῃ, καὶ πτε-
 λαύοντο Φεραύλα τυγχάνει· ἔπυχε γὰρ ὁ Φεραύλας πα-
 ραγγέλλων τὴν πεταγμῶμον παρὰ τῷ Κύρῳ· βληθεὶς δὲ ἐδὲ μετε-
 στάφη, ἀλλ' ὥχετο ἐφ' ὅπως ἐτάχθη. Αναβλέψας δὲ ὁ Σάκας,
 ἐρωτᾷ τίνος ἔπυχε. Οὐ μὰ τὸ Δί', ἔφη, ὁδοῦνός τῃς πτόντων.
 Ἀλλ' ἐ μέντοι, ἔφη ὁ νεανίσκος, τῇς γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί',
 ἔφη ὁ Κῦρος, σύ γε ἐκείνης παρὰ τὰ ἄρματα ταχὺ ἐλαύνοντος
 τὸ ἵππον. Καὶ πῶς, ἔφη, ἐ μεταστρέφεται; Καὶ ὁ Κῦρος ἔφη,
 Μαινόμενος γάρ τις ἐστίν, ὡς ἔοικεν. Ἀέσας δὲ ὁ νεανίσκος ὥχλει
 σκεφόμῃμος τις εἴη· καὶ εὐρίσκει τὴν Φεραύλαν γῆς τε κατάπλεον
 τὸ γῆριον ἐν αἵματος· ἐρρύη γὰρ αὐτῷ ἐκ τῷ ῥινὸς βληθέντι. Ἐπεὶ
 δὲ περσῆσθαι, ἤρετο αὐτὸν εἰ βληθείη. Οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ὡς ὁρᾷς.
 Δίδωμι τοίνυν σοι, ἔφη, τῆς τὸν ἵππον. Οὐδὲν ἐπῆρετο, Ἀντι-
 τῆ; Ἐκ τούτου δὴ διηγέτο ὁ Σάκας τὸ πᾶν, καὶ τέλει
 εἶπε, Καὶ οἷμά γε οὐχ ἡμαρτηκέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ
 Φεραύλας εἶπεν, Ἀλλὰ πλουσιωτέρῳ μὲν αὖν, εἰ ἐσωφρόνεις, καὶ
 ἐμοί, ἐδίδου· νυνὶ δὲ καὶ γὰρ δέξομαι· ἐπὶ δὲ χρομαί, ἔφη, τοῖς
 γεοῖς, οἵ πῃς με ἐποίησαν βληθῆναι ὑπὸ σε, δοῦναι μοι ποιῆσαι
 μὴ μεταμέλει σοι τῆς ἐμῆς δωρεᾶς. Καὶ νυνὶ μὲν, ἔφη, ἀπέ-
 λα ἀναβαὶς ἐπὶ τὸν ἵππον· αὐτὸς δὲ ἐγὼ πᾶρσομαι πρὸς σε.
 Οἱ μὲν δὴ οὕτω διηλλάξαντο· Καθεσίων δὲ ἐνίκα Ραδονίης.
 Αφίκα δὲ καὶ τὰ ἄρματα κατ' ἕκαστον· τοῖς δὲ νικῶσι πᾶσι ἐδίδου
 βῆς τε, ὅπως αὖν δύσαντες ἐστῶντο, καὶ ἐκπώματα. Τὸν μὲν αὖν

βῆν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, ᾧ ἡ ἐκπωμάτων τὸ αὐτῷ μέ-
 ρος Φεραύλα ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἐδοξεν αὐτῷ τὴν ἐν τῇ βα-
 σιλείᾳ ἔλασιν ἀφαιγεῖσθαι. Οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου καί-
 σαρειῖσα ἔλασις, ἕτως ἐπὶ καὶ νῦν ἀφαιγεῖται ἡ βασιλείᾳ ἔλασις·
 πάλιν τὰ ἱερεῖα ἄπειν, ὅταν μὴ θύῃ. Ως δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν,
 ἀφικνῶν) πάλιν ἐς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσεν οἷς μὲν ἐδόθη οἰκίαι,
 κατ' οἰκίας· οἷς ἡ μὴ, ἐν τάξει.

Καλίστας ἡ καὶ ὁ Φεραύλας τὴν Σάκην τὴν δόντα τὴν ἵππων, ἐξ-
 ἐνίζε· ἡ τὰλλα τε πῆρεῖσεν ἐκπλεω, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνήμεν, τὰ ἐκ-
 πώματα αὐτῷ, ἃ ἔλαβε παρὰ Κύρου, ἐκπιμπλὰς παρῴπνε
 καὶ ἐδωρεῖτο. Καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν τι καὶ καλὴν σρωμνὴν,
 πολλὴν δὲ καὶ καλὴν καίασκυλὴν, ἡ οἰκέτω ἡ πολλὰς, εἶπέ μοι,
 ἔφη, ὦ Φεραύλα, ἡ ἡ οἶκοι τὴν πλεσίων ἡδα; Καὶ ὁ Φεραύλας
 εἶπε, Ποίων πλεσίων; τὴν μὲν ἐν σαφῶς δὲ πολεμίστῳ. Εἰ μὲν γάρ
 τοι ὁ πατὴρ τὴν τι τὴν παίδων παρδείαν, γλίχρως αὐτὸς ἐργαζόμενος
 καὶ τρέφων, ἐπαύδευεν· ἐπεὶ ἡ μειράκιον ἐργασίῳ, ἐ δυνάμειρος
 τρέφειν ἀγρόν, εἰς ἀγρόν ἀπαγαγόν, ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. Εἰθὰ
 δὴ ἐγὼ ἀντέτρεφον ἐκείνον ἕως ἔζη, αὐτὸς σκάπῳ καὶ σπείρων
 μάλα μακρὸν γῆδον, ἐ μέντοι ποτηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιο-
 τῆτον· ὅ, τι γὰρ αἱ λαοὶ ἀνέμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπέδωκε αὐ-
 τὸ τε καὶ τόκον ἔδεν τι πολύν· ἡδὴ δὲ ποιεῖ ὑπὸ γῆραιότητος καὶ δι-
 πλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. Οἶκοι μὲν ἐν ἕτως ἐγώ γε ἔζων·
 νῦν δὲ ταῦτα πάντα, ἃ ὁρᾷς, Κύρος μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σάκας
 εἶπεν, Ω μακάριε σὺ τὰ τε ἄλλα, ἡ αὐτὸ τῆτο ὅτι ἐν πένητος
 πλεσίος γεγῆσθαι· πολὺ γὰρ οἶομαι σε ἡ ἀφ' αὐτοῦ ἡδὴ πλε-
 τεῖν, ὅτι πεινήσας χρημάτων πεπλήσθης. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶ-

πει, Η γῶ ἔτις, ὦ Σάκκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτω
 ἥδιον ζῶ, ὅσῳ πλείω κέκτημαι; Οὐκ οἶδα, ἔφη, ὅτι ἐδώκε μὲν ἔ
 πίω καὶ καθάδω ἐσθλὸν ὅτις νῦν ἥδιον ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Οπὶ ὃ
 ταῦτα πολλά ὄντι, τοσούτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δεῖ,
 πλείω ὃ ἄλλοις ἀφαιρῆναι, πλείονα δὲ ἐπιμελόμενον πραγ-
 ματα ἔχειν. Νῦν γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σίτον αὐτῷσι,
 πολλοὶ ὃ πιεῖν, πολλοὶ ὃ ἱμάτια· οἱ ὃ ἰατρῶν δέον· ἢ καὶ ὃ τις ἢ
 τῷ προσάττειν λευκωμυρία φέρων, ἢ τῷ βοῶν κατακεκρημμισμέ-
 να, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπλήκοναι τοῖς κτῆνεσιν· ὥστε μοι δοκῶ,
 ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλά ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρό-
 σθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη,
 ὅταν σῶα ἦ, πολλὰ ὀρέων, πολλαπλάσια ἐμῷ εὐφραίνει. Καὶ ὁ
 Φεραύλας ἔπειν, Οὐ τοι, ὦ Σάκκα, ἔτις ἡδύεστι τὸ ἔχειν χρή-
 ματα, ὡς ἀναιδὲς τὸ ἀποβάλλειν. Γινώσκῃ δὲ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ
 λέγω· τῷ μὲν γὰρ πλατύνειν τὸ εὐδαιμονία ἀναγκαζέται ὑφ' ἡδονῆς
 ἀγρυπνεῖν, τῷ δὲ ἀποβαλλάντων τὸ εὐδαιμονία ἀν' ἰδοῖς διευμά-
 μῃρον κατὰ δύειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκκας· ἐδέ γε
 τῷ λαμβανόντων τὸ νυσάζοντα ἐδαιμονία ἀν' ἰδοῖς ὑφ' ἡδονῆς. Ἀλη-
 θῆ, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν ἔτις, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν,
 ἡδὺ ἦν, πολὺ ἂν διέφερον εὐδαιμονία οἱ πλούσιοι τῷ πενήτων.
 Καὶ ἀνάγκη δέ τοι ἐστίν, ἔφη, ὦ Σάκκα, τῷ πολλὰ ἔχοντα, πολ-
 λά ἔδαιμονία καὶ εἰς θεοὺς, καὶ εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένους· ὅστις
 αὖν ἰσχυρῶς χρήμασιν ἥδεται, εὖ ἴσθι τῷτον, καὶ δαπανῶντα,
 ἰσχυρῶς ἀνιάσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκκας· ἀλλ' ἐκ ἐγὼ τέττω
 εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονία τῷτον νομίζω, τὸ, πολλὰ ἔχοντα,
 πολλὰ καὶ δαπανᾶν. Τί αὖν, ἔφη, πρὸς τῷ θεῶν, ὁ Φεραύ-

λας; ἔτι σὶ γε αὐτίκα μάλ' αὐδαίμων ἐγένε, καὶ ἐμὲ εὐδαί-
 μονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, ὥς ἡ
 ὅπως βέλ' αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξένον τρέφε, ὥς
 ἐπὶ αὐτελείεσθον ἢ ξένον· ἀρκέσθ' γὰρ μοι, ὅ, π' αὖ καὶ σὺ ἔχης,
 τέτων μετέχειν. Παίζεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας
 ὁμόσας εἶπεν, ἦ μὲν σπουδῇ λέγεις. Καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σά-
 κα, παροδιαπορέξομαι παρὰ Κύρου, μήτε δύρας τὰς Κύρου
 θεραπεύειν, μήτε στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλετῶν οἴκοι
 μένει· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σε καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ
 εἴαν τι ἀγαθὸν παροσλαμβάνω, ἢ τίμω Κύρου θεραπεύειν, ἢ
 καὶ διὰ στρατείας πινός, οἶσω παρὰ σε, ἵνα ἐπὶ πλείονων ἀρχῇς·
 μόνον, ἔφη, ἐμὲ διὰ λυσιπνοίας ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἦν γὰρ
 ἐγὼ σχολῇ ἄγω διὰ τέτων, ἐμοὶ τέ σε οἶομαι πολλὰ καὶ Κύρου
 χρησίμων ἐσεσθαι. Τέτων ἔτιω ῥηθέντων, ταῦτα σπώγ' ἐντο, καὶ
 ταῦτα ἐποίουν. Καὶ ὁ μὲν ἠγείτο εὐδαίμων γεγενηθεῖς, ὅτι πολ-
 λῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δὲ αὖ ἐνόμιζε μαχαλιώτατον εἶναι,
 ὅτι ἐπὶ τρεῖς ἔξαι σχολῇ σπώγοντα παρὰ τῆς, ὅ, π' αὖ αὐτῶν
 ἡδὺ εἶναι.

Ἦν δὲ ὁ Φεραύλας ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ θεραπεύειν
 οὐδὲν ἡδὺ αὐτῶν ἔτιω, ἐδόκ' (ἔτι) οὐδ' ὠφέλιμον, ὡς ἀνθρώποις.
 Καὶ γὰρ βέλ' πᾶσι πάντων τ' (ζῶων) ἠγείτο ἀνθρώπων (ἔτι) καὶ εὐχα-
 ριστοῖται, ὅτι ἐώρα τῆς τε ἐπονημνίους ὑπὸ πινός, ἀντεπαμνῆ-
 ναι τέτ' αὐτῶν, τοῖς τε χαρίζομ' αὐτοῖς πειρωμνῆς ἀντιχα-
 ρίζεσθαι· καὶ εἰς γνοῖεν εὐνοϊκῶς ἔχοντας, τέτοις ἀντεπνοῶντας·
 καὶ εἰς εἰδῆεν φιλεῖν αὐτῆς, τέτ' αὐτῶν μισεῖν ἐδυναμνῆς· καὶ
 γοῖας δὲ πολὺ μᾶλλον ἀντιθεραπεύειν πάντων τῶν ζῶων ἐγέ-

λωντας καὶ ζῶντας καὶ τελευτήσαντας· τὰ δὲ ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαριστότερα καὶ ἀγνωμονέστερα ἀνθρώπων ἐγίνωσκεν ^{ἦν}εἰ). Οὕτω δὴ ὁ, τε Φεραύλας ὑπεβήδετο, ὅτι ἴξέσσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγῇ τῷ τῶν ἄλλων κτημάτων θημελείας, ἀμφὶ τὰς φίλας ἔχων· ὁ, τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχων πολλοῖς χεῖσεσσι. Εφίλῃ δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φεραύλαν, ὅτι προσέφερε πᾶσι· ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι πᾶσι λαμβανέειν πάντα ἤθελε, καὶ αἰετῶν πλείονων θημελούμενος, ἐδὲν μᾶλλον αὐτῷ ἀχολίαν σφείρει. Καὶ ἔτοι μὲν δὴ ἔτω διήγον·

Θύσας γὰρ καὶ ὁ Κῦρος, καὶ νικητήρια ἐσίων, ἐθάλεσε τῷ φίλῳ οἱ μάλιστα αὐτὸν αὖξεν τε βεβλόμενοι φαγεροὶ ἦν ἔτι πρῶτοντες εὐνοϊκώτατα. Συνεθάλεσε γὰρ αὐτοῖς καὶ Αἰγυπίαζον τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Αἰρμύριον, ἔτι τὸν Ὑρκάνιον ἱππαρχον, ἔτι Γωβρύαν. Γαδάτας δὲ τῷ σκηπτεῖχον ἤρχεν αὐτῷ, καὶ ὅπῃ ἐκείνος διεκόσμησεν, ἢ πᾶσα ἐνδον δίαυτα κρατείσκη· καὶ ὅποτε μὲν συνεδίπνοῖεν τινες, ἐπὶ ἐκάδιζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμελεῖτο· ὅποτε γὰρ αὐτοὶ εἶεν, ἔτι συνεδέπνῃ· ἦδετο γὰρ αὐτῷ ξυμῶν· ἀντὶ γὰρ τούτων πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐπῆματο ὑπὸ τοῦ Κύρου· ἀλλὰ δὲ Κῦρον, καὶ ὑπὸ ἄλλων. Ὡς δὲ ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐχ' ὅπου ἔτυχεν ἔχασον ἐκάδιζε, ἀλλ' ὃν μὲν μάλιστα ἐπῆμα, παρὰ τῷ δρισεργῶν χεῖρα, ὡς εὐεπιβελυτοτέρας τρώτης ἔσσης ἢ τῷ δεξιάς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ πρῶτον δεξιάν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ πρῶτον δρισεργῶν, τὸν δὲ τέταρτον παρὰ πρῶτον δεξιάν· καὶ ἦν πλείονες ὦσιν, ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἔχασον ἐπῆμα, τῷτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν ^{ἦν}εἰ). ὅτι ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄνθρωποι τὸν κραπεύοντα μῆτε κηρυχθήσεσθαι, μῆτε ἄθλα λήψεσθαι, δὴλαί εἰσι ἐπὶ

ταῦτα ἔ φιλονείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κρείττος ὁ φαίνεται, ὅταῦτα πρὸς θυμότητα φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες. Καὶ ὁ Κύρος ᾧ ἔπος ἔσσι-
φιλῶζε μὲν οὖν κραπτεύοντάς τε ἑαυτῷ, εὐθύς δὲ ξάμεν-
εἰς ἔδρας καὶ πρὸς ἀσέως. Οὐ μέντοι ἀγάντατον τὴν ταχθεῖ-
σαν ἔδραν κρατερήσατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποίησατο, καὶ ἀγα-
θοῖς ἔργοις πρὸς ἑαυτὴν εἰς τὴν τιμωτέραν ἔδραν, καὶ, εἰ τις ρα-
διουργίῃ, ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἀτιμωτέραν. Τὸν δὲ πρὸς τεύον-
τα ἐν ἔδρᾳ ἡχώμετο μὴ πλείστα καὶ ἀγαθὰ ἔχοντα παρ' αὐτῆς
φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ ὅτι Κύρε γενόμενα, ἔπος ἔτι καὶ
νῦν ἀγαμέμενοντα αἰδανόμενα.

Επεὶ δὲ ἐδείπνουν, ἐδόκη τῷ Γωρῷ τὸ μὲν πολλὰ ἔχασα
εἶ), οὐδὲν θαυμαστὸν ὅτι ἀνδρὶ πολλῶν ἀρχοντι· τὸ ᾧ τὸ Κῦ-
ρον, οὕτω μεγάλην πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν δόξην λαβεῖν, μη-
δὲν τέτων μόνον κραταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον ἔχειν δεόμενον
τούτου κοινωνεῖν οὖν παρέντας. Πολλάκις δὲ καὶ τῷ δύναντων
φίλων ὅσιν οἷς ἔωρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡδὲ τὸν τύχῃ
ὥς ἐπεὶ ἐδειπνήκεσαν, καὶ τὰ πάντα πολλὰ ὄντα ἀγαπώμε-
νοι ὁ Κύρε δὲ τῆς τραπεζῆς, εἶπεν ἄρα ὁ Γωρῷ, Ἀλλ'
ἐγὼ, ὦ Κύρε, πρὸς αὐτὸν μὲν ἡγούμενον τέτῳ σε πλείστον ἀγαφέ-
ρειν ἀνθρώπων, τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεοῦ ὁμνυ-
με, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν φιλοδωρωπία ἢ στρα-
τηγία. Νη Δί', ἔφη ὁ Κύρε καὶ μὲν δὴ καὶ ὁπιδεικνύειν τὰ
ἔργα πολὺ ἥδιον φιλοδωρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δὴ; ἔφη ὁ
Γωρῷ. Οπ, ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιούμετα ἀνθρώποις, δεῖ
ὁπιδεικνύειν, τὰ δὲ, εὔ.

Εκ τούτο δὴ, ἐπεὶ ὑπέπνοι, ἦρτο ὁ Ὑστάσις τὸν Κῦρον,
 Αἰὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἀχθεαίης μοι εἰ σε ἐροίμην ὃ βούλο-
 μαί σου πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, τίαντιόν
 τέτε, ἀχθοίμην ἄν σοι, εἰ αἰδοίμην σιωπῶντα ἂν βέλους
 ἐρέσθαι. Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἥδη πώποτε χαλέσαντός σου ὄγκ
 ἦλθον; Εὐφήμει, ἔφη ὁ Κῦρ. Ἀλλ' ὑπακούων χολῇ
 ὑπῆκουσα; Οὐδὲ τοῦτο. Πρὸς αὐτὸν δὲ πῶς ἥδη σοι ὄγκ
 ἔ-
 παρξαι; Οὐκ αἰπῶμαι, ἔφη. Οὐδὲ παρξήσομαι, ἔστιν ὅ, π
 πώποτε οὐ παρξήσομαι, ἢ οὐχ ἡδομένως παρξήσονται με κα-
 τέγνωις; Τέτο δὴ πάντων ἦκιστα, ἔφη ὁ Κῦρ. Τίνθ μὲν
 ἔνεκα, ἔφη, πρὸς τῷ θεῷ, ὦ Κῦρε, χρυσάνθας σε ἐπρεψεν,
 ὥς εἰς τὸ πρῶτον ἐμοὶ ἔδραν ἰδρυθῆναι; Ἡ λέγω; ἔφη
 ὁ Κῦρ. Πάντως, ἔφη ὁ Ὑστάσις. Καὶ σὺ αὖ ὄγκ ἀχθε-
 αίσῃ μοι αἰκούων τάλιθ; Ἡδῆσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰ-
 δῶ ὅτι ὄγκ ἀδικοῦμαι. Χρυσάνθας τίνων, ἔφη, ἐπὶ παρξ-
 τον μὲν ἐκλήσιν ἀνέμην, ἀλλὰ πρὶν χαλεῖσθαι πρὶν τὸ ἡμε-
 τέρων ἔνεκα· ἐπειτα δὲ, ἐπὶ τὸ κελευόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ, π
 αὐτὸς γινοίη ἄμεινον· ἐπὶ παρξήσονται ἡμῖν, τοῦτο ἔπαρξαι.
 Ὅπτε δ' εἰπεῖν τι δεῖ εἰς τὰς συμμάχους, ἂν μὲν ἐμὲ ἔπει-
 πειν λέγειν, ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἀλλὰ ἐμὲ αἰδοίτο βουλόμε-
 νον μὲν εἰδέναι τοὺς συμμάχους, αὐτὸν δὲ με αἰχμώμενον παρξ-
 ἔμαυτοῦ λέγειν, ταῦτα οὕτως λέγων ὡς ἑαυτὸ γινώσκων ἀπε-
 φαίνετο· ὥς ἐν γε τέτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοὶ ἐμοὶ κρείτ-
 τονά εἶναι; Καὶ ἑαυτὸ μὲν αἰεί φησι πάντα τὰ παρξήσονται δὲ
 κῆν, ἐμοὶ δὲ αἰεί φανερός ἐστι σκοπῶν τί ἂν παρξήσονται
 ὀνήσει· ὅτι τε τοῖς ἐμοῖς χαλεαῖς· μᾶλλον ἐμοὶ ἀγαλλε-

ται καὶ ἴδεσθαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Ὑσάσπας εἶπε, Νὺ τίω Ἡεαν, ὦ Κύρε, ἡδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κύρε. Οἱ καὶ γὰρ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν ἐν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν ἔνι δῆλος χάρις ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότῃ κερτεῖν δεῖ τῶ χεῖρε, ἢ γελᾶν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αἰσάβαζος εἶπεν, Οὐχέτι δὲ τὸ Περσικόν. Ἐπὶ τέτοις μὲν δὴ γέλωι ἐχέμετο.

Προϊόντ' δὲ τῷ συμποσίῳ, ὁ Κύρε τὸν Γωρῦαν ἐπῆρετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωρῦα, νῦν ἂν δοκίμῃς ἡδὼν τῶνδ' ἐν τῷ θυγατέρεω δοῦναι, ἢ ὅτε τὸ πρῶτον ἡμῖν συνεγχεῖς; Οὐκ οἶω, ἔφη ὁ Γωρῦας, καὶ γὰρ τὰ ληθῆ λέγω; Νὺ Δί', ἔφη ὁ Κύρε, ὡς ψεύδεις γε ὁδὲ μέγα ἐρώτησις δέεται. Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴδω δὲ πῶς ἂν πολὺ ἡδὼν. Ἡ καὶ ἔχῃς ἂν, ἔφη ὁ Κύρε, εἰπεῖν διότι; Εἰωγε. Λέγε δὴ. Οἱ τότε μὲν εἰρων τὸς πόνοις καὶ τὸς κινδύνοις εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νῦν δὲ ὁρῶ αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ σωφρόνως φέροντας. Δοκῇ δέ μοι, ὦ Κύρε, χαλεπώτερον εἶναι εὖρεῖν ἄνδρα τὰ κατὰ χαλῶς φέροντα ἢ τὰ κακὰ· τὰ μὲν γὰρ ὕβρις τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνη τοῖς πᾶσι ἐμποῖ. Καὶ ὁ Κύρε εἶπεν, Ἡκουσας, ὦ Ὑσάσπα, Γωρῦα τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· καὶ εἰς πολλὰ τοιαῦτά γε λέγει, πολὺ μᾶλλον με τῆς θυγατρὸς μνηστὴρα λήψαι, ἢ εἰς ἐκπώματα πολλὰ μοι ὀφειδενῆ. Ἡ μὲν, ἔφη ὁ Γωρῦας, πολλὰ γέ μοι ὅτι τοιαῦτα συγγεγραμμένα, ὧν ἐγὼ σοι ἐφθονήσω, ἢ τῇ θυγατέρεω μου γυναικὶ λαμβάνης· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπεὶ ἐκ ἀνέχεσθαι μοι φαίνεται, ὅσα οἶσ' ἐς Χρυσάντα τέττω δώσω, ἐπεὶ καὶ τῇ ἑδραν σε ὑφῆρπασε. Καὶ ἔτι δὴ, ἔφη ὁ Κύρε, ὦ Ὑσάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἢ

ἐμοὶ λέγῃτε, ὅταν τις ὑμῖν γαμέῃ ὀπχειρήσῃ, γνῶσεσθε ὁποῖός τις καὶ γὰρ σκευρὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωδρύας εἶπεν, Ἦν δέ τις ἐκδοιῦναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δὲ λέγειν; Πρὸς ἐμὲ, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τῆτο· πάνυ γάρ, ἔφη, δευῖός εἰμι ταύτῃ τῷ τέχνῳ. Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάνθεος. Τὸ γινῶναι ὁποῖος ἀνὴρ γάμῳ ἐκείνῳ συναρμόσειε. Καὶ ὁ Χρυσάνθεος ἔφη, Λέγε δὴ πρὸς τῆν ἑαῶν, ποίαν πινά μοι γυναικᾶ οἷε συναρμόσειν κάλλιστα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικρὰν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἶ· ἦν δὲ μεγάλῳ γαμήσειας, ἦν ποτε βέλῃ αὐτῷ ὀρθῶν φιλῆσαι, πρὸς ἀλλεῖσιν αὐτὸν δεῖσθαι ὡς τὰ κυνάρια. Τῆτο μὲν δὴ, ἔφη, ὀρθῶς πρὸς τοὺς καὶ γὰρ οὐδὲ ὁπωσιουῶν ἀλτρκὸς εἰμι. Ἐπειτα δὲ, ἔφη, σιμὴ ἀνὴρ σοὶ ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί δὴ αὖ τῆτο; Οπ, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς οὗ τῷ σιμότητι σάφ' ἴδι ὅτι ἡ γρυπότης ἀεὶ πρὸς πρὸς ἀρμόσειε. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὡς καὶ τῷ εὖ δεδειπνηκότι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἀδείπνῳ ἀνὴρ συναρμόζοι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος· τῆν μὲν γὰρ μεστῶν γρυπὴ ἢ γαστὴρ γίγνεται, τῆν δὲ ἀδείπνην, σιμὴ. Καὶ ὁ Χρυσάνθεος ἔφη, Ψυχρῶ δὲ ἀνὴρ, πρὸς τῆν ἑαῶν, βασιλεῖ ἔχεις ἀνὴρ εἶπεν ποία τις συνοίσει; Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὁ, τε Κῦρος ὀξεγέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ὁμοίως. Γελῶντων δὲ ἅμα εἶπεν ὁ Ὑσάππας, Πολύ γε, ἔφη, μάλιστα τέττε σε, ὦ Κῦρε, ζῆλῳ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρος. Οπ διώσας καὶ ψυχρὸς ὢν γελῶν πᾶν ἔχειν. Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, Ἐπειτα οὐκ ἀνὴρ πρῶτος γε παμπόλλου ὥστε σοὶ ταῦτα εἰσῆλθαι, καὶ ἀπαγγελῆσαι πρὸς ἡ εὐδοκίμῳ βέλῃ, ὅτι ἀσέβῳ εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν δὴ οὕτω διεσκώπησε.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τιγράνη μὲν ἔξήνεγκε γυναικεῖον κόσμον, καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δῆναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο παρ' ἀνδρῶν. Ἀρταβάζω δὲ χρυσὸν ἔκπομα· παρ' ἡ Τερχανίω ἵππων καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ χαλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, δώσω ἀνδρα τῇ θυγατρὶ. Οὐκ ἔστιν ἐμὲ, ἔφη ὁ Υἱάσπας, δώσης, ἵνα καὶ τὰ συγγράμματα λάβω. Ἡ δὲ ἐστὶ σοι, ἔφη ὁ Κύρος, ὅσια ἀξία τ' ἔσται παῖδος; Νὴ Δί', ἔφη, πολλαπλασίον ἢ ἐν χρημάτων. Καὶ πῶς, ἔφη ὁ Κύρος, ἐστὶ σοι αὕτη ἡ ὅσια; Ἐν ταῦτα, ἔφη, ὅπως καὶ σὺ κατέπαισες, φίλος ὢν ἐμοί. Ἀρκά μοι, ἔφη ὁ Γωβρύας· καὶ εὐθύς ἐκτείνας τὴν δεξιάν, Δίδε, ἔφη, ὦ Κύρε, δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κύρος λαβὼν τὴν Υἱάσπας δεξιάν, ἔδωκε παρ' ἑαυτοῦ τὸν ἵππον. Ἐκ δὲ τότε πολλὰ καὶ χαλὰ ἔδωκε δῶρα παρ' ἑαυτοῦ Υἱάσπας, ὅπως τῇ πατρὶ πέμψει. Χρυσάνταν δὲ ἐφίλησε παρὰ τὸν ἵππον. Καὶ ὁ Ἀρταβάζω εἶπε, Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχ ὁμοίως γε χρυσὸν ἐμοί τε τὸ ἔκπομα δέδωκας καὶ Χρυσάνταν τὸ δῶρον. Ἀλλὰ καὶ σοί, ἔφη, δώσω. Ἐπύθετο ὁ κῆνος, Πότε; Εἰς τετρακοσὸν, ἔφη, ἔτος. Ὡς ἀναμνησθῆναι, ἔφη, καὶ ὅτι ἀποθανεμένης, οὕτω πᾶσι σκευάζει. Καὶ τότε ἡ δὲ ἔτις ἐληξεν ἡ σκηνή· ἔξανισταμένων δὲ αὐτῶν ἔξανε καὶ ὁ Κύρος, καὶ συμπεσέμεν αὐτὸς ἐπὶ τὰς θύρας.

Τῇ δὲ ὑπεραία τις ἐξελευσίς συμμάχους ἡμιμόρους ἀπέπεμπε οἵκαδ' ἐκείνους, πλεονέχοντες αὐτῶν οἰκῆν ἐβέλοντο παρ' αὐτῶν· τοῖσι δὲ χώρας καὶ οἴκους ἔδωκε, καὶ νῦν ἐπὶ ἔχουσιν οἱ τῶν καταμενομένων τέτων τότε ἀπόγονοι· πλείους δὲ εἰσὶ Μήδων καὶ Τερχανίων· τοῖσι δὲ ἀπὸ δωρησάμεναι πολλὰ, καὶ ἀμέμπτους ποιησάμεναι καὶ ἀρχοντας καὶ στρατάρχας, ἀπέ-

πέμψατο. Ἐκ τούτων δὴ διέδωκε καὶ τοῖς πρὸ αὐτὸν στρατιώταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· καὶ τοῖς μὲν μυριάρχοις καὶ τοῖς πρὸ αὐτὸν ὑποηρέταις ἑξαίρετον εἰδίδου πρὸς τὴν ἀξίαν ἐχάστω, τὰ δὲ ἄλλα δίνεμεν· καὶ τὸ μέρος ἐχάστω δὴς τῷ μυριάρχῃ, ἐπέτευσεν αὐτοῖς δακέμεν ὥσπερ αὐτὸς ἐπέουσι δένειμεν. Εἰδίδου δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα, ἀρχῶν ἀρχοντας σὺν ὑφ' ἑαυτῶν δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἑξάδαρχοι, τὴς ὑφ' ἑαυτοῖς ἰδιώταις δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἐχάστω εἰδίδουσι· καὶ ἔτι πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Ἐπειδὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μὲν τινες ἔλεγον πρὸς τὸν Κύρου τοιαῦτα, Ἡ που αὐτός γε πολλὰ ἔχει, ὅπου γε καὶ ἡμεῖς ἐχάστω τοσαῦτα δέδωκεν. Οἱ δὲ πῶς αὐτῷ ἔλεγον, Ποῖα πολλὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κύρου τρόπος τοιοῦτος οἷον χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ διδοὺς μᾶλλον ἢ κτώμεναι ἥδεσθαι. Αἰδοῦμεν δὲ ὁ Κύρος τέτις τὴς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς πρὸ αὐτῶ, σιωλέξε τὴς φίλοις τε καὶ σὺν ὁπληστῆσι ἀπανταί, καὶ ἔλεξεν ὥδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἰώθεκα μὲν ἥδη ἀνδράπεις, οἱ βέλονται) δο-
 “ κῆν πλείω κεκτῶσθαι ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι ἀνὸ οἰόμενοι ἔτι
 “ φαίνεσθαι· ἐμοὶ ὅ δὲ δοκῶσιν, ἔφη, ἔτοι τῶν παλιν εἰ βέλονται
 “ ἐφέλκεσθαι τῷ γὰρ πολλὰ δοκῶντα ἔχεν, μὴ κατ' ἀξίαν τῷ εἶας
 “ φαίνεσθαι ὡφελῶντα τὴς φίλης, ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκῶ
 “ πεινᾶσθαι. Εἰσὶ δὲ αὖ, ἔφη, οἱ λεληθέναι βέλονται) ὅσα ἀν-
 “ ἔχουσιν· πόνησι) αὖ καὶ ἔτοι τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκῶσιν εἶναι·
 “ ἀλλὰ γὰρ τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ὄντα, πολλάκις δειόμενοι ἐκ ἐπαγ-
 “ γέλουσιν οἱ φίλοι τοῖς ἐταίροις, ἀλλ' ἀπατῶνται. Ἀπλῶ

«σάτε δέ μοι, ἔφη, δοκῇ ^{ἔϊ} τὸ τὴν δυνάμει φανερὰν ποιή-
 «σαιτα, ἐκ τούτης ἀγωνίζεσθαι παρὶ χαλοκαγαθίας. Καὶ γὰρ
 «αὖ, ἔφη, βέλομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἶόν τ' ὅσιν ἰδεῖν ἢ ἐμοὶ
 «ὄντων, δεῖξαι· ὅσα ὃ μὴ οἶόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι.” Ταῦ-
 «τα εἰπὼν, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλὰ τε καὶ χαλὰ κτήματα· τὰ
 «ὃ κείμενα ὡς μὴ ράδια ^{ἔϊ} ἰδεῖν, διηγείτο· τέλος ὃ εἶπεν ὧδε,
 «Ταῦτα, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπαιτῶ δαὶ ὑμᾶς, ὅθ' ἂν μᾶλλον
 «ἐμὰ ἡγήσασθαι ἢ καὶ ὑμέτερον· ἐγὼ γάρ, ἔφη, ταῦτα ἀδρόϊζω
 «οὔτ' ὅπως αὐτὸς κατὰ δαπάνησιν, οὔτ' ὅπως αὐτὸς κατὰ τῆς
 «ψῆς (ὃ γὰρ ἂν δυναίμην) ἀλλ' ὅπως ἔχω παρ' αἰεὶ ὑμῖν
 «χαλόν τι ποιοῦντι δίδοναι, καὶ ὅπως ἦν τις ὑμῖν πινὸς ἐνδείας
 «νομίσῃ, παρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ ἢ ἂν ἐνδεὴς τυγχάνῃ ὢν.” Καὶ
 ταῦτα μὲν ἔτις ἐλέχθη.

Ηνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκε χαλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς
 καὶ δόποθι μὲν, συνεσκαυάζετο ἢ εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλ-
 λους πρήγειλον· ἐπεὶ ὃ ἐνόμωσεν ἱκανὰ ἔχειν ὧν ᾤετο δεήσεσθαι,
 ἔτι δὲ ἀνεζεύγνυε. Διηγησάμεθα ὃ ἐταῦτα, ὡς πολὺς χρόνος
 ὢν, εὐτάκτως μὲν κατεσκαυάζετο, καὶ πάλιν ἀνέσκαυάζετο, κα-
 τεχωρίζετο δὲ παχὺ ὅπερ δέοιτο. Ὅπερ γὰρ ἂν στρατοπεδεύηται
 βασιλεὺς, σκηναὶ μὲν δὴ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρα-
 τῶνται ἐς γέρας καὶ χειμῶνος. Εὐθὺς ὃ τῷτο ἐνόμωζε Κύρος,
 πρὸς ἑὸν βλέπεσαν ἵστασθαι τὴν σκηνήν· ἐπειδὴ ἔταξε παρῶτον
 μὲν πόσον δεῖ δόποθι πόντας σκηνῆν τὰς δορυφόρους τῆς βασιλι-
 κῆς σκηνῆς· ἐπειδὴ σιτοποιοῖς μὲν χώρῃ ἀπέδειξε πρὸ δεξιᾶν,
 ὀψοποιοῖς ὃ ἢ δρισεράν, ἱπποῖς δὲ ἢ δεξιᾶν, ὑποζυγίοις ὃ τοῖς
 ἄλλοις ἢ δρισεράν· καὶ τὰλλα ὃ διετέτακτο, ὥς εἰδέναι ἔχα-

σον ὃ ἑαυτῷ χώραν ἔμετρεν ἔτι πῶς. Οὐκ ἂν ἀνασπασθῆναι, σιωπῆσαι μὲν ἔχαστος σκόβη οἷσπερ τέτακται χρεῖας, ἀναπύθενται δ' αὖ ἄλλοι ἔτι τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα μὲ πάντες ἔρχονται οἱ σκυθαγωγοὶ ἐπὶ τὰ τετραγυρῶνα ἄγειν, ἅμα ὃ πάντες ἀναπύεσθαι ἔτι τὰ ἑαυτῷ ἔχαστος. Οὕτω δὲ ὁ αὐτὸς χρόνος δρεκὲς μὲν τε σκλιπῇ καὶ πάσαις ἀτηρεῖας. Ὡσαύτως ἔτις ἔχει ἔτι περὶ κατὰ σκλιπῆς. Καὶ περὶ ὅτι πεποιῆσθαι δὲ τὰ ὅππῃδεα πάντας ἐν καμῶ, ὥσαύτως λαβέταται) ἔχαστος τὰ ποιητέα· καὶ λαβέταται ὁ αὐτὸς χρόνος δρεκὲς ἐν τε μέρει καὶ πᾶσι πεποιῆσθαι. Ὡσπερ δὲ οἱ περὶ τὰ ὅππῃδεα θεράποντες χώραν ἔχον τιμὴν προσήκουσαν ἔχαστος, ἔτις καὶ οἱ ὀπλοφόροι αὐτὰ ἐν τῇ στρατοπεδεύσει χώραν τε ἔχον τιμὴν τῇ ὀπλίᾳ ἔχαστος ὅππῃδεαν, καὶ ἡδύναν ταύτην ὁποῖα ἦν, καὶ εἰς ἀναμφοσθέντων πᾶσι κατεχωρίζοντο. Καλὸν μὲν γὰρ ἦγετο ὁ Κύριος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ὅππῃδεμα τιμὴν εὐδημοσιώων (ὅταν γὰρ τίς του δένται, δηλὸν ὅτι ὅπου δεῖ εἰλῶντα λαβεῖν) πολὺ δὲ ἐπὶ κάλλιον ἐνόμιζε τιμὴν τῇ στρατιωτικῶν φυλῶν εὐδημοσιώων εἶναι, ὅσῳ τε ὀξύτεροι οἱ καὶ ἐπὶ τῇ εἰς τὰ πολέμια χρήσεων, καὶ μείζων τὰ σφάλματα ἀπὸ τῇ ὑστερίζοντων ἐν αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῇ ἐν καμῶ πᾶσι καμῶν πλείους ἀξία ταῦτα τὰ κτήματα ἑώρα γινόμενα ἐν τοῖς πολεμικοῖς· λαβέταται αὖ καὶ ἐπεμέλετο ταύτης τῆς εὐδημοσιώης μάλιστα. Καὶ αὐτὸς μὲν δὲ πᾶσι ἑαυτὸν ἐν μέσῳ κατεπύθετο τοῦ στρατοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρας ἐχρηστικῆς οὐσης· ἔπειτα δὲ σὺ μὲν πιστάτοις, ὥσπερ εἶπεν, περὶ ἑαυτὸν εἶχε, τούτων δὲ ἐν κύκλῳ ἐχρηστικῶν ἰσχύας τ' εἶχε καὶ ἀρματοπλάτας. Καὶ

γὰρ τέττις ἐχρῆς ἐνόμιζε χάρας δεῖσθαι, ὅτι σὺ οἷς μάχου-
 ται ὅπλοις ὁδὸν παρὰ χειρὶν ἔχοντες τῶν στρατοπέδουσι,
 ἀλλὰ πολλὰ χρέεα δεῖνται εἰς τὴν ἐξόπλισιν, εἰ μέλλῃσι χρη-
 σίμως ἐξοίσειν. Εἰ δὲ ξιά ὃ καὶ ἐν ἀριστερᾷ αὐτῷ τε ἔτ' ἰππέων
 πελτασῶν χώραι ἦν· τοξοτῶν δ' αὖ χώρα ὅ πρόθεν ἦν καὶ ὅπι-
 δει αὐτῷ τε καὶ τῶν ἰππέων. Ὀπλίταις ὃ καὶ τὰς τὰ μεγάλα
 γέρρα ἔχοντας κύκλῳ πάντων ἔχει, ὥσπερ τείχος· ὅπως καὶ εἰ
 δεοὶ τι ἐνοικιάζονται τὰς ἰππέας, οἱ μονιμώτατοι πρόθεν ὄν-
 τες πρὸ χειρὶν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τιλὴ κατόπλισιν. Ἐκὰς θυδὸν δὲ
 αὐτῷ ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὀπλίται, ἔτω δὲ καὶ οἱ πελτασῶν καὶ
 οἱ τοξῶν· ὅπως καὶ ἐκ τῶν νυκτῶν, εἰ δεοὶ τι, ὥσπερ καὶ οἱ
 ὀπλίται παρὰ σκευασμένοι εἰσι παύειν τὸν εἰς χεῖρας ἰόντα, οὐ-
 πω καὶ οἱ τοξῶν καὶ οἱ ἀκοντισαὶ, εἰ τις παροίσει, ἐξ ἐτοί-
 μου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξοῦσι ὑπὲρ τῶν ὀπλιτῶν. Εἴχον δὲ καὶ
 σημεία πάντες οἱ ἀρχόντες ὅτι ταῖς σκημαῖς· οἱ δὲ ὑπερέται,
 ὥσπερ ἔν ταις πόλεσιν οἱ σώφρονες ἴσασι μὲν καὶ τῶν πλείων
 τὰς οἰκήσεις, μάλιστα ὃ τῶν Ἀθηναίων· ἔτω καὶ τῶν ἐν τοῖς
 στρατοπέδοις τὰς τε χώρας τὰς τῶν ἡγεμόνων ἠπίσταντο οἱ Κύρου
 ὑπερέται, ἔν ταις σημείαις ἐγὼ γνωσκὸν ἂν ἐχάσις ἦν· ὥστε ὅτε δεοί-
 το Κύρου, οὐκ ἐζήτην, ἀλλὰ τιλὴ σωτομωτάτην ἐφ' ἐχασον
 ἔθρον. Καὶ ἀφ' ἐλκερῆν ἐχάσις (ἔ) τὰ φύλα, πολὺ μάλ-
 λον ἢν δῆλα καὶ ὅποτε τις εὐτακτοῖν, καὶ εἰ τις μὴ παρὰ τοῖς
 παρὰ τοῖς ὀπλίταις· οὕτω δὲ ἔχοντων, ἡγεῖτο, εἰ τις ὁπλοῖτο νυκ-
 τὸς ἢ ἡμέρας, ὥσπερ αὖν εἰς ἀνέδραν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦς
 Ἀθηναίους ἐμπήπειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ (ἔ) ἐκ τοῦτο μόνον
 ἡγεῖτο εἰ τις ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐτόρως δυνάιτο, ἢ βα-

θυμία, ἢ ἐκ κέρατο^ς εἰς φάλαγγα καταστήσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριστερᾶς, ἢ ὅπως ἐπαφύεσθαι τῆς πολεμίας, ὁρῶς ἐξελεῖσθαι· ἀλλὰ καὶ ἀγαπᾶν, ὁπότε δέοι, τακτικὸν εἶγετο, ἔτι τὸ πρῆναι γε τὸ μέρος ἔχασον ὅπως μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ αἶν' εἴη, ἔτι τὸ ταχύνειν ὃ ὅπως φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τακτικὸς ἀνδρὸς ἐνόμizεν^{τι} (εἶ), καὶ ἐπεμελεῖτο τέτων πάντων ὁμοίως· ἔτι ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπέσειν αἰεὶ ἀγατάτων ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδούσῃ ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἴρηται κατεχώριζεν.

Επεὶ δὲ πορευόμενοι γήγονται καὶ τὴν Μηδικὴν, πρέπειαι ὁ Κῦρ^{ος} πρὸς Κυαξάρην. Επεὶ δὲ ἠπαύσαντο ἀλλήλους, παύσαντον μὲν δὴ ὁ Κῦρ^{ος} εἶπε πρὸς Κυαξάρην ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξηρημένος εἴη ἐν Βαβυλωνί καὶ ἀρχαία, ὅπως ἔχη, ἔτι ὅταν ἐκείσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκία καλὰ γεῖν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. ὁ δὲ Κυαξάρχης ταῦτα μὲν εἰδὲξάλο, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὰ θυγατέρα σέφελόν τε χρυσὴν καὶ ψέλλια φέρουσαν, ἔτι σρεπλὸν ἔτι σολλὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. Καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐσεφάνου τὴν Κῦρον· ὁ δὲ Κυαξάρχης εἶπε, Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν ἔσαν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγχευε τὴν τῷ ἐμῷ πατρὶ θυγατέρα, ἐξ ἧς σὺ ἐγένε· αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡν σὺ πολλάκις, παῖς ὢν, ὅτε σὺ ἡμῖν ἦσθα, ἐπισηνήσω· καὶ ὁπότε τις ἐρωτῶν αὐτὴν τίς γαμοῖτο, ἔλεγε, ὅτι Κύρῳ· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ ἔτι φερνὴν Μηδικὴν τὴν πατρὶ· ἔτι γὰρ ὅτι μοι ἄρρην παῖς γνήσιος. ὁ μὲν ἔτιως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαριῶ καὶ τὴν παῖδα, ἔτι δῶρα· βέλομαι δὲ, ἔφη, σὺν τῇ τῷ πατρὶ γυνάμῃ ἔτι τῇ τῷ μητρὶ ταῦτά σοι συνα-

νέσαι. Εἶπε μὲν ἔτιος ὁ Κύρης· ὁμῶς ὃ τῇ πατρὶ πάντῃ ἐδωρή-
σατο ὅποσα ὤρετο ἢ τῇ Κυαξάρει χειρείᾳ. Ταῦτα ὃ ποιήσας,
εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Ἐπεὶ ὃ ἐπὶ Περσῶν οἰκίῃς ἐγγύεσσι πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο
σεράτδιμα αὐτῷ χατέλιπεν, αὐτὸς ὃ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πό-
λιν ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσας ἰσχυρὰ θύειν
τε καὶ ἐπιτάσσει· δῶρα δὲ ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ
μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα ὃ ἔπρεπε ταῖς δαρχαῖς καὶ
γερατέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε ὃ καὶ πᾶσι Πέρσας
καὶ Περσίῃν ὅσα πρὸς καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν ὅταν πρὸς ἀφίκησιν βασι-
λεὺς εἰς Πέρσας. Ἐκ ὃ τῆς συνέλεξε Καμβύσης τὰς γερατέ-
ρας Περσῶν, καὶ τὰς δαρχαῖς, οἷα πρὸς τῷ μεγίστῳ κύριοι ἐπὶ· πῆρε κα-
λεσε δὲ καὶ Κύρην, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κύρη, ἐγὼ ἀμφοτέρους ὑμῶν εἰ-
“ κότως εὖνοις εἰμὶ· ὑμῶν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κύ-
“ ρε, πᾶς ἐμὸς εἶ. Δίημος ἔνι εἰμὶ, ὅσα γινώσκων δοκῶ ἀγα-
“ θὰ ἀμφοτέρους, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν γὰρ
“ παρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κύρην νύξήσατε, σεράτδιμα δόντες,
“ καὶ ἀρχόντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες· Κύρῳ δὲ ἡγου-
“ μένῳ τούτου σὺν θεοῖς εὐκλεεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν
“ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμως δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πᾶσι· τῷ
“ δὲ συσερατθισαμένῳ αὐτῷ τοὺς μὲν αἰεῖς καὶ πεπλούτι-
“ κε, τοῖς δὲ πολλοῖς μετὸν καὶ τρυφλὴν πρὸς ἐσθλὰ ἐποι-
“ οῦσιν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρσας καὶ πεδίον εἰ-
“ ναι μετὰ σὺν. Ἡ μὲν αὖ καὶ τολοιπὸν οὕτω γινώσκητε,
“ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ αἵτιοι ἀλλήλους ἔσθε· εἰ δὲ ἢ σὺ, ὦ

“Κῦρε, ἐπαρθεῖς ταῖς παρούσαις τύχαις, ἔπιχειρήσεις καὶ
 “Περσῶν ἄρχειν ἔπι πλεονεξία, ὥσπερ τῆς ἄλλης, ἢ ὑμεῖς,
 “ὧ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς θυμῶν, καταλύειν
 “πειράσσεσθε τοῦτον τῆς δόξης, εὖ ἴσε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλή-
 “λοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ως αὖ μὴ ταῦτα γίγη-
 “ται, ἀλλὰ πάρα, ἐμοὶ δοκῶ, ἔφη, θύσαντας ὑμᾶς κοινῇ,
 “καὶ θεοὺς ἑπιμαρτυραμένους συνδέσσειν, σὲ μὲν, ὧ Κῦρε,
 “ἣν τις ἢ ὀπισθεαυθίῃαι χώρα Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμοις ἀφ-
 “παῖν πειράσσειν, βοηθήσειν παντὶ δένει· ὑμᾶς δὲ, ὧ Πέρσαι,
 “ἣν τις ἢ δόξης Κῦρον ἑπιχειρῇ καταπαύειν, ἢ ἀφίστασθαι
 “τις τῆς ὑποχειρέων, βοηθήσειν καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κύρῳ
 “καθ’ ὅ, τι αὖ ἐπαγγέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν αὖ ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ
 “γίγνηται ἢ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ὅταν δ’ ἐγὼ τελευτήσω,
 “δῆλον ὅτι Κύρου, εἰς ζῆ. Καὶ ὅταν μὲν οὕτω ἀφίκηται
 “εἰς Πέρσας, ὁσίων αὖ ὑμῖν ἔχοι, τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ
 “ὑμῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν δ’ οὕτω ἐκδημῇ, ἢ, κα-
 “λῶς αὖ οἶμαι ὑμῖν ἔχεν, εἰς ἐκ τῶν γένους ὃς αὖ δοκῇ ὑμῖν ἀρε-
 “τος εἶναι, ὅστις τὰ τῶν θεῶν ἀποτελεσθῇ.” Ταῦτα εἰπόντος Καμ-
 “βύσε, συνδόξε Κύρου τε ἐπὶ τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συγγέμενοι
 ταῦτα τότε, καὶ θεὸς ἑπιμαρτυράμενοι, ἔτω καὶ νῦν ἐπὶ ἀφ-
 “μήμοισι ποιῶντες πρὸς ἀλλήλους Πέρσαι τε καὶ βασιλεὺς. Τέ-
 “των δὲ περαχθέντων, ἀπῆλθε ὁ Κῦρος.

Ως δ’ ἀπὸν ἐχόμενος ἐν Μήδοις, συνδόξαν παρὰ πατρὶ ἐπὶ τῇ
 μητρὶ, γαμῶ τὴν Κυαξάρην θυγατέρα, ἧς ἐπὶ καὶ νῦν λόγος
 ὡς παγκράτου γενομένης. (Εἰσι δὲ τῆς λογοποιῶν λέγουσι ὡς
 τὴν τῆς μητρὸς ἀδελφὴν ἔχμεν· ἀλλὰ γράφει αὖ καὶ παντὶ

πασιν ἢ ἡ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθύς ἔχων ἀνεζάνυσεν. Ἐπεὶ
 δὲ ἐν Βαβυλωνίῳ ἦν, ἐδόκει αὐτῷ σατραπίας ἡδὴ πέμπειν ὑπὲρ
 τὰ κατεστραμμένα ἔσθῃ. Τὴς μέντοι ἐν ταῖς ἀήραις φρεσὶν αὐτοῦ,
 καὶ τὴς χλιαρῆς τῇ κτῆσι χώραν φυλακῶν, ἐκ ἄλλης ἢ ἑαυτοῦ
 ἐβόλετο ἀκάνειν. Ταῦτα δὲ θεωρῶντο, ἐννοῶν ὅπως, εἰ τις τῶν
 σατραπῶν ὑπὸ πλῆθει καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἔξυβρίσειε, καὶ
 ὑπαυχρήσασθαι μὴ πείθεσθαι, εὐθύς ἀντιπάλοις ἔχει ἐν τῇ χώρᾳ.
 Ταῦτ' αὖν βεβλόμηντο θεωρῶν, ἔγνω συγκαλέσαι συνέδριον
 τῶν ὑπαρχόντων, καὶ θεωρῶν, ὅπως εἰδέσθαι, ἐφ' οἷς ἴασιν οἱ ἰόν-
 τες· ἐνόμιζε γὰρ ἔτι ῥάδιον φέρειν ἢ αὐτὴν. Ἐπεὶ δὲ κατα-
 σταίῃ τις ἀρχὴν, ὡς αἰδοῦντο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκειν αὐτῷ
 φέρειν, τομᾶζοντες δὲ ἑαυτῶν ἀπίσταν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω
 δὲ συλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κατεστραμμέναις πόλε-
 “ σι φρεσὶ καὶ φρεσὶν αὐτοῦ, ἐς τότε χαλεπόμεναι καὶ τέτοις
 “ ἐγὼ παρὰ τὰς ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων μὲν ὁδοῦν πολυπραγμο-
 “ νῶν, τὰ δὲ τῇ τῇ ἀφαιρῶν. Τούτους μὲν οὖν οὐ παύσω τῆς
 “ ἀφαιρῆς, ἐπεὶ χαλῶς ἀφαιρῶν φυλάξας τὰ παρὰ τὸν νόμον· ἀλ-
 “ λος δὲ σατραπίας πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἀρξουσιν τὴν ἐνο-
 “ κουμένην, καὶ τὸν διασπῶν λαμβάνοντες τοῖς τε φρεσὶν δώ-
 “ σουσι μετὰ, καὶ ἄλλο τέλοςσιν ὅ, τι ἂν δέη. Δοκεῖ δὲ μοι
 “ καὶ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ παρὰ τὰς ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων πέμ-
 “ πων παρὰ τὸν νόμον πρὸς ταῦτα τὰ ἔσθῃ, χώρας γε νέμεσθαι
 “ καὶ οἴκους ἐκδοῦν· ὅπως διασπορῶνται αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε
 “ ἴωσιν ἐκείσε, εἰς οἴκεα ἔχουσι χαλεπῶς. Ταῦτα εἶπε, καὶ
 “ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων κτῆσι πάσας τὰς κατεστραμμένας πό-

λεις οἴκους, καὶ ὑποκόμεις· καὶ ἐπὶ νῦν εἰσι τοῖς δόποιοις τ' τότε
 λαβόντων αἱ χώραι χαλιδεύουσαι, ἀλλὰ ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ
 οἰκῶσι πῶδ' βασιλῆς. “Δεῖ δὲ, ἔφη, σὺ ἰόντας σατραπάς ἐπὶ
 “ταύτας τὰς χώρας, τοιάτῃς ὑμᾶς σκοπεῖν οἵπνες ὅ, τι ἂν ἐν τῇ
 “γῇ ἐχάσῃ χαλὸν ἢ ἀργυρὸν ἢ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο δόποτέμ-
 “πειν· ὥς μετέχωμεν ὅ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῆς πανταχοῦ γίγνο-
 “μῶν ἀργυρῶν· καὶ γὰρ ἦν τι που δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσται
 “ἀμυντέον.” Ταῦτ' εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε τ' λόγον· ἔπειτα
 δὲ ἕς ἐγίγνωσκε τῆς φίλων ἐπὶ τοῖς ἐφημέροις Ὀπιδιμοιῦτας
 ἰέναι, ἐκλεξάμεντο αὐτῆς σὺν δοκουῖτας Ὀπιδιμοιῶτας εἶ-
 ναι, ἔπεμπε σατραπάς, εἰς Αἰθαλίαν μὲν, Μεγάζυβον· εἰς
 Καππαδοκίαν δὲ, Αἰταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ πῶς μεγάλῃ,
 Αἰταχάμαν· εἰς Λυκίαν δὲ καὶ Ἰωνίαν, Χρυσάνταν· εἰς Κα-
 ερίαν δὲ, Αἰδύσιον, ὥσπερ ἤτοιμα· εἰς Φρυγίαν δὲ πῶς παρ' Εὐ-
 λήαποντον, καὶ Αἰολίδα, Φαρνοῦχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύ-
 πρου καὶ Παφλαγονίων σὺν ἔπεμψε Πέριστος σατραπάς, ὅτι
 ἐκόντες ἐδόκην αὐτῷ συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· διασμῆς
 μέντοι συνέταξεν δόποφέρειν καὶ τέτῃς. Ὡς δὲ τότε Κύβητος χα-
 τερήσατο, οὕτως ἐπὶ καὶ νῦν βασιλέως εἰσὶν αἱ ἐν ταῖς ἀκραῖς
 φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλιάρχοι τῆς φυλακῶν ἐκ βασιλέως εἰσι
 χατερηκότες, καὶ πῶδ' βασιλῆς δόπογεγραμμένοι. Περθεῖτε δὲ
 πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις σατραπαῖς, ὥς δυνατὸν, ὅσα ἐώ-
 ρων ποιουῖτα αὐτὸν, πᾶντα μεμνῆσθαι· πρῶτον μὲν ἰππέας
 χαλιδεύουσαι ἐκ τῆς συνεπομῶν Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ ἀρ-
 ματηλάτας· ὅποσοι δὲ ἂν γλῶ καὶ δρχεῖα λάβωσιν, ἀναγκα-
 ζεῖν τούτοις ἐπὶ θύρας ἰέναι, καὶ σωφροσύνης ὀφειλουμένης

νοις, παρέχεν ἑαυτὸς τὰ σαλευάπη χρῆσθαι, ἣν τι δένται· πα-
 δέειν δὲ καὶ τὰς γυγνομίμους παῖδας ἐπὶ θύρας, ὥσπερ παρ'
 αὐτὰ· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θύραν τὸν σατεράπην τὰς δὲ τοὺς θυ-
 ρῶν, ἢ ἀσκεῖν αὐτόν τε ἢ τὰς σὺν ἑαυτὰ τὰ πολεμικά. “Ὅς
 “δ' ἂν ἐμοί, ἔφη, κτ' λόγον τῆς δυναμέως πλείστα μὲν ἄρμα-
 “τα, πλείους ἢ καὶ δούλους ἰππέας δ' ἀποδεικνύη, τίτον ἐγὼ, ὡς
 “ἀγαθὸν σύμμαχον ἢ ὡς ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ
 “ἐμοί τῆς δόξης, πημήσω. Ἐσώξ δὲ πρὸ ὑμῶν καὶ ἑδραῖς, ὥσ-
 “περ πρὸ ἐμοί, οἱ ἄριστοι πρὸς τε πημηνίους ἢ τραπεζα, ὥσπερ ἢ
 “ἐμῇ, τρέφεσθαι μὲν παρθόνων τὰς οὐκέτας, ἔπειτα δὲ, ἢ ὡς φί-
 “λοις μεταδιδόναι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν καλὸν τι
 “ποιῶντα κατ' ἡμέραν ἐπιγυραίνειν. Κτῶδε δὲ ἔπειτα λέγει,
 “ἔπειτα τρέφετε, ἢ μήτε αὐτοὶ ποτε ἄνδρ' ἰόνου οἶτον ἔσχα-
 “θεδε, μήτε ἰππέας ἀγυμνάσους χόρον ἐμβάλλετε· ἔτι γὰρ ἂν
 “δυναίμην ἐγὼ εἰς ὧν ἀνδρωπῆν δόξῃ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ
 “διασώζειν, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲν ἀγαθὸν ὄντα σὺν ἀγαθοῖς τοῖς πρὸ
 “ἐμῶ ὑμῶν ἐπικυρεῖν (εἰ). ὑμᾶς ἢ ὁμοίως αὐτὰς, ἀγαθὰς ὄντας,
 “σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μὴ ὑμῶν ἐμοί συμμάχοις (εἰ). Βελοίμην δ'
 “ἂν ὑμᾶς καὶ τίτο καλῶνοῦμαι, ὅτι τέτων ὧν νῦν ὑμῶν ἔσχα-
 “λαύομαι, εὐδοκίαν τοῖς δούλοις παρσάτω· ἂ δ' ὑμᾶς φημὶ
 “χεῖναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πειρώμεθα πάντα παρσάτω.
 “Ὡςπερ δ' ἐγὼ ὑμᾶς καλεῖω ἐμὲ μεμῆσθαι, ἔτω καὶ ὑμεῖς τὰς
 “ὑφ' ὑμῶν δόξας ἔχοντες μεμῆσθαι ὑμᾶς διδάσκετε.”

Ταῦτα ἢ Κύρος ἔτω τότε τάξαντος, ἐπὶ ἔτι νῦν τὰ αὐτὰ τρέπει
 πᾶσαι μὲν αἱ ὑπὸ βασιλῆς φυλακῇ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι ἢ αἱ
 τ' ἀρχόντων θύραι ὁμοίως παρσάττονται, πάντες ἢ οἱ οἶκοι ἔτι με-

γάλοι & μικροὶ ὁμοίως οἰκῶν) πάντες ἃ αἱ ἀρεταὶ τ' ἀφ' ὧν
 ἔδραται (πρωτεύουσιν), πᾶσαι ἃ αἱ πορεῖαι συνεταγμέναι καὶ τ'
 αὐτὸν τρόπον εἰσὶ, πᾶσι ἃ συγκεφαλαῶν) πολλὰ πράξεις ἐλί-
 γους ἐπιστάταις. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἐκάστας, καὶ δύναι-
 μαι ἐκάστῳ προαεῖς, ἐξέπεμπε, καὶ προῖπεν ἅπανα ἀνδραγαθήματα
 ὡς εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης, & ἀποδείξεως ἀνδρῶν & ὅπλων
 καὶ ἵππων καὶ ἀρμάτων. Κατενοῦσμεν δὲ καὶ ταῦτα ὅτι Κύρου
 χατάρξαντος, ὡς φασί, καὶ νεῦ' ἐπὶ ἀγαθῇ· ἐφόδον γὰρ ἀνὴρ
 κατ' ἐνιαυτὸν αἰὲς στρατεύματα ἔχων· ὅς, ἢν μὲν τις τῆς σιτιοφρονῶν
 ἐπικουρίας δένῃ, ὅπικουρῃ· ἢν δὲ τις ὑβρίζῃ, σωφρογίζῃ· ἢν δὲ
 τις ἢ διασμῶν φορεῖς ἀμελῇ, ἢ τῆς ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ ὅπως
 ἢ χώρῃ ἐνεργὸς ἢ, ἢ ἄλλο τι τῆς τεταγμένης ὁρμῆς, ταῦ-
 τα πάντα κατὰ τρεπίζει· ἢν δὲ μὴ διώηται, βασιλεὺς ἀπαγ-
 γέλλει· ὁ δὲ ἀκούων βουλύεται περὶ τῆ ἀπακτῆντος· καὶ οἱ
 πολλαίς λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς καταβάσκει, βασιλέως
 ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ ἐνίοτε ὅτε ἐκφανόμενοι,
 ἔτι τῆς ἐφόδου εἰσὶν· ἀποστρέφει γὰρ ἐκείνους αὐτῆς ὅπουθεν αὖ
 βασιλεὺς κελεύει.

Κατεμάθομεν δὲ αὐτὰ καὶ ἄλλο μνηστήριον πρὸς τὸ μέ-
 γεθον τῆς δόξης, εἴς τ' ἐταχέως ἡδαιόετο καὶ πᾶσι πάλιν πολὺ ἀπα-
 χοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμεθα γὰρ πόσῳ αὖ ὁδὸν ἵππων
 χατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμεθα ὥς ἀφ' ἑκαστοῦ, ἐπαιώσατο
 ἵππωνας τοσοῦτο ἀγαλείποντας, καὶ ἵπποις ἐν αὐτοῖς κατέστη-
 σε, καὶ τοὺς ἐπιμελουμένους τούτων· καὶ ἀνθρώποις ἐφ' ἐκάστῳ
 τῆς τόπων ἔταξε τὸν ὅπικουρον ὡς ἀδεύουσαν τὰ φερόμενα
 γράμματα, καὶ ὡς ἀδιδόναι, καὶ ὡς ἀλαμβάνειν τὰς ἀπει-

ἐγκάτας ἵππους καὶ ἀνδράπους, καὶ ἄλλους πέμπει καλῆς. Ἐπὶ δὲ ὅτε εὐδὲ τὰς νύκτας φασὶν ἵστασθαι ταύτην τὴν πορείαν, ἀλλὰ τῇ ἡμερᾷ ἀγγέλει τὸν νυκτερινὸν ἀγρόδεχον. Τούτων δὲ οὕτω γηγομένων, φασὶ πᾶς θᾶπρον τῶν γεράων ταύτην τὴν πορείαν ἀνύτειν· εἰ δὲ τοῦτο ψεύδονται, ἀλλ' ὅτι γε τῶν ἀνδραπάνων περὶ ἢ πορείᾳ αὕτη ταχίστη, τῶτο εὐδῆλον. Ἀγαθὸν ὅ, ὡς τάχιστα ἔχασον αἰσθανόμενοι, ὡς τάχιστα θημελεῖται.

Ἐπεὶ δὲ περὶ ἦν ὁ ἐπιαιετός, σιμνήγειρε στρατιὰν εἰς Βαβυλῶνα, ἢ λέγε' αἰπὴ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριάδας, εἰς δαχίλια ὃ ἄρματα στρατηγεύουσι, περὶ ὧν ὃ εἰς μυριάδας ἐξήκοντα. Ἐπεὶ ὃ τῶντα συνεσθιάσατο αὐτὰς, ὥρμα δὲ τῶντι τ' στρατεῖαν, ἐν ἣ λέγε' καλῶς ψαδὸς πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα Συρίαν εἰσδάνει οἰκῇ μέχρι ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μετὰ δὲ τῶντα, ἢ εἰς Αἴγυπτον στρατεῖα λέγε' γενέσθαι, καὶ καλῶς ψαδὸς Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τῆς ταύτης ἀρχῆς ὥρμα αὐτὰς πρὸς ἑω μὲν, ἢ ἐρυθρὰ θαλάττη· πρὸς ἄρκτον ὃ, ὁ Εὐξείνιος πόντος· πρὸς ἑσπέρην ὃ, Κύπρος ἢ Αἴγυπτος· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπία. Τέττοι ὃ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θαλάσσης, τὰ ὃ ἀφ' ὧν ψυχῆς, τὰ ὃ διὰ ὕδατος, τὰ ὃ δι' ἀνθρώπων δυσσέκνητα. Αὐτὸς δ' ἐν μέσῳ τέτων τ' διαίαν ποιησάμενος, τ' μὲν ἀμφὶ τ' χειμῶνα χρόνον ὄντην ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλεεινὴ ἢ χώρα) τ' ὃ ἀμφὶ τ' ἔαρ, πρὸς μῆνας ἐν Σέσοις· τ' ὃ ἀκμὴν ὃ θέρος, δύο μῆνας ἐν Εὐβαρίοις· ἔτω ὃ ποιῶντ' αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἑαρινῇ θαλάττῃ καὶ ψυχῇ ἀφ' ἧς αἰεῖ. Οὕτω ὃ δέκεντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μακρονεκτῶν ἐδόκη, εἰ μὴ Κύρῳ πέμ-

ψιεν ὁ, πικρὰ αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο, ἢ τρέφοιτο, ἢ τεχνῶτο· πᾶσα ἡ πόλις ὡσαύτως· πᾶς ἡ ιδιώτης πλέσιος ἀνὴρ ὥς το γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χερίσαστο· καὶ γὰρ ὁ Κύρῳ λαμβάνων παρ' ἐχάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες, ἀντιδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτὸς αἰδάνοιτο.

Οὕτω δὲ τῷ αἰῶνι παρεκχωρηκότῳ, μάλιστα δὲ πρεσβύτης ὧν ὁ Κύρῳ ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἔθνος Ἰλίου τῆς αὐτῆς ἀρχῆς. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἔκ ἡ μήτῃ πάλαμ δὴ, ὥσπερ εἰκός, ἐτετελευτήκεσαν αὐτοῖ· ὁ δὲ Κύρῳ ἔδυσε τὰ νομιζόμενα ἱερὰ, καὶ τὰ χρυσὰ ἡγήσατο Πέρσης καὶ τὰ πάτρια, καὶ τὰ δῶρα πᾶσι δίδωκεν, ὥσπερ εἴωθε. Κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ, ὄναρ εἶδε τοῖονδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κτ' ἀνθρώπων, ἐπ' αὐτῷ, συσχυάλλει, ὧς Κύρῳ· ἦδη γὰρ εἰς θεὸς ἀπεί. Τῷτο ἡ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ χερσὶν ἐδοκίμει εἶδεναι ὅτι τῷ βίῃ ἡ τελευτὴ παρείη. Εὐθύς ἔνθα λαβὼν ἱερῶα, ἔδυσε Δίῃ τε πατρὶα καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ὅτι τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς Πέρσας θυέσιν, ὥςδε ἐπευχόμενος· “Ζεῦ πατὴρ ἔκ Ἡλίου, ἔκ πάν-
“τες θεοὶ, δέχεσθε τάδε, καὶ τελεσθήρια πολλῶν ἔκ χαλῶν παρὰ
“ξέων, καὶ χερσὶν ἡμῶν, ὅτι ἐσημνήσατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν ἔρανίοις
“σημείοις καὶ ἐν οἴκῳ καὶ ἐν φήμας ἅ τ' ἐχρῆν ποιεῖν ἔκ ἀνθρώπων
“ἐχρῆν. Πολλὴ δ' ὑμῶν χάρις ὅτι καὶ γὰρ ἐγγίγνωσκον ἔκ ὑμῶν
“ὅτι μέλειαι, καὶ ὅσδε πόλιν ὅτι ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἀνθρώπων
“ποινὴν ἐφρένησα. Αἰτῶμαι δ' ὑμῶν δοῦναι καὶ νῦν παρὰ μέν
“καὶ γυναικὶ ἔκ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δ' ὅτι, οἷόν
“πῃ αἰῶνα δεδώκατέ, τοιαύτῳ ἔκ τελευτῇ δίδνατε.” Οὗ μὲν δὴ
τοῦτα ποιήσας, καὶ οἱ χαρὰ ἐλθὼν ἔδοξεν ἡδέως ἀναπαύεσθαι, καὶ

κατεκλίσθη. Ἐπεὶ δὲ ὦρα ἦν, οἱ τεταγμένοι καθίσαντες λούσαντες αὐτὸν ἐκέλευον. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. Οἱ δ' αὖτεταγμένοι, ἐπεὶ ὦρα ἦν, δεῖπνον πῦρ ἐτίθει· τῷ δ' ἡ ψυχὴ σίτον μὲν ἐκασίετο, διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπινεν ἡδέως. Ὡς δ' ἡ καὶ τῇ ὑπεραίᾳ συνέβαινον αὐτῷ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τὰς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνηκολαθηκότες αὐτῷ, καὶ ὄντες ἐν Πέρσῃς. Ἐκάλεσε δὲ καὶ σὺν φίλῃς, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων, ἡρχέτο τοιοῦδε λόγου·

“Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν ἔβίβη
 “τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· (ἐκ πολλῶν τῶτο σαφῶς γιγνώσκω) ὑμῶς
 “δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμων ὦ ἐμοὶ καὶ λέγειν
 “καὶ ποιεῖν πάντα. Ἐγὼ γὰρ πῶς τε ὦν, τὰ ἐν πασι νομιζόμενα
 “χαλὰ, δοκῶ κεχαρπῶας· ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν νεοκίσοις· τέ-
 “λειός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. Σὺν τῷ χρόνῳ τε
 “καθίσοντι αἰὲρ συναυξανομένην ἔπαινον ἔδοκίμου ἐκ τῶν
 “ἐμῶν δουράων ὥστε καὶ τῶν γῆρας ὁδὸν ὁρῶντες ἡδοίμην
 “τῆς ἐμῆς νεότητος ἀδενέσθην γιγνόμενον, καὶ οὐτ' ἐπιχειρή-
 “σας οὐτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ἡτύχησα. Καὶ σὺν μὲν φί-
 “λοις ἐπείδον δι' ἐμοὶ εὐδαίμονας γενομένοις, τοὺς δὲ πολε-
 “μίοις ὑπὸ ἐμοὶ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα παρόθεν ἰδὼν
 “τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, νῦν κατεπλημένῳ καταλείπω· ὦν
 “τ' ἐκπλάμην ὁδὸν οἶδα ὅ, πῶς διεσώσάμην. Καὶ τὸν μὲν
 “παρελθόντα χρόνον ἔθεον οὕτως, ὥσπερ ἡνιόχῳ· φό-
 “βος δέ μοι συμπαραμαρτῶν μή τι ἐν τῷ ἐπὶ χρόνῳ ἢ ἰδοί-
 “με ἢ ἀκῆσαιμε ἢ πάθοιμε χαλεπὸν, ὅσον εἶα τελέως μέγα
 “φρονεῖν, ἐσθ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπιαμένως. Νῦν δ' ἦν τελευτήσω,

“καλαίετο μὲν ἡμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντες, ἕσπερ ἔδοσαν μοι αἱ
 “θεοὶ ἡμέας καλαίετο ἢ πατεῖδα ἔ φίλους εὐδαίμονας
 “ὥς πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μαγαζόμηνος τὸν αἰὲ χρόνον
 “μήμενος τυγχάνοιμι; Δὲ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν μὲ ἥδη σα-
 “φράσονται καταλιπεῖν· ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογον γενομένη
 “πράγματα ὑμῖν παρῶν. Εγὼ ἢ νῦν φιλῶ μὲν ἀμφοτέ-
 “ρας ἡμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ ἢ πατρὸς ἐλθέω ἢ πατρὸς
 “ἐφ’ ὃ, τι ἂν κοινὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προσάψω τῷ πλεονέκῳ
 “γενομένῳ, καὶ πλεονέκῳ τὸ εὖος ἐμπείρω. Επαυθέντι δὲ
 “ἢ αὐτὸς ἕως ἵππῳ τῷδε τ’ ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρης πατεῖδος,
 “τοῖς πρεσβυτέροις, ἐ μόνον ἀδελφοῖς, ἀλλὰ ἢ πολίταις, καὶ
 “οἰσὶν ἔτι γαίῃς ἢ λόγων ὑπαίκεται· ἢ ὑμᾶς ἢ, ὦ παῖδες, ἕως ἐξ
 “δούλης ἐπαυθέντι, τὰς μὲν γεραίερας προστιμᾶν, τ’ ἢ νεωτέρων
 “προσπετιμῶν· ὡς αὖτε παλαιὰ ἢ εἰσπραμένα ἢ ἐννομα λέγει-
 “ται ἐμοί, ἕως δὲ ποδὲς ἔσται. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν
 “βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων ἢ ἐμοί, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ ἢ,
 “ὦ Ταναοξάρη, σατράπῃ (ἢ) δίδωμι Μίνδαν τε ἔτι Αἰγυπτιῶν,
 “ἢ τρίτῳ Καδυσίῳ· ταῦτα δὲ σοὶ δίδους, νομίζω δούλῳ
 “μὲν μείζω καὶ τέννομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ κατα-
 “λιπεῖν, εὐδαίμονα δὲ σοὶ ἀλυποτέρῳ. Οποίας μὲν γὰρ αἱ-
 “δρωπικῆς εὐφροσύνης ὅπιδες ἔσσι οὐχ ὅσον· ἀλλὰ πάντα σοὶ
 “τὰ δοκῶντα αἰνέω εὐφραίνειν παρέσαι. Τὸ δὲ δυσκα-
 “ταπρεσβυτέρων ἔστιν, καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ
 “δυνάμει ψυχῆς ἔχειν, κενταζόμενον ὑπὸ τῆς πατρὸς τάραι
 “ἔργα φιλονεικίας, καὶ τὸ ἐπὶ ἐλθέω καὶ τὸ ἐπιβουλεύεσθαι,
 “ταῦτα τῷ βασιλεύοντι ἀνέγκη σὲ μᾶλλον συμπεπραγεῖν·

“ αἶ, σάφ’ ἴδι, τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀσχολίας παρέχει.
 “ Οἶδα μὲν ἔν κ’ ὑ, ὡ Καμβύση, ὅτι ἐ τὸδε τὸ χρυσὸν σκῆπ-
 “ τρον τὸ πῶ βασιλείαν ἀγαπῶζόν ὄσιν, ἀλλ’ οἱ πιστοὶ φίλοι
 “ σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθῆς αὐτοὶ καὶ ἀσφαλῆς αὐτοὶ. Πιστοὺς
 “ δὲ μὴ νόμιζε φύσιν φύεσθαι ἀνθρώποις· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐ-
 “ τοὶ πιστοὶ φαίνοντο, ὥσπερ κ’ ἅλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐ-
 “ τὰ φαίνεται) ἀλλὰ τὰς πιστὰς τίθεσθαι δεῖ ἑαυτῶν· ἡ δὲ
 “ κτῆσις αὐτῶν ἐστὶν ἐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐ-
 “ εργασίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλες πινὰς θεωρήσῃ συμφύλακας τῆς
 “ βασιλείας ποιῆσθαι, μηδαμῶθεν πρεσβύτερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τῆς
 “ ὁμοῦθεν γενεῆς. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν
 “ οἰκειότεροι, καὶ σύσσιτοι ἀποσκήπων· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀπέρ-
 “ ματ’ αὖ φιλῶντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ
 “ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ αὐξηθέντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς γονέων ἀγα-
 “ πόμνητοι, καὶ πῶ αὐτῶν μητέρες καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα παρ-
 “ αλλήλους, πῶς ἐ πάντων οὗτοι οἰκειότατοι; Μὴ οὖν αἱ οἱ
 “ θεοὶ ὑφῆλνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς, μάταια πο-
 “ τὲ ποιήσῃτε, ἀλλ’ ὅτι ταῦτα εὐδὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλι-
 “ κα ἔργα· καὶ ἕως αἰεὶ ἀνυπέρβλητ’ ἄλλοις ἔσται ἡ ὑμε-
 “ τέρας φιλία. Ἐαυτῶν τοι κηδεσθαι ὁ παλαιῶν ἀδελφοῦ· τίς
 “ γὰρ ἄλλω ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω χαλόν, ὡς ἀδελφῶ;
 “ τίς δ’ ἄλλω τιμῆσεται διὰ ἄνδρα μέγα θυμάρητον οὕτως,
 “ ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν, ἀδελφῶ μεγάλης
 “ ὀφθῆς, ἕως ὡς τὸ ἀδελφόν; Μήτε εἰ γὰρ πῶν μηδεὶς σε τέτω
 “ ὑπακίβῃ, μήτε πρεσβυτέρῳ πρῶτω· ἔστιν γὰρ οἰκειότερος
 “ τὰ τέτα ἔτε ἀγαθὰ, ἔτε δεινὰ, ἢ σοί. Εὐνοεὶ δὲ καὶ τὰδε, τίς

“χειροσάμνος ἐλπίσας αὐτὸν μεζόνων τυχεῖν ἢ τούτῳ; τίς δ’ αὖ
 “βοηθῆσαι ἰχυρότερον στήμαχον ἀντιέβου; τίνα δ’ αὖχαι μὴ
 “φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ αἰπάντων καλῶναι πατριᾶν
 “ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόλου τοι, ὦ Καραεύου, πατρίτου ὄντος ἀ-
 “δελφού αὖ ἀδελφῶ, καὶ φθόνῳ παρὰ τῆς ἄλλων ἐφι-
 “νήται. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατρῴων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλή-
 “λους, εἰ τι καὶ τῷ ἐμοὶ χρεῖζέσθαι μέλει ὑμῶν· ἡ γὰρ ἀφ’
 “αὐτοῦ πῦρ τοῦ σαφῶς δοκέετε εἶδέναι, ὡς ἐοικέν ἐσθαι ἐγὼ ἔτι
 “ἐπιδεῖν τῷ ἀνθρώπινῳ βίῃ τελευτᾶν. οὐδ’ ἐγὼ γὰρ νῦν τι πῶ
 “γ’ ἐμὴν ψυχὴν ἐρεῶτε, ἀλλ’ οἷς ἀπερρίπτετο, τίτῳ αὖ-
 “τιμῷ ὡς ἔστιν κατεφωρῆκε. Τοῖς ὅ τῆς ἀφ’ αὐτῶν πατρίτων ψυ-
 “χαῖς αὐτῶν κατεκόσαστε αἶμα μὲν φόβος τοῖς μακίστοις ἐμ-
 “βάλλεσθαι; οἷος ὃ παλαμναῖος τοῖς ἀνθρώποις ἐπαπέμπασε; Τοῖς
 “ὃ φιδυμένοι τοῖς τιμῶν ἀφ’ αὐτῶν ἐπὶ αὐτῶν ἀνακῶτε, εἰ μὴ τοῖς
 “αὐτῶν αἱ ψυχαὶ κῆρυκα ἔσιν; Οὗτοι ἔργου, ὦ παῖδες, καὶ τῷ
 “το πώποτε ἐπιδέειν, ὡς ἡ ψυχὴ, ἔως μὲν αὖ ἐν ἀνθρώπῳ αὐ-
 “ματι ἦ, (ἦ· ὅταν ὃ πῶς ἀπαλλαγῇ, τέλειται. Οὐδ’ γὰρ ὅτι
 “ἔτι καὶ θνητὰ σώματα ὅταν αὖ ἐν αὐτοῖς χρεῶν ἢ ἡ ψυχὴ, (ἦ-
 “τα σφῶν). Οὐδ’ γε ὅπως ἀφ’ αὐτῶν ἔσται ἡ ψυχὴ, ἐπιδεῖν τῷ
 “ἀφρονοῦ σώματος ὅρα γῆν). καὶ τῶν πᾶσι πᾶσι καὶ ἀλλ’ ὅταν
 “ἀνθρώπος ἢ καὶ παρὰ τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ, τότε καὶ φρονήματα αὐτοῦ
 “αὐτῶν (ἦ). Διαλυμένοι ὃ ἀνθρώποις, ἀλλὰ ἐστὶν ἐκείνῳ αὐτῶν
 “πρὸς τὸ ὁμαφυλον; καὶ τῷ ψυχῆς αὐτῶν ὃ μόνον ἔστι σφῶν
 “ἔτε αὐτῶν ὁρᾶται. Εἰπαῖναι δ’ ὅτι, ὅτι ἐγὼ γὰρ μὴ
 “τῷ ἀνθρώπῳ γενναῖον εἶναι ὅσον ἔστιν ἢ ὃ ἀνθρώπων ψυχῇ
 “τούτῳ ὅτι πᾶσι διακοπῇ καὶ τῷ φανῶντος καὶ πᾶσι τῷ πᾶσι τῶν

“ ἀπορῶν· τότε γὰρ, ὡς εἶπες, μάλιστα ἐλαττεῖται. Εἰ μὲν ἔν
 “ ἔτις ἔχῃ ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἶσμαι, ἢ ἡ ψυχὴ χαλαλεῖται
 “ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν κατακυβερνοῦντες ποιεῖτε ἀ- ἐγὼ θεο-
 “ ρα· ἢ τὴν μὴ ἔτις, ἀλλὰ μένετε ἡ ψυχὴ ἐν τῇ σῶματι συν-
 “ ἀπονήσκει, ἀλλὰ θεὸς γε τὸς αἰεὶ ὄντας, καὶ πάντ’ ἐφορῶντας, καὶ
 “ πάντας διωκόμενος, οἱ ἔτι τὴν ὅλαν τῆδε τάξιν συνέχουσιν ὥστε-
 “ ἔτι καὶ ἀγνοοῦσιν καὶ ἀνταρμάσσονται, καὶ ὑπὸ καλλοῖς καὶ με-
 “ γάλους ἀδύνηται, τέτυκτο φοβερῶν, μήτε ἀσέβες μολοῖν, μη-
 “ δὲ ἀνόητοι, μήτε ποιῶντες, μήτε βουλούμενοι. Μιστοὶ μέντοι
 “ θεοὶ, ἢ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγυμνάμενον αἰδεῖσθαι
 “ π. γὰρ ὅτι πᾶσι ὑμῶς οἱ θεοὶ δοτοκρύβησιν), ἀλλ’ ἐμφανῆ πάντι
 “ εἰσάγει αἰὲν (τῇ τῶν ὑμῶν ἐργα· αἱ ἡμεῖς καὶ θεοὶ καὶ ἔξω τῇ
 “ ἀδύναμι φοβῶν), διωκόμενος ὑμῶς ἐν πᾶσι ἀνθρώποις ἀναδείξαι
 “ αἱ τὴν εἰς ἀλλήλους ἀδίκον τι φερόμετε, ἐπὶ πάντων ἀνθρώπων τὸ
 “ ἀξίωμα εἶ) ἀποκαλεῖται. Οὐδαὶς γὰρ αἰεὶ ἐπὶ πσεύσει δύναται
 “ ὑμᾶς, ἐπὶ ἢ πᾶσι παρονομοῖτο, ἰδὼν ἀδικεῖν καὶ τὴν μάλιστα
 “ φίλῃ προσήκοντα. Εἰ μὲν ἔτι ἐγὼ ὑμῶς ἰσχυρῶς διδάσκω οἷς
 “ καὶ πρὸς ἀλλήλους εἶ) ἐπὶ μὲν, ἢ παρὰ τὴν πρὸς θεοὺς καὶ ἀνθρώπων
 “ μαθαίνετε· αὐτὴ γὰρ δόξιν διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολ-
 “ λοι διαγέγραπται φίλοι ἡμεῖς ποιοῖ, φίλοι τὴν ἀδελφοῖς· ἥδη
 “ δὲ πᾶσι τῶν καὶ ἐναντία ἀλλήλοις ἐπείρασεν· ὁπότερος αἰεὶ ἐν
 “ ἀδύναμι τὰ παρὰ τὴν συνεισφύοντα, ταῦτα δὲ αἰετῶν, καὶ
 “ ὁρῶντες αἰετῶν. Καὶ τέτοιον μὲν ἴσως ἥδη ἄλλος. Τὸ δὲ
 “ ἐμὸν σῶμα, ὡς πῦρ, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆται,
 “ μήτε ἐν ὀστέῳ, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μολοῖ· ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς πᾶσι
 “ ἀπὸδοτε. Εἰ γὰρ τότε μακαριώτερον, ἢ γῆν μολοῖται, ἢ πᾶσι

“ἤ τα χαλὰ, πάντα ὃ τὰγαθὰ φύτε ἐ τρέφει; Εγὼ καὶ ἄλ-
 “λως φιλόανθρωπος ἐγενόμην, καὶ νῦν ἡδέως αἰ μοι δοκῶ κοινω-
 “σαι ὅ εὐεργετήντος ἀνθρώποις. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλεπὲν
 “μοι φαίνε) ἡ ψυχὴ ὄφειπε, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἀρχε) δαπνι-
 “πῆσαι. Εἰ τις ἐν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βέλεταμ ἢ ἐμῆς ἀψαδς, ἢ
 “ὄμμα τιμὸν ζῶντος ἐπὶ προσιδεῖν ἐθέλει, πρῶτον ὅταν δι’ ἐγὼ
 “ἐγκαλύψωμαι, αἰτῶμαι ὑμᾶς, ὡ πῶδες, μηδεὶς ἐτ’ ἀνθρώπων
 “τιμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ’ αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρις μέντοι πάντας καὶ
 “τὸς συμμάχους ὅτι τὸ μνήμα τιμὸν πῶρα καλεῖτε, σωτηριο-
 “μῶν ἐμοὶ ὅτι ἐν τῇ ἀσφαλίᾳ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν αὖ ἐπὶ
 “χαλὸν παθεῖν, μήτε ἢ μὲν τῷ θεῷ γένωμαι, μήτε ἢ μη-
 “δὲν ἐπὶ ὧ· ὅποσοι δι’ αὐτὴν ἔλθωσι, τέτοις εὖ ποιήσαντες ὁπό-
 “σα ἐπ’ ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, δαπαπέμπετε. Καὶ τοῦ-
 “το, ἔφη, μέμνηδά με τοῦ τελευταῖον, Τὸς φίλοις εὐεργετήν-
 “τες, καὶ οὖν ἐχθροὺς διωήσεσθε καλῶς. Καὶ χαίρετε, ὡ
 “φίλοι πῶδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς αἶψ’ ἐμαυτὸν καὶ
 “πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε.” Ταῦτ’
 εἰπὼν καὶ πᾶσι δέξιωσάμενος, συνεκαλύψατο, καὶ οὕ-
 τως ἐτελεύτησεν.

Οἱ μὲν οὖν χαλκίση ἐ μεγίστη ἔν τῇ Ἀσίᾳ ἢ ὅτι Κύρῳ βασι-
 λείᾳ ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρῶ. Ωρίσθη μὲν πρὸς ἑὸν τῇ
 ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῇ Εὐξείνῃ πόντῳ· πρὸς
 ἑσπέρῃ δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίᾳ δὲ, Αἰθιο-
 πία. Τοσαύτη δὲ γενομένη, μαῶν γνώμη τῇ Κύρῳ ἐκωδιστῆται,
 καὶ ἐκείνός τε οὖν ὑφ’ ἑαυτῷ ὡς αὐτοῦ πῶδας ἐπίματε
 καὶ ἐτεράποθεν, οἱ τε δὲ χόμφοι Κύρῳ ὡς πατέρας ἐσέβοντο.

Ἐπεὶ μέντοι Κύρου ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν αὐτοὶ οἱ παῖδες
 ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πᾶσι δὲ
 ὅππῃ τὸ χεῖρον ἐτρέφετο. Ὡς δὲ ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδά-
 σκων ἐκ τῆς γένεως. Οἶδα γὰρ ἔτι πρῶτον μὲν βασιλὺς
 καὶ οἱ ὑπὸ αὐτῶν καὶ τοῖς τὰ ἔχοντα πεποιημένοι εἶτε ὅρκους
 ὁμώσαντες, ἢ μὲν δόσαν, εἶτε δεξιάς δοῖεν, ἐβεβαίην. Εἰ δὲ μὴ τοῖς-
 τοι ἦσαν, καὶ τοιαύτῳ δόξαν ἔχον, ἐπὶ ἂν εἰς αὐτοῖς ὀπίσσειεν,
 ὥσπερ ἐδὲ νυνὶ πιστεύει ὅδ' ἐγὼ εἰς ἐπὶ, ἐπεὶ ἔγνωσα ἡ ἀσέβεια αὐ-
 τῶν. ὣτως ἐδὲ τότε ὀπίσσειαν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβαλόν-
 των στρατηγοί· νυνὶ δὲ δὴ τῇ πρῶτῃ αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες,
 ἐνὸς χείρῳ ἐαυτοὺς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπειμύ-
 νουσι τὰς κεφαλὰς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατοσύνητων βαρ-
 βάρων ἄλλοι ἄλλαις πίσεσι ὀξυπατηγέστες ἀπώλοντο. Πο-
 λὺ δὲ καὶ τῇδε χείρῳ νυνὶ εἰσι. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τις ἢ
 ἀφικνωδυνύσει πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνη ὑποχείριον
 ποιήσῃ, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔσται,
 ἢ οἱ τιμὰ μύθοι· νυνὶ δὲ καὶ ἦν τις, ὥσπερ Λεομήνης, ἢ γυναικαὶ καὶ
 τὰ τέκνα καὶ τὰς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους πλεονεχθεὶς Αἰγυπτίῳ
 ἐγκράταλιπὼν, καὶ τὰς μεγίστας ὀρεκὰς, βασιλεὺς δόξῃ π
 σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσι οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεγαυρ-
 μένοι. Ταῦτα ἔν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσέβες ἔ-
 στ' αὖτε τοῖς ἀδίκῳ τετραμμένοι εἰσιν. Οποῖοί πινες γὰρ ἂν οἱ περὶ ταῦτα
 ᾤσι, τοῖς τοῖς οἱ ὑπὸ αὐτῶν ἐπιτοπολὺ γίνονται. Αἰετμοσύ-
 νῃ δὴ νυνὶ ἢ πρῶτον τούτῃ γεγύνηται.

Εἰς γεμῖν χεῖρῳ, τῇδε ἀδικώτερον· ἐ γὰρ μόνον τὰς
 πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τὰς ἐδὲν ἡδονηκότας συλλαμ-

βαίνοντες, ἀναγκάζουσιν πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡνιόκου χεῖματα ἀποτί-
νειν· ὥστε ἐδὲ ἥτοι οἱ πολλοὶ ἔχουσιν δοκίμους ὅρῳ πολλὰ πώλη-
κῶν φοβουμένους καὶ εἰς χάρας ἐσθ' ἔχει ἐπὶ λουσι τοῖς κρητ-
τοῖσι ἵεναι, ἐδὲ γὰρ ἀναγκάζονται εἰς βασιλικὴν ἐργασίαν γα-
ροῦσι. Τριτάτοιον ὅτις οὐ πολὺν αὐτοῖς, πῶς ἔστιν ἐν τῇ
χάρα αὐτῶν ἀναστέφουσιν ἀπὸ μείζους ὅπως ἐκ βαδλάντων,
ἀλλὰ τὴν ἐκείνων ἀεὶ μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, ἀεὶ δὲ ἀνδράσιν ἀ-
δικίαν. Αἱ μὲν δὲ γυναικες ταῦτα τῇ πατρὶ χεῖρας καὶ, ἢ τὸ
παλαιόν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ ἐδὲ τ' ὁμιλοῦνται ὁμιλοῦνται, ὥσπερ πρὸς τοὺς, καὶ
αὐτῶν τοῦτο διηγήσομαι. Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πῖον
μήτε ἀπομύθεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, ἐν ταῖς ἐν τῇ σόμῃ
ἐργασι φερόμενοι, ἐνόμεθ', ἀλλὰ βυλόμενοι διὰ πόνην καὶ ἰδρύσθαι
τὰ σώματα ἐργασίας) εἴν ὃ τὸ μὲν πῖον μὴ πῖον μὴδὲ ἀπομύθεσθαι ἔπ
ἀλφειῶν, τὸ ὃ ποιεῖν ἐδάμεν ὁμιλοῦνται). Καὶ μὲν πρὸς τοὺς
ἐν αὐτοῖς μονοσιτέον νόμιμον, ὅπως ὅλη τῇ ἡμέρᾳ χεῖρας καὶ εἰς
τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν καὶ εἰς τὸ ἀφ' ἑαυτῶν νυνὶ γεμῖναι τὸ μὲν μο-
νοσιτέον ἔπ ἀλφειῶν, ἀφ' ἑαυτῶν ὃ ὅτι οἱ πῖον καὶ οἱ ἀφ' ἑαυτῶν
καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, μέχρι τῆς ἐδίουσης καὶ πῖοντος διαγύσθαι, εἰς τὸ
πῖον οἱ ὁμιλοῦνται κομιόμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μὴδὲ ἀφ' ἑαυτῶν ἀφ' ἑαυτῶν οἰς τὰ
σώματα, δηλονότι νομίζοντες τὸ μὴ ἐκφύσθαι ἥτις ἐκ καὶ
σώματα καὶ γυναικες σφάλλειν νυνὶ δὲ τὸ μὲν μὴ ἀφ' ἑαυτῶν
ἔπ αὐτῶν ἀλφειῶν, ποσῶν δὲ πῖον ὥστε ἀπὸ τῶν ἀφ' ἑαυτῶν αὐ-
τῶν ἐκφύσθαι, ἐπειδὴ μὴ ἐκφύσθαι οὐδ' ἀφ' ἑαυτῶν ἐξέ-
ναι.

Ἀλλὰ μὴ καὶ καὶ οὗτοι ἐν αὐτοῖς ἐπιχάρειον, τὸ μεταξὺ περὶ
 μίμης μὴτε ἐπίστασι, μὴτε πῶς, μὴτε τὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀναγαλίων
 μηδὲν ποιῶντες φανεροῦς εἶναι· τῶν δ' αὖτὸ μὲν τῶν αὐτῶν εἰπέχεσθαι ἔτι
 διαμένει, τὰς μέντοι παλαιὰς ἔτι βραχέως ποιῶνται, οἷς μὴ
 αὖ ἐπὶ θαυμάσια τὸ εἰπέχεσθαι τὸ ἀναγαλίων.

Ἀλλὰ μὴ καὶ οὗτοι ἀπὸ τῶν προέδων μὴν ποσωνάκις ἐξέ-
 σται, ὥστε δέχεται αὐτοὺς πρὸς ἑαυτοὺς γυμνάσαι τὰς διδασκαλίας
 ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ αἱ αὐτοῦ ἡγεῖαι τὸ αὐτοῦ
 ἐγχεῖν, οὐδέτι ὁμοίως οὐκ αὐτοὶ ἐξέστησαν, αὐτοὶ δὲ ἄλλους
 ἐξήγαγον ἐπὶ τὰς διδασκαλίας· ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοὶ φιλόπονοι γυμνασμοὶ
 καὶ αὐτὸν ταῖς προέδοις αὐτοῦ ἐκπαύσαν ἄλλα διδασκαλίας, φθονοῦντες αὐ-
 τοῖς ἄλλοις οὐκ αὐτοῖς, καὶ ὡς βαλόντες αὐτοὺς ἐμάχοντο.

Ἀλλὰ καὶ οὗτοι καὶ παλαιὰς τὸ μὲν παιδείας ἐπὶ ταῖς διδασκαλίας, ἔτι
 διαμένει· τὸ γὰρ αὐτοὶ τὰ ἐκπαύσαν μανθάνειν ἔτι μελετοῦν, ἀπέσβησαν,
 εἰς τὸ μὴ ἐῖναι οὐκ αὐτοῖς ἀποφασισμένον εὐδοκίαν. Καὶ ἔτι γε
 οἱ παλαιὸι ἐκπαιδευτὴς ἐκείνους πρὸς τὰς διδασκαλίας διακρίνομεν,
 ἐδόκειν μανθάνειν διηρημένον, καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐκπαιδευτὴς
 αὐτοῖς γὰρ ὁρῶντες καὶ οὐκ αὐτοῖς ὑποπρὸς αὐτοῖς πλεῖστον ἀφαιρῶσαν. Ἀλλὰ
 καὶ ἐπὶ φρονιμίας ἐκείνους τὸ γὰρ ταῖς διδασκαλίας οἱ παλαιὸι πρὸς
 μὲν ἐμάνθανον, ὅπως ταῖς μὲν ἀφαιρῶσαι χρῆσθαι, ἐπὶ δὲ βλα-
 βερῶν ἀπέχουσαν· καὶ ὅτι οὐκ αὐτοῖς αὐτοῖς ἀποδοκίμοις ὅπως ὅτι
 πλεῖστον ἀφαιρῶσαν· ἐδόκειν γὰρ πλεῖστον ἢ ἐκείνους ἀποδοκίμοις
 εἶναι, ἔτι ἀφαιρῶνται ὑπὸ φρονιμίας.

Ἀλλὰ μὴ καὶ ἀποδοκίμοις πολὺ καὶ, ἢ ἐπὶ Κύρῳ,
 εἶναι. Τότε μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγχε-
 τοίαι ἐγχεῖν, τῇ δὲ Μάδων πολὺ καὶ ἀδρότητα· καὶ δὲ τὴν

μὲν ἐκ Περσῶν καρτέριαν παύσασθαι δαποδεννυμένῳ, ὃ ὅτ Μήδων μαλακίαν ἀφασίζονται. Σαφνίσαι ὃ βάλωμα καὶ τὸ θῦψιν αὐτῶν. Εκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς ἐ μόνον δῆκλ μαλακῶς ὑποσπώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη ἔ τ κλιῶν τὰς πόδας ἐπὶ ταπίδων πῆλασι, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δαίπεδον, ἀλλ' ὑποέουσιν αἱ τάπιδες. Καὶ μὴν τὰ πετόμῳμα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρῶθεν εὖρητο, ἐδὲν αὐτῶν ἀφῆσθαι, ἀλλὰ τε αἰ κρητὰ ἐπιμνησθῶν καὶ ὅσα γε ὡσαύτως ἔ γὰρ κρηνοποιήσας ἀμφοτέρωθεν τέτων κέκτηνται. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι ἐ μόνον κεφαλῇ καὶ σῶμα καὶ πόδας δῆκλ αὐτοῖς ἐσκεπιάσθαι, ἀλλὰ ἔ πρὸς ἀκραῖς ταῖς χερσὶ χειρῶν δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ἐν γεμῶν τῷ θερῷ οὐκ ἀρκῶσιν αὐτοῖς ἐθ' αἱ τ δένδρων, ἐθ' αἱ τ πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἐτέρας σκιας ἀνδρῶποι μηχανώμενοι αὐτοῖς ἔρεσσαι. Καὶ μὲν ἐκπώματα ἦν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχουσι, τέτω καλλωπίζονται ἦν δὲ ὅς ἀδίκου φανερώς ἢ μεμηχανημένα, ὅθεν τέτο αἰχμύονται· πολὺ γὰρ νύξεται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδίκη τε καὶ αἰχροκέρδεια.

Ἀλλὰ ἔ πρῶθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρεῶν περὶ ποταυομένοις, ἐκ ἄλλης πινὸς ἐνεκα ἢ ὅς ὡς ἱπποκλήτες γίγνεσθαι· νῦν ὃ σῶμα πλεῖον ἔχουσιν ἐπὶ τ ἵππῳ ἢ ἐπὶ τ ἐνῶν· ἐ γὰρ τ ἱππείας ἔτος, ὥσπερ ὃ μαλακῶς καλῆσθαι, ἐπιμέλου. Τὰ γεμῶν πολεμικὰ πῶς ἐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρας, ἢ πρῶθεν, εἰσιν; οἷς ἐν μὲν τῷ ἔρελδῶνι χροῖν ἐπιχώριον, οἶμα, ὑποῆχε τὰς μὲν τῶν γῶν ἔχουσι, ἀπὸ ταύτης ἱππώτας ἔρεχεσθαι, οἱ δὲ καὶ ἐρεχθῶντες· τὰς δὲ φερεγῶντας, εἰ δέοι σφατῶνται πρὸς τὴν χώραν, μαθοφόρος εἶναι· νῦν ὃ τὰς τε θυρωρὰς καὶ τὰς σιτοποιὰς,

ἢ τὰς ὀφιοποιῖας, ἢ οἰνοχόας, καὶ λατρυχοῖας, ἢ παρθενῶν καὶ ἀναιρεῖνῶν, καὶ χαλικοιμίζωνας ἢ ἀνισάνῶν, ἔτι τὰς κοσμητὰς οἱ ὑποχρεῖσσι τε ἔντεϊβουσιν αὐτὰς, ἢ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι· τῶν πάντων ἰπώεας οἱ δυνάσται πεποιήκασι, ὅπως μαθοφορῶσιν αὐτοῖς. Πλῆθος μὲν ἐν ἢ ἐκ τέτων φαίνεται, ἢ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνώμῃνα· καὶ ἡ χώραν γὰρ αὐτῶν ῥᾶον οἱ πολέμοι ἢ οἱ φίλοι ἀνασρέφονται. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κύρῳ ἔμει ἀκροβολίζεσθαι δόποπαύσας, ἡρωακίσας δὲ καὶ αὐτὰς ἔνι ἵπποις, ἢ ἐν παλτὸν ἐχάσῃ δὲ εἰς χεῖρας, ὁμότεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δ' ἔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, ἔτι εἰς χεῖρας στυμνόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἔτι Κύρῳ, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἵεναι ἔτι ἔτι ἐθέλουσιν. Οὐδὲ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἄρμασιν ἐπιχρῶνται ἐφ' ὃν Κύρῳ αὐτὰ ἐποίησατο. Οἱ μὲν γὰρ, πρῶτον αὐξήσας τὰς ἡνιόχους, ἔτι ἀγαθὸς ποιήσας, εἶχε τὰς εἰς τὰ ὅπλα ἐμεταλῶντας· οἱ δὲ νῦν οὐδὲ γινώσκοντες τὰς ἔτι τοῖς ἄρμασιν, οἶονται σφίσι ὁμοίους τὰς ἀνασκήτους τοῖς ἡσκηκόσιν ἐσεσθαι. Οἱ δ' ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις ἔτι, οἱ μὲν, ἐκόντες ἐκπύλινται, οἱ δ' ἐξάλλοντα· ὥς ἂν ἡνιόχων γιγνώμῃνα τὰ ζούγη πολλάκις πλείω κακὰ τὰς φίλοις ἢ τὰς πολεμίοις ποιῇ. Ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γινώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμικήματα ὑπάρχει, ὑφίστανται, καὶ εὐδείς ἐπὶ ἀνδρῶν ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, ἔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, ἔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ἐγνώκασι μὴ Ἕλλησιν οὐδὲ πολέμοις ποιῆσθαι.

Εγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἄπ' ὑπερέμην ἀπειργάζεσθαι μοι. Φημὶ γὰρ, Πέρσαις καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀσεβέσεναι πρὸς θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρας πρὸς συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρας πρὸς τὰς ἄλλας, καὶ ἀνδρωτοτέρας τὰ εἰς τὸ πόλεμον νυν, ἢ πρότερον, διποδεδεῖσθαι· εἰ δέ τις τάνδυσία ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ὁπιοκοπῶν, εὖρήσῃ αὐτὰ μαρτυρουῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

Τ Ε Λ Ο Σ.

